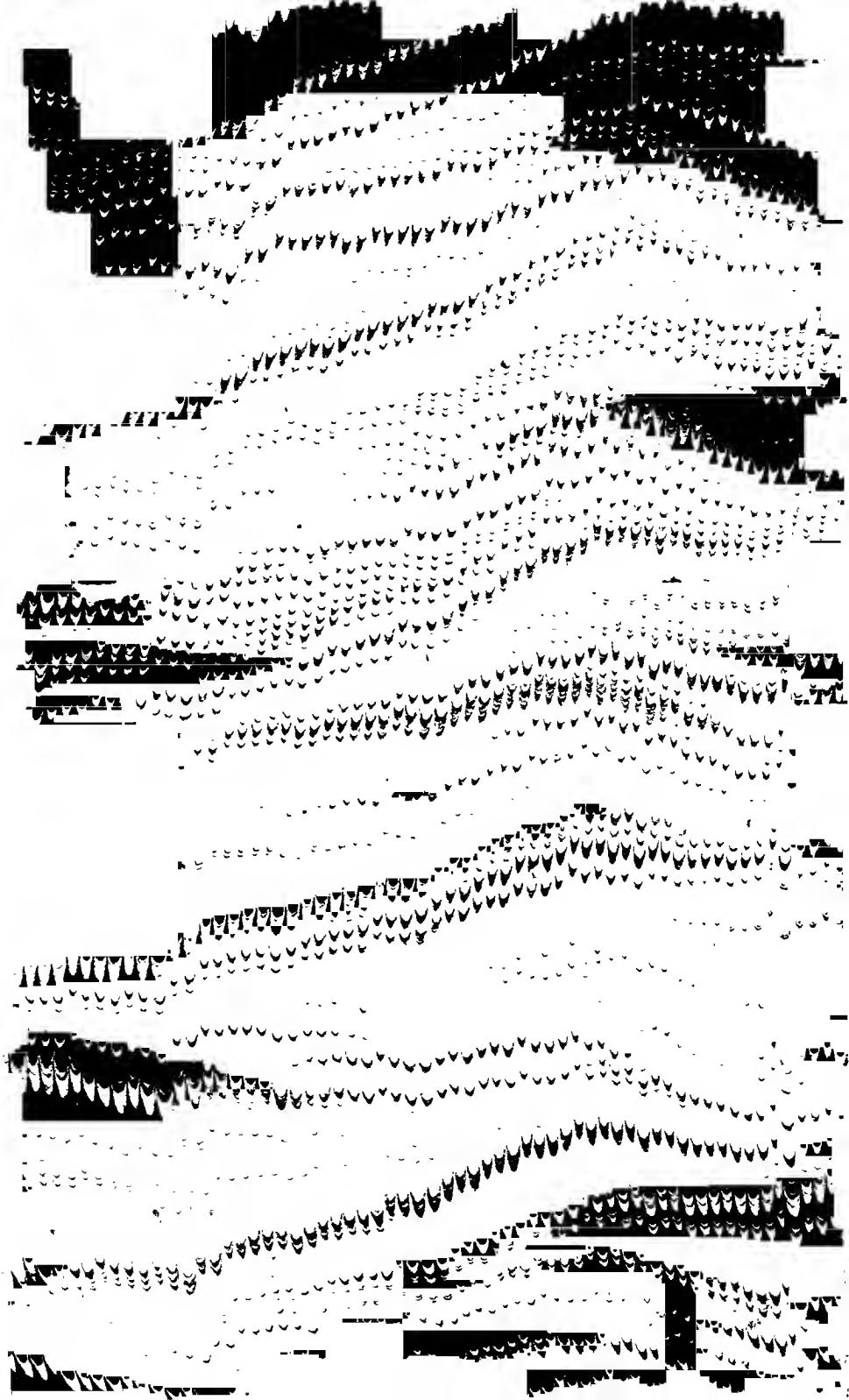

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 91 79

CALL NO. B Pa3/Maj/T.C.

D.G.A. 79

Pali Text Society.

THE

MAJJHIMA-NIKĀYA.

170

EDITED BY

V. TRENCKNER.

VOL. I.

RE 3

T.C.

LONDON:

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,

BY HENRY FROWDE,

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1888.

-D 5743

92407

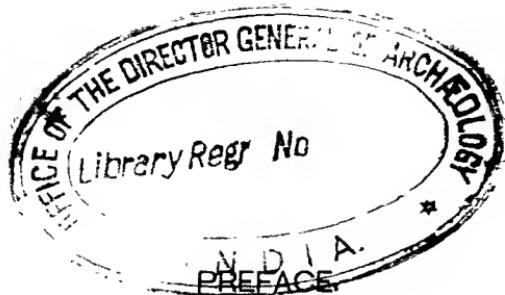
CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. ~~9178~~ 9179

Date 1.8.57

Call No. ~~P 8a3~~

Mag / T. C

The MSS. from which this edition has been prepared, are these: —

1. A = the Copenhagen MS. No. VI (Singh. character).
2. M = the Phayre MS. of the India Office Library (Burm. character).¹

It was my purpose to do equal justice to the Singhalese and the Burmese tradition. I was not unaware, from texts edited by Childers and other scholars, that the Birmans are far more conscientious in transcribing canonical writings than the experience derived from Milindapañha and the Jātaka prose might lead us to infer. The collation proved that M² on the whole agrees pretty closely with A, and further, that in some instances it has preserved the original reading with greater fidelity than the MSS. of Ceylon, as far as I can judge from the Copenhagen collection. Thus, the following Burmese readings are certainly preferable to those of the Singh. MSS.: — lokānukampāya p. 21, l. 27; pañhamām jhānaṁ. etc. p. 21, l. 36; aechodakā, etc. p. 76, l. 27; dhūmāyati p. 142, l. 20: vilāṅgakena p. 207, l. 22; yāvad-e p. 207, l. 31; upapajjati in certain phrases. Also the spellings nikujjati p. 24, l. 3, samiñjati p. 57, l. 7, vambheti p. 19, l. 3, are better than nikujjati, sammiñjati, vamheti, as the Singhalese write almost always.

In other cases the Burmese readings are much on a par with the Singhalese, as, arāñnavanapathāni p. 16, l. 29 (perhaps

¹ For the opportunity of collating it I am indebted to the kindness of Dr. R. Rost, whom I beg to accept my best thanks.

² What I say of M generally, properly refers to the first two thirds. The last paññāsaka still remains uncollated.

to be adopted), svāgata, dakkhanti, sāraṇīya, tañ - hi, yañ - bi, upekkhā, vimokkha, (babūnam. mātāpitūnam, sāriimsapa?), and the like. Undoubted errors are bhaddante, rammaṇiya, pahinna, ponobbhavika p. 48, l. 36, vimuttasmiṁ vimutt' amhiti p. 23, l. 23, sabbam cetasā samannāharitvā p. 325, l. 7, so āha ajānam vā aham jānāmīti p. 286, l. 28, etc.

The text of M contains some interpolations, especially from Dīgha-Nikāya; comp. the notes on p. 62, l. 24; p. 126, l. 25; p. 168, l. 19; p. 308, l. 13; p. 387, l. 24; p. 483, l. 18. Asoratā p. 126, l. 12 seems borrowed from the commentary, tena layena p. 210, l. 32 from Vinaya.

Some readings certainly remind of the Burmese redaction of Mil. and Jāt., as, athinamiddhapariyutthitā p. 42, l. 32. abrahmacariyā veramanī p. 44, l. 4. anupanāhitā p. 44, l. 19. anissukitā p. 44, l. 20. amāyāvitā p. 44, l. 22, so sino c' eva p. 79, l. 29; the addition of kañkehi vā kh., etc. p. 58, l. 18, goppakatthikam, etc. p. 58, ll. 29—30, vihesenti p. 140, l. 16, etc.

M properly speaking represents two texts, the transcriber's (Ma) and the corrector's (Mb). The latter was no very bad scholar, and without his amendments the MS. would have been of much less value. Ma, for instance, never adds anusvāra to -i, frequently confounds -i -ī and -u -ū, and commits all the other errors usual in Burmese MSS. Mb has corrected a great deal of these blunders, but not all, and he is not always in the right. He seems mostly to amend conjecturally, but occasionally he no doubt consulted MSS. Ma is the only authority for the readings bhāsitā p. 256, l. 6, āsajana p. 338, l. 23, ajanesi p. 368, l. 6. So is Mb for abyābajjha p. 10, l. 20 and often elsewhere, añchanto p. 56, l. 23, apārā pāram p. 134, l. 37.

A is a very good second-rate MS., and, as will be seen from the various readings, has formed the general groundwork of my text. One of its peculiar features is the preservation of some rare forms, probably very old and likely to be genuine: — -as - su p. 77, ll. 25—6, p. 153, l. 16; -as - sāgatam p. 212, l. 30; ārūgya p. 451, l. 5, p. 452, l. 8 (cf. Pali Misc. p. 79 n. ¹). For -iy- is often written -iyy-, rarely -iyy-. It has some quite wrong readings, as, pāteti p. 21, l. 1, asāmvasitapubbo p. 82, l. 1, kim - pana p. 93, l. 25, anusāsitabbam p. 97, l. 19, byanti and namati for nati p. 115, l. 22. the transposition of anariyā ca

pariyesanā p. 161, l. 34, etc. I did perhaps place too much confidence in A, when writing vaseyyam p. 82. l. 12, vissajjeyya p. 149, l. 6; nor is the poetical form sokapariddavānam p. 56, l. 1. very likely, although there is apparently good Singh. authority for it.

A and M occasionally agree in errors: — vivattayi p. 12, l. 5. udakabindn p. 78 l. 34, upanidhāya p. 79, l. 32, sabbarattikām p. 207, l. 24, honti omitted p. 209, l. 24, sāyitakhāyitam p. 423. l. 9, etc.

Buddhaghosa's commentary has been of very great service. Whenever his readings, from his comments upon them, are unmistakable, they must in my opinion be adopted in spite of other authorities. His MSS. were at least fifteen centuries older than ours, and in a first edition we certainly cannot aim at anything higher than reproducing his text as far as possible.¹ The Copenhagen MS. (C) seems to be tolerably correct: only a most incompetent corrector has been at work in a considerable portion of it, and though his blunders are easily detected, the circumstance tends to render the corrections of that MS. generally speaking doubtful. I have often followed C. where A and M differed, and its readings are sometimes right in spite of their authority; cf. udabindu p. 78. l. 34, nati p. 115, l. 22, adhigacche p. 275, l. 16, etc.

I have often and with great advantage consulted numerous parallels, both passages of some length, as p. 163 et seq., p. 240 et seq., etc., and shorter phrases recurring either in the same Nikāya or in the other three. Some caution in using them is, however, necessary. In the first place, it does happen that the parallels favour a reading very little acceptable, and that the true form is only found at one place or in a minority of sources. Comp. n. on tatiyo, catuttho p. 48, l. 6. (samāpama p. 72, l. 26?). ajinām p. 78, l. 12, tam-eva p. 80, l. 30. Cf. also n. on p. 166, l. 13. Secondly, it must be admitted that in all probability there are real discrepancies between the different Nikāyas — occasionally in the same Nikāya — on points where conformity

¹ Even if his readings may seem questionable, as, pubbāpayamām p. 161, l. 10, piṇḍāya paṭikkamatī p. 207, l. 13 (= gāme piṇḍāya caritvā paccāgacchati), etc.

might be expected. Comp. n. on p. 169, l. 9, p. 266, l. 14, p. 276, l. 4, p. 397, l. 24 et seq., p. 407, l. 24, p. 459, l. 30, p. 462, l. 8, etc.

The Lalita-Vistara abounds in parallels, but they are not available in fixing the readings of our text, unless it be at p. 481, l. 2 and very few other places.

I have met with a few quotations, which, though they have not been of any great service, have still contributed, in a slight degree, to corroborate a dubious or difficult reading, or have offered some other interest. Comp. n. on p. 64, l. 1, p. 126, l. 5, p. 137, l. 1, p. 190, l. 16; more especially p. 255, l. 16.

I have to offer my thanks to the Trustees of the Carlsberg Funds, whose liberality enabled me to carry this edition through the press.

Copenhagen. March, 1888.

V. Trenckner.

NAMO

TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

1.

Evam - me sutam. Ekam samayañ Bhagavā Ukkaṭhāyam viharati Subhagavane sālarājamūle. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuñi. Bhagavā etad - avoca: Sabbadhammamūlapariyāyam vo bhikkhave desessāmi, tanū suñātha sādhukam manasikarotha. bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuñi. Bhagavā etad - avoca:

Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto pañhavim pañhavito sañjānāti. pathavim pañhavito saññatvā pañhavim maññati, pañhaviyā maññati. pañhavito maññati, pañhavim - me ti maññati, pañhavim abhinandati; tanū kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Āpañ āpato sañjānāti, āpani āpato saññatvā āpam maññati. āpasminī maññati, āpato maññati. āpam - me ti maññati, āpam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Tejam tejato sañjānāti, tejam tejato saññatvā tejam maññati, tejasminī maññati, tejato maññati, tejam - me ti maññati, tejam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Vāyam vāyato sañjānāti, vāyam vāyato saññatvā vāyam maññati. vāyasmīnī maññati, vāyato maññati, vāyam - me ti maññati, vāyam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tas-

sāti vadāmi. Bhūte bhūtato sañjānāti, bhūte bhūtato saññātvā bhūte maññati, bhūtesu maññati, bhūtato maññati, bhūte me ti maññati, bhūte abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Deve devato sañjānāti. deve devato saññātvā deve maññati, devesu maññati, devato maññati, deve me ti maññati, deve abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Pajāpatim Pajāpatito sañjānāti, Pajāpatim Pajāpatitō saññātvā. Pajāpatim maññati. Pajāpatismiñ maññati. Pajāpatito maññati, Pajāpatim - me ti maññati. Pajāpatim abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Brahmañ Brahmato sañjānāti, Brahmam Brahmato saññātvā Brahmañ maññati. Brahmani maññati, Brahmato maññati, Brahmam - me ti maññati, Brahmañ abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Ābhassare Ābhassarato sañjānāti. Ābhassare Ābhassarato saññātvā Ābhassare maññati, Ābhassaresu maññati, Ābhassarato maññati, Ābhassare me ti maññati, Ābhassare abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Subhakiñne Subhakiññato sañjānāti. Subhakiñne Subhakiññato saññātvā Subhakiñne maññati, Subhakiññesu maññati, Subhakiññato maññati. Subhakiñne me ti maññati, Subhakiñne abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Vehapphale Vehapphalato sañjānāti. Vehapphale Vehapphalato saññātvā Vehapphale maññati. Vehapphalesu maññati. Vehapphalato maññati. Vehapphale me ti maññati, Vehapphale abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Abhibhūm Abhibhūto sañjānāti. Abhibhūm Abhibhūto saññātvā Abhibhūm maññati, Abhibhusmīm maññati, Abhibhūto maññati. Abhibhūm - me ti maññati, Abhibhūm abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato sañjānāti, ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato saññātvā ākāsānañcāyatanam maññati, ākāsānañcāyatanasmiñ maññati, ākāsānañcāyatanato maññati. ākāsānañcāyatanam - me ti maññati, ākāsānañcāyatanam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Viññānañcāyatanam viññānañcāyatanato sañjānāti. viññānañcāyatanam viññānañcāyatanato saññātvā

viññāṇañcāyatanam maññati, viññāṇañcāyatanasmim maññati,
 viññāṇañcāyatanato maññati, viññāṇañcāyatanam - me ti
 maññati, viññāṇañcāyatanam abhinandati; tam kissa hetu:
 apariññātām tassāti vadāmi. Ākiñcaññāyatanam ākiñcaññā-
 yatanato sañjānāti, ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato
 saññatvā ākiñcaññāyatanam maññati, ākiñcaññāyatanasmim
 maññati, ākiñcaññāyatanato maññati, ākiñcaññāyatanam - me
 ti maññati, ākiñcaññāyatanam abhinandati; tam kissa hetu:
 apariññātām tassāti vadāmi. Nevasaññānāsaññāyatanam
 nevasaññānāsaññāyatanato sañjānāti, nevasaññānāsaññāyata-
 nam nevasaññānāsaññāyatanato saññatvā nevasaññānāsaññā-
 yatanam maññati, nevasaññānāsaññāyatanasmim maññati,
 nevasaññānāsaññāyatanato maññati. nevasaññānāsaññāyata-
 nam - me ti maññati, nevasaññānāsaññāyatanam abhinandati;
 tam kissa hetu: apariññātām tassāti vadāmi. Diṭṭham diṭ-
 ṭhato sañjānāti, diṭṭham diṭṭhato saññatvā diṭṭham maññati,
 diṭṭhasmim maññati. diṭṭhato maññati, diṭṭham - me ti mañ-
 ñati, diṭṭham abhinandati; tam kissa hetu: apariññātām tas-
 sāti vadāmi. Sutām sutato sañjānāti, sutām suṭato saññatvā
 sutām maññati, sutasmim maññati. sutato maññati. sutam - me
 ti maññati, sutām abhinandati; tam kissa hetu: apariññātām
 tassāti vadāmi. Mutām mutato sañjānāti. mutām mutato
 saññatvā mutām maññati, mutasmim maññati, mutato mañ-
 ñati, mutam - me ti maññati, mutām abhinandati; tam kissa
 hetu: apariññātām tassāti vadāmi. Viññātām viññātato sañ-
 jānāti, viññātām viññātato saññatvā viññātām maññati, viñ-
 ñātasmim maññati, viññātām maññati. viññātām - me ti mañ-
 ñati. viññātām abhinandati; tam kissa hetu: apariññātām
 tassāti vadāmi. Ekattām ekattato sañjānāti. ekattām ekat-
 tato saññatvā ekattām maññati, ekattasmim maññati, ekat-
 tato maññati, ekattam - me ti maññati, ekattām abhinandati;
 tam kissa hetu: apariññātām tassāti vadāmi. Nānattām
 nānattato sañjānāti, nānattām nānattato saññatvā nā-
 nattām maññati, nānattasmim maññati. nānattato maññati,
 nānattām - me ti maññati, nānattām abhinandati; tam kissa
 hetu: apariññātām tassāti vadāmi. Sabbam sabbato sañ-
 jānāti, sabbam sabbato saññatvā sabbam maññati, sabbas-

mim maññati, sabbato maññati, sabbam - me ti maññati, salbam abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam tassâti vadâmi. Nibbânam nibbânatô sañjânâti. nibbânam nibbânatô saññatvâ nibbânam maññati, nibbânamsmiñ maññati, nibbânatô maññati. nibbânam - me ti maññati, nibbânam abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam tassâti vadâmi.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu sekho appattamâno anutaram yogakkhemam patthayamâno viharati, so pi pathavim pathavito abhijânâti. pañthavim pañthavito abhiññâya pañthavim mā maññi, pañthaviyā mā maññi. pañthavito mā maññi. pathavim - me ti mā maññi, pathavim mā abhinandi; tam kissa hetu: pariññeyyam tassâti vadâmi. Āpam — pe — tejam — vâyam — bhûte — deve — Pajâpatim — Brahmam — Ābhassare — Subhakiñne — Vehapphale — Abhîbhûm — ākâsânañcâyatanam — viññânañcâyatanam — ākiñcaññâyatanañ — nevasaññânaññâyatanañ — diñtham — sutam — mutam — viññatam — ekattam — nânattam — sabbam — nibbânam nibbânatô abhijânâti, nibbânam nibbânatô abhiññâya nibbânam mā maññi, nibbânamsmiñ mā maññi. nibbânatô mā maññi, nibbânam - me ti mā maññi, nibbânam mā abhinandi; tam kissa betu: pariññeyyam tassâti vadâmi.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khîñâsavo vusitavâ katakarâñyo obitabhâro anuppattasadattho parikkhîñabhava-samyojano samma - d - aññâ vimutto, so pi pathavim pathavito abhijânâti. pañthavim pañthavito abhiññâya pañthavim na maññati, pañthaviyâ na maññati, pañthavito na maññati, pañthavim - me ti na maññati, pañthavim nâbhinandati; tam kissa hetu: pariññatam tassâti vadâmi. Āpam — pe — tejam — pe — nibbânam nibbânatô abhijânâti, nibbânam nibbânatô abhiññâya nibbânam na maññati, nibbânamsmiñ na maññati. nibbânatô na maññati, nibbânam - me ti na maññati. nibbânam nâbhinandati; tam kissa hetu: pariññatam tassâti vadâmi.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu arabam khîñâsavo vusitavâ katakarâñyo obitabhâro anuppattasadattho parikkhîñabhava-samyojano samma - d - aññâ vimutto. so pi pathavim pa-

tha¹vito abhijānāti, pa¹thavim pa¹thavito abhiññāya pa¹thavim na maññati, pa¹thaviyā na maññati. pa¹thavito na maññati, pa¹thavim - me ti na maññati. pa¹thavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā rāgassa vītarāgattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmīm na maññati, nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati. nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā rāgassa vītarāgattā.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīñāsavo vusitavā katakarāñyo ohitabhārō anuppattasadattho parikkhīñabhabhava-sa¹myojano samma - d - aññā vimutto. so pi pa¹thavim pa¹thavito abhijānāti, pa¹thavim pa¹thavito abhiññāya pa¹thavim na maññati. pa¹thaviyā na maññati, pa¹thavito na maññati, pa¹thavim - me ti na maññati. pa¹thavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā dosassa vītadosattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati, nibbānasmīm na maññati, nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā dosassa vītadosattā.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīñāsavo vusitavā katakarāñyo ohitabhārō anuppattasadattho parikkhīñabhabhava-sa¹myojano samma - d - aññā vimutto. so pi pa¹thavim pa¹thavito abhijānāti. pa¹thavim pa¹thavito abhiññāya pa¹thavim na maññati. pa¹thaviyā na maññati, pa¹thavito na maññati, pa¹thavim - me ti na maññati. pa¹thavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā mohassa vītamohattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmīm na maññati, nibbānato na maññati. nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā mohassa vītamohattā.

Tathāgato pi bhikkhave araham sammāsambuddho pa¹thavim pa¹thavito abhijānāti, pa¹thavim pa¹thavito abhiññāya pa¹thavim na maññati, pa¹thaviyā na maññati. pa¹thavito na maññati. pa¹thavim - me ti na maññati. pa¹thavim nābhinan-

dati; tam kissa hetu: pariññātam Tathāgatassāti vadāmi. Apām — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati, nibbānasmim na maññati. nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: pariññātam Tathāgatassāti vadāmi.

Tathāgato pi bhikkhave araham sammāsambuddho paññavim paññavito abhijānāti, paññavim paññavito abhiññāya paññavim na maññati. paññaviyā na maññati, paññavito na maññati. paññavim - me ti na maññati, paññavim nābhinandati; tam kissa hetu: nandi dukkhassa mūlan - ti iti viditvā. bhavā jāti. bhūtassa jarāmarañan - ti. Tasmātiha bhikkhave Tathāgato sabbaso taññānām khayā virāgā nirodhā cāgā paññissaggā anuttaram sammāsambodhiṁ abhisambuddho ti vadāmi. Āpām — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati. nibbānam - me ti na maññati. nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: nandi dukkhassa mūlan - ti iti viditvā, bhavā jāti. bhūtassa jarāmarañan - ti. Tasmātiha bhikkhave Tathāgato sabbaso taññānām khayā virāgā nirodhā cāgā paññissaggū anuttaram sammāsambodhiṁ abhisambuddho ti vadāmiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

MŪLAPARIYĀYASUTTAMĀ PATHAMAM.

2.

Evam - me sutam. Ekaññi samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad-avoca: Sabāsavasānivarapariyāyam vo bhikkhave desessāmi, tam su-

ñātha sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad-avoca:

Jānato aham bhikkhave passato āsavānaṁ khayam vādāmi, no ajānato no apassato. Kiñ - ca bhikkhave jānato kiṁ passato āsavānaṁ khayo hoti: yoniso ca manasikāram ayoniso ca manasikāram. Ayoniso bhikkhave manasikaroto anuppannā c' eva āsavā uppajjanti uppannā ca āsavā pavaddhanti. yoniso ca bhikkhave manasikaroto anuppannā c' eva āsavā na uppajjanti uppannā ca āsavā pahīyanti. Atthi bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā. atthi āsavā sanivara pahātabbā. atthi āsavā paṭisevanā pahātabbā, atthi āsavā adhivāsanā pahātabbā. atthi āsavā parivajjanā pahātabbā, atthi āsavā vinodanā pahātabbā. atthi āsavā bhāvanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā: Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto manasikaraṇīye dhamme na - ppajānāti amanasikaraṇīye dhamme na - ppajānāti; so manasikaraṇīye dhamme appajānanto amanasikaraṇīye dhamme appajānanto ye dhammā na manasikaraṇīyā te dhamme manasikaroti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme na manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti: Y - assa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati, anuppanno vā bhavāsavo uppajjati uppanno vā bhavāsavo pavaḍḍhati, anuppanno vā avijjāsavo uppajjati uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati, ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti: Y - assa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati uppanno vā kāmāsavo pahīyati, anuppanno vā bhavāsavo na uppajjati uppanno vā bhavāsavo pahīyati, anuppanno vā avijjāsavo na uppajjati uppanno vā avijjāsavo pahīyati, ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti. Tassa amanasikaraṇīyā

karāṇīyānam dhammānam manasikārā manasikaraṇīyānam
 dhammānam amanasikārā anuppannā c' eva āsavā uppajjanti
 uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti. So evam ayoniso manasi-
 karoti: Ahosin - nu kho ahañ atītam - addhānam, na nu kho
 ahosim atītam - addhānam, kin - nu kho ahosim atītam -
 addhānam, kathān - nu kho ahosim atītam - addhānam, kiñ
 hutvā kiñ ahosim nu kho ahañ atītam - addhānam; bhavis-
 sāmi nu kho ahañ anāgatam - addhānam, na nu kho bha-
 vissāmi anāgatam - addhānam, kin - nu kho bhavissāmi anā-
 gatam - addhānam, kathān - nu kho bhavissāmi anāgatam -
 addhānam, kiñ hutvā kiñ bhavissāmi nu kho ahañ anāga-
 tam - addhānan - ti. Etarahi vā paccuppannam - addhā-
 nam ajjhattam kathañkathi hoti: Ahan - nu kho 'smi, no nu
 kho 'smi, kin - nu kho 'smi, kathān - nu kho 'smi. ayam nu
 kho satto kuto āgato, so kuhiñgāmī bhavissatī. Tassa
 evam ayoniso manasikaroto channam diṭṭhīnam aññatarā
 diṭṭhi uppajjati: Atthi me attā ti vā 'ssa saccato thetato
 diṭṭhi uppajjati. na - tthi me attā ti vā 'ssa saccato thetato
 diṭṭhi uppajjati. attanā va attanāmī sañjānāmīti vā 'ssa saccato
 thetato diṭṭhi uppajjati, attanā va anattanāmī sañjānāmīti vā
 'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, anattanā va attanāmī
 sañjānāmīti vā 'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati. Atha
 vā pan' assa evam diṭṭhi hoti: Yo me ayañ attā vado
 vedeyyo tatra tatra kalyānapāpakānam kammānam vipākām
 paṭisainivedeti. so kho pana me ayanī attā nicco dhuvo
 sassato avipariññāmadhammo sassatisamā tath' eva thassati. Idam vuccati bhikkhave diṭṭhigatañ diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisamyojanam. Diṭṭhisamyojanasaniyutto bhikkhave assutavā puthuj-
 jano na parimuccati jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovidō ariyadhamme suvinīto sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovidō sappurisadhamme suvinīto manasikaraṇīye dhamme pajānāti amanasi-
 karāṇīye dhamme pajānāti; so manasikaraṇīye dhamme pajānanto amanasikaraṇīye dhamme pajānanto ye dhāmmā

na manasikaraṇīyā te dhamme na manasikaroti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti: Yassa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati, anuppanno vā bhavāsavo — pe — avijjāsavo uppajjati uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati. Ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti: Yassa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati uppanno vā kāmāsavo pahiyati, anuppanno vā bhavāsavo — pe — avijjāsavo na uppajjati uppanno vā avijjāsavo pahiyati, ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti. Tassa amanasikaraṇīyānaṁ dhammānaṁ amanasikārā manasikaraṇīyānaṁ dhammānaṁ manasikārā anuppannā c' eva āsavā na uppajjanti uppannā ca āsavā pahiyanti. So: idam dukkhan-ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhasamudayo ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhanirodho ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yoniso manasikaroti. Tassa evam manasikaroto tīṇi saṁyojanāni pahiyanti: sakkāyadiṭṭhi vici-
kiechā sīlabbataparāmāso. Ime vuccanti bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā saṁvarā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasāṁvara-sāṁvuto viharati. Yani hi 'ssa bhikkhave cakkhundriyasāṁvaraṇī asaṁvutassa viharato uppajjeyyumi āsavā vighātāpariṭṭhā, cakkhundriyasāṁvaraṇī sāṁvutassa viharato evam-sa te āsavā vighātāpariṭṭhā na honti. Paṭisaṅkhā yoniso sotindriyasāṁvaraṇī sāṁvuto viharati — pe — ghānindriyasāṁvuto viharati — kāyindriyasāṁvaraṇī sāṁvuto viharati — paṭisaṅkhā yoniso manindriyasāṁvaraṇī sāṁvuto viharati. Yani hi 'ssa bhikkhave manindriyasāṁvaraṇī asaṁvutassa viharato uppajjeyyumi āsavā vighātāpariṭṭhā, manindriyasāṁvaraṇī sāṁvutassa viharato evam-sa te āsavā vighātāpariṭṭhā na honti. Yani hi 'ssa bhikkhave sāṁvaraṇī asaṁvutassa viharato uppajjeyyumi āsavā

vighātāparīlāhā. saṁvaraṁ saṁvutassa viharato evam - sa te āsavā vighātāparīlāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā saṁvaraṁ pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṁ paṭisevati. yāvad - eva sītassa paṭīghātāya uṇhassa paṭīghātāya dāṁsa-makasa-vātātapa-sirīṁsapasamphassānām paṭīghātāya, yāvad - eva hirikopīnāpaṭīcchādanatthaṁ; paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātām paṭisevati, n' eva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya. yāvad - eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya. vihīṁsūparatiyā brahmacariyānuggahāya: iti purāṇaṁ ca vedanām paṭīhaṅkhāmī navañ - ca vedanām na uppādes-sāmī, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti; paṭisaṅkhā yoniso senāsanām paṭisevati. yāvad - eva sītassa paṭīghātāya uṇhassa paṭīghātāya dāṁsa-makasa-vātātapa-sirīṁsapasamphassānām paṭīghātāya. yāvad - eva utuparissayavinoñām paṭīsallāññāmatthaṁ; paṭisaṅkhā yoniso gilānapaccayabbesajjaparikkhāram paṭisevati. yāvad - eva uppāññānām veyyābādhikānām vedanānām paṭīghātāya. abyābajjhaparamatāya. Yam hi 'ssa bhikkhave apaṭisevato uppajjeyyūm āsavā vighātāparīlāhā. paṭisevato evam - sa te āsavā vighātāparīlāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso khamo hoti sītassa uṇhassa jīghacchāya pipāsāya dāṁsa-makasa-vātātapa-sirīṁsapasamphassānām. duruttānām durāgatānām vacana-pathānām. uppāññānām sārīrikānām vedanānām dukkhānām tippānām kharānām kaṭukānām asātānām amanāpānām pāṇaharānām adhivāsakajātiko hoti. Yam hi 'ssa bhikkhave anadhivāsayato uppajjeyyūm āsavā vighātāparīlāhā, adhivāsayato evam - sa te āsavā vighātāparīlāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍām hatthim parivajjeti. caṇḍām assāni parivajjeti. caṇḍām goṇām parivajjeti. caṇḍām kukkurām parivajjeti, ahīni khāṇūni kanṭa-

kadhānam sobbhāni papātam candanikām oligallam; yathārūpe anāsane nisinnam yathārūpe agocare carantam yathārūpe pāpake mitte bhajautam viññū sabrahmacārī pāpakesu thānesu okappeyyum, so tañ-ca anāsanam tañ-ca agocaram te ca pāpake mitte paṭisañkhā yoniso parivajjeti. Yam hi 'ssa bhikkhave aparivajjayato uppajjeyyum āsavā vighātапariлāhā, parivajjayato evam-sa te āsavā vighātапariлāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisañkhā yoniso uppannam kāmavitakkanī nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannam byāpādavitakkanī nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannam vihīnīsāvitakkanī nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Yam hi 'ssa bhikkhave avinodayato uppajjeyyum āsavā vighātапariлāhā, vinodayato evam-sa te āsavā vighātапariлāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisañkhā yoniso satisambojjhaṅgam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggapariñāmī. paṭisañkhā yoniso dhammavicayasambojjhaṅgam bhāveti — pe — viriyasambojjhaṅgam bhāveti — pītisambojjhaṅgam bhāveti — passaddhisambojjhaṅgam bhāveti — samādhisanambojjhaṅgam bhāveti — upekhāsambojjhaṅgam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggapariñāmī. Yam hi 'ssa bhikkhave abhāvayato uppajjeyyūm āsavā vighātапariлāhā. bhāvayato evam-sa te āsavā vighātапariлāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā.

Yato kho bhikkhave bhikkhuno ye āsavā dassanā pahātabbā te dassanā pahīnā honti, ye āsavā samīvarā pahātabbā te samīvarā pahīnā honti, ye āsavā paṭisevanā pahātabbā te paṭisevanā pahīnā honti, ye āsavā adhivāsanā pahātabbā te adhivāsanā pahīnā honti, ye āsavā parivajjanā

pahātabbā te parivajjanā pahīnā honti, ye āsavā vinodanā pahātabbā te vinodanā pahīnā honti, ye āsavā bhāvanā pahātabbā te bhāvanā pahīnā honti, ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sabbāsavasamvaraśamvuto viharati, acchechchi taṇhamū. vāvattayi samyojanam. sammā mānabbisamayā antam-akāsi dukkhassāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

SABBĀSĀVĀSUTTAṂ DUTIYAM.

3.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthi-yaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu anukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṁ no āmisadāyādā ti. Tumhe ca me bhikkhave āmisadāyādā bhaveyyātha no dhammadāyādā. tumhe pi tena ādissā bhaveyyātha: āmisadāyādā Satthu sāvakā viharanti no dhammadāyādā ti. aham - pi tena ādisso bhaveyyaṁ: āmisadāyādā Satthu sāvakā viharanti no dhammadāyādā ti. Tumhe ca me bhikkhave dhammadāyādā bhaveyyātha no āmisadāyādā. tumhe pi tena na ādissā bhaveyyātha: dhammadāyādā Satthu sāvakā viharanti no āmisadāyādā ti, aham - pi tena na ādisso bhaveyyaṁ: dhammadāyādā Satthu sāvakā viharanti no āmisadāyādā ti. Tasmātiha me bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu auukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṁ no āmisadāyādā ti.

Idhāham bhikkhave bhuttāvī assamī pavārito paripuṇṇo pariyośito suhito yāvadattho, siyā ca me piṇḍapāto atireka-dhammo chaddhiyadhammo. atha dve bhikkhū āgaccheyyam

jighacchādubbalyaparetā. Tyāham evam vadeyyam: Aham kho 'mhi bhikkhave bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi ca me ayaṁ piṇḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace ākañkhatha bhuñjatha, sace tumhe na bhuñjissatha idānāham appaharite vā chaddessāmi appāṇake vā udake opilāpessāmīti. Tatr' ekassa bhikkhuno evam - assa: Bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi cāyaṁ Bhagavato piṇḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace mayaṁ na bhuñjissāma idāni Bhagavā appaharite vā chaddessati appāṇake vā udake opilāpessati; vuttam kho pan' etam Bhagavatā: Dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā ti; āmisāññata-ram kho pan' etam yadidam piṇḍapāto, yan - nūnāham imam piṇḍapātam abhuñjitvā iminā jighacchādubballena evam imam rattindivam vītināmeyyan - ti. So tam piṇḍapātam abhuñjitvā ten' eva jighacchādubballena evam tam rattindivam vītināmeyya. Atha dutiyassa bhikkhuno evam - assa: Bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi cāyaṁ Bhagavato piṇḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace mayaṁ na bhuñjissāma idāni Bhagavā appaharite vā chaddessati appāṇake vā udake opilāpessati. yan - nūnāham imam piṇḍapātam bhuñjitvā jighacchādubballam paṭivinetvā evam imam rattindivam vītināmeyyan - ti. So tam piṇḍapātam bhuñjitvā jighacchādubballam paṭivinetvā evam tam rattindivam vītināmeyya, atha kho asu yeva me purimo bhikkhu pujjataro ca pāsaṁsataro ca; tam kissa hetu: tam hi tassa bhikkhave bhikkhuno dīgharattam appiechatāya santuṭṭhiyā sallekhāya subharatāya viriyārambhāya samivattissati. Tasmātiha me bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu anukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyam no amisadāyādā ti. Idam - avoca Bhagavā. idam vatvā Sugato utṭhāy' āsanā vihāram pāvisi.

Tatra kho āyasmā Sāriputto acirapakkantassa Bhagavato bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho

te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca: Kittāvatā nu kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ nānusikkhanti. kittāvatā ca pana Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ anusikkhantiti. — Dūrato pi kho mayaṁ āvuso āgaccheyyāma āyasmato Sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamāññātum. sādhū vat' āyasmantam yeva Sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, āyasmato Sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena h' āvuso sunātha sādhukām manasikarotha. bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Idh' āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ nānusikkhanti. yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, bāhulikā ca honti sāthalikā. okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā. Tatr' āvuso therā bhikkhū tīhi thānehi gārayhā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ nānusikkhantiti, iminā paṭhamena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, iminā dutiyena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Bāhulikā ca sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā ti. iminā tatiyena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Therā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi gārayhā bhavanti. Tatr' āvuso majjhimā bhikkhū — pe — navā bhikkhū tīhi thānehi gārayhā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ nānusikkhantiti, iminā paṭhamena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Yesañ - ca dhanimānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, iminā dutiyena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Bāhulikā ca sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā ti, iminā tatiyena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Navā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi gārayhā bhavanti. Ettāvatā kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṁ nānusikkhanti.

Kittāvatā ca pana Satthu pavivittassa viharato sāvakā

vivekam - anusikkhanti: Idh' āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhanti, yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahanti. na ca bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhrū paviveke pubbañgamā. Tatr' āvuso therā bhikkhū tīhi thānehi pāsañsā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhantīti, iminā pañhamena thānena therā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahantīti. iminā dutiyena thānena therā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Na ca bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhrū paviveke pubbañgamā ti, iminā tatiyena thānena therā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Therā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi pāsañsā bhavanti. Tatr' āvuso majjhimā bhikkhū — pe — navā bhikkhū tīhi thānehi pāsañsā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhantīti, iminā pañhamena thānena navā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahantīti, iminā dutiyena thānena navā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Na ca bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhrū paviveke pubbañgamā ti, iminā tatiyena thānena navā bhikkhū pāsañsā bhavanti. Navā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi pāsañsā bhavanti. Ettāvatā kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhanti.

Tatr' āvuso lobho ca pāpako doso ca pāpako, lobhassa ca pahānāya dosassa ca pahānāya atthi majjhimā pañipadā cakkhukarañī nāñakarañī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya sañivattati. Katamā ca sā āvuso majjhimā pañipadā cakkhukarañī nāñakarañī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya sañivattati: Ayam - eva ariyo atthañgiko maggo, seyyathidam: sañimādiñhi sammāsañkappo sammāvācā sammākammanto sammāñjivo sammāñvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayam kho sā āvuso majjhimā pañipadā cakkhukarañī... nibbānāya sañivattati. Tatr' āvuso kodho ca pāpako upanāho ca pāpako — makkho ca pāpako pañāso ca pāpako — issā ca pāpikā maccherañ - ca pāpakam — māyā ca pāpikā sātheyyañ - ca pāpakam — thambho ca pāpako

sārambho ca pāpako — māno ca pāpako atimāno ca pāpako — mado ca pāpako pamādo ca pāpako, madassa ca pahānāya pamādassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇi . . . nibbānāya samvattati. Katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇi . . . nibbānāya samvattati: Ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo, seyyathidam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājivo sammāvāyāmo sammāsatī sammāsamādhi. Ayam kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇi īnānakaraṇi upasāmāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattatiti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinandun - ti.

DHAMMADĀYĀDASUTTAĀ TATTIYĀM.

4.

Evam - me sutam. Ekamī samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodaniyam kathamī sārāṇīyamī vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Ye 'me bho Gotama kulaṭṭā bhavantam Gotamani uddissa saddhā agārasmā anagāriyamī pabbajitā bhavam te-sam Gotamo pubbaṅgamo, bhavañi tesam Gotamo bahukāro, bhavañi tesam Gotamo samādapetā, bhotō ca pana Gotamassa sā janatā diṭṭhānugatim āpajjatiti. — Evam - etam brāhmaṇa, evam - etam brāhmaṇa: ye te brāhmaṇa kulaṭṭā mamañi uddissa saddhā agārasmā anagāriyamī pabbajitā aham tesam pubbaṅgamo, aham tesam bahukāro, aham tesam samādapetā, mamañ - ca pana sā janatā diṭṭhānugatim āpajjatiti. — Durabbisambhavāni hī bho Gotama araññe-vanapathāni pantāni senāsanāni, dukkarañi pavivekamī, durabhiramamī ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhim alabhamānassa

bhikkhuno ti. — Evam - etam brāhmaṇa, evam - etam brāhmaṇa: durabhisambhavāni hi brāhmaṇa araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaram pavivekaṁ. dhurabhiramam ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiin alabhamānassa bhikkhuno ti.

Mayham - pi kho brāhmaṇa pubbe va sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Durabhisambhavāni hi kho araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaram pavivekaṁ. durabhiramam ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiin alabhamānassa bhikkhuno ti. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhakāyakammantā araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti. aparisuddhakāyakammanta-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti: na kho panāham aparisuddhakāyakammanto araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi. parisuddhakāyakammanto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā parisuddhakāyakammantā araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesam - aham añnatamo. Etam - aham brāhmaṇa parisuddhakāyakammantām attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādim araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhavacikammantā — pe — aparisuddhamanokammantā — aparisuddhājīvā araññe-v. p. s. paṭisevanti. aparisuddhājīva-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham aparisuddhājīvo araññe-v. p. s. paṭisevāmi. parisuddhājīvo 'ham - asmi, ye hi vo ariyā parisuddhājīvā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham añnatamo. Etam - aham brāhmaṇa parisuddhājīvataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādim araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā abhijjhālū kāmesu tibbasārāgā araññe-v. p. s. paṭisevanti, abhijjhālū kāmesu tibbasārāga-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham abhijjhālū kāmesu tibbasārāgo araññe-v. p. s. paṭisevāmi. anabhijjhālū 'ham - asmi. ye hi vo ariyā anabhijjhālū araññe-v. p. s.

paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa anabhijjhālutañ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmaṇā vā byāpannacittā padutṭhamanasāñkappā araññe-v. p. s. paṭisevanti, byāpannacittā padutṭhamanasāñkappa-sandosahetu have te bhonto samañā-brāhmaṇā akusalaiñ bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham byāpannacitto padutṭhamanasāñkappo araññe-v. p. s. paṭisevāmi, mettacitto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā mettacittā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa mettacittāñ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmaṇā vā thīnamiddhapariyūṭhitā araññe-v. p. s. paṭisevanti, thīnamiddhapariyūṭhāna-sandosahetu have te bhonto samañā-brāhmaṇā akusalaiñ bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham thīnamiddhapariyūṭthito araññe-v. p. s. paṭisevāmi, vigatathīnamiddho 'ham - asmi. ye hi vo ariyā vigatathīnamiddhā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa vigatathīnamiddhatāñ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmaṇā vā uddhatāvūpasantacittā araññe-v. p. s. paṭisevanti, uddhatāvūpasantacitta-sandosahetu have te bhonto samañābrāhmaṇā akusalaiñ bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham uddhato avūpasantacitto araññe-v. p. s. paṭisevāmi, vūpasantacitto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā vūpasantacittā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa vūpasantacittāñ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmaṇā vā kañkhi vecikicchī araññe-v. p. s. paṭisevanti, kañkhi-vecikicchi-sandosahetu have te bhonto samañābrāhmaṇā akusalaiñ bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham kañkhi vecikicchi araññe-v. p. s. patisevāmi, tiṇṇaviciκicchō 'ham - asmi. ye hi vo ariyā tiṇṇaviciκicchā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa tiṇṇaviciκicchatañ attani

sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayhami brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā attukkamīsakā paravambhī araññe-v. p. s. paṭisevanti. attukkamīsana-paravambhana-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham attukkamīsako paravambhī araññe-v. p. s. paṭisevāmi. anattukkamīsako aparavambhī 'ham - asmi, ye hi vo ariyā anattukkamīsakā aparavambhī araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa anattukkamīsakataṁ aparavambhitam attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayhami brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā chambhī bhīrukajātikā araññe-v. p. s. paṭisevanti. chambhi-bhīrukajātikā-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham chambhī bhīrukajātiko araññe-v. p. s. paṭisevāmi. vigatalomahamiso 'ham - asmi, ye hi vo ariyā vigatalomahamisā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa vigatalomahamisataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayhami brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokam nikāyamānā araññe-v. p. s. paṭisevanti. lābhasakkārasilokanikāma-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham lābhasakkārasilokam nikāmayamāno araññe-v. p. s. paṭisevāmi, appiccho 'ham - asmi. ye hi vo ariyā appicchā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa appicchataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayhami brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusītā hīnaviriyā araññe-v. p. s. paṭisevanti. kusīta-hīnaviriyā-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham kusīto hīnaviriyō araññe-v. p. s. paṭisevāmi. āraddhaviriyō 'ham - asmi. ye hi vo ariyā āraddhaviriyā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa āraddhaviriyataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayhami brāhmaṇa etad - ahosi:

Ye kho keci samanā vā brāhmaṇā vā muṭṭhassatī asampajānā araññe-v. p. s. paṭisevanti, muṭṭhassati-asainpajāna-sandosa-hetu have te bhonto samanabrahmaṇā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham muṭṭhassati asampajāno araññe-v. p. s. paṭisevāmi. upatṭhitasati 'ham - asmi, ye hi vo ariyā upatṭhitasati araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa upatṭhitasatitam attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samanā vā brāhmaṇā vā asamāhitū vibbhantacittā araññe-v. p. s. paṭisevanti. asamāhita-vibbhantacitta-sandosahetu have te bhonto samanabrahmaṇā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham asamāhito vibbhantacitto araññe-v. p. s. paṭisevāmi, samādhisampanno 'ham - asmi. ye hi vo ariyā samādhisampannā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa samādhisampadañ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samanā vā brāhmaṇā vā dappaññā elamūgā araññe-v. p. s. paṭisevanti, dappañña-elamūga-sandosahetu have te bhonto samanabrahmaṇā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panāham dappañño elamūgo araññe-v. p. s. paṭisevāmi, paññāsampanno 'ham - asmi. ye hi vo ariyā paññāsampannā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa paññāsampandañ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya.

Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Yan - nūnāham yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā, cātuddasī pañcadasi atthamī ca pakkhassa. tathārūpāsu rattisu yāni tāni ārāma-etiyyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhimisanakāni salomahaññāni tathārūpesu senāsanesu vihareyyam. app - eva nāma tāni bhayabheravañ passeyyan - ti. So kho aham brāhmaṇa aparena samayena yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā, cātuddasī pañcadasi atthamī ca pakkhassa. tathārūpāsu rattisu yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhimisanakāni salomahaññāni tathārūpesu senāsanesu viharāmi. Tatra ca me brāhmaṇa viharato mago vā āgacchati moro vā

katthām pāteti vāto vā paññasaṭām ereti; tassa mayham evam hoti: etam nūna tam bhayabheravam āgacchatiti. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Kin - nu kho aham aññadatthu bhayapatikañkī viharāmi; yan - nūnāham yathābhūtam yathābhūtassa me tam bhayabheravam āgacchatati tathābhūtam tathābhūto va tam bhayabheravam paṭivineyyan - ti. Tassa mayham brāhmaṇa cañkamantassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva tiṭṭhāmi na nisidāmi na nipajjāmi yāva cañkamanto va tam bhayabheravam pativinem. Tassa mayham brāhmaṇa ṭhitassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva cañkamāmi na nisidāmi na nipajjāmi yāva ṭhito va tam bhayabheravam paṭivinem. Tassa mayham brāhmaṇa nisinnassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva nipajjāmi na tiṭṭhāmi na cañkamāmi yāva nisinno va tam bhayabheravam paṭivinem. Tassa mayham brāhmaṇa nipannassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva nisidāmi na tiṭṭhāmi na cañkamāmi yāva nipanno va tam bhayabheravam paṭivinem.

Santi kho pana brāhmaṇa eke samaṇabrāhmaṇā rattim yeva samānaṁ divā ti sañjānanti, divā yeva samānaṁ rattiti sañjānanti; idam - aham tesam samaṇabrāhmaṇānam sammohavihārasmīm vadāmi. Aham kho pana brāhmaṇa rattim yeva samānaṁ rattiti sañjānāmi, divā yeva samānaṁ divā ti sañjānāmi. Yam kho tam brāhmaṇa sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti. mam - eva tam sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti. Āraddham kho pana me brāhmaṇa viriyam ahosi asallinam, upatthitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitam cittaṁ ekaggam. So kho aham brāhmaṇa vivicca vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pāthamam jhānam upasampajja vihāsim; vitakkavicārānam vūpasamā ajhātam sampaśādanam cetaso ekodibhāvam avi-

takkam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ upasampajja vihāsim̄; pītiyā ca virāgā upekhako ca vihāsim̄ sato ca sampajāno sukhañ ca kāyena paṭisam̄vedesim̄ yantam̄ ariyā ācikkhanti: upekhako satim̄ suknavihāri ti tatiyam̄ jhānam̄ upasampajja vihāsim̄; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam̄ atthagamā adukkham̄ asukham̄ upekhāsatipārisuddhiñ catuttham̄ jhānam̄ upasampajja vihāsim̄.

So evam̄ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñāñāya cittam̄ abhininnāmesim̄. So anekavihitam̄ pubbenivāsam̄ anussarāmi, seyyathidam̄: ekam̄ - pi jātim̄ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim̄ - pi jātiyo tiñsam̄ - pi jātiyo cattārisam̄ - pi jātiyo paññāsam̄ - pi jātiyo jātisatam̄ - pi jātisahassam̄ - pi jātisatasahassam̄ - pi. aneke pi sañivatṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi sañivatṭavivatṭakappe; amutr' āsim̄ evannāmo evaṅgotto evaṅvāñño evamāhāro evam̄ sukhadukkhapatīsañvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādīm̄, tatra p' āsim̄ evaṅnāmo evaṅgotto evaṅvāñño evamāhāro evam̄ sukhadukkhapatīsañvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram̄ sa-uddesam̄ anekavihitam̄ pubbenivāsam̄ anussarāni. Ayañ kho me brāhmaṇa rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā. avijjā vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno. yathā tañ appamat-tassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evam̄ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte sattānam̄ cūtūpātāñāñāya cittam̄ abhininnāmesim̄. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāni cavamāne upapajjamāne, hīne pañte suvajñe dubbaññe sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāmi: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vacīduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam̄ upavādakā micchāditṭhikā micchāditṭhikammasamādānā. te kāyassa bheda paramū maranū apāyāni duggatiñ vinipātāni nirayāni upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā

samannāgatā vacisucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param-maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne. hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi. Ayaṁ kho me brāhmaṇa rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā. avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno. yathā taṁ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyoḍatē anai-
gaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjap-
patte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmesim. So:
idam dukkhan-ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ dukkha-
samudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ dukkhanirodho
ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ āsavasamudayo ti yathābhūtam
abbhaññāsim. ayaṁ āsavanirodho ti yathābhūtam abbhaññā-
sim. ayaṁ āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam
abbhaññāsim. Tassa me evam jānato evam passato kāmā-
savā pi cittam vimuccittha. bhavāsavā pi cittam vimuccittha,
avijjāsavā pi cittam vimuccittha. vimuttasmiṁ vimuttam-iti
ñāṇam ahosi: khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katanī ka-
raṇiyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsim. Ayaṁ kho me
brāhmaṇa rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā. avijjā
vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno. yathā taṁ
appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Siyā kho pana te brāhmaṇa evam-assa: Ajjāpi nūna
samano Gotamo avītarāgo avītadoso avītamoho. tasmā
araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevatitī. Na kho
pan-etaṁ brāhmaṇa evam datṭhabbaṁ. Dve kho aham
brāhmaṇa atthavase sampassamāno araññe-vanapatthāni pan-
tāni senāsanāni paṭisevāmi: attano ca diṭṭhadhammasukha-
vihāram sampassamāno pacchimañ-ca janataṁ anukam-
pamāno ti.

Anukampitarūpā yamī bhotā Gotamena pacchimā ja-

natā, yathā tam arahatā sammāsambuddhena. Abhikkantam bho Gotama. abhikkantaṁ bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatā vā ukkujjeyya. paṭicchannam vā vivareyya. mūjhassa vā maggām ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotām dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakkiso. Esāham bhavantam Gotamām saraṇam gacchāmi dhammañ ca bhikkhusaṅghañ ca. Upāsakam mām bhavām Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

BHAYABHERAVASUTTAM CATUTTHAM.

5.

Evam me sutam. Ekaṁ sañayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Cattāro 'me āvuso puggalā santo samvijjamānā lokasmīm. katame cattāro: Idh' āvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti; idha pan' āvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. Idh' āvuso ekacco puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - thi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti; idha pan' āvuso ekacco puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - thi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. ayam imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva satam hīnapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti, ayam imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva satam setṭhapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo anāṅgaṇo

va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti, ayam imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam hīnapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. ayam imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam setṭhapuriso akkhāyatiti.

Evaṁ vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Ko nu kho āvuso Sāriputta hetu ko pacceyo yen' imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva sataṁ eko hīnapuriso akkhāyati. eko setṭhapuriso akkhāyati; ko pan' āvuso Sāriputta hetu ko pacceyo yen' imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam eko hīnapuriso akkhāyati. eko setṭhapuriso akkhāyatiti.

Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. tass' etam pāṭikaṅkham: na chandam janessati. na vāyamissati. na viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya, so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Seyyathā pi āvuso kamśapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā. tam - enam sāmikā na c' eva paribhūñjeyyam na ca pariyodapeyyum. rajāpathe ca nam nikkipeyyum. evam li sā āvuso kamśapātī aparena samayena saṅkiliṭṭhatarū assa malaggalitā ti. — Evam - āvuso ti. — Evam - eva kho āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. tass' etam pāṭikaṅkham: na chandam janessati. na vāyamissati. na viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. tass' etam pāṭikaṅkham: chandam janessati. vāyamissati. viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Seyyathā pi āvuso kamśapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā, tam - enam sāmikā paribhūñjeyyū - c' eva pariyodapeyyū - ca, na ca nam rajāpathe nikkipeyyum.

evam hi sā āvuso kāmsapātī aparena samayena parisuddha-
 tarā assa pariyodātā ti. — Evam-āvuso ti. — Evam-eva
 kho āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me
 aijhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānātī, tass' etam pā-
 ṭīkaṅkham: chandāni janessati, vāyamissati, viriyam ārabhissati
 tass' aṅgaṇassa pahānāya, so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo
 asaṅkiliṭṭhacitto kālāni karissati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo
 anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me aijhattam aṅgaṇan - ti yathā-
 bhūtam na - ppajānātī, tass' etam pāṭīkaṅkham: subhanimittam
 manasikarissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittam
 anuddhamisessati. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭha-
 citto kālāni karissati. Seyyathā pi āvuso kāmsapātī ābhata
 āpaññā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. tam-enam
 sāmikā na c' eva paribhūñjeyyūm na ca pariyodapeyyūm, rajā-
 pathe ca naññi nikkhipeyyūm. evam hi sā āvuso kāmsapātī
 aparena samayena saṅkiliṭṭhatarā assa malaggahitā ti. —
 Evam-āvuso ti. — Evam-eva kho āvuso yvāyam puggalo
 anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me aijhattam aṅgaṇan - ti
 yathābhūtam na - ppajānātī, tass' etam pāṭīkaṅkham: subhani-
 mittam manasikarissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo
 cittam anuddhamisessati. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo
 saṅkiliṭṭhacitto kālāni karissati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo
 anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me aijhattam aṅgaṇan - ti yathā-
 bhūtam pājānātī, tass' etam pāṭīkaṅkham: subhanimittam na
 manasikarissati. tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cit-
 tam nānuddhamisessati. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅ-
 kiliṭṭhacitto kālāni karissati. Seyyathā pi āvuso kāmsapātī
 ābhata āpaññā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā.
 tam-enam sāmikā paribhūñjeyyūn - c' eva pariyodapeyyūn - ca.
 na ca naññi rajāpathe nikkhipeyyūm. evam hi sā āvuso kām-
 sapātī aparena samayena parisuddhatarā assa pariyodātā ti.
 — Evam-āvuso ti. — Evam-eva kho āvuso yvāyam pug-
 galo anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me aijhattam aṅgaṇan - ti
 yathābhūtam pajānātī, tass' etam pāṭīkaṅkham: subhani-
 mittam na manasikarissati. tassa subhanimittassa amanasikārā
 rāgo cittam nānuddhamisessati. so arāgo adoso amoho anaṅ-
 gaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālāni karissati. Ayam kho āvuso

Moggallāna hetu ayāñ pacceyō yen' imesāñ dvinnāñ puggalānañ sāñgañānañ yeva satāñ eko hīnapuriso akkhāyati, eko señthapuriso akkhāyati; ayāñ pan' āvuso Moggallāna hetu ayāñ pacceyō yen' imesāñ dvinnāñ puggalānañ anañgañānañ yeva satāñ eko hīnapuriso akkhāyati, eko señthapuriso akkhāyatī.

Ānganāñ aṅganāñ - ti āvuso vuccati, kissa nu kho etāñ āvuso adhivacanāñ yadidāñ aṅganāñ - ti. — Pāpākāñāñ kho etāñ āvuso akusalānañ icchāvacarānañ adhivacanāñ yadidāñ aṅganāñ. Thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yāñ idh' ekaccassa bhikkhuno evāñ icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assāñ. na 'ca māñ bhikkhū jāneyyūñ: āpattim āpanno ti; thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yan - tam bhikkhūñ bhikkhū jāneyyūñ: āpattim āpanno ti: jānanti māñ bhikkhū: āpattim āpanno ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayan - etāñ aṅgañāñ. Thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yāñ idh' ekaccassa bhikkhuno evāñ icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assāñ, amiraho māñ bhikkhū codeyyūñ no sañghamajjhe ti: thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yan - tam bhikkhūñ bhikkhū sañghamajjhe codeyyūñ no amiraho; sañghamajjhe māñ bhikkhū codenti no anuraho ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayan etāñ aṅgañāñ. Thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yāñ idh' ekaccassa bhikkhuno evāñ icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assāñ, sappatipuggalo māñ codeyya no appatipuggalo ti: thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yan - tam bhikkhūñ appatipuggalo codeyya no sappatipuggalo: appatipuggalo māñ codeti no sappatipuggalo ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayan - etāñ aṅgañāñ. Thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yāñ idh' ekaccassa bhikkhuno evāñ icchā uppajjeyya: Aho vata māñ - eva Satthā patipuechitvā patipuechitvā bhikkhūñāñ dhammāñ deseyya, na aññāñ bhikkhūñ Satthā patipuechitvā patipuechitvā bhikkhūñāñ dhammāñ deseyyāti: thānañ kho pan' etāñ āvuso vijjati yāñ aññāñ bhikkhūñ Satthā p. p. bh. dh. deseyya. na tam

bhikkhūm Satthā p. p. bh. dh. deseyya; aññam bhikkhūm
 Satthā p. p. bh. dh. deseti. na mām Satthā p. p. bh. dh.
 desetīti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso
 kopo yo ca appaccayo ubhayam-etañ aṅgañam. Thānam kho
 pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhūm evam
 icchā uppajjeyya: Aho vata mam-eva bhikkhū purakkhatvā
 purakkhatvā gāmam bhattāya paviseyyum, na aññam bhik-
 khūm bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmam bhattāya
 paviseyyun-ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam añ-
 ñam bhikkhūm bhikkhū p. p. g. bhattāya paviseyyum. na
 tam bhikkhūm bhikkhū p. p. g. bhattāya paviseyyum; aññam
 bhikkhūm bhikkhū p. p. g. bhattāya pavisanti. na mām bhik-
 khū p. p. g. bhattāya pavisanti. iti so kupito hoti appa-
 tīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam-
 etam aṅgañam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam
 idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata
 aham-eva labheyyam bhattagge aggāsanam aggodakam aggā-
 piñdam. na añño bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanam ag-
 godakam aggapiñdan-ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam añño bhikkhu labheyya bhattagge a. a. a. na so bhik-
 khu labheyya bhattagge a. a. a.; añño bhikkhu labhati bhat-
 tagge a. a. a. nāham labhām bhattagge a. a. aggapiñdan-ti.
 iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo
 ca appaccayo ubhayam-etañ aṅgañam. Thānam kho pan'
 etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā
 uppajjeyya: Aho vata aham-eva bhattagge bhuttāvī anumodeyyam. na añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyyāti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam añño bhikkhu bh. bh. anumodeyya. na so bhikkhu bh. bh. anumodeyya; añño bhikkhu bh. bh. anumodati. nāham bh. bh. anumodāmīti. iti
 so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca
 appaccayo ubhayam-etañ aṅgañam. Thānam kho pan' etam
 āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā up-
 pajjeyya: Aho vata aham-eva ārāmagatānam bhikkhūnam
 dhammānam deseyyam. na añño bhikkhu ārāmagatānam bhik-
 khūnam dhammānam deseyyāti; thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam añño bhikkhu ā. bh. dh. deseyya. na so bhikkhu

ā. bh. dh. deseyya; añño bhikkhu ā. bh. dh. deseti, nāham
 ā. bh. dh. desemīti, iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva
 kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam.
 Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa
 bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva
 ārāmagatānam bhikkhunīnam dhammām deseyyam — pe —
 upāsakānam dhammām deseyyam — pe — upāsikānam dham-
 mām deseyyam, na añño bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam
 dhammām deseyyāti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam añño bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammām
 deseyya, na so bhikkhu ā. u. dh. deseyya; añño bhikkhu ā.
 u. dh. deseti, nāham ā. u. dh. desemīti, iti so kupito hoti
 appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubha-
 yam - etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho
 vata mam - eva bhikkhū sakkareyyūm garukareyyūm māney-
 yūm pūjeyyūm, na añnam bhikkhūm bhikkhū sakkareyyūm
 garukareyyūm māneyyūm pūjeyyūm - ti; thānam kho pan'
 etam āvuso vijjati yam añnam bhikkhūm bhikkhū s. g. m.
 pūjeyyūm, na tam bhikkhūm bhikkhū s. g. m. pūjeyyūm :
 añnam bhikkhūm bhikkhū sakkaronti garukaronti mānenti
 pūjenti, na mani bhikkhū s. g. m. pūjentiti, iti so kupito
 hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo
 ubhayam - etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppaj-
 jeyya: Aho vata mam - eva bhikkhuniyo — pe — upāsakā
 — pe — upāsikā s. g. m. pūjeyyūm, na añnam bhikkhūm
 upāsikā s. g. m. pūjeyyūm - ti; thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam añnam bhikkhūm upāsikā s. g. m. pūjeyyūm,
 na tam bhikkhūm upāsikā s. g. m. pūjeyyūm; añnam bhik-
 khūm upāsikā s. g. m. pūjenti, na mani upāsikā s. g. m.
 pūjentiti, iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso
 kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam. Thānam
 kho pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno
 evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva lābhī assam
 pañtānam cīvarānam, na añño bhikkhu lābhī assa pañtā-
 nam cīvarānam - ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam

añño bhikkhu lābhī assa pañitānam cīvarānam, na so bhikkhu lābhī assa pañitānam cīvarānam; añño bhikkhu lābhī pañitānam cīvarānam, nāham lābhī pañitānam cīvarānam - ti, iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgañam. Thānām kho pan' etam āvuso vijjati' yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva lābhī assam pañitānam piñḍapātānam — pe — pañitānam seūsanānam — pañitānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam, na añño bhikkhu lābhī assa pañitānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam - ti; thānām kho pan' etam āvuso vijjati yam añño bhikkhu lābhī assa p. g., na so bhikkhu lābhī assa p. g.; añño bhikkhu lābhī p. g., nāham lābhī p. gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam - ti, iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgañam. Imesam kho etam āvuso pāpakānam akusalānam icchāvacarānam adhivacanam yadidam aṅgañam - ti.

Yassa kassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano, piñḍapātiko sapadānacārī, pañsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho nām sabrahmacārī na sakkaronti na garukaronti na mānenti na pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca. Seyyathā pi āvuso kañsapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā, tam - enam sāmikā ahikuṇapam vā kukkurakuṇapam vā manussakuṇapam vā racayitvā aññissā kañsapātiyā pañkujjītvā antarāpañam patipajjeyyam, tam - enam jano disvā evam vadeyya: Ambho, kimi - ev' idam hariyati jaññajaññain viyāti; tam - enam utthahitvā apāpuritvā olokeyya, tassa saha dassanena amanāpata ca sañthaheyya pañkulyatā ca sañthaheyya jegucchitā ca sañthaheyya, jighacchitānam - pi na bhottukamyatā assa, pag - eva suhitānam: evam - eva kho āvuso yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano, piñḍapātiko sapadānacārī, pañsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho nām sabrahmacārī na sakkaronti na garu-

karonti na mānenti na pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti c' eva sūyanti ca.

Yassa cassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti gāmantavīhārī nemantāñiko gahapaticīvaradharo. atha kho naṁ sabrahmacārī sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti: tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti c' eva sūyanti ca. Seyyathā pi āvuso kaṁsapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyyodatā. tam - enaṁ sāmikā sālinām odanām vicitakālakām anekasūpām anekabyāñjanām racayitvā aññissā kaṁsapātiyā paṭikujjītvā antarāpañām paṭipajjeyyūm. tam - enaṁ janō disvā evam vadeyya: Añlho. kim - ev' idam harīyatī jaññajaññām viyāti; tam - enaṁ uṭṭhahitvā apāpuritvā olokeyyya. tassa saha dassanena manāpatā ca sañthaheyya appaṭikulyatā ca sañthaheyya ajegucchitā ca sañthaheyya, suhitānam - pi bhottukamyatā assa. pag - eva jighacchitānam; evam - eva kho āvuso yassa cassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti gāmantavīhārī nemantāñiko gahapaticīvaradharo, atha kho naṁ sabrahmacārī sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti c' eva sūyanti cāti.

Evam vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantām Sāriputtām etad - avoca: Upamā mām āvuso Sāriputta paṭibhātī. — Paṭibhātū tam āvuso Moggallānāti. — Ekam - idāham āvuso samayaṁ Rājagahe viharāmi Giribbaje. Atha khvāham āvuso pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram ādāya Rājagaham piñḍaya pāvisim. Tena kho pana samayena Samīti yānakāraputto rathassa nemim tacchatī. tam - enaṁ Pañḍuputto ājīviko purāṇayānākāraputto paccupatthito hoti. Atha kho āvuso Pañḍuputtassa ājīvikassa purāṇayānākāraputtassa evam cetaso parivitakko udapādi: Aho vatāyam Samīti yānakāraputto imissā nemiyā imañ - ca vañkām imañ - ca jīmham imañ - ca dosam taccheyya, evāyam nemī apagatavañkā apagatajinlā apagatadosā snuddhā 'ssa sāre patit-

thitā ti. Yathā yathā kho āvuso Pañduputtassa ājīvikassa purāṇayānakāraputtassa cetaso parivitakkitā hoti, tathā ta-thā Samīti yānakāraputto tassā nemiyā tañ-ca vañkam tañ-ca jīmham tañ-ca dosam tacchatī. Atha kho āvuso Pañduputto ājīviko purāṇayānakāraputto attamano attamanavācām uicchāresi: Hadayā hadayam maññe aññāya tacchatīti. Evam-eva kho āvuso ye te puggalā assaddhā jīvīkatthā na saddhā agārasmā anagāriyām pabbajitā, sañhā māyāvino keṭubhino, uddhatā unnañā, capalā mukharā vikiññavācā, indriyesu aguttadvārā, bhojane amattaññuno, jāgariyām ananuyuttā, sāmaññe anapekhavanto, sikkhāya na tibbagāravā, bāhulikā sāthalikā, okkamane pubbañgamā paviveke nikkhittadhurā, kusītā hīnaviriyā, muṭṭhassatī asampajānā, asamāhitā vibbhantacittā, duppāññā elamūgā, tesam āyasmā Sāriputto iminā dhammapariyāyena hadayā hadayam maññe aññāya tacchatī. Ye pana te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyām pabbajitā, asathā amāyāvino akeṭubhino, anuddhatā anunnañā, acapalā amukharā avikiññavācā, indriyesu guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyām anuyuttā, sāmaññe apekhavanto, sikkhāya tibbagāravā, na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbañgamā, āraddhaviriyā pahittattā, upaṭṭhitasatī sampajānā, samāhitā ekaggacittā, paññāvanto aneṭamūgā, te āyasmato Sāriputtassa imam dhammapariyāyām sutvā pipanti maññe ghasanti maññe vacasā c' eva manasā ca, sādhu vata bho sabrahmacāri akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpeti. Seyyathā pi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā mandanakajātiko sīsañ nahāto uppalamālam vā vassikamālam vā atimuttakamālam vā labhitvā ubhohi hatthehi patīggahetvā uttamañge sirasmiñ patiṭṭhāpeyya, evam-eva kho āvuso ye te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyām pabbajitā, asaṭhā , sādhu vata bho sabrahmacāri akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti.

Itiha te ubho mahānāgā aññamiaññassa subhāsītam sam-anumodiniśūti.

6.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthi-
yāni viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Sampannasilā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā.
pātimokkhasamvarasamivutā viharatha ācāragocarasampannā.
anumattesu vajjesu bhayadassāvī. samādāya sikkhatha sikkhā-
padesu. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: sabrahmacārī-
nam piyo c' assaṁ manāpo garu bhāvanīyo cāti, silesv - ev'
assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto anirā-
katajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: lābhī assaṁ cīvara-piṇ-
ḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam - ti. sī-
lesv - ev' assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto
anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārā-
nam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: yesāham cīvara-
piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram pari-
bhuñjāmi tesam te kārā mahapphalā assu mahānisamāsā ti,
silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: ye me nātisālohitā petā
kālakatā pasannacittā anussaranti tesam tam mahapphalā
assa mahānisamāsan - ti, silesv - ev' assa — pe — brūhetā suññā-
gārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: aratiratisaho
assam na ca mai arati saheyya. uppannam aratiṁ abhi-
bhuya abhibhuya vihareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūra-
kārī — pe — brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhik-
khave bhikkhu: bhayabheravasaho assam na ca mai bhaya-
bheravāni saheyya, uppannam bhayabheravāni abhibhuya abhi-
bhuya vihareyyan - ti. silesv - ev' assa paripūrakārī — pe —
b. s. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: catunnai jhānānam
ābhicetasikānam diṭṭhadhanīmasukhavilārānam nikāmalābhī¹
assam akičchalābhī akasirālābhī ti, silesv - ev' assa paripūra-
kārī — pe — b. s. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: ye te
santā vimokhā atikkamma rūpe āruppa te kāyena phassitvā
vihareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s.

Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā sotāpanno assam̄ avinipātadhammo niyato sam-bodhiparāyano ti. silesv- ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā rāgadosamohānam̄ tanuttā sakadāgāmī assam̄, sakid-eva imam̄ lokam̄ āgantvā dukkhass' antam̄ kareyyan- ti, silesv- ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: pañcannam̄ orambhāgiyānam̄ samyojanānuam̄ parik- khayā opapātiko assam̄ tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tas- mā lokā ti. silesv- ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: anekavihitam iddhividham paccanu- bhaveyyam̄. eko pi hutvā bahudhā assam̄, bahudhā pi hutvā eko assam̄, āvibhāvām̄ tirobhāvām̄ tirokudḍam̄ tiropākāram̄ tiropabbatam̄ asajjamāno gaccheyyam̄ seyyathā pi ākāse, pa- ṭhaviyā pi ummujjanimujjam̄ kareyyam̄ seyyathā pi udake, udake pi abhijjamāne gaccheyyam̄ seyyathā pi paṭhaviyam̄, ākāse pi pallañkena kameyyam̄ seyyathā pi pakkhī sakuno, ime pi candimasuriye evam̄ mahiddhike evam̄ mahānubhāvē pāñinā parimaseyyam̄ parimajjeyyam̄. yāva brahmalokā pi kāyena vasam̄ vatteyyan- ti. silesv- ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: dibbāya so- tadhbātuvā visuddhāva atikkantamānusikāya ubho sadde suneyyam̄. dibbe ca mānuse ca. ye dūre santike cāti, silesv- ev' assa pariñūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: parasattānam̄ parapuggalānam̄ cetās̄ ceto paricca pajāneyyam̄: sarāgam̄ vā cittam̄: sarāgam̄ cittān- ti pajā- neyyam̄. vitarāgam̄ vā cittam̄: vitarāgam̄ cittān- ti pajāney- yam̄, sadosam̄ vā cittam̄: sadosam̄ cittān- ti pajāneyyam̄, vīta- dosam̄ vā cittam̄: vītadosam̄ cittān- ti pajāneyyam̄, samoham̄ vā cittam̄: samoham̄ cittān- ti pajāneyyam̄, vītamoham̄ vā cittam̄: vītamoham̄ cittān- ti pajāneyyam̄, sañkhittam̄ vā cittam̄: sañkhittam̄ cittān- ti pajāneyyam̄, vikkhittam̄ vā cittam̄: vikkhittam̄ cittān- ti pajāneyyam̄. mahaggatam̄ vā cittam̄: mahaggatam̄ cittān- ti pajāneyyam̄. amahaggatam̄ vā cittam̄: amahaggatam̄ cittān- ti pajāneyyam̄, sa-uttaram̄ vā cittam̄: sa-uttaram̄ cittān- ti pajāneyyam̄, anuttaram̄ vā cittam̄: anut- taram̄ cittān- ti pajāneyyam̄, sanāhitam̄ vā cittam̄: samā-

hitam cittam - ti pajāneyyam, asamāhitam vā cittam: asamāhitam cittam - ti pajāneyyam, vimuttam vā cittam: vimuttam cittam - ti pajāneyyam, avimuttam vā cittam: avimuttam cittam - ti pajāneyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: anekavihitam pubbenivāsam anussareyyam, seyyathidañ: ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo visatim - pi jātiyo tīnisam - pi jātiyo cattālisam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi, aneke pi sañivatṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi sañivatṭavivaṭṭakappe; amutr' āsimi evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭi-
sañvedi evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādini, tatrāp' āsimi evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisañvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. iti sākārami sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajjamāne, hīne pañte suvaṇṇe dubbaṇṇe su-
gate duggate yathākammūpage satte pajāneyyam: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavā-
dakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyanī duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannā-
gatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannā-
gatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhi-
kammasaniādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajja-
māne, hīne pañte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathā-
kammūpage satte pajāneyyan - ti. silesv - ev' assa paripūrakārī aijhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vipas-
sanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññāya sacchi-

katvā upasampajja vihareyyan - ti, sīlesv - ev' assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vi-passanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.

Sampannasilā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā. pātimokkhasamvarasamvutā viharatha ācāragocarasampannā. anumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhatha sikkhā-padesūti, iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

ĀKANKHEYYASUTTAM CHATTHAM.

7.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi bhikkhave vattham saṅkiliṭṭham malaggahitam, tam - enam rajako yasmin yasmin rāngajāte upasam-hareyya, yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjetṭhakāya. dūrattavaṇṇam - ev' assa. aparisuddhavaṇṇam - ev' assa; tam kissa hetu: aparisuddhattā bhikkhave vatthassa; evam - eva kho bhikkhave citte saṅkiliṭṭhe duggati pāṭikaṅkhā. Seyyathā pi bhikkhave vattham parisuddham pariyo-dātani. tam - enam rajako yasmin yasmin rāngajāte upasam-hareyya. yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjetṭhakāya. surattavaṇṇam - ev' assa, parisuddhavaṇṇam - ev' assa; tam kissa hetu: parisuddhattā bhikkhave vatthassa; evam - eva kho bhikkhave citte asaṅkiliṭṭhe sugati pāṭikaṅkhā.

Katame ca bhikkhave cittassa upakkilesā: Abhijjhā-visamalobho cittassa upakkileso. byāpādo cittassa upakkileso. kodho c. u., upanabho c. u., makkho c. u., paṭāso c. u.. issā c. u., maechariyani c. u., māyā c. u., sāṭheyyan c. u., thambho c. u., sārambho c. u., māno c. u., atimāno c. u., mado

c. u., pamādo cittassa upakkileso. Sa kho so bhikkhave bhikkhu: abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso ti iti viditvā abhijjhāvisamalobham cittassa upakkilesam pajahati. byāpādo cittassa upakkileso ti iti viditvā byāpādam cittassa upakkilesam pajahati. kodho... upanāho... makkho..., paññāso..., issā... macchariyam... māyā... sātHEYyam... thambho..., sārambho..., māno... atimāno..., mado... pamādo cittassa upakkileso ti iti viditvā pamādam cittassa upakkilesam pajahati. Yato kho bhikkhave bhikkhuno: abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso ti iti viditvā abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso pahīno hoti. byāpādo... kodho... upanāho... makkho... paññāso... issā... macchariyam... māyā... sātHEYyam... thambho..., sārambho..., māno..., atimāno... mado... pamādo cittassa upakkileso ti iti viditvā pamādo cittassa upakkileso pahīno hoti. so Buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: Iti pi so Bhagavā arahañ sammāñsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanus-sānam buddho bhagavā ti; dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: Svākkhāto Bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opanayiko paccattam veditabbo viññūhīti; saṅge aveccappasādena samannāgato hoti: Supaṭipanno Bhagavato sāvakasaṅgho, ujupatiṭipanno Bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīciṭipanno Bhagavato sāvakasaṅgho. yadidañ cattāri purisayugāni atṭha purisapuggalā. esa Bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo. anuttaram puññakkhettañ lokassāti. Yathodhi kho pan' assa cattāni hoti vantam muttam pahīnam paṭinissatṭham. So: Buddhe aveccappasādena samannāgato 'mhitī labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammūpasānihitam pāmujjam. pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati: dhamme aveccappasādena samannāgato 'mhitī labhati atthavedam. labhati dhammavedam, labhati dhammūpasānihitam pāmujjam. pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhi-

yati; saighe aveccappasādena samannāgato 'mhitī labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmuujjam, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati. Yathodhi kho pana me cattam vantam muttam pahīnam paṭinissaṭṭhan - ti labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmuujjam, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittaṁ samādhiyati.

Sa kho so bhikkhave bhikkhu evamīsilo evamīdhammo evamīpañño sālīnañ - ce pi piñḍapātam bhuñjati vicitakālakam anekasūpam anekabyañjanam n' ev' assa tam hoti antarāyāya. Seyyathā pi bhikkhave vattham sañkiliñtham malaggahitam accham udakam āgamma parisuddham hoti pariyoñdātam. ukkāmukham vā pan' āgamma jātarūpam parisuddham hoti pariyoñdātam, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu evamīsilo evamīdhammo evamīpañño sālīnañ - ce pi piñḍapātam bhuñjati vicitakālakam anekasūpam anekabyañjanam n' ev' assa tam hoti antarāyāya.

So mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, iti uddham-adho tiriyan sabbadhi sabbatthatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuñāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — upekhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, iti uddham - adho tiriyan sabbadhi sabbatthatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati.

So: Atthi idam. atthi hīnam atthi pañtam, atthi imassa saññāgatassa uttarim nissaranā - ti pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittaṁ vimuccati, bhavāsavā pi cittaṁ vimuccati. avijjāsavā pi cittaṁ vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam - iti nāñam hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam. katanī karanīyam nāparam itthattāyati pa-

jānāti. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sināto antarena sinānenāti.

Tena kho pana samayena Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavantaṁ etad-avoca: Gacchatī pana bhavaṁ Gotamo Bāhukāṁ nadīm sināyitun-ti. — Kim brāhmaṇa Bāhukāya nadiyā, kim Bāhukā nadī karissatī. — Mokkhasammataḥ hi bho Gotama Bāhukā nadī bahujanassa, puññasammataḥ hi bho Gotama Bāhukā nadī bahujanassa. Bāhukāya ca pana nadiyā bahujano pāpam kātam kammaṁ pavāhetīti. Atha kho Bhagavā Sundarikabhāradvājam brāhmaṇam gāthāhi ajjhabhāsi:

Bāhukāṁ Adhikakkañ-ca, Gayam Sundarikām- api,
Sarassatiṁ Payāgañ-ca, atho Bāhumatiṁ nadīm

Niccam-pi bālo pakkhanno kāñhakammo na sujjhati,
kim Sundarikā karissati. kim-Payāgo. kim-Bāhukā nadī.

Veriṁ katakibbisai naram
na hi nam sodhaye pāpañcāminam;
suddhassa ve sadā phaggu. suddhass' uposatho sadā,
suddhassa sucikammassa sadā sampajjate vataṁ.

Idh' eva sināhi brāhmaṇa.
sabbabhūtesu karohi khemataṁ;
sace musā na bhanasi. sace pāṇam na himsasi.
Sace adinnaṁ n' ādiyasi. saddahāuo amaccharī.
kim kāhasi Gayam gantvā. udapāno pi te Gayā ti.

Evaṁ vutte Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavantaṁ etad-avoca: Abhikkantaṁ bho Gotama. abhikkantaṁ bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitaṁ vā ukkujjeyya. patīcchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam-evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantaṁ Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. Labheyyāhaṁ bhoto Gotamassa santike pabbajjaṁ. labheyyam upasampadan-ti. Alattha kho Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavato santike pabbajjaṁ. alattha upasampadām. Acirū-

pasampanno kho pan' āyasmā Bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirass' eva yass' at-thāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad-anuttaram brahmacariyapariyosānam ditṭhe va dhamme sayaiñ abhiññāya sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam. katañ karanīyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. aññataro kho pan' āyasmā Bhāradvājo arahatañ ahositi.

VATTHŪPAMASUTTAM SATTAMAM.

8.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyaiñ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā Mahācundo sāyanhasamayañ paṭisallāñā vuṭṭhito yena Bhagavā ten' upasañkami. upasañkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantani nisidi. Ekamantani nisinno kho āyasmā Mahācundo Bhagavantam etad - avoca: Yā imā bhante anekavihitā ditṭhiyo loke uppajjanti attavāda-paṭisam-yuttā vā lokavāda-paṭisam-yuttā vā. ādim - eva nu kho bhante bhikkhuno manasikaroto evam - etāsamī ditṭhīnām pahānam hoti. evam - etāsamī ditṭhīnām paṭinissaggo hotiti.

Yā imā Cunda anekavihitā ditṭhiyo loke uppajjanti attavāda-paṭisam-yuttā vā lokavāda-paṭisam-yuttā vā, yattha c' etā ditṭhiyo uppajjanti yattha ca anusenti yattha ca samudācaranti. tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya passato evam - etāsamī ditṭhīnām pahānam hoti, evam - etāsamī ditṭhīnām paṭinissaggo hoti. Tbhānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhanimehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-sukham paṭhamam jhānam upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. ditṭhadhammasukhavihārā

ete ariyassa vinaye vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkani avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete... vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca vihareyya sato ca sampajāno sūkhañ - ca kāyena paṭisam-vedeyya yan - tām ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-vihārī ti tatiyam jhānam upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete... vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sukhabba ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhām asukham upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekha vuccanti diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭigbasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekha vuccanti. santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda .. vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ samatikkamma na - tthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda .. vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṁ upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti.

Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti,
santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

Idha kho pana vo Cunda sallekho karaṇīyo: Pare vi-him-sakā bhavissanti, mayam - ettha avihim-sakā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo. Pare pāṇātipātā bhavissanti, mayam - ettha pāṇātipātā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo. Pare adinnādāyī bhavissanti, mayam - ettha adinnādānā paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare abrahmacārī bhavissanti, mayam - ettha brahmacārī bhavissāmāti s. k. Pare musāvādī bhavissanti, mayam - ettha musāvādā paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare pisuṇāvācā bhavissanti, mayam - ettha pisuṇāya vācāya paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare pharusāvācā bhavissanti, mayam - ettha pharusāya vācāya paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare samphappalāpī bhavissanti, mayam - ettha samphappalāpī paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare abhijjhālū bhavissanti, mayam - ettha anabhijjhālū bhavissāmāti s. k. Pare byāpanna-cittā bhavissanti, mayam - ettha abyāpannacittā bhavissāmāti s. k. Pare micchādīṭhī bhavissanti, mayam - ettha sammādīṭhī bhavissāmāti s. k. Pare micchāsaṅkappā bhavissanti, mayam - ettha sammāsaṅkappā bhavissāmāti s. k. Pare micchāvācā bhavissanti, mayam - ettha sammāvācā bhavissāmāti s. k. Pare micchākammantā bhavissanti, mayam - ettha sammākammantā bhavissāmāti s. k. Pare micchāājīvā bhavissanti, mayam - ettha sammāājīvā bhavissāmāti s. k. Pare micchāvāyāmā bhavissanti, mayam - ettha sammāvāyāmā bhavissāmāti s. k. Pare micchāsatī bhavissanti, mayam - ettha sammāsatī bhavissāmāti s. k. Pare micchāsamādhī bhavissanti, mayam - ettha sammāsamādhī bhavissāmāti s. k. Pare micchāñāñī bhavissanti, mayam - ettha sammāñāñī bhavissāmāti s. k. Pare micchāvīmutti bhavissanti, mayam - ettha sammāvīmutti bhavissāmāti s. k. Pare thīnamiddhapariyuṭṭhitā bhavissanti, mayam - ettha vigatathīnamiddhā bhavissāmāti s. k. Pare uddhatā bhavissanti, mayam - ettha anuddhatā bhavissāmāti s. k. Pare vecikiechī bhavissanti, mayam - ettha tiṇṇavici-kechā bhavissāmāti s. k. Pare kodhanā bhavissanti, mayam - ettha akkodhanā bhavissāmāti s. k. Pare upanāhī bhavissanti, mayam - ettha anupanāhī bhavissāmāti s. k.

Pare makkhī bhavissanti, mayam - ettha amakkhī bhavissāmāti s. k. Pare palāsī bhavissanti, mayam - ettha apalāsī bhavissāmāti s. k. Pare issukī bhavissanti, mayam - ettha anissukī bhavissāmāti s. k. Pare maccharī bhavissanti, mayam - ettha amaccharī bhavissāmāti s. k. Pare saṭhā bhavissanti, mayam - ettha asaṭhā bhavissāmāti s. k. Pare māyāvī bhavissanti, mayam - ettha amāyāvī bhavissāmāti s. k. Pare thaddhā bhavissanti, mayam - ettha atthaddhā bhavissāmāti s. k. Pare atimānī bhavissanti, mayam - ettha anati-mānī bhavissāmāti s. k. Pare dubbacā bhavissanti, mayam - ettha suvacā bhavissāmāti s. k. Pare pāpamittā bhavissanti, mayam - ettha kalyāṇamittā bhavissāmāti s. k. Pare pamattā bhavissanti, mayam - ettha appaniattā bhavissāmāti s. k. Pare assaddhā bhavissanti, mayam - ettha sadlhā bhavissāmāti s. k. Pare ahirikā bhavissanti, mayam - ettha hirimanā bhavissāmāti s. k. Pare anottāpī bhavissanti, mayam - ettha ottāpī bhavissāmāti s. k. Pare appassutā bhavissanti, mayam - ettha bahussutā bhavissāmāti s. k. Pare kusitā bhavissanti, mayam - ettha āraddhaviriyā bhavissāmāti s. k. Pare muṭṭhassatī bhavissanti, mayam - ettha upaṭṭhitasati bhavissāmāti s. k. Pare duppāñā bhavissanti, mayam - ettha paññāsampannā bhavissāmāti s. k. Pare sanditṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggī bhavissanti, mayam - ettha asanditṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.

Cittuppādam - pi kho aham Cunda kusalesu dhammesu bahukāraṁ vadāmī, ko pana vādo kāyena vācāya anuvidhi-yanāsu. Tasmātiha Cunda: Pare vihimsakā bhavissanti, mayam - ettha avihimsakā bhavissāmāti cittam uppādetabbam. Pare pāṇātipatī bhavissanti, mayam - ettha pāṇātipatā paṭiviratā bhavissāmāti cittam uppādetabbam — pe —. Pare sanditṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggī bhavissanti, mayam - ettha asanditṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.

Seyyathā pi Cunda visamo maggo, tassāssa aññō samo maggo parikkamanāya, seyyathā pi pana Cunda visamām tittham, tassāssa aññām samām tittham parikkamanāya,

evam - eva kho Cunda vihimsakassa purisapuggalassa avi-
hiṁsā hoti parikkamanāya. pāṇātipātissa purisapuggalassa
pāṇātipātā veramaṇī hoti parikkamanāya. adinnādāyissa p.
adinnādānā veramaṇī h. p., abrahmacārissa p. brahmacari-
yām h. p., musāvādissa p. nusāvādā veramaṇī h. p., pisuṇā-
vācassa p. pisuṇāya vācāya veramaṇī h. p., pharusāvācassa
p. pharusāva vācāya veramaṇī h. p., samphappalāpissa p.
samphappalāpā veramaṇī h. p., abhijjhālussa p. anabhijjhā
h. p., bāpānnacittassa p. abyāpādo h. p., micchādīṭhissa p.
sammāliṭṭhi h. p., micchāsaṅkappassa p. sammāsaṅkappo h. p.
micchāvācassa p. sammāvācā h. p., micchākammantassa p.
sammākammanto h. p., micchāājīvassa p. sammāājīvo h. p.
micchāvāyāmassa p. samvāvāyāmo h. p., micchāsatissa p.
sammāsatī h. p., micchāsamādhissa p. sammāsamādhi h. p.,
micchānāpīssa p. sammānāpām h. p., micchāvīmuttissa p.
sammāvīmutti h. p., thīnāuddhāpariyuṭṭhitassa p. vigata-
thīnāuddhātā h. p., uddhatasssa p. anuddhaccaṁ h. p., veci-
kiechissa p. tiṇavicikechata h. p., kodhanassa p. akkodho
h. p., upanāhissa p. anupanāho h. p., makkhissa p. amakkho
h. p., paṭṭāsissa p. apaṭṭāso h. p., issukissa p. anissā h. p.,
maccharissa p. amaccharivām h. p., saṭhassa p. asāṭheyyām
h. p., māyāvissa p. amāvā h. p., thaddhassa p. atthaddhiyām
h. p., atimānissa p. anatimāno h. p., dubhacassa p. sovacas-
sata h. p., pāpamittassa p. kalyāṇamittatā h. p., pamattassa
p. appamādo h. p., assaddhassa p. saddhā h. p., ahirikassa
p. kāī h. p., anottāpissa p. ottappām h. p., appassutassa p.
bāhusaccaṁ h. p., kusītassa p. viriyārambho h. p., muṭṭhas-
satiss p. npatthitasatitā h. p., duppaññassa p. paññāsampadā
h. p., sanditthiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggissa purisa-
puggalassa asaṅditthiparāmāsi-ādhānagāhi-suppaṭinissaggitā
hoti parikkamanāvā.

Seyyathā pi Cunda ye keci akusalā dhammā sabbe te
adhibhāvāṅgamānīyā. ye keci kusalā dhammā sabbe te upari-
bhāvāṅgamānīyā. evam - eva kho Cunda vihimsakassa purisa-
puggalassa avihiṁsā hoti uparibhāvāya. pāṇātipātissa purisa-
puggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti uparibhāvāya. adinnā-
dāyissa — pe — sanditthiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissag-

gissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggitā hoti uparibhāvāya.

So vata Cunda attanā palipapalipanno param palipapalipanno uddharissatī n' etam ṭhānam vijjati. So vata Cunda attanā apalipapalipanno param palipapalipanno uddharissatī ṭhānam - etam vijjati. So vata Cunda attanā adanto avinīto aparinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatī n' etam ṭhānam vijjati. So vata Cunda attanā danto vinīto parinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatī ṭhānam - etam vijjati. Evain - eva kho Cunda vihīnsakassa purisapuggalassa avihīmsā hoti parinibbānāya. pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti parinibbānāya. adinnādāyissa p. adinnādānā veramaṇī h. p.. abrahmacārissa p. brahmacariyām h. p.. musāvādissa p. musāvādā veramaṇī h. p., pisuṇāvācassa p. pisuṇāya vācāya veramaṇī h. p., pharusāvācassa p. pharusāya vācāya veramaṇī h. p.. samphappalāpissa p. samphappalāpā veramaṇī h. p.. abhijjhālussa p. anabhijjhā h. p., byāpannacittassa p. abyāpādo h. p.. micchādiṭṭhissa p. sammādiṭṭhi h. p.. micchāsaikappassa p. sammāsaikappo h. p.. micchāvācassa p. samimāvācā h. p.. micchākammantassa p. sammākammanto h. p., micchāājīvassa p. sammāājīvo h. p., micchāvāyāmassa p. sammāvāyāmō h. p.. micchāsatissa p. sammāsatī h. p.. micchāsamādhissa p. sammāsamādhi h. p.. micchāñāṇissa p. sammāñāṇāmī h. p.. micchāvīmuttissa p. sammāvīmutti h. p.. thīnāniddhapariyutṭhitassa p. vigatathīnaniddhatā h. p.. uddhatassa p. anuddhaccāmī h. p.. vecikicchissa p. tiṇḍaviciκicchātā h. p.. kodhanassa p. akkodho h. p.. upanāhissa p. anupanāhō h. p.. makkhissa p. amakkho h. p.. paṭṭāsissa p. apalāso h. p.. issukissa p. anissā h. p.. maccharissa p. amacchariyām h. p.. saṭhassa p. asāṭheyyani h. p.. māyāvissa p. amāyā h. p.. thad-dhassa p. atthaddhiyāmī h. p.. atimānissa p. anatimāno h. p.. dubbacassa p. sovacassatā h. p.. pāpamittassa p. kalyāṇamittatā h. p.. pamattassa p. appamādō h. p.. assaddhassa p. saddhā h. p.. ahirikassa p. hirī h. p.. anottāpissa p. ottappām h. p.. appassntassa p. bāhusaccāmī h. p.. kusītassa p. viriyārambho h. p.. muṭṭha-satissa upaṭṭhitasatitā h. p.. dappaññassa

p. paññāsampadā h. p., sandiṭṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggitā hoti parinibbānāya.

Iti kho Cunda desito mayā sallekhapariyāyo, desito cittuppādapariyāyo, desito parikkamanapariyāyo, desito upari-bhāvapariyāyo, desito parinibbānapariyāyo. Yaṁ kho Cunda satthārā karaṇiyam sāvakānam hitesinā anukampakena anukampam upādāya kataṁ vo taṁ mayā. Etāni Cunda rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha Cunda, mā pamādattha, ma pacchā vippaṭisārino ahuvattha, ayam vo amhākam anusāsanī ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Mahācundo Bhagavato bhāsitaṁ abhinandīti.

SALLEKHASUTTAṂ ATṬHAMAM.

9.

Evam - me sutam. Ekanī samayam Bhagavā Sāvattihiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikāssā ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Sammādiṭṭhi sammādiṭṭhitī āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugata 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samanāgato, āgato imam sad-dhammā - ti. — Dūrato pi kho mayam āvuso āgaccheyyāma āyasmato Sāriputtassa santike etassa bhāsittassa attham - aññātuṁ. sādhu vat' āyasmantam yeva Sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsittassa attho. āyasmato Sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāres-santiti. — Tena h' āvuso suññātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Yato kho āvuso ariyasāvako akusalāñ - ca pajānāti aku-salamūlañ - ca pajānāti. kusalāñ - ca pajānāti kusalainūlañ - ca

pajānāti. ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato. āgato imam̄ saddhammañ. Katamañ pan' āvuso akusalam̄, katamam̄ akusalamūlam̄. katamañ kusalam̄, katamañ kusalamūlam̄: Pāṇātipāto kho āvuso akusalam̄. adinnādānaiñ akusalam̄. kāmesu micchācāro akusalam̄. musāvādo akusalam̄. pisuñā vācā akusalam̄. pharusā vācā akusalam̄. samphappalāpo akusalam̄. abhijjhā akusalam̄. byāpādo akusalam̄. micchādiṭṭhi akusalam̄. Idam̄ vuccat' āvuso akusalam̄. Katamañ - e' āvuso akusalamūlam̄: Lobho akusalamūlam̄. doso akusalamūlam̄. moho akusalamūlam̄. Idam̄ vuccat' āvuso akusalamūlam̄. Katamañ - e' āvuso kusalam̄: Pāṇātipātā veramañi kusalam̄. adinnādānā veramañi kusalam̄. kāmesu micchācārā veramañi kusalam̄. musāvādā veramañi kusam̄. pisuñāya vācāya veramañi kusalam̄. pharusāva vācāya veramañi kusalam̄. samphappalāpā veramañi kusalam̄. anabhijjhā kusalam̄. abyāpādo kusalam̄. sammāditthi kusalam̄. Idam̄ vuccat' āvuso kusalam̄. Katamañ - e' āvuso kusalamūlam̄: Alobhho kusalamūlam̄. adoso kusalamūlam̄. amoho kusalamūlam̄. Idam̄ vuccat' āvuso kusalamūlam̄. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ akusalam̄ pajānāti evam̄ akusalamūlam̄ pajānāti. evam̄ kusalam̄ pajānāti evam̄ kusalamūlam̄ pajānāti. so sabbaso rāgānusayañ pahāya paṭighānusayañ paṭivinodetvā asmiti ditthimānānusayañ samūhanitvā avijjam̄ pahāva vijjam̄ uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaro hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato. āgato imam̄ saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitam̄ abhinanditvā anumoditvā āyasmantam̄ Sāriputtam̄ uttarim̄ pañhami apucchum̄: Siyā pan' āvuso añño pi pariyāyo yathā ariyasāvako sammāditthi hoti. ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato. āgato imam̄ saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako āhārañ - ca pajānāti āhārasamudayañ - ca pajānāti āhāranirodhāñ - ca pajānāti āhāranirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti. ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato. āgato

imam saddhammam. Katamo pan' āvuso āhāro, katamo āhārasamudayo, katamo āhāranirodho, katamā āhāranirodhagāminī-paṭipadā: Cattāro 'me āvuso āhārā bhūtānam vā sattānam tħitiyā sambhavesinam vā anuggahāya. katame cattāro: Kabalimkāro āhāro olāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyo, viññānam catuttho. Tañhāsamudaya āhārasamudayo, tañhānirodhā āhāranirodho, ayam-eva ariyo aṭṭhañgiko maggo āhāranirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidañ: sammādiṭṭhi sammāsañkappo sammāvācā sammākaminanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam āhāram pajānāti, evam āhārasamudayañ pajānāti. evam āhāranirodhām pajānāti. evam āhāranirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sab-baso rāgañusayañ pahāya paṭighānusayañ paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayañ samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaroñ hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhammam - ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhivanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttarāñ paññhañ apuechūñ: Siyā pan' āvuso añño pi parivāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti — pe — āgato imam saddhammam - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako dukkhañ - ca pajānāti dukkhasamudayañ - ca pajānāti dukkhanirodhañ - ca pajānāti dukkhanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhammam. Katamāñ pan' āvuso dukkhañ, katamo dukkhasamudayo, katamo dukkhanirodho, katamā dukkhanirodhagāminī-paṭipadā. Jāti pi dukkhā, jarā pi dukkhā, byādhī pi dukkhā, marañam - pi dukkham. sokaparideva dukkhañ domanassupāyāsāñ pi dukkhā, yam - p' icchām na labhati tam - pi dukkham. sañkhittena pañc' upādānakkhandhā dukkhā. Idam vuccat' āvuso dukkham. Katamo c' āvuso dukkhasamudayo: Yā 'yaiñ tañhā ponobhavikā nandirāgasaṅgatā tatratañbhūtāñdī. seyyathidañ: kāmatañhā bhava-

taṇhā vibhavataṇhā, ayam vuccat' āvuso dukkhasamudayo. Katamo c' āvuso dukkhanirodho: Yo tassā yeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, ayam vuccat' āvuso dukkhanirodho. Katamā c' āvuso dukkhanirodthagāminī-paṭipadā: Ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodthagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam dukkham pajānāti, evam dukkhasamudayaṁ pajānāti, evam dukkhanirodham pajānāti, evam dukkhanirodthagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya paṭighānusayaṁ paṭivinodetvā — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso añño pi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti — pe — āgato imamī saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako jarāmaraṇañ - ca pajānāti jarāmaraṇasamudayañ - ca pajānāti jarāmaraṇanirodhañ - ca pajānāti jarāmaraṇanirodthagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammam. Katamam pan' āvuso jarāmaraṇam, katamo jarāmaraṇasamudayo, katamo jarāmaraṇanirodho, katamā jarāmaraṇanirodthagāminī-paṭipadā: Yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccam pāliccam valittacatā. āyuno saṁhāni indriyānam paripāko, ayam vuccat' āvuso jarā. [Katamañ - c' āvuso maraṇam:] Yam tesam tesam sattānam tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antarādhānam maccumaraṇam kālakiriyā, kandhānam bhedo kalebarassa nikkhepo, idam vuccat' āvuso maraṇam. Iti ayañ - ca jarā idañ - ca maraṇam idam vuccat' āvuso jarāmaraṇam. Jātisamudayā jarāmaraṇasamudayo. jātinirodhā jarāmaraṇanirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇanirodthagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam jarāmaraṇam pajānāti, evam jarāmaraṇasamudayaṁ pajānāti, evam jarāmaraṇanirodham pajānāti, evam jarāmaraṇanirodthagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya paṭighānusayaṁ paṭivinodetvā — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso —

pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako jātiñ-ca pajānāti jātisamudayañ-ca pajānāti jātinirodhañ-ca pajānāti jātinirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamā pan' āvuso jāti, katamo jātisamudayo, katamo jātinirodho, katamā jātinirodhagāminī-paṭipadā: Yā tesam tesam sattānām tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti, khandhānam pātubhāvo āyatanānam paṭilābho, ayam vuccat' āvuso jāti. Bhavasamudayā jātisamudayo, bhavanirodhā jātinirodho, ayam-eva ariyo aṭṭhangiko maggo jātinirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam jātiñ pajānāti, evam jātisamudayam pajānāti, evam jātinirodham pajānāti, evam jātinirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako bhavañ-ca pajānāti bhavasamudayañ-ca pajānāti bhavanirodhāñ-ca pajānāti bhavanirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamo pan' āvuso bhavo, katamo bhavasamudayo, katamo bhavanirodhō, katamā bhavanirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso bhavā: kāmabhavo rūpabhavo arūpabhavo. Upādānasamudayā bhavasamudayo, upādānanirodhā bhavanirodhō, ayam-eva ariyo aṭṭhangiko maggo bhavanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam bhavam pajānāti, evam bhavasamudayam pajānāti, evam bhavanirodhām pajānāti, evam bhavanirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako upādānañ-ca pajānāti upādānasamudayañ-ca pajānāti upādānanirodhāñ-ca pajānāti upādānanirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamām pan' āvuso upādānam, katamo upādānasamudayo, katamo upādānanirodhō, katamā upādānanirodhagāminī-paṭipadā: Cattāro 'me āvuso

upādānā: kāmupādānām diṭṭhupādānām sīlabbatupādānām attavādupādānām. Taṇhāsamudayā upādānasamudayo, taṇhā-nirodhā upādānanirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upādānanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam upādānām pajānāti, evam upādānasamudayām pajānāti. evam upādānanirodhām pajānāti. evam upādānanirodhagāminī-paṭipadām pajānāti. so sabbaso rāgānusayām pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako taṇhañca pajānāti taṇhāsamudayañ - ca pajānāti taṇhānirodhañ - ca pajānāti taṇhānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamā pan' āvuso taṇhā, katamo taṇhāsamudayo, katamo taṇhānirodho, katamā taṇhānirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso taṇhākāyā: rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbatāṇhā dhamma-taṇhā. Vedanāsamudayā taṇhāsamudayo, vedanānirodhā taṇhānirodho. ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo taṇhānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam taṇhām pajānāti, evam taṇhāsamudayām pajānāti, evam taṇhānirodhām pajānāti. evam taṇhānirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sabbaso rāgānusayām pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako vedanāñ - ca pajānāti vedanāsamudayañ - ca pajānāti vedanānirodhañ - ca pajānāti vedanānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamā pan' āvuso vedanā. katamo vedanāsamudayo. katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso vedanākāyā: cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā. jīvhāsamphassajā vedanā. kāyasamphassajā vedanā. manosamphassajā vedanā. Phasssamudayā vedanāsamudayo. phassanirodhā vedanānirodho. ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi.

Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ vedanām̄ pajānāti, evam̄ vedanāsamudayam̄ pajānāti, evam̄ vedanānirodham̄ pajānāti, evam̄ vedanānirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayam̄ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako phasañ - ca pajānāti phassasamudayañ - ca pajānāti phassanirodhañ - ca pajānāti phassanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammañ. Katamo pan' āvuso phasso, katamo phassasamudayo, katamo phassanirodho, katamā phassanirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso phassakāyā: cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso. Salāyatanañsamudayā phassasamudayo, salāyatanañirodhā phassanirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo phassanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammāditthi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ phassam̄ pajānāti, evam̄ phassasamudayam̄ pajānāti, evam̄ phassanirodham̄ pajānāti, evam̄ phassanirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayam̄ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako salāyatanañ - ca pajānāti salāyatanañsamudayañ - ca pajānāti salāyatanañirodhañ - ca pajānāti salāyatanañirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammañ. Katamāñ pan' āvuso salāyatanañ, katamo salāyatanañsamudayo, katamo salāyatanañirodho, katamā salāyatanañirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - imāni āvuso āyatanañ: cakkhāyatanañ sotāyatanañ ghānāyatanañ jivhāyatanañ kāyāyatanañ manāyatanañ. Nāmarūpasamudayā salāyatanañsamudayo, nāmarūpanirodhā salāyatanañirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo salāyatanañirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammāditthi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasavāko evam̄ salāyatanañ pajānāti, evam̄ salāyatanañsamudayam̄ pajānāti, evam̄ salāyatanañirodham̄

pajānāti, evam̄ sañayatananirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho ... apucchūm̄: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako nāmarūpañ - ca pajānāti nāmarūpasamudayañ - ca pajānāti nāmarūpanirodhañ - ca pajānāti nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammañ. Katamām̄ pan' āvuso nāmarūpañ, katamo nāmarūpasamudayo, katamo nāmarūpanirodho, katamā nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadā: Vedanā saññā cetanā phasso manasikāro, idam̄ vuccat' āvuso nāmañ; cattāri ca mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānañ upādāya rūpañ. idam̄ vuccat' āvuso rūpañ; iti idañ - ca nāmañ idañ - ca rūpañ idam̄ vuccat' āvuso nāmarūpañ. Viññāṇasamudayā nāmarūpasamudayo, viññāṇanirodhañ nāmarūpanirodho, ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam̄: sammādītthi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ nāmarūpañ pajānāti, evam̄ nāmarūpasamudayañ pajānāti, evam̄ nāmarūpanirodham̄ pajānāti, evam̄ nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho ... apucchūm̄: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako viññāṇañ - ca pajānāti viññāṇasamudayañ - ca pajānāti viññāṇanirodhañ - ca pajānāti viññāṇanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammañ. Katamām̄ pan' āvuso viññāṇañ, katamo viññāṇasamudayo, katamo viññāṇanirodho, katamā viññāṇanirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso viññāṇakāyā: cakkhuvivññāṇaṁ sotaviññāṇaṁ ghāna-viññāṇaṁ jivhāviññāṇaṁ kāyavivññāṇaṁ manoviññāṇaṁ. Saṅkhārasamudayā viññāṇasamudayo, saikhāranirodhañ viññāṇanirodho, ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo viññāṇanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam̄: sammādītthi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ viññāṇañ pajānāti, evam̄ viññāṇasamudayañ pajānāti, evam̄ viññāṇanirodham̄ pajānāti, evam̄ viññāṇanirodhagāminī-paṭipadam̄ pa-

jānāti, so sabbaso rāgānusayām pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti — pe —.

Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako sañkhārañ - ca pajānāti sañkhārasamudayañ - ca pajānāti sañkhāranirodhañ - ca pajānāti sañkhāranirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katame pan' āvuso sañkhārā, katamo sañkhārasamudayo, katamo sañkhāranirodho, katamā sañkhāranirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso sañkhārā: kāyasañkhārā vacisañkhārā cittasañkhārā. Avijjāsamudayā sañkhārasamudayo. avijjānirodhā sañkhāranirodho. ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sañkhāranirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam sañkhāram pajānāti, evam sañkhārasamudayañ pajānāti, evam sañkhāranirodham pajānāti, evam sañkhāranirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayām pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti — pe —.

Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako avijjañ - ca pajānāti avijjāsamudayañ - ca pajānāti avijjānirodhañ - ca pajānāti avijjānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamā pan' āvuso avijjā, katamo avijjāsamudayo, katamo avijjānirodho, katamā avijjānirodhagāminī-paṭipadā: Yam kho āvuso dukkhe aññānañ dukkhasamudaye aññānañ dukkhanirodhe aññānañ dukkhanirodhagāminī-paṭipadāya aññānañ, ayanī vuuccat' āvuso avijjā. Āsavasamudayā avijjāsamudayo, āsavanirodhā avijjānirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo avijjānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam avijjam pajānāti, evam avijjāsamudayañ pajānāti, evam avijjānirodham pajānāti, evam avijjānirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayām pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhinanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttarim pañham apuechum: Siyā pan' āvuso añño pi pari-

yāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imamī saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako āsavañ - ca pajānāti āsavasamudayañ - ca pajānāti āsavanirodhañ - ca pajānāti āsavanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imamī saddhammañ. Katamo pan' āvuso āsavo, katamo āsavasamudayo, katamo āsavanirodhho, katamā āsavanirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso āsavā: kāmāsavo bhavāsavo avijjāsavo. Avijjāsamudayā āsavasamudayo, avijjā-nirodhā āsavanirodhho. ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo samnīāvācī sammākammanto sammājīvo sammā-vāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evamī āsavamī pajānāti. evamī āsavasamudayam pajānāti, evamī āsavanirodham pajānāti. evamī āsavanirodhagāminī-paṭipadamī pajānāti, so sabbaso rāgānusayañ pahāya paṭīghānusayañ paṭīvinodetvā asmiti diṭṭhimānānusayañ samūhanitvā avijjaiñ pahāya vijjaiñ uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaro hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imamī saddhamman - ti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhinandun - ti.

SAMMĀDIṬṬHISUTTAM NAVAMAM.

10.

Evam - me sutam. Ekamī samayañ Bhagavā Kurūsu viharati; Kammāssadhamman - nāma Kurūnam nigamo. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Ekāyano ayam bhikkhave maggo sattānam visuddhiyā

sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. yadidam cattāro satipaṭṭhānā, katame cattāro: Idha bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam.

Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisidati pallañkam ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upatthapetvā. So sato va assasati, sato passasati. Dīgham vā assasanto: dīgham assasāmīti pajānāti, dīgham vā passasanto: dīgham passasāmīti pajānāti; rassam vā assasanto: rassam assasāmīti pajānāti, rassam vā passasanto: rassam passasāmīti pajānāti. Sabbakāyapaṭisañvedi assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapaṭisañvedi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam kāyasañkhāram assasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Seyyathā pi bhikkhave dakkho bhama-kāro vā bhamakārantevāsi vā dīgham vā añchanto: dīgham añchāmīti pajānāti, rassam vā añchanto: rassam añchāmīti pajānāti. evam-eva kho bhikkhave bhikkhu dīgham vā assasanto: dīgham assasāmīti pajānāti — pe — passambhayam kāyasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmīm viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmīm viharati, samudaya vayadhammānupassī vā kāyasmīm viharati. Atthi kāyo ti vā pan' assa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvad-eva nāñamattāya patissatimattāya, anisito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam- pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca paranī bhikkhave bhikkhu gacchanto vā: gacchāmīti pajānāti. ṭhito vā: ṭhito 'mhitī pajānāti, nisinno vā

nisinno 'mhitī pajānāti. sayāno vā: sayāno 'mhitī pajānāti. yathā yathā vā pan' assa kāyo pañihito hoti tathā tathā naṁ pajānāti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati ... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti. ālokite vilokite sampajānakārī hoti. samiñjite pasārite s. h., saṅghātipattacīvaraḍhāraṇe s. h.. asite pīte khāyite sāyite s. h., uccārapassāvakamme s. h., gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca paraū bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyāni uddham pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantam pūrannānappakārassa asucino paccavekkhati: Atthi imasmīm kāye kesā lomā nakhā dantā tāco māṁsām nahāru aṭṭhī aṭṭhī- miñjā vakkāni hadayāni yakanāni kilomakāni pihakāni papphāsām antam antaguṇāni udariyāni karisaṁ. pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo siṅghāṇikā lasikā muttan - ti. Seyyathā pi bhikkhave ubhato-mukhā mutoli pūrā nānāvihitassa dhaññassa, seyyathidaṁ: sālināni vihīnāni muggānāni māsānāni tilānāni taṇḍulāuāni, tām - enām cakkhumā puriso muñcityā paccavekkheyya: ime sālī. ime vihī. ime muggā. ime māsā. ime tilā. ime taṇḍulā ti, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyāni uddham pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantam pūrannānappakārassa asucino paccavekkhati: Atthi imasmīm kāye kesā lomā nakhā dantā tāco māṁsām nahāru aṭṭhī aṭṭhī- miñjā vakkāni hadayāni yakaūāni kilomakāni pihakāni papphāsām antam antaguṇāni udariyāni karisaṁ, pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo siṅghāṇikā lasikā muttan - ti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati ... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca paraū bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyāni yathāṭhitam yathāpañihitam dhātuso paccavekkhati: Atthi imasmīm kāye paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti.

Seyyathā pi bhikkhave dakkho goghātako vā goghātakante-vāsī vā gāvīm vadhitvā cātummahāpathē bīlāso paṭivibhajitvā nisinno assa, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam yathāhitam yathāpanihitam dhātuso paccavekkhati: Atthi imasmiin kāye paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca parami bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam ekāhamatam vā dvīhamatam vā tīhamatam vā uddhūmātakam vinīlakam vipubbakajātam, so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evānidhammo evāmbhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam kākehi vā khajjamānam kulalehi vā khajjamānam gijjheli vā khajjamānam supānehi vā khajjamānam sigālehi vā khajjamānam vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānam. so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evānidhammo evāmbhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā k. k. viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu k. k. viharati. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam, aṭṭhikasaṅkhaliṇam samanisalohitam nahārusambandham. — aṭṭhikasaṅkhaliṇam niimmāṇsa-lohitamakkhitam nahārusambandham, — aṭṭhikasaṅkhaliṇi apagatamāṇsalohitam nahārusambandham, — aṭṭhikāni apagatasambandham disāvidisā vikkhittāni, aññena hatthaṭhikāni aññena pādaṭhikāni aññena jaṅghaṭhikāni aññena ūratṭhikāni aññena kataṭhikāni aññena piṭṭhikanṭakāni aññena sīsakaṭāham. so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evānidhammo evāmbhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā k. k. viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu k. k. viharati. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam. aṭṭhikāni setāni saṅkhavannūpanibhāni, — aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni. — aṭṭhikāni pūtini cuṇṇa-

kajātāni, so imam - eva kāyāni upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evam̄dhammo evam̄bhāvī etam̄ anatito ti. Iti ajjhatañ vā k. k. viharati, bahiddhā vā k. k. viharati, ajjhatta-bahiddhā vā k. k. viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmīni viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmīni viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmīni viharati. Atthi kāyo ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evañ kho bhikkhave bhikkhu kāye kāyānu-passī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu vedanāñ vedanānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu sukham̄ vedanāni vedi-yamāno: sukham̄ vedanāni vedi-yamāni pajānāti. dukkham̄ vedanāni vedi-yamāno: dukkham̄ v. v. pajānāti. adukkham - asukham̄ vedanāni vedi-yamāno: adukkham - asukham̄ v. v. pajānāti; sāmisam̄ vā sukham̄ vedanāni vedi-yamāno: sāmisam̄ sukham̄ vedanāni vedi-yamāni pajānāti, nirāmisam̄ vā sukham̄ sāmisam̄ vā dukkham̄ nirāmisam̄ vā dukkham̄ sāmisam̄ vā adukkham - asukham̄ nirāmisam̄ vā adukkham - asukham̄ vedanāni vedi-yamāno: nirāmisam̄ adukkham - asukham̄ vedanāni vedi-yamāni pajānāti. Iti ajjhattam̄ vā vedanāsu vedanānupassī viharati, bahiddhā vā v. v. viharati, ajjhattabahiddhā vā v. v. viharati; samudayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, vayadhammānupassī vā v. v., samudayavayadhammānupassī vā v. v. Atthi vedanā ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatimattāya, anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evañ kho bhikkhave bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu sarāgam̄ vā cittam̄ sarāgam̄ cittan - ti pajānāti, vītarāgam̄ vā cittam̄ vītarāgam̄ cittan - ti pajānāti. sadosam... vītadosam... samohañ..., vītamoham... sañkhittam..., vikkhittam..., mahaggatañ..., amahaggatañ..., sa-uttaram..., anuttaram... samāhitam..., asamāhitam... vimuttam... avimuttam vā cittam̄ avimuttam cittan - ti pajānāti. Iti ajjhattam̄ vā citte cittānupassī viharati, bahiddhā vā c. c. viharati, ajjhattabahiddhā vā c. c. viharati; samu-

dayadhammānupassī vā cittasmim viharati. vayadhammānupassī vā cittasmim viharati, samudayavaya dhammānupassī vā cittasmim viharati. Atthi cittan-ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatimattāya, anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu: Idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam kāmacchandañ: atthi me ajjhattam kāmacchando ti pajānāti. asantam vā ajjhattam kāmacchandañ: na - tthi me ajjhattam kāmacchando ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānam hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca pahinassa kāmacchandassa āyatini anuppādo hoti tañ - ca pajānāti. Santam vā ajjhattam byāpādāñ: atthi me ajjhattam byāpādo ti ... pajānāti. Santam vā ajjhattam thīnamiddhan: atthi me ajjhattam thīnamiddhan - ti ... pajānāti. Santañ vā ajjhattam uddhaccakukkuccam: atthi me ajjhattam uddhaccakukkuccan - ti ... pajānāti. Santam vā ajjhattam vicikicchāñ: atthi me ajjhattam vicikicchā ti pajānāti. asautam vā ajjhattam vicikicchāñ: na - tthi me ajjhattam vicikicchā ti pajānāti. yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānam hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca pahināya vicikicchāya āyatini anuppādo hoti tañ - ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dh. dh. viharati. ajjhattabahiddhā vā dh. dh. viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dh. v.. samudayavaya dhammānupassī vā dh. v. Atthi dhaminā ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatiuattāya, anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu.

Puna ca parami bhikkhave bhikkhu dhammesu dham-

mānupassī viharati pañcas' upādānakkhandhesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcas' upādānakkhandesu: Idha bhikkhave bhikkhu: iti rūpam, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthagamo; iti vedanā, iti vedanāya s., iti vedanāya a.; iti saññā, iti saññāya s., iti saññāya a.; iti sañkhārā, iti sañkhārānam s., iti sañkhārānam a.; iti viññānam, iti viññānassa samudayo, iti viññānassa atthagamo ti. iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcas' upādānakkhandhesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu: Idha bhikkhave bhikkhu cakkhuñ-ca pajānāti rūpe ca pajānāti, yañ-ca tad-ubhayāñ paṭicca uppajjati samyojanam tañ-ca pajānāti, yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatini anuppādo hoti tañ-ca pajānāti; sotāñ-ca pajānāti sadde ca pajānāti — pe — ghānañ-ca pajānāti gandhe ca pajānāti — jivhañ-ca pajānāti rase ca pajānāti — kāyañ-ca pajānāti photthabbe ca pajānāti — manañ-ca pajānāti dhamme ca pajānāti, yañ-ca tad-ubhayāñ paṭicca uppajjati samyojanam tañ-ca pajānāti, yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatini anuppādo hoti tañ-ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu: Idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam satisambojjhaṅgam: atthi me ajjhattam satisambojjhaṅgo ti pajānāti, asantam vā ajjhattam satisambojjhaṅgam: na-thi

me ajjhattam satisambojjhaṅgo ti pajānāti. yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūrī hoti tañ - ca pajānāti. Santam vā ajjhattam dhammadhicaya-sambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam viriyasambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam pītisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam passaddhisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam samādhisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam upekhāsambojjhaṅgam: atthi me ajjhattam upekhāsambojjhaṅgo ti pajānāti. asantam vā ajjhattam upekhāsambojjhaṅgam: na-tthi me ajjhattam upekhāsambojjhaṅgo ti pajānāti. yathā ca auuppannassa upekhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca uppannassa upekhāsambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūrī hoti tañ - ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu: Idha bhikkhave bhikkhu: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti. ayanī dukkhasamudayo ti yathābhūtanī pajānāti. ayanī dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayanī dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dh. dh. viharati. ajjhattabahiddhā vā dh. dh. viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vaya-dhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. Atthi dhammā ti vā pan'assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nānamattāya patisatimattāya. anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu.

Yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya satta vassāni, tassa dvinām phalānam aññatarām phalāni pāṭikāñkham: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Tiṭṭhantu bhikkhave satta vassāni, yo hi

koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evam bhāveyya cha vassāni pañca vassāni cattāri vassāni tīṇi vassāni dve vassāni ekaṁ vassam — tiṭṭhatu bhikkhave ekaṁ vassam, yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evam bhāveyya satta māsāni, tassa dvinnam phalānam aññataram phalāni pāṭī-kañkham: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Tiṭṭhantu bhikkhave satta māsāni. yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evam bhāveyya cha māsāni pañca māsāni cattāri māsāni tīṇi māsāni dve māsāni māsām addhamāsam — tiṭṭbatu bhikkhave addhamāso. yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evam bhāveyya sattāham, tassa dvinnam phalānam aññataram phalāni pāṭī-kañkham: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Ekāyano ayam bhikkhave maggo sattānam visuddhiyā sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam athagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ cattāro satipaṭṭhānā ti. iti yan - tam vuttam idam- etam paṭiceca vuttan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitanā abhinandun - ti.

SATIPATTHĀNASUTTAM DASAMAM.

MŪLAPARIYĀYAVAGGO PATHAMO.

11.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Idh' eva bhikkhave samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo, suññā parappavādā

samañehi aññe ti, evam - etam bhikkhave sammā sīhanādaṁ nadatha. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yaṁ idha aññatitthiyā paribbājakā evam vadeyyūm: Ko pan' āyasmantānam assāso kiṁ balam yena tumhe āyasmanto evam vadetha: idh' eva samāno, idha dutiyo samāno, idha tatiyo samāno. idha catuttho samāno, suññā parappavādā samañehi aññe ti. Evamvādino bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam - assu vacanīyā: Atthi kho no āvuso tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: idh' eva samāno... samañehi aññe ti; katame cattāro: Atthi kho no āvuso Satthari pasādo, atthi dhamme pasādo, atthi silesu paripūrakāritā, sahadhammikā kho pana no piyā manāpā gahaṭṭhā c' eva pabbajitā ca. Ime kho no āvuso tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: idh' eva samāno... samañehi aññe ti. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yaṁ aññatitthiyā paribbājakā evam vadeyyūm: Amhākam - pi kho āvuso atthi satthari pasādo, so amhākam satthā, amhākam - pi atthi dhamme pasādo, so amhākam dhammo, mayam - pi silesu paripūrakārino yāni amhākam sīlāni, amhākam - pi sahadhammikā piyā manāpā gahaṭṭhā c' eva pabbajitā ca; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaraṇam yadidaṁ tumhākañ - c' eva amhākañ - cāti. Evamvādino bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam - assu vacanīyā: Kim - pan' āvuso ekā niṭṭhā udāhu puthū niṭṭhā ti. Sammā byākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam byākareyyūm: Ekā h' āvuso niṭṭhā, na puthū niṭṭhā ti. Sā pan' āvuso niṭṭhā sarāgassa udāhu vītarāgassāti. Sammā byākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam byākareyyūm: Vītarāgass' āvuso sā niṭṭhā. na sā niṭṭhā sarāgassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā sadosassa udāhu vītadosassāti. Sammā... byākareyyūm: Vītadosass' āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sadosassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā samohassa udāhu vītamohassāti. Sammā... byākareyyūm: Vītamohass' āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā samohassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā satanhassa udāhu vītatañhassāti.

Sammā... byākareyyum: Vītatañhass' āvuso sā niñthā. na sā niñthā satañhassāti. Sā pan' āvuso niñthā sa-upādānassa udāhu anupādānassāti. Sammā... byākareyyum: Anupādānass' āvuso sā niñthā. na sā niñthā sa-upādānassāti. Sā pan' āvuso niñthā viddasuno udāhu aviddasuno ti. Sammā... byākareyyum: Viddasuno āvuso sā niñthā, na sā niñthā aviddasuno ti. Sā pan' āvuso niñthā anuruddha-pañviruddhassa udāhu ananuruddha-appañviruddhassāti. Sammā... byākareyyum: Ananuruddha-appañviruddhass' āvuso sā niñthā, na sā niñthā anuruddha-pañviruddhassāti. Sā pan' āvuso niñthā papañcārāmassa papañcaratino udāhu nippapañcārāmassa nippapañcaratino ti. Sammā byākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam byākareyyum: Nippapañcārāmass' āvuso sā niñthā nippapañcaratino. na sā niñthā papañcārāmassa papañcaratino ti.

Dve 'mā bhikkhave diñthiyo: bhavadiñthi ca vibhavadiñthi ca. Ye hi keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā bhavadiñthim allinā bhavadiñthim upagatā bhavadiñthim ajjhositā, vibhavadiñthiyā te pañviruddhā. Ye hi keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā vibhavadiñthim allinā vibhavadiñthim upagatā vibhavadiñthim ajjhositā, bhavadiñthiyā te pañviruddhā. Ye hi keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā imāsañ dvinnam diñthinam samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissarañāñ - ca yathābhūtam nappajānanti, te sarāgā te sadosā te samohā te satañhā te sa-upādānā te aviddasuno te anuruddha-pañviruddhā te papañcārāmā papañcaratino, te na parimuccanti jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccanti dukkhasmā ti vadāmi. Ye ca kho keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā imāsañ dvinnam diñthinam samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissarañāñ - ca yathābhūtam pajānanti, te vītarāgā te vītadosā te vītamohā te vītatañhā te anupādānā te viddasuno te ananuruddha-appañviruddhā te nippapañcārāmā nippapañcaratino, te parimuccanti jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccanti dukkhasmā ti vadāmi.

Cattār' imāni bhikkhave upādānāni, katamāni cattāri: kāmupādānam ditṭhupādānam sīlabbatupādānam attavādu-pādānam. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa pariññām paññāpenti, na ditṭhupādānassa pariññām paññāpenti, na sīlabbatupādānassa p. p., na attavādūpādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tīni ṭhānāni yathābhūtam na - ppajānanti. tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññāni paññāpenti: kāmupādānassa pariññām paññāpenti. na ditṭhupādānassa p. p., na sīlabbatupādānassa p. p., na attavādūpādānassa p. p. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhupādānassa p. p., na attavādūpādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dve ṭhānāni yathābhūtam na - ppajānanti, tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhupādānassa p. p., na sīlabbatupādānassa p. p., na attavādūpādānassa p. p. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhupādānassa p. p., sīlabbatupādānassa p. p., na attavādūpādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā ekam ṭhānam yathābhūtam na - ppajānanti, tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhupādānassa p. p., sīlabbatupādānassa p. p., na attavādūpādānassa pariññām paññāpenti. Evarūpe kho bhikkhave dhammavinaye yo satthari pasādo so na sammaggato akkhāyati, yo dhamme pasādo so na sammaggato akkhāyati, yā sīlesu paripūrakāritā sā na sammaggatā akkhāyati, yā sahadhammikesu piyamanāpatā sā na sammaggatā akkhāyati; tam kissa hetu: evam h' etaṁ bhikkhave hoti yathā tam

durakkhāte dhammadvinaye duppavedite aniyyānike anupasamasamivattanike asammāsambuddhappavedite.

Tathāgato ca kho bhikkhave araham sammāsambuddho sabbupādānapariññāvādo pañjānamāno sammā sabbupādānapariññām paññāpeti: kāmupādānassa pariññām paññāpeti, diṭṭhupādānassa p. p.. sīlabbatupādānassa p. p., attavādupādānassa pariññām paññāpeti. Evarūpe kho bhikkhave dhammadvinaye yo satthari pasādo so sammaggato akkhāyati. yo dhamme pasādo so sammaggato akkhāyati. yā silesu paripūrakārita sā sammaggatā akkhāyati. yā sahadhammikesu piyamanāpatā sā sammaggatā akkhāyati; tam kissa hetu: evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam svākkhāte dhammadvinaye suppavedite nivyānike upasamasamivattanike sammāsanibuddhappavedite.

Ime ca bhikkhave cattāro upādānā kiñnidānā kiñsamudayā kiñjātikā kiñpabhavā: ime cattāro upādānā tañhānidānā tañhāsamudayā tañhājātikā tañhāpabhavā. Tañhā cāyām bhikkhave kiñnidānā k. k. kiñpabhavā: tañhā vedanānidānā v. v. vedanāpabhavā. Vedanā cāyām bhikkhave kiñnidānā k. k. kiñpabhavā: vedanā phassanidānā ph. ph. phassapabhavā. Phasso cāyām bhikkhave kiñnidāno k. k. kiñpabhavo: phasso sañayatananidāno s. s. sañayatanapabhavo. Sañayatanañ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavam: sañayatanañ nāmarūpanidānam n. n. nāmarūpapabhavam. Nāmarūpañ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavam: nāmarūpam viññāpanidānam v. v. viññānapabhavam. Viññāpañ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavam: viññānam sañkhāranidānam s. s. sañkhārapabhavam. Sañkhārā c' ime bhikkhave kiñnidānā kiñsamudayā kiñjātikā kiñpabhavā: sañkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā. Yato ca kho bhikkhave bhikkhuno avijjā pahinā hoti vijjā uppānā, so avijjāvirāgā vijjuppādā n' eva kāmupādānam upādiyati. na diṭṭhupādānam upādiyati. na sīlabbatupādānam upādiyati. na attavādupādānam upādiyati; anupādiyam na paritassati, aparitassam pacattam yeva parinibbāyati; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katanā karaṇyam nāparam itthattāyāti pajānātīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitām abhinandun - ti.

CŪLAŚĀHĀDASUTTAM PATHAMAM.

12.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Vesāliyam viharati bahinagare avarapure vanasaṇde. Tena kho pana samayena Sunakkhatto Licchaviputto acirapakkanto hoti imasmā dhammavinayā; so Vesāliyam parisatim etam vācam bhāsatī: Na - tthi samanassa Gotamassa uttarīm manussadhammā alamariyāñāñadassanaviseso, takkapariyāhatām samāṇo Gotamo dhammām deseti vīmañsānucaritām sayam-paṭibhānam, yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti. Atha kho āyasmā Sāriputto pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya Vesālim piṇḍāya pāvisi. Assosi kho āyasmā Sāriputto Sunakkhattassa Licchaviputtassa Vesāliyam parisatim etam vācam bhāsamānassa: Na - tthi samanassa Gotamassa uttarīm manussadhammā alamariyāñāñadassanaviseso, takkapariyāhatām samāṇo Gotamo dhammām deseti vīmañsānucaritām sayam-paṭibhānam, yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti.

Atha kho āyasmā Sāriputto Vesāliyam piṇḍāya caritvā pacchābhettām piṇḍapātapaṭikkanto yena Bhagavā ten' upasaiikam. upasaiikamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisino kho āyasmā Sāriputto Bhagavantam etad - avoca: Sunakkhatto bhante Licchaviputto acirapakkanto imasmā dhammavinayā. so Vesāliyam parisatim etam vācam bhāsatī: Na - tthi samanassa Gotamassa... so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti.

Kodhano Sāriputta Sunakkhatto moghapuriso, kodhā ca pan' assa esā vācā bhāsitā. Avanṇām bhāsissāmīti so Sāriputta Sunakkhatto moghapuriso vanṇām yeva Tathāgatassa

bhāsati. Vaṇṇo h' eso Sāriputta Tathāgatassa yo evam vadeyya: yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti.

Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā arahām sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā ti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā anekavihitām iddhividham paccanubhoti: eko pi hutvā bahudhā hoti. bahudhā pi hutvā eko hoti. āvibhāvām tirobhāvām tirokuḍḍām tiropākāram tiro-pabbataām asajjamāno gacchati seyyathā pi ākāse. pathaviyā pi ummujjanimujjām karoti seyyathā pi udate. udate pi abhijjamāne gacchati seyyathā pi paṭhaviyām. ākāse pi pallañkena kamati seyyathā pi pakkhi sakuṇo. ime pi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāṇīnā parimasati parimajjati, yāva Brahmañlokā pi kāyena vasañ vatte-ti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde sunāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cāti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā parasattānam parapuggalānam cetāñ ceto paricca pajānāti: sa-rāgam vā cittāñ sarāgam cittāñ - ti pajānāti. vītarāgam vā cittāñ vītarāgam cittāñ - ti pajānāti — pe — sañkhittām ... vikkhittām ... , mahaggatām ... amahaggatām ... sa-uttaram ... , anuttaram ... samāhitām ... asamāhitām ... vimuttām ... avimuttām vā cittāñ avimuttām cittāñ - ti pajānātīti.

Dasa kho pan' imāni Sāriputta Tathāgatassa Tathāgata-balāni yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhañ - ṭhānām patijānāti. parisāsu sīhanādañ nadati, brahmacakkāni pavatteti, katañāni dasa: Idha Sāriputta Tathāgato ṭhānāñ - ca ṭhānato aṭṭhānāñ - ca aṭṭhānato yathābhūtām pajānāti. Yam - pi Sāriputta Tathāgato ṭhānāñ - ca ṭhānato aṭṭhānāñ - ca aṭṭhānato yathābhūtām pajānāti, idam - pi Sāriputta Tathā-

gatassa Tathāgata balam hoti yam balam āgamma Tathāgato āsabhañ - thānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādām nadati, brahmacakkam pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato atītānāgatapacuppannānam kammasamādānānam thānaso hetuso vipākam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta Tathāgato atītānāgatapacuppannānam ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato sabbatthagāminim paṭipadām yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato anekadhātunānādhātu-lokanā yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato sattānam vānādhimuttikatām yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato parasattānam parapuggalānam indriyaparopariyattām yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato jhāna-vimokha-samādhi-samāpattinām saṅkilesām vodānam vutthānam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato anekavihitām pubbenivāsām anussarati. seyyathidam: ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo tīnisam - pi jātiyo cattārīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi sañvātakappe aneke pi rivañtakappe aneke pi sañvātavivañtakappe, amutr' āsim evañnāmo evañgotto evañvanño evañmāhāro evañ sukhadukkhapañsañvedī evañlāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādimi. tatrap' āsim evañnāmo evañgotto evañvanño evañmāhāro evañ sukhadukkhapañsañvedī ` evañlāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti, iti sākārañ sauddesām anekavihitām pubbenivāsām anussarati. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne. hīne paññe suvanñe dubbaññe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgata vaciduccaritenā s. manoduccaritenā s. ariyānam upavādakā micchādiñthikā micchādiñthikammasamādānā. te kāyassa

bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nira-
yam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena
samannāgatā vacisucaritena s. manosucaritena s. ariyānam
anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te
kāyassa bhedā param - maraṇā sugatiṁ saggam lokaṁ upa-
pannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusa-
kena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite su-
vannē dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pa-
jānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param
Sāriputta Tathāgato āsavānam khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ
paññāvimuttiṁ diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchi-
katvā upasampajja viharati. Yam - pi Sāriputta Tathāgato
āsavānam khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭ-
ṭhe vā dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja
viharati. idam - pi Sāriputta Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ
hoti yam balam āgamma Tathāgato āsabhaṇ - ṭhānam paṭi-
jānāti. parisāsu sīhanādām nadati. brahmacakkaṁ pavatteti.

Imāni kho Sāriputta dasa Tathāgatassa Tathāgatabalaṁ
yehi balehi samaṇnāgato Tathāgato āsabhaṇ - ṭhānam paṭijānāti,
parisāsu sīhanādām nadati. brahmacakkaṁ pavatteti. Yo
kho mām Sāriputta evam jānantam evam passantam evam
vadeyya: Na - tthi samaṇassa Gotamassa uttarīm manussa-
dhammā alamariyāñāḍadassanaviseso. takkapariyāhatam
samaṇo Gotamo dhammaṁ deseti vīmaṇsānucaritam sayaiñ-
paṭibhānan - ti, tam Sāriputta vācam appahāya tam cittam
appahāya tam diṭṭhim appatīnissajitvā yathābhataṁ nikkhitto
evam niraye. Seyyathā pi Sāriputta bhikkhu sīlasampanno
samādhisampanno paññāsampanno diṭṭhe va dhamme aññam
ārādheyya. evam sampadam - idam Sāriputta vadāmi: tam vā-
cam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appatīniss-
ajitvā yathābhataṁ nikkhitto evam niraye.

Cattār' imāni Sāriputta Tathāgatassa vesārajjāni yehi
vesārajjehi samannāgato Tathāgato āsabhaṇ - ṭhānam paṭi-
jānāti. parisāsu sīhanādām nadati. brahmacakkaṁ pavatteti.
katamāni cattāri: Sammāsambuddhassa te paṭijānato ime
dhammā anabhisambuddhā ti, tatra vata mām samaṇo vā
brāhmaṇo vā devo vā Māro vā Brahmā vā koci vā lokasmim

saha dhammena paṭicodessatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Khīṇāsavassa te paṭījānato ime āsavā aparikkhīṇā ti, tatra vata mām ... na samanupassāmi. Etam p' aham ... viharāmi. Ye kho pana te antarāyikā dhammā vuttā te paṭisevato nālāni antarāyāyāti, tatra vata mām ... na samanupassāmi. Etam p' aham ... viharāmi. Yassa kho pana te atthāya dhammo desito so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti, tatra vata mām samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā Māro vā Brahmā vā koci vā lokasmīm saha dhammena paṭicodessatiti nimittam - etam na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

Imāni kho Sāriputta cattāri Tathāgatassa vesārajjāni yehi ... pavatteti. Yo kho mām Sāriputta evam jānantam ... evam niraye.

Atṭha kho imā Sāriputta parisā, katamā atṭha: khattiyaparisā brāhmaṇaparisā gahapatiparisā samanaparisā Cātummahārājikaparisā Tāvatiṁsaparisā Māraparisā Brahmeparisā. Imā kho Sāriputta atṭha parisā. Imehi kho Sāriputta catuhi vesārajjehi samannāgato Tathāgato imā atṭha parisā upasaṅkamati ajjhogāhati. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta anekasataṁ khattiyaparisāṁ upasaṅkamitā, tatra pi mayā sannisinnapubbañ - c' eva sallapitapubbañ - ca sākacchā ca samāpajjitatpubbā. Tatra vata mām bhayaṁ vā sārajjam vā okkamissatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta anekasataṁ brāhmaṇaparisām — pe — gahapatiparisām — samanaparisām — Cātummahārājikaparisām — Tāvatiṁsaparisām — Māraparisām — Brahmeparisām upasaṅkamitā, tatra pi mayā sannisinnapubbañ - c' eva sallapitapubbañ - ca sākacchā ca samāpajjitatpubbā. Tatra vata mām bhayaṁ vā sārajjam vā okkamissatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesā-

rajjappatto viharāmi. Yo kho mām Sāriputta evam jānātam... evam niraye.

Catasso kho imā Sāriputta yoniyo, katamā catasso: aṇḍajā yoni, jalābuja yoni, saṃsedajā yoni, opapātikā yoni. Katamā ca Sāriputta aṇḍajā yoni: Ye kho te Sāriputta sattā aṇḍakosam abhinibbhijja jāyanti. ayam vuccati Sāriputta aṇḍajā yoni. Katamā ca Sāriputta jalābuja yoni: Ye kho te Sāriputta sattā vatthikosam abhinibbhijja jāyanti. ayam vuccati Sāriputta jalābuja yoni. Katamā ca Sāriputta saṃsedajā yoni: Ye kho te Sāriputta sattā pūtimacche vā jāyanti pūtikunape vā pūtikummāse vā candanikāya vā oli-galle vā jāyanti, ayam vuccati Sāriputta saṃsedajā yoni. Katamā ca Sāriputta opapātikā yoni: Devā nerayikā ekacce ca manussā ekacce ca vinipātikā. ayam vuccati Sāriputta opapātikā yoni.

Imā kho Sāriputta catasso yoniyo. Yo kho mām Sāriputta evam jānātam... evam niraye.

Pañca kho imā Sāriputta gatiyo, katamā pañca: nirayo tiracchānayoni pittivisayo manussā devā. Nirayañ-cāhami Sāriputta pajānāmi nirayagāmiñ-ca maggām nirayagāminīñ-ca paṭipadam, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatīm vinipātam nirayañ upapajjati tañ-ca pajānāmi. Tiracchānayoniñ-cāhami Sāriputta pajānāmi tiracchānayonigāmiñ-ca maggām tiracchānayonigāminīñ-ca paṭipadam, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param-maraṇā tiracchānayonim upapajjati tañ-ca pajānāmi. Pittivisayañ-cāhami Sāriputta pajānāmi pittivisayagāmiñ-ca maggām pittivisayagāminīñ-ca paṭipadañ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param-maraṇā pittivisayañ upapajjati tañ-ca pajānāmi. Manusse cāhami Sāriputta pajānāmi manussalokagāmiñ-ca maggām manussalokagāminīñ-ca paṭipadam, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param-maraṇā manussesu upapajjati tañ-ca pajānāmi. Deve cāhami Sāriputta pajānāmi devalokagāmiñ-ca maggām devalokagāminīñ-ca paṭipadam, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param-maraṇā sugatīm saggām lokañ upapajjati tañ-ca pajānāmi. Nibbānañ-cāhami Sāriputta pajānāmi nibbānagāmiñ-ca maggām nibbānagā-

miniñ-ca pañipadām. yathāpañipanno ca āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiṁ paññāvīmuttiṁ dīt̄he va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati tañ-ca pajānāmi.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapajjissatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapannam ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānam. Seyyathā pi Sāriputta aṅgārakāsu sādhikaporisā pūr' aṅgārānam vītacikānam vītadhūmānam, atha puriso āgaccheyya ghammābhittatto ghanūmapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam-eva aṅgārakāsum pañidhāya. tam-enam cakkhunā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavam puriso pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā imam yeva aṅgārakāsum āgamissatiti; tam-enam passeyya aparena samayena tassā aṅgārakāsuyā patitam ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānam; evam-eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapajjissatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapannam ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānam.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā tiracchānayoniṁ upapajjissatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā tiracchānayoniṁ upapannam dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānam. Seyyathā pi Sāriputta gūthakūpo sādhikaporiso pūro gūthassa. atha puriso āgaccheyya ghammābhittatto

ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva gūthakūpam panidhāya. tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavaṁ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūļho yathā imam yeva gūthakūpam āgamissatī; tam - enām passeyya aparena samayena tasmiṁ gūthakūpe patitaṁ dukkhā tippā katukā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalām evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - maraṇā pittivisayam upapajjissatī; tam - enām passāmi ... pittivisayam upapannam dukkhabahulā vedanā vediyamānam. Seyathā pi Sāriputta rukkho visame bhūmibhāge jāto tanupattapalāso kabaracchāyo, atha puriso āgaccheyya ghammābhītatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva rukkham panidhāya. tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavaṁ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam paṭipanno yathā imam yeva rukkham āgamissatī; tam - enām passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnam vā nipannam vā dukkhabahulā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalām evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - maraṇā manussesu upapajjissatī; tam - enām passāmi ... manussesu upapannam sukhabahulā vedanā vediyamānam. Seyathā pi Sāriputta rukkho same bhūmibhāge jāto bahalapattapalāso sandacchāyo. atha puriso āgaccheyya ghammābhītatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva rukkham panidhāya, tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavaṁ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūļho yathā imam yeva rukkham āgamissatī; tam - enām passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnam vā nipannam vā sukhabahulā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - maranā sugatim saggam lokam upapajjissatī; tam - enam passāmi ... sugatim saggam lokam upapannaṁ ekantasukhā vedanā vedyamānām. Seyyathā pi Sāriputta pāsādo. tatr' assa kūṭāgāram ullittāvalittam nivātam phassitaggalam pihitavātāpānām. tatr' assa pallāko gonakatthato paṭikatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharāno sa-uttaracchado ubhatolohitakūpadhāno. atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam - eva pāsādam pañidhāya. tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavam puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūlho yathā imam yeva pāsādam āgamissatī; tam - enam passeyya aparena samayena tasmim pāsāde tasmim kūṭāgāre tasmim pallāke nisinnam vā nipannaṁ vā ekantasukhā vedanā vedyamānām: evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānām.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūlho yathā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatiti; tam - enam passāmi aparena samayena āsavānam khayā anāsavam ceto-vimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vediyamānām. Seyyathā pi Sāriputta pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā sūpatitthā ramaṇīyā. avidūre c' assā tibbo vanasando. atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam - eva pokkharaṇim pañidhāya. tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavam puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūlho yathā imam yeva pokkharaṇim āgamissatī; tam - enam passeyya aparena samayena tam pokkharaṇim ogāhitvā nahātvā ca pivitvā ca sabbadarathakilamathaparilāham paṭippasambhetvā paccuttaritvā tasmim vanasande nisinnam vā

nipannam vā ekantasukhā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo patipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggām samārūlho yathā āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiṁ paññāvinuttiṁ diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatīti; tam-enam passāmi aparena samayena āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiṁ paññāvinuttiṁ diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vediyamānai.

Imā kho Sāriputta pañca gatiyo. Yo kho mani Sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: Na - thi samanassa Gotamassa uttarim manussadhammā alamariyaññāpadassanaviseso, takkapariyāhataṁ samoṇo Gotamo dhammām deseti vīmaṇasānucaritam sayampaṭibhānan - ti. tam Sāriputta vācaṁ appahāya tam cittaṁ appahāya tam diṭhim appaṭinissajitvā yathābhataṁ nikkhitto evam niraye. Seyathā pi Sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhīsampañno paññāsampanno diṭhe va dhamme aññam ārādheyya, evam-sampadam - idam Sāriputta vadāmi: tam vācaṁ appahāya tam cittaṁ appahāya tam diṭhim appaṭinissajitvā yathābhataṁ nikkhitto evam niraye.

Abhijānāmi kho panāham Sāriputta caturaṅgasamannā-gataṁ brahmacariyam caritā: tapassī sudaṁ homi parama-tapassī, lūkhas - sudam homi paramalūkho, jeguechī sudam homi paramajegucchī, pavivittas - sudam homi parama-pavivitto.

Tatra - ssu me idam Sāriputta tapassitāya hoti: acelako homi muttācāro hatthāpalekhano, na ehibhadantiko na tiṭhabhadantiko, nābhīhatam na uddissakaṭam na nimantaṇam sādiyāmi; so na kumbhīmukhā patigāphāmi, na kalopimukhā patigāphāmi. na elakamantaram na daṇḍamantaram na mu-salamantaram. na dvinnam bhuñjamānānam. na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittisu, na yattha sā upaṭṭhitō hoti. na yattha makkhikā saṅḍasāṇḍacārinī, na maccham na mānisam na suraṁ na merayaṁ na thusodakam pivāmi. So ekāgāriko vā homi ekālopiko. dvā-

gāriko vā homi dvālopiko — sattāgāriko vā homi sattālopiko. Ekissā pi dattiyā yāpemi, dvīhi pi dattīhi yāpemi — sattahi pi dattīhi yāpemi. Ehāhikam - pi āhāram āhāremi, dvīhikam - pi āhāram āhāremi — sattāhikam - pi āhāram āhāremi. Iti evarūpam addhamāsikam - pi pariyāyabhattabhojanānuyogam - anuyutto viharāmi. So sākabhakkho vā homi, sāmākabhakkho vā homi, nīvārabhakkho ... dadduābhakkho ..., haṭābhakkho ... kaṇābhakkho ... ācāmabhakkho ... piññākabhakkho ... tiṇābhakkho ... gomayabhakko vā homi; vanamūlaphalāhāro yāpemi pavattaphalabhojī. So sāñāni pi dhāremi, masāñāni pi dhāremi, chavadussāni pi dh., pam-sukūlāni pi dh., tirītāni pi dh., ajinam - pi dh., ajinakkhipam - pi dh., kusacīram - pi dh., vākacīram - pi dh., phalakacīram - pi dh., kesakambalam - pi dh., vālakambalam - pi dh., ulūkapakkham - pi dhāremi. Kesamassulocako pi homi kesamassulocanānuyogam - anuyutto, ubbhāṭṭhako pi homi āsanapaṭikkhitto, ukkuṭiko pi homi ukkuṭikappadhānam - anuyutto, kanṭakāpāssayiko pi homi kanṭakāpāssaye seyyam kappemi, sāyatatiyakam - pi udakorohanānuyogam - anuyutto viharāmi. Iti evarūpam auekavīhitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anuyutto viharāmi. Idam su me Sāriputta tapassitāya hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta lūkhasmiṁ hoti: nekavassagaṇikam rajojallam kāye sannicitam hoti papaṭikajātam. Seyyathā pi Sāriputta tindukākhānu nekavassagaṇiko sannicito hoti papaṭikajāto. evam - eva - ssu me Sāriputta nekavassagaṇikam rajojallam kāye sannicitam hoti papaṭikajātam. Tassa mayham Sāriputta na evam hoti: Aho vatāham imam rajojallam pāṇinā parimajjeyyam. aññe vā pana me imam rajojallam pāṇinā parimajjeyyam - ti. Evam - pi me Sāriputta na hoti. Idam su me Sāriputta lūkhasmiṁ hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta jegucchismiṁ hoti: so kho aham Sāriputta sato va abhikkamāmi sato paṭikkamāmi, yāva udabindumhi pi me dayā paccupatṭhitā hoti: mā 'ham khuddake pāṇe visamagate saṅghātam āpādessañ - ti. Idam su me Sāriputta jegucchismiṁ hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta pavivittasmiṁ hoti: so

kho aham Sāriputta aññataram araññāyatanaṁ ajjhogāhitvā viharāmi. yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇāhārakam vā katt̄hahārakam vā vanakammikam vā. vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi, tam kissa hetu: mā maṁ te addasāṁsu ahañ - ca mā te addasan - ti. Seyyathā pi Sāriputta araññako migo manusse disvā vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatati. evam - eva kho aham Sāriputta yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇāhārakam vā katt̄hahārakam vā vanakammikam vā. vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi, tam kissa hetu: mā maṁ te addasāṁsu ahañ - ca mā te addasan - ti. Idam su me Sāriputta pavivittasmin hoti.

So kho aham Sāriputta ye te goṭhā paṭṭhitagāvo apagatagopālakā tattha catukuṇḍiko upasaṅkamitvā yāni tāni vacchakānam taruṇakānam dhenupakānam gomayāni tāni sudam āhāremi. Yāva kīvañ - ca me Sāriputta sakam muttakarīsam apariyādiṇṇam hoti, sakam yeva sudam muttakarīsam āhāremi. Idam su me Sāriputta mahāvikaṭabhojanasmīm hoti.

So kho aham Sāriputta aññataram bhiṁsanakam vanasandam ajjhogāhitvā viharāmi. Tatra sudam Sāriputta bhiṁsanakassa vanasandassa bhiṁsanakatasmin hoti: yo koci avitarāgo tam vanasandam pavisati yebhuyyena lomāni haṁsanti. So kho aham Sāriputta yā tā rattiyo sītā hemantikā antarāṭhake himapātasamaye tathārūpāsu rattisu rattim abbhokāse viharāmi divā vanasandē, gimbhānami pacchime māse divā abbhokāse viharāmi rattim vanasandē. Api - ssu mām Sāriputta ayam anacchariyā gāthā paṭibhāsi pubbe assutapubbā:

So tatto so sīno, eko bhiṁsanake vane,
naggo na c' aggam - āsīno, esanāpasuto muniti.

So kho aham Sāriputta susāne seyyam kappemi chavaṭthikāni upadhāya. Api - ssu mani Sāriputta gomanḍalā upasaṅkamitvā otṭhubhanti pi omuttenti pi, pañsukena okiranti pi, kaṇṇasotesu pi salākam pavesenti. Na kho panāham Sāriputta abhijānāmi tesu pāpakaṁ cittam uppādetā. Idam su me Sāriputta upekhāvihārasmīm hoti.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: āhārena suddhiti; te evam āhaṁsu: kolehi yāpemāti, te kolam - pi khādanti, kolacuṇṇam - pi khādanti, kolodakam - pi pivanti, anekavibhitam - pi kolavikatim paribhūñjanti. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta ekam yeva kolam āhāram āharitā. Siyā kho pana te Sāriputta evam - assa: mahā nūna tena samayena kolo ahositi. Na kho pan' etam Sāriputta evam datṭhabbam, tadā pi etaparamo yeva kolo ahosi seyyathā pi etarahi. Tassa mayham Sāriputta ekam yeva kolam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathā pi nāma āsītikapabbāni vā kālāpabbāni vā evam - eva - ssu me aṅgapaccāṅgāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma oṭṭhapadam evam - eva - ssu me ānisadam hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma vaṭṭanāvalī evam - eva - ssu me piṭṭhikāṇṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsulīyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena sampaṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampaṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikāṇṭakam yeva pariganhāmi, piṭṭhikāṇṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva pariganhāmi, yāva - ssu me Sāriputta udaracchavi piṭṭhikāṇṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta tam - eva kāyām assāsento pāñinā gattāni anomajjāmi, tassa mayham Sāriputta pāñinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: āhārena suddhiti; te evam - āhaṁsu: muggehi yāpema — pe — tilēhi yāpema — taṇḍulehi yāpemāti, te taṇḍulam - pi khādanti, taṇḍulacuṇṇam - pi khādanti,

taṇḍulodakam - pi pivanti, anekavihitam - pi taṇḍulavikatim paribhuñjanti. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta ekām yeva taṇḍulam āhāram āharitā. Siyā kho pana te Sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena taṇḍulo ahosīti. Na kho pan' etam Sāriputta evam daṭṭhabbam, tadā pi etaparamo yeva taṇḍulo ahosi seyyathā pi etarahi. Tassa mayham Sāriputta ekām yeva taṇḍulam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathā pi nāma āśitikapabbāni vā kālā-pabbāni vā evam - eva - ssu me aṅgapaccāngāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma oṭṭhapadām evam - eva - ssu me ānisadām hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma vatṭanāvalī evam - eva - ssu me piṭṭhikanṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya go-pānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsuļiyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma gambhire udapāne udakatārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena sampuṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampuṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva parigañhāmi. piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva parigañhāmi, yāva - ssu me Sāriputta udaracchavi piṭṭhikanṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta tam' eva kāyam assāsento pāñinā gattāni anomajjāmi, tassa mayham Sāriputta pāñinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya. Tāya pi kho aham Sāriputta iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamān uttarim manussadhammā alamariyānānadassanavisesam, tam kissa hetu: imissā yeva ariyāya paññāya anadhigamā yā 'yām ariyā paññā adhigatā ariyā niyyānikā niyātī takkarassa sammā dukkhakkhayāya.

Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: sāmsārena sudhiti. Na kho pana so Sāriputta sāmsāro sulabharūpo yo mayā

asāmsaritapubbo iminā dīghena addhunā. aññatra Suddhā-vāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve saṁsa-reyyam, na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: upapattiya suddhiti. Na kho pana sā Sāriputta upapatti sulabharūpā yā mayā anupapannapubbā iminā dīghena addhunā. aññatra Suddhā-vāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve upapaj-jeyyam. na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: āvāsena suddhiti. Na kho pana so Sāriputta āvāso sulabharūpo yo mayā anāvutthapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra Suddhāvāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve vaseyyam, na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: Yaññena suddhiti. Na kho pana so Sāriputta yañño sulabharūpo yo mayā ayitthapubbo iminā dīghena addhunā, tañ - ca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālēna. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: aggiparicariyāya suddhiti. Na kho pana so Sāriputta aggi sulabharūpo yo mayā apariciṇṇapubbo iminā dīghena addhunā. tañ - ca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālēna.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: yāvad - evāyam bhavam puriso daharo hoti yuvā susu kālakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā, tāvad - eva paramena paññāveyyattiyena samannāgato hoti; yato ca kho ayañ bhavam puriso jinno hoti vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto. asitiko vā navutiko vā vassasatiko vā jātiyā, atha tamhā paññāveyyat-tiyā parihāyatiti. Na kho pan' etam Sāriputta evam datthabham. Aham kho pana Sāriputta etarahi jinno vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto, asitiko me vayo vattati. Idha me assu Sāriputta cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajivinoparamāya satiyā ca gatiyā ca dhitiyā ca samannāgatā paramena ca paññāveyyattiyena; seyyathā pi Sāriputta daṭṭhadhammo dhanuggaho sikkhito katahattho katupāsano lahukena asanena appakasiren' eva tiriyanī tālacchāyam atipāteyya. evam adhimattasatimanto evam adhimattagatimanto

evam adhimattadhitimanto evam paramena paññāveyyattiyena samannāgatā. Te maṁ catunnaṁ satipatthānānam upādāy' upādāya pañham puccheyyūm. puṭṭho puṭṭho cāham tesam byākareyyam, byākatañ - ca me byākatato dhāreyyūm. na ca naṁ dutiyakam uttarim paripuccheyyūm. aññatram asita-pitākhāyita-sāyitā, aññatram uccārapassāvakammā. aññatram niddākilamathapaṭivinodanā. Apariyādinñā yev' assa Sāriputta Tathāgatassa dhammadesanā, apariyādinñām yev' assa Tathāgatassa dhammapadabyājanām, apariyādinñām yev' assa Tathāgatassa pañhapaṭibhānam. atha me te cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajivino vassasatassa accayena kālam kareyyūm. Mañcakena ce pi maṁ Sāriputta pariharissatha n' ev' atthi Tathāgatassa paññāveyyattiyassa aññathattam. Yam kho tam Sāriputta sammā vadamāno vadeyya: asam-mohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanus-sānan - ti, mam - eva tam sammā vadamāno vadeyya: asam-mohadhammo ... devamanussānan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Nāgasamālo Bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti Bhagavantam vijayamāno. Atha kho āyasmā Nāgasamālo Bhagavantam etad - avoca: Acchariyam bhante, abbhutam bhante, api ca me bhante imam dhammapariyāyam sutvā lomāni haṭṭhāni. Konāmo ayam bhante dhammapariyāyo ti. — Tasmātiha tvam Nāgasamāla imam dhammapariyāyam Lomahamīsanapariyāyo t' eva naṁ dhārehīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Nāgasamālo Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

MAHĀSIHANĀDASUTTAM DUTIYAM.

13.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbanhasamayam nivāsetvā pattacivaram

ādāya Sāvatthim piṇḍāya pāvisim̄su. Atha kho tesam bhikkhūnam etad - ahosi: Atippago kho tāva Sāvatthiyam piṇḍāya caritum, yan - nūna mayam yen' aññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo ten' upasaṅkameyyāmāti. Atha kho te bhikkhū yen' aññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhim sammotīsu, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū te aññatitthiyā paribbājakā etad - avocum: Samāṇo āvuso Gotamo kāmānam pariññanī paññāpeti. mayam - pi kāmānam pariññam paññāpema; samāṇo āvuso Gotamo rūpānam pariññam paññāpeti, mayam - pi rūpānam pariññam paññāpema; samāṇo āvuso Gotamo vedanānam pariññam paññāpeti, mayam - pi vedanānam pariññam paññāpema; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaranām samāṇassa vā Gotamassa amhākam vā, yadidam dhamma-desanāya vā dhamma-desanām anusāsaniyā vā anusāsanin - ti. Atha kho te bhikkhū tesam aññatitthiyānam paribbājakānam bhāsitam n' eva abhinandīsu na paṭikkosim̄su, anabhinanditvā appaṭikkositvā utṭhāy' āsanā pakkamim̄su: Bhagavato santike etassa bhāsitassa attham ājānissāmāti.

Atha kho te bhikkhū Sāvatthiyam piṇḍāya caritvā pacchābhettam piṇḍapātapaṭikkantā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su. Ekanuantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Idha mayam bhante pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya Sāvatthim piṇḍāya pāvisim̄ha, tesam no bhante amhākam etad - ahosi: Atippago kho tāva Sāvatthiyam piṇḍāya caritum, yan - nūna mayam yen' aññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo ten' upasaṅkameyyāmāti. Atha kho mayam bhante yen' aññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo ten' upasaṅkamim̄ha, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhim sammotīha, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam nisidim̄ha. Ekamantam nisinne kho bhante te aññatitthiyā paribbājakā amhe etad - avocum: Samāṇo āvuso Gotamo kāmānam pariññam paññāpeti, mayam - pi kāmānam pariññam

paññāpema; samaṇo āvuso Gotamo rūpānam p. p., mayam-pi rūpānam p. p., samaṇo āvuso Gotamo vedanānam p. p., mayam-pi vedanānam p. p.; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaraṇam samaṇassa vā Gotamassa amhākām vā, yadidaṁ dhammadesanāya vā dhammadesanām anusāsanīyā vā anasāsanin-ti. Atha kho mayam bhante tesam añnatitthiyānam paribbājakānam bhāsitam n' eva abhinandimha na paṭikkosimha, anabhinanditvā appaṭikkositvā utṭhāyāsanā pakkamimha: Bhagavato santike etassa bhāsitassa atham ājānissāmāti.

Evaṁvādino bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam-assu vacanīyā: Ko pan' āvuso kāmānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇam, ko rūpānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇam, ko vedanānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇan-ti. Evaṁ puṭṭhā bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā na c' eva sampāyissanti uttariū-ca vighātām āpajjissanti. taṁ kissa hetu: yathā tam bhikkhave avisayasmīm. Nāhan-tam bhikkhave passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaraṇena cittam ārādheyya añnatra Tathāgatena vā Tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

Ko ca bhikkhave kāmānam assādo: Pañc' ime bhikkhave kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasānihitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasānihitā rajanīyā. Ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. Yani kho bhikkhave ime pañca kāmaguṇe paticca-uppajjati sukham somanassam. ayam kāmānam assādo.

Ko ca bhikkhave kāmānam ādīnavo: Idha bhikkhave kulaputto yena sippaṭṭhānena jīvikam kappeti. yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṅkhānena yadi kasiyā yadi vanijjāya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena, sitassa purakkhato uṇhassa purakkhato, dāinsamakasa-vātātapa-sirimsapasamphassehi rissamāno, khuppi-pāsāya miyamāno. ayam-pi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmā-

dhikaraṇam kāmānam - eva hetu. Tassa ce bhikkhave kula-
 puttassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhī-
 nippajjanti. so socati kilamati paridevati, urattāliṁ kandati.
 sammoham āpajjati: mogham vata me uṭṭhānam, aphalo vata
 me vāyāmo ti. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sandīṭṭhiko ...
 kāmānam - eva hetu. Tassa ce bhikkhave kula-puttassa evam
 uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinippajjanti, so
 tesam bhogānam ārakkhādhikaraṇam dukkhami domanassam
 paṭisamvedeti: kinti me bhoge n' eva rājāno hareyyūm na
 corā hareyyūm na aggi daheyya na udakam vaheyya na ap-
 piyā dāyādā hareyyu - ti. Tassa evam ārakkhato gopayato
 te bhoge rājāno vā haranti corā vā haranti aggi vā dahati
 udakam vā vahati appiyā vā dāyādā haranti. So socati kila-
 mati paridevati. urattāliṁ kandati. sammoham āpajjati:
 yam - pi me ahosi tam - pi no na - thiti. Ayam - pi bhik-
 khave k. ā. sandīṭṭhiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca
 param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam
 kāmānam - eva hetu rājāno pi rājūhi vivadanti. khattiyā pi
 khattiyehi v.. brāhmaṇā pi brāhmaṇehi v.. gahapatī pi gaha-
 patīhi vivadanti. mātā pi puttena vivadati. putto pi mātarā
 v.. pitā pi puttena v.. putto pi pitarā v.. bhātā pi bhātarā v.,
 bhātā pi bhaginiyā v.. bhaginī pi bhātarā v.. sahāyo pi sa-
 hāyena vivadati. Te tattha kalaha-viggaha-vivādam - āpannā
 aññamaññam pāñihī pi upakkamanti, ledḍūhi pi u., danḍehi
 pi u.. satthehi pi upakkamanti; te tattha maraṇam - pi ni-
 gacchanti maraṇamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhikkhave
 k. ā. sandīṭṭhiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param
 bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu asicammam
 gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā ubhatoviyūlhām saṅgāmam
 pakkhandanti ususu pi khippamānesu sattisu pi khippamānāsu
 asisu pi vijjotalantesu; te tattha usūhi pi vijjhanti, sattiyā
 pi vijjhanti, asinā pi sisam chindanti, te tattha maraṇam - pi
 nigacchanti maraṇamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhik-
 khave k. ā. sandīṭṭhiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca
 param bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu asicam-
 mānam gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā addāvalepanā
 upakāriyo pakkhandanti ususu pi khippamānesu sattisu pi

khippamānāsu asisu pi vijjotalantesu; te tattha usūhi pi vijjhanti sattiyā pi vijjhanti pakkaṭṭhiyā pi osiñcanti abhivagena pi omaddanti asinā pi sisam chindanti; te tattha maranam - pi nigacchanti maranamattam - pi dukkham. Ayam pi bhikkhave k. ā. sanditṭhiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca parañ bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu sandhim - pi chindanti, nillopam - pi haranti, ekāgārikam - pi karonti, paripanthe pi tiṭṭhanti, paradāram - pi gacchanti; tamenām rājāno gahetvā vividhā kammakaraṇā karonti: kasāhi pi tālenti, vettehi pi tālenti, addhadaṇḍakehi pi tālenti. hattham - pi chindanti. pādam - pi ch., hatthapādam - pi ch.. kaṇṇam - pi ch., nāsam - pi ch., kaṇṇanāsam - pi chindanti. bilaṅgathālikam - pi karonti. saṅkhamuṇḍikam - pi k.. Rāhumukham - pi k., jotimālikam - pi k.. hatthapajjotikam - pi k.. erakavattikam - pi k.. cīrakavāsikam - pi k.. eṇeyyakam - pi k.. balisamamīsikam - pi k.. kahāpanākam - pi k.. khārāpatacchikam - pi k.. palighaparivattikam - pi k.. palālapīṭhakam - pi karonti, tattena pi telena osiñcanti, sunakhehi pi khādāpentī. jīvantam - pi sūle uttāsentī. asinā pi sisam chindanti; te tattha marapam - pi nigacchanti maranamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditṭhiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca parañ bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikarapam kāmānam - eva hetu kāyena duccaritam caranti, vācāya d. c., manasā d. c.; te kāyena duccaritam caritvā vācāya d. c. manasā d. c. kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatam vinipātam nirayam upapajjanti. Ayañ bhikkhave kāmānam ādīnavo samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikarapam kāmānam - eva hetu.

Kiñ - ca bhikkhave kāmānam nissaranām: Yo kho bhikkhave kāmesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, idam kāmānam nissaranām.

Ye hi keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā vā evam kāmānam assādañ - ca assādato ādīnavāñ - ca ādīnavato nissaranā - ca nissaranato yathābhūtam na - ppajānanti, te vata sāmam vā kāme parijānissanti parañ vā tathattāya samādapessanti yathāpatipanno kāme parijānissatīti n' etāni ṭhānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā

vā evam kāmānam assādām assādato ādīnavañ - ca ādīnāvato nissaraṇañ - ca nissaraṇato yathābhūtañ pajānanti, te vata sāmām vā kāme parijānissanti param vā tathattāya samādapessanti yathāpatipanno kāme parijānissatī ṭhānam - etam vijjati.

Ko ca bhikkhave rūpānam assādo: Seyyathā pi bhikkhave khattiyyakaññā vā brāhmaṇakaññā vā gahapatikaññā vā pannarasavassuddesikā vā soḷasavassuddesikā vā nāti - dīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikāli na accodātā, paramā sā bhikkhave tasmin samaye subhā vanṇanibhā ti. — Evam - bhante. — Yam kho bhikkhave subhañ vanṇa - nibhāñ paṭicca uppajjati sukhañ somanassam ayam rūpānam assādo.

Ko ca bhikkhave rūpānam ādīnavo: Idha bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya aparena samayena asītikam vā navutikam vā vassasatikam vā jātiyā, jīṇam gopānasivāñkam bhoggam dāṇḍaparīyanam pavedhamānam gacchantim, āturañ gatayobbanam khaṇḍadantim palitakesim vilūnam kha - litasirani valinam tilakālatagattim, tam kim - maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca param bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya ābādhikam dukkhitam bālhagilānam sake muttakarise palipannam semānam aññehi vuṭṭhāpiyamānam aññehi saññesiyamānam, tam kim - maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca param bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya, sarīram sivathikāya chadḍitam ekāhamatañ vā dvī - hamatañ vā tīhamatañ vā, uddhumātakam vinilakam vi - pubbakajātāni, tam kim - maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca param bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya, sarīram sivathikāya chadḍitam kākehi vā khajjamānam kula - lehi vā kh. gijjhēhi vā kh. supāñehi vā kh. sigālehi vā kh. vividhehi vā pāñakajātehi khajjamānam; tam kim - maññatha

bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā. ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca parami bhikkhave tam-eva bhaginim passeyya, sarirām sivathikāya chadditam atthikasaṅkhalikam samaṁsalohitam nahārusambandham. — atthikasaṅkhalikam nimmaṁsalohitamakkhitam nahārusambandham, — atthikasaṅkhalikanī apagatamaṁsalohitam nahārusambandham, — atthikāni apagatasanibandhāni disāvidisā vikkhittāni. aññena hatthaṭṭhikam aññena pādaṭṭhikam aññena jaṅghaṭṭhikam aññena ūraṭṭhikam aññena kaṭaṭṭhikam aññena piṭṭhikanṭakam aññena sīsakaṭṭham; tam kim-maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā. ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca parami bhikkhave tam-eva bhaginim passeyya, sarirām sivathikāya chadditam. atthikāni setāni saṅkhavaṇṇūpanibhāni, — atthikāni puñjakitāni terovassikāni. — atthikāni pūtini cuṇṇakajātāni; tam kim-maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

Kiñ-ca bhikkhave rūpānai nissaraṇam: Yo bhikkhave rūpesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, idam rūpānam nissaraṇam.

Ye hi keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā vā evam rūpānam assādañ-ca assādato ādīnavāñ-ca ādīnavato nissaraṇāñ-ca nissaraṇato yathābhūtam na-ppajānanti, te vata sāmāni vā rūpe parijānissanti parami vā tathattāya samāda-pessanti yathāpaṭipanno rūpe parijānissatīti n' etam ṭhānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā vā evam rūpānam ... yathābhūtanī pajānanti ... ṭhānam - etam vijjati.

Ko ca bhikkhave vedanānam assādo: Idha bhikkhave bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi sa-vitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Yasmin samaye bhikkhave bhikkhu vivic' eva ... upasampajja viharati, n' eva tasmin samaye attabyābādhāya ceteti na parabyābādhāya ceteti na ubhaya-

byābādhāya ceteti. abyābajjhām yeva tasmīm samaye vedanām vedeti. Abyābajjhāparamāhām bhikkhave vedanānam assādām vadāmi. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. Yasmīm samaye bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanas-sānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhīm catuttham jhānam upasampajja viharati, n' eva tasmīm samaye attabyābādhāya ceteti na parabyābādhāya ceteti na ubhayabyābādhāya ceteti. abyābajjhām yeva tasmīm samaye vedanām vedeti. Abyābajjhāparamāhām bhikkhave vedanānam assādām vadāmi.

Ko ca bhikkhave vedanānam ādīnavo: Yam bhikkhave vedanā anicca dukkhā vipariñāmadhammā. ayam vedanānam ādīnavo.

Kiñ - ca bhikkhave vedanānam nissaraṇam: Yo bhikkhave vedanāsu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, idam vedanānam nissaraṇam.

Ye hi keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā evam vedanānam assādañ - ca assādato ādīnavāñ - ca ādīnavato nissaraṇañ - ca nissaranato yathābhūtam na - ppajānanti, te vata sāmāñ vā vedanā parijānissanti param vā tathattāya samādapessanti yathāpaṭipanno vedanā parijānissatiti n' etam thānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samañā vā brāhmañā vā evam vedanānam assādañ - ca assādato ādīnavāñ - ca ādīnavato nissaraṇañ - ca nissaranato yathābhūtam pajānanti, te vata sāmāñ vā vedanā parijānissanti param vā tathattāya samādapessanti yathāpaṭipanno vedanā parijānissatiti thānam - etam vijjatīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

14.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmī Nigrodhārāme. Atha kho Mahānāmo Sakko yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekaṁnantam nisinno kho Mahānāmo Sakko Bhagavantam etad-avoca: Dīgharattāhami bhante Bhagavatā evam dhammam desitam ājānāmi: Lobho cittassa upakkilesa, doso cittassa upakkilesa, moho cittassa upakkilesa ti. Evam cāhami bhante Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi: Lobho cittassa upakkilesa, doso c. u., moho c. u. ti, atha ca pana me ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. mohadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. Tassa mayhami bhante evam hoti: Ko su nāma me dhammo ajjhattam appahino yena me ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammā pi c. p. tiṭṭhanti, mohadhammā pi c. p. tiṭṭhantī.

So eva kho te Mahānāma dhammo ajjhattam appahino yena te ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. dosadhammā pi c. p. tiṭṭhanti, mohadhammā pi c. p. tiṭṭhanti. So ca hi te Mahānāma dhammo ajjhattam pahino abhavissa, na tvam agāram ajjhāvaseyyāsi, na kāme paribhuñjeyyāsi. Yasmā ca kho te Mahānāma so eva dhammo ajjhattam appahino, tasmā tvam agāram ajjhāvasasi, kāme paribhuñjasī.

Appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti iti ce pi Mahānāma ariyasāvakassa yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham hoti, so ca aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham nādhigacchati aññam vā tato santataram, atha kho so n' eva tāva anāvaṭṭī kāmesu hoti. Yato ca kho Mahānāma ariyasāvakassa: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham hoti, so ca aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham adhigacchati aññān - ca tato santataram, atha kho so anāvaṭṭī kāmesu hoti. Mayham - pi kho

Mahānāma pubbe va sambodhā 'anabhisambuddhassa bodhi-sattass' eva sato: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam- etam yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham ahosi. so ca aññatru' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham nājjhagamam aññam vā tato santataram, atha khvāham n' eva tāva anāvaṭṭī kāmesu paccaññāsim. Yato ca kho me Mahānāma: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam- etam yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham ahosi. so ca aññatru' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham ajjhagamam aññān-ca tato santataram, athāham anāvaṭṭī kāmesu paccaññāsim.

Ko ca Mahānāma kāmānam assādo: Pañc' ime Mahānāma kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuvīññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaṇiyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandbā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phlotṭhabbā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaṇiyā. Ime kho Mahānāma pañca kāmaguṇā. Yam' kho Mahānāma ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam kāmānam assādo.

Ko ca Mahānāma kāmānam ādīnavo . . . (repeat from p. 85, l. 30 to p. 87, l. 26. with Mahānāma substituted for bhikkhave) . . . Ayam Mahānāma kāmānam ādīnavo sam-parāyiko dukkhakkhandho kāmāhetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānam - eva hetu.

Ekam- idāham Mahānāma samayam Rājagahe vibarāmi Gijjhakūte pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā nigaṇṭhā Isigilipasse Kālasilāyam ubbhaṭṭhakā honti āsanapaṭikkhittā. opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedi-yanti. Atha kho 'ham Mahānāma sāyanhasamayam paṭisallāpā vutṭhiito yena Isigilipassam Kālasilā yena te nigaṇṭhā ten' upasaṅkamim, upasaṅkamitvā te nigaṇṭhe etad-avocam: Kīn-nu tunhe āvuso nigaṇṭhā ubbhaṭṭhakā āsanapaṭikkhittā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedi-yathāti. Evam vutte Mahānāma te nigaṇṭhā mani etad-avocam: Nigaṇṭho āvuso Nāthaputto sabbaññū sabbadassāvī apariṣesam nāṇa-dassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca

jāgarassa ca satatam samitam nāṇadassanam paccupaṭṭhitanti; so evam-āha: Atthi kho vo nigaṇṭhā pubbe pāpam kammaṇi kataṁ. tam imāya kaṭukāya dukkarakārikāya nijjaretha; yam pan' ettha etarahi kāyena samvutā vācāya samvutā manasā samvutā tam āyatim pāpassa kammassa akaraṇam; iti purāṇānam kammānam tapasā byantibhāvā navānam kammānam akaraṇā āyatim anavassavo, āyatim anavassavā kammakhayo, kammakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā vedanākkhayo, vedanākkhayā sabbam dukkham nijjīṇam bhavissatiti. Tañ-ca pan' amhākam ruccati c' eva khamati ca. tena c' amhā attamanā ti.

Evam vutte aham Mahānāma te nigaṇṭhe etad-avocam: Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: ahuvām' eva mayam pubbe, na nāhuvamhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: akarām' eva mayam pubbe pāpam kammaṇi, na nākaramhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: eva-rūpam vā evarūpam vā pāpam kammaṇi akaramhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: ettakam vā dukkham nijjīṇam, ettakam vā dukkham nijjaretabbam, ettakamhi vā dukkhe nijjīṇe sabbam dukkham nijjīṇam bhavissatiti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha dīṭhe va dhamme akusalānam dhammānam pahānam, kusalānam dhammānam upasampadan-ti. — No h' idam āvuso. — Iti kira tumhe āvuso nigaṇṭhā na jānātha: ahuvām' eva mayam pubbe na nāhuvamhāti, na jānātha: akarām' eva mayam pubbe pāpam kammaṇi na nākaramhāti, na jānātha: evarūpam vā pāpam kammaṇi akaramhāti, na jānātha: ettakam vā dukkham nijjīṇam ettakam vā dukkham nijjaretabbam ettakamhi vā dukkhe nijjīṇe sabbam dukkham nijjīṇam bhavissatiti, na jānātha dīṭhe va dhamme akusalānam dhammānam pahānam kusalānam dhammānam upasampadām. Evam sante āvuso nigaṇṭhā ye loke luddā lohitapāṇino kurūrakammantā manussesu paccājātā te nigaṇṭhesu pabbajantiti. — Na kho āvuso Gotama sukhenā sukhaṇi adhigantabam, dukkhena kho sukhaṇi adhigantabam. Sukhena ca

āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa, rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. — Addhāyasmantehi nigaṇṭhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: na kho āvuso Gotama sukhena sukham adhigantabbam, dukkhena kho sukham adhigantabbam; sukhena ca āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa. rājā Māgadho S. B. sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. Api ca aham - eva tattha paṭipucchitabho: ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho S. B. āyasmā vā Gotamo ti. — Addhāvuso Gotama amhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: na kho āvuso Gotama sukhena sukham adhigantabbam, dukkhena kho sukham adhigantabbam; sukhena ca āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa, rājā Māgadho S. B. sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. Api ca tiṭṭhat' etam, idāni pi mayam āyasmantānam Gotamāni puechāma: Ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho S. B. āyasmā vā Gotamo ti. — Tena h' āvuso nigaṇṭhā tumhe va tattha paṭipucchissāmi, yathā vo khameyya tathā nam byākareyyātha. Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: pahoti rājā Māgadho S. B. aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam satta rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitun - ti. — No h' idam āvuso. — Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: pahoti rājā Māgadho S. B. aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam cha rattindivāni pañca r. cattāri r. tīṇi r. dve r. ekaṁ rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitun - ti. — No h' idam āvuso. — Aham kho āvuso nigaṇṭhā pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam ekam rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitum. Aham kho āvuso nigaṇṭhā pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam dve rattindivāni tīṇi r. cattāri r. pañca r. cha r. satta rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitum. Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: evam sante ko sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho Seniyo Bimbisāro aham vā ti. — Evam sante āyasmā va

Gotamo sukhavihāritaro raññā Māgadhena Seniyena Bimbisārenāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Mahānāmo Sakko Bhagavato bhāsitām abhinanditī.

CŪLADEUKKAKKHANDHASUTTAM CATUTTHAM.

15.

Evam - me sutām. Ekām samayaṁ āyasmā Mahāmoggallāno Bhaggesu viharati Suñnumāragire Bhesakalāvane migadāye. Tatra kho āyasmā Mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa paccassosuṁ. Āyasmā Mahāmoggallāno etad - avoca:

Pavāreti ce pi āvuso bhikkhu: Vadantu maññā āyasmanto. vacanīyo 'mhi āyasmantehīti. so ca hoti dubbaco dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato akkhamo appadakkhiṇagāhī anusāsanīm, atha kho naṁ sabrahmacārī na c' eva vattabbam maññanti na ca anusāsitabbam maññanti na ca tasmin puggale vissāsanī āpajjitatbam maññanti. Katame c' āvuso dovacassakaraṇā dhammā: Idh' āvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasamgato; yam - p' āvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasamgato ayam - pi dhammo dovacassakaraṇo. Puna ca param āvuso bhikkhu attukkamsako hoti paravambhī; yam - p' āvuso bhikkhu a.h.p. ayam - pi dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhābhībhūto; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisāṅgī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantam vācam nichārēta; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakam paṭippharati; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakam apasādeti; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca

param āvuso bhikkhu cuditō codakena codakassa paccāropeti; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cuditō codakena aññenī aññām pāticarati, bahidhā kathañ apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cuditō codakena apadāne na sampāyati; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu makkhī hoti pañāsi; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu issukī hoti maceharī; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu sañho hoti māyāvī; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu thaddho hoti atimānī; yam-p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu sandīthiparāmāsī hoti ādhānagāhī duppañinissaggī; yam-p' āvuso bhikkhu sandīthiparāmāsī hoti ādhānagāhī duppañinissaggī ayam - pi dhammo dovacassakarañ. Ime vuccant' āvuso dovacassakarañ dhammā.

No ce pi āvuso bhikkhu pavāreti: Vadantu maññā āyasmanto. vacanīyo 'mhi āyasmantehī, so ca hoti suvaco sovacassakarañehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiñaggāhī anusāsanī, atha kho nam sabrahmacārī vattabbañ - c' eva maññanti anusāsitabbañ - ca maññanti tasmiñ - ca puggale vissāsam āpajjitabbam maññanti. Katame c' āvuso sovacassakarañ dhammā: Idh' āvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasañgato; yam-p' āvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasañgato ayam - pi dhammo sovacassakarañ. Puna ca param āvuso bhikkhu anattukkañsako hoti aparavambhī; yam-p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhībhūto; yam-p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu upanāhī; yam-p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantam vācamī nicchāretā; yam-p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cuditō codakena codakam na pātippharati; yam-p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cuditō codakena codakam na apasādeti; yam-p' āvuso ...

dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cedito codakena codakassa na paccāropeti; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cedito codakena na aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā katham apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccaayañ - ca pātukaroti; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cedito codakena na apadāne na sampāyati; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu amakkhī hoti apaññāsi; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu anissukī hoti amaccharī: yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu asañho hoti amāyāvī; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu atthaddho hoti anatimānī; yam - p' āvuso... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggi; yam - p' āvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggi ayam - pi dhammo sovacassakaraṇo. Ime vuccant' āvuso sovacassakaraṇā dhammā.

Tatr' āvuso bhikkhunā attanā va attānam evam anuminitabbaṁ: Yo khvāyam puggalo pāpiccho pāpikānam icchānam vasañgato ayam - me puggalo appiyo amanāpo; ahañ - c' eva kho pan' assam pāpiccho pāpikānam icchānam vasañgato aham - p' assam paresam appiyo amanāpo ti. Evam jānanten' āvuso bhikkhunā: Na pāpiccho bhavissāmi na pāpikānam icchānam vasañgato ti cittam uppādetabbaṁ. Yo khvāyam puggalo attukkamisako paravambhī ayam - me puggalo appiyo amanāpo. ahañ - c' eva kho pan' assam attukkamisako paravambhī aham - p' assam paresam appiyo amanāpo ti. Evam jānanten' āvuso bhikkhunā: Anattukkamisako bhavissāmi aparavambhī ti cittam uppādetabbaṁ. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhābhībhūto ayam - me ... na kodhano bhavissāmi na kodhābhībhūto ti c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhahetu upanāhī ayam - me ... na k. bh. na k. upanāhī ti c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhahetu abhisaiigī ayam - me ... c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhasāmantam vācam nicechāretā ayam - me ... na k. bh. na k. v. nicechāressāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cedito codakena codakañ paṭippharati ayam - me .. paṭip-

phareyyam .. cuditō codakena codakam na pātippharissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cuditō codakena codakam apasādeti ayam - me .. apasādeyyam .. na apasādēssāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cuditō codakena codakassa paccāropeti ayam - me .. paccāropēyyam .. na paccāropessāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cuditō codakena aññen' aññam paṭicarati. bahiddhā kathāni apanāmeti. kopañ - ca dosañ - ca appacca-yañ - ca pātukaroti. ayam - me .. paṭicareyyam .. apanāmey-yañ .. pātukareyyañ .. na aññen' aññam paṭicarissāmī. na b. k. apanāmessāmī. na .. pātukarissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cuditō codakena apadāne na sampāyati ayam - me .. apadāne na sampāyeyyañ .. na apadāne na sampāyissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo makkhī paññāsi ayam - me .. amakkhī bhavissāmī apaññāsi ti c. u. Yo khvāyam puggalo issukī maccharī ayam - me .. anissukī bh. amaccharī ti c. u. Yo khvāyam puggalo sañño māyāvī ayam - me .. asañño bh. amā- yāvī ti c. u. Yo khvāyam puggalo thaddho atimānī ayam - me .. atthaddho bh. anatimānī ti c. u. Yo khvāyam pug- galo sandīṭhiparāmāsī ādhānagāhī dappaṭinissaggī ayam - me puggalo appiyo amanāpo; ahañ - c' eva kho pan' assamī sandīṭhiparāmāsī ādhānagāhī dappaṭinissaggī aham - p' assamī paresamī appiyo amanāpo ti. Evam jānanteñ' āvuso bhikkhunā: Asandīṭhiparāmāsī bhavissāmī anādhānagāhī suppa- tīnissaggī ti cittañ uppādetabbam.

Tatr' āvuso bhikkhunā attanā va attānam evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi pāpiccho pāpikānam icchānam vasañgato ti. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Pāpiccho kho 'mhi pāpikānam icchānam vasañgato ti. ten' āvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam aku- salānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Na kho 'mhi pāpiccho na pāpikānam icchānam vasañgato ti, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam ahorattānu- silkkhinā kusalesu dhammesu. Puna ca parami āvuso bhikkhunā attanā va attānam evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi attukkamisako paravambhī ti. Sace .. attukkamisako kho 'mhi paravambhī ti .. vāyamitabbam. Sace pan' āvuso ..

anattukkaihsako kho 'mhi aparavambhī ti .. kusalesu dhammesu. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhābhībhūto ti .. na kho 'mhi kodhano kodhābhībhūto ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhahetu upanāhī ti .. na kho 'mhi kodhano kodhahetu upanāhī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhahetu abhisaṅgī ti .. na kho 'mhi kodhano kodhahetu abhisaṅgī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhasāmantamī vācamī nicchāretā ti .. na kho 'mhi kodhano kodhasāmantamī vācamī nicchāretā ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cudito codakena codakamī paṭippharāmīti .. cudito kho 'mhi codakena codakamī paṭippharāmīti .. cudito kho 'mhi codakena codakamī na paṭippharāmīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi 'cudito codakena codakamī apasādemīti .. cudito kho 'mhi codakena codakamī na apasādemīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cudito codakena codakassa paccāropemīti .. cudito kho 'mhi codakena codakassa na paccāropemīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cudito codakena aññen' aññamī paṭicarāmī, bahiddhā katham apanāmēmi, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaromīti .. cudito kho 'mhi codakena na aññen' aññamī paṭicarāmī, na bahiddhā katham apanāmēmi, na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaromīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cudito codakena apadāne na sampāyāmīti .. cudito kho 'mhi codakena na apadāne na sampāyāmīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi makkhī pañāsī ti .. amakkhī kho 'mhi apalāsī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi issukī maccharī ti .. anissukī kho 'mhi amaccharī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi saṭho māyāvī ti .. asatho kho 'mhi amāyāvī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi thaddho atimānī ti .. atthaddho kho 'mhi anatimānī ti .. k. dh. Puna ca parami āvuso bhikkhunā attanāva attānām evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi sandiṭṭhiparāmāsī ādhānagāhī dappaṭinissaggī ti. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānātī: Sandiṭṭhiparāmāsī kho 'mhi ādhānagāhī dappaṭinissaggī ti, ten' āvuso bhikk-

khunā tesam yeva pāpakkānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabham. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Asandiṭṭhiparāmāsi kho 'mhi anādhānagāhī suppaṭinissaggi ti. ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p' ime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati. ten' āvuso bhikkhunā sabbesam yeva imesam pāpakkānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabham. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p' ime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Seyyathā pi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā mañdanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte sakam mukhanimittam paccavekkhamāno. sace tattha passati rajañ va aṅgañam vā tass' eva rajassa vā aṅgañassa vā pahānāya vāyamati, no ce tattha passati rajañ vā aṅgañam vā ten' eva attamano hoti: lābhā vata me. parisuddham vata me ti; evam eva kho āvuso sace bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p' ime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā sabbesam yeva imesam pāpakkānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabham; sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p' ime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesūti.

Idam - avoca āyasmā Mahāmoggallāno. Attamanā te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa bhāsitam abhinandun - ti.

ANUMĀNASUTTAM PAÑCAMAM.

16.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthi-
yām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā appahinā. pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā, so vat' imasmim dhammavinyaye vuddhim virūḍhim vepullam āpajjis-
satiti n' etam thānam vijjati. Katam' assa pañca cetokhilā appahinā honti: Idha bhikkhave bhikkhu Satthari kañkhati vicikiechati nādhimuccati na sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari kañkhati vicikiechati nādhimuccati na sampasidati tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātac-
cāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyo-
gāya sātaccāya padhānāya evam - assayaṁ paṭhamo cetokhilo appahino hoti. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu dhamme kañkhati .. na sampasidati — pe — saṅge kañkhati .. na sampasidati — sikkhāya kañkhati .. na sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya kañkhati .. na sampasidati tassa cittam na namati ātappāya a. s. p., yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam - assayaṁ catuttho cetokhilo appahino hoti. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu kupito hoti a. ā. kh. tassa cittam na namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam - assayaṁ pañcamo cetokhilo appahino hoti. Im' assa pañca cetokhilā appahinā honti.

Katam' assa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti: Idha bhikkhave bhikkhu kāme avitarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariłāho avigatatañho. Yo so bhikkhave bhikkhu kāme avitarāgo hoti... avigatatañho tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam - assayaṁ paṭhamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu kāye avitarāgo hoti — pe — evam - assayaṁ dutiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu rūpe avitarago hoti — pe — evam — assāyam tatiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yāvadattham udarāvadehakam bhuñjitvā seyyasukham passasukham middhasukham anuyutto viharati. Yo so bhikkhave bhikkhu yāvadattham... viharati tassa cittam na namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam — assāyam catuttho cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu aññataram devanikāyam pañidhāya brahmacariyam carati: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. Yo so bhikkhave bhikkhu aññataram... devaññataro vā ti. tassa cittam na namati ātappāya a. s. p., yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam — assāyam pañcamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Im' assa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti. Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā appahinā. ime pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā, so vat' imasmim dhammavinaye vuddhim virūlhim ăpajjissatīti n' etanī thānam vijjati.

Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā pahinā, pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā. so vat' imasmim dhammavinaye vuddhim virūlhim ăpajjissatīti thānam — etam vijjati. Katam' assa pañca cetokhilā pahinā honti: Idha bhikkhave bhikkhu Satthari na kañkhati na vici-
cicchatī. adhimuccati sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari na kañkhati .. sampasidati tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittam namati ātappāya a. s. p. evam — assāyam pañhamo cetokhilo pahino hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhamme na kañkhati .. sampasidati — pe — saighe — sikkhāya na kañkhati .. sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya na kañkhati .. sampasidati tassa cittam namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam namati ātappāya a. s. p. evam — assāyam catuttho cetokhilo pahino hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu na kupito hoti, attamano anāhata-
citto akhilajāto. Yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu na kupito hoti. attamano a. a.. tassa cittam namati ātapp-

pāya a. s. p.. yassa cittām namati ātappāya a. s. p. evam-assāyām pañcamo cetokhilo pahīno hoti. Im' assa pañca cetokhilā pahīnā honti.

Katam' assa pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā honti: Idha bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigata-chando vigatapemo vigatapipāso vigatapariłāho vigatatañho. Yo so bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti... vigatatañho tassa cittām namati ātappāya a. s. p.. yassa cittām namati ātappāya a. s. p. evam-assāyām pañhamo cetaso vinibandho susamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu kāye vītarāgo hoti — pe — rūpe vītarāgo hoti — pe — na yāvadattham udarāvadehakam bhmñjivā seyyasukham passa-sukham middhasukham anuyutto viharati. Yo so bhikkhave bhikkhu na yāvadattham... viharati tassa cittām namati ātappāya a. s. p., yassa cittām namati ātappāya a. s. p. evam-assāyām catuttho cetaso vinibandho susamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu na aññataram devanikāyam pañidhāya brahmacariyam carati: iminā 'ham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. Yo so bhikkhave bhikkhu na aññataram devanikāyam pañidhāya brahmacariyam carati: iminā 'ham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti, tassa cittām namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittām namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya evam-assāyām pañcamo cetaso vinibandho susamucchinno hoti. Im' assa pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā honti. Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā pahīnā. ime pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā, so vat' imasmīn dhamma-vinaye vuddhiin virūlhiin vepullaiñ āpajjissatiti thānam-etañ vijjati.

So chanda-samādhipadhbānasaiñkhārasamannāgatañ iddhipādañ bhāveti, viriya-samādhipadhbānasaiñkhārasamannāgatañ iddhipādañ bhāveti, citta-samādhipadhbānasaiñkhārasamannāgatañ iddhipādañ bhāveti, vīmañsā-samādhipadhbānasaiñkhārasamannāgatañ iddhipādañ bhāveti. ussoñhi yeva pañcamī. Sa kho so bhikkhave evam ussoñhipannarasaiñga-

samannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbhidāya. bhabbo sambodhāya. bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā. Seyyathā pi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasā vā. tān' assu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni, kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evam icchā uppajjeyya: aho vata me kukkuṭapotakā pāda-nakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosam - padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun - ti, atha kho bhabbā va te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosam - padāletvā sotthinā abhinibbhijjutū; evam - eva kho bhikkhave evam ussolhipannarasaṅgasamannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbhidāya, bhabbo sambodhāya. bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

CETOKHILASUTTAM CHATTHAM.

17.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Vanapatthapariyāyam vo bhikkhave desissāmi, tam sunātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissāya viharati; tassa tari vanapattham upanissāya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthāti. asamāhitañ - ca cittam na samādhiyati. aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattāñ - ca anuttarani yogakkhemai nānupā-puṇāti, ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti

paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharami; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati, asamāhitañ ca cittam na samādhiyati. aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttarañ yogakkhemam nānupāpuṇāmi. ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā. te kasirena samudāgacchantīti. Tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgāni vā divasabhāgāni vā tamhā vanapatthā pakkamitabbam. na vatthabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati; tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati, asamāhitañ ca cittam na samādhiyati, aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttarañ yogakkhemam nānupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā. te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharāni. tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati... nānupāpuṇāmi. ye ca kho ime... te appakasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piṇḍapātahetu — pe — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito; atha ca pana me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati... yogakkhemam nānupāpuṇāmīti. Tena bhikkhave bhikkhunā sañkhā pi tamhā vanapatthā pakkamitabbam. na vatthabbam.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati; tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthati, asamāhitañ ca cittam samādhiyati. aparikkhiṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttarañ yogakkhemam anupāpuṇāti, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā. te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañ-

cikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharami; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti... anupāpuñāmi, ye ca kho ime... te kasirena samudāgacchanti; na klo panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piñdapātahetu — pe — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti... yogakkhemam anupāpuñāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā sañkhā pi tasmin vanapatthe vatthabbam. na pakkamitabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati: tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti... anupāpuñāti. ye c' ime... te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti pañisañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharāmi; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti... anupāpuñāmi, ye c' ime... te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvam pi tasmin vanapatthe vatthabbam. na pakkamitabbam.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram gāmam upanissaya viharati — pe — aññataram nigamam upanissaya viharati — pe — aññataram nagaram upanissaya viharati — pe — aññataram janapadam upanissaya viharati — pe — aññataram puggalam upanissaya viharati; tassa tam puggalam upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthāti... nānupāpuñāti. ye c' ime... te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti pañisañcikkhitabbam: Aham kho maiñ puggalam upanissaya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthāti... nānupāpuñāmi, ye c' ime... te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasabhāgam vā so puggalo anāpucchā pakkamitabbo, nānubandhitabbo.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissaya viharati; tassa tam puggalam upanissaya viharato

anupatṭhitā c' eva sati na upatṭhāti... nānupāpuṇāti. ye ca kho ime... te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati na upatṭhāti... nānupāpuṇāmi. ye ca kho ime... te appakasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito — na piṇḍapātahetu — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati na upatṭhāti... yogakkhemam nānupāpuṇāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhā pi so puggalo anāpuccchā pakkamitabbo, nānubandhitabbo.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati; tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upatṭhāti... anupāpuṇāti. ye ca kho ime... te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upatṭhāti... anupāpuṇāmi. ye ca kho ime... te kasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito — na piṇḍapātahetu — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upatṭhāti... yogakkhemam anupāpuṇāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhā pi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati, tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upatṭhāti. asamāhitañ-ca cittam samādhiyati. aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattāñ-ca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti, ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā. te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya

viharāmi, tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti, asamālitañ ca cittañ samādhiyati, aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam anupāpuñāmi. ye c' imē pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-pindapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchantīti. Tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvam - pi so puggalo anubandhitabbo. na pakkamitabbam, api panujjamānena pīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

VĀNAPATTHASUTAM SATTAMAM.

18.

Evam - me sutam. Ekañ samayañ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmī Nigrodhārāme. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayañ nivāsetvā pattacīvaram - ādāya Kapilavatthum piñdāya pāvisi. Kapilavatthusmī piñdāya caritvā pacchābhettam piñḍapātapaṭikkanto yena Mahāvanam ten' upasāñkami divāvihārāya. Mahāvanam ajjhogāhitvā beluvalatthikā mūle divāvihāram nisidi. Dañḍapāñi pi kho Sakko jañghāvihāram anucañkamamāno anuvicaramāno yena Mahāvanam ten' upasāñkami. Mahāvanam ajjhogāhitvā yena beluvalatthikā yena Bhagavā ten' upasāñkami, upasāñkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyaiñ katham sārāñiyam vītisāretvā dañḍam - olubbha ekamantaiñ aṭṭhāsi. Eka-mantaiñ thito kho Dañḍapāñi Sakko Bhagavantaiñ etad-avoca: Kinnādī samayo kimakkhāyī ti. — Yathāvādī kho āvuso sadevake loke samārake sabrahmake sassamañabrāhmañiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiññhati, yathā ca pana kāmehi visamīyuttañ viharantam tam brāhmañam akathāñkathiñ chinnakukkuccam bhavābhavē vītatañham saññā nānusentī, evamīvādī kho aham āvuso evamakkhāyī ti. Evam vutte Dañḍapāñi Sakko sīsam okam-

petvā jivhaṁ nillāletvā tivisākhami nalātikam nalāte vut̄bā-
petvā dan̄dam - olubbha pakkāmi.

Atha kho Bhagavā sāyanhasamayam patisallāṇā vut̄thito yena Nigrodhārāmo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisidi. Nisaja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Idhā-
ham bhikkhave pubbanhasamayam nivāsetvā pattacivaram
ādāya Kapilavatthum piṇḍāya pāvisim. Kapilavathusminī piṇḍāya caritvā pacchābhettam piṇḍapātapaṭikkanto yena Mahāvanam ten' upasaṅkamim divāvihārāya. Mahāvanam
ajjbogāhitvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāram nisidim.
Dan̄dapāṇi pi kho bhikkhave Sakko jaṅghāvihāram anucain-
kamamāno anuvicaramāno yena Mahāvanam ten' upasaṅkami.
Mahāvanam ajjhogāhitvā yena beluvalaṭṭhikā yenāham ten'
upasaṅkami. upasaṅkamitvā mama saddhiṁ sammodi, sammo-
danīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā dan̄dam - olubbha
ekamantam atṭhāsi. Ekamantam ṭhito kho bhikkhave Dan̄da-
pāṇi Sakko mām etad - avoca: Kimvādī samāṇo kimakkhāyī
ti. Evam vutte aham bhikkhave Dan̄dapāṇim Sakkam etad-
avocam: Yathāvādī kho āvuso sadevake loke samārake sa-
brahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na
kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visam-
yuttam viharantam tam brāhmaṇam akathānīkathim chinna-
kukkuccam bhavābhhave vītataṇham saññā nānusenti. evam-
vādī kho aham āvuso evamakkhāyī ti. Evam vutte bhik-
khave Dan̄dapāṇi Sakko sīsam okampetvā jivham nillāletvā
tivisākhami nalātikam nalāte vut̄hāpetvā dan̄dam - olubbha
pakkāmī.

Evam vutte aññataro bhikkhu Bhagavantam etad - avoca:
Kimvādī pana bhante Bhagavā sadevake loke samārake sa-
brahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na
kenaci loke viggayha tiṭṭhati, kathañ - ca pana bhante Bhagavantam kāmehi visam-yuttam viharantam tam brāhmaṇam
akathānīkathim chinna-kukkuccam bhavābhhave vītataṇham
saññā nānusentī. — Yatoniñām bhikkhu purisam pa-
paññcasāññāsaññkhā samudācaranti. ettha ce na - tthi abhi-
nanditabbam abhivaditabbam ajjhositabbam. es' ev' anto rā-
gānusayānam. es' ev' anto paṭighānusayānam. es' ev' anto

diṭṭhānusayānam, es' ev' anto vicikicchānusayānam, es' ev' anto mānānusayānam, es' ev' anto bhavarāgānusayānam, es' ev' anto avijjānusayānam. es' ev' anto daṇḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvantuva-pesuñña-musāvādānam. eth' ete pāpākā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī.

Idam - avoca Bhagavā. idam vativā Sugato uṭṭhāy' āsanā vihāram pāvī. Atha kho tesam bhikkhūnam acirapakkantassa Bhagavato etad - ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatoniḍānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī. Ko nu kho imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyāti. Atha kho tesam bhikkhūnam etad - ahosi: Ayam kho āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva sañvāṇīto sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam. pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. Yan-nūna mayam yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkameyyāma. upasaṅkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭipuccheyyāmāti.

Atha kho te bhikkhū yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkamīmīsu. upasaṅkamitvā āyasmatā Mahākaccānenā saddhiṁ sammodiṁsu, sammodanīyam kathaṁ sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisidhiṁsu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū āyasmantam Mahākaccānam etad - avocum: Idam kho no āvuso Kaccāna Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatoniḍānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī. Tesam no āvuso Kaccāna amhākam acirapakkantassa Bhagavato etad - ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā ... vihāram paviṭṭho: Yatoniḍānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī; ko nu kho imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa ... attham vibhajeyyāti. Tesam no āvuso Kaccāna amhākam etad - ahosi: Ayam kho āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva sañvāṇīto sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam,

pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa . . . attham vibhajitum; yan-nūna mayam yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasañkameyyāma, upasañkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭipuccheyyāmāti. Vibhajat' āyasmā Mahākaccāno ti.

Seyyathā pi āvuso puriso sāratthiko sāragavesī sāra-pariyesanām caranāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammi' eva mūlam atikkamma khandham sākhāpalāse sāraṇī pariyesitabbam maññeyya, evaṁsampadam - idam āyasmantānam. Satthari sammukhībhūte tam Bhagavantam atisitvā amhe etam - attham paṭipucchitabbam maññetha. So h' āvuso Bhagavā jānam jānāti passam passati. cakkhubhūto nāṇabhbūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā amatassa dātā, dhammassāmī Tathāgato. So c' eva pan' etassa kālo ahosi yam Bhagavantam yeva etam - attham paṭipuccheyyātha; yathā no Bhagavā byākareyya tathā nam dhāreyyāthāti. — Addhāvuso Kaccāna Bhagavā jānam jānāti passam passati. cakkhubhūto nāṇabhbūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā amatassa dātā, dhammassāmī Tathāgato. So c' eva pan' etassa kālo ahosi yam Bhagavantam yeva etam - attham paṭipuccheyyāma, yathā no Bhagavā byākareyya tathā nam dhāreyyāma. Api c' āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva saṁvappito sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam, pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa . . . attham vibhajitum. Vibhajat' āyasmā Mahākaccāno agarukaritvā ti. — Tena h' āvuso supāṭha, sādhukam manasi-karotha, bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahākaccānassa paccassosum. Āyasmā Mahākaccāno etad - avoca:

Yam kho no āvuso Bhagavā sañkhittena uddesam uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatonidānam bhikkhu purisam — pe — aparisēsā nirujjhantīti. imassa kho aham āvuso Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ajānāmi: Cakkhuñ - c' āvuso paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññānam, tiṇṇam saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, yam vedeti tam sañ-

jānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam pañceti. yam papañceti tatonidānam purisam papañcasāñkhā samudācaranti atitānāgatapaccuppannesu cakkhuviññeyyesu rūpesu. Sotañ - c' āvuso pañicea sadde ca uppajjati sotaviññānam — pe — ghānañ - c' āvuso pañicea gandhe ca uppajjati ghānaviññānam — jivhañ - c' āvuso pañicea rase ca uppajjati jivhāviññānam — kāyañ - c' āvuso pañicea phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññānam — manañ - c' āvuso pañicea dhamme ca uppajjati manoviññānam. tiṇṇam saṅgati phasso. phassapaccayā vedanā. yam vedeti tam sañjānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam papañceti. yam papañceti tatonidānam purisam papañcasāññāsañkhā samudācaranti atitānāgatapaccuppannesu manoviññeyyesu dhammesu. So vat' āvuso cakkhusmin sati rūpe sati cakkhuviññāne sati phassapaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. phassapaññattiyā sati vedanāpaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. vedanāpaññattiyā sati saññāpaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. saññāpaññattiyā sati vitakkapaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. vitakkapaññattiyā sati papañcasāññāsañkhāsamudācaranapapaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. So vat' āvuso sotasmim sati sadde sati — pe — ghānasmim sati gandhe sati — jivhāya sati rase sati — kāyasmim sati phoṭṭhabbe sati — manasmim sati dhamme sati manoviññāne sati phassapaññattim paññāpessatiti ... thānam - etam vijjati. So vat' āvuso cakkhusmin asati rūpe asati cakkhuviññāne asati phassapaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati, vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. vitakkapaññattiyā asati papañcasāññāsañkhāsamudācaranapapaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. So vat' āvuso sotasmim asati sadde asati — pe — ghānasmim asati gandhe asati — jivhāya asati rase asati — kāyasmim asati phoṭṭhabbe asati — manasmim asati dhamme asati manoviññāne asati phassapaññattim paññāpessatiti ... n' etam thānam vijjati. Yam kho no āvuso Bhagavā sañ-

khittena uddesam uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatoni-dānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantiti. imassa kho aham āvuso Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ājā-nāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto Bhagavantam yeva upasaṅkamitvā etam - attham paṭipuccheyyātha, yathā no Bhagavā byākaroti tathā nam dhāreyyāthāti.

Atha kho te bhikkhū āyasmato Mahākaccānassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāy' āsanā yena Bhagavā ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidiṁsu. Ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Idam kho no bhante Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatnidānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantiti. Tesam no bhante amhākam acirapakkantassa Bhagavato etad-ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatnidānam bhikkhu purisam papañcasāññāsaṅkhā samudācaranti. ettha ce na - tthi abhinanditabbam abhivadi-tabbam ajjhositabbam. es' ev' anto rāgānusayānam, es' ev' anto paṭighānusayānam. es' ev' anto dīṭṭhānusayānam, es' ev' anto vicikicchānusayānam. es' ev' anto mānānusayānam, es' ev' anto bhavarāgānusayānam. es' ev' anto avijjānusayānam. es' ev' anto dāṇḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvantuva-pesuñña-musāvādānam. etth' ete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantiti. Ko nu kho imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyāti. Tesam no bhante amhākam etad - ahosi: Ayam kho āyasmā Mahākac-cāno Satthu c' eva sanivāṇṇito sambhāvito ca viññūnam sa-brahmacārīnam. pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. Yan - nūna mayam yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkameyyāma, upasaṅkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭi-puccheyyāmāti. Atha kho mayam bhante yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkamimha, upasaṅkamitvā āyasmantam

Mahākaccānam etam - atthām paṭipucchimha. Tesam no bhante āyasmatā Mahākaccānenā imehi akārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto ti. — Paññito bhikkhave Mahākaccāno. mahāpañño bhikkhave Mahākaccāno. Mañ - ce pi tumhe bhikkhave etam - atthām paṭipuccheyyātha, aham - pi tam evam - evam byākareyyam yathā tam Mahākaccānenā byākataam, eso c' ev' etassa attho, evañ - ca nam dhārethāti.

Evam yutte āyasmā Ānando Bhagavantam etad - avoca: Seyyathā pi bhante puriso jighacchādubbalyapareto madhu-piñḍikam adhigaccheyya, so yato yato sāyeyya labhetha sādum rasam asecanakam. evam - eva kho bhante cetaso bhikkhu dabbajātiko yato yato imassa dhammapariyāyassa paññāya atthām upaparikkheyya labheth' eva attamanatam, labhetha cetaso pasādam. Konāmo ayam bhante dhammapariyāyo ti. — Tasmātiha tvam Ānanda imam dhammapariyāyam Madhupiñḍikapariyāyo t' eva nam dhārehitī.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

MADHUPIÑḌIKASUTTAMĀTTHAMAM.

19.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapīṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Pubbe va me bhikkhave sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Yan - nūnāham dvidhā katvā dvidhā katvā vitakke vihareyyan - ti. So kho aham bhikkhave yo cāyam kāmavitakko yo ca byāpādavitakko yo ca vihimsāvitakko imam ekabhāgam - akāsim, yo cāyam nekkhammavitakko yo ca abyāpādavitakko yo ca avihimsāvitakko imam dutiyam bhāgam - akāsim. Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato up-

pajjati kāmavitakko, so evaṁ pajānāmi: Uppanno kho me ayaṁ kāmavitakko. so ca kho attabyābādhāya pi saṁvattati, parabyābādhāya pi saṁvattati. ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko. Attabyābādhāya saṁvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchat, parabyābādhāya saṁvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchat. ubhayabyābādhāya saṁvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchat, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko ti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchat. So kho aham bhikkhave uppānuppannam kāmavitakkam pajahām' eva vinodem' eva. byant' eva naṁ akāsiṁ. Tassa mayham bhikkhave evaṁ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati byāpādavitakko — pe — uppajjati vihiṁsāvitakko, so evaṁ pajānāmi: Uppanno kho me ayaṁ vihiṁsāvitakko ... anibbānasamvattaniko. Attabyābādhāya saṁvattatiti pi me ... anibbānasamvattaniko ti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchat. So kho aham bhikkhave uppānuppannam vihiṁsāvitakkam pajahām' eva vinodem' eva, byant' eva naṁ akāsiṁ. Yañ - ñad - eva bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso. Kāmavitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi nekkhamvitakkam, kāmavitakkam bahulam - akāsi, tassa taṁ kāmavitakkāya cittam namati. Byāpādavitakkam ce ... Vihiṁsāvitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi avihimṁsāvitakkam. vihiṁsāvitakkam bahulam - akāsi, tassa taṁ vihiṁsāvitakkāya cittam namati. Seyyathā pi bhikkhave vassānāni pacchime māse saradasamaye kiṭṭhasambādhe gopālako gāvo rakheyya. so tā gāvo tato tato dāñdena ākoteyya patikoteyya sannirundheyya sannivāreyya. taṁ kissa hetu: passati hi so bhikkhave gopālako tatonidānāni vadham vā bandham vā jāniṁ vā garahaṇi vā; evam - eva kho aham bhikkhave addasam akusalānām dhammānām ādīnavām okāram sañkileśam, kusalānām dhammānām nekkhamme ānisainsam vodānapakkham.

Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati nekkhammavitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayam nekkhammavitakko, so ca kho n' ev' attabyābādhāya sañvattati, na parabyābādhāya sañvattati, na ubhayabyābādhāya sañvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. Rattiñ-ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi, divasañ-ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi. rattindivañ-ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi. Api ca kho me aticirām anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya, kāye kilante cittam ūhaññeyya, ūhate citte ārā cittam sainādhimbā ti. So kho aham bhikkhave ajjhattam-eva cittam sañṭhapemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi, tam kissa hetu: mā me cittam ūhanīti. Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati abyāpādavitakko — pe — uppajjati avihiṁsāvitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayam avihiṁsāvitakko, so ca kho n' ev' attabyābādhāya sañvattati, na parabyābādhāya sañvattati, na ubhayabyābādhāya sañvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. Rattiñ-ce pi nam... samanupassāmi. Api ca kho me aticirām anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya, kāye kilante cittam ūhaññeyya, ūhate citte ārā cittam sainādhimbā ti. So kho aham bhikkhave ajjhattam-eva cittam sañṭhapemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi. tam kissa hetu: mā me cittam ūhanīti. Yañ-nad-eva bhikkhave bhikkhu bahulam-anuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso. Nekkhammavitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam-anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi kāmavitakkam, nekkhammavitakkam bahulam-akāsi, tassa tam nekkhammavitakkāya cittam namati. Abyāpādavitakkam ce... Avihiṁsāvitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam-anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi vihiṁsāvitakkam, avihiṁsāvitakkam bahulam-akāsi, tassa tam avihiṁsāvitakkāya cittam namati. Seyyathā pi bhikkhave giminānam pacchime māse sabbasassesu gāmantasambhatesu gopālako gāvo rak-

kheyya, tassa rukkhamūlagatassa vā abbhokāsagatassa vā sati-
karanīyam - eva hoti: etā gāvo ti; evam - eva kho bhikkhave
satikaranīyam - eva ahosi: ete dhammā ti.

Āraddhami kho pana me bhikkhave viriyaṁ ahosi asal-
linām, upatthitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho,
samāhitām cittām ekaggam. So kho ahaṁ bhikkhave vivicce'
eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savi-
cāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja
vihāsim. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattām sampaśāda-
nam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam
pītisukham dutiyām jhānam upasampajja vihāsim. Pītiyā ca
virāgā upekhako ca vihāsim sato ca sampajāno. sukham - ca
kāyena patisamvēdesim yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako
satimā sukhavihāri ti tatiyām jhānam upasampajja vihāsim.
Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va soma-
nassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhā-
satipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja vihāsim.

So evam samāhite citte ... (repeat from p. 22, l. 9 to
p. 23, l. 25)... Ayaṁ kho me bhikkhave rattiya pacchime
yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo
vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pa-
hitattassa viharato.

Seyyathā pi bhikkhave araññe pavane mahantam ninnam
pallalam, tam-enam mahā migasaṅgho upanissāya vihareyya,
tassa kocid - eva puriso uppajjeyya anatthakāmo ahitakāmo
ayogakkhemakāmo, so yvāssa maggo khemo sovatthiko pīti-
gamaniyo tam maggam pidaheyya. vivareyya kummaggam,
odaheyya okacaram. ṭhapeyya okacārikam; evam hi so bhik-
khave mahā migasaṅgho aparena samayena anayabyasanam
tanuttam āpajjeyya. Tass' eva kho pana bhikkhave mahato
migasaṅghassa kocid - eva puriso uppajjeyya atthakāmo hita-
kāmo yogakkhemakāmo. so yvāssa maggo khemo sovatthiko
pīti gamaniyo tam maggam vivareyya. pidaheyya kummaggam,
ūhaneyya okacaram. nāseyya okacārikam; evam hi so bhik-
khave mahā migasaṅgho aparena samayena vuddhiṁ virū-
lhiṁ vepullam āpajjeyya.

Upamā kho me ayaṁ bhikkhave katā atthassa viññā-

panāya, ayañ - c' ev' ettha attho: Mahantam ninnam palla-
lan - ti kho bhikkhave kāmānam - etam adhivacanam. Mahā-
migasangho ti kho bhikkhave sattānam - etam adhivacanam.
Puriso anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo ti kho
bhikkhave Mārass' etam pāpimato adhivacanam. Kummaggo
ti kho bhikkhave aṭṭhaṅgikass' etam micchāmaggañassa adhi-
vacanam, seyyathidam: micchādiṭṭhiyā micchāsaṅkappassa
micchāvācāya micchākammantassa micchāājīvassa micchā-
vāyāmassa micchāsatiyā micchāsamādhissa. Okacaro ti kho
bhikkhave nandirāgass' etam adhivacanam. Okacārikā ti
kho bhikkhave avijjāy' etam adhivacanam. Puriso attha-
kāmo hitakāmo yogakkhemakāmo ti kho bhikkhave Tathā-
gatass' etam adhivacanam arahato sammāsambuddhassa.
Khemo maggo sovaththiko pītigamanīyo ti kho bhikkhave
ariyass' etam aṭṭhaṅgikassa maggañassa adhivacanam. seyya-
thidam: sammādiṭṭhiyā sammāsaṅkappassa sammāvācāya
sammākammantassa sammāājīvassa sammāvāyāmassa sammā-
satiyā sammāsamādhissa. Iti kho bhikkhave vīvaṭo mayā
khemo maggo sovaththiko pītigamanīyo. pihito kummaggo.
ūhato okacaro. nāsītā okacārikā. Yam bhikkhave satthārā
karaṇiyam sāvakānam hitesinā anukampakena anukampam
upādāya. katam vo tam mayā. Etāni bhikkhave rukkha-
mūlāni. etāni suññāgārāni. Jhāvatha bhikkhave. mā pamā-
dattha. mā pacchā vippatīsārino ahuvattha: ayam vo am-
hākam anusāsanī ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsītān abhimandun - ti.

DVEDHĀVITAKKASUTTAM NAVAMAM.

20.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthi-
yam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra
kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante

ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad-avoca:

Adhicittam - anuyuttena bhikkhave bhikkhunā pañca nimittāni kālena kālam manasikātabbāni, katamāni pañca: Idha bhikkhave bhikkhuno yām nimittam āgamma yām nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi, tena bhikkhave bhikkhunā tamhā nimittā aññām nimittam manasikātabbam kusalūpasamhitam; tassa tamhā nimittā aññām nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi te pahiyanti te abbhathām gacchanti. tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave dakkho palagāndo vā palagāndantevāsi vā sukhumāya añiyā oḷārikām añim abhinīhaneyya abhinībareyya abhinivajjeyya, evam - eva kho bhikkhave bhikkhuno yām nimittam āgamma yām nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi, tena bhikkhave bhikkhunā tamhā nimittā aññām nimittam manasikātabbam kusalūpasamhitam; tassa tamhā nimittā aññām nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi te pahiyanti te abbhathām gacchanti, tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tamhā nimittā aññām nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitakkānam ādīnavo upaparikkhitabbo: iti p' ime vitakkā akusalā, iti p' ime vitakkā sāvajjā. iti p' ime vitakkā dukkhavipākā ti; tassa tesam vitakkānam ādīnavam upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhathām gacchanti, tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave itthi vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ahikunapena vā kukkurakunapena vā manussa-

kunapena vā kan̄the āsattena attiyeyya harāyeyya jiguc-
cheyya, evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tamhā
nimittā ... samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam
ādīnavam upaparikkhato uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā
ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitak-
kānam asati-amanasikārō āpajjitatobbo; tassa tesam vitakkā-
nam asati-amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā
ch. pi d. pi m. pi te pahīyanti te abbhathām gacchanti. te-
sam pahānā ... samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave cak-
khumā puriso āpāthagatānam rūpānam adassanakāmo assa,
so nimileyya vā aññena vā apalokeyya. evam - eva kho bhik-
khave tassa ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam ... samā-
dhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam
asati-amanasikāram āpajjato uppajjant' eva pāpakā akusalā
vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam
vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikātabbām; tassa
tesam vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto
ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahīyanti
te abbhathām gacchanti, tesam pahānā ... samādhiyati.
Seyyathā pi bhikkhave puriso sīghām gaccheyya, tassa evam-
assa: kin - nu kho aham sīghām gacchāmi, yan - nūnāham
sañikām gaccheyyan - ti, so sañikām gaccheyya, tassa evam-
assa: kin - nu kho aham sañikām gacchāmi, yan - nūnāham
tiṭṭheyyan - ti, so tiṭṭheyya. tassa evam - assa: kin - nu kho
aham thito, yan - nūnāham nisīdeyyan - ti. so nisīdeyya, tassa
evam - assa: kin - nu kho aham nisinno, yan - nūnāham ni-
pajjeyyan - ti, so nipajjeyya. evam hi so bhikkhave puriso olā-
rikām olārikām iriyāpathām abhinivajjetvā sukhumañ sukhu-
mañ iriyāpathām kappeyya; evam - eva kho bhikkhave tassa
ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam ... samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam
vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto uppajjant' eva pā-
pakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave
bhikkhunā dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca
cetasā cittam abhiniggañhitabbām abhinippiletabbām abhi-

santāpetabbam; tassa dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggan̄hato abhinippilayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā... samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave balavā puriso dubbalataram purisam sise vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggan̄heyya abhinippileyya abhisantāpeyya, evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggan̄hitabbam abhinippilettabbam abhisantāpetabbam, tassa dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggan̄hato abhinippilayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattam - eva cittaṁ santiṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati.

Yato kho bhikkhave bhikkhuno yam nimittam āgamma yaṁ nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā dhammā ch. pi d. pi m. pi, tassa tambā nimittā aññam nimittam manasikaroto kusalūpasamihitam ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattam - eva cittaṁ santiṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati; tesam - pi vitakkānam ādīnavam upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā... samādhiyati; tesam - pi vitakkānam asati-amanasikāraṁ āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā... samādhiyati; tesam - pi vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā... samādhiyati; dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggan̄hato abhinippilayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamihitā pi dosūpasamihitā pi mohūpasamihitā pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā ajjhattam - eva cittaṁ santiṭhati sannisidati ekodi-

hoti samādhiyati; ayam vuccati bhikkhave bhikkhu vasi vitakkapariyāyapathesu, yam vitakkaṁ ākaṅkhissati tam vitakkaṁ vitakkessati, yam vitakkaṁ n' ākaṅkhissati na tam vitakkaṁ vitakkessati; acchechchi tañham, vāvattayi samyojanam, sammā mānābhīsamayā antam - akāsi dukkhassāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

VITAKKASANTHĀNASUTTAM DASAMĀM.

SĪHANĀDAVAGGO DUTIYO.

21.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthi-
yam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho
pana samayena āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi sad-
dhiṁ ativelam saṁsaṭṭho viharati. Evam saṁsaṭṭho āyasmā
Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati: sace koci
bhikkhu āyasmato Moliyaphaggunassa sammukhā tāsām bhik-
khunīnam avañṇam bhāsatī ten' āyasmā Moliyaphagguno
kupito anattamano adhikaranam - pi karoti, sace pana koci
bhikkhu tāsām bhikkhunīnam sammukhā āyasmato Moliya-
phaggunassa avañṇam bhāsatī tena tā bhikkhuniyo kupitā
anattamanā adhikaranam - pi karonti. Evam saṁsaṭṭho āyasmā
Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati. Atha kho
aññataro bhikkhu yena Bhagavā ten' upasāṅkami, upasā-
ṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantañ nisīdi. Ekam-
antam nisinno kho so bhikkhu Bhagavantam etad - avoca:
Āyasmā bhante Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ ati-
velam saṁsaṭṭho viharati; evam saṁsaṭṭho bhante āyasmā
Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati: sace koci
bhikkhu... adhikaranam - pi karonti; evam saṁsaṭṭho bhante
āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharatiti.
Athā kho Bhagavā aññatarām bhikkhūm āmantesi: Ehi

tvām bhikkhu mama vacanena Moliyaphaggunaṁ bhikkhūm āmantehi: Satthā taṁ āvuso Phagguna āmantetiti. Evam-bhante ti **kho** so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yen' āyasmā Moliyaphagguno ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Moliyaphaggunaṁ etad - avoca: Satthā taṁ āvuso Phagguna āmantetiti. Evam - āvuso ti **kho** āyasmā Moliyaphagguno tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinnam kho āyasmantaṁ Moliyaphaggunaṁ Bhagavā etad - avoca:

Saceam kira tvām Phagguna bhikkhunihi saddhiṁ ativelam saṁsaṭṭho viharasi; evam saṁsaṭṭho kira tvām Phagguna bhikkhunihi saddhiṁ viharasi: sace koci bhikkhu tuyhami sammukhā tāsaṁ bhikkhunīnām avanñam bhāsatī tena tvām kupoṭo anattamano adhikaraṇam - pi karosi, sace pana koci bhikkhu tāsaṁ bhikkhunīnām sammukhā tuyhami avanñam bhāsatī tena tā bhikkhuniyo kupitā anattamanā adhikaraṇam - pi karonti; evam saṁsaṭṭho kira tvām Phagguna bhikkhunihi saddhiṁ viharasiti. — Evam - bhante. — Nanu tvām Phagguna kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito ti. — Evam - bhante. — Na **kho** te etam Phagguna patirūpam kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitassa yan - tvām bhikkhunihi saddhiṁ ativelam saṁsaṭṭho vihareyyāsi. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci sammukhā tāsaṁ bhikkhunīnām avanñam bhāseyya tatrāpi tvām Phagguna ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi; tatrāpi te Phagguna evam sikkhitabbam: Na c' eva me cittam vipariṇataṁ bhavissati na ca pāpikam vācaṁ nicchāressāmi hitānukampī ca viharissāmi mettacitto na dosantaro ti, evam li te Phagguna sikkhitabbam. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci sammukhā tāsaṁ bhikkhunīnām pāṇinā pahāram dadeyya ledḍunā pahāram dadeyya dāñdena pahāram dadeyya satthena pahāram dadeyya, tatrāpi tvām ... sikkhitabbam. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci sammukhā avanñam bhāseyya tatrāpi tvām ... sikkhitabbam. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci pāṇinā pahāram dadeyya ledḍunā pahāram dadeyya dāñdena pahāram dadeyya satthena pa-

hāram dadeyya, tatrāpi tvām Phagguna ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi; tatrāpi te Phagguna evām sikkhitabbaṁ: Na c' eva me cittām vipariṇataṁ bhavissati na ca pāpikāni vācaṁ nicchāressāmi hitānukampī ca viharissāmi mettacitto na dosantaro ti, evām hi te Phagguna sikkhitabbañ - ti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ārādhayiṁsu vata me bhikkhave bhikkhū ekaṁ samayaṁ cittām. Idhāhaṁ bhikkhave bhikkhū āmantesim: Ahaṁ kho bhikkhave ekāsanabhojanām bhuñjāmi; ekāsanabhojanām kho aham bhikkhave bhuñjamāno appābādhatañ - ca sañjānāmi appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca. Etha tumhe pi bhikkhave ekāsanabhojanām bhuñjatha; ekāsanabhojanām kho bhikkhave tumhe pi bhuñjamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Na me bhikkhave tesu bhikkhusu anusāsanī karāṇiyā ahosi; satuppādakaraṇiyam - eva me bhikkhave tesu bhikkhusu ahosi. Seyyathā pi bhikkhave subhūmiyām cātummahāpathē ājaññaratho yutto assa thito odhastapatodo. tam - enam dakkho yoggācariyo assadamma-sārathi abhirūhitvā vāmena hatthena rasmiyo gahetvā dakkhinena hatthena patodam gahetvā yenicchakam yadicchakam sāreyya pī paccāsāreyya pi. evam - eva kho bhikkhave na me tesu bhikkhusu anusāsanī karāṇiyā ahosi, satuppādakaraṇiyam - eva me bhikkhave tesu bhikkhusu ahosi. Tasmātiha bhikkhave tumhe akusalam pajahatha kusalesu dhammesu āyogam karotha, evām hi tumhe pi imasmiṁ dhammavinaye vuddhim virūlhim vepullam āpajjissatha. Seyyathā pi bhikkhave gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahantam sālavanam. tañ - c' assa elanđehi sañchannam, tassa kocid - eva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo, so yā tā sālalat̄hiyo kutīlā ojāpaharāṇiyō tā tacchetvā bahiddhā nīhareyya antovanam suvisodhitam visodheyya, yā pana tā sālalat̄hiyo ujukā sujātā tā sammā parihareyya, evam h' etam bhikkhave sālavanam aparena samayena vuddhim virūlhim vepullam āpajjeyya; evam - eva kho bhikkhave tumhe akusalam pajahatha kusalesu dhammesu āyogam karotha.

evam hi tumhe pi imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhim
vepullam āpajjissatha.

Bhūtapubbam bhikkhave imissā yeva Sāvatthiyā Vedehikā nāma gahapatānī ahosi. Vedehikāya bhikkhave gahapatāniyā evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: soratā Vedehikā gahapatānī. nivātā Vedehikā gahapatānī, upasantā Vedehikā gahapatānī ti. Vedehikāya kho pana bhikkhave gahapatāniyā Kāli nāma dāsī ahosi. dakkhā analasā susamīvihitakkamantā. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etad-ahosi: Mayham kho ayyāya evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: soratā Vedehikā gahapatānī. nivātā Vedehikā gahapatānī. upasantā Vedehikā gahapatānī ti; kin nu kho me ayyā santam yeva nu kho ajjhattam kopam na pātukaroti udāhu asantam, udāhu mayh' ev' ete kammantā susamīvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham ayyam vīmānseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divā utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayye. — Kim je divā utṭhāsiti. — Na kho ayye kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi, divā utṭhāsiti kupidā anattamanā bhūkuṭim akāsi. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etad-ahosi: Santam yeva kho me ayyā ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam, mayh' ev' ete kammantā susamīvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham bhiyyosomattāya ayyam vīmānseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divātaram utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayye. — Kim je divā utṭhāsiti. — Na kho ayye kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi, divā utṭhāsiti kupidā anattamanā anattamanavācam nicchāresi. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etad-ahosi: Santam yeva kho me ayyā ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam, mayh' ev' ete kammantā susamīvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham bhiyyosomattāya ayyam vīmānseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divātaram yeva utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim

etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayе. — Kim je divā utṭhāsīti. — Na kho ayе kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi, divā utṭhāsīti kupitā anattamanā aggañcasūcīm gahetvā sīse pahāram adāsi, sīsam vobhindi. Atha kho bhikkhave Kāli dāsi bhinnena sīse na lohitena galantena paṭivissakānam ujjhāpesi: Passath' ayе soratāya kammām. passath' ayе nivātāya kammām, passath' ayе upasantāya kammām. katham hi nāma ekadāsikāya: divā utṭhāsīti kupitā anattamanā aggañcasūcīm gahetvā sīse pahāram dassati sīsam vobhindissatiti. Atha kho bhikkhave Vedehikāya gahapatāniyā aparena samayena evam pāpako kittisaddo abbhuggañchi: cañḍī Vedehikā gahapatāni. anivātā Vedehikā gahapatāni, anupasantā Vedehikā gahapatāni ti. Evam eva kho bhikkhave idh' ekacco bhikkhu tāvad-eva soratasorato hoti nivātanivāto hoti upasantūpasanto hoti yāva na amanāpā vacanapathā phusanti; yato ca kho bhikkhave bhikkhum amanāpā vacanapathā phusanti atha kho bhikkhu sorato ti veditabbo nivāto ti veditabbo upasanto ti veditabbo. Nāhan-tam bhikkhave bhikkhum suvaco ti vadāmiyo cīvara-piñḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu suvaco hoti sovacassataṁ āpajjati, tam kissa hetu: tam hi so bhikkhave bhikkhu cīvara-piñḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram alabhamāno na suvaco hoti na sovacassataṁ āpajjati. Yo ca kho bhikkhave bhikkhu dhammām yeva sakkaronto dhammām garukaronto dhammām apacāyamāno suvaco hoti sovacassataṁ āpajjati tam-ahaṁ suvaco ti vadāmi. Tasmātiha bhikkhave: Dhammām yeva sakkaronto dhammām garukaronto dhammām apacāyamānā suvacā bhavissāma sovacassataṁ āpajjisāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Pañc' ime bhikkhave vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyūm: kālena vā akālena vā. bhūtena vā abhūtena vā. sañhena vā pharusena vā, atthasamhitena vā anatthasamhitena vā. mettacittā vā dosantarā vā. Kālena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm akālena vā; bhūtena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm abhūtena vā; sañhena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm pharusena vā; atthasamhitena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm

anathasamhitena vā; mettacittā vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm dosantarā vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva no cittām vipariṇataṁ bhavissati na ca pāpikām vācām nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā, tañ - ca puggalām mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya īkuddālaṇītakām ādāya, so evam vadeyya: Aham imam mahāpaṭhavim apaṭhavim karissāmīti, so tatra tatra khaneyya, tatra tatra vi-kireyya, tatra tatra oṭṭhubheyya, tatra tatra omutteyya: apaṭhavī bhavasi, apaṭhavī bhavasiti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso imam mahāpaṭhavim apaṭhavim kareyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: ayam hi bhante mahāpaṭhavī gambhīrā appameyyā, sā na sukaraṇa apaṭhavī kātum, yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyūm: kālena vā ... dosantarā vā. Kālena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm ... dosantarā vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva no cittām vipariṇataṁ bhavissati na ca pāpikām vācām nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā, tañ - ca puggalām mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam paṭhavīsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya lākhami vā haliddim vā nīlam vā mañjīṭhami vā ādāya, so evam vadeyya: Aham imasmim ākāse rūpāni likhissāmi rūpapātubhāvam karissāmīti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso imasmim ākāse rūpāni likheyya rūpapātubhāvam kareyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: ayam hi bhante ākāso arūpī anidassano, tattha na sukarāni rūpāni likhitum rūpapātubhāvam kātum. yāvad - eva ca

pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena vā akālena vā — pe — tadārammaññāñ - ca sabbāvantam lokam ākāsasamena cetasā vipulena mahaggatena appamāññena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya ādittam tiṇukkām ādāya. so evam vadeyya: Aham imāya ādittāya tiṇukkāya Gaṅgām nadim santāpessāmī samparitāpessāmīti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso ādittāya tiṇukkāya Gaṅgām nadim santāpeyya samparitāpeyyāti. — No h' etam bhante. tam kissa hetu: Gaṅgā hi bhante nadī gambhīrā appameyyā. sā na sukarā ādittāya tiṇukkāya santāpetuni samparitāpetuni. yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena vā akālena vā — pe — tadārammaññāñ - ca sabbāvantam lokam Gaṅgāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāññena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave bīlārabhastā madditā sumadditā suparimadditā mudukā tūlinī chinnasassarā chinnababbharā, atha puriso āgaccheyya kaṭṭham vā kaṭhalam vā ādāya. so evam vadeyya: Aham imam bīlārabhastam madditam sumadditam suparimadditam mudukam tūlinim chinnasassaram chinnababbharām kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram karissāmī bharabharām karissāmīti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso amūm bīlārabhastam madditam sumadditam suparimadditam mudukam tūlinim chinnasassaram chinnababbharām kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram kareyya bharabharām kareyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: asu hi bhante bīlārabhastā madditā sumadditā suparimadditā mudukā tūlinī chinnasassarā chinnababbharā, sā na sukarā kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram kātum bhara-bharām kātum, yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena

vā akālena vā bhūtena vā abhūtena vā sañhena vā pharusa-
nena vā atthasamihitenā vā anatthasamihitenā vā mettacittā vā
dosantara vā. Kālena vā bhikkhave pare vadāmānā vadey-
yūm akālena vā; bhūtena vā... abhūtena vā: sañhena vā...
pharusa-
nena vā; atthasamihitenā vā... anatthasamihitenā vā;
mettacittā vā bhikkhave pare vadāmānā vadeyyūm dosantara
vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva
no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nic-
chāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na
dosantara. tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā
viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam bilāra-
bhastāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena
averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo
bhikkhave sikkhitabbam.

Ubhato dañdakena ce pi bhikkhave kakacena corā ocarakā
aṅgamaṅgāni okanteyyūm, tatrāpi yo mano padūseyya na me so
tena sāsanakaro. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam:
Na c' eva no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na
dosantara. tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā
viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam mettāsahagatena
cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā
viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Imañ - ca tumhe bhikkhave kakacūpamam ovādañ abhik-
khaṇam manasikareyyātha. passatha no tumhe bhikkhave tañ
vacanapatham añum vā thūlam vā yañ tumhe nādhivāseyyā-
thāti. — No h' etanī bhante. — Tasmātiha bhikkhave imam
kakacūpamam ovādañ abhikkhaṇam manasikarotha, tañ vo
bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsitam abhinandun - ti.

KAKACŪPAMASUTTAM PAṬHAMAM

22.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvathiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakanam dīṭṭhigataṁ uppannam hoti: Tathā 'ham Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā ye 'me antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā te paṭisevato nālam antarāyāyāti. Assosuṁ kho sambahulā bhikkhū: Ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakanam dīṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā ye 'me antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā te paṭisevato nālam antarāyāyāti. Atha kho te bhikkhū yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhumi gaddhabādhipubbam etad - avocūm: Saccam kira te āvuso Ariṭṭha evarūpam pāpakanam dīṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. — Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho te bhikkhū Ariṭṭham bhikkhumi gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā dīṭṭhigata vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: Mā evam āvuso Ariṭṭha avaca. mā Bhagavantam abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Ariṭṭha antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo; atthikañkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — māṁsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — tiṇukkūpamā .. aṅgārakāsūpamā .. supinakūpamā .. yācitakūpamā .. rukkhaphalūpamā .. asisūnūpamā .. sattisūlūpamā .. sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti. Evam - pi kho Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tehi bhikkhūhi samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakanam dīṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Ariṭṭham bhikkhumi gad-

dhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṁ. atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdīṁsu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Ariṭṭhassa nāma bhante bhikkhuno gaddhabādhipubbassa eva-rūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppānam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Assumha kho mayam bhante: Ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppānam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho mayam bhante yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkamimha, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad - avocumha: Saccam kira te āvuso Ariṭṭha evarūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppānam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Evam vutte bhante Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhe etad - avoca: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho mayam bhante Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: Mā evam āvuso Ariṭṭha avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam, na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Ariṭṭha antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alaū - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo; aṭṭhikañkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo ti. Evam - pi kho bhante Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhehi samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakam diṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Yato kho mayam bhante nāsakkhimha Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṁ atha mayam etam - atham Bhagavato ārocemāti.

Atha kho Bhagavā aññataram bhikkhum āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam āmantehi: Satthā tam āvuso Ariṭṭha āmantetiti.

Evam - bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad-avoca: Satthā tam āvuso Ariṭṭha āmantetiti. Evam - āvuso ti kho Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinnaṁ kho Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam Bhagavā etad-avoca: Saccam kira te Ariṭṭha evarūpam pāpakaṁ diṭṭhigatam uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā... antarāyāyāti. — Evam byā kho aham bhante Bhagavatā... antarāyāyāti. — Kassa kho nāma tvam moghapurisa mayā evam dhammam desitam ājānāsi. Nanu mayā moghapurisa anekapariyāyena antarāyikā dhammā vuttā, alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo; aṭṭhikañkalūpamā kāmā vuttā mayā — manisapesūpamā kāmā vuttā mayā — tiṇukkūpamā .. aṅgārakāsūpamā .. supinakūpamā .. yācita-kūpamā .. rukkhaphalūpamā .. asisūnūpamā .. sattisūlūpamā .. sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca pana tvam moghapurisa attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhasi. attānañ - ca khanasi bahuñ - ca apuññam pasavasi. Tam hi te moghapurisa bhavissati dīgharattam abitāya dukkhāyāti. Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nāyam Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo usmikato pi imasmiṁ dhammadvinaye ti. — Kim hi siyā bhante, no h' etam bhante ti. Evam vutte Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tuṇhībhūto mañkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭībhāno nisīdi. Atha kho Bhagavā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam tuṇhībhūtam mañkubhūtarū pattakkhandham adhomukham pajjhāyantam appaṭībhānam viditvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad-avoca: Paññāyissasi kho tvam moghapurisa etena sakena pāpakena diṭṭhigatena, idhāham bhikkhū paṭipucchissāmīti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tumhe pi me

bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha yathā 'yam Ariṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khanati bahuñ - ca apuññam pasavatiti. — No h' etam bhante. anekapariyāyena hi no bhante antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo, aṭṭhikaṅka-lūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti. — Sādhu bhikkhave, sādhu kho me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha. Anekapariyāyena hi vo bhikkhave antarāyikā dhammā vuttā mayā, alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo. aṭṭhikaṅka-lūpamā kāmā vuttā mayā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca panāyam Ariṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khanati bahuñ - ca apuññam pasavati, tam hi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya. So vata bhikkhave aññati' eva kāmehi aññatra kāmasaññāya aññatra kāma-vitakkehi kāme paṭisevissatiti n' etam ṭhānam vijjati.

Idha bhikkhave ekacce moghapurisā dhammam pariyā-puṇanti, suttam geyyāni veyyākarapāni gāthāni udānāni iti-vuttakāni jātakāni abbhutadhammāni vedallāni; te tam dhammam pariyāpuṇitvā tesam dhammānañ paññāya atthāni na upaparikkhanti, tesam te dhammā paññāya atthāni anupaparikkhatain na nijjhānāni khamanti, te upārambhānisaiñsā c' eva dhammam pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisaiñsā ca, yassa c' atthāya dhammam pariyāpuṇanti tañ - c' assa atthāni nānubhonti. tesam te dhammā duggahītā dīgharattam ahitāya dukkhāya sañivattanti. tanī kissa hetu: duggahītattā bhikkhave dhammānañ. Seyyathā pi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanāni caramāno. so passeyya mahantāni alagaddam, tam-enañ bhoge vā nañ-guṭhe vā gaṇheyya, tassa so alagaddo paṭiparivattitvā hatthe vā bāhāya vā aññatarasmiñ vā aṅgapaccānge daseyya, so tato-

nidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham, tam kissa hetu: duggahitattā bhikkhave alagaddassa; evam-eva kho bhikkhave idh' ekacce moghapurisā dhammām pariyyapuṇanti ... duggahitattā bhikkhave dhammānam.

Idha pana bhikkhave ekacce kulaputtā dhammām pariyyapuṇanti, suttam geyyam veyyākaraṇam gātham udānam iti-vuttakam jātakam abbhutadhammām vedallam. te tam dhammām pariyyapuṇitvā tesam dhammānam paññāya atham upaparikkhanti. tesam te dhammā paññāya atham upaparikkhataṁ nijjhānam khamanti, te na e' eva upārambhāni-samsā dhammām pariyyapuṇanti na itivādappamokkhāni-samsā, yassa e' athāya dhammām pariyyapuṇanti tañ-c' assa atham anubhonti. tesam te dhammā suggahitā dīgharattam hitāya sukħāya samvattanti. tam kissa hetu: suggahitattā bhikkhave dhammānam. Seyyathā pi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesi alagaddapariyesanam caramāno. so passeyya mahantam alagaddam, tam-enam ajapadena dan̄dena suniggalitam niggan̄heyya, ajapadena dan̄dena suniggalitam niggahetvā givāya suggahitam gaṇheyya; kiñcāpi so bhikkhave alagaddo tassa purisassa hattham vā bāham vā aññataram vā aṅgapaccāṅgam bhoge hi paliveṭheyya, atha kho so n' eva tatonidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham. tam kissa hetu: suggahitattā bhikkhave alagaddassa; evam-eva kho bhikkhave idh' ekacce kulaputtā dhammām pariyyapuṇanti ... suggahitattā bhikkhave dhammānam. Tasmātiha bhikkhave yassa me bhāsitassa atham ājāneyyātha tathā nañ dhāreyyātha. yassa ca pana me bhāsitassa atham na ājāneyyātha aham vo tattha paṭipucchitabbo ye vā pan' assu viyattā bhikkhū.

Kullūpamam vo bhikkhave dhammām desissāmi nittharanatthāya no gahaṇatthāya, tam suññātha, sādhukam manasi-karotha. bhāsissāmīti. Evam-bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad-avoca: Seyyathā pi bhikkhave puriso addhānamaggapatipanno. so passeyya mahantam udakan̄ṇavam, oriman-tiram sāsaṅkam sappaṭibhāyam pāriman-tiram khemam appaṭibhāyam, na cāssa nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāram gamanāya; tassa evam-

assa: Ayam kho mahā udakaññavo, orimañ - ca tīram sā-saṅkam sappaṭibhayañ pāriman - tīram khemañ appaṭibhayañ. na - tthi ca nāvā santārañi uttarasetu vā apārā pāram gamanāya, yan - nūnāham tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsañ saṅkaddhitvā kullañ bandhitvā tam kullañ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pārañ uttareyyan - ti. Atha kho so bhikkhave puriso tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsañ saṅkaddhitvā kullañ bandhitvā tam kullañ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pārañ uttareyya; tassa tiṇassa pāraṅgatassa evam - assa: Bahukāro kho me ayam kullo, imāham kullañ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pārañ uttiṇṇo, yan - nūnāham imam kullañ sīse vā āropetvā khandhe vā uccāretvā yenakāmañ pakkameyyan - ti. Tam kim - maññatha bhikkhave: api nu so puriso evamkārī tasmin kulle kiccaññā assati. — No h' etam - bhante. — Kathamkārī ca so bhikkhave puriso tasmin kulle kiccaññā assa: Idha bhikkhave tassa purisassa tiṇassa pāraṅgatassa evam - assa: Bahukāro kho me ayam kullo, imāham kullañ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pārañ uttiṇṇo, yan - nūnāham imam kullañ thale vā ussādetvā udake vā uplāpetvā yenakāmañ pakkameyyan - ti. Evamkārī kho so bhikkhave puriso tasmin kulle kiccaññā assa. Evam - eva kho bhikkhave kullañpamo mayā dhammo desito nittharanatthāya no gahañatthāya. Kullañpamam vo bhikkhave ājānanterhi dhammā pi vo pahātabbā. pag - eva adhammā.

Cha - y - imāni bhikkhave diṭṭhiññāni, katamāui cha: Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpam: etam mama, eso 'ham - asmi, eso me attā ti samanupassati, vedanām: etam mama... ti samanupassati, saññām: etam mama... ti samanupassati, sañkhāre: etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭhañ sutam mutam viññātam pattam pariyesitam anuvicaritam manasā tam - pi: etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭhiññām: so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariññāma-

dhammo, sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti, tam - pi: etam mama, eso 'ham - asmi, eso me attā ti samanupassati. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. rūpam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti samanupassati. vedanām: n' etam mama... ti samanupassati, saññām: n' etam mama... ti samanupassati, saṅkhāre: n' etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭham sutam mutam viññātañ pattañ pariyesitam anuvicaritam manasā tam - pi: n' etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭhiṭṭhānam: so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti, tam - pi: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti samanupassati. So evam samanupassanto asati na paritassatiti.

Evam vutte aññataro bhikkhu Bhagavantai etad - avoca: Siyā nu kho bhante bahiddhā asati paritassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa evam hoti: Ahū vata me, tam vata me na - tthi, siyā vata me, tam vatāhañ na labhāmīti. So socati kilamati paridevati, urattāliñ kandati, sammoham āpajjati. Evam kho bhikkhu bahiddhā asati paritassanā hotiti. — Siyā pana bhante bahiddhā asati aparitassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa na evam hoti: Ahū vata me, tam vata me na - tthi, siyā vata me, tam vatāhañ na labhāmīti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattāliñ kandati, na sammoham āpajjati. Evam kho bhikkhu bahiddhā asati aparitassanā hotiti. — Siyā nu kho bhante aijhattam asati paritassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa evam diṭṭhi hoti: So loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti. So sunāti Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā sabbesam diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhāna-pariyuṭṭhānābhīnivesānusayānam samugghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipatiñissaggāya taṇhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammam desentassa. Tassa evam

hoti: Uccijjissāmi nāma su. vinassissāmi nāma su, na su nāma bhavissāmīti. So socati kilamati paridevati, urattālīm kandati, sammohām āpajjati. Evaṁ kho bhikkhu ajjhattām asati paritassanā hotīti. — Siyā pana bhante ajjhattām asati aparitassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa na evam diṭṭhi hoti: So loko so attā so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamām tath' eva ṭhassāmīti. So sunāti Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā sabbesam diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhāna-pariyutṭhānābhīnivesānusayānām samugghātāya sabbasainkhārasamathāya sabbūpadhipatiṇissaggāya taṭhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammām desentassa. Tassa na evam hoti: Uccijjissāmi nāma su. vinassissāmi nāma su, na su nāma bhavissāmīti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattālīm kandati, na sammohām āpajjati. Evaṁ kho bhikkhu ajjhattām asati aparitassanā hoti.

Tam bhikkhave pariggahām parigaṇheyātha yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamām tath' eva tiṭṭheyya. Passatha no tumhe bhikkhave tam pariggahām yvāssa pariggaho ... tath' eva tiṭṭheyyāti. — No h' etam - bhante. — Sādhu bhikkhave. aham - pi kho tam bhikkhave pariggahām na samānupassāmi yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamām tath' eva tiṭṭheyya. Tam bhikkhave attavādupādānām upādiyetha yai - sa attavādupādānām upādiyato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave tam attavādupādānām yai - sa ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave tam diṭṭhinissayām nissayetha yai - sa diṭṭhinissayām nissayato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave tam diṭṭhinissayām yai - sa ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. — No h' etam - bhante. — Sādhu bhikkhave. aham - pi kho tam bhikkhave diṭṭhinissayām na samanupassāmi yai - sa diṭṭhinissayām

nissayato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Attani vā bhikkhave sati attaniyam - me ti assāti. — Evam - bhante. — Attaniye vā bhikkhave sati attā me ti assāti. — Evam - bhante. — Attani ca bhikkhave attaniye ca saccato thetāto anupalabbhamāne yam - p' idam dīṭhiṭṭhānam: so loko so attā. so peccā bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamāt tath' eva ṭhassāmīti. nanāyam bhikkhave kevalo paripūro bāladhammo ti. — Kim hi no siyā bhante kevalo paripūro bāladhammo ti. — Tam kim - maññatha bhikkhave: rūpam niceam vā aniceam vā ti. — Aniceam bhante. — Yam panānieceam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panānieceam dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: vedanā niceā vā aniceā vā ti. — Aniceā bhante. — Yam panānieceam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panānieceam dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama ... attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: saññā niceā vā aniceā vā ti. — Aniceā bhante. — Yam panānieceam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panānieceam dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama ... attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: viññāṇam niceam vā aniceam vā ti. — Aniceam bhante. — Yam panānieceam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panānieceam dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' etam - bhante. — Tasmātiha bhikkhave yam kiñci rūpam atītānāgata paccuppannai. ajjhattam vā bahiddhā

vā, oḷārikam vā sukhumaṁ vā, hīnam vā pañitam vā, yam dūre santike vā, sabbam rūpaṁ: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci sañkhārā — yaṁ kiñci viññānam atītānāgatapacecuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oḷārikam vā sukhumaṁ vā, hīnam vā pañitam vā, yam dūre santike vā, sabbam viññānam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

Evaṁ passam bhikkhave sutavā ariyasāvako rūpasmim nibbindati. vedanāya nibbindati. saññāya nibbindati, sañkhāresu nibbindati. viññāṇasmim nibbindati; nibbindam virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmim vimuttam - iti ñāṇam hoti; khīñā jāti. vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho iti pi, saṅkiṇṇaparikho iti pi. abbūlhesiko iti pi. niraggaļo iti pi. ariyo pannaddhajo pannabhārō visamutto iti pi. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīnā hoti uechinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādādhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu saṅkiṇṇaparikho hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno ponobhaviko jātisamśāro pahīno hoti uechinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādādhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu saṅkiṇṇaparikho hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu abbūlhesiko hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno tañhā pahīnā hoti uechinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādādhammā. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu abbūlhesiko hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu niraggaļo hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno pañc' orambhāgiyāni samyojanāni pahīnāni honti uechinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvakatāni āyatim anuppādādhammāni. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu niraggaļo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhārō visamutto hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno asmimāno pahīno hoti uechinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anup-

pādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ariyo pannad-dhajo pannabhāro visamyutto hoti.

✓ Evaṁ vimuttacittam̄ kho bhikkhave bhikkhum̄ sa-Indā devā sa-Brahmakā sa-Pajāpatikā anvesam̄ nādhigacchanti: idam̄ nissitam̄ tathāgatassa viññāyan - ti. tam̄ kissa hetu: Diṭṭhe vāham̄ bhikkhave dhamme tathāgatam̄ ananuvejjo ti vadāmi. Evaṁvādīm̄ kho mām̄ bhikkhave evamakkhāyim̄ eke samanabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: Venayiko samāṇo Gotamo. sato sattassa ucchedam̄ vināsam̄ vibhavam̄ paññāpetiti. Yathā vāham̄ bhikkhave na, yathā cāham̄ na vadāmi. tathā mām̄ te bhonto samanabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: Venayiko samāṇo Gotamo. sato sattassa ucchedam̄ vināsam̄ vibhavam̄ paññāpetiti. Pubbe cāham̄ bhikkhave etarahi ca dukkhañ - c' eva paññāpemi dukkhassa ca nirodhām̄. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ akkosanti paribhāsanti rosenti, tatra bhikkhave Tathāgatassa na hoti āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. tatra bhikkhave Tathāgatassa na hoti ānando na somanassam̄ na cetaso ubbillāvitattam̄. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, tatra bhikkhave Tathāgatassa evam̄ hoti: Yām̄ kho idam̄ pubbe pariññātam̄ tattha me eva-rūpā kārā kariyantiti. Tasmātiha bhikkhave tumhe ce pi pare akkoseyyum̄ paribhāseyyum̄ roseyyum̄. tatra tumhehi na āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi karaṇiyā. Tasmātiha bhikkhave tumhe ce pi pare sakkareyyum̄ garukareyyum̄ māneyyum̄ pūjeyyum̄. tatra tumhākām̄ evam̄ - assa: Yām̄ kho idam̄ pubbe pariññātam̄ tattha no evarūpā kārā kariyantiti.

Tasmātiha bhikkhave yām̄ na tumhākām̄ tam̄ pajahatha, tam̄ vo pahīnām̄ digharattam̄ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñ - ca bhikkhave na tumhākām̄: Rūpam̄ bhikkhave na tumhākām̄, tam̄ pajahatha, tam̄ vo pahīnām̄ digharattam̄ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā bhikkhave na tumhākām̄,

tam pajahatha, sā vo pahīnā d. h. s. bhavissati. Saññā bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha, sā vo pahīnā d. h. s. bhavissati. Sañkhārā bhikkhave na tumhākam, te pajahatha. te vo pahīnā d. h. s. bhavissanti. Viññāṇam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahīnām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Tam kim - maññatha bhikkhave: yam imasmiñ Jetavane tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsām tam janō hareyya vā ḏaheyya vā yathāpaccayam vā kareyya; api nu tumhākam evam - assa: Amhe janō harati vā ḏahati vā yathāpaccayam vā karotīti. — No h' etam - bhante, tani kissa hetu: na hi no etam - bhante attā vā attaniyam vā ti. — Evam - eva kho bhikkhave yañ na tumhākam tam pajahatha. tam vo pahīnām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Kiñ - ca bhikkhave na tunhākam: Rūpam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahīnām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā bhikkhave — pe — saññā bhikkhave — sañkhārā bhikkhave — viññāṇam bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha. tam vo pahīnām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati.

Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo, uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme, uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike, ye te bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraniyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhadavasāniyojanā samma-d-aññā vimuttā, vāṭam tesam na - tthi' paññāpanāyā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnāni pañc' orambhāgīyāni samyojanāni pahīnāni sabbe te opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammio ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnām tīṇi samyojanāni pahīnāni rāgadosamohā tanubhūtā sabbe te sakadāgāmino. sakid - eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissanti. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnām tīṇi samyojanāni pahīnāni sabbe te sotāpannā avini-

pātadhammā niyatā sambodhiparāyanā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme... chinnapilotike, ye te bhikkhū dhammānusārino saddhānusārino sabbe te sambodhiparāyanā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo. uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme. uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike. yesam mayi saddhāmattam̄ pemamattam̄ sabbe te saggaparāyanā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitañ abhinandun - ti.

ALAGADDŪPAMASUTTAM̄ DUTIYAM.

23.

Evam - me sutam̄. Ekam̄ samayam̄ Bhagavā Sāvatthiyam̄ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā Kumārakassapo Andhavane viharati. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiya abhikkantavaṇṇā kevalakappam̄ Andhavanañ obhāsetvā yen' āyasmā Kumārakassapo ten' upasañkami. upasañkamitvā ekamantam̄ aṭṭhāsi. Ekamantam̄ ṭhitā kho sā devatā āyasmantam̄ Kumārakassapam̄ etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, ayan̄ vammiko rattiñ dhūmāyati divā pajjalati. Brāhmaṇo evam - āha: Abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa laṅgini: laṅgi bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa laṅgiñ, abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa dvidhāpatham̄: dvidhāpatho bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa dvidhāpatham̄, abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa caṅgavāram̄: caṅgavārañ bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha:

Ukkhipa caṅgavāraṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa kummaṇī: kummo bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa kummaṇī, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa asisūnaṁ: asisūnā bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa asisūnaṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa manisapesiṁ: manisapesi bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa maṁsapesiṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa nāgāni: nāgo bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Tiṭṭhatu nāgo. mā nāgāni ghaṭṭesi, namo karohi nāgassāti. Ime kho tvāṁ bhikkhu pañhe Bhagavantam upasaṅkamitvā puccheyyāsi, yathā te Bhagavā byākaroti tathā naṁ dhāreyyāsi. Nāhan - tam bhikkhu passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇīyā pajāya sadevamanussāya yo imesāni pañhānam veyyākaranenā cittam ārādheyya aññatra Tathāgatena vā Tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā ti. Idam - avoca sā devatā, idam vatvā tatth' eva antaradhāyi.

Atha kho āyasmā Kumārakassapo tassā rattiyā acca-yena yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Kumārakassapo Bhagavantam etad - avoca: Imāni bhante rattim aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavanṇā kevalakappam Andhavanam obhāsetvā yenāham ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā ekamantam atṭhāsi. Ekamantam tiitā kho bhante sā devatā maiṁ etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, ayam vammiko rattim dhūmāyati divā pajjalati. Brāhmaṇo evam - āha: Abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya — pe — ito vā pana sutvā ti. Idam - avoca bhante sā devatā, idam vatvā tatth' eva antaradhāyi. Ko nu kho bhante vammiko. kā rattim dhūmāyanā, kā divā pajjalānā, ko brāhmaṇo. ko sumedho, kiṁ sattham. kiṁ abhikkhaṇam. kā laṅgī. kā ud-dhumāyikā, ko dvidhāpatho, kiṁ caṅgavāraṁ. ko kummo, kā asisūnā, kā maṁsapesi, ko nāgo ti.

Vammīko ti kho bhikkhu imass' etam cātumñiahābhūti-kassa kāyassa adhivacanam mātāpettikasambhavassa odana-kummāsūpacayassa aniccuechādana-parimaddana-bhedana-vid-dhamñsanadhammassa. Yaṁ kho bhikkhu divā kammante ārabbhā rattim anuvitakketi anuvicarati ayaṁ rattim dhūmāyanā. Yaṁ kho bhikkhu rattim anuvitakketvā anuvicāretvā divā kammante payojeti kāyena vācāya manasā ayaṁ divā pajalanā. Brāhmaṇo ti kho bhikkhu Tathāgatass' etam adhivacanam arahato sammāsambuddhassa. Sumedho ti kho bhikkhu sekhass' etam bhikkhuno adhivacanam. Satthan - ti kho bhikkhu ariyāy' etam paññāya adhivacanam. Abhikkhaṇan - ti kho bhikkhu viriyārambhass' etam adhivacanam. Laṅgi ti kho bhikkhu avijjāy' etam adhivacanam; ukkhipa laṅgiṁ pajaha avijjam. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Uddhumāyikā ti kho bhikkhu kodhupāyāsass' etam adhivacanam; ukkhipa uddhumāyikam, pajaha kodhupāyāsam, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Dvidhāpatho ti kho bhikkhu vicikicchāy' etam adhivacanam; ukkhipa dvidhāpatham, pajaha vicikiccham. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Caṅgavāran - ti kho bhikkhu pañcann' etam nīvaraṇānam adhivacanam: kāmacchandanīvaraṇassa byāpādanīvaraṇassa thīnamiddhanīvaraṇassa uddhaccakukkuccanīvaraṇassa vicikicchānīvaraṇassa; ukkhipa caṅgavāranī, pajaha pañca nīvaraṇe, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Kummo ti kho bhikkhu pañcann' etam upādānak-kandhānam adhivacanam, seyyathidam: rūpupādānakkhan-dhassa vedanupādānakkhandhassa saññupādānakkhandhassa saṅkliārupādānakkbandhassa viññānupādānakkhandhassa; ukkhipa kummām, pajaha pañc' upādānakkhandhe, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Asisūnā ti kho bhikkhu pañcann' etam kāmaguṇānam adhivacanam: cakkhuviññeyyānam rūpānam itthānam kantānam manāpānam piyarūpānam kāmūpasāmhitānam rajanīyānam, sotaviññeyyānam saddānam — pe — ghānaviññeyyānam gandhānam — jivhā-viññeyyānam rasānam — kāyaviññeyyānam phoṭṭhabbānam itthānam kantānam manāpānam piyarūpānam kāmūpasām-

hitānam rājanīyānam; ukkhipa asisūnam, pajaha pañca kāma-gune, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Māmsapesiti kho bhikkhu nandirāgass' etam adhivacanām; ukkhipa māmsapesim, pajaha nandirāgam, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Nāgo ti kho bhikkhu khīnāsavass' etam bhikkhuno adhivacanām; tiṭṭhatu nāgo, mā nāgam ghaṭṭesi, namo karohi nāgassāti ayam - etassa attho ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Kumārakkassapo Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

VAMMĪKASUTTAṂ TATIYAM.

24.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Veļuvane Kalandakanivāpe. Atha kho sambahulā jātibhūmakā bhikkhū jātibhūmiyam vassam vutthā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Ko nu kho bhikkhave jātibhūmiyam jātibhūmakānam bhikkhūnam sabrahmacārīnam evam sambhāvito: Attanā ca appiccho appicchakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhikathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca pavivitto pavivekakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca asaṁsaṭṭho asaṁsaggakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca āraddhaviriyō viriyārambha-kathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca silasampanno silasampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca samādhisampanno samādhisampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca paññāsampanno paññāsampanpadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, ovādako viññāpako sandassako samādapako

samuttejako sampahāmsako sabrahmacārīnan - ti. — Punṇo nāma bhante āyasmā Mantāṇiputto jātibhūmiyām jātibhūma-kānam bhikkhūnam sabrahmacārīnam evam sambhāvito: Attanā ca appiccho appicchakathañ - ca bhikkhūnam kattā... sampahāmsako sabrahmacārīnan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Sāriputto Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etadahosi: Lābhā āyasmato Punṇassa Mantāṇiputtassa, suladdha-lābhā āyasmato Punṇassa Mantāṇiputtassa, yassa viññū sabrahmacārī Satthu sammukhā anumāssa anumāssa vanṇam bhāsanti, tañ - ca Satthā abbhānumodati; app - eva ca nāma mayām kadāci karahaci āyasmatā Punṇena Mantāṇiputtēna saddhīm samāgaccheyyāma, app - eva nāma siyā kocid - eva kathāsallāpo ti.

Atha kho Bhagavā Rājagaha yathābhīrantam viharitvā yena Sāvatthi tena cārikam pakkāmi; anupubbena cārikam caramāno yena Sāvatthi tad - avasari. Tatra sudam Bhagavā Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Assosi kho āyasmā Punṇo Mantāṇiputto: Bhagavā kira Sāvatthim anuppatto Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme ti. Atha kho āyasmā Punṇo Mantāṇiputto senāsanām saṁsāmetvā pattacivaram ādāya yena Sāvatthi tena cārikam pakkāmi, anupubbena cārikam caramāno yena Sāvatthi Jetavanaṁ Anāthapiṇḍikassa ārāmo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho āyasmantam Punṇam Mantāṇiputtam Bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahāmsesi. Atha kho āyasmā Punṇo Mantāṇiputto Bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahāmsito Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena Andhavanam tena pakkāmi divāvihārāya.

Atha kho aññataro bhikkhu yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantam Sāriputtam etadavoca: Yassa kho tvam āvuso Sāriputta Punṇassa nāma bhikkhuno Mantāṇiputtassa abhiñhami kittayamāno hosi so

Bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito sam-
uttejito sampahamsito Bhagavato bhāsitām abhinanditvā
anumoditvā utṭhāy' āsanā Bhagavantām abhivādetvā padak-
khiṇām katvā yena Andhavanām tena pakkanto divāvihārā-
yāti. Atha kho āyasmā Sāriputto taramānarūpo nisidanaṁ
ādāya āyasmantām Puṇṇām Mantāṇiputtām piṭṭhito piṭṭhito
anubandhi sīsānulokī. Atha kho āyasmā Puṇṇo Mantāṇi-
putto Andhavanām ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle
divāvihārami nisidi. Āyasmā pi kho Sāriputto Andhavanām
ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle divāvihārami nisidi.
Atha kho āyasmā Sāriputto sāyanhasamayām patissallāṇā
vutṭhito yen' āyasmā Puṇṇo Mantāṇiputto ten' upasaiķkami.
upasaiķkamitvā āyasmatā Puṇṇena Mantāṇiputtena saddhiṁ
sammodi, sammodanīyām kathām sārāṇīyām vītisāretvā ekam-
antam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Sāriputto
āyasmantām Puṇṇām Mantāṇiputtām etad - avoca: Bhagavati
no āvuso brahmacariyām vussatīti. — Evam āvuso ti. — Kin - nu
kho āvuso sīlavisuddhatthām Bhagavati brahmacariyām vussatīti. —
No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso cittavisudd-
hatthām Bhagavati brahmacariyām vussatīti. — No h' idam āvuso. —
Kin - nu kho āvuso diṭṭhivisuddhatthām Bhagavati brahmacariyām
vussatīti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso cittavisuddhatthām
Bhagavati brahmacariyām vussatīti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso
maggāmaggāñāñadassananavisuddhatthām Bhagavati brahmacariyām
vussatīti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso
paṭipadāñāñadassananavisuddhatthām Bhagavati brahmacariyām
vussatīti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhatthām
Bhagavati brahmacariyām vussatīti iti puṭṭho samāno: no h'
idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso cittavisuddhatthām Bhagavati
brahmacariyām vussatīti iti puṭṭho samāno: no h' idam
āvuso ti vadesi; kin - nu kho āvuso diṭṭhivisuddhatthām Bhagavati —
pe — kin - nu kho āvuso nāñadassananavisuddhatthām Bhagavati
brahmacariyām vussatīti iti puṭṭho samāno: no h'
idam āvuso ti vadesi. Kimatthañ - carah' āvuso Bhagavati

brahmacariyam vussatiti. — Anupādā parinibbānattham kho āvuso Bhagavati brahmacariyam vussatiti. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso cittavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso ditṭhivisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso kankhāvitaraṇavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso maggāmaggāñāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso paṭipadāñāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso nāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso aññatra imehi dhammehi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso cittavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi; kin - nu kho āvuso ditṭhivisuddhi anupādā parinibbānan - ti — pe — kin - nu kho āvuso nāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso aññatra imehi dhammehi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi. Yathākatham pan' āvuso ima: sa bhāsitassa attho daṭṭhabbo ti.

Silavisuddhiñ - ce āvuso Bhagavā anupādā parinibbānam paññāpessa, sa-upādānam yeva samānam anupādā parinibbānam paññāpessa. Cittavisuddhiñ - ce āvuso ... Ditṭhivisuddhiñ - ce āvuso ... Kañkhāvitaraṇavisuddhiñ - ce āvuso ... Maggāmaggāñāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso ... Patipadāñāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso ... Nāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso Bhagavā anupādā parinibbānam paññāpessa, sa-upādānam yeva samānam anupādā parinibbānam paññāpessa. Aññatra ca āvuso imehi dhammehi anupādā parinibbānam abhavissa, puthujjano parinibbāyeyya, puthujjano hi āvuso aññatra imehi dhammehi. Tena h' āvuso upaman - te karissāmi, upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi āvuso rañño Pasenadissa Kosalassa Sāvatthiyam

paṭīvasantassa Sākete kiñcid-eva accāyikam karaṇiyam uppajjeyya, tassa antarā ca Sāvatthim antarā ca Sāketam satta rathavinītāni upaṭṭhapeyyum. Atha kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo Sāvatthiyā nikhamitvā antepuradvārā paṭhamam rathavinītam abhirūheyya, paṭhamena rathavinītena dutiyam rathavinītam pāpuṇeyya; paṭhamam rathavinītam vissajjeyya dutiyam rathavinītam abhirūheyya. dutiyena rathavinītena tatiyam rathavinītam pāpuṇeyya; dutiyam ... pāpuṇeyya; tatiyam ... pāpuṇeyya; catuttham ... pāpuṇeyya; pañcamam rathavinītam vissajjeyya chaṭṭham rathavinītam abhirūheyya. chaṭṭhena rathavinītena sattamam rathavinītam pāpuṇeyya; chaṭṭham rathavinītam vissajjeyya sattamam rathavinītam abhirūheyya, sattamena rathavinītena Sāketam anupāpuṇeyya antepuradvāram. Tam-enam antepuradvāragataṁ samānam mittāmaccā nātisālohitā evam puccheyyam: Iminā tvam mahāraja rathavinītena Sāvatthiyā Sāketam anuppatto antepuradvāranti. Katham byākaramāno nu kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo sammā byākaramāno byākareyyāti. — Evam byākaramāno kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo sammā byākaramāno byākareyya: Idha me Sāvatthivam paṭīvasantassa Sākete kiñcid-eva accāyikam karaṇiyam uppajji. Tassa me antarā ca Sāvatthim antarā ca Sāketam satta rathavinītāni upaṭṭhapesum. Atha khvāham Sāvatthiyā nikhamitvā antepuradvārā paṭhamam rathavinītam abhirūhim. paṭhamena rathavinītena dutiyam rathavinītam pāpuṇim; paṭhamam rathavinītam nissajim dutiyam rathavinītam abhirūhim. dutiyena rathavinītena tatiyam rathavinītam pāpuṇim; dutiyam ... pāpuṇim; tatiyam ... pāpuṇim; catuttham ... pāpuṇim; pañcamam rathavinītam nissajim chaṭṭham rathavinītam abhirūhim. chaṭṭhena rathavinītena sattamam rathavinītam pāpuṇim; chaṭṭham rathavinītam nissajim sattamam rathavinītam abhirūhim, sattamena rathavinītena Sāketam anuppatto antepuradvāranti. Evam byākaramāno kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo sammā byākaramāno byākareyyāti. — Evam-eva kho āvuso sīlavisuddhi yāvad-eva cittavisuddhatthā, cittavisuddhi yāvad-eva diṭṭhivisuddhatthā, diṭṭhivisuddhi yāvad-eva kañkhāvitarāṇavisuddhatthā, kañkhāvitarāṇa-

visuddhi yāvad - eva maggāmaggañānadassanavisuddhatthā, maggāmaggañānadassanavisuddhi yāvad - eva paṭipadāñānadassanavisuddhatthā, patipadāñānadassanavisuddhi yāvad - eva ñāñadassanavisuddhatthā, ñāñadassanavisuddhi yāvad - eva anupādā parinibbānatthā. Anupādā parinibbānatthām kho āvuso Bhagavati brahmacariyām vussatīti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam etad - avoca: Konāmo āyasmā kathañ - ca pan' āyasmantam sabrahmacārī jānantīti. — Puṇṇo ti kho me āvuso nāmañ, Mantāñiputto ti ca pana mām sabrahmacārī jānantīti. — Acchariyām āvuso abbhutam āvuso, yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva Satthusāsanam ājānantena evam - evam āyasmatā Puṇṇena Mantāñiputtena gambhirā gambhirā pañhā anumāssa anumāssa byākatā. Lābhā sabrahmacārīnām suladdhalābhā sabrahmacārīnām ye āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam labhanti dassanāya labhanti payirupāsanāya. Celañdukena ce pi sabrahmacārī āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam muddhanā pariharantā labheyyum dassanāya labheyyum payirupāsanāya, tesam - pi lābhā tesam - pi suladdham. Amhākam - pi lābhā amhākam - pi suladdham ye mayam āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam labhāma dassanāya labhāma payirupāsanāyāti.

Evam vutte āyasmā Puṇṇo Mantāñiputto āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Konāmo āyasmā kathañ - ca pana āyasmantam sabrahmacārī jānantīti. — Upatisso ti kho me āvuso nāmañ. Sāriputto ti ca pana mām sabrahmacārī jānantīti. — Satthukappena vata kira bho sāvakena saddhiñ mantayamāñ na jānimha: āyasmā Sāriputto ti; sace hi mayam jāneyyāma: āyasmā Sāriputto ti, ettakam - pi no na - ppaṭibhāseyya. Acchariyām āvuso abbhutam āvuso, yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva Satthusāsanam ājānantena evam - evam āyasmatā Sāriputtena gambhirā gambhirā pañhā anumāssa anumāssa puechitā. Lābhā sabrahmacārīnām suladdhalābhā sabrahmacārīnām ye āyasmantam Sāriputtam labhanti dassanāya labhanti payirupāsanāya. Celañdukena ce pi sabrahmacārī āyasmantam Sāriputtam muddhanā pariharantā labheyyum dassanāya labheyyum payirupāsanāya,

tesam - pi lābhā tesam - pi suladdhaṇi. Amhākam - pi lābhā amhākam - pi suladdhaṇi ye mayaṁ āyasmantaṁ Sāriputtaṁ labhāma dassanāya labhāma payirupāsanāyāti.

Itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitāṁ samanumodimāsūti.

RATHAVINĀTASUTTAM. CATUTTHAM.

25.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Na bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam: imaṁ me nivāpam nivuttam migajātā paribhuñjantā dīghāyukā vaṇṇavanto ciram dīgham - addhānam yāpentūti. Evañca kho bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam: imaṁ me nivāpam nivuttam migajātā anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjissanti, anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjissanti, mattā samānā pamādaṁ āpajjissanti, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā bhavissanti imasmin nivāpe ti.

Tatra bhikkhave paṭhamā migajātā amūnī nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā ahesum nevāpikassa amusmin nivāpe. Evam hi te bhikkhave paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave dutiyā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amūnī nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā

yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe; evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan-nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araṇṇāyatanāni ajjhogāhitvā vihareyyāmāti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramīmsu, bhayabhogā paṭiviratā araṇṇāyatanāni ajjhogāhitvā viharīmsu. Tesam gimhānam pacchime māse tiṇodakasañkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyān parihāyi. balaviriyē parihīne tam-eva nivāpam nivuttam nevāpikassa paccāgamiīmsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādām āpajjīmsu. pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe. Evam hi te bhikkhave dutiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave tatiyā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araṇṇāyatanāni ajjhogāhitvā viharīmsu; tesam gimhānam pacchime māse tiṇodakasañkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti, tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyān parihāyi, balaviriyē parihīne tam-eva nivāpam nivuttam nevāpikassa paccāgamiīmsu; te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādām āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe; evam hi te dutiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan-nūna mayam amum nivāpam nivuttam nevāpikassa

upanissāya āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma. appamattā samānā na yathākāmakarañiyā bhavissāma nevāpikassa amusmīm nivāpe ti. Te amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappayiṁsu, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjim̄su. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjim̄su. amattā samānā na - ppamādām āpajjim̄su, appamattā samānā na yathākāmakarañiyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe.

Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Saṭha - ssu nām' ime tatiyā migajātā keṭubhino, iddhimantas - su nām' ime tatiyā migajātā parajanā. imañ - ca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti na ca nesam jānāma āgatim̄ vā gatim̄ vā; yan - nūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma, app - eva nāma tatiyānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyunti. Te amūm nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. Addasāsuṁ kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānam migajātānam āsayam yattha te gāham agamam̄su. Evañ hi te bhikkhave tatiyā pi migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave catutthā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā migajātā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam — pe — evam hi te dutiyā pi migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te tatiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te pa-

ṭhamā migajātā — pe — evam̄ hi te paṭhamā migajātā na parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā; ye pi te dutiyā migajātā evam̄ samacintesum̄: ye kho te paṭhamā migajātā — pe — evam̄ hi te paṭhamā migajātā na parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam̄ — pe — evam̄ hi te dutiyā pi migajātā na parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam̄ amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ nevāpikassa upanissāya āsayam̄ kappeyyāma. tatr' āsayam̄ kappetvā amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam̄ āpajjissāma. amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā bhavis-sāma nevāpikassa amusmim̄ nivāpe ti; te amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ nevāpikassa upanissāya āsayam̄ kappayim̄su, tatr' āsayam̄ kappetvā amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjim̄su, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam̄ āpajjim̄su, amattā samānā na - ppamādām āpajjim̄su, appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā ahesum̄ nevāpikassa amusmim̄ nivāpe. Tatra nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad-ahosi: Saṭha - ssu nām' ime tatiyā migajātā keṭubhino, iddhimantas-su nām' ime tatiyā migajātā parajanā, imañ-ca nāma nivāpam̄ nivuttam̄ paribhuñjanti na ca nesam̄ jānāma āgatiñ vā gatini vā. yan - nūna mayam̄ imam̄ nivāpam̄ nivuttam̄ mahatihi dañḍavākarāhi samantā sappadesam̄ anuparivāreyyāma, app-eva nāma tatiyānam̄ niigajātānam̄ āsayam̄ passeyyāma yattha te gāham̄ gaccheyun - ti. Te amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ mahatihi dañḍavākarāhi samantā sappadesam̄ anuparivāresum̄. Addasāsum̄ kho nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānam̄ migajātānam̄ āsayam̄ yattha te gāham̄ agamam̄su; evam̄ hi te tatiyā pi migajātā na parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam̄ yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatr' āsayam̄ kappeyyāma, tatr' āsayam̄ kappetvā amum̄ nivāpam̄ nivuttam̄ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjeyyāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam̄ āpajjissāma, amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathā-

kāmakaraṇīyā bhavissāma nevāpikassa amusmīm nivāpe ti. Te yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatr' āsayam kappayim̄su, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñ-jim̄su, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñ-jamānā na madam āpajjim̄su. amattā samānā na - ppamādāni āpajjim̄su. appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe.

Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Saṭha - ssu nām' ime catutthā migajātā keṭubhino, iddhimantas - su nām' ime catutthā migajātā parajanā, imañ - ca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti na ca nesañ jānāma āgatim̄ vā gatim̄ vā; yan - nūna mayam̄ imam̄ nivāpam nivuttam mahatīhi dāñḍavākarāhi samantā sappadesam̄ anuparivāreyyāma. app - eva nāma catutthānam̄ migajātānam̄ āsayam passeyyāma yattha te gāham̄ gaccheyyunti. Te amūm nivāpam nivuttam̄ mahatīhi dāñḍavākarāhi samantā sappadesam̄ anuparivāresuñ. N' eva kho bhikkhave addasāsum nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthānam̄ migajātānam̄ āsayan̄i yattha te gāham̄ gaccheyyuni. Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Sace kho mayam̄ catutthe migajāte ghaṭṭessāma te ghaṭṭitā aññe ghaṭṭessanti, te ghaṭṭitā aññe ghaṭṭessanti, evam̄ imam̄ nivāpam nivuttam̄ sabbaso migajātā riñcissanti, yan - nūna mayam̄ catutthe migajāte aijhupekkhheyāmāti. Aijhupekkhīm̄su kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthe migajāte. Evam̄ hi te bhikkhave catutthā migajātā parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā.

Upamā kho me ayam̄ bhikkhave katā athassa viññāpanāya. ayam̄ c' ev' ettha attho: Nivāpo ti kho bhikkhave pañcann' etam̄ kāmaguṇānam̄ adhivacanam̄. Nevāpiko ti kho bhikkhave Mārass' etam̄ pāpimato adhivacanam̄. Nevāpikaparisā ti kho bhikkhave Māraparisāy' etam̄ adhivacanam̄. Migajātā ti kho bhikkhave samāṇabrahmaṇān̄ etam̄ adhivacanam̄.

Tatra bhikkhave pañhamā samāṇabrahmaṇā amūm nivāpam nivuttam̄ Mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja

mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madamī āpajjiīmsu, mattā samānā pamādam āpajjiīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave pañhamā samañabrahmañā na parimuccīmsu Mārassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave pañhamā migajātā tathūpame aham ime pañhame samañabrahmañā vadāmi.

Tatra bhikkhave dutiyā samañabrahmañā evam samañcintesum: Ye kho te pañhamā samañabrahmañā amūni nivāpañ nivuttamī Mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madamī āpajjiīmsu. mattā samānā pamādam āpajjiīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise, evam hi te pañhamā samañabrahmañā na parimuccīmsu Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pañvirameyyāma. bhayabhogā pañviratā arāññāyatānāni ajjhogāhitvā vihareyyāmāti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pañviramiīmsu. bhayabhogā pañviratā arāññāyatānāni ajjhogāhitvā vihariīmsu. te tattha sākabhakkhā pi ahesum. sāmākabhakkhā pi ahesum. nīvārabhakkhā pi ahesum. daddulabhakkhā pi ahesum, haṭabhakkhā pi ahesum. kañabhakkhā pi ahesum. ācāmabhakkhā pi ahesum, piññākabhakkhā pi ahesum. tiñabhakkhā pi ahesum. gomaya-bhakkhā pi ahesum. vanamūlaphalāhārā yāpesum pavattaphalabhoji. Tesam gimhānam pacchime māse tiñodaka-saṅkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyanī parihāyi, balaviriye parihīne cetovimutti parihāyi. cetovimuttiyā parihīnāya tam - eva nivāpañ nivuttamī Mārassa paccāgamāmsu tāni ca lokāmisāni. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madamī āpajjiīmsu, mattā samānā pamādam āpajjiīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave dutiyā pi samañabrahmañā na parimuccīmsu Mā-

rassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave dutiyā migajātā tathūpame aham ime dutiye samaṇabrāhmaṇe vadāmi.

Tatra bhikkhave tatiyā samaṇabrāhmaṇā evaṁ sama-cintesuṁ: Ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṁ nivā-pam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni — pe — evaṁ hi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā samaṇabrāhmaṇā evaṁ sama-cintesuṁ: ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṁ nivā-pam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni — pe — evaṁ hi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā... vihareyyāmāti; te sabbaso nivāpabhojanā... vihariṁsu; te tattha sākabhakkhā pi ahesuṁ ... pavattaphalabhojī; tesam gimhānam pacchime māse ... tāni ca lokāmisāni; te tattha anupakhajja... amusmiñ - ca lokāmise; evaṁ hi te dutiyā pi samaṇabrāhmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam amuṁ nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amuṁ nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakarāṇīyā bhavissāma Mārassa amusmiñ nivāpe amusmiñ - ca lokāmise ti. Te amuṁ nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappayiṁsu, tatr' āsayam kappetvā amuṁ nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimānā na madam āpajjimānā, amattā samānā na - ppamādām āpajjimānā, appamattā samānā na yathākāmakarāṇīyā ahesuṁ Mārassa amusmiñ nivāpe amusmiñ - ca lokāmise. Api ca kho evaṁdiṭṭhikā ahesuṁ: Sassato loko iti pi, asassato loko iti pi, antavā loko iti pi, anantavā loko iti pi, taṁ jīvaiḥ taṁ sarīraṁ iti pi, aññām jīvam aññām sarīraṁ iti pi, hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi. n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā

iti pi. Evaṁ hi te bhikkhave tatiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave tatiyā migajātā tathūpame ahaṁ ime tatiye samaṇabrahmaṇe vadāmi.

Tatra bhikkhave catutthā samaṇabrahmaṇā evam samaṇintesum: Ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā amūm nivāpam nivuttam Mārassa — pe — evam hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā samaṇabrahmaṇā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā — pe — evam hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā — pe — evam hi te dutiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te tatiyā samaṇabrahmaṇā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā — pe — evam hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā — pe — evam hi te dutiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappeyyāma... amusmiñ - ca lokāmise ti; te amūm nivāpam ... amusmiñ - ca lokāmise; api ca kho evamdiṭṭhikā ahesum: sassato loko iti pi — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi; evam hi te tatiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimuccīṁsu Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam yattha agati Mārassa ca Māraparisāya ca tatr' āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na ppamādāni āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāma-karaṇyā bhavissāma Mārassa amusmiñ nivāpe amusmiñ - ca lokāmise ti. Te yattha agati Mārassa ca Māraparisāya ca tatr' āsayam kappayīṁsu; tatr' āsayam kappetvā amūm nivā-

paṁ nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjim̄su, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjim̄su, amattā samānā na -ppamādaṁ āpajjim̄su, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum Mārassa amusmiṁ nivāpe amusmiñ - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave catutthā samanabrāhmaṇā parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave catutthā migajātā tathūpame ahamime catutthe samanabrāhmaṇe vadāmi.

Kathañ - ca bhikkhave agati Mārassa ca Māraparisāya ca: Idha bhikkhave bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāram̄ vivekajam̄ pītisukham̄ paṭhamam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Mārami, apadāni vadhitvā Māracakkhum̄ adassanam̄ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanaṁ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkaṁ avicāraṇi samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Mārami, apadām vadhitvā Māracakkhum̄ adassanam̄ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ea kāyena patisamvedeti yan - tam̄ ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam̄ atthagamā adukkham̄ asukham̄ upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānam̄ samatikkamā paṭighasaññānam̄ atthagamā nānattasaññānam̄ amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam̄ viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ

samatikkamma na-tthi kiñciti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. Ayām vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanam samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharati. Ayām vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadaṁ vadhitvā Māracakkhum adassanaṁ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīnā honti. Ayām vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadaṁ vadhitvā Māracakkhum adassanaṁ gato pāpimato, tiṇo loke visattikan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

NIVĀPASUTTAM PAÑCAMAṂ.

26.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram ādāya Sāvatthim piṇḍāya pāvisi. Atha kho sambahulā bhikkhū yen' āyasmā Ānando ten' upasaṅkamīnsu, upasaṅkamitvā āyasmantam Ānandam etad - avocūm: Cirassutā no āvuso Ānanda Bhagavato sammukhā dhammī kathā, sādhu mayam āvuso Ānanda labheyyāma Bhagavato sammukhā dhammikam katham savanāyāti. — Tena h' āyasmanto yena Rammakassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkamatha, app - eva nāma labheyyātha Bhagavato sammukhā dhammikam katham savanāyāti. — Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Ānandassa paccassosum. Atha kho Bhagavā Sāvatthiyam piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantam Ānandam āmantesi: Āyām' Ānanda yena Pubbārāmo Migāramātu pāsādo ten' upasaṅkamissāma divāvihārāyāti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi.

Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbārāmo Migāramātu pāsādo ten' upasaṅkami divāvihārāya. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ patisallānā vutthito āyasmantam Ānandam āmantesi: Āyām' Ānanda yena Pubbakoṭṭhako ten' upasaṅkamissāma gattāni parisiñcitu - ti. Evam - bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbakoṭṭhako ten' upasaṅkami gattāni parisiñcituṁ; Pubbakoṭṭhake gattāni parisiñcituṁ paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho āyasmā Ānando Bhagavantam etad - avoca: Ayam bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo avidūre; ramaṇīyo bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo. pāsādiko bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo; sādhu bhante Bhagavā yena Rammakassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkamatu anukampaṁ upādāyāti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho Bhagavā yena Rammakassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkami. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū Rammakassa brāhmaṇassa assame dhammiyā kathāya sannisinnā honti. Atha kho Bhagavā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi kathāpariyosānam āgamāyamāno. Atha kho Bhagavā kathāpariyosānam viditvā ukkāsitvā aggalaṁ ākoṭesi; vivarīṁsu kho te bhikkhū Bhagavato dvāram. Atha kho Bhagavā Rammakassa brāhmaṇassa assamaṁ pavisitvā paññatte āsane nisidi. Nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā ti. Bhagavantam - eva kho no bhante ārabbha dhammī kathā vippakatā, atha Bhagavā anuppatto ti. Sādhu bhikkhave, etam kho bhikkhave tumhākam patirūpaṁ kulaputtānam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitānam yam tumhe dhammiyā kathāya sannisideyyātha. *Sannipatitānam* vo bhikkhave dvayam karaṇīyam: dhammī vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo.

Dve 'mā bhikkhave pariyesanā: ariyā ca pariyesanā anariyā ca pariyesanā. Katamā ca bhikkhave anariyā pariyesanā: Idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - neva pariyesati, attanā jarādhammo samāno

jarādhammañ - ñeva pariyesati, attanā byādhidhammo ... attanā maraṇadhammo ... attanā sokadhammo ... attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave jātidhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave jātidhammañ, dāsidāsañ jātidhammañ, ajelakam jātidhammañ, kukkuṭasūkaram jātidhammañ, hatthigavāssavalavam jātidhammañ, jātarūparajatañ jātidhammañ. Jātidhammā h' ete bhikkhave upadhayo, etthāyām gathito mucchito ajjhopanno attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave jarādhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave jarādhammañ, dāsidāsañ j., ajelakam j., kukkuṭasūkaram j., hatthigavāssavalavam j., jātarūparajatañ jarādhammañ. Jarādhammā h' ete bhikkhave upadhayo, etthāyām gathito mucchito ajjhopanno attanā jarādhammo samāno jarādhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave byādhidhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave byādhidhammam, dāsidāsañ by., ajelakam by., kukkuṭasūkaram by., hatthigavāssavalavam byādhidhammam. Byādhidhammā h' ete ... byādhidhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave maraṇadhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave maraṇadhammañ, dāsidāsañ m., ajelakam m.. kukkuṭasūkaram m., hatthigavāssavalavam maraṇadhammañ. Maraṇadhammā h' ete ... maraṇadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave sokadhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave sokadhammam, dāsidāsañ s., ajelakam s.. kukkuṭasūkaram s., hatthigavāssavalavam sokadhammañ. Sokadhammā h' ete ... sokadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave saṅkilesadhammañ vadetha: Puttabhariyām bhikkhave saṅkilesadhammam, dāsidāsañ saṅkilesadhammam. ajelakam saṅkilesadhammañ, kukkuṭasūkaram saṅkilesadhammam, hatthigavāssavalavam saṅkilesadhammam, jātarūparajatañ saṅkilesadhammañ. Saṅkilesadhammā h' ete bhikkhave upadhayo. etthāyām gathito mucchito ajjhopanno attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesati. Ayam bhikkhave anariyā pariyesanā.

Katamā ca bhikkhave ariyā pariyesanā: Idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam

viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati. attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavam viditvā ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati, attanā byādhidhammo samāno .. abyādhim .., attanā maraṇadhammo sāmāno .. amataṁ .., attanā sokadhammo samāno.. asokam .., attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati. Ayaṁ bhikkhave ariyā pariyesanā.

Aham -pi sudam bhikkhave pubbe va sambodhā anabhisambuddho bodhisatto va samāno attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno jarādhammañ - ñeva pariyesāmi, attanā byādhidhammo attanā maraṇadhammo, attanā sokadhammo attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesāmi. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: *Kin - nu kho aham attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesāmi. attanā jarādhammo samāno — pe — attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesāmi; yan - nūnāham attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam. attanā jarādhammo .. ajaram .. pariyeseyyam, attanā byādhidhammo .. abyādhim .. pariyeseyyam, attanā maraṇadhammo .. amataṁ .. pariyeseyyam, attanā sokadhammo .. asokam .. pariyeseyyam, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam - ti.*

So kho aham bhikkhave aparena samayena daharo va samāno susu kālakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānam mātāpitunnam assumukhānam rudantānam kesamassūm ohāretvā kāsāyāni vatthāni accādetvā agārasmā anagāriyam pabbajim. So evam pabbajito samāno kiṁkusala�avesi anuttaram santivarapadam pariyesamāno yena Ālāro Kālāmo ten' upasaṅkamim. upasankamitvā Ālāram Kālāman etad - avocam: *Iechām' aham āvuso Kālāma imasmim dhammadvinaye brahmacariyam caritun - ti.* Evam vutte bhikkhave Ālāro Kālāmo maṁ etad - avoca: *Viharat' āyasmā, tādiso ayaṁ dhammo yattha viññū*

puriso nacirass' eva sakam ācariyakam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyatī. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam - eva tam dhammam pariyāpuñim. So kho aham bhikkhave tāvataken' eva otthapahatamattena lapitalāpanamattena nāñavādañ - ca vadāmi theravādañ - ca, jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi ahañ - c' eva aññe ca. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Na kho Ālāro Kālāmo imam dhammam kevalam saddhāmattakena: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti, addhā Ālāro Kālāmo imam dhammam jānañ passam viharatī. Atha khvāham bhikkhave yena Ālāro Kālāmo ten' upasākamim, upasākamitvā Ālāram Kālāmam etad - avocam: Kittāvatā no āvuso Kālāma imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. Evam yutte bhikkhave Ālāro Kālāmo ākiñcaññāyatanam pavedesi. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi saddhā, mayham p' atthi saddhā; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi viriyam, mayham p' atthi viriyam; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi sati, mayham p' atthi sati; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi samādhi, mayham p' atthi samādhi; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi paññā, mayham p' atthi paññā; yan - nūnāham yam dhammam Ālāro Kālāmo: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan - ti. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam - eva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim. Atha khvāham bhikkhave yena Ālāro Kālāmo ten' upasākamim, upasākamitvā Ālāram Kālāmam etad - avocam: Ettāvatā no āvuso Kālāma imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Ettāvatā kho aham āvuso imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemīti. — Aham - pi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti. — Lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma. Iti yāham dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, yam

tvām dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tam-ahām dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāham dhammām jānāmi tam tvām dhammām jānāsi, yām tvām dhammām jānāsi tam-ahāni dhammām jānāmi. Iti yādiso ahaṁ tādiso tuvām, yādiso tuvām tādiso aham. Ehi dāni āvuso. ubho va santā imām gaṇām pariharāmāti. Iti kho bhikkhave Ālāro Kālāmo ācariyo me samāno antevāsimā mām samānām attano samasamām ṭhapesi ulārāya ca mām pūjāya pūjesi. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Nāyam dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. yāvad-eva ākiñcaññāyatānūpapattiyāti. So kho aham bhikkhave tam dhammām analaṅkaritvā tasmā dhammām nibbijjāpakkamīm.

So kho aham bhikkhave kiñkusala�avesī anuttaramā santi-varapadaṁ pariyesamāno yena Uddako Rāmaputto ten' upasañkamīm. upasañkamitvā Uddakam Rāmaputtam etad-avocam: Ichām' aham āvuso imasmiñ dhammavinaye brahmacariyam caritun-ti. Evam vutte bhikkhave Uddako Rāmaputto mām etad-avoca: Viharat' āyasmā, tādiso ayam dhammo yattha viññū puriso nacirass' eva sakam ācariyakam sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam-eva tam dhammām pariyā-punīm. So kho aham bhikkhave tāvataken' eva oṭṭhapahata-mattena lapitalāpanamattena nāñavādañ-ca vadāmi theravādañ-ca, jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi ahañ-c' eva aññe ca. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Na kho Rāmo imam dhammām kevalam saddhāmattakena: sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi, addhā Rāmo imam dhammām jānām passām vihāsiti. Atha khvāham bhikkhave yena Uddako Rāmaputto ten' upasañkamīm. upasañkamitvā Uddakam Rāmaputtam etad-avocam: Kittāvata no āvuso Rāmo imam dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesīti. Evam vutte bhikkhave Uddako Rāmaputto nevasaññānāsaññāyatānam pavedesi. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Na kho Rāmass' eva ahosi saddhā, mayham p' atthi saddhā; na kho Rāmass' eva ahosi

viriyam, mayham p' atthi viriyam; na kho Rāmass' eva ahosi sati, mayham p' atthi sati; na kho Rāmass' eva ahosi samādhi, mayham p' atthi samādhi; na kho Rāmass' eva ahosi paññā, mayham p' atthi paññā; yan-nūnāham yam dhammam Rāmo: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan-ti. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam-eva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim. Atha khvāham bhikkhave yena Uddako Rāmaputto ten' upasañkamim, upasañkamitvā Uddakam Rāmaputtaam etad-avocam: Ettāvatā no āvuso Rāmo imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Ettāvatā kho āvuso Rāmo imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Aham - pi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti. — Lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisaiñ sabrahmacārim passāma. Iti yam dhammam Rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, yam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tam dhammam Rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yam dhammam Rāmo aññāsi tam tvam dhammam jānāsi. yam tvam dhammam jānāsi tam dhammam Rāmo aññāsi. Iti yādiso Rāmo ahosi tādiso tuvam, yādiso tuvam tādiso Rāmo ahosi. Ehi dāni āvuso, tvam imam gañam parihaarāti. Iti kho bhikkhave Uddako Rāmaputto sabrahmacāri me samāno ācariyaṭṭhāne ca mañ ṭhapesi uṭārāya ca mañ pūjāya pūjesi. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Nāyam dhammō nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati, yāvad-eva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyā ti. So kho aham bhikkhave tam dhammam analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijjāpakkamī.

So kho aham bhikkhave kiñkusalagavesī anuttaram santivarapadaṁ pariyesamāno Magadhesu anupubbena cārikām caramāno yena Uruvelā senānigamo tad-avasariñ.

Tatth' addasam̄ ramaṇīyam̄ bhūmibhāgam̄ pāsādikañ - ca vanasañḍam̄, nadiñ - ca sandantim̄ setakam̄ sūpatittham̄ ramaṇīyam̄, samantā ca gocaragāmañ. Tassa mayhañ bhikkhave etad - ahosi: Ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo pāsādiko ca vanasañḍo, nadī ca sandati setakā sūpatitthā ramaṇīyā. samantā ca gocaragāmo; alam̄ vat' idam̄ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyāti. So kho aham̄ bhikkhave tatth' eva nisidim̄: alam̄ - idam̄ padhānāyāti.

So kho aham̄ bhikkhave attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam̄ viditvā ajātam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno ajātam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavam̄ viditvā ajaram̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno ajaram̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavam̄ viditvā abyādhiñ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno abyādhiñ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhamme ādīnavam̄ viditvā amatañ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno amatañ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavam̄ viditvā asokam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno asokam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄, attanā sañkilesadhammo samāno sañkilesadhamme ādīnavam̄ viditvā asañkiliñtham̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ pariyesamāno asañkiliñtham̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānam̄ ajjhagamam̄. Ņāñāñ - ca pana me dassanam̄ udapādi: Akuppā me vimutti, ayam - antimā jāti. na - tthi dāni punabbhavo ti.

Tassa mayhañ bhikkhave etad - ahosi: Adhigato kho me ayan̄ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo panīto atakkāvacaro nipoñc paññitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyam̄ pajā ālayaratā ālayasamuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāyā ālayaratāya ālayasammuditāya duddasam̄ idam̄ ṭhānam̄ yadidam̄ idappaccayatā paṭiccasamuppādo, idam̄ - pi kho ṭhānam̄ duddasam̄ yadidam̄ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo tañhakkhayo virāgo nirodho nibbānam̄.

Ahañ - c' eva kho pana dhammām deseyyam pare ca me na
ājāneyyūm, so mam' assa kilamatho, sā mam' assa vihesā ti.
Api - ssu mam bhikkhave imā anacchariyā gāthā paṭibhamsu
pubbe assutapubbā:

Kicchena me adhigatañ, halan - dāni pakāsitum.
rāgadosaparetehi nāyam dhammo susambudho.

Paṭisotagāmim nipunam gambhīram duddasam aṇum
rāgarattā na dakkhīnti tamokkhandhena āvaṭā ti.

Itiha me bhikkhave paṭisañcikkhato apposukkatañ
cittam namati, no dhammadesanāya. Atha kho bhikkhave
Brahmuno Sahampatiissa mama cetasā cetoparivitakkam-
aññāya etad - ahosi: Nassati vata bho loko, vīnassati vata
bho loko, yatra hi nāma Tathāgatassa arahato sammāsam-
buddhassa apposukkatañ cittam namati. no dhammadesanā-
yāti. Atha kho bhikkhave Brahmā Sahampati seyyathā pi
nāma balavā puriso samiñjitam vā bāham pasāreyya pasāri-
tam vā bāham samiñjeyya evam - evam Brahmañloke antarahito
mama purato pāturañosi. Atha kho bhikkhave Brahmā
Sahampati ekañsam uttarāsaṅgam karitvā yenāham ten' añ-
jalim - paññametvā mam etad - avoca: Desetu bhante Bhagavā
dhammām, desetu Sugato dhammām, santi sattā appa-
rajakkhajātikā assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti
dhammassa aññatāro ti. Idam - avoca bhikkhave Brahmā
Sahampati, idam vatvā athāparam etad - avoca:

Pāturañosi Magadhesu pubbe
dhammo asuddho samalehi cintito;
apāpur' etāni amatassa dvāram.
suñantu dhammañ vimalenānubuddham.

Sele yathā pabbatamuddhani - tṭhito
yathā pi passe janatañ samantato.
tathāpamañ dhammamayañ sumedha
pāsādam - āruyha samantacakku
sokāvatiññam janatam - apetasoko
avekkhassu jātijarābhībhūtam.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma,
satthavāha anaṇa, vicara loke,
desassu Bhagavā dhammani,
aññātāro bhavissantiti.

Atha khvāham bhikkhave Brahmuno ca ajjhesanam viditvā sattesu ca kāruññataṁ paṭicca Buddhacakkhunā lokam volokesim. Addasam kho aham bhikkhave Buddhacakkhunā lokam volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, app-ekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathā pi nāma uppaliniyam vā paduminiyam vā puṇḍarīkiniyam vā app-ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni udakā 'nuggetāni antonimuggaposīni, app-ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni samodakam titthāni. app-ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni udakā accuggamma titthanti anupalittāni udakena, evam-eva kho aham bhikkhave Buddhacakkhunā lokam volokento addasam satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, app-ekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante. Atha khvāham bhikkhave Brahmānam Sahampatim gāthāya paccabbhāsim:

Apārutā tesani amatassa dvārā [Brahme]
ye sotavanto, pamuñcantu saddham;
vihimsasaññī paguṇam na bhāsim
dhammañ pañitam manujesu Brahme ti.

Atha kho bhikkhave Brahmā Sahampati: katāvakaśo kho 'mhi Bhagavatā dhammadesanāyāti mañ abhivādetvā padakkhiṇam katvā tatth' ev' antaradhbāyi.

Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam-eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Ayañ klio Ālāro Kālāmo pandito viyatto medhāvī, dīgharattam apparajakkhajātiko. yan-nūnāham Ālārassa

Kālāmassa paṭhamam dhammam deseyyam, so imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Atha kho mam bhikkhave devatā upasaikamitvā etad - avocum: Sattāhakālakato bhante Ālāro Kālāmo ti. Nāṇañ - ca pana me dassanam udapādi: Sattāhakālakato Ālāro Kālāmo ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Mahājāniyo kho Ālāro Kālāmo, sace hi so imam dhammam suṇeyya khippam - eva ājāneyyāti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Ayañ kho Uddako Rāmaputto pandito viyatto medhāvī, dīgharattam apparajakkhajātiko, yan - nūnāham Uddakassa Rāmaputtassa paṭhamam dhammam deseyyam, so imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Atha kho mam bhikkhave devatā upasaikamitvā etad - avocum: Abhidosakālakato bhante Uddako Rāmaputto ti. Nāṇañ - ca pana me dassanam udapādi: Abhidosakālakato Uddako Rāmaputto ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Mahājāniyo kho Uddako Rāmaputto, sace hi so imam dhammam suṇeyya khippam - eva ājāneyyāti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū ye mām padhānapahitattam upatṭhahimūsu; yan - nūnāham pañcavaggiyānam bhikkhūnām paṭhamam dhammam deseyyan - ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kahan - nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantīti. Addasam kho aham bhikkhave dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū Bārāṇasiyām viharante Isipatane migadāye. Atha khvāham bhikkhave Uruvelāyām yathābhīrantam viharitvā yena Bārāṇasi tena cārikanī pakkāmīn.

Addasā kho mām bhikkhave Upako ājiviko antarā ca Gayam antarā ca bodhiṁ addhānamaggapatiṇnam, disvāna mām etad - avoca: Vippasannām kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyyodāto; kam si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvam dhammam

rocesīti. Evām vutte aham bhikkhave Upakam ājīvikam gāthāhi ajjhabhāsim:

Sabbābhībhū sabbavidū 'ham - asmi,
sabbesu dhammesu anūpalitto,
sabbamjaho tañhakkhave vimutto,
sayam abhiññāya kam - uddiseyyam.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati,
sadevakasmīm lokasmīm na - tthi me paṭipuggalo.

Ahain hi arahā loke, aham satthā anuttaro,
eko 'mhi sammāsambuddho. sītibhūto 'smi nibbuto.

Dhammacakkam pavattetum gacchāmi Kāsinam puram,
andhabhūtasmiṃ lokasmīm āhañcham amatadundubhin - ti.

— Yathā kho tvamī āvuso paṭijānāsi arahasi anantajino ti. —

Mādisā ve jinā honti ye pattā āsavakkhayam,
jītā me pāpākā dhammā, tasmā 'ham Upakā jino ti.

Evām vutte bhikkhave Upako ājīviko: Huveyya p' āvuso ti
vatvā sīsaññū okampetvā ummaggaññū gahetvā pakkāmi.

Atha khvāham bhikkhave anupubbena cārikam caramāno
yena Bārāṇasī Isipatanam migadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū
ten' upasañkamī. Addasāsuññū kho mām bhikkhave
pañcavaggiyā bhikkhū dūrato va āgacchantamī. disvāna aññā-
maññām sañthapesum: Ayam āvuso samāno Gotamo āgac-
chati, bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya, so n'
eva abhivādetabbo na paccuṭṭhātabbo, nāssa pattacīvaraṇī
paṭiggahetabbam, api ca kho āsanam ṭhapetabbam, sace
ākañkhissati nisidissatīti. Yathā yathā kho aham bhikkhave
upasañkamāmi tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nā-
sakkhimsu sakāya katikāya sañthātum; app - ekacce mām
paccuggantvā pattacīvaraṇī paṭiggahesum, app - ekacce āsa-
nam paññāpesum, app - ekacce pādodakam upaṭṭhāpesum,
api ca kho mām nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti.
Evām vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad-
avocam: Mā bhikkhave Tathāgatam nāmena ca āvusovādena
ca samudācariththa. Araham bhikkhave Tathāgato sammā-

sambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigataam, aham - anusāsāmi, aham dhammaam desemi, yathānusittham tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathāti. Evam vutte bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttarim manussadhammā alamariyañāñadassanavisesam. kim - pana tvam etarahi bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarim manussadhammā alamariyañāñadassanavisesan - ti. Evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Na bhikkhave Tathāgato bāhuliko na padhānavibbhanto na āvatto bāhullāya. Araham bhikkhave Tathāgato sammāsambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigataam, aham - anusāsāmi, aham dhammaam desemi, yathānusittham tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathāti. Dutiyam - pi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya ... alamariyañāñadassanavisesan - ti. Dutiyam - pi kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Na bhikkhave Tathāgato bāhuliko ... upasampajja viharissathāti. Tatiyam - pi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya ... alamariyañāñadassanavisesan - ti. Evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Abhijānātha me no tumhe bhikkhave ito pubbe evarūpani tvabbhācitam - etan - ti. — No h' etam - bhante. — Araham bhikkhave Tathāgato sammāsambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigataam, aham - anusāsāmi. aham dhammaam desemi, yathānusittham tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchi-

katvā upasampajja viharissathāti. Asakkhim kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū saññāpetum. Dve pi sudaṁ bhikkhave bhikkhū ovadāmi, tayo bhikkhū piṇḍāya caranti, yaṁ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggo yāpema. Tayo pi sudaṁ bhikkhave bhikkhū ovadāmi, dve bhikkhū piṇḍāya caranti, yaṁ dve bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggo yāpema. Atha kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mayā evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā attanā jātidhammā samānā jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamamis, attanā jarādhammā samānā .. ajaram .., attanā byādhidhammā samānā .. abyādhiṁ .., attanā maraṇadhammā samānā .. amataṁ .. attanā sokadhammā samānā .. asokaṁ .. attanā saṅkilesadhammā samānā saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamamis. Nānañ - ca pana nesam dassanam udapādi: Akuppā no vimutti, ayam - antimā jāti. na - tthi dāni punabbhavo ti.

Pañc' ime bhikkhave kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaṇiyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaṇiyā. Ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhūnjanti te evam - assu veditabbā: anayam - āpannā byasanam - āpannā yathākāmakaraṇiyā pāpimato. Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago baddho pāsarāsim adhisayeyya. so evam - assa veditabbo: anayam - āpanno byasanam - āpanno yathākāmakaraṇiyō luddassa, āgacchante ca ludde na yenakāmaṁ pakkamissatīti; evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā ... yathākāmakaraṇiyā pāpimato. Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe agathitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nis-

saraṇapaññā pāribhūñjanti te evam - assu veditabbā: na anayam - āpannā na byasanam - āpannā na yathākāmakarañiyā pāpimato. Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago abaddho pāsarāsim adhisayeyya. so evam - assa veditabbo: na anayam - āpanno na byasanam - āpanno na yathākāmakarañiyō lud-dassa, āgacchante ca pana ludde yenakānam pakkamissatīti; evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samañā vā brāhmañā vā... na yathākāmakarañiyā pāpimato.

Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago araññe pavane caramāno vissattho gacchati vissattho tiññhati vissattho nisidati vissattho seyyam kappeti. tam kissa hetu: anāpāthagato bhikkhave luddassa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu vivic' eva kāmeli vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pañhamam jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andhamakāsi Māram, apadaññā vadhitvā Māracakkhum adassanam gato pāpimato. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodi-bhāvāni avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati... pāpimato. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena pañsam-vedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimam sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati... pāpimato. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu su-khassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhami asukhami upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati... pāpimato. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasāññānam samatikkamā pañighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayam vuccati... pāpimato. Puna ca parami bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantañ viññāñan - ti viññāñcāyatanañ upasampajja viharati — pe — sabbaso viññāñcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati — sabbaso ākiñcaññāyatanañ

samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṁ upasampajja viharati — sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṁ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṁ upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīnā honti. Ayam vuccati bhikkhave bbikkhu: andham - akāsi Māram, apadaṁ vadhitvā Māracaikkhum adassanam gato pāpimato, tiṇo loke visattikam. So vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisidati vissattho seyyam kappeti, tam kissa hetu: anāpāthagato bhikkhave pāpimato ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

ARIYAPARIYESANASUTTAM CHATTHAM.

27.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvathiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetena valabhirathena Sāvathiyā niyyāti divā divassa. Addasā kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Pilotikam paribbājakam dūrato va āgacchantam, disvāna Pilotikam paribbājakam etad - avoca: Handa kuto nu bhavam Vacchāyano āgacchati divā divassāti. — Ito hi kho ahaṁ bho āgacchāmi samaṇassa Gotamassa santikā ti. — Tam kim - maññati bhavam Vacchāyano: samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyam, paṇḍito maññati. — Ko cāhaṁ bho ko ca samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyam jānissāmi; so pi nūn' assa tādiso va yo samaṇassa Gotamassa paññāveyyattiyam jāneyyāti. — Uлārāya khalu bhavam Vacchāyano samaṇam Gotamam pasāṁsāya pasāṁsatīti. — Ko cāhaṁ bho ko ca samaṇam Gotamam pasāṁsissāmi, pasatthapasattho va so bhavam Gotamo, sethō devamanussānan - ti. — Kampana bhavam Vacchāyano athavasam sampassamāno samaṇe Gotame evam abhippasanno ti. — Seyyathā pi bho kusalo nāgavaniko nāgavanam paviseyya. so passeyya nāgavane ma-

hantam̄ hatthipadam̄ dighato ea āyatam̄ tiriyañ-ca vitthatam̄, so niṭṭham̄ gaccheyya: mahā vata bho nāgo ti; evam̄ - eva kho aham̄ bho yato addasam̄ samañe Gotame cattāri padāni athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti; kata-māni cattāri:

Idhāham̄ bho passāmi ekacce khattiyapanḍite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te sunānti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄ nāma gāmam̄ vā nigamam̄ vā osarissatiti. Te pañham̄ abhisāñkharonti: imam̄ mayam̄ pañham̄ samañam̄ Gotamam̄ upasañkamitvā pucchissāma; evañ - ce no puṭṭho evam̄ byākarissati evam̄ - assa mayam̄ vādām̄ āropessāma, evañ - ce pi no puṭṭho evam̄ byākarissati evam̄ pi 'ssa mayam̄ vādām̄ āropessāmāti. Te sunānti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄ nāma gāmam̄ vā nigamam̄ vā osaṭo ti; te yena samaño Gotamo ten' upasañkamanti. Te samaño Gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahāseti; te samañena Gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejītā sampahāsītā na c' eva samañani Gotamam̄ pañham̄ puchchanti, kut' assa vādām̄ āropessanti, aññadatthu samañass' eva Gotamassa sāvakā sampajjanti. Yadā 'ham̄ bho samañe Gotame imam̄ paṭhamam̄ padam̄ addasam̄ athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

Puna ca parāham̄ bho passāmi idh' ekacce brāhmaṇapāṇḍite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te sunānti ... samañass' eva Gotamassa sāvakā sampajjanti. Yadā 'ham̄ bho samañe Gotame imam̄ dutiyāni padam̄ addasam̄ athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

Puna ca parāhaiñ bho passāmi idh' ekacce gahapati-pāṇḍite — pe — samañapāṇḍite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te sunānti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄

nāma gāmām vā nigamām vā osarissatiti. Te pañham abhisākharonti: imām mayām pañham samañam Gotamām upasañkamitvā pucchissāma; evañ - ce no puṭṭho evam byākarissati evam - assa mayām vādām āropessāma, evañ - ce pi no puṭṭho evam byākarissati evam - pi 'ssa mayām vādām āropessāmāti. Te sunanti: samaño khalu bho Gotamo amukām nāma gāmām vā nigamām vā osaṭo ti; te yena samaño Gotamo ten' upasañkamanti. Te samaño Gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahamiseti, te samañena Gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejītā sampahamītā na c' eva samañam Gotamām pañham pucchanti, kut' assa vādām āropessanti. aññadatthu samañāñ - ñeva Gotamām okāsam yācanti agārasmā anagāriyām pabbajjāya. te samaño Gotamo pabbajeti. Te tathā pabbajitā samānā eke vūpakaṭṭhā appamattā ātāpino pahitattā viharantā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma-d-eva agārasmā anagāriyām pabbajanti tad - anuttaram brahma-cariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Te evam - āhamsu: Manām vata bho anassāma, manām vata bho panassāma, mayām hi pubbe assamañā va samānā samāñ' amhāti patijānimha, abrāhmañā va samānā brāhmañ' amhāti patijānimha. anarahanto va samānā arahant' amhāti patijānimha; idāni kho 'mha samañā, idāni kho 'mha brāhmañā. idāni kho 'mha arahanto ti. Yadā 'ham bho samañe Gotame imām cattutthām padām addasam athāham niṭṭham - agamām: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭippanno saṅgho ti. Yato kho aham bho samañe Gotame imāni cattāri padāni addasam athāham niṭṭham - agamām: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭippanno saṅgho ti.

Evam yutte Jāṇussoṇi brāhmaño sabbasetā valabhīrathā orohitvā ekāmsam uttarāsaṅgam karitvā yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā tikkhattum udānam udānesi: Namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa; app - eva nāma mayām kadāci

karahaci tena bhotā Gotamena saddhiṁ samāgaccheyyāma, app - eva nāma siyā kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammoti, sammotanīyam katham sārāṇīyam vitisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisino kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yāvatako ahosi Pilotikāya paribbājakena saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Bhagavato ārocesi. Evam vutte Bhagavā Jāṇussoṇim brāhmaṇam etad-avoca: Na kho brāhmaṇa ettāvatā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti. Api ca brāhmaṇa yathā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti tam sunāhi. sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. Evam bho ti kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi brāhmaṇa nāgavaniko nāgavanaṁ paviseyya, so passeyya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthataṁ; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane vāmanikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthataṁ uccā ca nisevitam; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane uccākāṭārikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthataṁ uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane uccākaṇerukā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthataṁ uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni uccā ca sākhābhāṇgam. tañ - ca nāgam passati rukkhamūlagatam vā abbhokāsa-gataṁ vā. gacchantaṁ vā thitam vā nisinnam vā nipannam vā; so nittham gacchati: ayan va so mahānāgo ti. Evam - eva

kho brāhmaṇa idha Tathāgato loke uppajjati araham sammā-sambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakaṁ samārakam sabrahmakam sassamaṇabrahmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammam deseti ādikalyāṇam majjhē-kalyāṇam pariyoṣānakalyāṇam sāttham sabyañjanam, kevala-paripuṇṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. Tam dhammam suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmin vā kule paccājāto. So tam dhammam sutvā Tathāgate saddham paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: Sambādho gharāvāso rajāpatho. abbhokāso pabbajā. na - y - idam sukaram agāram aijjhāvasatā ekantaparipuṇṇam ekantaparisuddham sañkhalikhitam brahmacariyam caritum. yan - nūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. So aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya. appam vā nātipari-vaṭṭam pahāya mahantam vā nātipari-vaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsūjivsamāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadāndo nihitasattho lajji dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādāna paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikañkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti ārācārī, virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṁ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisamivādako lokassa. Pisunam vācaṁ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇim vācām bhāsitā hoti. Pharusaṁ vācaṁ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. yā sā vācā nelā kāṇna-sukhā pemanīyā hadayañgamā porī bahujanakantā bahujana-

manāpā tathārūpiṁ vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpāṁ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatim atthasāmhitam. So bijagāmabhūtagāmasamārbhā paṭivirato hoti. Ekabbhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Nacca-gīta-vādita-visūkādassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepanadhāraṇa-maṇḍana-vibhūsanatthānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhañnapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamāṁsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeṭakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hatti-gavāssa-vaṭavāpaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭa-kaṁsakūṭa-mānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkotana-vañcana-nikati-sāciyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadhabandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So santuṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātēna, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuno yena yen' eva ḥeti sapattabhāro va ḥeti, evam evam bhikkhu santuṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātēna, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjasukham paṭisamñvedeti. So cakkhunā rūpām disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam enam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samivārāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam. cakkhundriye samivaram āpajjati. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam enam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samivārāya paṭipajjati. rak-

khati manindriyam. manindriye samvaram āpajjati. So iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāseka-sukham paṭisamvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti. samiñjite pa-sārite sampajānakārī hoti, saṅghātipattacīvaraḍhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti. gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṇhibhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasamvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbataṁ kandaram giriguham su-sānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. So pacchā-bhāttam piṇḍapātapaṭikkanto nisidati pallaṅkam ābhujitvā, ujuṁ kāyam pañidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā. So abhijjhām loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam parisodheti; byāpādāpadosam pahāya abyā-pannacitto viharati. sabbapāñabhūtahitānukampī byāpādāpadosā cittam parisodheti; thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam parisodheti; uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati. ajjhattam vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittam parisodheti; vicikiccham pahāya tippanavicikiccho viharati, akatham-kathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicca eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhā-nam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitatam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā. svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu vitakkavīcārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pīti-sukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitatam iti pi. Na tv - eva ariy-

sāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu pīṭiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ ca kāyena paṭisainvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihārī ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadañi iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadañi iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñāñāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam ekam - pi jātim dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo visatam - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattarīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti - sahassam - pi jātisatasahassam - pi aneke pi saṁvāṭṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi saṁvāṭṭavivāṭṭakappe; anutr' āsiṁ evamānāmo evamigotto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisainvedi evamāyupariyanto, so tato cuto amutra uppādin, tatra p' āsiṁ evamānāmo evamigotto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisainvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadañi iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānaṁ cutūpapātaññāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṁ upavādakā micchādīṭṭhikā micchādīṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṁ anupavādakā sammādīṭṭhikā sammādīṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne. hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadaṁ iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitaṁ iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supatipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānaṁ khayaññāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadaṁ iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitaṁ iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gato hoti, api ca kho niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supatipanno saṅgho ti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam

vimuccati. bhavāsavā pi cittām vimuccati. avijjāsavā pi cittām vimuccati. vimuttasmīm vimuttam - iti nāpām hoti; khīṇā jāti. vusitam brahmacariyam. kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Idam vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitaṁ iti pi. Ettāvatā kho brāhmaṇa ariyasāvako niṭṭham gato hoti: sammāsambuddho Bhagavā. svākkhāto Bhagavatā dhammo. supaṭipanno saṅgho ti. Ettāvatā kho brāhmaṇa hatthipadopamo vitthārena paripūro hotīti.

Evam vutte Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatām vā ukkujeyya. patīc-channam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam mām bhavām Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇa-gatan - ti.

CŪLAHATTHIPADOPAMASUTTAM SATTAMAM

28.

Evam - me sutām. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvathiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Seyyathā pi āvuso yāni kānici jaṅgamānam pāṇānam padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānam gacchanti. hatthipadam tesam aggam - akkhāyati yadidam mahantattena, evam - eva kho āvuso ye keci kusalā dhammā sabbe te catusu ariyasaccesu sangahām gacchanti. katamesu catusu: dukkhe

ariyasacce, dukkhasamudaye ariyasacce. dukkhanirodhe ariya-sacce, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce.

Katamañ - c' āvuso dukkham ariyasaccam: jāti pi dukkhā. jarā pi dukkhā, marañam - pi dukkham, sokaparideva-dukkhadomanassupāyāsā pi dukkhā, yan - p' iccham na labhati tam - pi dukkham, sañkhittena pañc' upādānakkhandhā dukkhā. Katame c' āvuso pañc' upādānakkhandhā: seyyathidam rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññu-pādānakkhandho sañkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. Katamo c' āvuso rūpupādānakkhandho: cattāri ca mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpam. Katame c' āvuso cattāro mahābhūtā: paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu.

Katamā c' āvuso paṭhavīdhātu: paṭhavīdhātu siyā ajjhatti-kā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhatti-kā paṭhavīdhātu: yam ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigatam upādiṇṇam, seyyathidam kesā lomā nakhā dantā taco māmsam nahāru aṭṭhi aṭṭhimiñjā vakkam hadayam yakanam kilomakam piha-kam papphāsam antam antaguṇam udariyam karīsam, yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigatam upādiṇṇam. ayam vuccat' āvuso ajjhatti-kā paṭhavīdhātu. Yā c' eva kho pana ajjhatti-kā paṭhavīdhātu yā ca bāhirā paṭhavīdhātu paṭhavīdhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati, paṭhavīdhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā āpodhātu pakuppati, antarahitā tasmiñ samaye bāhirā paṭhavīdhātu hoti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya paṭhavīdhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññā-yissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññā-yissati, vipariññāmadhammatā paññāyissati, kiñ pan' imassa mattaṭṭhakassa kāyassa tanhupādiṇṇassa ahan - ti vā māmantī vā asmīti vā, atha khvāssa no t' ev' ettha hoti. Tañ - ce āvuso bhikkhum pare akkosanti paribhāsanti rosentī vihesenti, so evam pajānāti: Uppannā kho me ayam sotasamphassajā dukkhā vedanā, sā ca kho paṭicca no appaṭicca, kiñ paṭicca:

phassam paṭicca. So: phasso anicco ti passati. vedanā anicca ti passati, saññā anicca ti passati. saṅkhārā anicca ti passati. viññānam aniccan - ti passati. Tassa dhātāramma-nam - eva cittam pakkhandati paśidati santiṭṭhati adhimuccati. Tañ - ce āvuso bhikkhum pare amiṭṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti. pāṇisamphassena pi ledḍusamphassena pi daṇḍasamphassena pi satthasamphassena pi, so evam pajānāti: Tathābhūto kho ayañ kāyo yathābhūtasmim kāye pāṇi-samphassā pi kamanti, ledḍusamphassā pi kamanti, daṇḍa-samphassā pi kamanti. satthasamphassā pi kamanti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā Kakacūpamovāde: Ubhatodānḍakena ce pi bhikkhave kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyūm. tatra pi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro ti. Āraddham kho pana me viriyam bhavissati asallīnañ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. passaddho kāyo asā-raddho. samāhitam cittam ekaggam. Kāmam dāni imasmim kāye pāṇisamphassā pi kamantu. ledḍusamphassā pi kamantu, daṇḍasamphassā pi kamantu. satthasamphassā pi kamantu, kariyati hī idam buddhānam sāsanam - ti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddhañ anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na sanṭhāti. so tena saṁvijjati saṁvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā. dulladdham vata me na vata me suladdham. yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusala-nissitā na sanṭhāti. Seyyathā pi āvuso supisā sasuram disvā saṁvijjati saṁvegam āpajjati. evam - eva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evam Buddhañ anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusala-nissitā na sanṭhāti, so tena saṁvijjati saṁvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā. dulladdham vata me na vata me suladdham, yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na sanṭhāti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddhañ anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā sanṭhāti. so tena

attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katain hoti.

Katamā c' āvuso āpodhātu: āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā āpodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam. seyyathidaṁ pittam semhaṁ pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo singhānikā lasikā muttam, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam, ayam yuccat' āvuso ajjhattikā āpodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhāturi - ev' esā. Taṁ: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāva daṭṭhabbaṁ. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ bāhirā āpodhātu pakuppati. sā gāmam - pi vahati. nigamam - pi vahati. nagaram - pi vahati. janapadam - pi vahati. janapadapadesam - pi vahati. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ mahāsamudde yojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, dvijojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, tiyojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, catuyojanasatikāni .pi udakāui ogacchanti. pañcayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. chayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. sattayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ mahāsamudde sattatālam - pi udakām sañthāti. chatālam - pi udakām sañthāti. pañcatālam - pi udakām sañthāti. catutālam - pi udakām sañthāti. titālam - pi udakām sañthāti, dvitālam - pi udakām sañthāti, tālamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ mahāsamudde sattaporisam - pi udakām sañthāti. chaporisam - pi udakām sañthāti. pañcaporisam - pi udakām sañthāti. catuporisam - pi udakām sañthāti, tiporisam - pi udakām sañthāti. dviporisam - pi udakām sañthāti. porisamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ mahāsamudde addhaporisam - pi udakām sañthāti. kaṭimattam - pi udakām sañthāti. jaṇṇumattam - pi udakām sañthāti. gopphamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ mahāsamudde aṅgulipabbatemanamattam - pi udakām na hoti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya āpodhātuyā tāva mahallikāya

aniccatā paññāyissati — pe — upekhā kusalanissitā sañthāti. so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu kataṁ hoti.

Katamā c' āvuso tejodhātu: tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā tejodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādiṇṇam, seyyathidam yena ca santappati yena ca jiriyati yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitam sammā pariṇāmam gacchati. yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādiṇṇam. ayam vuccat' āvuso ajjhattikā tejodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhātūr - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati. tejodhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ bāhirā tejodhātu pakuppati. Sā gāmam - pi dāhati. nigamam - pi dāhati. nāgaram - pi dāhati, janapadam - pi dāhati, janapadapadesam - pi dāhati. Sā haritantam vā panthantam vā selantam vā udakantain vā ramaṇiyam vā bhūmibhāgam āgamma anāhārā nibbāyati. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ kukkuṭapattena pi nabārudaddulena pi aggim gavesanti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya tejodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati — pe — upekhā kusalanissitā sañthāti. so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu kataṁ hoti.

Katamā c' āvuso vāyodhātu: vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā vāyodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam vāyo vāyogatam upādiṇṇam. seyyathidam uddhamigamā vātā. adhogamā vātā. kucchisayā vātā. koṭṭhasayā vātā. aṅgamāṅgānusārino vātā, assāso passāso, iti vā. yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam vāyo vāyogatam upādiṇṇam, ayam vuccat' āvuso ajjhattikā vāyodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhātūr - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittam virājeti.

Hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā vāyodhātu pakuppati, sā gāmam - pi vahati, nigamam - pi vahati, nagaram - pi vahati, janapadam - pi vahati. janapadapadesam - pi vahati. Hoti kho so āvuso samayo yam gimhānam pacchime māse tālavantena pi vidhūpanena pi vātam pariyesanti, ossavane pi tiṇāni na icchanti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya vāyodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati. vipariṇāmadhammatā paññāyissati, kiṁ pan' imassa mattatthakassa kāyassa taṇhupādīnñassa ahan - ti vā maman - ti vā asmīti vā, atha khvāssa no t' ev' ettha hoti. Tañ - ce āvuso bhikkhū pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti. so evam pajānāti: Uppannā kho me ayam sotasamphassajā dukkhā vedanā. sā ca kho paṭicca no appaṭicca. kiṁ paṭicca: phassam paṭicca. So: phasso anicco ti passati, vedanā anicca ti passati, saññā anicca ti passati, saṅkhārā anicca ti passati. viññāṇam anicca - ti passati. Tassa dhātārammaṇam - eva cittam pak-khandati pasidati santiṭhati adhimuccati. Tañ - ce āvuso bhikkhū pare anīṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti, pāṇisamphassena pi ledḍusamphassena pi dāṇdasamphassena pi satthasamphassena pi, so evam pajānāti: Tathābhūto kho ayam kāyo yathābhūtasmim kāye pāṇisamphassā pi kamanti, ledḍusamphassā pi kamanti, dāṇdasamphassā pi kamanti, satthasamphassā pi kamanti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā Kakacūpamovāde: Ubhatodāṇḍakena ce pi bhikkhave corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyum. tatra pi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro ti. Āraddham kho pana me viriyam bhavissati asallīnam, upaṭṭhitā sati asam-muṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitam cittam ekaggam. Kāmam dāni imasmim kāye pāṇisamphassā pi kamantu, ledḍusamphassā pi kamantu, dāṇdasamphassā pi kamantu, satthasamphassā pi kamantu, karīyati h' idam buddhānam sāsanam - ti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na saṇṭhāti, so tena sam-vijjati samvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata me na vata me suladdham, yassa me evam

Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na saṅthātī. Seyyathā pi āvuso suṇisā sasuram disvā saṁvijjati saṁvegam āpajjati. evam - eva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na saṅthātī, so tena saṁvijjati saṁvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata me na vata me suladdham. yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na saṅthātī. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā saṅthātī, so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katanī hoti.

Seyyathā pi āvuso kaṭṭhañ - ca paṭicca valliñ - ca paṭicca tiṇañ - ca paṭicca mattikañ - ca paṭicca ākāso parivārito agāran - t' eva saṅkham gacchati, evam - eva kho āvuso aṭṭhim ca paṭicca nahāruñ - ca paṭicca maṁsañ - ca paṭicca cammañ - ca paṭicca ākāso parivārito rūpan - t' eva saṅkham gacchati. Ajjhattikañ - ce āvuso cakkhuni aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā na āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattikañ - ce āvuso cakkhum aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho āvuso ajjhattikañ - c' eva cakkhum aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti tajjo ca samannāhāro hoti. evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yam tathābhūtassa rūpam tam rūpupādānakkhandhe saṅgham gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgham gacchati. yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgham gacchati. ye tathābhūtassa saṅkharā te saṅkharupādānakkhandhe saṅgham gacchanti, yam tathābhūtassa viññāṇam tam viññāṇupādānakkhandhe saṅgham gacchati. So evam pajānāti: Evaṁ kira 'mesam pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hotiti. Vuttam kho pan' etaṁ Bhagavatā: Yo paṭiccasamuppādaṁ

passati so dhammām passati, yo dhammām passati so paṭiccasamuppādām passatīti. Paṭiccasamuppānnā kho pan' ime yadidām pañc' upādānakkhandhā. Yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānam so dukkhasamudayo, yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgapahānam so dukkhanirodho. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katañ hoti. Ajjhattikañce āvuso sotam aparibhinnam hoti — pe — ghānam aparibhinnam hoti — jivhā aparibhinnā hoti — kāyo aparibhinnō hoti — mano aparibhinnō hoti bāhirā ca dhammā na āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattiko ce āvuso mano aparibhinnō hoti bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho āvuso ajjhattiko c' eva mano aparibhinnō hoti bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti tajjo ca samannāhāro hoti. evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yam tathābhūtassa rūpañ tam rūpupādānakkhandhe saṅgaham gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgaham gacchati, yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ye tathābhūtassa sañkhārā te sañkhārupādānakkhandhe saṅgaham gacchanti. Yam tathābhūtassa viññāṇam tam viññāṇupādānakkhandhe saṅgaham gacchati. So evam pajānāti: Evam kira mesam pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hotiti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā: Yo paṭiccasamuppādām passati so dhammām passati, yo dhammām passati so paṭiccasamuppādām passatīti. Paṭiccasamuppānnā kho pan' ime yadidām pañc' upādānakkhandhā. Yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānam so dukkhasamudayo, yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgapahānam so dukkhanirodho. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katañ hotiti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhinandun - ti.

29.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe pabhate acirapakkante Devadatte. Tatra kho Bhagavā Devadattam ārabhha hhikkhū āmantesi:

Idha hhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasānkappo. So tena lābhasakkārasilokena attān' ukkamseti paraṁ vamhheti: aham-asmi lābhī silokavā, ime pan' aññe bhikkhū appaññātā appesakkhā ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Seyyathā pi hhikkhave puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamam' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram na aññāsi pheggum na aññāsi tacam na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsam, tathā h' ayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaranīyam tañ - c' assa attham nānuhavissatiti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinihhatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasānkappo. So tena lābhasakkārasilokena attān' ukkamseti param

vambheti: aham - asmi lābhī silokavā, ime pan' aññe bhikkhū appaññātā appesakkhā ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādañ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sākhāpalāsañ aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānañ āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīñō 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīñō dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasañkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attāñ ukkamseti na parami vambheti, so tena lābhasakkārasilokena nā majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto samāno sīlasampadañ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti paripuṇṇasañkappo. So tāya sīlasampadāya attāñ ukkamseti parami vambheti: aham - asmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime pan' aññe bhikkhū dussilā pāpadhammā ti. So tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādañ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanāni caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sārañ atikkamma pheggum atikkamma tacāñ papaṭikam chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavañ puriso aññāsi sārañ na aññāsi pheggum na aññāsi tacāñ na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsañ; tathā h' ayam bhavañ puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanāni caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sārañ atikkamma pheggum atikkamma tacāñ papaṭikam chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - c' assa attham nānubhavissafiti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti ... So tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādañ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati.

Ayām vuccati bhikkhave bhikkhu papaṭikam̄ aggahesi brahma-cariyassa, tena ca vosānam̄ āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam̄ pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranēna sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app' eva nāma imiassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam̄ pabbajito samāno lābhasakkārasilokam̄ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkam̄seti na param̄ vambheti, so tena lābhasakkārasilokena na majjati na-ppamajjati na-ppamādaññāpajjati, appamatto samāno sīlasampadam̄ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya sīlasampadāya na attān' ukkam̄seti na param̄ vambheti, so tāya sīlasampadāya na majjati na-ppamajjati na-ppamādaññāpajjati, appamatto samāno samādhisampadam̄ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya attān' ukkam̄seti param̄ vambheti: aham̄ asmi samāhito ekaggacitto, inne pan' aññe bhikkhū asamāhitā vibhantacittā ti. So tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādaññāpajjati, pamatto samāno dukkham̄ viharati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam̄ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram̄ atikkamma pheggum̄ tacam̄ chetvā ādāya pakkameyya sāran̄-ti maññamāno; tam̄-enaññā cakkhumā puriso disvā evam̄ vadeyya: Na vatāyam̄ bhavam̄ puriso aññāsi sāraññā na aññāsi pheggum̄ na aññāsi tacam̄ na aññāsi papaṭikam̄ na aññāsi sākhāpalasam̄. tathā h' ayām bhavam̄ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam̄ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram̄ atikkamma pheggum̄ tacam̄ chetvā ādāya pakkanto sāran̄-ti maññamāno, yañ-c' assa sārena sārakaraṇīyam̄ tañ-c' assa attham̄ nānubhavissatiti. Evam̄-eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam̄ pabbajito hoti ... So tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādaññāpajjati, pamatto samāno dukkham̄ viharati. Ayām

vuccati bhikkhave bhikkhu tacām aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānām āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotīṇo dukkhapareto, app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamseti na param vambheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadām ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti, so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati. appamatto samāno samādhisampadām ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tāya samādhisampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno nāṇadassanām ārādheti. So tena nāṇadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena nāṇadassanena attān' ukkamseti param vambheti: aham - asmi jānam passam viharāmi, ime pan' aññe bhikkhū ajānam apassam viharantīti. So tena nāṇadassanena majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāraṁ pheggum chetvā ādāya pakkameyya sārañ - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyām bhavām puriso aññāsi sāraṁ na aññāsi pheggum na aññāsi tacāni na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h' ayaṁ bhavām puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāraṁ pheggum chetvā ādāya pakkanto sārañ - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakarānyām tañ - c' assa atthām nānubhavissatīti.

Evam-eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti . . . So tena nāñadasanena majjati pamajjati pamādām āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Ayaṁ vuccati bhikkhave bhikkhu pheggumi aggahesi brahmacariyassa. tena ca vosānam āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkheli domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto. app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evaṁ pabbajito samāno lābhāsakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhāsakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasainkappo. so tena lābhāsakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tena lābhāsakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati. appamatto samāno sīlasampadām ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasainkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati, appamatto samāno samādhisampadām ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasainkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tena nāñadassanena na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati. appamatto samāno samayavimokhām ārādheti. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yaṁ so bhikkhu tāya samayavimuttiyā pari-hāyetha. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sārañ - ñeva chetvā ādāya pakkameyya sārañ - ti jānamāno; tam - enām cakkhumā puriso disvā evaṁ vadeyya: Aññāsi vat-tayaṁ bhavam puriso sārañ aññāsi pheggumi aññāsi tacam aññāsi papaṭikam aññāsi sākhāpalāsaṁ, tathā h' ayaṁ bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno ma-

hato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sārañ - ñeva chetvā ādāya pakkanto sārañ - ti jānamāno, yañ - c' assa sārena sārakarañ- yam tañ - c' assa attham anubhavissatī. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāri- yam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇo dukkhabareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhak- khandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito sa- māno lābhāsakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhā- sakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhāsakkārasilokena na attān' ukkamseti na param vambheti. so tena lābhāsakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto samāno sīlasam- padam ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati, appamatto samāno samādhīsam- padāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhīsam- padāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tāya samādhīsam- padāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto samāno nāñadassanam ārā- dheti. So tena nāñadassanena attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tena nāñadassanena na attān' uk- kamseti na param vambheti. so tena nāñadassanena na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto sa- māno asamayavimokham ārādheti. Aṭṭhānam - etam bhikkhave anavakāso yam so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

Iti kho bhikkhave na - y - idam brahmacariyam lābhā- sakkārasilokānisamā. na sīlasampadānisamā. na samādhī- sampadānisamā. na nāñadassanānisamā. Yā ca kho ayañ bhikkhave akuppā cetovimutti. etadattham - idam bhikkhave brahmacariyam etamisāram etampariyosānan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga- vato bhāsitam abhinandun - ti.

30.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinno kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Ye 'me bho Gotama samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā nātā yasassino titthakarā sādhusammata bahujanassa. seyyathidam Pūraṇo Kassapo. Makkhali Gosālo. Ajito Kesakambalī. Pakudho Kaccāyano. Sañjayo Belaṭṭhaputto. Niganṭho Nātaputto. sabbe te sakāya paṭiññāya abbhāññāṁsu sabbe va nābbhaññāṁsu. udāhū ekacce abbhaññāṁsu ekacce na abbhaññāṁstūti. — Alām brāhmaṇa, titthat' etam: sabbe te sakāya paṭiññāya abbhaññāṁsu sabbe va nābbhaññāṁsu. udāhū ekacce abbhaññāṁsu ekacce na abbhaññāṁsu. Dhamman-te brāhmaṇa desessāmi. tam sunāhi, sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. Evam - bho ti kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsām chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṁ puriso aññāsi sāraṁ na aññāsi pheggum na aññāsi tacam na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsām, tathā h' ayam bhavaṁ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsām chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa attham nānubhavissatiti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamī eva sāram atikkamma pheggum atikkamma

tacām̄ papatikām̄ chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno: tam - enām̄ cakkhumā puriso disvā evam̄ vadeyya: Na vatāyam̄ bhavaṇi puriso aññāsi sāraṇi na aññāsi pheggum̄ na aññāsi tacām̄ na aññāsi papatikām̄ na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h̄ ayam̄ bhavaṇi puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammi' eva sāraṇi atikkamma pheggum̄ atikkamma tacām̄ papatikām̄ chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam̄ tañ - c' assa attham̄ nānubhavissatīti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammi' eva sāraṇi atikkamma pheggum̄ tacām̄ chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno; tam - enām̄ cakkhumā puriso disvā evam̄ vadeyya: Na vatāyam̄ bhavaṇi puriso aññāsi sāraṇi na aññāsi pheggum̄ na aññāsi tacām̄ na aññāsi papatikām̄ na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h̄ ayam̄ bhavaṇi puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammi' eva sāraṇi atikkamma pheggum̄ tacām̄ chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam̄ tañ - c' assa attham̄ nānubhavissatīti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammi' eva sāraṇi pheggum̄ chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno; tam - enām̄ cakkhumā puriso evam̄ vadeyya: Na vatāyam̄ bhavaṇi puriso aññāsi sāraṇi na aññāsi pheggum̄ na aññāsi tacām̄ na aññāsi papatikām̄ na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h̄ ayam̄ bhavaṇi puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammi' eva sāraṇi pheggum̄ chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam̄ tañ - c' assa attham̄ nānubhavissatīti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam̄ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraṇ - neva chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti jānamāno; tam - enām̄ cakkhumā puriso disvā evam̄ vadeyya: Aññāsi vatāyam̄ bhavaṇi puriso sāraṇi aññāsi pheggum̄ aññāsi tacām̄ aññāsi papatikām̄ aññāsi sākhāpalāsaṁ, tathā h̄ ayam̄ bhavaṇi puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam̄ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraṇi yeva chetvā

ādāya pakkanto sāran - ti jānamano. yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyām tañ - c' assa atthām anubhavissatī.

Evam - eva kho brāhmaṇa idh' ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripunṇasāṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena attān' ukkāmseti parañ vambheti: aham - asmi lābhī silokavā, ime pañ' aññē bhikkhū appaññātā appesakkhā ti: lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānamī sacchikiriyāya na chandañ janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sārañ atikkamma pheggum atikkamana tacamī atikkamma papaṭikam sākhāpalāsāmī chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyām tañ - c' assa atthām nānubhavissati. tathūpamāham brāhmaṇa imam puggalām vadāmī.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotīṇo dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripunṇasāṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkāmseti na param vambheti. lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānamī sacchikiriyāya chandañ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti. so tāva sīlasampadāya attamano hoti paripunṇasāṅkappo. so tāva sīlasampadāya attān' ukkāmseti param vambheti: aham - asmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime pañ' aññe bhikkhū dussilā pāpadhammā ti; sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam

dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāraṇi atikkamma pheggum atikkamma tacām papaṭikām chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa ... nānubhavissati, tathūpamāhaṇi brāhmaṇa imāni puggalaṁ vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotiṇño dukkha:pareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakirivā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokāni abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkaṇseti na paraṇi vambheti. lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadāni ārādheti. so tāya sīlasampadāva attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkaṇseti na paraṇi vambheti. sīlasampadāva ca ye aññe dhammā uttaritarā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadāni ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya attān' ukkaṇseti paraṇi vambheti: aham - asuī samāhitō ekaggacitto. imē pan' aññe bhikkhū asamāhitā vibbhantacittā ti: samādhi-sampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāraṇi atikkamma pheggum tacām chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa ... nānubhavissati. tathūpamāhaṇi brāhmaṇa imāni puggalaṁ vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmarañena

sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotiṇo dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkaiñseti na param vambheti. lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkaiñseti na param vambheti. sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadām ārādheti, so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkaiñseti na param vambheti. samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So nāñadassanām ārādheti. so tena nāñadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tena nāñadassanena attān' ukkaiñseti param vambheti: aham - asmi jānam passam viharāñmi. ime pan' aññe bhikkhū ajānam apassam viharantiti; nāñadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāram pheggum chetvā ādāya pakkamanto sārañ - ti maññamāno. yañ - c' assa cārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa attham nānubhavissati. tathupamāham brāhmaṇa imam pugalam vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotiṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito

samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasainkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti, lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti, so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasainkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadām ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasainkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So nāṇadassanām ārādheti. so tena nāṇadassanena attamano hoti no ca kho paripuṇṇasainkappo. so tena nāṇadassanena na attān' ukkamiseti na param vambheti. nāṇadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko.

Katame ca brāhmaṇa dhammā nāṇadassanena uttaritarā ca pañitatarā ca: Idha brāhmaṇa bhikkhu vivicca eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkamī savicāramī vivekajamī pītisukhamī paṭhamamī jhānamī upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattamī sampasādanaṁ cetaso ekodibhāvam avitakkamī avicāramī samādhijamī pītisukhamī dutiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ-ca kāyena paṭisainivedeti yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-vihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam-pi

kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham-asukham upkekhaśatipārisuddhim catuttham jhānām upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭīghasaññānam atthagamā nāṇattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantam viññāpan-ti viññāṇañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanañ samatikkamma na-tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati. Avam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanañ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanañ upasampajja viharati. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanañ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīpā honti. Ayam-pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Ime kho brāhmaṇa dhammā nāṇadassanena uttaritarā ca pañitatarā ca.

Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāram veva chetvā ādāya pakkamanto sārañ-ti jānamāno. yañ-c' assa sārena sārakaraniyām tañ-c' assa attham anubhavissati. tathūpanāham brāhmaṇa imam puggalam vadāmi.

Iti kho brāhmaṇa na-y-idañ brahmačariyām lābhāsakkārasilokānisāmī na sīlasanipadānisāmī na samādhisampadānisāmī na nāṇadassanānisāmī. Yā ca kho

ayam brāhmaṇa akuppā cetovimutti. etadattham - idam brāhmaṇa brahmaṇiyam etamśāram etampariyosānan - ti.

Evam vutte Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavantam etad - avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatā vā ukkujjievya. paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggāni ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntīti, evam - eva kho bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam mām bhavañ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

CŪLASĀROPAMASUTTAM DASAMAM

VAGGO TATIYO.

31.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Nādike viharati Giñjakāvasathe. Tena kho pana samayena āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Go-siṅgasālavanadāye viharanti. Atha kho Bhagavā sāvanhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito yena Go-siṅgasālavanadāyo ten' upasaṅkami. Addasā kho dāyapālo Bhagavantam dūrato va āgacchantañ, disvāna Bhagavantam etad - avoca: Mā samana etam dāyam pāvisi. sant' ettha tayo kulaputtā attakāmarūpā viharanti, mā tesam aphāsum - akāsiti. Assosi kho āyasmā Anuruddho dāyapālassa Bhagavatā saddhim mantayamānassa. sutvāna dāyapālam etad - avoca: Māvuso dāyapāla Bhagavantam vāresi, satthā no Bhagavā anuppatto ti. Atha kho āyasmā Anuruddho yenī āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ten' upasaṅkami. upasaṅkamityā āyasmantañ - ca Nandiyam āyasmantañ - ca Kimbilam etad - avoca: Abhikkamath' āyasmanto, abhikkamath' āyasmanto, satthā no Bha-

gavā anuppatto ti. Atha kho āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Bhagavantam paccuggantvā eko Bhagavato paccacivaram paṭiggahesi eko āsanaṁ paññā-pesi eko pādodakam upaṭṭhāpesi. Nisidi Bhagavā paññatte āsane. nisaja kho Bhagavā pāde pakkhālesi. Te pi kho āyasmanto Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidiṁsu. Ekamantam nisinnam kho āyasmantam Anuruddham Bhagavā etad - avoca:

Kacci vo Anuruddhā khamanīyam, kacci yāpanīyam, kacci piṇḍakena na kilamathāti. — Khamanīyam Bhagavā, yāpanīyam Bhagavā, na ca mayam bhante piṇḍakena kilamā-māti. — Kacci pana vo Anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti. — Tagga mayam bhante samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharāmāti. — Yathākatham pana tumhe Anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti. — Idha mayham bhante evam hoti: Lābhā vata me. suladdham vata me, yo 'ham evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṁ viharāmīti. Tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. mettam manokammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. Tassa mayham bhante evam hoti: Yan - nūnāham sakam cittam nikhipitvā imesam yeva āyasmantānam cittassa vasena vatteyyan - ti. So kho aham bhante sakam cittam nikhipitvā imesam yeva āyasmantānam eittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no bhante kāyā ekañ - ca pana maññe cittan - ti.

Āyasmā pi kho Nandiyo — pe — āyasmā pi kho Kimbilo Bhagavantam etad - avoca: Mayham - pi kho bhante evam hoti: Lābhā vata me. suladdham vata me. yo 'ham evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṁ viharāmīti. Tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. mettam manokammam paccupaṭṭhitam āvī c' eva raho ca. Tassa mayham bhante evam hoti: Yan - nūnāham

sakam̄ cittam̄ nikhipitvā imesam̄ yeva āyasmantānam̄ cittassa vasena vatteyyan̄-ti. So kho aham̄ bhante sakam̄ cittam̄ nikhipitvā imesam̄ yeva āyasmantānam̄ cittassa vasena vat-tāmi. Nānā hi kho no bhante kāyā ekañ-ca pana maññe cittan̄-ti.

Evam̄ kho mayam̄ bhante samaggā sammodamānā avivadāmānā khīrodakībhūtā aññamaññam̄ piyacakkhūhi sam-passantā viharāmāti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Kacci pana vo Anuruddhā appamattā ātāpino pahitattā viharathāti. — Taggha mayam̄ bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmāti. — Yathākatham̄ pana tumhe Anuruddhā appamattā ātāpino pahitattā viharathāti. — Idha bhante am-hākam̄ yo pañhamam̄ gāmato piñdāya pañikkamati. so āsanāni paññāpeti. pānīyam̄ paribhojanīyam̄ upatthāpeti. avakkārapātiñi upatthāpeti. Yo pacchā gāmato piñdāya patikkamati. sace hoti bhuttāvaseso sace ākañkhati bhuñjati. no ce ākañkhati appaharite vā chaddeti appāñake vā udake opilāpeti. So āsanāni pañsāmeti. pānīyam̄ paribhojanīyam̄ pañsāmeti. avakkārapātiñi pañsāmeti. hhattaggam̄ sammajjati. Yo passati pānīyaghātam̄ vā paribhojanīyaghātam̄ vā vaccaghaṭam̄ vā rittam̄ tucchañi so upatthāpeti; sacāssa hoti avisayham̄ hatthavikārena dutiyam̄ āmantetvā hatthavilaingakena upatthāpema. na tv-eva mayam̄ bhante tappaccayā vācañ bhindāma. Pañcābikam̄ kho pana mayam̄ bhante sabbarattivā dham-miyā kathāya sannisidāma. Evam̄ kho mayam̄ bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmāti.

Sādhu sādhu Anuruddhā. Atthi pana vo Amruddhā evam̄ appamattānam̄ ātāpīnam̄ pahitattānam̄ viharatañi uttarīñi manussadhammā alamariya[ñānadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kini hi no siyā bhante. Idha mayam̄ bhante yāvad-e ākañkhāma vivicce' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkañi savicārañi vivekajam̄ pītisñkham̄ pañhamam̄ jhānam̄ upasampajja viharāma. Ayam̄ kho no bhante amhākam̄ appamattānam̄ ātāpīnam̄ pahitattānam̄ viharatañi uttarīñi manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]-viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa

vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākañkhāma vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaññādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāva etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākañkhāma pītiyā ca virāgā upekhakā ca viharāma satā ca sampajānā. sukhañ-ca kāyena paṭisamāvedema yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhabhāvī ti tatiyam jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākañkhāma sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhami asukhami upekbāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarīm manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākañkhāma sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭigbasaññānam atthagamā nānattasaññānam ajanasikārā ananto ākāso ti ākāsāññācāyata-

nam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad - e ākañkhāma sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantam viññāṇam - ti viññāṇañcāyatanañ upasampajja viharāma — pe — sabbaso viññāṇañcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharāma — sabbaso ākiñcaññāyatanañ samatikkamma nevasaññānā - aññāyatanañ upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariyaviseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariyañāṇadassana-viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad - e ākañkhāma sabbaso neva-saññānāsaññāyatanañ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharāma. paññāya ca no disvā āsavā parikkhīñā honti. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro. Imasmā ca mayam bhante phāsuvihārā aññam phāsuvihāram uttaritaram vā paññataram vā na samanupassāmāti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etasmā Anuruddhā phāsuvihārā añño phāsuvihāro uttaritaro vā paññatato vā na - tthiti.

Atha kho Bhagavā āyasmantañ - ca Anuruddham āyasmantañ - ca Nandiyam āyasmantañ - ca Kimbilam dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahañ-setvā utthāy' āsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Bhagavantañ anusamyāyitvā tato pañinivattitvā āyasmā ca Nan-

diyo āyasmā ca Kimbilo āyasmantam Anuruddham etad-avocum: Kin-nu kho mayam āyasmato Anuruddhassa evam-ārocimha: imāsañ-ca imāsañ - ca vihārasamāpattinam mayam lābhino ti, yam no āyasmā Anuruddho Bhagavato sammukhā yāva āsavānam khayā pakāsesiti. — Na kho me āyasmanto evam - ārocesum: imāsañ - ca imāsañ - ca vihārasamāpattinam mayam lābhino ti. Api ca me āyasmantānam cetasā ceto paricca vidito: imāsañ - ca imāsañ - ca vihārasamāpattinam ime āyasmanto lābhino ti. Devatā pi me etam - attham ārocesum: imāsañ - ca imāsañ - ca vihārasamāpattinam ime āyasmanto lābhino ti. Tam - enam Bhagavatā pañhābhī-putṭhena byākatan - ti.

Atha kho Dīgho parajano yakkho yena Bhagavā ten' upa-saṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam atṭhāsi. Ekamantam ṭhito kho Dīgho parajano yakkho Bhagavantam etad-avoca: Lābhā bhante Vajjīnam, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammā-sambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Dīghassa parajanassa yakkhassa saddam sutvā bhummā devā saddam-anussāvesum: Lābhā vata bho Vajjīnam, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Bhummānam devānam saddam sutvā Cātummahārājikā devā — pe — Tāvatiṁsā devā — Yāmā devā — Tusitā devā — Nimmānarati devā — Paranimmitavasavattino devā — Brahmakāyikā devā saddam-anussāvesum: Lābhā vata bho Vajjīnam, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Itiha te āyasmanto tena khaṇena tena muhuttena yāva Brahma-lokā vidiṭā ahesum.

Evam - etam Dīgha, evam - etam Dīgha. Yasmā pi Dīgha kulā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā. tañ ce pi kulam ete tayo kulaputte pasannacittam anussareyya tassa p'assa kulassa dīgharattam hitāya sukħāya. Yasmā pi Dīgha kulaparivaṭṭā ete tayo kulaputtā agārasmā

anagāriyam pabbajitā, so ce pi kulaparivatṭo ete tayo kula-putte pasannacitto anussareyya tassa p' assa kulaparivatṭassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha gāmā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi gāmo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa gāmassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha nigamā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi nigamo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa nigamassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha nagarā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, tañ - ce pi nagarami ete tayo kulaputte pasannacittam anussareyya tassa p' assa nagarassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha janapadā ete ayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi janapado ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa janapadassa dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha khattiyā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa khattiyānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha brāhmaṇā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa brāhmaṇānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha vessā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyuni sabbesānam p' assa vessānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha suddā ete tayo kulaputtā pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa suddānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sadevako ce pi Dīgha loko samārako sabrahmako sassamaṇabrahmaṇī pajā sadevamanussā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyya sadevakassa p' assa lokassa samārakassa sabrahmakkassa sassamaṇabrahmaṇīyā pajāya sadevamanussāyā dīgharattam hitāya sukhāya. Passa Dīgha yāva c' ete tayo kulaputtā bahujanahitāya patipannā bahujanasukhāya lokānu-kampāya, atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Dīgho parajano yak-kho Bhagavato bhāsitaṁ abhinandīti.

32.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Gosinga-sālavanadāye viharati sambahulehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṁ, āyasmatā ca Sāriputtena āyasmatā ca Mahāmoggallānena āyasmatā ca Mahākassapena āyasmatā ca Anuruddhena āyasmatā ca Revatena āyasmatā ca Ānandena, aññehi ca abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṁ. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno sāyanhasamayāni patisallānā vuṭṭhito yen' āyasmā Mahākassapo ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Mahākassapam etad-avoca: Āyām' āvuso Kassapa yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamissāma dhammasavanāyāti. Evam - āvuso ti kho āyasmā Mahākassapo āyasmato Mahāmoggallānassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca Mahāmoggallāno āyasmā ca Mahākassapo āyasmā ca Anuruddho yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamīnsu dhammasavanāya. Addasā kho āyasmā Ānando āyasmantañ - ca Mahāmoggallānam āyasmantañ - ca Mahākassapam āyasmantañ - ca Anuruddham yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamante dhammasavanāya. disvāna yen' āyasmā Revato ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantaṁ Revatāni etad-avoca: Upasaṅkamantā kho amū āvuso Revata sappurisā yen' āyasmā Sāriputto tena dhammasavanāya. Āyām' āvuso Revata yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamissāma dhammasavanāyāti. Evam - āvuso ti kho āyasmā Revato āyasmato Ānandassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamīnsu dhammasavanāya.

Addasā kho āyasmā Sāriputto āyasmantañ - ca Revatañ āyasmantañ - ca Ānandam dūrato va āgacchante, disvāna āyasmantaṁ Ānandam etad-avoca: Etu kho āyasmā Ānandas - sāgatam āyasmato Ānandassa Bhagavato upaṭṭhākassa Bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇīyam āvuso Ānanda Gosingasālavanam. dosinā ratti, sabbaphāliplullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Ānanda bhikkhunā Gosingasālavanam sobheyyāti. — Idh' āvuso

Sāriputta bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇām parisuddham brahma-cariyām abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā, vacasā paricitā, manasā 'nupekkhitā, diṭṭhiyā sup-paṭividdhā; so catunnām parisānām dhammām deseti pari-maṇḍalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusaya: samugghātāya. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanām sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantām Revataṁ etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Revata āyasmatā Ānandena yathā sakam paṭibhānām. Tattha dāni mayam āyasmantām Revataṁ pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Revata Gosiṅgasālavanām . . . Kathamīrūpena āvuso Revata bhikkhunā Gosiṅgasālavanām sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu paṭisallāṇārāmo hoti paṭisallāṇarato, ajjhattāni cetosamatham-anuyutto, anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato. brūhetā suññāgārānam. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanām sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantām Anuruddham etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Anuruddha āyasmatā Revatena yathā sakam paṭibhānām. Tattha dāni mayam āyasmantām Anuruddham pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Anuruddha Gosiṅgasālavanām . . . Kathamīrūpena āvuso Anuruddha bhikkhunā Gosiṅgasālavanām sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamāṇusakena sahassam lokānam voloketi. Seyyathā pi āvuso Sāriputta cakkhumā puriso upari pāsādavaragato sahassam nemimaṇḍalānam volokeyya, evam - eva kho āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamāṇusakena sahassam lokānam voloketi. Evarūpena kho āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanām sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantām Mahākassapām etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Kassapa āyasmatā Anuruddhena yathā sakam paṭibhānām. Tattha dāni mayam āyasmantām Mahākassapām pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Kassapa Gosiṅgasālavanām . . . Kathamīrūpena āvuso Kassapa

bhikkhunā Gosīngasālavanām sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vanñnavādī, attanā ca piñdapātiko hoti piñdapātikattassa ca vanñnavādī, attanā ca pañsukūliko hoti pañsukūlikattassa ca vanñnavādī, attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vanñnavādī, attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vanñnavādī, attanā ca santuṭṭho hoti santuṭṭhiyā ca vanñnavādī, attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vanñnavādī. attanā ca asaṁsaṭṭho hoti asaṁsaggassa ca vanñnavādī. attanā ca āraddhaviriyo hoti viriyārambhassa ca vanñnavādī, attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vanñnavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāya ca vanñnavādī, attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampanpadāya ca vanñnavādī, attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vanñnavādī, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vanñnavādī. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosīngasālavanām sobheyyāti.

Evām vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Mahāmoggallānam etad-avoca: Byākataṁ kho āvuso Moggallāna āyasmatā Mahākassapena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahāmoggallānam pucchāma: Ramaṇīyam āvuso Moggallāna Gosīngasālavanām... Kathamrūpena āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosīngasālavanām sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta dve bhikkhū abhidhammakatham kathenti, te aññamaññam pañham puechanti. aññamaññassa pañham puṭṭhā vissajjenti no ca saṁsādenti. dhammī ca nesañ kathā pavattanī hoti. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosīngasālavanām sobheyyāti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam Sāriputtam etad-avoca: Byākataṁ kho āvuso Sāriputta amhehi sabbehi' eva yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Sāriputtam pucchāma: Ramaṇīyam āvuso Sāriputta Gosīngasālavanām, dosinā ratti, sabbaphālipullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Sāriputta Gosīngasālavanām sobheyyāti. — Idh' āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyā ākañ-

khati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṁ viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati nājjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharati. Seyyathā pi āvuso Moggallāna rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānam dussānam dussakaraṇḍako pūro assa, so yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya pubbanhasamayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam pubbanhasamayaṁ pārupeyya. yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya nājjhantikam samayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam majjhantikam samayaṁ pārupeyya. yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya sāyanhasamayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam sāyanhasamayaṁ pārupeyya; evam-eva kho āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasaṁ vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati: so yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharati. Evarūpena kho āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosiṅgasālavanaṁ sobheyyāti.

Atha kho āyasmā Sāriputto te āyasmante etad-avoca: Byākataṁ kho āvuso amhehi sabbeḥ' eva yathā sakaṁ paṭibhānam. Āyām' āvuso yena Bhagavā ten' upasaṅkamissāma. upasaṅkamitvā etam-attrahā Bhagavato ārocessāma. yathā no Bhagavā byākarissati tathā naṁ dhāressāmāti. Evam-āvuso ti kho te āyasmanto āyasmato Sāriputtassa paccassosuṁ. Atha kho te āyasmanto yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantam etad-avoca: Idha bhante āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando yenāham ten' upasaṅkamim̄su dhammasavanāyā. Addasam̄i kho aham̄ bhante āyasmantañ- ca Revatañ āyasmantañ- ca Ānandam̄i dūrato va āgacchante. disvāna āyasmantañ- ca Ānandam̄i dūrato va āgacchante.

mantam Ānandam etad - avocam: Etu kho āyasmā Ānando, sāgatam āyasmato Ānandassa Bhagavato upatthākassa Bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇiyam āvuso Ānanda Gosīṅgasālavanam, dosinā ratti. sabbaphālipullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Ānanda bhikkhunā Gosīṅgasālavanam sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Ānando mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhēkalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā, vacasā paricitā. manasā 'nupekkhitā. ditthiyā suppaṭividdhā; so catunnam parisānam dhammām deseti parimāṇdalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasamugghātāya. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosīṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta. yathā tam Ānando va sammā byākaramāno byākareyya. Ānando hi Sāriputta bahussuto sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhēkalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā. vacasā paricitā. manasā 'nupekkhitā. ditthiyā suppaṭividdhā; so catunnam parisānam dhammām deseti parimāṇdalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasamugghātāyāti.

Evaṁ vutte aham bhante āyasmantam Revatam etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Revata āyasmata Ānandena yathā sakam patibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Revataṁ puechāma: Ramaṇiyam āvuso Revata ... sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Revato mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu patisallāṇārāmo hoti patisallāṇarato, aijhattam cetosamatham - anuyutto. anirākatajjhāno, vipassanāya samiannāgato. brūhetā suññāgārānam. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosīṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta. yathā tam Revato va sammā byākaramāno byākareyya. Revato hi Sāriputta paṭisallāṇārāmo paṭisallāṇarato. aijhattam cetosamatham - anuyutto. anirākatajjhāno, vipassanāya samiannāgato. brūhetā suññāgārānam - ti.

Evam vutte aham bhante āyasmantam Anuruddham etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Anuruddha āyasmata Revatena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Anuruddham pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Anuruddha ... sobheyyāti. Evam vutte bhante āyasmā Anuruddho mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Seyyathā pi āvuso Sāriputta cakkhumā puriso uparipāsādavaragato sahassam nemimāṇḍalānam volokeyya. evam - eva kho āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosingasālavanam sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta. yathā tam Anuruddho va sammā byākaramāno byākareyya. Anuruddho hi Sāriputta dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketiti.

Evam vutte aham bhante āyasmantam Mahākassapam etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Kassapa āyasmata Anuruddhena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahākassapam pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Kassapa ... sobheyyāti. Evam vutte bhante āyasmā Mahākassapo mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vanṇavādī. attanā ca piṇḍapātiko hoti piṇḍapātikattassa ca vanṇavādī. attanā ca paniṣukūliko hoti paniṣukūlikattassa ca vanṇavādī. attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vanṇavādī. attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vanṇavādī. attanā ca santuttho hoti santutthiyā ca vanṇavādī. attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vanṇavādī. attanā ca asaṁsaṭho hoti asaṁsaggassa ca vanṇavādī. attanā ca āraddhaviriyō hoti viriyārambhassa ca vanṇavādī. attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vanṇavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāya ca vanṇavādī. attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampanadāya ca vanṇavādī. attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vanṇavādī. attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampanadāya ca vanṇavādī. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosingasālavanam

sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta, yathā tam Kassapo va sammā byākaramāno byākareyya. Kassapo hi Sāriputta attanā ca āraññako āraññakattassa ca vanñnavādī... attanā ca vimuttināñadassanasampanno vimuttināñadassanasampadāya ca vanñnavādī ti.

Evām vutte aham bhante āyasmantam Mahāmoggallānam etad-avocam: Byākataṁ kho āvuso Moggallāna āyasmata Mahākassapena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahāmoggallānam pucchāma: Ramañiyam āvuso Moggallāna... sobheyyāti. Evām vutte bhante āyasmā Mahāmoggallāno mām etad-avoca: Idh' āvuso Sāriputta dve bhikkhū abhidhammakatham kathenti, te aññamañnam pañham pucchanti, aññamañnassa pañham puṭṭhā vissajjenti no ca saṁsādenti, dhammī ca nesam kathā pavattanī hoti. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanai sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta, yathā tam Moggallāno va sammā byākaramāno byākareyya. Moggallāno hi Sāriputta dhammakathiko ti.

Evām vutte āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavantam etad-avoca: Atha khvāham bhante āyasmantam Sāriputtam etad-avocam: Byākataṁ kho āvuso Sāriputta amhehi sabbe' eva yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Sāriputtam pucchāma: Ramañiyam āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam. dosinā ratti. sabbaphāliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. Evām vutte bhante āyasmā Sāriputto mām etad-avoca: Idh' āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiya ākañkhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiya pubbanhasamayam viharati, yāya vihārasamāpattiya ākañkhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiya majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiya ākañkhati sāyanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiya sāyanhasamayam viharati. Seyyathā pi āvuso Moggallāna rañño vā rājanahāmattassa vā nānārattanam dussānam dussakarañdako pūro assa, so yañ-nad-eva dussayugam ākañkheyya pubbanhasamayam

pārupitum tan - tad - eva dussayugam pubbanhasamayaṁ pārupeyya. yañ - ñad - eva dussayugam ākaṅkheyya majjhantikam samayaṁ pārupitum tan - tad - eva dussayugam majjhantikam samayaṁ pārupeyya, yañ - ñad - eva dussayugam ākaṅkheyya sāyanhasamayaṁ pārupitum tan - tad - eva dussayugam sāyanhasamayaṁ pārupeyya; evam - eva kho āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasaṁ vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharati. Evarūpena kho āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosiṅgasālavananam sobheyyāti. — Sādhu sādhu Moggallāna. yathā tam Sāriputto va sammā byākaramāno byākareyya. Sāriputto hi Moggallāna cittam vasaṁ vatteti. no ca Sāriputto cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharatiti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantam etad - avoca: Kassa nu kho bhante subhāsitam - ti. — Sabbesamī vo Sāriputta subhāsitam pariyāyena. Api ca mama pi sunātha yathārūpena bhikkhunā Gosiṅgasālavananam sobheyya. Idha Sāriputta bhikkhu pacchābhuttamī piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkam ābhujitvā ujuni kāyamī paṇidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā: nā tāvāham imamī pallaṅkam bhindissāmi yāva me nānupādāya āsavehi cittam vimuccissatiti. Evarūpena kho Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavananam sobheyyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te āyasmanto Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

33.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvathiyam viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikklu āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogāṇam pariharitum phātikattuṁ. katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave gopālako na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti, na āsātikam sātētā hoti. na vaṇam paṭicchādetā hoti. na dhūmaṁ kattā hoti. na tittham jānāti. na pītam jānāti. na vīthim jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogāṇam pariharitum phātikattum. Evam - eva kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammavinaye vuddhiṁ virūḍhim vepullam āpajjituṁ. katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti, na āsātikam sātētā hoti, na vaṇam paṭicchādetā hoti. na dhūmaṁ kattā hoti. na tittham jānāti. na pītam jānāti. na vīthim jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yaṁ kiñci rūpam sabbam rūpam cattāri mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. Evam kho bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu: kammalakkhaṇo bālo. kammalakkhaṇo pañdito ti yathābhūtam na - ppajānāti. Evam kho bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na āsātikam sātētā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu uppānam kāmavitakkam adhivāseti na ppajahati na vinodeti na byantikaroti na anabhāvam gameti, uppānam byāpādavitakkam — pe — uppānam vihimsāvitakkam — uppānuppanne pāpake akusale dhamme adhivāseti

na - ppajahati na vinodeti na byantikaroti na anabhāvam ga-
meti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na āsātikam̄ sātētā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na vaṇam̄ paṭicchādetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpam̄ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enām cakkhundriyam̄ asam̄vutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum̄ tassa saṁvarāya na paṭipajjati. na rakkhati cakkhundriyam̄. cakkhundriye na saṁvaram̄ āpajjati. Sotena saddam̄ sutvā — pe — ghānena gandham̄ ghāyitvā — jivhāya rasam̄ sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam̄ phusitvā — manasā dhammaṁ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enām manindriyam̄ asam̄vutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum̄ tassa saṁvarāya na paṭipajjati. na rakkhati manindriyam̄, manindriye na saṁvaram̄ āpajjati. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na vaṇam̄ paṭicchādetā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na dhūmam̄ kattā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yathāsutam̄ yathāpariyattam̄ dhammam̄ na vitthārena paresam̄ desetā hoti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na dhūmam̄ kattā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na tittham̄ jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālam̄ upasaṅkamitvā na paripucchatī na paripañhatī: idam̄ bhante katham̄, imassa ko attho ti. Tassa te āyasmanto avivācañ - c' eva na vivaranti. anuttānikatañ - ca na uttānikaronti. anekavihitesu ca kañkhāthānīyesu dhanimesu kañkham̄ na paṭi- vinodenti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na tittham̄ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na pītām̄ jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu Tathāgatappavedite dhammadvinaye desiyamāne na labhati atthavedam̄, na labhati dhammavedam̄, na labhati dhammūpasamihitam̄ pāmujjam̄. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na pītām̄ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na vīthim̄ jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ariyam̄ atṭhaṅgikam̄ maggam̄ yathābhūtam̄ na - ppajānāti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na vīthiñ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na gocarakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cattāro satipatṭhāne yathābhūtam̄ na - ppajānāti. Evam̄ kho

bhikkhave bhikkhu na gocarakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu anavasesadōhī hoti: Idha bhikkhave bhikkhu saddhā gahapatikā abhihaṭṭhum pavārenti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayaparikkhārehi. tatra bhikkhu mattam na jānāti paṭīggahaṇāya. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu anavasesadōhī hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tesu na mettam kāyakammām paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca, na mettam vacikammām paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca. na mettam manokammām paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammadvinaye vuddhiṁ virūlhiṁ vepullam āpajjituṁ.

Ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇam pariharitum phātikattum, katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave gopālako rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti. āsāṭikam sāṭetā hoti. vaṇam paṭicchādetā hoti, dhūmaṁ kattā hoti. tittham jānāti, pītam jānāti, vīthim jānāti, gocarakusalo hoti. sāvasesadōhī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇam pariharitum phātikattum. Evaṁ - eva kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmim dhammadvinaye vuddhiṁ virūlhiṁ vepullam āpajjituṁ, katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti. āsāṭikam sāṭetā hoti, vaṇam paṭicchādetā hoti. dhūmaṁ kattā hoti. tittham jānāti. pītam jānāti, vīthim jānāti. gocarakusalo hoti. sāvasesadōhī ca hoti, ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yam kiñci rūpam sabbam rūpam cattāri

mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpan - ti yathābhūtam pajānāti. Evañi kho bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu: kammalakkhaṇo bālo. kammalakkhaṇo paññito ti yathābhūtam pajānāti. Evañi kho bhikkhave bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu āsātikam sātētā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu uppānām kāmavitakkañ nādhivāseti, pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppānām byāpādavitañkam — pe — uppānām vihiniśāvitakkañ — uppānuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti. pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Evam kho bhikkhave bhikkhu āsātikam sātētā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu vañam pañcchādetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikarañam - enām cakkhundriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya pañcipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye saṁvaram āpajjati. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasañ sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammāni viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikarañam - enām manindriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya pañcipajjati. rakkhati manindriyam, manindriye saṁvaram āpajjati. Evam kho bhikkhave bhikkhu vañam pañcchādetā hoti. Kathañ - ea bhikkhave bhikkhu dhūmañ kattā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yathāsutam yathāpariyattam dhammāni vitthārena parresam desetā hoti. Evam kho bhikkhave bhikkhu dhūmañ kattā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu tittham jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālam upasaṅkamitvā paripuechati paripañhati: idam bhante kathañ. imassa ko attho ti. Tassa te āyasmanto avivaṭañ - c' eva vivaranti. anuttānikatañ - ca uttānikaronti. anekavihitesu ca kaṅkhāṭhānīyesu dhammesu kaṅkham pañvinodenti. Evañi kho bhikkhave bhikkhu tittham jānāti. Kathañ - ca bhikkhave

bhikkhu pītam jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu Tathāgatappa-vedite dhammadavinaye desiyamāne labhati atthavedam. labhati dhammadvedam, labhati dhammūpasamīhitam pāmujjam. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu pītam jānāti. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ariyam aṭṭhaṅgikam maggam yathābhūtam pajānāti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtam pajānāti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu sāvasesadohi hoti: Idha bhikkhave bhikkhūm saddhā gahapatikā abhihaṭṭhum pavārenti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. tatra bhikkhu mattam jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu sāvasesadohi hoti. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhāpeti āvī c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhāpeti āvī c' eva raho ca. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmīn dhammadavinaye vuddhini virūḍhim vepullam āpajjituñ-ti.

Idam-avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitañ abhinandun- ti.

34.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Vajjisu viharati Ukkācelāyam Gaṅgāya nadiyā tīre. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Bhūtapubbaṁ bhikkhave Māgadhako gopālako duppaññājātiko vassānaiṁ pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram asamavekkhitvā pāriman - tīram atitthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. Atha kho bhikkhave gāvo majjhe Gaṅgāya nadiyā sote āmañḍaliyam karitvā tatth' eva anayabyasanam āpajjimśu; tam kissa hetu: Tathā hi so bhikkhave Māgadhako gopālako duppaññājātiko vassānaiṁ pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram asamavekkhitvā pāriman - tīram atitthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. Evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samañā vā brāhmaṇā vā akusalā imassa lokassa akusalā parassa lokassa, akusalā Māradheyyassa akusalā a-Māradheyyassa, akusalā Maccudheyyassa akusalā a-Maccudheyyassa, tesam ye sotabbam saddahātabbam maññissanti tesam tam bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya.

Bhūtapubbaṁ bhikkhave Māgadhako gopālako sappaññājātiko vassānaiṁ pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram samavekkhitvā pāriman - tīram titthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. So paṭhamam patāresi ye te usabli gopitaro gopariṇāyakā, te tiriyaṁ Gaṅgāya sotam chetvā sothīnā pāram agamamīsu; athāpare patāresi balavagāve daminagāve, te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotam chetvā sothīnā pāram agamamīsu; athāpare patāresi vacchatare vacchatariyo. te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotam chetvā sothīnā pāram agamamīsu; athāpare patāresi vacchake kisabalake. te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotam chetvā sothīnā pāram agamamīsu. Bhūtapubbaṁ bhikkhave vacchako taruṇako tāvad - eva jātako mātu goravakena vuyhamāno so pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotam chetvā sothīnā pāram agamāsi; tam kissa hetu: Tathā hi so bhikkhave Māgadhako gopālako

sappaññajātiko vassānam pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman-tīraṁ samavekkhitvā pāri-man-tīraṁ titthen' eva gāvo patāresi uttaran-tīraṁ Suvide-hānam. Evam-eva kho bhikkhave ye hi keci samañā vā brāhmaṇā vā kusalā imassa lokassa kusalā parassa lokassa, kusalā Māradheyyassa kusalā a-Māradheyyassa, kusalā Maccudheyyassa kusalā a-Maccudheyyassa, tesam ye sotabbām saddhātahbām maññissanti tesam tam hūvissati dīgharattām hitāya sukhāya.

Seyyathā pi bhikkhave ye te usahhā gopitaro gopariñā-yakā te tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sotthinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū arahanto khīñāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadathā parikkhiṇabhabhasaṁyojanā samma-d-aññā vimuttā, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gatā. Seyyathā pi te bhikkhave halavagavā dammagavā tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sotthinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānāni parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti. Seyyathā pi te bhikkhave vacchatarā vacchatariyo tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sotthinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū tiṇṇam saṁyojanānāni parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāmino sakid-eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissanti, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti. Seyyathā pi te bhikkhave vacchakā kisabalakā tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sotthinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho hhikkhave ye te hhikkhū tiṇṇam saṁyojanānāni parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti. Seyyathā pi so bhikkhave vacchako tarunako tāvad-eva jātako mātu goravakena vuyhamāno tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sotthinā pāram agamāsi, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū dhammānu-sārino saddhāuusārino, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti. Aham kho pana bhikkhave

kusalo imassa lokassa kusalo parassa lokassa. kusalo Māradheyyassa kusalo a-Māradheyyassa. kusalo Maccudheyyassa kusalo a-Maccudheyyassa. Tassa mayhaṁ bhikkhave ye sotabbam saddahātabbam maññissanti tesam tam bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyāti.

Idam - avoca Bhagavā, idam vatvā Sugato athāparam etad - avoca Satthā:

Ayam loko paraloko jānatā suppakāsito.
yañ - ca Mārena sampattam appattam yañ - ca Maccunā.

Sabbam lokam abhiññāya sambuddhena pajānatā vivaṭam amatadvāram khemam nibbānapattiya.

Chinnam pāpimato sotam viddhastam vinalikatam, pāmujjabahulā hotha, khemam patt' attha bhikkhavo ti.

CŪLAGOPĀLAKASUTTAM CATUTTHAM.

35.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyam viharati Mahāvane Kūṭagārasālāyam. Tena kho pana sama-yena Saccako Niganṭhaputto Vesāliyam paṭivasati. bhassappa-vādiko paṇḍitavādo sādhusammato bahujanassa. So Vesāliyam parisatam evam vācām bhāsatī. Nāhan - tam passāmī samaṇam vā brāhmaṇam vā saṅghim gaṇīm gaṇācariyam. api arahantam sammāsambuddham paṭijānamām, yo mayā vādena vādām samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya. yassa na kacchehi sedā mucceyyum; thūṇañ - ce p' aham acetanam vādena vādām samārabheyyam sā pi mayā vādena vādām samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. ko pana vādo manussabhūtassāti. Atha kho āyasmā Assaji pubbanhasamayaṁ nivāsetvā patta-civaram ādāya Vesālini piṇḍāya pāvisi. Addasā kho Saccako Niganṭhaputto Vesāliyam jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno

anuvicaramāno āyasmantam Assajim dūrato va āgacchantam, disvāna yen' āyasmā Assaji ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmatā Assajinā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. Ekamantam thito kho Saccako Niganṭhaputto āyasmantam Assajim etad-avoca: Katham pana bho Assaji samaṇo Gotamo sāvake vineti. kathambhāgā ca pana samaṇassa Gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatiti. — Evam kho Aggivessana Bhagavā sāvake vineti. evambhāgā ca pana Bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: Rūpam bhikkhave aniccam, vedanā anicca, saññā anicca. saṅkhārā anicca. viññānam aniccam; rūpam bhikkhave anattā. vedanā anattā. saññā anattā, saṅkhārā anattā. viññānam anattā; sabbe saṅkhārā anicca, sabbe dhammā anattā ti. Evam kho Aggivessana Bhagavā sāvake vineti. evambhāgā ca pana Bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatiti. — Dussutam vata bho Assaji assumha ye mayam evānīvādīm samaṇam Gotamam assumha; app-eva ca nāma mayam kadāci karahaci tena bhotā Gotamena saddhiṁ samāgaccheyyāmā. app-eva nāma siyā kocid-eva kathāsallāpo, app-eva nāma tasmā pāpakā ditṭhigatā viveceyyāmāti.

Tena kho pana samayena pañcamattāni Licchavisatāni santhāgāre sannipatitāni honti kenacid-eva karanīyena. Atha kho Saccako Niganṭhaputto yena te Licchavī ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā te Licchavī etad-avoca: Abhikkamantu bhonto Licchavī, abhikkamantu bhonto Licchavī. ajja me samaṇena Gotamena saddhiṁ kathāsallāpo bhavissati. Sace me samaṇo Gotamo tathā patiṭṭhissati yathā 'ssa me nātānīñatarena sāvakena Assajinā nāma bhikkhunā patiṭṭhitam, seyyathā pi nāma balavā puriso dighalomikam elakanī lonnesu gahetvā ākaddhheyya parikaddhheyya samparikaddhheyya, evam- evāham samaṇam Gotamam vādena vādām ākaddhissāmi parikaddhissāmi samparikaddhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikākammakaro mahantam sonḍikākilañjam gamblīre udakarahade pakkhipitvā kanṇe gahetvā ākaddhheyya parikaddhheyya samparikaddhheyya. evam- evāham samaṇam Gotamam vādena vādām ākaddhissāmi parikaddhissāmi samparikaddhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikādutto

vālam kanne gahetvā odhuneyya niddhuneyya nicchādeyya, evam - evāham samaṇam Gotamam vādena vādam odhunissāmi niddhunissāmi nicchādessaṁ; seyyathā pi nāma kuñjaro saṭṭhīhāyano gambhīram pokkharaṇiṁ ogāhitvā saṇadhovikam nāma kīlitajātam kīlati. evam - evāham samaṇam Gotamam saṇadhovikam maññe kīlitajātam kīliſsāmi. Abhikkamantu bhonto Licchavī, abhikkamantu bhonto Licchavī, ajja me samaṇena Gotamena saddhiṁ kathāsallāpo bhavissatī. Tatr' ekacce Licchavī evam - āhamsu: Kimi samaṇo Gotamo Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa vādaṁ āropessati. atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto samaṇassa Gotamassa vādaṁ āropessatī. Ekacce Licchavī evam - āhamsu: Kimi so bhavamāno Saccako Nigaṇṭhaputto Bhagavato vādaṁ āropessati. atha kho Bhagavā Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa vādaṁ āropessatī. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto pañcamattehi Licchavisehi pari-vuto yena Mahāvanam Kūṭāgarasālā ten' upasaṅkami.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avoca: Kahan-nu kho bho etarahi so bhavai - Gotamo viharati, dassanakāmā hi mayan - tam bhavantam Gotaman - ti. — Es' Aggivessana Bhagavā Mahāvanam ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle divāvihāram nisīno ti. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto mahatiyā Licchaviparisāya saddhiṁ Mahāvanam ajjhogāhitvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi. sammodanīyam kātham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Te pi kho Licchavī app - ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu. app - ekacce Bhagavatā saddhiṁ sammodiṁsu. sammodanīyam kātham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdiṁsu. app - ekacce yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā ekamantam nisīdiṁsu. app - ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisīdiṁsu. app - ekacce tunhībhūtā ekamantam nisīdiṁsu.

Ekamantam nisīno kho Saccako Nigaṇṭhaputto Bhagavantam etad - avoca: Puccheyyāhām bhavantam Gotamam kañcid - eva desam, sace me bhavañ - Gotamo okāsam karoti pañhassa veyyākaraṇāyāti. — Pucch' Aggivessana yad-

ākañkhasīti. — Katham pana bhavañ Gotamo sāvake vineti, kathaṁbhāgā ca pana bhoto Gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti. — Evañ kho aham Aggivessana sāvake vinemi, evaṁbhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī hahulā pavattati: Rūpam bhikkhave aniccam, vedanā anicca. saññā anicca. sañkhārā anicca, viññānam aniccam; rūpam bhikkhave anattā. vedanā anattā, saññā anattā. sañkhārā anattā, viññānam anattā; sabbe sañkhārā anicca, sabbe dhammā anattā ti. Evañ kho aham Aggivessana sāvake vinemi. evaṁbhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti. — Upamā maññā bho Gotama patībhātīti. — Patībhātu tam Aggivessanāti Bhagavā avoca. — Seyyathā pi bho Gotama ye kec'ime bijagāmabhūtagāmā vuddhiñ virūlhiñ vepullam āpajjanti. sabbe te pañhavim nissāya pañhaviyam patīthāya evam - ete bijagāmabhūtagāmā vuddhiñ virūlhiñ vepullam āpajjanti; seyyathā pi vā pana bho Gotama ye kec'ime balakarañiyā kammantā kariyanti, sabbe te pañhavim nissāya pañhaviyam patīthāya evam - ete balakarañiyā kammantā kariyanti; evam - eva kho bho Gotama rūpattā 'yam purisapuggalo, rūpe patīthāya puññam vā apuññam vā pasavati; vedanattā 'yam purisapuggalo. vedanāya patīthāya puññam vā apuññam vā pasavati; saññatjā 'yam purisapuggalo, saññāya patīthāya puññam vā apuññam vā pasañatī; sañkhārattā 'yam purisapuggalo. sañkhāresu patīthāya puññam vā apuññam vā pasavati; viññānattā 'yam purisapuggalo, viññāne patīthāya puññam vā apuññam vā pasavatīti. — Nanu tvam Aggivessana evam vadesi: Rūpam - me attā. vedanā me attā. saññā me attā. sañkhārā me attā. viññānam - me attā ti. — Aham hi bho Gotama evam vadāmi: Rūpam - me attā, vedanā me attā. saññā me attā, sañkhārā me attā, viññānam - me attā ti. ayañ - ca mahatī janatā ti. — Kim hi te Aggivessana mahatī janatā karissati. īngha tvam Aggivessana sakam yeva vādam nibbēthehiti. — Aham hi bho Gotama evam vadāmi: Rūpam - me attā. vedanā me attā. saññā me attā. sañkhārā me attā. viññānam - me attā ti.

Tena hi Aggivessana tam yev' ettha patipucchissāmi. yathā te khameyya tathā nañ byākareyyāsi. Tam kim-

maññasi Aggivessana: Vatteyya rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassāti. — Vatteyya bho Gotama rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassa. Imesam - pi hi bho Gotama saṅghānam gañānam, seyyathidaiu Vajjīnam Mallānam, vattati sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, kiñ pana rañño khattiyassa muddhāvasittassa, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassa. Vatteyya bho Gotama. vattituñ - ca - mīrahatiti. — Tam kiñ - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: rūpam - me attā ti, vattati te tasmiñ rūpe vaso: evam - me rūpam hotu, evam - me rūpam mā ahosīti. Evam vutte Saccako Nigañṭhaputto tuñhī ahosi. Dutiyam - pi kho Bhagavā Saccakam Nigañṭhaputtam etad - avoca: Tam kiñ - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: rūpam - me attā ti, vattati te tasmiñ rūpe vaso: evam - me rūpam hotu, evam - me rūpam mā ahosīti. Dutiyam - pi kho Saccako Nigañṭhaputto tuñhī ahosi. Atha kho Bhagavā Saccakam Nigañṭhaputtam etad - avoca: Byākarohi dāni Aggivessana, na dāni te tuñhībhāvassa kālo. Yo koci Aggivessana Tathāgatena yāva tatiyam sahadhammikam pañhami puṭṭho na byākaroti etth' ev' assa sattadhā muddhā phalatiti. Tena kho pana samayena vajirapāni yakkho ayasañ vajiram ādāya ādittam sampajjalitam sajotibhūtam Saccakassa Nigañṭhaputtassa upari vehāsam tħito hoti: sacāyam Saccako Nigañṭhaputto Bhagavatā yāva tatiyam sahadhammikam pañhami puṭṭho na byākarissati etth' ev' assa sattadhā muddham phālessāmiti. Tam kho pana vajirapāni yakkham Bhagavā c' eva passati Saccako ca Nigañṭhaputto. Atha kho Saccako Nigañṭhaputto bhīto samviggo lomahaṭṭhajāto Bhaga-

vantam yeva tāṇāmgavesī Bhagavantam yeva leṇāmgavesī Bhagavantam yeva saraṇāmgavesī Bhagavantam etad-avoca: Pucchatu mām bhavam Gotamo, byākarissāmīti.

Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: rūpam - me attā ti, vattati te tasmīm rūpe vaso: evam me rūpam hotu, evam - me rūpam mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: vedanā me attā ti, vattati te tāya vedanāya vaso: evam - me vedanā hotu, evam - me vedanā mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: saññā me attā ti, vattati te tāya saññāya vaso: evam - me saññā hotu, evam - me saññā mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: sañkhārā me attā ti, vattati te tesu sañkhāresu vaso: evam - me sañkhārā hontu, evam - me sañkhārā mā ahesun - ti. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: viññānam - me attā ti, vattati te tasmīm viññāne vaso: evam - me viññānam hotu. evam - me viññānam mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Tam kim - maññasi Aggivessana: rūpam niccam vā aniccam vā ti. — Aniccam bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vipariñāmadhammam kallan - nu tam samanupassitum: etam - mama. eso 'ham - asmi,

eso me attā ti. — No h' idam bho Gotama. — Tam kim-maññasi Aggivessana: vedanā — pe — saññā — saṅkhārā — tam kim - maññasi Aggivessana: viññāṇam niccam vā aniccam vā ti. — Aniccam bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vipariṇāmadhammam kallan-nu tam samanupassitū: etam - mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' idam bho Gotama. — Tam kim - maññasi Aggivessana: Yo nu kho dukkham allīno dukkham upagato dukkham ajjhositu dukkham: etam - mama. eso 'ham - asmi, eso me attā ti samanupassati. api nu kho so sāmāni vā dukkham pariñāneyya dukkham vā parikkhepetvā vihareyyātī. — Kim hi siyā bho Gotama, no h' idam bho Gotamāti.

Seyyathā pi Aggivessana puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno tīpham kūṭhārim ādāya vanam paviseyya. so tattha passeyya mahantam kadalikkhandham ujum navani akukkukajātam; tam - enam mūle chindeyya, mūle chetvā agge chindeyya. agge chetvā pattavaṭṭim vinibbhujeyya. so tattha pattavaṭṭim vinibbhujanto pheggum-pi nādhigaccheyya, kuto sāram; evam - eva kho tvañ Aggivessana mayā sakasmin vāde samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno ritto tuccho aparaddho. Bhāsitā kho pana te esā Aggivessana Vesāliyam parisatū vācā: Nāhan - tam passāmi samaññam vā brāhmañam vā saṅghim gañim gañācariyam. api arahantam sammāsambuddham patijānamānam. yo mayā vādena vādāni samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya. yassa na kacchehi sedā nucceyyum; thūñāñ - ce p' ahañ aetanam vādena vādāni samārabheyyam sā pi mayā vādena vādāni samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. ko pana vādo manussabhūtassāti. Tuyham kho pan' Aggivessana app - ekaccāni sedaphusitāni nalāṭā muttāni uttarā-saṅgam vinibhinditvā bhūmiyam patiṭṭhitāni. Mayham kho pan' Aggivessana ua - tthi etarahi kāyasmim sedo ti. Iti Bhagavā tasmim parisatū suvanṇavapñam kāyam vivari.

Evām vutte Saccako Nigaṇṭhaputto tuṇhībhūto maṇkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisidi.

Atha kho Dummukho Licchaviputto Saccakam Nigaṇṭhaputtam tuṇhībhūtam maṇkubhūtam pattakkhandham adhomukham pajjhāyantam appaṭibhānam viditvā Bhagavantam etad - avoca: Upamā mām Bhagavā paṭibhātiti. — Paṭibhātū tam Dunimukhāti Bhagavā avoca. — Seyyathā pi bhante gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharaṇi, tatr' assa kakkaṭako. Atha kho bhante sambalulā kumārakā vā kumārikā vā tamhā gāmā vā nigamā vā nikkhāmitvā yena sā pokkharaṇi ten' upasaṅkameyyuṇi. upasaṅkamitvā tam pokkharaṇim ogāhitvā kakkaṭakam udakā uddharitvā thale patiṭṭhāpeyyuṇi. Yañ - yad - eva hi so bhante kakkaṭako aṭam abhininnāmeyya tam tad - eva te kumārakā vā kumārikā vā kaṭṭhena vā kaṭṭhalena vā sañchindeyyuṇi sambhañjeyyuṇi sampalibhañjeyyuṇi. Evām hi so bhante kakkaṭako sabbehi aṭehi sañchinnehi sambhaggehi sampalibhaggehi abhabbo tam pokkharaṇim puna otaritum seyyathā pi pubbe. Evām - eva kho bhante yāni Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici tāni Bhagavatā sañchinnaṇi sambhaggāni sampalibhaggāni, abhabbo ca dāni bhante Saccako Nigaṇṭhaputto puna Bhagavantam upasaṅkamitum yadi - dam vādādhippāyo ti. Evām vutte Saccako Nigaṇṭhaputto Dummukham Licchaviputtaṁ etad - avoca: Āgamehi tvām Dummukha, āgamehi tvām Dummukha, na mayam tayā saddhim mantema, idha mayam bhotā Gotamena saddhīm mantema.

Tiṭṭhat' esā bho Gotama amhākañ - c' eva aññesañ - ca pūthusamaṇabrahmaṇānam vācā. vilāpañ vilapitam maññe. Kittāvata ca nu kho bphoto Gotamassa sāvako sāsanakaro hoti ovādapatiñkaro tiṇnavicikiccho vigatakathānikatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatiti. — Idha Aggivessana mama sāvako yām kiñci rūpam atitānāgata - paccuppannañ. ajjhattam vā bahiddhā vā, olārikam vā suku - manam vā, hīnam vā pañitam vā. yām dūre santike vā, sabbam rūpam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam-

etam yathābhūtam sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci saṅkhārā — yām kiñci viññāṇam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oḷārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yām dūre santike vā, sabbam viññāṇam: n' etam mama, n' eso 'ham-asmi. na mēso attā ti evam- etam yathābhūtam sammappaññāya passati. Ettāvatā kho Aggivessana mama sāvako sāsanakaro hoti ovādapatiṭkaro tiṇṇavīcīkiccho vigatakatham- katho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatiti. — Kittāvatā pama bho Gotama bhikkhu arahaṁ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇa- bhavasamīyojano samma - d - aññā vimutto ti. — Idh' Aggivessana bhikkhu yām kiñci rūpam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oḷārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yām dūre santike vā, sabbam rūpam: n' etam mama, n' eso 'ham-asmi. na mēso attā ti evam- etam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuppādā vimutto hoti. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci saṅkhārā — yām kiñci viññāṇam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oḷārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yām dūre santike vā, sabbam viññāṇam: n' etam mama, n' eso 'ham-asmi. na mēso attā ti evam- etam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuppādā vimutto hoti. Ettāvatā kho Aggivessana bhikkhu arahaṁ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇa- bhavasamīyojano samma - d - aññā vimutto. Evam vimuttacitto kho Aggivessana bhikkhu tīhi anuttariyehi sam- aṇnāgato hoti: dassanānuttariyena paṭipadānuttariyena vi- muttānuttariyena. Evam vimutto kho Aggivessana bhikkhu Tathāgatañ-ñeva sakkaroti garukaroti māneti pūjeti: buddho so Bhagavā bodhāya dhammam deseti, danto so Bhagavā damathāya dhammam deseti, santo so Bhagavā samathāya dhammam deseti, tiṇṇo so Bhagavā taranāya dhammam deseti, parinibbuto so Bhagavā parinibbānāya dhammam desetī.

Evam vutte Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam etad-

avoca: Mayam - eva bho Gotama dhamśī, mayam pagabbhā, ye mayam bhavantam Gotamam vādena vādām āsādetabbam amanñimha. Siyā hi bho Gotama hatthippabhinnam āsajja purisassa sotthibhāvo. na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi bho Gotama jalantam aggik-kandham āsajja purisassa sotthibhāvo. na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi bho Gotama āsivisaṁ ghoravisaṁ āsajja purisassa sotthibhāvo, na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Mayam - eva bho Gotama dhamśī, mayam pagabbhā, ye mayam bhavantam Gotamam vādena vādām āsādetabbam amanñimha. Adhivāsetu ca me bhāvam Gotamo svātanāya bhattam saddhiṁ bhikkhusaṅghenāti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato adhivāsanam viditvā te Licchavī āmantesi: Sunantu me bhonto Licchavī: samāṇo Gotamo nimantito svātanāya bhattam saddhiṁ bhikkhusaṅghena. yena me abhihareyyātha yamassa patirūpam maññeyyāthāti. Atha kho te Licchavī tassā rattiyā accayena Saccakassa Niganṭhaputtassa pañcamattāni thālipākasatāni bhattābhihāram abhīhariṁsu. Atha kho Saccako Niganṭhaputto sake ārāme pañitam khādaniyam bhojaniyam paṭiyādāpetvā Bhagavato kālam ārocāpesi: Kālo bho Gotama, niṭṭhitām bhattan - ti. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya yena Saccakassa Niganṭhaputtassa ārāmo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā pañnatte āsane nisidi saddhiṁ bhikkhusaṅghena. Atha kho Saccako Niganṭhaputto Buddhapamukham bhikkhusaṅgham pañitenā khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam bhuttāvīm onītapattapāṇīm aññatarām nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam etad - avoca: Yamidam bho Gotama dāne puññañ - ca puññamahī ca tam dāyakānam sukhāya hotūti. — Yam kho Aggivessana tādisam dakkhineyyam āgamma avitarāgām avitadosam avitamoham

taṁ dāyakānam bhavissati. Yaṁ kho Aggivessana mādisam dakkhiṇeyyam āgamma vitarāgam vītadosam vītamoham tam tuyham bhavissatiti.

CŪLA-SACCAKASUTTAM PAÑCAMAM.

36.

Evam - me sutam. Ekaū samayam Bhagavā Vesāliyam viharati Mahāvane Kūṭagārasālāyam. Tena kho pana samayena Bhagavā pubbanhasamayam sunivattho hoti pattacīvaraṁ ādāya Vesālini piṇḍāya pavisitukāmo. Atha kho Saceako Niganṭhaputto jaighāvihāram anucāukamamāno anuvicaramāno yena Mahāvanam Kūṭagārasālā ten' upasaṅkamī. Addasā kho āyasmā Ānando Saceakam Niganṭhaputtam dūrato va āgacchantaṁ. disvāna Bhagavantam etad - avoca: Ayan bhante Saceako Niganṭhaputto āgacchati bhassapavādiko pañditavādo, sādhusaṁmato bahujanassa. Eso kho bhante avanṇakāmo Buddhassa. avanṇakāmo dhammassa. avanṇakāmo saṅghassa. Sādhu bhante Bhagavā muhuttam nisidatu anukampaṁ upādāyāti. Nisidi Bhagavā paññatte āsane. Atha kho Saceako Niganṭhaputto yena Bhagavā ten' upasaṅkamī. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyam kathau sārāṇīyam vītisāretvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisino kho Saceako Niganṭhaputto Bhagavantam etad - avoca:

Santi bho Gotama eke samanabrahmaṇā kāyabhlāvanā-
nuyogam - anuyuttā vibhāanti no cittabhlāvanaṁ. Phusanti hi bho Gotama sārīrikam dukkhami vedanām. Bhūtapubbaṁ bho Gotama sārīrikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ūruk-khambo pi nāma bhavissati. hadayam - pi nāma phalissati. uṇham - pi lohitam mukhato uggamissati, ummādam - pi pā-
puṇissati cittakkhepani. Tassa kho etam bho Gotama kāyan-
vayam cittam hoti. kāyassa vasena vattati, tam kissa hetu:

abhāvitattā cittassa. Santi pana bho Gotama eke samaṇa-brāhmaṇā cittabhāvanānuyogam-anuyuttā viharanti no kāya-bhāvanam. Phusanti hi bho Gotama cetasikām dukkhām vedanām. Bhūtapubbaṁ bho Gotama cetasikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ṫrukkhambho pi nāma bhavissati. hadayam - pi nāma phalissati. uṇham - pi lohitam mukhato uggamissati. ummādam - pi pāpuṇissati cittakkhepaṁ. Tassa kho eso bho Gotama cittanvayo kāyo hoti, cittassa vasena vattati, taṇi kissa hetu: abhāvitattā kāyassa. Tassa mayham bho Gotama evam hoti: Addhā bhoṭo Gotamassa sāvakā cittabhāvanānuyogam-anuyuttā viharanti no kāyabhāvanan-ti.

Kinti pana te Aggivessana kāyabhāvanā sutā ti. — Seyya-thidaṁ Nando Vaccho, Kiso Saṇkicco, Makkhali Gosālo. ete hi bho Gotama acelakā muttācārā hatthāpalekhanā, na ehibbadantikā na tiṭṭhabhadantikā, na abhihaṭam na uddissa-kaṭam na nimantaṇam sādiyanti. te na kumbhīnukhā pati-gaṇhanti. na kaṭopimukhā patigaṇhanti. na eṭakamantaram na daṇḍamantaram na musalamantaram. na dvinnam bhuñ-jamānānam. na gabbliniyā na pāyamānāya na purisantara-gatāya. na saṅkittisu. na yattha sā upatṭhitō hoti, na yattha makkhikā saṇḍasāṇḍacārīnī. na maccham na māṁsaṁ na suraṇi na merayaṁ na thusodakaṁ pipanti. Te ekāgārikā vā honti ekālopikā. dvāgārikā vā honti dvālopikā. sattā-gārikā vā honti sattālopikā. Ekissā pi dattiyā yāpenti. dvīhi pi dattīhi yāpenti, sattahi pi dattīhi yāpenti. Ekāhikam - pi āhāram āhārenti. dvīlikam - pi āhāram āhārenti, sattāhikam - pi āhāraṁ ābārenti, iti evarūpam addhamāsikam - pi pariyāya-bhattabhojanānuyogam-anuyuttā viharantiti. — Kim pana te Aggivessana tāvataken' eva yāpenti. — No h' idam bho Gotama. App-ekadā bho Gotama uṭārāni uṭārāni khādani-yāni khādanti. uṭārāni uṭārāni bhojanāni bhuñjanti, uṭārāni uṭārāni sāyanīyāni sāyanti, uṭārāni uṭārāni pānāni pivanti: te imehi kāyāni balam gāhenti nāma brūhenti nāma medenti nāmāti. — Yain kho te Aggivessana purimāni pahāya pacchā upacinanti. evam imassa kāyassa ācayāpacayo hoti. Kinti pana te Aggivessana cittabhlāvanā sutā ti. Cittabhlāvanāya

kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavatā putṭho samāno na sampāyāsi.

Atha kho Bhagavā Saccakam Niganṭhaputtam etad-avoca: Yā pi kho te esā Aggivessana purimā kāyabhāvanā bhāsitā sā pi ariyassa vinaye no dhammikā kāyabhāvanā. Kāyabhāvanam hi kho tvām Aggivessana na aññāsi. kuto pana tvām cittabhbāvanam jānissasi. Api ca Aggivessana yathā abhbāvitakāyo ca hoti abhbāvitacitto ca, bhāvitakāyo ca bhāvitacitto ca, tam suṇāhi, sādhukam manasikarohi, bhāsissāmiti. — Evam bho ti kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Kathañ-ca Aggivessana abhbāvitakāyo ca hoti abhbāvitacitto ca: Idha Aggivessana assutavato puthujjanassa uppajjati sukhā vedanā, so sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno sukhasārāgī ca hoti sukhasārāgitañ-ca āpajjati. tassa sā sukhā vedanā nirujjhati, sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā, so dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati. urattālim kandati. sammoham āpajjati. Tassa kho esā Aggivessana uppānā pi sukhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhbāvitattā kāyassa. uppānā pi dukkhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhbāvitattā cittassa. Yassa kassaci Aggivessana evam ubhatopakkhami uppānā pi sukhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhbāvitattā kāyassa. uppānā pi dukkhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhbāvitattā cittassa. evam kho Aggivessana abhbāvitakāyo ca hoti abhbāvitacitto ca. Kathañ-ca Aggivessana bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto ca: Idha Aggivessana sutavato ariyasāvakassa uppajjati sukhā vedanā. so sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno no sukhasārāgī hoti na sukhasārāgitañ āpajjati, tassa sā sukhā vedanā nirujjhati, sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā, so dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati. na urattālim kandati, na sammoham āpajjati. Tassa kho esā Aggivessana uppānā pi sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa. uppānā pi dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa. Yassa kassaci Aggivessana evam ubhatopakkhami uppānā pi sukhā vedanā

cittām na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa, uppannā pi dukkhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa, evam̄ kho Aggivessana bhāvitakāyo ca hoti bhāvita-citto cāti.

Evam̄ pasanno aham̄ bhoto Gotamassa: bhavañ hi Gotamo bhāvitakāyo ca bhāvitacitto cāti. — Addhā kho te ayam̄ Aggivessana āsajja upanīya vācā bhāsitā, api ca te aham̄ byākarissāmi. Yato kho aham̄ Aggivessana kesamassum̄ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam̄ pabbajito, tañ vata me uppannā vā sukhā vedanā cittām pariyādāya thassati. uppannā vā dukkhā vedanā cittām pariyādāya thassatiti n' etam̄ kho thānam̄ vijjatiti. — Na ha nūna bhoto Gotamassa uppajjati tathārūpā sukhā vedanā yathārūpā uppannā sukhā vedanā cittām pariyādāya tiṭṭheyya. na ha nūna bhoto Gotamassa uppajjati tathārūpā dukkhā vedanā yathārūpā uppannā dukkhā vedanā cittām pariyādāya tiṭṭheyyāti.

Kim̄ hi no siyā Aggivessana. Idha me Aggivessana pubbe va sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Sambādho gharāvāso rajāpatho. abbhokāso pabbajjā, na - y - idam̄ sukarām̄ agāram̄ ajjhāvasatā ekanta-paripuṇñam̄ ekantaparisuddham̄ sañkhaliṁkhitam̄ brahmacariyām̄ caritum̄. yan - nūnāham̄ kesamassum̄ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam̄ pabbajeyyan - ti. So kho aham̄ Aggivessana aparena samayena daharo va samāno susu kālakeso... (repeat from p. 163, l. 28 to p. 167, l. 8; for bhikkhave substitute Aggivessana) ... alam - idam̄ padhānāyāti.

Api - ssu mām̄ Aggivessana tisso upamā paṭibhaṁsu anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄ udake nikkhittam̄. atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṁ ādāya: aggim̄ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmiti. Tam̄ kim̄ - maññasi Aggivessana: api nu so puriso amūni allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄ udake nikkhittam̄ uttarāraṇiṁ ādāya abhimanthento aggim̄ abhinibbatteyya tejo pātukareyyāti. — No h' idam̄ bho Gotama, tam̄ kissa hetu: aduni hi bho Gotama allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄, tañ - ca pana

udake nikkhittam, yāvad-eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmañā vā kāyena c' eva kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesām kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariñjāho so ca aijhattam na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmañā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya, no ce pi te bhonto samañabrahmañā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṁ kho mām Aggivessana paṭhamā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparā pi kho mām Aggivessana dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana allam kaṭham sasneham ārakā udakā thale nikkhittam, atha puriso āgaccheyya uttarāraṇīm ādāya: aggiṁ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmiti. Taṁ kim-maññasi Aggivessana: api nu so puriso amūm allam kaṭham sasneham ārakā udakā thale nikkhittam uttarāraṇīm ādāya abhimanthento aggiṁ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyāti. — No h' idam bho Gotama, tam kissa hetu: adūm hi bho Gotama allam kaṭham sasneham, kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittam, yāvad-eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmañā vā kāyena c' eva kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesām kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariñjāho so ca aijhattam na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmañā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya, no ce pi te bhonto samañabrahmañā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṁ kho mām Aggivessana dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparā pi kho mām Aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi

anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana sukham kāṭham kōlāpam ārakā udakā thale nikkhittam. atha puriso āgaccheyya uttarāraṇīm ādāya: aggim abhinibbattessāmi. tejo pātukarissāmiti. Tam kim - maññasi Aggivessana: api nu so puriso amum sukham kāṭham kōlāpam ārakā udakā thale nikkhittam uttarāraṇīm ādāya abhimanthento aggim abhinibbatteyya. tejo pātukareyyāti. — Evam bho Gotama. tam kissa hetu: adum hi bho Gotama sukham kāṭham kōlāpam. tañ - ca pana ārakā udakā thale nikkhittam - ti. — Evam - eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmañā vā kāyena c' eva kāmehi vūpakaṭhā viharanti. yo ca nesam kāmesu kāmacchando kāmasneho kāma-mucchā kāmapipāsā kāmaparilāho so ca ajjhattam suppa-hino hoti suppaṭippassaddho. opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmañā dukkhā tippā kāṭukā vedanā vediyanti bhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. no ce pi te bhonto samañabrahmañā opakkamikā dukkhā tippā kāṭukā vedanā vediyanti bhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayam kho mām Aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Imā kho mām Aggivessana tisso upamā paṭibhāsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇheyyam abhinippileyyam abhisantāpeyyan - ti. So kho aham Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhāmi abhinippilemi abhisantāpemi. Tassa mayham Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhato abhinippileyato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso dubbalataram purisam sise vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippileyya abhisantāpeyya. evam - eva kho me Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhato abhinippileyato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam. upaṭhitā sati asammuṭhā, sāraddho ca pana me

kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānam nikhamantānam adhimatto saddo hoti. Seyyathā pi nāma kammaragaggariyā dhāmānāya adhimatto saddo hoti, evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānam nikhamantānam adhimatto saddo hoti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam, upatthitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhānam ūhananti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso tiñhena sikharena muddhānam abhimanteyya. evam - eva kho me Aggivessana nukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhānam ūhananti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam, upatthitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sise sīsivedanā honti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso

dalhena varattakhaṇḍena sīse sīsaveṭham dadeyya, evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppānā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchim parikantanti. Seyyathā pi Aggivessana dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṭṭhena govikantanena kucchim parikanteyya, evam - eva kho me Aggivessana adhimattā vātā kucchim parikantanti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppānā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmim dāho hoti. Seyyathā pi Aggivessana dve balavanto purisā dubbalataram purisam nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṁ samparitāpeyyuṁ. evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmim dāho hoti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho ten' eva dukkhappadhānena padhānābhītunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppānā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. Apī - ssu mām Aggivessana

devatā disvā evam - āhamśu: kālakato samaṇo Gotamo ti. Ekaccā devatā evam - āhamśu: na kālakato samaṇo Gotamo, api ca kālam karotiti. Ekaccā devatā evam - āhamśu: na kālakato samaṇo Gotamo na pi kālam karoti, araham samaṇo Gotamo, vihāro tv - eva so arahato evaṛūpo hotiti.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjeyyan - ti. Atha kho maññ Aggivessana devatā upasāñkamitvā etad - avocum: Mā kho tvām mārisa sabbaso āhārupacchedāya patipajji. sace kho tvām mārisa sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjissasi tassa te mayam dibbaṁ ojam lomakūpehi ajjhoharissāma, tāya tvaṁ yāpessasiti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Ahañ - c' eva kho pana sabbaso ajaddhukai paṭijāneyyam imā ca me devatā dibbaṁ ojam lomakūpehi ajjhohareyyum tāya cāham yāpeyyam, taññ mama assa musā ti. So kho aham Aggivessana tā devatā paccācikkhami. halan - ti vadāmi.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham thokam thokam āhāram āhāreyyam pasataṁ pasataṁ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kaṭayayūsam yadi vā hareṇukayūsan - ti. So kho aham Aggivessana thokam thokam āhāram āhāresim pasataṁ pasataṁ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kaṭayayūsam yadi vā hareṇukayūsam. Tassa mayham Aggivessana thokam thokam āhāram āhārayato pasataṁ pasataṁ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kaṭayayūsam yadi vā hareṇukayūsam. adhimattakasimānam patto kāyo hoti. Seyathā pi nāma āśitikapabbāni vā kālāpabbāni vā evam - eva - ssu me angapaccāngāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma oṭṭhapadaṁ evam - eva - ssu me ānisadaṁ hoti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma vaṭṭanāvalī evam eva - ssu me piṭṭhikanṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma titta-

kālābu āmakacchinno vātātapena sampuṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampuṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva parigaṇhāmi, piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva parigaṇhāmi. Yāva - ssu me Aggivessana udaracchavi piṭṭhikanṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana imam - eva kāyam assāsento pāṇinā gattāni anomajjāmi. Tassa mayham Aggivessana pāṇinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya. Api - ssu mām Aggivessana manussā disvā evam - āhaṁsu: kālo samaṇo Gotamo ti. Ekacce manussā evam - āhaṁsu: na kālo samaṇo Gotamo, sāmo samaṇo Gotamo ti. Ekacce manussā evam - āhaṁsu: na kālo samaṇo Gotamo na pi sāmo, maṅguracchavi samaṇo Gotamo ti. Yāva - ssu me Aggivessana tāva parisuddho chavivāṇṇo pariyodāto upahato hoti tāy' ev' appāhāratāya.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Ye kho keci atītam - addhānam samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedayiṁsu. etāvaparamam na - y - ito bhiyyo; ye pi hi keci anāgatam - addhānam samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedayissanti, etāvaparamam na - y - ito bhiyyo; ye pi hi keci etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, etāvaparamam na - y - ito bhiyyo. Na kho panāham imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigachhāmi uttarim manussadbhammā alamariyāñānadassanasivesam, siyā nu kho añño maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Abhijānāmi kho panāham pitu Sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharitā. siyā nu kho eso maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana satānusāri viññānam ahosi: eso va maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Kin - nu kho

aham tassa sukhassa bhāyāmi yan - tam sukhām aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Na kho aham tassa sukhassa bhāyāmi yan - tam sukhām aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Na kho tam sukarāni sukhām adhigantūm evam adhimattakasimānam patta-kāyena. yan - nūnāhaṇū olārikām āhāram āhāreyyām odanakummāsan - ti. So kho aham Aggivessana olārikām āhāram āhāresim odanakummāsam. Tena kho pana maiṁ Aggivessana samayena pañca bhikkhū paccupatthitā honti: yan - no samano Gotamo dhammām adhigamissati tan - no ārocessatīti. Yato kho aham Aggivessana olārikām āhāram āhāresim odanakummāsam. atha me te pañca bhikkhū nibbijjāpakkamīnsu: bāhuliko samano Gotamo padhānavibbhanto āvatto bāhullāyāti.

So kho aham Aggivessana olārikām āhāram āhāretvā balāni gahetvā vivicca akusalehi dhammehi savitakkāni savicāram vivekajām pītisukham paṭhamām jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati. Vi-takkavicārānam vūpasamā ajjhattāni sampasādanāni cetaso ekodibhāvāni avitakkāni avicāram samādhijām pītisukham dutiyām jhānāni upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati. Pītiyā ca virāgā upekhako ca vihāsim sato ca sampajāno. sukhā - ca kāyena paṭisamvedesim yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyām jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomānassānam atthagānā adukkhami asukhami upekhāsatipāri-suddhiṁ catutthām jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte

pubbenivāsānussatiñāñāya cittām abhininnāmesim. So anekavihitām pubbenivāsam anussarāmi. seyyathidam: ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo tīmsam - pi jātiyo cattārīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti-sahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi samvātṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi samvātṭavivaṭṭakappe; amutr' āsim evamnāmo evamgutto evamvāñño evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra uppādīm. tatrāp' āsim evamnāmo evamgutto evam-vāñño evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sa-uddesam anekavihitām pubbenivāsam anussarāmi. Ayam kho me Aggivessana rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppānnā. tamo vihato āloko uppāno. yathā taiū appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evārūpā pi kho me Aggivessana uppānnā sukhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattā-nām cutūpapātañāñāya cittām abhininnāmesim. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne. hīne pañite suvanne dubbañne su-gate duggate yathākānimūpage satte pajānāmi: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vaciduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavā-dakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasañādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatini vinipātāni nirayāni upapānnā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacisucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikamma-samādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatini saggam lokam upapānnā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvanne dubbañne su-gate duggate yathākāmmūpage satte pajānāmi. Ayanī kho me Aggivessana rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppānnā.

tamo vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhiniñāmesim. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam abbhaññāsim; ime āsavā ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavasamudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavanirodho ti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam abbhaññāsim. Tassa me evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccittha. bhavāsavā pi cittam vimuccittha. avijjāsavā pi cittam vimuccittha. vimuttasminī vimuttam - iti nāñam ahosi; khīñā jāti, vusitam brahmaçariyam, katham karañiyam nāparamī itthattāyati abbhaññāsim. Ayam kho me Aggivessana rat-tiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Abhijānāmi kho panāham Aggivessana anekasatāya pari-saya dhammam desetā. api - ssu mañ ekameko evam maññati: mam - ev' ārabbha samaño Gotamo dhammam desesiti. Na kho pan' etam Aggivessana evam daṭṭhabbam. yāvad - eva viññāpanatthāya Tathāgato paresam dhammam deseti. So kho aham Aggivessana tassā yeva kathāya pariyosāne tasminī yeva purimasminī samādhinimitte ajjhattam - eva cittam sañtha-pemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi. yena sudamī niccakappamī niccakappamī viharāmiti. — Okappaniyam - etam bhoto Gotamassa yathā tam arabato sammāsambuddhassa. Abbijānāti pana bhavani Gotamo divā supitā ti. — Abhijānām' aham Aggivessana gimhānam pacchime niāse pacchābhattamī piñḍapātapaṭikkanto catugguṇamī saṅghāṭim paññāpetvā dakkhinenā passena sato sampajāno niddam okkamitā ti. — Etam kho bho Gotama eke samanabrahmañā sammohavihārasminī

vadantīti. — Na kho Aggivessana ettāvatā sammūlho vā hoti asammūlho vā. Api ca Aggivessana yathā sammūlho ca hoti asammūlho ca, tam suṇāhi, sādhukāni manasikarohi, bhāsissāmīti. — Evam bho ti kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Yassa kassaci Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā appahīnā, tam - ahaṁ sammūlho ti vadāmi. Āsavānaṁ hi Aggivessana appahānā sammūlho hoti. Yassa kassaci Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahīnā, tam - ahaṁ asammūlho ti vadāmi. Āsavānaṁ hi Aggivessana pahānā asamīnūlho hoti. Tathāgatassa kho Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahīnā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvātthukatā āyatim anuppādādhammā. Seyyathā pi Aggivessana tālo matthakācchinno abhabbo puna virūlhiyā. evam - eva kho Aggivessana Tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahīnā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvātthukatā āyatim anuppādādhammā ti.

Evam vutte Saccako Niganṭhaputto Bhagavantaṁ etad-avoca: Acchariyam bho Gotama, abbhutam bho Gotama, yāvañ - c' idam bhoto Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyodāyati mukhavaṇṇo ca vippasidati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Abhijānām' ahaṁ bho Gotama Pūraṇam Kassapaṁ vādena vādaṁ samārabhitā, so pi mayā vādena vādaṁ samāraddho aññen' aññam paṭicari, bahiddhā kathaṁ apanāmesi. kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātvākāsi. Bhoto pana Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyodāyati mukhavaṇṇo ca vippasidati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Abhijānām' ahaṁ bho Gotama Makkhalim Gosālam — Ajitam Kesakambalam — Pakudham Kaccāyanam — Sañjayam Belat̄happuttam — Niganṭham Nāthaputtam vādena vādaṁ samārabhitā. so pi mayā vādena vādaṁ samāraddho aññen'

aññam paṭicari. bahiddhā katham apanāmesi, kopañ- ca dosañ- ca appaccayañ- ca pātvākāsi. Bhoto pana Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyodāyati mukhavāṇo ca vippasiñati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Handa ca dāni mayam bho Gotama gacchāma, bahukicca mayam bahukaraṇiyā ti. — Yassa dāni tvam Aggivessana kālam maññasitī.

Atha kho Saccako Nigaṇṭhabutto Bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā pakkāmiti.

MĀHĀSACCAKASUTTAM CHATĀTHAM.

37.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Pubbārānie Migāramātu pāsāde. Atha kho Sakko devānam - indo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam aṭṭhāsi. Ekamantam thito kho Sakko devānam - indo Bhagavantam etad - avoca: Kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhaya- vimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahma- cārī accantapariyosāno setṭho devamanussānan - ti.

Idha devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. Evañ - ce tam devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti, so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiñ- nāya sabbam dhammam pariñānāti. sabbam dhammam pariñ- nāya yam kañci vedanām vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati. virāgānupassī viharati. nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati; so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto. nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati. anu- pādiyam na paritassati. aparitassam paccattañ - ñeva pari-

nibbāyati; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katañcī karañcī yam nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam-inda bhikkhu sañkhittena tañhāsañkhayavimutto hoti accanta-niñtho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapari-yosāno settho devamanussānan - ti. Atha kho Sakko devānam-indo Bhagavato bhāsitañ abhinanditvā anumoditvā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiñam katvā tath' ev' antaradīhāyi.

Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato avidūre nisimmo hoti. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Kin - nu kho so yakkho Bhagavato bhāsitañ abhisamecca anumodi udāhu no: yan - nūnāham tam yakkham jāneyyam yadi vā so yakkho Bhagavato bhāsitañ abhisamecca anumodi yadi vā no ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitañ vā bāham pasāreyya pasāritam vā bāham samiñjeyya evam - eva Pubbārāme Migāramātu pāsāde antarahito devesu Tāvatiñsesu pātūrahosi. Tena kho pana samayena Sakko devānam - indo ekapuññarīke uyyāne dibbehi pañcahi turiyasateli samappito samañgibhūto paricāreti. Addasā kho Sakko devānam - indo āyasmantam Mahāmoggallānam dūrato va āgacchantañ. disvāna tāni dibbāni pañca turiyasatāni pañcipaññāmetvā yen' āyasmā Mahāmoggallāno ten' upasāñkamī, upasāñkamitvā āyasmantam Mahāmoggallānam etad - avoca: Ehi kho mārisa Moggallāna. sāgatañ mārisa Moggallāna. cirassāñ kho mārisa Moggallāna imam pariyāyam-akāsi yadidam idh' āgamanāya, nisīda mārisa Moggallāna, idam - āsanam paññattan - ti. Nisīdi kho āyasmā Mahāmoggallāno paññatte āsane. Sakko pi kho devānam - indo aññatarāñ nīcañ āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. Ekamantañ nisimam kho Sakkañ devānam - indam āyasmā Mahāmoggallāuo etad - avoca:

Yathākatham pana te Kosiya Bhagavā sañkhittena tañhāsañkhayavimuttiñ abhāsi. sādhu mayam - pi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyāti. — Mayañ kho mārisa Moggallāna bahukiccā, mayam bahukarāñyā, app - eva sakena karañyena api ca devānam yeva Tāvatiñsānam karañyena. Api ca mārisa Moggallāna sussutam yeva hoti suggahitam

sumanasikataṁ sūpadhāritam yan - no khippam - eva antara-dhāyati. Bhūtapabbam mārisa Moggallāna devāsura-saṅgāmo samupabbūjho ahosi. Tasmim kho pana mārisa Moggallāna saṅgāme devā jinim̄su, asurā parājiniṁsu. So kho aham mārisa Moggallāna tam saṅgāmāni abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tato paṭinivattitvā Vejayantam nāma pāsādām māpesiṁ. Vejayantassa kho pana mārisa Moggallāna pāsādassa eka-satam̄ niyyūhaṁ, ekamekasmin̄ niyyūhe satta satta kūṭāgāra-satāni. ekamekasmin̄ kūṭāgāre satta satta accharāyo. ekam-ekissā accharāya satta satta paricārikāyo. Iccheyyāsi no tvaṁ mārisa Moggallāna Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakan̄ daṭṭhun - ti. Adhivāsesi kho āyasmā Mahāmoggallāno tuṇḍibhāvena.

Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahā-rājā āyasmantam̄ Mahāmoggallānam̄ purakkhatvā yena Vejayanto pāsādo ten' upasankamim̄su. Addasāsum̄ kho Sakkassa devānam - indassa paricārikāyo āyasmantam̄ Mahā-moggallānam̄ dūrato va āgacchantaṁ disvāna ottapamānā hiriyamānā sakam̄ sakam̄ ovarakam̄ pavisim̄su. Seyyathā pi nāma suṇīsā sasuram̄ disvā ottapati hiriyati, evam - evam̄ Sakkassa devānam - indassa paricārikāyo āyasmantam̄ Mahā-moggallānam̄ disvā ottapamānā hiriyamānā sakam̄ sakam̄ ovarakam̄ pavisim̄su. Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahārājā āyasmantam̄ Mahāmoggallānam̄ Vejayante pāsāde anucaṅkamāpenti anuvicarāpenti: idam - pi mārisa Moggallāna passa Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakan̄, idam - pi marisa Moggallāna passa Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakan̄ - ti. — Sobhat' idam̄ āyasmato Kosiyassa yathā tam̄ pubbe katapuññassa. manussā pi kiñcid - eva rāmaṇeyyakan̄ ditṭhā evam - āhan̄su: sobhati vata bho devānam̄ Tāvatiṁsānan - ti. ta - y - idam̄ āyasmato Kosiyassa sobhati yathā tam̄ pubbe katapuññassāti. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Atibālham̄ kho ayam yakkho pamatto viharati, yan - nūnāham̄ imam̄ yakkham̄ saṁvejeyyan - ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno tathā-rūpam iddhābhisaṅkhāram abhisāṅkhāsi yathā Vejayantam pāsādām pādaṅgutṭhakena saṅkampesi sampakampesi sampa-

vedhesi. Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahārājā devā ca Tāvatiṁsā acchariyabbhutacittajātā ahesuṁ: Acchariyam vata bho abbhutam vata bho samanassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. yatra hi nāma dibbam bhavanam pādaingutthakena saikampessati sampakampessati sampavedhessatiti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Sakkam devānam - indam saniviggain lomahaṭṭhajātam viditvā Sakkam devānam - indam etad - avoca:

Yathākathāni pana te Kosiya Bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttim abhāsi. sādhu mayam - pi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyāti. — Idhāhaṁ mārisa Moggallāna yena Bhagavā ten' upasāṅkamini. upasāṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam atthāsim. Ekamantam thito kho aham mārisa Moggallāna Bhagavantam etad - avocam: Kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhaya- vimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno setṭho devamanussānan - ti. Evaṁ vutte mārisa Moggallāna Bhagavā mām etad - avoca: Idha devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. Evañ - ce tam devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dhammam pariññāti. sabbam dhammam pariññāya yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukham vā adukkhamasukham vā. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati. nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati: so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto. nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati. anupādiyam na paritassati. aparitassam paccattañ - ñeva parinibbāyati; khīṇā jāti. vusitam brahmacariyam. katañ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam - inda bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno setṭho devamanussānan - ti. Evañ kho me mārisa Moggallāna Bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttim abhāsīti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Sakkassa devānam - indassa bhā-

sitām abhinanditvā anumoditvā seyyathā pi nāma balavā pu-
riso samiñjitām vā bāham pasāreyya pasāritām vā bāham
samiñjeyya evam evam devesu Tāvatiñsesu antarahito Pub-
bārāme Migāramātu pāsāde pāturañhos. Atha kho Sakkassa
devānam indassa paricārikāyo acirapakkante āyasmante
Mahāmoggallāne Sakkam devānam indam etad avocam:
Eso nu te mārisa so Bhagavā satthā ti. — Na kho me mā-
risā so Bhagavā satthā. sabrahmacārī me eso. āyasmā Mahā-
moggallāno ti. — Lābhā te mārisa yassa te sabrahmacārī
evam mahiddhiko evam mahānubhāvo, aho nūna te so Bha-
gavā satthā ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno yena Bhagavā ten' upasāñkamī. upasāñkamītvā Bhagavantām abhivādetvā ekam-
antam nisidi. Ekamantam nisino kho āyasmā Mahā-
moggallāno Bhagavantam etad avoca: Abhijānāti no bhante
Bhagavā ahu tañ-ñeva aññatarassa mahesakkhassa yakkhassa
sañkhittena tañhāsañkhayavimuttim abhāsithāti. — Abhi-
jānām' aham Moggallāna: idha Sakko devānam indo yenā-
ham ten' upasāñkamī. upasāñkamītvā mām abhivādetvā ekam-
antam aṭṭhāsi. Ekamantam ṭhito kho Moggallāna Sakko
devānam indo mām etad avoca: Kittāvatā nu kho bhante
bhikkhu sañkhittena tañhāsañkhayavimutto hoti accantaniṭṭho
accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno
seṭṭho devamanussānan ti. Evañ vutte aham Moggallāna
Sakkam devānam indam etad avocam: Idha devānam-
inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhini-
vesāyāti. Evañ ce tam devānani inda bhikkhuno sutam
hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. so sabbam dham-
mam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dham-
mam pariññāya yam kañci ve-
danam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā,
so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati. virāgānupassī viharati,
nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati; so tāsu
vedanāsu aniccānupassī viharanto. virāgānupassī viharanto,
nirodhānupassī viharanto. paṭinissaggānupassī viharanto na
kiñci loke upādiyati, anupādiyam na paritassati. aparitassam
paccattañ-ñeva parinibbāyati; khinā jāti, vusitam brahma-

cariyām, kataṁ karaṇiyām nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam - inda bhikkhu saṅkhittena taṇhā- saṅkhayavimutto hoti accantaniṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno setṭho devamanussānanti. Evaṁ kho ahaṁ Moggallāna abhijānāmi Sakkassa devānam - indassa saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṁ bhāsitā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

CŪLATAṄHĀSANKHAYASUTTAM SATTAMAM.

38.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Sātissa nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa eva- rūpam pāpakanam diṭṭhigatam uppannam hoti: Tathā 'ham Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Assosum kho sambalulā bhikkhū: Sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakanam diṭṭhigatam uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Atha kho te bhikkhū yena Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto ten' upasaṅkamimśu. upasaṅkamitvā Sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etad- avocum: Saccam kira te āvuso Sāti evarūpam pāpakanam diṭṭhigatam uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā ... anaññan - ti. — Evaṁ byā kho aham āvuso Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Atha kho te bhikkhū Sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: Mā evam āvuso Sāti avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi. na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekāpariyāyena h' āvuso Sāti paṭiccasamuppannam viññānam

vuttam Bhagavatā: aññatra paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. Evam-pi kho Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tehi bhikkhūhi samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad-eva pāpakaṁ dīṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinvissa voharati: Evam byā kho ahaṁ āvuso Bhagavatā... anaññan - ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Sātiṁ bhikkhūṁ kevattaputtam etasmā pāpakaṁ dīṭṭhigatā vivecetūni atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidiṁsu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad-avocum: Sātissa nāma bhante bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakaṁ dīṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Assumha kho mayam bhante: Sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakaṁ dīṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Atha kho mayam bhante yena Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto ten' upasaṅkamimha. upasaṅkamitvā Sātiṁ bhikkhūṁ kevaṭṭaputtaṁ etad-avocumha: Saccam kira te āvuso Sāti evarūpam pāpakaṁ dīṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Evam vutte bhante Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhe etad-avoca: Evam byā kho ahaṁ āvuso Bhagavatā... anaññan - ti. Atha kho mayam bhante Sātiṁ bhikkhūṁ kevaṭṭaputtaṁ etasmā pāpakaṁ dīṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: Mā evam āvuso Sāti avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi. na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Sāti paṭiccasamuppannam viññāṇam vuttam Bhagavatā: aññatra paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. Evam-pi kho bhante Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhehi samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad-eva pāpakaṁ dīṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinvissa voharati: Evam byā kho ahaṁ āvuso Bhagavatā... anaññan - ti. Yato kho mayam bhante nāsakkhinha Sātiṁ bhikkhūṁ kevaṭṭaputtaṁ etasmiā pāpakaṁ dīṭṭhigatā vivecetūni atha mayam etam - atthaṁ Bhagavato ārocemāti.

Atha kho Bhagavā aññataram bhikkhūṁ āmantesi: Ehi

vañ bhikkhu mama vacanena Sātim bhikkhuni kevattputtam āmantehi: Satthā tam āvuso Sāti āmantetiti. Evam bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Sātim bhikkhuni kevaṭṭaputtañ etad - avoca: Satthā tam āvuso Sāti āmantetiti. Evam āvuso ti kho Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Sātim bhikkhuni kevaṭṭaputtañ Bhagavā etad - avoca: Saccam kira te Sāti evarūpam pāpakanam ditthigatañ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā dhamnam desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati samsarati. anaññan - ti. — Evam byā kho aham bhante Bhagavatā dhamnam desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati samsarati. anaññan - ti. — Kataman - tam Sāti viññānan - ti. — Yvāyam bhante vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakanam kammānam vipākanam paṭisanivedetiti. — Kassa nu kho nāma tvañ moghapurisa mayā evam dhamnam desitam ājānāsi. Nanu mayā moghapurisa anekapariyāyena paṭiccasamuppannam viññānam vuttam: aññatra paccayā nattī viññāṇassa sambhavo ti. Atha ca pana tvañ moghapurisa attanā duggahātena amhe c' eva abbhācikkhasi attanāñ - ca khaṇasi bahuñ - ca apuññam pasavasi. Tam hi te moghapurisa bhavissati dīgharattam alitāya dukkhāyāti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tam kim - maññānatha bhikkhave: api nāyam Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto usmikato pi imasmīm dhammavinyaye ti. — Kim hi siyā bhante. no h' etani bhante ti. Evam vutte Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tuṇhībhūto mañkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyauto appatibhāno nisidi. Atha kho Bhagavā Sātim bhikkhuni kevaṭṭaputtam tuṇhībhūtam mañkubhūtam pattakkhandham adhomukhāñ pajjhāyantam appatibhānam viditvā Sātim bliikkhuni kevaṭṭaputtam etad - avoca: Paññāyissasi kho tvañ moghapurisa etena sakena pāpakena ditthigatena. idhāham bhikkhū paṭipucchissāmiti. Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tumhe pi me bhikkhave evam dhamnam desitam ājānātha yathā 'yam Sāti bhikkhu ke-

vatṭaputto attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khaṇati bahuñ - ca apuññam pasavatīti. — No h' etam bhante, anekapariyāyena hi no bhante paṭiccasamuppannai viññāṇam vuttam Bhagavatā: aññatrat paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. — Sādhu bhikkhave, sādhu kho me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha. Anekapariyāyena hi vo bhikkhave paṭiccasamuppannai viññāṇam vuttam mayā: aññatrat paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. Atha ca panāyam Sāti bhikkhu kevaṭaputto attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khaṇati bahuñ - ca apuññam pasavati. Tam hi tassa mogha-purisassa bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya.

Yañ - nād - eva bhikkhave paccayam paṭicca uppajjati viññāṇam tena ten' eva saṅkham gacchati: cakkhuñ - ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇam, cakkhuviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; sotañ - ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇam, sotaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; ghānañ - ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇam, ghānaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; jivhañ - ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇam, jivhāviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; kāyañ - ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati viññāṇam, kāyaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; manañ - ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇam, manoviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati. Seyyathā pi bhikkhave yañ - yad - eva paccayam paṭicca aggi jalati tena ten' eva saṅkham gacchati: kaṭhañ - ca paṭicca aggi jalati, kaṭhaggi t' eva saṅkham gacchati; sakalikañ - ca paṭicca aggi jalati. sakalikaggi t' eva saṅkham gacchati; tiṇañ - ca paṭicca aggi jalati, tiṇaggi t' eva saṅkham gacchati; gomayañ - ca 'paṭicca aggi jalati, gomayaggi t' eva saṅkham gacchati; thusañ - ca paṭicca aggi jalati, thusaggi t' eva saṅkham gacchati; saṅkārañ - ca paṭicca aggi jalati, saṅkāraggi t' eva saṅkham gacchati; evam - eva kho bhikkhave yañ - nād - eva paccayam paṭicca uppajjati viññāṇam tena ten' eva saṅkham gacchati: cakkhuñ - ca paticeca rūpe ca uppajjati viññāṇam, cakkhuviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; sotañ - ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇam, sotaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; ghānañ - ca paṭicca gandhe ca uppajjati

viññāṇam, ghānaviññāṇan - t' eva sañkham gacchati; jivhañ-
ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇam. jīvhāviññāṇan - t' eva
sañkham gacchati; kāyañ- ca paṭicca photṭhabbe ca uppajjati
viññāṇam, kāyaviññāṇan - t' eva sañkham gacchati; manañ-
ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇam. manoviññāṇan - t'
eva sañkham gacchati.

Bhūtam - idan - ti bhikkhave passathāti. — Evam - bhante.
— Tadāhārasambhavan - ti bhikkhave passathāti. — Evam -
bhante. — Tadāhāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadham-
man - ti bhikkhave passathāti. — Evam - bhante. — Bhūtam -
idam no - ssūti bhikkhave kañkhāto uppajjati vicikicchā ti.
— Evam - bhante. — Tadāhārasambhavañ no - ssūti bhikkhave
kañkhāto uppajjati vicikicchā ti. — Evam - bhante. — Tadā-
hāranirodhā yañ bhūtam tam nirodhadhammañ no - ssūti
kañkhāto uppajjati vicikicchā ti. — Evam - bhante. — Bhū-
tam - idan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya pas-
sato yā vicikicchā sā pahiyatiti. — Evam - bhante. — Tadā-
hārasambhavan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya
passato yā vicikicchā sā pahiyatiti. — Evam - bhante. — Tadā-
hāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadhamman - ti bhikkhave
yathābhūtam sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahiy-
atiti. — Evam - bhante. — Bhūtam - idan - ti bhikkhave iti pi
vo ettha nivicikicchā ti. — Evam - bhante. — Tadāhārasam-
bhavan - ti bhikkhave iti pi vo ettha nivicikicchā ti. — Evam -
bhante. — Tadāhāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadham-
man - ti bhikkhave iti pi vo ettha nivicikicchā ti. — Evam -
bhante. — Bhūtam - idan - ti bhikkhave yathābhūtam sampa-
paññāya sudiṭṭhan - ti. — Evam - bhante. — Tadāhārasam-
bhavan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭhan-
ti. — Evam - bhante. — Tadāhāranirodhā yañ bhūtam tañ
nirodhadhamman - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya
sudiṭṭhan - ti. — Evam - bhante. — Imāñ ce tumhe bhikkhave
ditṭhim evam parisuddham evam pariyoḍatam alliyetha
kelāyetha dhanāyetha mamāyetha, api nu tumhe bhikkhave
kullūpamañ dhammañ desitam ajāneyyātha nitthara-
ṇathāya no gahaṇatthāyāti. — No h' etam bhante. — Imāñ
ce tumhe bhikkhave ditṭhim evam parisuddham evam pariyo-

dātam na alliyetha na kelāyetha na dhanāyetha na mamāyetha, api nu tumhe bhikkhave kullūpamā dhammām desitām ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyāti. — Evam - bhante.

Cattāro 'me bhikkhave āhārā bhūtānam vā sattānam thitiyā sambhavesinām vā anuggahāya, katame cattāro: kabaliṁkāro āhāro ojāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo. manosañcetanā tatiyā, viññāṇam catuttham. Ime ca bhikkhave cattāro āhārā kiṁnidānā kiṁsamudayā kiṁjātikā kiṁpabhavā: ime cattāro āhārā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. Taṇhā cāyam bhikkhave kiṁnidānā k. k. kiṁpabhavā: taṇhā vedanānidānā v. v. vedanāpabhavā. Vedanā cāyam bhikkhave kiṁnidānā k. k. kiṁpabhavā: vedanā phassanidānā ph. ph. phassapabhavā. Phasso cāyam bhikkhave kiṁnidānā k. k. kiṁpabhavo: phasso sañāyatanañidānā s. s. sañāyatanañapabhavo. Sañāyatanañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānām k. k. kiṁpabhavām: sañāyatanañ nāmarūpanidānām n. n. nānīrūpapabhavām. Nāmarūpañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānām k. k. kiṁpabhavām: nāmarūpañ viññāṇanidānām v. v. viññāṇapabhavām. Viññāṇañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānām k. k. kiṁpabhavām: viññāṇam saṅkhāranidānām s. s. saṅkhārapabhavām. Saṅkhārā c' ime bhikkhave kiṁnidānā kiṁsamudayā kiṁjātikā kiṁpabhavā: saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā. Iti kho bhikkhave avijjāpaccayā saṅkhārā. saṅkhārapaccayā viññāṇam, viññāṇapaccayā nāmarūpam, nāmarūpapaccayā salāyatanañ, salāyatanañpaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānam, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsa sambhavanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Jātipaccayā jarāmaraṇan - ti iti kho pan' etam vuttam; jātipaccayā nu klio bhikkhave jarāmaraṇam no vā, katham vā ettha hotiti. — Jātipaccayā bhante jarāmaraṇam, evam no ettha hoti: jātipaccayā jarāmaraṇan - ti. — Bhavapaccayā jātīti iti kho pan' etam vuttam; bhavapaccayā nu kho bhikkhave jāti no vā, katham vā ettha hotiti. — Bhavapaccayā

bhante jāti. evam no ettha hoti: bhavapaccayā jātiti. — Upādānapaccayā bhavo ti iti kho pan' etam vuttam; upādānapaccayā nu kho bhikkhave bhavo no vā. katham vā ettha hotiti. — Upādānapaccayā bhante bhavo. evam no ettha hoti: upādānapaccayā bhavo ti. — Taṇhāpaccayā upādānan - ti iti kho pan' etam vuttam; taṇhāpaccayā nu kho bhikkhave upādānam no vā, katham vā ettha hotiti. — Taṇhāpaccayā bhante upādānam, evam no ettha hoti: taṇhāpaccayā upādānan - ti. — Vedanāpaccayā taṇhā ti iti kho pan' etam vuttam; vedanāpaccayā nu kho bhikkhave taṇhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Vedanāpaccayā bhante taṇhā, evam no ettha hoti: vedanāpaccayā taṇhā ti. — Phassapaccayā vedanā ti iti kho pan' etam vuttam; phassapaccayā nu kho bhikkhave vedanā no vā. katham vā ettha hotiti. — Phassapaccayā bhante vedanā, evam no ettha hoti: phassapaccayā vedanā ti. — Saḷāyatana-paccayā phasso ti iti kho pan' etam vuttam; saḷāyatana-paccayā nu kho bhikkhave phasso no vā, katham vā ettha hotiti. — Saḷāyatana-paccayā bhante phasso. evam no ettha hoti: saḷāyatana-paccayā phasso ti. — Nāmarūpa-paccayā saḷāyatanan - ti iti kho pan' etam vuttam; nāmarūpa-paccayā nu kho bhikkhave saḷāyatanam no vā, katham vā ettha hotiti. — Nāmarūpa-paccayā bhante saḷāyatanam, evam no ettha hoti: nāmarūpa-paccayā saḷāyatanan - ti. — Viññāna-paccayā nāmarūpan - ti iti kho pan' etam vuttam; viññāna-paccayā nu kho bhikkhave nāmarūpan no vā. katham vā ettha hotiti. — Viññāna-paccayā bhante nāmarūpan, evam no ettha hoti: viññāna-paccayā nāmarūpan - ti. — Saṅkhāra-paccayā viññānan - ti iti kho pan' etam vuttam: saṅkhāra-paccayā nu kho bhikkhave viññānam no vā, katham vā ettha hotiti. — Saṅkhāra-paccayā bhante viññānam, evam no ettha hoti: saṅkhāra-paccayā viññānan - ti. — Avijjā-paccayā saṅkhārā ti iti kho pan' etam vuttam; avijjā-paccayā nu kho bhikkhave saṅkhārā no vā. katham vā ettha hotiti. — Avijjā-paccayā bhante saṅkhārā, evam no ettha hoti: avijjā-paccayā saṅkhārā ti.

Sādhu bhikkhave. Iti kho bhikkhave tumhe pi evam vadetha aham - pi evam vadāmi: [Iti] imasmim sati idam hoti,

imass' uppādā idam uppajjati. yadidam avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇapām. viññāṇapaccayā nāmarūpām. nāmarūpapaccayā salāyatanaṁ. salāyatanaapaccayā phasso. phassapaccayā vedanā. vedanāpaccayā taṇhā. taṇhāpaccayā upādānaṁ. upādānapaccayā bhavo. bhavapaccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhādhassa samudayo hoti. Avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodhō. saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhō. viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhō. nāmarūpanirodhā salāyatanaanirodhō. salāyatanaanirodhā phassanirodhō. phassanirodhā vedanānirodhō. vedanānirodhā taṇhānirodhō. taṇhānirodhā upādānānirodhō. upādānanirodhā bhavanirodhō. bhavanirodhā jāti-nirodhō. jāti-nirodhā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhādhassa nirodhō hoti.

Jāti-nirodhā jarāmarañanirodhō ti iti kho pan' etam vntam; jāti-nirodhā nu kho bhikkhave jarāmarañanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Jāti-nirodhā bhante jarāmarañanirodhō. evam no ettha hoti: jāti-nirodhā jarāmarañanirodhō ti. — Bhavanirodhā jāti-nirodhō ti iti k'o pan' etam vuttam; bhavanirodhā nu kho bhikkhave jāti-nirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Bhavanirodhā bhante jāti-nirodhō. evam no ettha hoti: bhavanirodhā jāti-nirodhō ti. — Upādānanirodhā bhavanirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; upādānanirodhā nu kho bhikkhave bhavanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Upādānanirodhā bhante bhavanirodhō. evam no ettha hoti: upādānanirodhā bhavanirodhō ti. — Taṇhānirodhā upādānanirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; taṇhānirodhā nu kho bhikkhave upādānanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Taṇhānirodhā bhante upādānanirodhō. evam no ettha hoti: taṇhānirodhā upādānanirodhō ti. — Vedanānirodhā taṇhānirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; vedanānirodhā nu kho bhikkhave taṇhānirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Vedanānirodhā bhante taṇhānirodhō. evam no ettha hoti: vedanānirodhā taṇhānirodhō ti. — Phassanirodhā vedanānirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; phassanirodhā

nirodhā nu kho bhikkhave vedanānirodho no vā, katham vā ettha hotīti. — Phassanirodhā bhante vedanānirodho, evam no ettha hoti: phassanirodhā vedanānirodho ti. — Saṭṭayatananirodhā phassanirodho ti iti kho pan' etam vuttam; saṭṭayatananirodhā nu kho bhikkhave phassanirodho no vā, katham vā ettha hotiti. — Saṭṭayatananirodhā bhante phassanirodho, evam no ettha hoti: saṭṭayatananirodhā phassanirodho ti. — Nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho ti iti kho pan' etam vuttam; nāmarūpanirodhā nu kho bhikkhave saṭṭayatananirodho no vā, katham vā ettha hotiti. — Nāmarūpanirodhā bhante saṭṭayatananirodho. evam no ettha hoti: nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho ti. — Viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; viññāṇanirodhā nu kho bhikkhave nāmarūpanirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Viññāṇanirodhā bhante nāmarūpanirodhā. evam no ettha hoti: viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā ti. — Sañkhāranirodhā viññāṇanirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; sañkhāranirodhā nu kho bhikkhave viññāṇanirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Sañkhāranirodhā bhante viññāṇanirodhā. evam no ettha hoti: sañkhāranirodhā viññāṇanirodhā ti. — Avijjānirodhā sañkhāranirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; avijjānirodhā nu kho bhikkhave sañkhāranirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Avijjānirodhā bhante sañkhāranirodhā. evam no ettha hoti: avijjānirodhā sañkhāranirodhā ti.

Sādhu bhikkhave. Iti kho bhikkhave tumhe pi evam vadetha aham pi evam vadāmi: Imasmim asati idam na hoti. imassa nirodhā idam nirujjhati. yadidaṁ avijjānirodhā sañkhāranirodhā, sañkhāranirodhā viññāṇanirodhā, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā, nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho, saṭṭayatananirodhā phassanirodho. phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodhā, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho. jātinirodhā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti, evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodhā hoti.

Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā

pubbantam vā paṭidhāveyyātha: ahesumha nu kho mayam atītam - addhānam. na nu kho ahesumha atītam - addhānam, kin - nu kho ahesumha atītam - addhānam, kathā - nu kho ahesumha atītam - addhānam, kiñ hutvā kiñ ahesumha nu kho mayam atītam - addhānam - ti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā apārantaṁ vā ādhāveyyātha: Bhavissāma nu kho mayam anāgatam - addhānam. na nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam. kin - nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam, kathā - nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam, kiñ hutvā kiñ bhavissāma nu kho mayam anāgatam - addhānam - ti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā etarahi vā paccuppannam - addhānam ajjhattam kathākathī assatha: Ahan - nu kho 'smi, no nu kho 'smi, kin - nu kho 'smi, kathā - nu kho 'smi, ayam nu kho satto kuto āgato, so kuhiṁgāmī bhavissatī. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: Satthā no garu, satthugāravena ca mayam vademāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: Samāṇo no evam - āha samāṇa ca, na ca mayam evam vademāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā aññam satthāraṁ uddiseyyāthāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā yāni tāni puthusamaṇabrahmaṇānām vatakotūhalamaṇgalāni tāni sārato paccāgaccheyyāthāti. — No h' etam bhante. — Nanu bhikkhave yad - eva tumhākam sāmāni nātām sāmāni dīṭhami sāmāni viditam tad - eva tumhe vadethāti. — Evam - bhante. — Sādhu bhikkhave. Upanītā kho me tumhe bhikkhave iminā sandīṭhikena dhammena akālikena ehipassikena opanayikena paccattam veditabbena viññūhi. Sandīṭhiko ayam bhikkhave dhammo akāliko ehipassiko opanayiko paccattam veditabbo viññūhīti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭiceca vuttaṁ.

Tinnam kho pana bhikkhave sannipatā gabbhassāvakkanti hoti: Idha mātāpitā ca sannipatā honti, mātā ca na utuni hoti, gandhabbo ca na paccupatthito hoti, n' eva tāva gab-

bhassāvakkanti hoti. Idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti. gandhabbo ca na paccupatthito hoti, n' eva tāva gabbhassāvakkanti hoti. Yato ca kho bhikkhave mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupatthito hoti. evam tippanā sannipatā gab-bhassāvakkanti hoti. Tam-enam bhikkhave mātā nava vā dasa vā māse gabbham kucchinā pariharati mahatā saṁsayena garum-bhārami. Tam-enam bhikkhave mātā navannam vā dasannam vā māsānam accayena vijāyati mahatā saṁsayena garum-bhārami. Tam-enam jātāni samānam sakena lobitena poseti. Lohitam h' etam bhikkhave ariyassa vinaye yadidañ mātuthaññam. Sa kho so bhikkhave kumāro vuddhim-anvāya indriyānam paripākam-anvāya yāni tāni kumārakānam kīlāpanakāni tehi kīlati. seyyathidam vañkakañ ghaṭikāñ mokkhacikāñ ciñgulakāñ pattāñhakāñ rathakāñ dhanukāñ. Sa kho so bhikkhave kumāro vuddhim-anvāya indriyānam paripākam-anvāya pañcahi kāmaguṇehi samappito samāngibhūto paricāreti. cakkhuvīñneyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasāñhitehi rajañyehi, sotaviñneyyehi saddehi — ghānaviñneyyehi gandhehi — jivhā-viñneyyehi rasehi — kāyaviñneyyehi photthabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasāñhitehi rajañyehi.

So cakkhunā rūpam disvā piyarūpe rūpe sārajjati. ap(pi)yārūpe rūpe hyāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati parittacetaso. tañ-ca cetovimuttiñ paññāvimuttiñ yathā-bhūtam na-ppajānāti yatth' assa te pāpākā akusalā dhammā aparisēñ nirujjhanti. So evam anurodhavirodham samāpanno yāni kañci vedanāñ vedeti. sukhañ vā dukkhañ vā adukkhañ-asukhañ vā. so tañ vedanāñ abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati. Tassa tañ vedanāñ abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tad-upādānāñ. tass' upādānapaccayā bhavo. bhava-paccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā sambhavanti. evam- etassa kevalassa dukkha-khandhassa samudayo hoti. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena photthabbañ phusitvā — manasā dhammāñ viññāya piyarūpe

dhamme sārājjati. appiyarūpe dhamme byāpajjati. anupatthita-kāyasati ca viharati parittacetaso, tañ ca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam na - ppajānāti yatthi assa te pā-pakā akusalā dhammā aparisesā nirñjihanti. So evam anurodhavirodham sāmāpanno yam kañci vedanām vedeti. su-khaṁ vā dukkhaṁ vā adukkhamasukhaṁ vā. so tam vedanām abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanām abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tad - upādānam, tass' upādāna-paccayā bhavo. bhavapaccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam soka-paridevadukkha-domanassupāyāsā sambhavanti. evam etassa kevalassa dukkha-khandhassa samñdayo hoti.

Idha bhikkhave Tathāgato loke uppajjati arahañi sammā-sambuddho vijjācarañasampanno singato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakaṁ samārakam sabrahmakaṁ sassamañabrāhmaṇīm pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammam deseti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyośānakalyāṇam sāttham sabyāñjanam kevalapariṇuṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. Tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññata-rasmī vā kule paccājato. So tam dhammam sutvā Tathāgate saddham paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena sam-annāgato iti patisañcikkhati: Sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā: ua - y - idam sukaram agāram ajjhāva-satā ekantapariṇuṇam ekantaparisuddham sañkhaliṁkhitaṁ brahmacariyam caritum; yan - nūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyan - ti. So aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya, appam vā nātiparivatṭam pahāya mahantam vā nātiparivatṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājivam sāmāpanno pāññātipatānam pahāya pāññātipatā paṭivirato hoti. nihitadāñdo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāñhabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādāna

paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena suci-
 bhūtena attanā viharati. Abrahmacariyām pahāya brahma-
 cārī hoti ārācārī. virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṁ
 pahāya musāvādā paṭivirato hoti. saccavādī saccasandho theto
 paccayiko avisamvādako lokassa. Pisunām vācaṁ pahāya
 pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti. ito sutvā na amutra akkhātā
 imesām bhedāya amutra vā sutvā na imesām akkhātā amū-
 sam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā
 anuppadātā. samaggārāmo samaggarato samagganandī sam-
 aggakaraṇīm vācaṁ bhāsitā hoti. Pharusaṁ vācaṁ pahāya
 pharusaṁ vācāya paṭivirato hoti. yā sā vācā nelā kaṇṇa-
 sukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujana-
 manāpā tathārūpiṁ vācaṁ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṁ
 pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. kālavādī bhūtavādī
 atthavādī dhammavādī vinayavādī. nidhānavatīm vācaṁ bhā-
 sitā kālena sāpadesām pariyantavatīm atthasāmhitām. So
 bijagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko
 hoti rattūparato. virato vikālabhojanā. Nacca-gīta-vādita-
 visūkadassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepana-dhāraṇa-
 maṇḍana-vibhūsanātthānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahā-
 sayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato
 hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmaka-
 maṁsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā
 paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Aje-
 lakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā
 paṭivirato hoti. Hatthi-gavāssa-valavāpaṭiggahaṇā paṭivirato
 hoti. Khettavaththupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyya-
 pahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato
 hoti. Tulākūṭa-kanisakūṭa-mānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkot-
 tana-vāñcana-nikati-sācīyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadha-
 bandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So
 santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena
 piṇḍapātēna. yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakka-
 mati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuṇo yena yen' eva ḍeti
 sapattabhāro va ḍeti. evam evam bhikkhu santuṭṭho hoti
 kāyaparihārikena cīvarena. kucchiparihārikena piṇḍapātēna.
 yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā

ariyena sīlakkhandhena samannāgato aijhattamī anavajja-sukhamī paṭisañvedeti. So cakkhunā rūpamī disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam - enām cakkhundriyam asamīvutamī viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ tassa sañvarāya paṭipajjati. rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye sañvaraṁ āpajjati. Sotena saddaiṁ sutvā — pe — ghānena gandhamī ghāyitvā — jivhāya rasaṁ sāyitvā — kāyena phottthabbam phusitvā — manasā dhammamī viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam - enām manindriyam asamīvutamī viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṁ tassa sañvarāya paṭipajjati. rakkhati manindriyam, manindriye sañvaraṁ āpajjati. So iminā ariyena indriyasañvarena samannāgato aijhattamī abyāseka-sukhamī paṭisañvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite virokite sampajānakārī hoti. samiñjite paññārite sampajānakārī hoti. saṅghāṭipattacivaramdhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti. gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṇhībhāvē sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasañvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittamī senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlām pabbataṁ kandaram giriguhami su-sānam vanapattham abbhokāsai palālapuñjai. So pacchā-bhāttamī piñḍapātapaṭikkanto nisīdati pallākam ābhujitvā. ujuni kāyamī pañidhāya. parimukhami satim upatthapetvā. So abhijjhāmī loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittamī parisodheti; byāpādapadosai pahāya abyā-pannacitto viharati. sabbapāñabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittamī parisodheti; thīnamiddhami pahāya vigatathīnamiddho viharati. ālokasaññi sato sampajāno thīnamiddhā cittamī parisodheti; uddhaccakukkuccai pahāya anuddhato viharati. aijhattamī vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittamī parisodheti; vicikicchamī pahāya tiṇṇavivikiccho viharati. akathāmīkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittamī parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukhaiñ paṭhamāñ jhānam upasampajja viharati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sam-pasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukhaiñ dutiyañ jhānam — pe — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati.

So cakkhunā rūpam disvā piyarūpe rūpe na sārajjati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāñacetaso. tañ - ca cetovimuttiñ paññāvimuttiñ yathābhūtam pajānāti yath' assa te pāpakā akusalā dhammā aparisēsā nirujjhanti. So evam anurodhavirodhavippahīno yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati, tassa nandīnirodhā upādānanirodho. upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho. jātinirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā nirujjhanti. evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Sotena saddam sutvā — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya piyarūpe dhamme na sārajjati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāñacetaso, tañ - ca cetovimuttiñ paññāvimuttiñ yathābhūtam pajānāti yath' assa te pāpakā akusalā dhammā aparisēsā nirujjhanti. So evam anurodhavirodhavippahīno yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati, tassa nandīnirodhā upādānanirodho. upādānanirodhā bhavanirodho. bhavanirodhā jātinirodho. jātinirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā nirujjhanti. evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Imam kho me tumhe bhikkhave sañkhittena tañhāsañkhayavimuttiñ dhāretha, Sātim pana

bhikkhumi kevaṭṭapūṭam mahātañhājāla-tañhāsaṅghāṭapati-
mukkan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato
bhāsitaṁ abhinandun - ti.

MAHĀTAÑHĀSAṄKHAYASUTTAM ATTHAMĀM.

39.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Aṅgesu vi-
harati; Assapuraṁ nāma Aṅgānam nigamo. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmautesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

—Samañā samanā ti vo bhikkhave janō sañjānāti. tumhe
ca pana: ke tumhe ti puṭṭhā samānā: samañā amhāti paṭi-
jānātha. Tesam vo bhikkhave evam samaññānam satam evam-
paṭiññānam satam: Ye dhammā samanakaraṇā ca brāhmaṇa-
karaṇā ca te dhamme samādāya vattissāma. evam - no ayam
amhākam sāmaññā ca saccā bhavissati paṭiññā ca bhūtā,
yesāñ - ca mayam cīvara-piṇḍapāṭa-senāsana-gilānapaccaya-
bhesajjaparikkhāram paribhūñjāma tesam - te kārā amhesu
mahapphalā bhavissanti mahānisamāsā, amhākañ - c' evāyam
pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā sa-udrayā ti evam hi vo
bhikkhave sikkhitabbaṁ.

Katame ca bhikkhave dhammā samanakaraṇā ca brāh-
maṇakaraṇā ca: Hirottappena samannāgatā bhavissāmāti
evam hi vo bhikkhave sikkhitabbaṁ. Siyā kho pana bhik-
khave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannā-
gatā; alam - ettāvatā katam - ettavatā, anuppatto no sā-
maññattho, na - tthi no kiñci uttariṁ karaṇīyan - ti tāvataken'
eva tuṭṭhīñ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭi-
vedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam satam sā-
maññattho parihāyi sati uttariṁ karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttariṁ karaṇīyam: Parisuddho no

kāyasamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca. tāya ca pana parisuddhakāyasamācāratāya n' ev' attān' ukkamīsissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākām evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro; alam - ettāvatā katam - ettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, na - tthi no kiñci uttarim karaṇīvan - ti tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave. paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam satam sāmaññattho parihāyi sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no vacīsamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca. tāya ca pana parisuddhavacīsamācāratāya n' ev' attān' ukkamīsissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākām evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no manośamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca. tāya ca pana parisuddhamanośamācāratāya n' ev' attān' ukkamīsissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākām evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro. parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manośamācāro; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no ājīvo 'bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca. tāya ca pana parisuddhājīvatāya n' ev' attān' ukkamīsissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākām evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manośamācāro. parisuddho ājīvo;

alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Indriyesu guttadvārā bhavissāma, cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī nānubyāñjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enam cakkhundriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma cakkhundriyam, cakkhundriye saṁvaram āpajjissāma. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jīvhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī nānubyāñjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enam manindriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma manindriyam, manindriye saṁvaram āpajjissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro. parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo. indriyesu 'mha guttadvārā; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Bhojane mattaññuno bhavissāma, patisaṅkhā yoniso āhāram āhārissāma. n' eva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvad - eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṁsūparatiyā brahmačariyānuggahāya: iti purāṇa - ca vedanam paṭīhañkhāmī navañ - ca vedanam na uppādēssāmi. yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro. parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo. indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattaññuno; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo blikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Jāgariyam anuyuttā bhavissāma, divasam caūkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammeli cittam parisodhessāma, rattiyā paṭhamam yāmaṁ

cañkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam pari-sodhessāma, rattiyā majjhimam yāmam dakkhiṇena passena sīhaseyyam kappessāma pāde pādaṁ accādhāya satā sampa-jānā utṭhānasaññam manasikaritvā. rattiyā pacchimam yāmam paccuṭṭhāya cañkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam parisodhessāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro, pari-suddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyam anuyuttā; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave... sati uttarim karaṇiyē.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇiyam: Satisampajjāññena samannāgatā bhavissāma, abhikkante paṭikkante sampajāna-kārī. ālokite vilokite sampajānakārī. samiñjite pasārite sampajānakārī. saṅghātipattacīvaraḍhāraṇe sampajānakārī, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī, uccārapassāvakamme sampajānakārī, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṇhibhāve sampajānakārī ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo. indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyam anuyuttā. satisampajjāññena samannāgatā; alam - ettāvatā katam - ettāvatā. anuppatto no sāmaññattho, na - tthi no kiñci uttarim karaṇiyān - ti tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave. paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam satam sāmaññattho pari-hāyi sati uttarim karaṇiyē.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇiyam: Idha bhikkhave bhikkhu vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbho-kāsai palālapuñjam; so pacchābhattam piñḍapātapaṭikkanto nisidati pallanikam ābhujitvā, ujuṁ kāyam pañidhāya. pari-mukham satim upaṭṭhapetvā. So abhijjhām loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam parisodheti. Byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇa-

bhūtahitānukampī byāpādapadosā cittam parisodheti. Thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam parisodheti. Uddhaccakukkuccām pahāya anuddhato viharati. ajjhattamī vūpasautacitto uddhaccakukkuccā cittam parisodheti. Vicikicchām pahāya tinnāvavicikiccho viharati. akathañkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam parisodheti.

Seyyathā pi bhikkhave puriso iṇam ādāya kammante payojeyya. tassa te kammantā samijjheyyam, so yāni ca porāññāni iṇamūlāni tāni ca byantikareyya. siyā c' assa uttarim avasiṭṭham dārābharañāya; tassa evam-assa: Aham kho pubbe iṇam ādāya kammante payojesim, tassa me te kammantā samijjhimsu. so aham yāni ca porāññāni iṇamūlāni tāni ca byantiakāsim. atthi ca me uttarim avasiṭṭham dārābharañāyāti. So tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigacche somanassam. Seyyathā pi bhikkhave puriso ābādhiko assa dukkrito bālhagilāno. bhattañ - c' assa na - echādeyya, na c' assa kāye balamattā, so aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya. bhattañ - c' assa chādeyya. siyā c' assa kāye balamattā; tassa evam-assa: Aham kho pubbe ābādhiko ahosim dukkrito bālhagilāno, bhattañ - ca me na - echādesi. na ca me āsi kāye balamattā; so 'mhi etarahi tamhā ābādhā mutto, bhattañ - ca me chādeti, atthi ca me kāye balamattā ti. So tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigacche somanassam. Seyyathā pi bhikkhave puriso bandhanāgāre baddho assa. so aparena samayena tamhā bandhanā mucceyya sotthinā abyayena, na c' assa kiñci bhogānam vayo; tassa evam-assa: Aham kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosim, so 'mhi etarahi tamhā bandhanā mutto sotthinā abyayena, na - tthi ca me kiñci bhogānaiu vayo ti. So tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigacche somanassam. Seyyathā pi bhikkhave puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo, so aparena samayena tamhā dāsabyā mucceyya attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo; tassa evam-assa: Aham kho pubbe dāso ahosim anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo, so 'mhi etarahi tamhā dāsabyā mutto attādhīno

aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo ti. So tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigacche somanassam. Seyyathā pi bhikkhave puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjeyya, so aparena samayena tamhā kantārā nitthareyya sotthinā abyayena, na c' assa kiñci bhogānam vayo; tassa evam-assa: Ahām kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjim, so 'mhi etarahi tamhā kantārā nitthiṇo sotthinā abyayena. na - tthi ca me kiñci bhogānam vayo ti. So tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigacche somanassam. Evam-eva kho bhikkhave bhikkhu yathā iṇam yathā rogaṇam yathā bandhanāgāraṇam yathā dāsabyam yathā kantāraddhānamaggam ime pañca nīvaraṇe appahīne attani samanupassati. Seyyathā pi bhikkhave ānanyam yathā ārogayam yathā bandhanā mokkhām yathā bhujissam yathā khemantabhūmim evam-eva bhikkhu ime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassati.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṇam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānai upasampajja viharati. So imam-eva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutam hoti. Seyyathā pi bhikkhave dakkho nahāpako vā nahāpantevāsi vā kaṁsathāle nahāniyacunṇāni ākiritvā udakena paripphosakanam paripphosakanam sanneyya. sā 'ssa nahāniyapiṇḍi snehānugatā snehāparetā, santarabāhirā phuṭā snehena, na ca paggharāṇi; evam-eva kho bhikkhave bhikkhu imam-eva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutam hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānai upasampajja viharati. So imam-eva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphutam hoti. Seyyathā pi bhikkhave udakaralado ubbhi-

dodako, tassa n' ev' assa puratthimāya disāya udakass' āyamukhaṁ, na pacchimāya disāya udakass' āyamukhaṁ, na uttarāya disāya udakass' āyamukhaṁ, na dakkhiṇāya disāya udakass' āyamukhaṁ, devo ca na kālena kālāni sammā dhāraṇī anuppaveccheyya; atha kho tamhā va udakarahadā sītā vāri-dhārā ubbhijjitvā tam-eva udakarahadāni sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya. nāssa kiñci sabbāvato udakarahadāni sītena vārinā apphutāni assa; evam-eva kho bhikkhave bhikkhu imam-eva kāyāni samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphutāni hoti.

Puna ca paraṇ bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno. sukhañ-ca kāyena paṭisamvedeti yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavīhārī ti tatiyāni jhānāni upasampajja viharati. So imam-eva kāyāni nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphutāni hoti. Seyyathā pi bhikkhave uppaliniyām vā paduminiyām vā puṇḍarīkiniyām vā app-ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni udakā nuggatāni antonimugga-posīni. tāni yāva c' aggā yāva ca mūlāni sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni. nāssa kiñci sabbāvataṁ uppalānām vā padumānām vā puṇḍarīkānām vā sītena vārinā apphutāni assa; evam-eva kho bhikkhave bhikkhu imam-eva kāyāni nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphutāni hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānāni atthagamā adukkham-asukham upekhāsatipārisuddhiṁ catutthāni jhānāni upasampajja viharati. So imam-eva kāyāni parisuddhena cetasā pariyoḍātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyoḍātena apphutāni hoti. Seyyathā pi bhikkhave puriso odātena vatthena sasīsaṁ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbā-

vato kāyassa odātena vatthena apphutam assa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbā- vato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphu- tam hoti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam: ekam - pi jātim dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatam - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattārīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti- sahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi saṁvāṭṭakappe aneke pi vīvaṭṭakappe aneke pi saṁvāṭṭavīvaṭṭakappe; amutr' āsim evamnāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvēdi evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādīm, tatra p' āsim evamnāmo evamgutto evam- vāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvēdi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sa- uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sakamhā gāmā aññam gāmām gaccheyya. tamhā pi gāmā aññam gāmām gaccheyya, so tamhā gāmā sakam yeva gāmām paccāgaccheyya, tassa evam - assa: Aham kho sakamhā gāmā amum gāmām āgañchim, tatra evam atṭhāsim evam nisidim, evam abhāsim evam tunhī ahosim; tamhā pi gāmā amum gāmām āgañchim, tatra pi evam atṭhāsim evam nisidim, evam abhāsim evam tunhī ahosim. so 'mhi tamhā gāmā sakam yeva gāmām paccāgato ti; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam: ekam - pi jātim dve pi jātiyo — pe —. Iti sākārañi sa-uddesam anekavilitam pubbenivāsam anussarati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattā- nam cutūpapātañāṇāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇne dubbaṇne su- gate duggate yathākanimūpage satte pajānāti: ime vata

bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikanmasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikamma-samādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Seyyathā p' assu bhikkhave dve agārā sadvārā, tattha cakkhumā puriso majjhe thito passeyya manusse geham pavisante pi nikkhamante pi anusañcarante pi anuvicarante pi; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage — pe — satte pajānāti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyoḍatē anaīgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatē āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ āsavasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ āsavanirodho ti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhagāmiuī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati. bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiin vimuttam - iti uāṇai hoti; kliṇā jāti, vusitaṁ brahmacariyam. kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Seyyathā pi bhikkhave pabbatasākhepe udakarahado accho vippasanuo anāvilo, tattha cakkhumā puriso tīre thito passeyya sippi-sambukam - pi sakkharakaṭhalam - pi macchagumbam - pi cārantam - pi tiṭṭhantau - pi; tassa evam - assa: Ayaṁ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo, tatr' ime sippi-

sambukā pi sakkharakaṭhalā pi macchagumbā pi caranti pi tiṭṭhanti pīti; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti... ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam - iti nānām hoti; khīnā jāti. vusitam brahmacariyam, karam karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti.

Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu samaṇo iti pi, brāhmaṇo iti pi, nahātako iti pi, vedagū iti pi. sottiyo iti pi, ariyo iti pi, araham iti pi. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu samaṇo hoti: samitā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu samaṇo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu brāhmaṇo hoti: bāhitā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu brāhmaṇo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu nahātako hoti: nahātā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu vedagū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti: nissutā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ariyo hoti: ārakā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu ariyo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu araham hoti: ārakā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu araham hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

40.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Aṅgesu
viharati; Assapuram nāma Aṅgānam nigamo. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Samaṇā samaṇā ti vo bhikkhave janō sañjānāti, tumhe
ca pana: ke tumhe ti puṭṭhā samānā: samaṇ' amhāti paṭi-
jānātha. Tesam vo bhikkhave evamisamaññānam satam evam-
paṭiññānam satam: Yā samaṇasāmīcīpaṭipadā tam paṭi-
padam paṭipajjissāma, evam no ayan amhākam samaññā ca
saceā bhavissati paṭiññā ca bhūtā. yesañ - ca mayam cīvara-
piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram pari-
bhūnijāma tesan - te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti
mahānisamsā. amhākam c' evāyam pabbajjā avañjhā bhavis-
sati saphalā sa-udrayā ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbai.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na samaṇasāmīcīpatipadañ
paṭipanno hoti: Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhijjhā-
lhissa abhijjhā appahīnā hoti. byāpannacittassa byāpādo appa-
hīno hoti, kōdhanassa kodho appahīno hoti. upanāhissa upa-
nāho appahīno hoti, makkhissa makkho appahīno hoti, paṭā-
sissa paṭāso appahīno hoti, issukissa issā appahīnā hoti,
maccharissa macchariyam appahīnam hoti, saṭhassa sāṭhey-
vam appahīnam hoti, māyāvissa māyā appahīnā hoti, pā-
picchassa pāpikā icchā appahīnā hoti, micchādīṭhissa micchā-
dīṭhi appahīnā hoti. imesam kho alaui bhikkhave samaṇa-
malānam samaṇadosānai samāṇakasatānam āpāyikānam
thānānam duggativedanīyānai appahānā na samaṇasāmīcī-
paṭipadam paṭipanno ti vadāmi. Seyyathā pi bhikkhave
matajan - nāma āvudhajātañ ubhatodhāram pītanisitam,
tad - assa saṅghāṭiyā sampārutam sampaliveṭhitam, tathū-
pamāham bhikkhave imassa bhikkhuno pabbajjam vadāmi.

Nāham bhikkhave saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena
sāmaññām vadāmi. Nāham bhikkhave acelakassa acelaka-
mattena sāmaññām vadāmi. Nāham bhikkhave rajojallikassa
rajojallikamattena s. v. Nāham bhikkhave udakorohakassa
udakorohakamattena s. v. Nāham bhikkhave rukkhamūlikassa

rukhamūlikamattena s. v. Nāham bhikkhave abbhokāsikassa abbhokāsikamattena s. v. Nāham bhikkhave ubbhaṭṭhakassa ubbhaṭṭhakamattena s. v. Nāham bhikkhave pariyāyabhattikassa pariyāyabhattikamattena s. v. Nāham bhikkhave mantajjhāyakassa mantajjhāyakamattena s. v. Nāham bhikkhave jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññam vadāmi. Saṅghāṭikassa ce bhikkhave saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyetha. byāpannacittassa byāpādo pahiyetha, kodhanassa kodho p., upanāhissa upanāho p., makkhissa makkho p., paṭasissa paṭāso p., issukissa issā p.. maccharissa macchariyam p., saṭhassa sāṭheyam p.. māyāvissa māyā p., pāpicchassa pāpikā icchā p.. micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyetha, tam-enam mittāmaccā nāti-sālohitā jātam-eva nañi saṅghāṭikam kāreyyum saṅghāṭikattam-eva samādapeyyum: Ehi tvam bhadramukha saṅghāṭiko hohi, saṅghāṭikassa te sato saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyissati, byāpannacittassa byāpādo pahiyissati. kodhanassa kodho p., upanāhissa upanāho p.. makkhissa makkho p., paṭasissa paṭāso p., issukissa issā p.. maccharissa macchariyam p.. saṭhassa sāṭheyam p., māyāvissa māyā p., pāpicchassa pāpikā icchā p.. micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyissatiti. Yasmā ca kho aham bhikkhave saṅghāṭikam pi idh' ekaccañ passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhīm paṭasim issukim maccharim saṭhami māyāvimi pāpiccham micchādiṭṭhim, tasmā na saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññam vadāmi. Acelakassa ce bhikkhave — pe — rajojallikassa ce bhikkhave — udakorohakassa ce bhikkhave — rukhamūlikassa ce bhikkhave — abbhokāsikassa ce bhikkhave — ubbhaṭṭhakassa ce bhikkhave — pariyāyabhattikassa ce bhikkhave — mantajjhāyakassa ce bhikkhave — jaṭilakassa ce bhikkhave jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyetha, byāpannacittassa byāpādo pahiyetha — pe — micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyetha. tam-enam mittāmaccā nāti-sālohitā jātam-eva nañi jaṭilakam kareyyum jaṭilakattam-eva samādapeyyum: Ehi tvam bhadramukha jaṭilako hohi, jaṭilakassa te saṭo jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyissati, byāpanna-

cittassa byāpādo pahīyissati — pe — micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyissatīti. Yasmā ca kho ahaṁ bhikkhave jaṭilakam - pi idh' ekaccām passāmī abhijjhālum byāpannacittām kodhanām upanāhīm makkhīm paṭāsim issukim maccharīm saṭham māyāvīm pāpicchām micchādiṭṭhīm, tasmā na jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññām vadāmi.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu samaṇasāmīcīpaṭipadaṁ paṭipanno hoti: Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti. byāpannacittassa byāpādo pahīno hoti. kodhanassa kodho pahīno hoti, upanāhissa upanāhō pahīno hoti. makkhissa makkho pahīno hoti. paṭāsissa paṭāso pahīno hoti. issukissa issā pahīnā hoti. maccharissa macchariyām pahīnam hoti. saṭhassa sāṭheyyām pahīnam hoti. māyāvissa māyā pahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā pahīnā hoti. micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīnā hoti. imesai kho ahaṁ bhikkhave samaṇamalānam samaṇadosānam samaṇakasaṭānam āpāyikānam ṭhānānam duggativeṇiyānam pahīnā samaṇasāmīcīpaṭipadaṁ paṭipanno ti vadāmi. So sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddham-attānam samanupassati, vimuttam-attānam samanupassati. Tassa sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddham-attānam samanupassato vimuttam-attānam samanupassato pāmujjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhikāyo sukhām vedeti, sukhino cittām samādhiyati. So mettāsaṭagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharati, tathā dutiyām, tathā tatiyām, tathā catutthīm, uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokām mettāsaṭagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsaṭagatena cetasā — pe — pharitvā viharati. Muditāsaṭagatena cetasā — pe — pharitvā viharati. Upekhāsaṭagatena cetasā ekām disam pharitvā viharati, tathā dutiyām, tathā tatiyām, tathā catutthīm, uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokām upekhāsaṭagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Seyyathā pi bhikkhave pokkharaṇī accodakā sātodakā sītodakā setakā sūpatithā ramanīyā; puratthi-

māya ce pi puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghamma-pareto kilanto tasito pipāsito, so tam pokkharanīm āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammapariļāham; pacchimāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — uttarāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — dakkhiṇāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — yato kuto ce pi naṁ puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. so tam pokkharanīm āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammapariļāham; evam-eva kho bhikkhave khattiyakulā ce pi agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca Tathāgatappaveditam dhammadvinayām āgamma evam mettam karuṇam muditam upekham bhāvetvā labhati ajjhattam vūpasamam, ajjhattam vūpasamā samaṇasāmīcīpaṭipadām paṭipanno ti vadāmi. Brāhmaṇakulā ce pi — pe — vessakulā ce pi — suddakulā ce pi — yasmā kasmā ce pi kulā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca Tathāgatappaveditam dhammadvinayām āgamma evam mettam karuṇam muditam upekham bhāvetvā labhati ajjhattam vūpasamam, ajjhattam vūpasamā samaṇasāmīcīpaṭipadām paṭipanno ti vadāmi. Khattiyakulā ce pi agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaṇo hoti. Brāhmaṇakulā ce pi — vessakulā ce pi — suddakulā ce pi — yasmā kasmā ce pi kulā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti. so ca āsavānam khayā anāsavaiṇ cetovimuttim paññāvimuttim diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaṇo hotiti.

Idam-avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

CŪLAASSAPURASUTTAM DASAMAM.

MĀHĀYAMAKAVAGGO CATUTTHO.

41.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikāṁ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim yena Sālā nāma Kosalānāi brāhmaṇagāmo tad - avasari. Assosūm kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: Samāno khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Kosalesu cārikāṁ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhimi Sālāni anuppatto; tam kho pana bhavantam Gotamam evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro pūrisadammasārathi satthā devamanussānāi buddho bhagavā. So imāni lokāni sadevakanāi samārakanāi sabrahmakāni sassamaṇabrahmaṇāni pajāni sadevamanussāni sayāni abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammāni deseti ādikalyāṇām majjhekalyāṇām pariyosānakalyāṇām sātthāni sabyañjanām, kevalaparipuṇṇāni parisuddhāni brahmacariyāni pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānām arahataṁ dassanāni hotīti. Atha kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā ten' upasāṅkamīṁsu, upasāṅkamītā app - ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantāni nisīdiṁsu, app - ekacce Bhagavatā saddhim sammodiṁsu, sammodanīyām katham sārāṇīyām vītisāretvā ekamantāni nisīdiṁsu, app - ekacce yena Bhagavā ten' añjaliṁ - pañāmetvā ekamantāni nisīdiṁsu, app - ekacce Bhagavato santike nāmagottāni sāvetvā ekamantāni nisīdiṁsu, app - ekacce tunhībhūtā ekamantāni nisīdiṁsu. Ekamantāni nisinnā kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocūm: Ko nu kho bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā paramarāṇā apāyāni duggatim vinipātam nirayāni upapajjanti; ko pana bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marāṇā sugatāni saggāni lokāni upapajjantiti. — Adhammacariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marāṇā apāyāni duggatim vinipātam nirayāni upapajjanti; dhammacariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marāṇā sugatāni saggāni lokāni

upapajjantīti. — Na kho mayam imassa bhero Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājānāma; sādhu no bhavañ Gotamo tathā dhammam desetu yathā mayam imassa bhero Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājāneyyāmāti. — Tena hi gahapatayo sunātha. sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam bho ti kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Tividham kho gahapatayo kāyena adhammacariyā-visamacariyā hoti. catubbidham vācāya adhammacariyā-visamacariyā hoti. tividham manasā adhammacariyā-visamacariyā hoti. Kathañ - ca gahapatayo tividham kāyena adhammacariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco pāñatipātī hoti luddo lohitapāñi hatapahate niviñtho adayāpanno pāñabhūtesu. Adinnādāyī kho pana hoti, yan - tam pārassa paravittūpakaraṇam gāmagatam vā araññagatam vā tam adinnaiñ theyyasañkhātam ādātā hoti. Kāmesu micchācārī kho pana hoti, yā tā māturrakkhitā piturakkhitā [mātā-piturakkhitā] bhāturrakkhitā bhaginirakkhitā nātirakkhitā sasāmikā saparidañdā. antamaso mālāguṇaparikkhittā pi, tathārūpāsu cārittam āpajjītā hoti. Evam kho gahapatayo tividham kāyena adhammacariyā-visamacariyā hoti. Kathañ - ca gahapatayo catubbidham vācāya adhammacariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco musāvādī hoti. sabhāgato vā parisagato vā nātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakhipuñtho: evam bho purisa yam jānāsi tam vadehīti, so ajānam vā āha: jānāmīti. jānam vā āha: na jānāmīti, apassam vā āha: passāmīti, passam vā āha: na passāmīti; iti attahetu vā parahetu vā āmisa-kiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisunāvāco kho pana hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti sammaggānam vā bhettā bhinnānam vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaraṇīm vācam bhāsitā hoti. Pharūsāvāco kho pana hoti. yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisejjanī kodhasāmantā asamādhisaṁvatta-

nikā, tathārūpiṁ vācamī bhāsitā hoti. Samphappalāpī kho pana hoti. akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatīm vācamī bhāsitā akālena anapadesām apariyantavatīm anatthasāmhitām. Evaṁ kho gahapatayo catubbidhamī vācāya adhammacariyā-visamacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhamī manasā adhammacariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco abhijjhālu hoti, yan-tam parassa paravittūpakaraṇam tam abhijjhātā hoti: aho vata yaṁ parassa tani mama assāti. Byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasānikappo: ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesuṁ iti vā ti. Micchādīṭṭhi kho pana hoti viparītadassano: na-tthi dinnam na-tthi yiṭṭham na-tthi hutam. na-tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalam vipāko, na-tthi ayam loko na-tthi paro loko, na-tthi mātā na-tthi pitā na-tthi sattā opapātikā. na-tthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokam parañ-ca lokam sayaṁ abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Evaṁ kho gahapatayo tividhamī manasā adhammacariyā-visamacariyā hoti. Evaṁ adhammacariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam-idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayaṁ upapajjanti.

Tividhamī kho gahapatayo kāyena dhammacariyā-samacariyā hoti, catubbidhamī vācāya dbhammacariyā-samacariyā hoti, tividhamī manasā dhammacariyā-samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhamī kāyena dhammacariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. nihitadaṇḍo nihitasattho lajī dayāpanno sahhāpāṇabhbūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādānam paṭivirato hoti. yan-tam parassa paravittūpakaraṇam gāmagatam vā araññagatam vā tam nādinnam theyyasañkhātam ādātā hoti. Kāmesu micchācāram pahāya kāmesu micchācārā paṭivirato hoti. yā tā mātūrakkhitā piturakkhitā [mātāpiturakkhitā] bhāturakkhitā bhaginirakkhitā nātirakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā, antamāso mālāguṇaparikkhittā pi. tathārūpāsu na cārīttam āpajjītā hoti. Evaṁ kho gahapatayo tividhamī kāyena dhammacariyā-

samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo catubbidhami vācāya dhammacariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco musāvādami pahāya musāvādā paṭivirato hoti, sabbhāgato vā parisagato vā nātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā albiñito sakhipuṭṭho: evam bho purisa yam jānāsi tam vadehiti. so ajānām vā āha: na jānāmīti. jānām vā āha: jānāmīti, apassam vā āha: na passāmīti. passam vā āha: passāmīti; iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisuñam vacam pahāya pisuñāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya. iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇīm vācam bhāsitā hoti. Pharusañ vācam pahāya pharusañya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kanñasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiñ vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatīm vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatiñ atthasāñhitāni. Evam kho gahapatayo catubbidhami vācāya dhammacariyā-samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhāñ manasā dhammacariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco anabhijjhālu hoti. yan-tam parassa paravittūpakaṇam tam nābhijjhātā hoti: aho vata yam parassa tam mama assāti. Abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaiñkappo: ime sattā averā abyābajjhā anīghā sukhi attānam parihaarantūti. Sammādiṭṭhi kho pana hoti aviparitadassano: attli dinnāñ atthi yitṭham atthi lutam, atthi sukaṭadukkātānam kamnānam phalam vipāko. atthi ayam loko atthi paro loko. atthi mātā atthi pitā atthi sattā opapātikā. atthi loke samanabrahmañā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokam parañ-ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Evam kho gahapatayo tividhami manasā dhammacariyā-samacariyā hoti. Evam dhammacariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam-idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param-maraññā sugatīm saggam lokañ upapajjanti.

Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - maraṇā khattiyamahāsālānam sahabyatam upapajjeyyan - ti. ṭhānam kho pan' etam vijjati yam so kāyassa bhedā param - maraṇā khattiyamahāsālānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - maraṇā brāhmaṇamahāsālānam — pe — gahapatimahāsālānam sahabyatam upapajjeyyam, ṭhānam kho pan' etam vijjati yam so kāyassa bhedā param - maraṇā gahapatimahāsālānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - maraṇā Cātummahārājikānam devānam — pe — Tāvatiṁsānam devānam — Yāmānam devānam — Tusitānam devānam — Nimmānaratiṇam devānam — Paranimmitavasavattinam devānam — Brahmakāyikānam devānam — Ābhānam devānam — Parittābhānam devānam — Appamāṇābhānam devānam — Ābhassarānam devānam — Subhānam devānam — Parittasubhānam devānam — Appamāṇasubhānam devānam — Subhakīṇānam devānam — Vehapphalānam devānam — Avihānam devānam — Atappānam devānam — Sudassānam devānam — Sudassīnam devānam — Akaniṭṭhānam devānam — ākāsānañcāyatanūpagānam devānam — viññānañcāyatanūpagānam devānam — ākiñcaññāyatanūpagānam devānam — nevasaññānāsaññāyatanūpagānam devānam sahabyatam upapajjeyyan - ti, ṭhānam kho pan' etam vijjati yam so kāyassa bhedā param - maraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānam devānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan - ti, ṭhānam kho pan' etam vijjati yam so āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya, tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī ti.

Evam vutte Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocum: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatām va ukkujjeyya, paṭicchannām vā vivareyya, mūlhassa vā maggamā ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayam bhavantam Gotamām saraṇam gacchāma dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsake no bhavañ - Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇagate ti.

SĀLEYYAKASUTTAMĀ PĀTHAMAM.

42.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Verañjakā brāhmaṇagahapatikā Sāvatthiyam paṭivasantī kenacī - eva karaṇiyena. Assosum kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā: Samaṇo khalu kho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme; tamī kho pana bhavantam Gotamām evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā arahāmī sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānai buddho bhagavā. So imam lokam sadevakamī samārakamī sabrahmakamī sassamaṇabrahmaṇīm pajamī sadevamanussamī sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṇī deseti ādikalyāṇamī majjhe kalyāṇamī pariyośānakalyāṇamī sātthīm sabyañjanamī, kevalaparipuṇṇamī parisuddham brahma-cariyamī pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānam arahatam dassanam hotiti. Atha kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā teni upasāṅkamīmīsu, upasāṅkamītīvā app-ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu, app-ekacce Bhagavatā saddhīm sammodiṁsu, sammodaniyamī

katham sārāñiyam vītisāretvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce yena Bhagavā ten' añjalim- pañāmetvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce tuñhibhūtā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinnā kho Verañjakā brāhmañagahapatikā Bhagavantam etad-avocum: Ko nu kho bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatini vinipātam nirayam upapajjanti; ko pana bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjantiti.— Adhammacariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatini vinipātam nirayam upapajjanti; dhammacariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjantiti.— Na kho mayam imassa bphoto Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhuttassa vitthārena attham ājānāma; sādhu no bhavañ-Gotamo tathā dhammam desetu yathā mayam imassa bphoto Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avi-bhuttassa vitthārena attham ājāneyyāmāti. — Tena hi gahapatayo suñatha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. — Evanī bho ti kho Verañjakā brāhmañagahapatikā Bhagavato paccassosuñi. Bhagavā etad-avoca:

Tividham kho gahapatayo kāyena adhammacārī visamacārī hoti, catubbidham vācāya ... (repeat from p. 286 l. 11 to p. 290 l. 9; for adhammacariyā-visamacariyā hoti, for dhammacariyā-samacariyā hoti, and for Sāleyyakā substitute adhammacārī visamacārī hoti, dhammacārī samacārī hoti. and Verañjakā, respectively) ... ajjatagge pāñupete sarañagate ti.

VERAÑJAKASUTTAM DUTIYAM.

43.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā Mahākotthito sāyanhasamayaṁ patisallānā vuṭṭhito yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā Sāriputtena saddhini sammodi. sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Mahākotthito āyasmantam Sāriputtam etad-avoca:

Duppañño duppañño ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso duppañño ti vuccatīti. — Na - ppajānāti na - ppajānātīti kho āvuso, tasmā duppañño ti vuccati, kiñ na - ppajānātīti: idam dukkhan - ti na - ppajānāti. ayam dukkhasamudayo ti na - ppajānāti. ayam dukkhanirodho ti na - ppajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti na - ppajānāti. Na - ppajānāti na - ppajānātīti kho āvuso, tasmā duppañño ti vuccatīti. Sādh' āvuso ti kho āyasmā Mahākotthito āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttariṁ pañham apucchi: Paññavā paññavā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso paññavā ti vuccatīti. — Pajānāti pajānātīti kho āvuso. tasmā paññavā ti vuccati. kiñ - ca pajānātīti: idam dukkhan - ti pajānāti, ayam dukkhasamudayo ti pajānāti. ayam dukkhanirodho ti pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti pajānāti. Pajānāti pajānātīti kho āvuso. tasmā paññavā ti vuccatīti. — Viññāṇam viññāṇan - ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso viññāṇan - ti vuccatīti. — Vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññāṇan - ti vuccati. kiñ - ca vijānātīti: sukhan - ti pi vijānāti, dukkhan - ti pi vijānāti. adukkhamasukhan - ti pi vijānāti. Vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññāṇan - ti vuccatīti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam ime dhammā sani- saṭṭhā udāhu visamīsaṭṭhā. labbhā ca pan' imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam ime dhammā sani- saṭṭhā no visamīsaṭṭhā. na ca labbhā imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetum. Yam h' āvuso pajānāti tam vijānāti. yam vijānāti tam pajānāti.

tasmā ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā, na ca labbhā imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññānam imesam dhammānam saṁsaṭṭhānam no visamisaṭṭhānam kim nānākaraṇan - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññānam imesam dhammānam saṁsaṭṭhānam no visamisaṭṭhānam paññā bhāvetabbā viññānam pariññeyyam. idam nesam nānākaraṇan - ti.

Vedanā vedanā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso vedanā ti vuccatiti. — Vedeti vedetiti kho āvuso. tasmā vedanā ti vuccati, kiñ - ca vedeti: sukham - pi vedeti. dukkham - pi vedeti. adukkhamasukham - pi vedeti. Vedeti vedetiti kho āvuso. tasmā vedanā ti vuccatiti. — Saññā saññā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso saññā ti vuccatiti. — Sañjānāti sañjānātiti kho āvuso, tasmā saññā ti vuccati, kiñ - ca sañjānāti: nīlakam - pi sañjānāti. pītakam - pi sañjānāti, lohitakam - pi sañjānāti. odātam - pi sañjānāti. Sañjānāti sañjānātiti kho āvuso. tasmā saññā ti vuccatiti. — Yā c' āvuso vedanā yā ca saññā yañ - ca viññānam ime dhammā saṁsaṭṭhā udāhu visamisaṭṭhā. labbhā ca pan' imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso vedanā yā ca saññā yañ - ca viññānam ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā. na ca labbhā imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetuni. Yām h' āvuso vedeti tam sañjānāti. yām sañjānāti tam vijānāti, tasmā ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā, na ca labbhā imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetun - ti.

Nissatṭhena h' āvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena kim neyyan - ti. — Nissatṭhena h' āvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanam neyyam. anantañ viññāpan - ti viññānañcāyatanam neyyam, na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanam neyyan - ti. — Neyyam pan' āvuso dhammānam kena pajānātiti. — Neyyam kho āvuso dhammānam paññācakkhunā pajānātiti. — Paññā pan' āvuso kimatthiyā ti. — Paññā kho āvuso abhiññatthā pariññatthā pahānatthā ti.

Kati pan' āvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti. — Dve kho āvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya: parato ca ghoso yoniso ca manasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti. — Katibi pan' āvuso aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā cāti. — Pañcahi kho āvuso aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā ca: Idh' āvuso sammādiṭṭhi sīlānuggahitā ca hoti sutānuggahitā ca hoti sākacchānuggahitā ca hoti samathānuggahitā ca hoti vipassanānuggahitā ca hoti. Imehi kho āvuso pañcahi aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā cāti.

Kati pan' āvuso bhavā ti. — Tayo 'me āvuso bhavā: kāmabhavo rūpabhavo arūpabhavo ti. — Katham pan' āvuso āyatim punabbhavābhinibbatti hotiti. — Avijjānivaraṇānam kho āvuso sattānam taṇhāsamyojanānam tatrataotrābhinandanā evam āyatim punabbhavābhinibbatti hotiti. — Katham pan' āvuso āyatim punabbhavābhinibbatti na hotiti. — Avijjāvirāgā kho āvuso vijjuppādā taṇhānirodhā evam āyatim punabbhavābhinibbatti na hotiti.

Katamam pan' āvuso paṭhamam jhānan - ti. — Idh' āvuso bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati, idam vuccat' āvuso paṭhamam jhānan - ti. — Paṭhamam pan' āvuso jhānam kataṅgikan - ti. — Paṭhamam kho āvuso jhānam pañcaṅgikam: Idh' āvuso paṭhamam jhānam samāpannassa bhikkhuno vitakko ca vattati vicāro ca pīti ca sukhañ - ca cittekaggatā ca. Paṭhamam kho āvuso jhānam evam pañcaṅgikan - ti. — Paṭhamam pan' āvuso jhānam kataṅgavippahinam kataṅgasamannāgata - ti. — Paṭhamam kho āvuso jhānam pañcaṅgavippahinam pañcaṅgasamannāgata: Idh' āvuso paṭhamam jhānam samāpannassa bhikkhuno kāmacchando pahino hoti, byāpādo pahino hoti, thīnamiddham pahinam hoti, uddhaccakukkuccam

pahīnam hoti, vicikicchā pahīnā hoti. vitakko ca vattati vi-cāro ca pīti ca sukhañ - ca cittekaggatā ca. Pañhamam kho āvuso jhānam evam pañcaṅgavippahīnam pañcaṅgasamannā-gatan - ti.

Pañc' imāni āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānāvisayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam kim pañsaraṇam. ko ca nesam gocaravisayam paccanubhottiti. — Pañc' imāni āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānāvisayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam mano pañsaraṇam. mano ca nesam gocaravisayam paccanubhottiti.

Pañc' imāni āvuso indriyāni, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imāni kho āvuso pañc' indriyāni kim pañcicca tiṭṭhantiti. — Pañc' imāni āvuso indriyāni, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imāni kho āvuso pañc' indriyāni āyūm pañcicca tiṭṭhantiti. — Āyu pan' āvuso kim pañcicca tiṭṭhatiti. — Āyu usmām pañcicca tiṭṭhatiti. — Usmā pan' āvuso kim pañcicca tiṭṭhatiti. — Usmā āyūm pañcicca tiṭṭhatiti. — Idān' eva kho mayam āvuso āyasmato Sāriputtassa bhāsitāni evam ājānāma: āyu usmām pañcicca tiṭṭhatiti, idān' eva kho mayam āyasmato Sāriputtassa bhāsitām evam ājānāma: usmā āyūm pañcicca tiṭṭhatiti. Yathākatham pan' āvuso imassa bhāsitassa attho datṭhabbo ti. — Tena h' āvuso upaman - te karissāmi. upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi āvuso telappadīpassa jhāyato accim pañcicca ābhā paññā-yati. ābhām pañcicca acci paññāyati, evam - eva kho āvuso āyu usmām pañcicca tiṭṭhati, usmā ca āyūm pañcicca tiṭṭhatiti.

Te va nu kho āvuso āyusaṅkhārā te vedaniyā dhammā, udāhu aññe āyusaṅkhārā aññe vedaniyā dhammā ti. — Na

kho āvuso te va āyusañkhārā te vedaniyā dhammā. Te ca āvuso āyusañkhārā abhavim̄su te vedaniyā dhammā. na - y - idam saññāvedayitanirodham̄ samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam̄ paññāyetha. Yasmā ca kho āvuso aññe āyusañkhārā aññe vedaniyā dhammā, tasmā saññāvedayitanirodham̄ samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam̄ paññāyatiti. — Yadā nu kho āvuso imam̄ kāyam̄ kati dhammā jahanti athāyam̄ kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭṭham̄ acetanā - ti. — Yadā kho āvuso imam̄ kāyam̄ tayo dhammā jahanti: āyu usmā ca viññānam̄. athāyam̄ kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭṭham̄ acetanā - ti. — Yvāyam̄ āvuso mato kālakato yo cāyam̄ bhikkhu saññāvedayitanirodham̄ samāpanno. imesam̄ kiṁ nānākaraṇan̄ - ti. — Yvāyam̄ āvuso mato kālakato. tassa kāyasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. vacīsañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. cittasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu parikkhīṇo. usmā vūpasantā. indriyāni viparibhinnāni; yo cāyam̄ bhikkhu saññāvedayitanirodham̄ samāpanno. tassa pi kāyasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. vacīsañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. cittasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu aparikkhīṇo. usmā avūpasantā. indriyāni vippasaunāni. Yvāyam̄ āvuso mato kālakato yo cāyam̄ bhikkhu saññāvedayitanirodham̄ samāpanno. idam̄ tesam̄ nānākaraṇan̄ - ti.

Kati pan' āvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiya ti. — Cattāro kho āvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiya: Idh' āvuso bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam̄ atthagamā adukkham̄ asukham̄ upekhāsatipārisuddhim̄ catuttham̄ jhānām̄ upasampajja viharati. Ime kho āvuso cattāro paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiya ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiya ti. — Dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiya: sabbanimittānañ - ca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiya ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā ti. — Tayo kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā

ṭhitiyā: sabbanimittānañ - ca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. pubbe ca abhisāñkhāro. Ime kho āvuso tayo paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti. — Dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāya: sabbanimittānañ - ca manasikāro. animittāya ca dhātuyā amanasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti.

Yā cāyām āvuso appamāñā cetovimutti yā ca ākiñcaññā cetovimutti yā ca suññatā cetovimutti yā ca animittā cetovimutti. ime dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca. udāhu ekaṭṭhā. byañjanam - eva nānan - ti. — Yā cāyām āvuso appamāñā cetovimutti yā ca ākiñcaññā cetovimutti yā ca suññatā cetovimutti yā ca animittā cetovimutti, athi kho āvuso pariyāyo yām pariyyāyām āgama imē dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca, athi ca kho āvuso pariyāyo yām pariyyāyām āgama imē dhammā ekaṭṭhā, byañjanam - eva nānam. Katamo c' āvuso pariyāyo yām pariyyāyām āgama imē dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca: Idh' āvuso bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyām tathā tatiyām tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyañ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karnñāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — upekhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyām tathā tatiyām tathā catutthim, iti uddham - adho tiriyañ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayām vuccat' āvuso appamāñā cetovimutti. Katamā c' āvuso ākiñcaññā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu sabbaso viññāñāñcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati. Ayām vuccat' āvuso ākiñcaññā cetovimutti. Katamā c' āvuso suññatā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā snññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: suññam - idam attena vā attaniyena vā ti.

Ayam vuccat' āvuso suññatā cetovimutti. Katamā c' āvuso animittā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu sabbanimittānam amanasikārā animittam cetosamādhiṁ upasampajja viharati. Ayam vuccat' āvuso animittā cetovimutti. Ayam kho āvuso pariyāyo yañi pariyāyam āgamma ime dhammā nānaṭṭhā c' eva nānābyañjanā ca. Katamo c' āvuso pariyāyo yañi pariyāyam āgammā ime dhammā ekaṭṭhā. byañjanam - eva nānām: Rāgo kho āvuso pamāṇakaraṇo, doso pamāṇakaraṇo, moho pamāṇakaraṇo; te khīñāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā. Yāvatā kho āvuso appamāññā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati, sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Rāgo kho āvuso kiñcano, doso kiñcano, moho kiñcano, te khīñāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā. Yāvatā kho āvuso ākiñcaññā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati. sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Rāgo kho āvuso nimittakaraṇo, doso nimittakaraṇo, moho nimittakaraṇo, te khīñāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā. Yāvatā kho āvuso animittā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati, sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Ayam kho āvuso pariyāyo yañi pariyāyam āgamma ime dhammā ekaṭṭhā. byañjanam - eva nānan - ti.

Idam - avoc' āyasmā Sāriputto. Attamano āyasmā Mahākoṭṭhito āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhinanditī.

44.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Veļuvane Kalandakanivāpe. Atha kho Visākho upāsako yena Dhammadinnā bhikkhunī ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Dhammadinnām bhikkhuniṁ abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Visākho upāsako Dhammadinnām bhikkhuniṁ etad - avoca:

Sakkāyo sakkāyo ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyo vutto Bhagavatā ti. — Pañca kho ime āvuso Viśākha upādānakkhandhā sakkāyo vutto Bhagavatā. seyyathidam rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññupādānakkhandho sañkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. Ime kho āvuso Visākha pañc' upādānakkhandhā sakkāyo vutto Bhagavatā ti. Sādhī ayye ti kho Visākho upāsako Dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitanī abhinanditvā anumoditvā Dhammadinnām bhikkhuniṁ uttarīm pañham apuechi: Sakkāyasamudayo sakkāyasamudayo ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyasamudayo vutto Bhagavatā ti. — Yā 'yaṁ āvuso Visākha taṇhā ponobhavikā nandirāga-sahagatā tatrataatrābhinandini. seyyathidam kāmatataṇhā bhava-taṇhā vibhavataṇhā. ayaṁ kho āvuso Visākha sakkāyasamudayo vutto Bhagavatā ti. — Sakkāyanirodho sakkāyanirodho ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyanirodho vutto Bhagavatā ti. — Yo kho āvuso Visākha tassā yeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, ayaṁ kho āvuso Visākha sakkāyanirodho vutto Bhagavatā ti. — Sakkāyanirodhagāminī paṭipadā sakkāyanirodhagāminī paṭipadā ti ayye vuccati. Katamā nu kho ayye sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā Bhagavatā ti. — Ayam - eva kho āvuso Visākha ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā Bhagavatā. seyyathidam sammādiṭṭhi sammā-saṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammā-vāyāmo sammāsati sammāsamādhiti. — Tañ - ñeva nu kho ayye upādānam te pañc' upādānakkhandhā. udāhu aññatra pañcah' upādānakkhandhehi upādānam - ti. — Na kho āvuso Visākha tañ - ñeva upādānam te pañc' upādānakkhandhā,

na pi aññatra pañcaḥ' upādānakkbandhehi upādānam. Yo
kho āvuso Visākha pañcas' upādānakkbandhesu chandarāgo
tam tattha upādānan - ti.

Katham pan' ayye sakkāyadiṭṭhi hotiti. — Idh' āvuso Visākha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto. sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpanī attato samanupassati, rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam. rūpasmiṁ vā attānam; vedanām attato samanupassati, vedanāvantam vā attānam, attani vā vedanām, vedanāya vā attānam; saññām attato samanupassati, saññāvantam vā attānam, attani vā saññām, saññāya vā attānam; sañkhāre attato samanupassati, sañkhāravantam vā attānam, attani vā sañkhāre, sañkhāresu vā attānam; viññānam attato samanupassati, viññānavantam vā attānam, attani vā viññānam. viññāṇasmiṁ vā attānam. Evam kho āvuso Visākha sakkāyadiṭṭhi hotiti. — Katham pan' ayye sakkāyadiṭṭhi na hotiti. — Idh' āvuso Visākha sutavā ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. na rūpam attato samanupassati, na rūpavantam attānam, na attani rūpam. na rūpasmiṁ attānam: na vedanām attato samanupassati, na vedanāvantam attānam. na attani vedanām, na vedanāya attānam; na saññām attato samanupassati, na saññāvantam attānam, na attani saññām. na saññāya attānam; na sañkhāre attato samanupassati, na sañkhāravantam attānam, na attani sañkhāre, na sañkhāresu attānam; na viññānam attato samanupassati, na viññānavantam attānam, na attani viññāṇam, na viññāṇasmiṁ attānam. Evam kho āvuso Visākha sakkāyadiṭṭhi na hotiti.

Katamo pan' ayye ariyo atṭhaṅgiko maggo ti. — Ayam-eva kho āvuso Visākha ariyo atṭhaṅgiko maggo, seyyathidam sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhīti. — Ariyo pan' ayye atṭhaṅgiko maggo sañkhato udāhu asaṅkhato ti. — Ariyo kho āvuso Visākha atṭhaṅgiko maggo

saṅkhato ti. — Ariyena nu kho ayye aṭṭhaṅgikena maggena tayo kandhā saṅgahitā, udāhu tīhi khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito ti. — Na kho āvuso Visākha ariyena aṭṭhaṅgikena maggena tayo kandhā saṅgahitā, tīhi ca kho āvuso Visākha khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito. Yā c' āvuso Visākha sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammājīvo, ime dhammā sīlakkhandhe saṅgahitā; yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsati yo ca sammāsamādhi, ime dhammā samādhikkhandhe saṅgahitā; yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo, ime dhammā paññākkhandhe saṅgahitā ti. — Katamo pan' ayye samādhi, katame samādhinimittā, katame samādhiparikkhārā. katamā samādhibhāvanā ti. — Yā kho āvuso Visākha cittassa ekaggatā ayām samādhi, cattāro satipaṭṭhānā samādhinimittā, cattāro sammappadhānā samādhiparikkhārā, yā tesam̄ yeva dhammānam̄ āsevanā bhāvanā bahulikammaṁ ayām tattha samādhibhāvanā ti.

Kati pan' ayye saṅkhārā ti. — Tayo 'me āvuso Visākha saṅkhārā: kāyasaṅkhāro vacisaṅkhāro cittasaṅkhāro ti. — Katamo pan' ayye kāyasaṅkhāro, katamo vacisaṅkhāro, katamo cittasaṅkhāro ti. — Assāsapassāsā kho āvuso Visākha kāyasaṅkhāro, vitakkavicārā vacisaṅkhāro, saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti. — Kasmā pan' ayye assāsapassāsā kāyasaṅkhāro, kasmā vitakkavicārā vacisaṅkhāro, kasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti. — Assāsapassāsā kho āvuso Visākha kāyikā ete dhammā kāyapaṭibaddhā. tasmā assāsapassāsā kāyasaṅkhāro. Pubbe kho āvuso Visākha vitakketvā vicāretvā pacchā vācam bhindati, tasmā vitakkavicārā vacisaṅkhāro. Saññā ca vedanā ca cetasikā ete dhammā cittapaṭibaddhā. tasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti.

Kathañ - ca pan' ayye saññāvedayitanirodhasamāpatti hotiti. — Na kho āvuso Visākha saññāvedayitanirodham̄ samāpajjantassa bhikkhuno evam̄ hoti: aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpajjissan - ti vā, aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpajjāmīti vā, aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpanno ti vā, atha khvāssa pubbe va tathā cittam bhāvitam̄ hoti yan - tam̄ tathattāya upanetiti. — Saññāvedayitanirodham̄

saññāpajjantassa pan' ayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamām nirujjhanti, yadi vā kāyasañkhāro yadi vā vacīsañkhāro yadi vā cittasañkhāro ti. — Saññāvedayitanirodham samāpajjantassa kho āvuso Visākha bhikkhuno paṭhamam nirujjhati vacīsañkhāro. tato kāyasañkhāro, tato cittasañkhāro ti. — Katham pan' ayye saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhānam hotiti. — Na kho āvuso Visākha saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa bhikkhuno evam hoti: aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahissan - ti vā. aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahāmiti vā. aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhito ti vā. atha khvāssa pubbe va tathā cittam bhāvitam hoti yan - tam tathattāya upanetiti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa pan' ayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamam uppajjanti. yadi vā kāyasañkhāro yadi vā vacīsañkhāro yadi vā cittasañkhāro ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitam pan' ayye bhikkhun kati phassā phusantiti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitam kho āvuso Visākha bhikkhun tayo phassā phusanti: suññato phasso. animitto phasso. appañihito phasso ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa pan' ayye bhikkhuno kiñcinnam cittañ hoti kiñponam kiñpabbhāran - ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa kho āvuso Visākha bhikkhuno vivekaninnam cittañ hoti vivekaponam vivekababbhāran - ti.

Kati pan' ayye vedanā ti. — Tisso kho inā āvuso Visākha vedanā: sukhā vedanā. dukkhā vedanā. adukkhamasukhā vedanā ti. — Katamā pan' ayye sukhā vedanā, katamā dukkhā vedanā, katamā adukkhamasukhā vedanā ti. — Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā sukhām sātām vedayitam ayam sukhā vedanā. Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā dukkhām asātām vedayitam ayam dukkhā vedanā. Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā n' eva sātām nāsātām vedayitam ayam aduk-

khamasukhā vedanā ti. — Sukhā pan' ayye vedanā kiṁsukhā kiṁdukkhā, dukkhā vedanā kiṁdukkhā kiṁsukhā, adukkhamasukhā vedanā kiṁsukhā kiṁdukkhā ti. — Sukhā kho āvuso Visākha vedanā ṭhitisukhā vipariṇāmadukkhā, dukkhā vedanā ṭhitidukkhā vipariṇāmasukhā. adukkhamasukhā vedanā īñāsukhā aññāñadukkhā ti. — Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁanusayo anuseti, dukkhāya vedanāya kiṁanusayo anuseti, adukkhamasukhāya vedanāya kiṁanusayo anusetiti. — Sukhāya kho āvuso Visākha vedanāya rāgānusayo anuseti. dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Na kho āvuso Visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ pahātabbam. dukkhāya vedanāya kiṁ pahātabban - ti. — Sukhāya kho āvuso Visākha vedanāya rāgānusayo pahātabbo, dukkbāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo ti. — Sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo, sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo ti. — Na kho āvuso Visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo. Idh' āvuso Visākha bhikkhu vivicca kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-sukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati, rāgan - tena pajahati, na tattha rāgānusayo anuseti. Idh' āvuso Visākha bhikkhu iti paṭisañcikkhati: kuda - ssu nāmāham tad - āyatanaṁ upasampajja viharissāmi yad - ariyā etarahi āyatanaṁ upasampajja viharantiti, iti anuttaresu vimokhesu piham

upaṭṭhāpayato uppajjati pihāpaccayā domanassām. paṭighan-
tena pajahati. na tathā paṭighānusayo anuseti. Idh' āvuso Visākha bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānām atthagamā adukkhami asukham upekhāsatipārisuddhiṁ eatutthām jhānaṁ upa-
sampajja viharati. avijjan-tena pajahati, na tathā avijjānu-
sayo anusetīti.

Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Su-
khāya kho āvuso Visākha vedanāya dukkhā vedanā paṭi-
bhāgo ti. — Dukkhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Dukkhāya kho āvuso Visākha vedanāya sukhā vedanā paṭibhāgo ti. — Adukkhamasukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Adukkhamasukhāya kho āvuso Visākha ve-
danāya avijjā paṭibhāgo ti. — Avijjāya pan' ayye kiṁ paṭi-
bhāgo ti. — Avijjāya kho āvuso Visākha vijjā paṭibhāgo ti. — Vijjāya pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Vijjāya kho āvuso Visākha vimutti paṭibhāgo ti. — Vimuttiyā pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Vimuttiyā kho āvuso Visākha nibbānām paṭibhāgo ti. — Nibbānassa pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Accasarāvuso Visākha pañhaṁ. nāsakkhi pañhānām pari-
yantām gahetum. Nibbānogadhami hi āvuso Visākha brahma-
cariyām nibbānparāyanām nibbānapariyosānām. Ākañkha-
māno ca tvām āvuso Visākha Bhagavantām upasaṅkamitvā etam-
atthām puccheyyāsi, yathā ca te Bhagavā byākaroti tathā nāmī dhāreyyāsiti.

Atha kho Visākho upāsako Dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitām abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Dhammadinnām bhikkhunūm abhivādetvā padakkhiṇām katvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantām abhivādetvā ekamantām nisīdi. Ekamantām nisinno kho Visākho upāsako yāvatako ahosi Dhammadinnāya bhikkhuniyā saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Bhagavato ārocesi. Evam vutte Bhagavā Visākham upāsakām etad-avoca: Paññitā Visākha Dhammadinnā bhikkhunī, mahāpaññā Visākha Dhammadinnā bhikkhunī. Mamañ-ee pi tvām Visākha etam-
atthām puccheyyāsi. aham- pi tam evam- evam byākareyyam

yathā tam Dhammadinnāya bhikkhuniyā byākataṁ. eso c' ev' etassa attho, evam - etam dhārehiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Visākho upāsako Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

CŪLAVEDALLASUTTAMĀ CATUTTHAM.

45.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthi-
yaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Cattār' imāni bhikkhave dhammasamādānāni, katamāni
cattāri: Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-
sukhaṁ āyatim dukkhavipākam. Atthi bhikkhave dhamma-
samādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-
vipākam. Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-
dukkhaṁ āyatim sukhwipākam. Atthi bhikkhave dhamma-
samādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukha-
vipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-
sukhaṁ āyatim dukkhavipākam: Santi bhikkhave eke samaṇa-
brāhmaṇā evamvādino evaṇidīṭṭhino: na - thi kāmesu doso
ti. Te kāmesu pāṭabyataṁ āpajjanti, te kho molibaddbhāhi
paribbājikāhi paricārenti, te evam - āhaṁsu: Kim su nāma
te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṁ sam-
passamānā kāmānau pahānam - āhāisu kāmānam pariññam
paññāpenti; sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya
lomasāya bāhāya samphasso ti te kāmesu pāṭabyataṁ āpaj-
janti. Te kāmesu pāṭabyataṁ āpajjītvā kāyassu bhedā pa-
ram - maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam upapajjanti.
Te tattha dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. Te evam -
āhāisu: Idam kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu
anāgatabhayaṁ sampassamānā kāmānam pahānam - āhāisu
kāmānam pariññam paññāpenti, ime hi mayam kāmahetu

kāmanidānām dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmāti. Sey-
 yathā pi bhikkhave gimhānām pacchime māse mālūvāsipāṭikā
 phaleyya, atha kho tam bhikkhave mālūvābījam aññatarasmīm
 sālamūle nipateyya. Atha kho bhikkhave yā tasminī sāle
 adhivatthā devatā sā bhītā sañviggā santāsaiñ āpajjeyya.
 Atha kho bhikkhave tasminī sāle adhivatthāya devatāya mittā-
 maccā nātisālohitā, ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā.
 osadhitñavanaspatisu adhivatthā devatā, sañgamma samā-
 gamma evam samassāsēyyuñ: Mā bhavañ bhāyi, mā bhavañ
 bhāyi, app-eva nām' etam mālūvābījam moro vā gileyya
 mago vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakanimikā vā
 uddhareyyuñ upacikā vā udrabheyyuñ, bījam vā pan' assāti.
 Atha kho tam bhikkhave mālūvābījam n' eva moro gileyya
 na mago khādeyya na davaḍāho ḍaheyya na vanakanimikā
 uddhareyyuñ na upacikā udrabheyyuñ, bījam pan' assa. Tam
 pāvussakena meghena abhippavaṭṭam samma-d-eva virū-
 heyya, sā 'ssa mālūvālatā taruṇā mudukā lomasā vilambinī.
 sā tam sālam upaniseveyya. Atha kho bhikkhave tasminī
 sāle adhivatthāya devatāya evam-assa: Kim su nāma te
 bhonto mittāmaccā nātisālohitā, ārāmadevatā vanadevatā
 rukkhadevatā, osadhitñavanaspatisu adhivatthā devatā, mā-
 lūvābīje anāgatabhayañ sampassamānā sañgamma samā-
 ganima evam samassāsesuñ: mā bhavañ bhāyi, mā bhavañ
 bhāyi, app-eva nām' etam mālūvābījam moro vā gileyya
 mago vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakanimikā vā
 uddhareyyuñ upacikā vā udrabheyyuñ, bījam vā pan' assāti;
 sukho imissā mālūvālatāya taruṇāya mudukāya lomasāya
 vilambiniyā samphasso ti. Sā tam sālam anuparihareyya, sā
 tam sālam anupariharitvā upari viṭabhiñ kareyya, upari viṭa-
 bhīñ karitvā oghanam janeyya, oghanañ janetvā ye tassa
 sālassa mahantā mahantā khandhā te padāleyya. Atha kho
 bhikkhave tasminī sāle adhivatthāya devatāya evam-assa:
 Idam kho te bhonto mittāmaccā nātisālohitā, ārāmadevatā van-
 adevatā rukkhadevatā, osadhitñavanaspatisu adhivatthā devatā,
 mālūvābīje anāgatabhayañ sampassamānā sañgamma samā-
 gamma evam samassāsesuñ: mā bhavañ bhāyi, mā bhavañ
 bhāyi, app-eva nām' etam mālūvābījam moro vā gileyya

māgo vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakammikā vā uddhareyyum upacikā vā udraheyyum, abījam vā pan' assāti, yañ - cāham māluvābījahetu dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmīti. Evam - eva kho bhikkhave santi eke samanabrahmañā evamvādino evamidīṭṭhino: na - tthi kāmesu dosoti. Te kāmesu pātabyataṁ āpajjanti, te molibaddhāhi paribbājikāhi paricārenti; te evam - āhamśu: Kim su nāma te bhonto samanabrahmañā kāmesu anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānam - āhamśu kāmānam pariññam paññāpenti; sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya samphasso ti te kāmesu pātabyataṁ āpajjanti. Te kāmesu pātabyataṁ āpajjītvā kāyassa bhedā parammarañā apāyam duggatim vinipatam nirayam upapajjanti. Te tattha dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. Te evam - āhamśu: Idam kho te bhonto samanabrahmañā kāmesu anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānam - āhamśu kāmānam pariññam paññāpenti, ime hi mayam kāmahetu kāmanidānam dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmāti. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano, na ehibhadantiko na tiṭṭhabhadantiko, na abhihaṭam na uddissa-kaṭam na nimantañam sādiyati; so na kumbhīmukhā pati-ghanhāti na kaṭopimukhā pati-ghanhāti, na eḷakamantaram na dāñḍamantaram na musalamantaram, na dvinnam bhuñjamānānam, na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantara-gatāya, na saikittisu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā sandaṣaṇḍacārīnī, na maccham na maṁsam na suram na merayam na thusodakam pibati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko — sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissā pi dattiyā yāpeti, dvīhi pi dattīhi yāpeti — sattahi pi dattīhi yāpeti; ekāhikam - pi āhāram āhāreti, dvīhikam - pi āhāram āhāreti — sattāhikam - pi āhāram āhāreti, iti evarūpam addhamāsikam - pi pariyāyabhattachojanānuyogam - anuyutto viharati. So sākabhakkho vā

hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho vā hoti haṭabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomayabhakkho vā hoti vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. So sāṇāni pi dhāreti masāṇāni pi dhāreti chavadussāni pi dhāreti paṁsukūlāni pi dhāreti tiriṭāni pi dhāreti ajināni pi dhāreti ajinakkhipam - pi dhāreti kusacīram - pi dhāreti vākacīram - pi dhāreti phalakacīram - pi dhāreti kesakambalam - pi dhāreti vālakambalam - pi dhāreti ulūkapakkham - pi dhāreti; kesamassulocako pi hoti kesamassulocanānuyogam - anuyutto. ubbhaṭṭhako pi hoti āsana-paṭikkhitto, ukkuṭiko pi hoti ukkuṭikappadbhānam - anuyutto, kanṭakāpāssayiko pi hoti kanṭakāpāssaye seyyam kappeti, sāyatatiyakam - pi udakorolhaṇānuyogam - anuyutto viharati. Iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anuyutto viharati. So kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatim sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco pakatiyā tibbarāgajātiko hoti, so abhikkhaṇai rāgajam dukkham domanassai paṭisanivedeti; pakatiyā tibbadosajātiko hoti, so abhikkhaṇai dosajam dukkham domanassai paṭisanivedeti; pakatiyā tibbamohajātiko hoti, so abhikkhaṇam mohajam dukkham domanassai paṭisanivedeti. So sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho pi rudamāno pari-puṇṇai parisuddham brahma-cariyam carati. So kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatim sukhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco pakatiyā na tibbarāgajātiko hoti, so na abhikkhaṇam rāgajam dukkham domanassai paṭisanivedeti; pakatiyā na tibbadosajātiko hoti, so na abhikkhaṇam dosajam dukkham domanassai paṭisanivedeti; pakatiyā na tibbamohajātiko

hoti, so na abhikkhaṇam mohajaṁ dukkhaṁ domanassam paṭisam̄vedeti. So vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Pitiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno. sukhañ - ca kāyena paṭisam̄vedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassa domanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. So kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam. Imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānānīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

CŪLADHAMMASAMĀDĀNASUTTAM PAṄCAMAM.

46.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāmie. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Yehuyyena bhikkhave sattā evamkāmā evamchandā evamadhippāyā: aho vata amiṭṭhā akantā amanāpā dhamimā parihāyeyum, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivadḍheyunti. Tesam bhikkhave sattānam evamkāmānam evamchandānam evamadhippāyānam amiṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Tatra tumhe bhikkhave kam hetum paccethāti. — Bhagavam-

mūlakā no bhante dhammā Bhagavāñnettikā Bhagavāñ-paññisarañā. Sādhu vata bhante Bhagavantam yeva patibhātu etassa bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī. — Tena hi bhikkhave sunātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca :

Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, sevitabbe dhamme na jānāti asevitabbe dhamme na jānāti, bhajitabbe dhamme na jānāti abhajitabbe dhamme na jānāti. So sevitabbe dhamme ajānanto asevitabbe dhamme ajānanto, bhajitabbe dhamme ajānanto abhajitabbe dhamme ajānanto, asevitabbe dhamme sevati sevitabbe dhamme na sevati, abhajitabbe dhamme bhajati bhajitabbe dhamme na bhajati. Tassa asevitabbe dhamme sevato sevitabbe dhamme asevato, abhajitabbe dhamme bhajato bhajitabbe dhamme abhajato. aniṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti. iṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam dasāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. sevitabbe dhamme pajānāti asevitabbe dhamme pajānāti. bhajitabbe dhamme pajānāti abhajitabbe dhamme pajānāti. So sevitabbe dhamme pajānanto asevitabbe dhamme pa jānanto. bhajitabbe dhamme pajānanto abhajitabbe dhamme pajānanto. asevitabbe dhamme na sevati sevitabbe dhamme sevati. abhajitabbe dhamme na bhajati bhajitabbe dhamme bhajati. Tassa asevitabbe dhamme asevato sevitabbe dhamme sevato. abhajitabbe dhamme abhajato bhajitabbe dhamme bhajato. aniṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭhā kantā manāpā dhammā abhivadḍhanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Cattār' imāni bhikkhave dhammasamādānāni. katamāni cattāri: Atthi bhikkhave dhammasanādānam paccuppanna-dukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam. Atthi bhikkhave

dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkha-vipākam. Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-dukkham āyatim sukhavipākam. Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam.

Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-vipākam, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-vipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkha-vipākam, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkha-vipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato

aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaddhanti, itṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, taṁ kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākanti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, itṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti. tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ āyatiñ dukkhavipākam. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañ āyatiñ dukkhavipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, itṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatiñ sukhabipākam. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatiñ sukhabipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. itṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti. tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhabipākam, tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhabipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, itṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāñātipātī hoti pāñātipātāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārī hoti kāmesu micchācārapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādī hoti musāvādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāvāco hoti pharusāvācāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpī hoti samphappalāpapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abhijjhālu hoti abhijjhāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena byāpannacitto hoti byāpādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena micchāditthi hoti micchāditthipaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti. So kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayañ upapajjati. Idam vuccati blikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam.

Katamañ ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāñātipātī hoti pāñātipātāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārī hoti kāmesu micchācārapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādī hoti musāvādapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇāvāco hoti pisuṇāvācāpaccayā ca

sukham somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāvāco hoti pharusāvācāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpī hoti samphappalāpapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena abhijjhālu hoti abhijjhāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena byāpannacitto hoti byāpādapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena micchādiṭṭhi hoti micchādiṭṭhipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti. So kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayaṁ upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkha-vipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannадukkham āyatim sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādānā paṭivirato hoti adinnādānā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu miechācārā paṭivirato hoti kāmesu micchācārā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādā paṭivirato hoti musāvādā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti pisuṇāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpā paṭivirato hoti samphappalāpā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena anabhijjhālu hoti anabhijjhāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abyāpannacitto hoti abyāpādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi

dukkhena sahāpi domanassena sammādiṭṭhi hoti sammādiṭṭhi-paccayā ca dukkham domanassam paṭisamivediti. So kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-sukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti pāṇātipātā veramañipaccayā ca sukham somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādānā paṭivirato hoti adinnādānā veramañipaccayā ca sukham somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārā paṭivirato hoti kāmesu micchācārā veramañipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādā paṭivirato hoti mu-sāvādā veramañipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti pisuṇāya vācāya veramañipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāya vācāya paṭivirato hoti pharusāya vācāya veramañipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpā paṭivirato hoti samphappalāpā veramañipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena anabhijjhālu hoti anabhijjhāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena abyāpannacitto hoti abyāpāda-paccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena sammādiṭṭhi hoti sammādiṭṭhi-paccayā ca sukhām somanassam paṭisamivediti. So kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-sukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam. Imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānāni.

Seyyathā pi bhikkhave tittakālābu visena saṁsaṭṭho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo, sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo. tam - enām evam vadeyyum: Ambho purisa, ayaṁ tittakālābu visena saṁsaṭṭho, sace ākañkhasi pipa.

tassa te pipato c' eva na - echādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana maraṇam vā nigacchasi maraṇamattam vā dukkhan - ti. So tam apatiṣaṅkhāya pipeyya, na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato c' eva na - echādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatīñ - ca dukkhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave āpāṇīyakamiso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. so ca kho visena saṁsaṭṭho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo. sukhakāmo dukkhaṭāpikkūlo, tam - enam evam vadeyyūm: Ambho purisa, ayam āpāṇīyakamiso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. so ca kho visena saṁsaṭṭho. sace ākaṅkhasi pipa, tassa te pipato hi kho chādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana maraṇam vā nigacchasi maraṇamattam vā dukkhan - ti. So tam apatiṣaṅkhāya pipeyya, na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato hi kho chādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukham āyatīñ dukkhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave pūtimuttam nānābhesajjehi saṁsaṭṭhami. atha puriso āgaccheyya pañḍurogī, tam - enam evam vadeyyūm: Ambho purisa. idam pūtimuttam nānābhesajjehi saṁsaṭṭhami. sace ākaṅkhasi pip. tassa te pipato hi kho na - echādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana sukhī bhavissasiti. So tam paṭiṣaṅkhāya pipeyya. na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato hi kho na - echādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana sukhī assa. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatīñ sukhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave dadhiñ - ca madhuñ - ca sappiñ - ca phāṇitañ - ca ekajjhāni saṁsaṭṭhami. atha puriso āgaccheyya lohitapakkhandiko. tam - enam evam vadeyyūm: Ambho purisa,

idam dadhiñ - ca madhuñ - ca sappiñ - ca phāñitañ - ca ekaj-
jhami sañsatthami, sace ākañkhasi pipa, tassa te pipato c'
eva chādessañi vannena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca
pana sukhi bhavissasitī. So tam pātiñsañkhāya pipeyya, na-
ppatiñissajeyya; tassa tam pipato c' eva chādeyya vannena
pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana sukhi assa. Tathū-
pamāhami bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam-
idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ-
ca sukhavipākam. Seyyathā pi bhikkhave vassānam pacchime
māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco na-
bhami abbhussakkamāno sabbam ākāsagatañ tamagatañ
abhivihacca bhāsatī ca tapati ca virocati ca. evam - eva kho
bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ-
c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam tad - aññe puthusamañabrah-
mañā(nam) parappavāde abhivihacca bhāsatī ca tapati ca
virocati cāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsitam abhinandun - ti.

MAHĀDHAMMASAMĀDĀNASUTTAM CHATTHAM.

47.

Evam - me sutam. Ekañ samayañ Bhagavā Sāvattiyañ
viharati Jetavane Anāthapiñdikassa ārāme. Tatra kho Bhag-
avā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhik-
khū Bhagavato paccassosuñi. Bhagavā etad - avoca:

Vimānsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyā-
yam ājānantena Tathāgate samannesanā kātabbā, sammā-
sambuddho vā no vā iti viññāpāyāti. — Bhagavāñmūlakā
no bhante dhammā Bhagavāñnettikā Bhagavāñpañisaranā.
Sādhu vata bhante Bhagavantam yeva pañibhātu etassa
bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti. —
Tena hi bhikkhave sunātha, sādhukam manasikarotha,

bhāsissāmiti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Vimānsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyāyām ājānantena dvīsu dhammesu Tathāgato samannesitabbo, cakkhusotaviññeyyesu dhammesu: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Yato naṁ samannesamāno evam jānāti: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti, tato naṁ uttarīm samannesati: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Yato naṁ samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassāti. Yato naṁ samannesamāno evam jānāti: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassāti, tato naṁ uttarīm samannesati: dīgharattām samāpanno ayam - āyasmā imām kusalām dhammām udāhu ittarasamāpanno ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: dīgharattām samāpanno ayam - āyasmā imām kusalām dhammām, nāyam - āyasmā ittarasamāpanno ti. Yato naṁ samannesamāno evam jānāti: dīgharattām samāpanno ayam - āyasmā imām kusalām dhammām, nāyam - āyasmā ittarasamāpanno ti. tato naṁ uttarīm samannesati: nāttajjhāpanno ayam - āyasmā bhikkhu yasam - patto, saṁvijjant' assa idh' ekacce ādīnavā ti. Na tāva bhikkhave bhikkhuno idh' ekacce ādīnavā saṁvijjanti yāva na nāttajjhāpanno hoti yasam - patto. Yato ca kho bhikkhave bhikkhu nāttajjhāpanno hoti yasam - patto ath' assa idh' ekacce ādīnavā saṁvijjanti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: nāttajjhāpanno ayam - āyasmā bhikkhu yasam - patto, nāssa idh' ekacce ādīnavā saṁvijjantīti. Yato naṁ samannesamāno evam jānāti: nāttajjhāpanno

ayam-āyasmā bhikkhu yasam-patto, nāssa idh' ekacce ādinavā saṁvijjantīti, tato nām uttarim samannesati: abhayūparato ayam-āyasmā, nāyam-āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. Tam-enam samannesamāno evam jānāti: abhayūparato ayam-āyasmā, nāyam-āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. Tañce bhikkhave bhikkhum pare evam puccheyyūm: Ke pan' āyasmatō ākārā ke anvayā yen' āyasmā evam vadesi: abhayūparato ayam-āyasmā, nāyam-āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. sammā byākaramāno bhikkhave bhikkhu evam byākareyya: Tathā hi pana ayam-āyasmā saṅghe vā viharanto eko vā viharanto ye ca tattha sugatā ye ca tattha duggatā ye ca tattha gaṇam-anusāsanti ye ca idh' ekacce āmisesu sandissanti ye ca idh' ekacce āmisenā anupalittā, nāyam-āyasmā tam tena avajānāti; sammukhā kho pana mētam Bhagavato sutam sammukhā paṭiggahitam: Abhayūparato 'ham-asmi, nāham-asmi bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevāmi khayā rāgassāti.

Tatra bhikkhave Tathāgato va uttarim paṭipucchitabbo: Ye saṅkiliṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye saṅkiliṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassa; etapatho 'ham-asmi etagocaro, no ca tena tamayo ti. Evamvādim kho bhikkhave satthāram arahati sāvako upasāṅkamitum dhammasavanāya, tassa satthā dhammām deseti uttaruttarim pañītapañītam kañhasukkasappaṭibhāgam. Yathā yathā kho bhikkhave bhikkhuno satthā dhammām deseti uttaruttarim pañītapañītam kañhasukkasappaṭibhāgam, tathā tathā so tasmiṁ dhamme abhiññāya idh' ekaccam dhammām

dhammesu niṭṭhami gacchati, satthari pasīdati: sammāsam-buddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti. Tañ - ce bhikkhave bhikkhūm pare evam puc-cheyyūm: Ke pan' āyasmato ākārā ke 'anvayā yen' āyasmā evam vadesi: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti. sammā byākaramāno bhikkhave bhikkhu evam byākareyya: Idhāham āvuso yena Bhagavā ten' upasākamim dhammasavanāya, tassa me Bhagavā dhammam deseti uttaruttarim pañītapanītam kāñhasukkasappaṭibhāgam. Yathā yathā me āvuso Bhagavā dhammam deseti uttaruttarim pañītapanītam kāñhasukkasappaṭibhāgam, tathā tathā 'ham tasmiṁ dhamme abhiññāya idh' ekaccam dhammam dhammesu niṭṭham - agamam, satthari pasīdīm: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti.

Yassa kassaci bhikkhave imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi Tathāgate saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patiṭṭhitā, ayam vuccati bhikkhave ākāravatī saddhā dassanamūlikā dañhā, asaṁhāriyā samanena vā brāhmaṇena vā devena vā Mārena vā Brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Evam kho bhikkhave Tathāgate dhammasamnesanā hoti, evañ - ca pana Tathāgato dhammatā susamanniṭṭho hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

VĪMAMSAKASUTTAM SATTAMAM.

48.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kosambiyan viharati Ghositārāme. Tena kho pana samayena Kosambiyan bhikkhū bhanḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattihī vitudantā viharanti; te na c' eva aññamaññam saññāpenti na ca sannattim upenti, na ca aññamaññam nijjhāpenti na ca nijjhattim upenti. Atha kho

aññataro bhikkhu yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho so bhikkhu Bhagavantam etad - avoca: Idha bhante Kosambiyam bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharanti; te na c' eva aññamaññam saññāpenti na ca saññattim upenti, na ca aññamaññam nijjhāpenti na ca nijjhattim upentī. Atha kho Bhagavā aññataraiḥ bhikkhūm āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena te bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetī. Evam - bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avoca: Satthāyasmante āmantetī. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidim̄su. Ekamantaṁ nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Saccām kira tumhe bhikkhave bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha; te na c' eva aññamaññam saññāpetha na ca saññattim upetha, na ca aññamaññam nijjhāpetha na ca nijjhattim upethāti. — Evam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: yasmiṁ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, api nu tumhākam tasmiṁ samaye mettam kāyakammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, mettam vacīkammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, mettam manokammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho cāti. — No h' etam - bhante. — Iti kira bhikkhave yasmiṁ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, n' eva tumhākam tasmiṁ samaye mettam kāyakammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, na mettam vacīkammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, na mettam manokammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca. Atha kiñ - carahi tumhe moghapurisā kiñ jānantā kiñ passantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññā-

maññām mukhasattīhi vitudantā viharatha; te na c' eva aññamaññām saññāpetha na ca saññattīm upetha, na ca aññamaññām nijjhāpetha na ca nijjhattīm upetha. Tam hi tumhākam moghapurisā bhavissati digharattaṁ ahitāya dukkhāyāti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: 'Cha h' ime bhikkhave dhammā sārāñiyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti, katame cha: Idha bhikkhave bhikkhuno mettaṁ kāyakammaṁ paccupatthitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo sārāñiyō piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettaṁ vacikammam p. h. . . raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettaṁ manokammam p. h. . . raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā, antamaso pattapariyāpannamattam - pi, tathārūpehi lābhehi appatīvibhāttabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akamūñāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmatthāni samādhisaṁvattanikāni, tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvī c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yā 'yām diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvī c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo sārāñiyō piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti. Imesam kho bhikkhave cha sārāñiyā dhammā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti. Imesam kho bhikkhave channam sārāñiyānam dhammānam etam aggam etam saṅgāhikam etam saṅghātanikam yadidam yā 'yām diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya. Seyyathā pi bhikkhave kūṭāgārassa etam aggam etam saṅgāhikam etam saṅghātanikam yadidam kūṭam, evam - eva kho

bhikkhave imesam channam sārāṇīyānam dhammānam —pe—
sammādukkhakkhayāya.

Kathañ-ca bhikkhave yā 'yam diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya: Idha bhikkhave bhikkhu arāññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: Atthi nu kho me tam pariyuṭṭhānam ajjhattam appahīnam yenāham pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathā-hūtam na jāneyyam na passeyyan - ti. Sace bhikkhave bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu byāpādapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu thīnamiddhapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu uddhaccakukkuccapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu vicikicchāpariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu idhalokacintāya pasuto hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu paralokacintāya pasuto hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu bhañḍanajāto kalahajāto vivādāpanno mukhasattīhi vitudanto viharati pariyuṭṭhitacitto va hoti. So evam pajānāti: Na - tthi kho me tam pariyuṭṭhānam ajjhattam appahīnam yenāham pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtam na jāneyyam na passeyyam, suppañihitam me mānasam saccānam bodhāyāti. Idam - assa paṭhamam nānam adhigataṁ hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujanehi.

Puna ca parami bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Imam nu kho aham diṭṭhini āsevanto bhāvento bahulikaronto labhāmi paccattam samathām. labhāmi paccattam nibbutin - ti. So evam pajānāti: Imam nu kho aham diṭṭhim āsevanto bhāvento bahulikaronto labhāmi paccattam samathām, labhāmi paccattam nibbutin - ti. Idam - assa dutiyam nānam adhigataṁ hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujanehi.

Puna ca parami bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāyāham diṭṭhiyā samannāgato atthi nu kho ito bahiddhā añño samaṇo vā hrāhmaṇo vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgato ti. So evam pajānāti: Yathārūpāyāham diṭṭhiyā samannāgato na - tthi ito bahiddhā añño samaṇo vā brāhmaṇo

vā tathārūpāya dīṭhiyā samannāgato ti. Idam - assa tatiyām nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Katham-rūpāya ca bhikkhave dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato: Dhammatā esā bhikkhave dīṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi tathārūpiṁ āpattim āpajjati yathārūpāya āpattiyā vuṭṭilānām paññāyati, atha kho nam khippam - eva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārisu deseti vivarati uttānīkaroti. desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatim samvaraṁ āpajjati. Seyyathā pi bhikkhave daharo kumāro mando uttānaseyyako hatthena vā pādena vā aṅgāram akkamitvā khippam - eva paṭisañharati. evam - eva kho bhikkhave dhammatā esā dīṭhisampannassa puggalassa — pe — samvaraṁ āpajjati. So evam pajānāti: Yathārūpāya dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Idam - assa catuttham nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Katham-rūpāya ca bhikkhave dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato: Dhammatā esā bhikkhave dīṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārīmām uccāvacāni kiñkarāṇiyāni tattha ussukkam āpanno hoti. atha khvāssa tibbāpekhā hoti adhisilasikkhāya adhīcittasikkhāya adhipaññāsikkhāya. Seyyathā pi bhikkhave gāvī taruṇavacchā tham-bañ - ca ālumpati vacchakañ - ca apavīṇati, evam - eva kho bhikkhave dhammatā esā dīṭhisampannassa puggalassa — pe — adhipaññāsikkhāya. So evam pajānāti: Yathārūpāya dhammatāya dīṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Idam - assa pañcamam nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Kathaṁrūpāya ca bhikkhave balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato: Balatā esā bhikkhave ditṭhisampannassa puggalassa yaṁ Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhikatvā manasikatvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammam īsuṇāti. So evam pajānāti: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Idam - assa chaṭṭham īnāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Kathaṁrūpāya ca bhikkhave balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato: Balatā esā bhikkhave ditṭhisampannassa puggalassa yaṁ Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati athavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammū- pasanīhitam pāmujiṇam. So evam pajānāti: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Idam - assa sattamām īnāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

Evam sattangasamannāgatassa kho bhikkhave ariyasāvakassa dhammatā susamanniṭṭhā hoti sotāpattiphalasacchikiriyāya. Evam sattangasamannāgato kho bhikkhave ariyasāvako sotāpattiphalasamannāgato hotīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

49.

Evam me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Ekam - idāham bhikkhave samayam Ukkaṭṭhāyam viharāmi Subhagavane sālarājamūle. Tena kho pana bhikkhave samayena Bakassa brahmuno evarūpani pāpakaṇi diṭṭhigataṁ uppānam hoti: Idam niccam idam dhuvam idam sassataṁ idam kevalam idam acavanadhammam. idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, ito ca pan' aññam uttarim nissaraṇam na - tthiti. Atha khvāham bhikkhave Bakassa brahmuno cetasā cetoparivitakkam - aññāya seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāham pasāreyya pasāritaṁ vā bāham samiñjeyya evam - evam Ukkaṭṭhāyam Subhagavane sālarājamūle antarahito tasmim brahmaloke pāturaḥosim. Addasā kho mām bhikkhave Bako brahmā dūrato va āgacchantam, disvāna mām etad - avoca: Ehi kho mārisa. sāgataṁ mārisa, cirassam kho mārisa imam pariyāyam - akāsi yadidam idh' āgamanāya. Idam hi mārisa niccam idam dhuvam idam sassataṁ idam kevalam idam acavanadhammam, idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati. ito ca pan' aññam uttarim nissaraṇam na - tthiti. Evam vutte aham - bhikkhave Bakam brahmānam etad - avocam: Avijjāgato vata bho Bako brahmā, avijjāgato vata bho Bako brahmā. yatra hi nāma aniccam yeva samānam niccam - ti vakkhati, addhuvam yeva samānam dhuvanti vakkhati, asassataṁ yeva samānam sassataṁ - ti vakkhati, akevalam yeva samānam kevalam - ti vakkhati, cavanadhammam yeva samānam acavanadhamman - ti vakkhati, yattha ca pana jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca tam tathā vakkhati: idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, santañ - ca pan' aññam uttarim nissaraṇam: na - tth' aññam uttarim nissaraṇam - ti vakkhatiti.

Atha kho bhikkhave Māro pāpimā aññataram Brahmapārisajjam anvāvisitvā mām etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, mētam - āsado, mētam - āsado, eso hi bhikkhu brahmā Mahā-

brahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudasō vasavattī issaro
 kattā nimmātā sethō sañjitā vasī pītā bhūtabhabyānam.
 Ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samañabrahmañā lokasmiñ
 pañthavīgarahakā pathavījigucchakā, āpagarahakā āpajiguc-
 chakā, tejagarahakā tejajigucchakā, vāyagarahakā vāyajiguc-
 chakā, bhūtagarahakā bhūtajigucchakā, devagarahakā deva-
 jigucchakā. Pajāpatigarahakā Pajāpatijigucchakā, Brahma-
 garahakā Brahmajigucchakā, te kāyassa bhedā pāñupacchedā
 hīne kāye patiññhitā. Ahesum pana bhikkhu tayā pubbe
 samañabrahmañā lokasmiñ pañthavīpasāmsakā pañthavābhīnandino,
 āpasāmsakā āpābhīnandino, tejapasāmsakā tejābhīnandino,
 vāyapasāmsakā vāyābhīnandino, bhūtābhīnandino, devābhīnandino, Pajāpati-
 pasāmsakā Pajāpatābhīnandino, Brahmāpasāmsakā Brahmā-
 bhīnandino, te kāyassa bhedā pāñupacchedā paññite kāye
 patiññhitā. Tan-tāham bhikkhu evam vadāmi: Ingħa tvam
 mārisa yad-eva te Brahmā āha tad-eva tvam karohi, mā
 tvam Brahmuno vacanam upātivattittho. Sace kho tvam
 bhikkhu Brahmuno vacanam upātivattissasi. seyyathā pi
 nāma puriso sirim āgacchantiñ danñena pañippañāmeyya,
 seyyathā pi vā pana bhikkhu puriso narakappapāte papa-
 tanto hatthehi ca pādehi ca pañthavīm virāgeyya, evanisampadam-
 idam bhikkhu tuyham bhavissati. Ingħa tvam mārisa yad-
 eva te Brahmā āha tad-eva tvam karohi, mā tvam Brahmuno
 vacanam upātivattittho. Nanu tvam bhikkhu passasi
 brahmim parisañ sannisinnan-ti. Iti kho mañi bhikkhave
 Māro pāpimā brahmim parisañ upanesi. Evam vutte aham
 bhikkhave Māram pāpimantam etad-avocam: Jānāmi kho
 tāham pāpima, mā tvam maññitho: na mām jānātī. Māro
 tvam-asi pāpima, yo c' eva pāpima Brahmā yā ca Brahma-
 parisā ye ca Brahmāparisajjā sabbe va tava hatthagatā,
 sabbe va tava vasagatā. Tuyham hi pāpima evam hoti: Eso
 pi me assa hatthagato, eso pi me assa vasagato ti. Aham
 kho pana pāpima n' eva tava hatthagato, n' eva tava
 vasagato ti.

Evam vutte bhikkhave Bako brahmā mañi etad-avoca:
 Aham hi mārisa niccam yeva samānam niccam-ti vadāmi,

dhuvam̄ yeva samānam̄ dhuvan - ti vadāmi, sassatam̄ yeva samānam̄ sassatan - ti vadāmi, kevalam̄ yeva samānam̄ acavanadhammam̄ yeva samānam̄ acavanadhamman - ti vadāmi, yattha ca pana na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati tad - evāham̄ vadāmi: idam̄ hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, asantañ - ca pan̄ aññam̄ uttarim̄ nissarañam̄: na - tth' aññam̄ uttarim̄ nissarañan - ti vadāmi. Ahesum̄ kho bhikkhu tayā pubbe samanabrahmanā lokasmīm̄, yāvatakam̄ tuyham̄ kasiñam̄ āyu tāvatakam̄ tesam̄ tapokammam - eva ahosi, te kho evam̄ jāneyyumi: santam̄ vā aññam̄ uttarim̄ nissarañam̄: atth' aññam̄ uttarim̄ nissarañan - ti. asantam̄ vā aññam̄ uttarim̄ nissarañam̄: na - tth' aññam̄ uttarim̄ nissarañan - ti. Tan - tāham̄ bhikkhu 'evam̄ vadāmi: Na c' ev' aññam̄ uttarim̄ nissarañam̄ dakkhissasi, yāvad - eva ca pana kilamathassa vighātassa bhāgī bhavissasi. Sace kho tvam̄ bhikkhu pañhavim̄ ajjhosissasi opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakarañyo bāhiteyyo, sace āpañ - tejan̄ - vāyam̄ - bhūte - deve - Pajāpatim̄ - Brahman̄ ajjhosissasi opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakarañyo bāhiteyyo ti. - Aham - pi kho etam̄ Brahme jānāmi: sace pañhavim̄ ajjhosissāmi opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakarañyo bāhiteyyo. sace āpañ - tejan̄ - vāyam̄ - bhūte - deve - Pajāpatim̄ - Brahman̄ ajjhosissāmi opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakarañyo bāhiteyyo. Api ca te aham̄ Brahme gatiñ - ca pajānāmi jutiñ - ca pajānāmi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. - Yathākathāni pana me tvam̄ mārisa gatiñ - ca pajānāsi jutiñ - ca pajānāsi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. -

Yāvatā candimasuriyā pariharanti disā bhanti virocanā tāva sahassadhā loko. ettha te vattatī vaso.

Paroparañ - ca jānāsi atho rāgavirāginam̄.

itthabbhāvaññathābhāvam̄ sattānam̄ āgatim̄ gatin - ti.

Evam̄ kho te aham̄ Brahme gatiñ - ca pajānāmi jutiñ - ca pajānāmi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo

Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. Atthi kho Brahme aññe tayo kāyā, tattha tvañna jānāsi na passasi. tyāhañ jānāmi passāmi. Atthi kho Brahme Ābhassarā nāma kāyo yato tvañ cuto idhūpapanno. tassa te aticiranivāsena sā sati muṭṭhā, tena tam̄ tvañ na jānāsi na passasi. tam - ahañ jānāmi passāmi. Evam - pi kho ahañ Brahme n̄ eva te samasamo abhiññāya. kuto nīceyyam̄. atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Atthi kho Brahme Subhakiññā nāma kāyo— Vehapphalā nāma kāyo. tam̄ tvañ na jānāsi na passasi. tam - ahañ jānāmi passāmi. Evam - pi kho ahañ Brahme n̄ eva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam̄. atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Paṭhavim̄ kho ahañ Brahme paṭhavito abhiññāya yāvatā paṭhaviyā paṭhavattena ananubhūtam̄ tad - abhiññāya paṭhavī nāhosi. paṭhaviyā nāhosi. paṭhavito nāhosi. paṭhavī me ti nāhosi. paṭhavim̄ nābhivadiñ. Evam - pi kho ahañ Brahme n̄ eva te samasamo abhiññāya. kuto nīceyyam̄. atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Āpām̄ kho ahañ Brahme—tejam̄ kho ahañ Brahme—vāyam̄ kho ahañ Brahme—bhūte kho ahañ Brahme—deve kho ahañ Brahme— Pajāpatim̄ kho ahañ Brahme—Brahmām̄ kho ahañ Brahme— Ābhassare kho ahañ Brahme—Subhakiññē kho ahañ Brahme— Vehapphale kho ahañ Brahme—Abhibhum̄ kho ahañ Brahme— sabbam̄ kho ahañ Brahme sabbato abhiññāya yāvatā sabbassa sabbattena ananubhūtam̄ tad - abhiññāya sabbam̄ nāhosi. sabbasmim̄ nāhosi. sabbato nāhosi. sabbam - me ti nāhosi, sabbam̄ nābhivadiñ. Evam - pi kho ahañ Brahme n̄ eva te samasamo abhiññāya. kuto nīceyyam̄. atha kho aham - eva tayā bhiyyo ti. — Sace kho te mārisa sabbassa sabbattena ananubhūtam̄, mā h̄ eva te rittakam - eva ahosi tucchakam - eva ahosi. Viññāpām̄ apidassanam̄ anautam̄ sabbatopabhañ. tam̄ paṭhaviyā paṭhavattena ananubhūtam̄. āpassa āpattena ananubhūtam̄. tejassa tejattena ananubhūtam̄, vāyassa vāyattena ananubhūtam̄. bhūtāpām̄ bhūtattena ananubhūtam̄. devānam̄ devattena ananubhūtam̄. Pajāpatissa Pajāpatattena ananubhūtam̄. brahmānam̄ brahmattena ananubhūtam̄. Ābhassarānam̄ Ābhassarattena ananubhūtam̄. Subhakiññānam̄ Subhakiññattena ananubhūtam̄. Vehapphalānam̄ Vehapphalat-

tena ananubhūtam. Abhibhussa Abhibhattena ananubhūtam, sabbassa sabbattena ananubhūtam. Handa ca hi te mārisa antaradhāyāmīti. — Handa ca hi me tvām Brahme antaradhāyassu sace visahasīti. Atha kho bhikkhave Bako brahmā: antaradhāyissāmi samanassa Gotamassa, antaradhāyissāmi samanassa Gotamassāti n' eva - ssu me sakkoti antaradhāyitum. Evaṁ vutte aham bhikkhave Bakarī brahmānam etad - avocam: Handa ca hi te Brahme antaradhāyāmīti. — Handa ca hi me tvām mārisa antaradhāyassu sace visahasīti. Atha khvāham bhikkhave tathārūpam iddhābhisaṅkhāram abhisāṅkhāsim: ettāvatā Brahmā ca Brahmāparisā ca Brahmāpārisajjā ca saddañ - ca me sossanti na ca mām dakkhīntiti antarahito imam gātham abhāsim:

Bhave vāham bhayaṁ disvā bhavañ - ca vibhavesinam
bhavaṁ nābhivadim kañci nandiñ - ca na upādiyin - ti.

Atha kho bhikkhave Brahmā ca Brahmāparisā ca Brahma-pārisajjā ca acchariyabbhutacittajātā ahesum: Acchariyam vata bho. abbhutam vata bho samanassa Gotamassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. na vata no ito pubbe diṭṭho vā suto vā añño samāṇo vā brāhmaṇo vā evam mahiddhiko evam mahānubhāvo yathā yam samāṇo Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito. Bhavarāmāya vata bho pajāya bhavaratāya bhavasamuditāya samūlam bhavaṁ udabbahīti.

Atha kho bhikkhave Māro pāpimā aññataram Brahma-pārisajjam anvāvisitvā maiñ etad - avoca: Sace kho tvām mārisa evam jānāsi. sace tvām evam - anubuddho, mā sāvake upanesi mā pabbajite. mā sāvakānam dhammām desesi mā pabbajitānam. mā sāvakesu gedhim - akāsi mā pabbajitesu. Ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samanabrahmañ lokasmim arahanto sammāsambuddhā paṭijānamānā, te sāvake upanesum pabbajite. sāvakānam dhammām desesum pabbajitānam, sāvakesu gedhim - akāsi pabbajitesu. Te sāvake upanetvā pabbajite. sāvakānam dhammām desetvā pabbajitānam, sāvakesu gedhikacittā pabbajitesu, kāyassa bhedā pāñupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā. Ahesum pana bhikkhu tayā pubbe samanabrahmañ lokasmim arahanto sammāsambuddhā

paṭijānānānā, te na sāvake upanesum na pabbajite, na sāvakānām dhammām desesum na pabbajitānām, na sāvakesu gedhim - akaṁsu na pabbajitesu. Te na sāvake upanetvā na pabbajite, na sāvakānām dhammām desetvā na pabbajitānām, na sāvakesu gedhikatacittā na pabbajitesu, kāyassa bhedā pāṇupacchedā pañīte kāye patiṭṭhitā. Tan - tāham bhikkhu evam vadāmi: Ingha tvam mārisa apposukko dīṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharassu, anakkhātām kusalām hi mārisa, mā paraṁ ovadāhīti. Evam vutte ahāri bhikkhave Māram pāpimantām etad-avocām: Jānāmi kho tāham pāpima, mā tvam maññittho: na mām jānātīti. Māro tvam-asi pāpima, na mām tvam pāpima hitānukampī evam vadesi, ahitānukampī mām tvam pāpima evam vadesi, tuyham hi pāpima evam hoti: yesām samaṇo Gotamo dhammām desissati te me visayaṁ upātivattissantīti. Asammāsambuddhā ca pana te pāpima samaṇabrahmaṇā samānā: sammāsambuddh' amhāti paṭijānāṁsu. Aham kho pana pāpima sammāsambuddho va samāno: samūmāsambuddho 'mhi paṭijānāmi. Desento pi hi pāpima Tathāgato sāvakānām dhammām tādiso va. adesento pi hi pāpima Tathāgato sāvakānām dhammām tādiso va; upanento pi hi pāpima Tathāgato sāvake tādiso va, anupanento pi hi pāpima Tathāgato sāvake tādiso va; tam kissa hetu: Tathāgatassa pāpima ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraniyā te pahīnā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. Seyyathā pi pāpima tālo matthakācchinno abhabbo puna virūlhiyā, evam - eva kho pāpima Tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraniyā te pahīnā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā ti.

Itih' idam Mārassa ca anālapanatāya Brahmuno ca abhinimantānatāya tasmā imassa veyyākarāṇassa Brahma-nimantānikan - t' eva adhivacanan - ti.

50.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam āyasmā Mahāmoggallāno Bhaggesu viharati Sunisumāragire Bhesakalāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno abbhokāse caṇkamati. Tena kho pana samayena Māro pāpimā āyasmato Mahāmoggallānassa kucchigato hoti koṭṭham - anupavīṭṭho. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Kin - nu kho me kucchi garugaru viya māsācitaṁ maññe ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno caṇkamā orohitvā vihāraṁ pavisitvā paññatte āsane nisidi. Nisajja kho āyasmā Mahāmoggallāno paccattam yoniso manasikāsi. Addasā kho āyasmā Mahāmoggallāno Māraṁ pāpimantam kucchigatam koṭṭham - anupavīṭṭham, disvāna Māraṁ pāpimantam etad - avoca: Nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam. mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Atha kho Mārassa pāpimato etad - ahosi: Ajānam - eva kho mām ayaṁ samaṇo apassam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Yo pi 'ssa so satthā so pi mām n' eva khippam jāneyya. kuto pana mām ayaṁ sāvako jānissatīti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Māraṁ pāpimantam etad - avoca: Evam - pi kho tāham pāpima jānāmi. mā tvam maññittho: na mām jānātīti, Māro tvam - asi pāpima. Tuyham hi pāpima evam hoti: ajānam - eva kho mām ayaṁ samaṇo apassam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti; yo pi 'ssa so satthā so pi mām n' eva khippam jāneyya. kuto pana mām ayaṁ sāvako jānissatīti. Atha kho Mārassa pāpimato etad - ahosi: Jānam - eva kho mām ayaṁ samaṇo passam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Atha kho Māro pāpimā

āyasmato Mahāmoggallānassa mukhato uggantvā paccaggale atthāsi.

Addasā kho āyasmā Mahāmoggallāno Māram pāpimantam paccaggale thitam, disvāna Māram pāpimantam etad-avoca: Ettha pi kho tāham pāpima passāmi. mā tvam maññitho: na main passatīti, eso tvam pāpima paccaggale thito. Bhūtapubbhāham pāpima Dūsī nāma māro ahosiñ, tassa me Kālī nāma bhaginī, tassā tvam putto. so me tvam bhāgineyyo hosi. Tena kho pana pāpima samayena Kakusandho bhagavā araham sammāsambuddho loke uppanno hoti. Kakusandhassa kho pana pāpima bhagavato arahato sammāsambuddhassa Vidhura-Sañjivam nāma sāvakayugam ahosi aggam bhaddayugam. Yāvatā kho pana pāpima Kakusandhassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa sāvakā nāssu 'dha koci āyasmata Vidhurena samasamo hoti yadidam dhammadesanāya. Iminā kho etam pāpima pariyāvena āyasmato Vidhurassa Vidhuro Vidhuro t' eva samaññā udapādi. Āyasmā pana pāpima Sañjīvo araññagato pi rukkhamūlagato pi suññāgāragato pi appakasiren' eva saññāvedayitanirodham samāpajjati. Bhūta-pubbam pāpima āyasmā Sañjīvo aññatarasmiñ rukkhamūle saññāvedayitanirodham samāpanno nisinno hoti. Addasāsuñ kho pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantam Sañjivam aññatarasmiñ rukkhamūle saññāvedayitanirodham samāpannam nisinnam, disvāna nesam etad-ahosi: Acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, ayam samoñ nisinnako va kālakato, handa nani dahāmāti. Atha kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino tiññ-ca katthañ - ca gomayañ - ca sañkaññhitvā āyasmato Sañjivassa kāye upacinitvā aggim datvā pakkamīnsu. Atha kho pāpima āyasmā Sañjīvo tassā rattiyā accayena tāya samāpat-tiyā vuññhahitvā cīvarāni papphotetvā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya gāmam piññāya pāvisi. Addasāsuñ kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantam Sañjivam piññāya carantam, disvāna nesam etad-ahosi: Acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, ayam samoñ nisinnako va kālakato, svāyam patisañjīvito

ti. Iminā kho etam pāpima pariyāyena āyasmato Sañjīvassa Sañjīvo t' eva samaññā udapādi.

Atha kho pāpima Dūsissa mārassa etad-ahosi: Imesam̄ kho aham̄ bhikkhūnam̄ sīlavantānam̄ kalyāṇadhammānam̄ n' eva jānāmi āgatim̄ vā gatim̄ vā yan-nūnāham̄ brāhmaṇagahapatike anvāviseyyam̄: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha, app-eva nāma tumhehi akkosiyamānānam̄ paribhāsiyamānānam̄ rosiyamānānam̄ vihesiyamānānam̄ siyā cittassa aññathattam̄ yathā nam̄ Dūsī māro labhetha otāran̄ - ti. Atha kho te pāpima Dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: Etha tumhe bhikkhū sīlavante —pe— aññathattam̄ yathā nam̄ Dūsī māro labhetha otāran̄ - ti. Atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāvitthā Dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosanti paribhāsanti rosendi vihesenti: Ime pana munḍakā samaṇakā ibbhā kīṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma ulūko rukkha-sākhāyam̄ mūsikam̄ magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. evam - ev' ime munḍakā samaṇakā itthā kīṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma kotthu naditire macche magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evam - ev' ime munḍakā —pe— apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma bilāro sandhisamala-saṅkātire mūsikam̄ magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. evam - ev' ime munḍakā —pe— apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma gadrabho vahacchinno sandhisamala-saṅkātire jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evam - ev' ime munḍakā samaṇakā ibbhā kīṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam̄ karonti yehuyyena kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam̄ duggatim̄ vinipātam̄ mirayañ upapajjhanti.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā araham sammā-sambuddho bhikkhū āmantesi: Anvāvitthā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā Dūsinā mārena: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vi-hesetha, app - eva nāma tumliehi akkosiyamānānam pari-bhāsiyamānānam rosiyamānānam vihesiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā nam Dūsī māro labhetha otāran - ti. Etha tumhe bhikkhave mettāsahagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharatha, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharatha; karuṇāsahagatena cetasā — pe — muditā-sahagatena cetasā — upekhāsahagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharatha. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharathāti. Atha kho te pāpima bhikkhū Kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatā pi rukkhamūlagatā pi suññāgāragatā pi mettāsahagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā vihariṁsu, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṁsu, karuṇāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — upekhāsahagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā vihariṁsu, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṁsu.

Atha kho pāpima Dūsissa mārassa etad - ahosi: Evam - pi kho aham karonto imesam bhikkhūnam sīlavantānam kalyāṇadhammānam n' eva jānāmi āgatim vā gatim vā. yan- nūnāham brāhmaṇagahapatike anvāviseyyam: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha

pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā naṁ Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima Dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: Etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā naṁ Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāviṭṭhā Dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. Ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam karonti yebhuyyena kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapajjanti.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā araham sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: Anvāviṭṭhā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā Dūsinā mārena: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā naṁ Dūsī māro labhetha otāran - ti. Etha tumhe bhikkhave asubhāṇupassī kāye viharatha. āhāre paṭikkūlasaññino. sabbaloke anabhiratasaññino. sabbasaṅkhāresu aniccānupassino ti. Atha kho te pāpima bhikkhū Kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatā pi rukkhamūlagatā pi suññāgāragatā pi asubhāṇupassī kāye viharim. āhāre paṭikkūlasaññino. sabbaloke anabhiratasaññino. sabbasaṅkhāresu aniccānupassino.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā araham sammāsambuddho pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya āyasmata Vidhurena pacchāsamaṇena gāmam piṇḍaya pāvisi. Atha kho pāpima Dūsī māro aññataram kumāram anvāvisitvā sakkharam gahetvā āyasmato Vidhūrassa sīse pahāram adasi. sīsam vobhindi. Atha kho pāpima āyasmā Vidhūro bhinnena sīse na lohitena gaṇunte na Kakusandham yeva

bhagavantam arahantam sammāsambuddham piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā arahaṁ sammāsambuddho nāgāpalokitaṁ apalokesi: na vāyaṁ Dūsi māro mattam - aññāsiti. Sahāpalokanāya ca pana pāpima Dūsi māro tamhā ca thānā cavi mahānirayañ - ca upapajji. Tassa kho pana pāpima mahānirayassa tayo nāmadheyyā honti: chaphassāyataniko iti pi, saṅkusamāhato iti pi, paccattavedaniyo iti pi. Atha kho mām pāpima niraya-pālā upasaṅkamitvā etad-avocum: Yadā kho te mārisa saṅkunā saṅku hadaye samāgaccheyya, atha naṁ ājāneyyāsi: vassasahassam - me niraye paccamānassāti. So kho aham pāpima bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni tasmiṁ mahāniraye apaccim. dasa vassasahassāni tass' eva mahānirayassa ussade apaccim vutṭhānimān nāma vedanam vedyamāno. Tassa mayham pāpima evarūpo kāyo hoti seyyathā pi manussassa. evarūpaṁ sīsaṁ hoti seyyathā pi macchassa.

Kidiso nirayo āsi yattha Dūsi apaccatha
Vidhuram sāvakam - āsajja Kakusandhañ - ca brāhmaṇam.

Sataṁ āsi ayosaṅkū. sabbe paccattavedanā.
idiso nirayo āsi yattha Dūsi apaccatha
Vidhuram sāvakam - āsajja Kakusandhañ - ca brāhmaṇam.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Majjhe sarassa tiṭṭhanti vimānā kappaṭhāyino,
veṭuriyavaṇṇā rucirā accimanto pabbassarā.
accharā tattha naccanti puthu nānattavaṇṇiyō.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Yo ve Buddhena cuditō bhikkhusaṅghassa pekkhato
Migāramātu pāsādāni pādaṅguṭṭhena kampayi.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Yo Vejayantam pāsādāni pādaṅguṭṭhena kampayi
iddhibalen' upatthaddho saṁvejesi ca devatā,

Yo etam-ahhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisām bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Yo Vejayante pāsāde Sakkām so paripucchatī:
api āvuso jānāsi taṇhakkhayavimuttiyo.
tassa Sakko viyākāsi pañham puṭho yathātathām,

Yo etam-ahhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisām bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Yo Brahmānaṁ paripucchatī Sudhammāyām abhito
sabham:
ajjāpi te āvuso diṭṭhi yā te diṭṭhi pure ahū.
passasi vītivattantaṁ Brahma-loke pabhassaram,

Tassa Brahmā viyākāsi anupubbaṁ yathātathām:
na me mārisa sā diṭṭhi yā me diṭṭhi pure ahū,

Passāmi vītivattantaṁ Brahma-loke pabhassaram,
so 'ham ajja kathaṁ vajjaṁ: aham niceo 'mhi sassato,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisām bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Yo Mahāneruno kūṭai vimokhena aphassayi,
vanai Pubbavidehānam. ye ca bhūmisayā narā,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisām bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham nigacchasi.

Na ve aggi cetayati: aham bālām ḍahāmi ti.
bālo ca jalitai aggim āsajjana sa ḍayhati.

Evam-eva tuvai Māra āsajjana Tathāgataṁ
sayai ḍahissasi attānam. bālo aggini va samphusai.

Apuññai pasavi Māro āsajjana Tathāgataṁ;
kin-nu maññasi pāpima: na me pāpām vipaccati.

Karoto cīyati pāpām cirarattāya Antaka;
Māra nibbinda Buddhamhā. āsam-mā kāsi bhikkhusu.

Iti Māraṁ aghat̄esi bhikkhu Bhesakaṭāvane,
tato so dummano yakkho tatth' ev' antaradhāyathāti.

MĀRATAJJANIYASUTTAM DASAMAM.

CŪLAYAMAKAVAGGO PAÑCAMO.

MŪLAPĀÑÑĀSAM NIṬṬHITAM.

51.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Campāyam
 viharati Gaggarāya pokkharanīyā tīre mahatā bhikkhusaṅghena
 saddhim. Atha kho Pesso ca ḥathārohapputto Kandarako
 ca paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅ-
 kamitvā Pesso ḥathārohapputto Bhagavantam abhivādetvā
 ekamantam nisidi. Kandarako pana paribbājako Bhagavatā
 saddhim sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā
 ekamantam atthāsi. Ekamantam t̄hito kho Kandarako parib-
 bājako tuṇhibhūtam tuṇhibhūtam bhikkhusaṅgham anuvi-loke-
 tvā Bhagavantam etad - avoca: Acchariyam bho Gotama,
 abbhutam bho Gotama, yāvañ - c' idam bhotā Gotamena
 sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito; ye pi te bho Gotama
 ahesum atītam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi
 bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham
 paṭipādесum seyyathā pi etarahi bhotā Gotamena sammā
 bhikkhusaṅgho paṭipādito; ye pi te bho Gotama bhavissanti
 anāgatam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi
 bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham
 paṭipādessanti seyyathā pi etarahi bhotā Gotamena sammā
 bhikkhusaṅgho paṭipādito ti. — Evam - etam Kandaraka.
 evam - etam Kandaraka: ye pi te Kandaraka ahesuū
 atītam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi bhaga-
 vanto etaparamam yeva sanimā bhikkhusaṅgham paṭipādесum
 seyyathā pi etarahi mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito;
 ye pi te Kandaraka bhavissanti anāgatam - addhānam arahanto
 sanimāsambuddhā te pi bhagavanto etaparamam yeva
 sammā bhikkhusaṅgham paṭipādessanti seyyathā pi etarahi
 mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito. Santi hi Kandaraka
 bhikkhū imasmim bhikkhusaṅghe arahanto khīnāsavā vusita-
 vanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīna-
 bhavasamyojanā samma - d - aññā vimuttā. Santi pana Kan-
 daraka bhikkhū imasmim bhikkhusaṅghe sekhā santatasilā
 santatavuttino nipakā nipakavuttino, te catusu satipatthānesu
 supatthitacittā viharanti. katamesu catusu: Idha Kandaraka

bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassan - ti.

Evam vutte Pesso hatthārohaputto Bhagavantam etad-avoca: Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāva supaññattā c' ime bhante Bhagavatā cattāro satipaṭṭhānā sattānām visuddhiyā sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Mayam - pi hi bhante gihī odātavasanā kālenā kālam imesu catusu satipaṭṭhānesu supaṭṭhitacittā viharāma: idha mayam bhante kāye kāyānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, citte cittānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam. Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañ - c' idam bhante Bhagavā evam manussagahane evam manussakasaṭe evam manussasātheyye vattamāne sattānām hitāhitam jānāti. Gahanam h' etam bhante yadidam manussā, uttānakam h' etam bhante yadidam pasavo. Aham hi bhante pahomi hatthidammanī sāretum, yāvatakena antārena Campam gatāgataṁ karissati sabbāni tāni sātheyyāni kūṭeyyāni vankeyyāni jimheyyāni pātukarissati. Amhākam pana bhante dāsā ti vā pessā ti vā kammakarā ti vā aññathā ca kāyena samudācaranti aññathā vācāya aññathā ca nesam cittam hoti. Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañ - c' idam bhante Bhagavā evam manussagahane evam manussakasaṭe evam manussasātheyye vattamāne sattānām hitāhitam jānāti. Gahanam h' etam bhante yadidam manussā, uttānakam h' etam bhante yadidam pasavo ti. — Evam - etam Pessa, evam - etam Pessa,

gahanam h' etam Pessa yadidam manussā, uttānakam h' etam Pessa yadidam pasavo. Cattāro 'me Pessa puggalā santo saṁvijjamānā lokasmim, katame cattāro: Idha Pessa ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogam-anuyutto, idha pana Pessa ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogam-anuyutto. Idha Pessa ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto, idha pana Pessa ekacco puggalo n' ev' attantapo hoti nāttaparitāpanānuyogam-anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam-anuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdi brahmabhūtena attanā viharati. Imesam Pessa catunnaṁ puggalānam katamo te puggalo cittam ārādhetī.

Yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam-anuyutto ayam me puggalo cittam n' ārādheti. Yo pāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam-anuyutto ayam - pi me puggalo cittam n' ārādheti. Yo pāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto ayam - pi me puggalo cittam n' ārādheti. Yo ca kho ayanā bhante puggalo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam-anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam-anuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdi brahmabhūtena attanā viharati, ayanā me puggalo cittam ārādhetī. — Kasmā pana te Pessa ime tayo puggalā cittam n' ārādhetī. — Yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam-anuyutto so attānam sukhakāmām dukkhapaṭikkulām ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādheti. Yo pāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam-anuyutto so parañ sukhakāmām dukkhapaṭikkulām ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādheti. Yo pāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto so attānañ - ca parañ - ca sukhakāmē dukkhapaṭikkulē ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādheti. Yo

ca kho ayaṁ bhante puggalo n' ev' attantapo nāttapari-tāpanānuyogam - anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam - anuyutto. so anattantapo aparantapo diṭṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisāmvedī brahmabhūtena attanā viharati, iminā me ayaṁ puggalo cittam ārādheti. Handa ca dāni mayaṁ bhante saccchāma, bahukicca mayaṁ bahukaraṇyā ti. — Yassa dāni tvam Pessa kālam maññāsīti. Atha kho Pesso hatthārohapputto Bhagavato bhāsītam abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi.

Atha kho Bhagavā acirapakkante Pesse hatthārohapputte bhikkhū āmantesi: Paṇḍito bhikkhave Pesso hatthārohapputto. mahāpañño bhikkhave Pesso hatthārohapputto; sace bhikkhave Pesso hatthārohapputto muhuttaṁ nisīdeyya yāv' assāham īme cattāro puggale vitthārena vibhajāmi, mahatā atthena samiyutto agamissa. Api ca bhikkhave ettāvatā pi Pesso hatthārohapputto mahatā atthena samiyutto ti. — Etassa Bhagavā kālo, etassa Sugata kālo. yaṁ Bhagavā īme cattāro puggale vitthārena vibhajeyya, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena hi bhikkhave sunātha sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosumi. Bhagavā etad-avoca:

Katamo ca bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ace-lako hoti muttācāro hatthāpalekhano. na ehibhadantiko na tiṭṭhabhadantiko, nābhīhaṭai na uddissakaṭai na nimantaṇai sādiyati; so na kumbhīmukhā patiganhāti na kalopimukhā patiganhāti, na elakamantaram na daṇḍamantaram na musalamantaram. na dvinnam bhuñjamānānam, na gabhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya, na saṅkittisu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍa-saṇḍacārinī, na maccham na māmsam na suram na mera-yam na thusodakam pibati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko — sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissā pi dattiyā yāpeti, dvihi pi dattihī yāpeti — sattahi pi dattihī yāpeti; ekāhikam - pi āhāram āhāreti. dvi-

hikam - pi āhāram āhāreti — sattāhikam - pi āhāram āhāreti. itievarūpam addhamāsikam - pi pariyāyabhattabhojanānuyogam - anuyutto viharati. So sākabhakkho vā hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho vā hoti haṭabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomaya- bhakkho vā hoti; vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphala- bhojī. So sānāni pi dhāreti masānāni pi dhāreti chava- dussāni pi dhāreti pañisukūlāni pi dhāreti tiriṭāni pi dhāreti ajināni pi dhāreti ajinakkhipam - pi dhāreti kusacīram - pi dhāreti vākacīram - pi dhāreti phalakacīram - pi dhāreti kes- kambalam - pi dhāreti vālakambalam - pi dhāreti ulūka- pakkham - pi dhāreti. Kesamassulocako pi hoti kesamassu- locanānuyogam - anuyutto. ubbhaṭṭhako pi hoti āsanapaṭik- khitto. ukkuṭiko pi hoti ukkuṭikappadhānam - anuyutto, kaṇṭakā- passayiko pi hoti kaṇṭakāpassaye seyyam kappeti, sāyatati- yakam - pi udakorohanānuyogam - anuyutto viharati. Iti eva- rūpam anekavihitāni kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anu- yutto viharati. Ayam vuccati bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo parantapo parapari- tāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuntiko māgaviko luddo maccha- ghātako coro coraghātako bandhanāgāriko. ye vā pan' aññe pi keci kurūrakanimantā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo attantapo ca attaparitā- panānuyogam - anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto brāhmaṇo vā mahāsālo. So puratthi- mena nagarassa navamī santhāgāram kārāpetvā kesamassumi ohāretvā kharājinamī nivāsetvā sappitelena kāyamī abbhañjitvā magavisāñena piṭṭhimī kaṇḍūramāno santhāgāramī pavisati saddhimī mahesiya brāhmañena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupattāya seyyam kappeti. Ekissā gāviyā sarūpavacchāya yamī ekasminnī thane khīramī

hoti tena ājā yāpeti, yam dutiyasmim thane khīram hoti tena mahesī yāpeti, yam tatiyasmim thane khīram hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti, yam catutthasmim thane khīram hoti tena aggim juhanti, avasesena vacchako yāpeti. So evam-āha: Ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettikā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya. ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yū-
paththāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyāti. Ye pi
'ssa te honti dāsā ti vā pessā ti vā kammakarā ti vā te pi
danḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni
karonti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo attantapo ca
attaparitāpanānuyogam - anuyutto parantapo ca paraparitā-
panānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam - anuyutto na parantapo na paraparitā-
panānuyogam - anuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭhe
va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhaṭaṭisamvēdi
brahmabhūtena attanā viharati: Idha bhikkhave Tathāgato
loke uppajjati araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno
sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā deva-
manussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakam
samārakam sabrahmakanam sassamaṇabrahmaṇim pajam sadeva-
manussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dham-
maṇim deseti ādikalyāṇam majjhēkalyāṇam pariyoṣānakalyāṇam
sāttham sabyañjanam, kevalaparipuṇṇam parisuddham brahma-
cariyam pakāseti. Taii dhammaṇi suṇāti gahapati vā gahapati-
putto vā aññatarasmiin vā kule paccājāto. So tam dhammaṇi
sutvā Tathāgate saddhami paṭilabhati. So tena saddhāpaṭi-
lābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: Sambādho gharāvāso
rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, na - y - idam sukaram agāram
ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇam ekantaparisuddham saṅkha-
likhitāni brahmacariyam caritum, yan - nūnāham kesamassum
ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam
pabbajeyyan - ti. So aparena samayena appam vā bhogak-
khandhami pahāya mahantam vā bhogakkhandhami pahāya,

appam vā nātiparivatṭam pahāya mahantam vā nātiparivatṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājivsamāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasatto lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikañkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyam pahāya brahmaeārī hoti ārācārī, virato methunā gāṇḍadhammā. Musāvādām pahāya musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisamvādako lokassa. Pisūṇam vācam pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇīm vācam bhāsitā hoti. Pharusaṇam vācam pahāya pharusaṇāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṭasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṇī vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatīm vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatīm atthasamuhitam. So bijagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabbhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Naccagīta-vādita-visūk Kadassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepanadhāraṇa-maṇḍana-vibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Āmakamāmsapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Ajelakapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Hatthi-gavāssa-vaṭavā- paṭiggaṇā paṭivirato hoti. Khettabatthupaṭiggaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭa-kamīsakūṭa-mānakūṭā

paṭivirato hoti. Ukkotana-vañcana-nikati-sāciyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadha-bandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātēna. yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuṇo yena yen' eva ḍeti sapattabhāro va ḍeti. evam-evam bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātēna, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjaśukham paṭisamvvedeti. So cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam-enam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya paṭipajjati. rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam-enam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam. manindriye samvaram āpajjati. So iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti. ālokite virokite sampajānakārī hoti. samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghātipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti gate thite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasamvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajāññena samannāgato vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapaththam abbhokāsam palālapuñjam. So pacchābhuttam piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallañkam ābhujitvā, ujuni kāyam pañidhāya, parimukham satiñ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhām̄ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam̄ parisodheti; byāpādapadosam̄ pahāya abyāpannacitto viharati. sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittam̄ parisodheti; thīnamiddham̄ pahāya vigatathīnamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam̄ parisodheti; uddhaccakukkuccam̄ pahāya anuddhato viharati, ajjhattam̄ vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittam̄ parisodheti; vicikicchām̄ pahāya tiṇavicikiccho viharati, akathamīkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam̄ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāram̄ vivekajam̄ pītisukham̄ paṭhamam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Vitakkavicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanam̄ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Pitiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañ-ca kāyena paṭisamvēdeti yan-tam̄ ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihārī ti tatiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe ya somanassadomanassānam̄ atthagamā adukkham̄ asukham̄ upekhāsatipārisuddhim̄ catuttham̄ jhānam̄ upasampajja viharati.

So evam̄ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anañgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte pubbenivāsānussatiññāya cittam̄ abhininnāmeti. So anekavihitam̄ pubbenivāsam̄ anussarati. seyyathidam̄ ekam-pi jātim̄ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim-pi jātiyo timsam-pi jātiyo cattārisam-pi jātiyo paññāsam-pi jātiyo jātisatam-pi jātisahassam-pi jātisatasaliassam-pi aneke pi samīvatṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi samīvatṭa-vivaṭṭakappe: amutr' āsim̄ evamānāmo evamīgutto evamīvaṇṇo evamāhāro evam̄ sukhadukkhapaṭisāmivedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra uppādim̄. tatrāp' āsim̄ evamānāmo evamīgutto evamīvaṇṇo evamāhāro evam̄ sukhadukkhapaṭisāmivedī

evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

So evamā samāhite citte parisuddhe pariyyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānam cutūpapātāññāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param-maraṇā sugatiṁ saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

So evamā samāhite citte parisuddhe pariyyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayaññānyāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan-ti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evamā jānato evamā passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam-iti nānānā hoti; khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katanī karaṇīyam nāparam itthattāyāti pajānāti.

Ayam vuccati bhikkhave puggalo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam-anuyutto na parantapo na parapari-

tāpanānuyogam - anuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭhe
va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdi
brahmabhūtena attanā viharatiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

KANDARAKASUTTANTAM PATHAMAM.

52.

Evam - me sutam. Ekañi samayam āyasmā Ānando Vesāliyam viharati Beluvagāmake. Tena kho pana samayena Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputtam anupatto hoti kenacid - eva karaṇiyena. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro yena Kukkuṭārāmo yena aññataro bhikkhu ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā tam bhikkhum abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro tam bhikkhum etad - avoca: Kahan - nu kho bhante āyasmā Ānando etarahi viharati. dassanakāmā hi mayan - tam āyasmantam Ānandan - ti. Eso gahapati āyasmā Ānando Vesāliyam viharati Beluvagāmake ti. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputte tam karaṇiyam tīretvā yena Vesāli Beluvagāmako yen āyasmā Ānando ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantam Ānandam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro āyasmantam Ānandam etad - avoca:

Atthi nu kho bhante Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttam vā cittaṁ vimuccati aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṁ gacchanti ananuppattam vā anuttaram yogakkhemam anupāpuṇātiti. — Atthi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto

yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatīti. — Katamo pana bhante Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatīti.

Idha gahapati bhikkhu vivice' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho paṭhamam jhānam abhisainkhatam abhisaincetayitam, yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha thito āsavānam khayam pāpuññāti; no ce āsavānam khayam pāpuññāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgīyānam sañyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatīti.

Pnna ca param gahapati bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho dutiyam jhānam abhisainkhatam abhisaincetayitam, yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha thito āsavānam khayam pāpuññāti; no ce āsavānam khayam pāpuññāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgīyānam sañyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-

sambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ-c' eva cittāni vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ-ca anuttarami yogakkhemani anupāpuññāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu pītiyā ca virāgā — pe — tatiyāni jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam-pi kho tatiyāni jhānam abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni. yam kho pana kiñci abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni tad-aniccañ nirodhadhamman-ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuññāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā — pe — catutthāni jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam-pi kho catutthāni jhānam abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni. yam kho pana kiñci abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni tad-aniccañ nirodhadhamman-ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuññāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyāni tathā tatiyāni tathā catutthim, iti uddham-adho tiriyanī sabbadhi sabbattatāya sabbāvantāni lokāni mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam-pi kho mettā cetovimutti abhisāñkhatañ abhisāñcetayitā. yam kho pana kiñci abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni tad-aniccañ nirodhadhamman-ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuññāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — pe — upekhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyāni tathā tatiyāni tathā catutthim, iti uddham-adho tiriyanī sabbadhi sabbattatāya sabbāvantāni lokāni upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam-pi kho upekhā cetovimutti abhisāñkhatañ abhisāñcetayitā, yam kho pana kiñci abhisāñkhatañ abhisāñcetayitāni tad-aniccañ

nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho ākāsānañcāyatanañ samāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā. Yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantam viññānañ - ti viññānañcāyatanañ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho viññānañcāyatanañ samāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā. Yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttarami yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho ākiñcaññāyatanañ samāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā, yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānam khayam pāpuṇāti: no ce āsavānam khayam pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha-parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhiṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttarami yogakkhemam anupāpuṇātiti.

Evaṁ vutte Dasamo gahapati Āṭṭhakanāgaro āyasmantam Ānandam etad - avoca: Seyyathā pi bhante Ānanda puriso ekani nidhimukham gavesanto sakid - eva ekādasa

nidhimukhāni adhigaccheyya, evam - eva kho aham bhante ekām amatadvāram gavesanto sakid - eva ekādasa amata-dvārāni alatthām savanāya. Seyyathā pi bhante purisassa agāram ekādasadvāram, so tasmiṁ agāre āditte ekamekena pi dvārena sakkuneyya attānam sotthim kātum, evam - eva kho aham bhante imesam ekādasannam amatadvārānam ekamekena pi amatadvārena sakkunissāmi attānam sotthim kātum. Ime hi nāma bhante aññatitthiyā ācariyassa ācariyā-dhanam pariyessanti, kiṁ panāham āyasmato! Ānandassa pūjam na karissāmīti. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputtakañ - ca Vesālikañ - ca bhikkhusaṅgham sannipātāpetvā panītena khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi ekamekañ - ca bhikkhūm paccekadussayugena acchādesi, āyasmantaṁ Ānandaṁ ticivarena acchādesi āyasmato ca Ānandassa pañcasatam vihāram kārāpesitī.

AṭṭHAKANĀGARASUTTANTAM DUTIYĀM.

53.

Evam - me sutām. Ekam samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmiṁ Nigrodhārāme. Tena kho pana samayena Kāpilavatthavānam Sakyānam navāni santhāgāram acirakāritam hoti anajjhāvutthamī samañena vā brāhmañena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho Kāpilavatthavā Sakyā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu. Ekamantam nisinnā kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavantam etad - avocūm: Idha bhante Kāpilavatthavānam Sakyānam navāni santhāgāram acirakāritam anajjhāvutthamī samañena vā brāhmañena vā kenaci vā manussabhūtena. Tamī bhante Bhagavā paṭhamam paribhuñjatu, Bhagavatā paṭhamam paribhuttam pacchā Kāpilavatthavā Sakyā paribhuñjissanti. tadassā Kāpilavatthavānam Sakyānam dīgharattam hitāya

sukhāyāti. Adhivāsesi Bhagavā ītunhībhāvena. Atha kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavato adhivāsanām viditvā utthāyā āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena santhāgāram ten' upasaṅkamīmsu, upasaṅkamitvā sabba-santhariṁ santhāgāram santharitvā āsanāni paññāpetvā udakamaṇikam patiṭṭhāpetvā telappadipam āropetvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīmsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam atthainsu. Ekamantam thitā kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavantam etad - avocum: Sabba-santhariṁ santhataṁ bhante santhāgāram. āsanāni paññattāni, udakamaṇiko patiṭṭhāpito, telappadipo āropito; yassa dāni bhante Bhagavā kālam maññatiti. Atha kho Bhagavā ni-vāsetvā paccacivaram ādāya saddhim bhikkhusaṅghena yena santhāgāram ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā pāde pakkhā-letvā santhāgāram pavisitvā majjhimam thambham nissāya puratthābhīmukho nisidi. Bhikkhusaṅgho pi kho pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā pacchimam bhittim nissāya puratthābhīmukho nisidi Bhagavantam yeva purakkhatvā. Kāpilavatthavā pi kho Sakyā pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā puratthimam bhittim nissāya pacchāmukhā nisidīnīsu Bhagavantam yeva purakkhatvā. Atha kho Bhagavā Kāpilavatthave Sakke bahu-d-eva rattim dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahāmsetvā āyasmantaṁ Ānandam āmantesi: Paṭibhātu tam Ānanda Kāpila-vatthavānam Sakyānam sekho pāṭipado; piṭṭhim - me agilā-yati, tam - aham āyamissāmīti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā catugguṇam saṅghāṭim paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyanī kappesi pāde pādaṁ accādhāya sato sampajāno utthāna-saññam manasikaritvā.

Atha kho āyasmā Ānando Mahānāmam Sakyam āmantesi: Idha Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti, indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyām anuyutto hoti. sattahi saddhammehi samannāgato hoti, catunnaṁ jhānānam abhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akiechālābhī akasirālābhī. Kathañ - ca

Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako sīlavā hoti, pātimokkhasaṁvarasamvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaiā kho Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti. Kathañ-ca Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam-enam cakkhundriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam. cakkhundriye saṁvaraṁ āpajjati. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam-enam manindriyam asaṁvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam, manindriye saṁvaraṁ āpajjati. Evaiū kho Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti. Kathañ-ca Mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako paṭisaṅkhā yoniso āhāram āhāreti, n' eva davāya na madāya na mañḍanāya na vibhūsanāya, yāvad-eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihimsūparatiyā brahmācariyānuggahāya: iti purāṇañ-ca vedanam paṭihañkhāmi navañ-ca vedanam na uppādessaṁmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsu-vihāro cāti. Evam kho Mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti. Kathañ-ca Mahānāma ariyasāvako jāgariyam anuyutto hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako divasam caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam parisodheti, rattiyā pathamam yāmam caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam parisodheti, rattiyā majjhimañ yāmam dakkhiṇena passena sīhaseyyam kappeti pāde pādaṁ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññam manasikaritvā, rattiyā pacchimam yāmam paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam parisodheti. Evam kho Mahānāma ariyasāvako jāgariyam anuyutto hoti. Kathañ-ca Mahānāma

ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhiṁ: iti pi so Bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi sattā devamanussānam buddho bhagavā ti. Hirimā hoti, hiriyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. hiriyati pāpakānam akusalānam dhammānam samāpattiyā. Ottāpī hoti, ottapati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. ottapati pāpakānam akusalānam dhammānam samāpattiyā. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyānā majjhēkalyānā pariyosānakalyānā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyai abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā vacasā paricitā manasā 'nupekkhitā diṭṭhiyā suppatīviddhā. Āraddhviriyo viharati akusalānam dhammānam pahānāya kusalānam dhammānam upasampadāya, thāmavā dalhāparakkamo anikkhittadhuo kusalesu dhammesu. Satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatam - pi cirabhāsitam - pi saritā anussaritā. Paññāvā hoti udayathāgāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti. Kathañ - ca Mahānāma ariyasāvako catunnām jhānānam abhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akičchalābhī akasirālābhī: Idha Mahānāma ariyasāvako vivice' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāram̄ vivekajam̄ pītisukham̄ paṭhamāni jhānām upasampajja viharati. Vitakkavicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanam̄ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānām — pe — tatiyam̄ jhānām — catuttham̄ jhānām upasampajja viharati. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako catunnām jhānānam abhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akičchalābhī akasirālābhī.

Yato kho Mahānāma ariyasāvako evam̄ sīlasampanno hoti, evam̄ indriyesu guttadvāro hoti, evam̄ bhojane mattaññū hoti, evam̄ jāgariyam̄ anuyutto hoti, evam̄ sattahi saddhammehi

samannāgato hoti, evam catunnām jhānānam abhicetasikānam
 ditthadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchhalābhī
 akasiralābhī, ayam vuccati Mahānāma ariyasāvako sekho
 pātipado apuccaṇḍatāya samāpanno bhabbo abhinibbhidāya
 bhabbo sambodhāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhi-
 gamāya. Seyyathā pi Mahānāma kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha
 vā dasa vā dvādasā vā, tān' assu kukkuṭiyā sammā adhi-
 sayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni; kiñcāpi
 tassā kukkuṭiyā na evam icchā uppajjeyya: aho vata me
 kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā
 aṇḍakosam pādāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun - ti, atha
 kho bhabbā va te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā
 mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosam pādāletvā sotthinā abhi-
 nibbhijjutū. Evam - eva kho Mahānāma yato ariyasāvako
 evam sīlasampanno hoti, evam indriyesu guttadvāro hoti,
 evam bhojane mattaññū hoti, evam jāgariyām anuyutto hoti,
 evam sattahi saddhammehi samannāgato hoti, evam catunnām
 jhānānam abhicetasikānam ditthadhammasukhavihārānam
 nikāmalābhī hoti akicchhalābhī akasiralābhī, ayam vuccati
 Mahānāma ariyasāvako sekho pātipado apuccaṇḍatāya samā-
 panno bhabbo abhinibbhidāya bhabbo sambodhāya bhabbo
 anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Sa kho so Mahā-
 nāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim
 āgamma anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam
 ekam - pi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam
 anekavihitam pubbenivāsam anussarati; ayam - assa paṭhamā
 'bhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakassēva aṇḍakosamhā. Sa
 kho so Mahānāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhā-
 satipārisuddhim āgamma dibbena cakkhunā visuddhena
 atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne,
 hīne pañite suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathā-
 kammūpage satte pajānāti; ayam - assa dutiyā 'bhinibbhidā
 hoti kukkuṭacchāpakassēva aṇḍakosamhā. Sa kho so Mahā-
 nāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim
 āgamma āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññā-
 vimuttim ditthē va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā

upasampajja viharati; ayam - assa tatiyā 'bhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakassēva andakosamhā.

Yam - pi Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako jāgariyām anuyutto hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako catunnām jhānānam abhīcetasikānam dīṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī idam - pi 'ssa hoti carañasmiṁ. Yañ - ca kho Mahānāma ariyasāvako anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam ekam - pi jātiṁ dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne paññe suvanṇe dubbanṇe sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako āsavānam khayā anāsavām ceto-vimuttiṁ paññāvimuttiṁ dīṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Ayam vuccati Mahānāma ariyasāvako vijjāsampanno iti pi. carañasampanno iti pi, vijjācarañasampanno iti pi. Brahmunā p' esā Mahānāma Sanañkumārena gāthā bhāsitā:

Khattiyo settho jane tasmiṁ ye gottapaṭisārino,
vijjācarañasampanno so settho devamānuse ti.

Sā kho pan' esā Mahānāma Brahmunā Sanañkumārena gāthā sugitā na duggitā, subbhāsitā na dubbhāsitā, atthasāmhitā no anatthasāmhitā, anumatā Bhagavatā ti.

Atha kho Bhagavā utthahitvā āyasmantam Ānandamāmantesi: Sādhu sādhu Ānanda, sādhu kho tvam Ānanda Kāpilavatthavānam Sakyānam sekham pāṭipadām abhāsitī.

Idam - avoca āyasmā Ānando, samanuñño satthā ahosi. Attamāna Kāpilavatthavā Sakyā āyasmato Ānandassa bhāsitam abhinandun - ti.

SEKHASUTTANTAM TATTIYAM.

54.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Aṅguttarāpesu viharati; Āpañam nāma Aṅguttarāpānam nigamo. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacivaram ādāya Āpañam piṇḍāya pāvisi. Āpañe piṇḍāya caritvā pacchābhuttam piṇḍapātapaṭikkanto yen' aññataro vanasandō ten' upasaṅkami divāvihārāya, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmin rukkhamūle nisidi. Potaliyo pi kho gahapati sampannanivāsapāvuraṇo chattupāhanāhi jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena so vanasandō ten' upasaṅkami, tam vanasandam ajjhogāhitvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam kathaṁ sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. Ekamantam thitam kho Potaliyam gahapatiṁ Bhagavā etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Evam vutte Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano tuṇhī ahosi. Dutiyam - pi kho Bhagavā Potaliyam gahapatiṁ etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Dutiyam - pi kho Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano tuṇhī ahosi. Tatiyam - pi kho Bhagavā Potaliyam gahapatiṁ etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Evam vutte Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano Bhagavantam etad - avoca: Ta - y - idam

bho Gotama nā-cchannam, ta-y-idam na-ppatirūpam, yam
 maṁ tvam gahapativādena samudācarasīti. — Te hi te gaha-
 patī ākārā te lingā te nimittā yathā tam gahapatissāti. —
 Tathā hi pana me bho Gotama sabbe kammantā paṭikkhittā
 sabbe vohārā samucchinnā ti. — Yathākatham pana te
 gahapati sabbe kammantā paṭikkhittā sabbe vohārā samuc-
 chinnā ti. — Idha me bho Gotama yam ahosi dhanam vā
 dhaññam vā rajatam vā jātarūpam vā sabban-tam puttānam
 dāyajjam niyyatam, tatthāham anovādī anupavādī ghāsac-
 chādanaparamo viharāmi. Evam kho me bho Gotama sabbe
 kammantā paṭikkhittā sabbe vohārā samucchinnā ti. —
 Aññathā kho tvam gahapati vohārasamucchedaṁ vadasi
 aññathā ca pana ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotīti. —
 Yathākatham pana bhante ariyassa vinaye vohārasamucchedo
 hoti. Sādu me bhante Bhagavā tathā dhammam desetu
 yathā ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotīti. — Tena hi
 gahapati sunāhi sādhukam manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam
 bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato paccassosi. Bhag-
 avā etad-avoca:

Aṭṭha kho ime gahapati dhammā ariyassa vinaye
 vohārasamucchedāya samvattanti, katame aṭṭha: Apānāti-
 pātam nissāya pānātipāto pahātabbo, dinnādānam nissāya
 adinnādānam pahātabbam, saccam vācam nissāya musāvādo
 pahātabbo, apisunam vācam nissāya pisunā vācā pahātabbā,
 agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo, anindārosam
 nissāya nindāroso pahātabbo, akodhupāyāsam nissāya ko-
 dhupāyāso pahātabbo. Ime kho gahapati aṭṭha dhammā saṅkhittena vuttā
 vitthārena avibhattā ariyassa vinaye vohārasamucchedāya
 samvattantiti. — Ye 'me bhante Bhagavatā aṭṭha dhammā
 saṅkhittena vuttā vitthārena avibhattā ariyassa vinaye vohāra-
 samucchedāya samvattanti, sādu me bhante Bhagavā ime
 aṭṭha dhamme vitthārena vibhajatu anukampam upādāyāti. —
 Tena hi gahapati sunāhi sādhukam manasikarohi, bhāsissā-
 mīti. Evam bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato
 paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Apāññātipātam nissāya pāññātipāto pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu pāññātipātī assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana pāññātipātī assam, attā pi mām upavadeyya pāññātipātapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum pāññātipātapaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pātikāñkhā pāññātipātapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanānam etam nīvaraṇam yadidam pāññātipāto, ye ca pāññātipātapaccayā uppajjeyyumi āsavā vighātāparilāhā pāññātipātā paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Apāññātipātam nissāya pāññātipāto pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Dinnādānam nissāya adinnādānam pahātabban - ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu adinnādāyī assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana adinnādāyī assam, attā pi mām upavadeyya adinnādānapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum adinnādānapaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pātikāñkhā adinnādānapaccayā. Etad - eva kho pana samyojanānam etam nīvaraṇam yadidam adinnādānam, ye ca adinnādānapaccayā uppajjeyyumi āsavā vighātāparilāhā adinnādānā paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Dinnādānam nissāya adinnādānam pahātabban - ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Saccam vācam nissāya musāvādo pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu musāvādī assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana musāvādī assam, attā pi mām upavadeyya musāvādapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum musāvādapaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pātikāñkhā musāvādapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam musā-

vādo, ye ca musāvādapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighāta-parilāhā musāvādā paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighāta-parilāhā na honti. Saccam vācam nissāya musāvādo pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Apisuṇam vācam nissāya pisuṇā vācā pahātabbā ti iti kho pan' etam vuttaṁ, kiñ - c' etam paṭicca vuttaṁ: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham sañyojanānam hetu pisuṇāvāco assam tesāham sañyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana pisuṇāvāco assam, attā pi maṁ upavadeyya pisuṇāvācāpaccayā, anuvicca viññū garaheyyuṁ pisuṇāvācāpaccayā. kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pāṭikaṅkhā pisuṇāvācāpaccayā. Etad - eva kho pana sañyojanānam etam nīvaraṇam yadidam pisuṇā vācā, ye ca pisuṇāvācāpaccayā uppajjeyyūm āsavā vighāta-parilāhā pisuṇāya vācāya paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Apisuṇam vācam nissāya pisuṇā vācā pahātabbā ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttaṁ.

Agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttaṁ, kiñ - c' etam paṭicca vuttaṁ: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham sañyojanānam hetu giddhilobhī assam tesāham sañyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana giddhilobhī assam, attā pi maṁ upavadeyya giddhilobhāpaccayā, anuvicca viññū garaheyyuṁ giddhilobhāpaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pāṭikaṅkhā giddhilobhāpaccayā. Etad - eva kho pana sañyojanānam etam nīvaraṇam yadidam giddhilobho, ye ca giddhilobhāpaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāparilāhā agiddhilobhissa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttaṁ.

Anindārosam nissāya nindāroso pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttaṁ, kiñ - c' etam paṭicca vuttaṁ: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham sañyojanānam hetu nindārosī assam tesāham sañyojanānam

pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana nindārosī assam, attā pi maññ upavadeyya nindārosapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum nindārosapaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pāṭikañkhā nindārosapaccayā. Etad - eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇām yadidam nindāroso, ye ca nindārosapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāpariñāhā anindārosissa evam - sa te āsavā vighātāpariñāhā na honti. Anindārosām nissāya nindāroso pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Akodhupāyāsam nissāya kodhupāyāso pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānām hetu kodhupāyāsī assam tesāham samyojanānām pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana kodhupāyāsī assam, attā pi maññ upavadeyya kodhupāyāsa - paccayā, anuvicca viññū garaheyyum kodhupāyāsapaccayā. kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pāṭikañkhā kodhupāyāsapaccayā. Etad - eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇām yadidam kodhupāyāso. ye ca kodhupāyāsapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāpariñāhā akodhupāyāsissa evam - sa te āsavā vighātāpariñāhā na honti. Akodhupāyāsam nissāya kodhupāyāso pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Anatimānam nissāya atimāno pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānām hetu atimānī assam tesāham samyojanānām pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana atimānī assam, attā pi maññ upavadeyya atimānapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum atimānapaccayā, kāyassa bhedā param - maraṇā duggati pāṭikañkhā atimānapaccayā. Etad - eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇām yadidam atimāno, ye ca atimānapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāpariñāhā anatimānissa evam - sa te āsavā vighātāpariñāhā na honti. Anatimānam nissāya atimāno pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Ime kho gahapati aṭṭha dhammā saṅkhittena vuttā vitthārena vibhattā ye ariyassa vinaye vohārasamucchedaṁya saṁvattanti, na tv-eva tāva ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. — Yathākathām pana bhante ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti. Sādhu me bhante Bhagavā tathā dhammāṁ desetu yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. — Tena hi gahapati sunāhi sādhukaṁ manasikarohi. bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Seyyathā pi gahapati kukkuro jighacchādubbalyapareto goghātakasūnam paccupaṭṭhito assa, tam-enam dakkho go-ghātako vā goghātakantevāsī vā aṭṭhikaṅkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam upacchubheyya; tam kim-maññasi gahapati: api nu so kukkuro amūm aṭṭhikaṅkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam palikhādanto jighacchādubbalyam paṭivineyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: adum hi bhante aṭṭhikaṅkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam, yāvad-eva ca pana so kukkuro kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati: Aṭṭhikaṅkalaṁ-pamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam-etaṁ yathābhūtaṁ sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisēsā nirujjhanti tam-eva upekham blāveti.

Seyyathā pi gahapati gijho vā kaṅko vā kulalo vā māṁsapesim ādāya uddayeyya, tam-enam gijjhā pi kaṅkā pi kulalā pi anupatitvā anupatitvā vitaccheyyūm virājeyyūm; tam kim-maññasi gahapati: sace so gijho vā kaṅko vā kulalo vā tam māṁsapesim na khippam-eva paṭinissajeyya so tatonidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkhan-ti. — Evam bhante. — Evam-eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Māṁsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti

evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisēsā nirujjhanti tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso ādittam tiṇukkam ādāya paṭivātam gaccheyya; tam kim - maññasi gahapati: sace so puriso tam ādittam tiṇukkam na khippam - eva paṭinissajeyya tassa sā ādittā tiṇukkā hattham vā daheyya bāham vā daheyya aññataram vā aṅgapaccaṅgam daheyya, so tatonidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkhan - ti. — Evam bhante. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Tiṇukkūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati aṅgārakāsu sādhikaporisā pūrā aṅgārānam vītaccikānam vītadhūmānam, atha puriso aṅgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkha-paṭikkūlo, tam - enam dve balavanto purisā nānābāhāsu ga-hetvā aṅgārakāsum upakaḍḍheyyum; tam kim - maññasi gahapati: api nu so puriso iti c' iti c' eva kāyam sannāmeyyāti. — Evam bhante, tam kissa hetu: veditam hi bhante tassa purisassa: imañ - ce aham aṅgārakāsum papatissāmi tatonidānam maraṇam vā nigacchāmi maraṇamattam vā dukkhan - ti. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso supinakam passeyya, ārāmarāmañeyyakam vanarāmañeyyakam bhūmirāmañeyyakam pokkharanīrāmañeyyakam, so paṭibuddho na kiñci passeyya, evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Supinakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso yācitakam bhogam yācītvā

yānam poroseyyam pavaramanikundalam so tehi yācitakehi bhogehi purakkhato parivuto antarāpanām patipajjeyya, tam-enam janō disvā evam vadeyya: hhogī vata bho puriso, evam kira bhogino bhogāni bhuñjantīti. tam-enam sāmikā yattha yath' eva passeyyūni tattha tatth' eva sāni hareyyum; tam-kim-maññasi gahapati: alan-nu kho tassa purisassa aññathattāyāti. — Evam bhante, tam-kissa hetu: sāmino hi bhante sāni harantīti. — Evam-eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yācitakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā hahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam-etañ yathāhhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam-ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati gāmassa vā nigamassa vā avidūre tibbo vanasando. tatr' assa rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, na cāssu kānicī phalāni bhūmiyām patitāni. atha puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanām caramāno. so tam vanasandam ajjhogāhitvā tam rukkham passeyya sampannaphalañ-ca upapannaphalañ-ca. tassa evam-assa: ayañ kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, na-tthi ca kānicī phalāni bhūmiyām patitāni. jānāmi kho panāham rukkham ārohitum, yan-nūnāham imam rukkham ārohitvā yāvadatthañ-ca khādeyyām ucchaṅgañ-ca pūreyyan-ti; so tam rukkham ārohitvā yāvadatthañ-ca khādeyya ucchaṅgañ-ca pūreyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanām caramāno tīnham kūthārim ādāya, so tam vanasandam ajjhogāhitvā tam rukkham passeyya sampannaphalañ-ca upapannaphalañ-ca. tassa evam-assa: ayañ kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca. na-tthi ca kānicī phalāni bhūmiyām patitāni. na kho panāham jānāni rukkham ārohitum, yan-nūnāham imam rukkham mūlato chetvā yāvadatthañ-ca khādeyyām ucchaṅgañ-ca pūreyyan-ti; so tam rukkham mūlato chindeyya. Tam-kim-maññasi gahapati: asu yo so puriso pathamam rukkham ārūlho sace so na khippam-eva oroheyya tassa so rukkho papatanto hattham vā bhañjeyya pādam vā hhañjeyya aññataram vā añgapaccāngam bhañjeyya. so tato-

nidānam maraṇam va nigaccheyya maraṇamattam vā dukkhan-
ti. — Evaṁ bhante. — Evaṁ - eva kho gahapati ariyasāvako
iti patiṣañcikkhati: Rukkhaphalūpamā kāmā vuttā Bhaga-
vatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnava ettha bhiyyo ti evam-
etam yathābhūtaṁ sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā
nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā
ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisesā
nirujjhanti tam - ev' upekhām bhāveti.

Sa kho so gahapati ariyasāvako imam yeva anuttaram
upekhāsatipārisuddhim āgamma anekavihitam pubbenivāsam
anussarati, seyyathidam ekam - pi jātiṁ dve pi jātiyo tisso
pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavihitam pub-
benivāsam anussarati. Sa kho so gahapati ariyasāvako imam
yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim āgamma dibbena cak-
khunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cava-
māne upapajjamāne, hīne pañte suvañne dubbañne sugate
duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. Sa kho so
gahapati ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipāri-
suddhim āgamma āsavānāni khayā anāsavam cetovimuttim
paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā
upasampajja viharati.

Ettāvatā kho gahapati ariyassa vinaye sabbena sabbam
sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti. Tam kim - maññasi
gahapati: yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā
sabbam vohārasamucchedo hoti. api nu tvam evarūpam vo-
hārasamucchedam attani samanupassasīti. — Ko cāham
bhante ko ca ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā
sabbam vohārasamucchedo. Ārakā 'ham bhante ariyassa
vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedā.
Mayam hi bhante pubbe aññatitthiye paribbājake anājāniye
va samāne ājāniyā ti amāññimha. anājāniye va samāne
ājāniyabhojanam bhojimha. anājāniye va samāne ājāni-
yatthāne ṭhapimha; bhikkhū pana mayam bhante ājāniye va
samāne anājāniyā ti amāññimha. ājāniye va samāne anā-
jāniyatthāne ṭhapimha. Idāni pana mayam bhante aññā-

titthiye paribbājake anājānīye va samāne anājānīyā ti jānisāma, anājānīye va samāne anājānīyabhojanām bhojissāma, anājānīye va samāne anājānīyatthāne thapissāma; bhikkhū pana mayam bhante ājānīye va samāne ājānīyā ti jānissāma, ājānīye va samāne ājānīyabhojanām bhojissāma, ājānīye va samāne ājānīyatthāne thapissāma. Ajanesi vata me bhante Bhagavā samānesu samanapemam, samānesu samanappasādam, samānesu samanagāravām. Abhikkantaṁ bhante. abhikkantaṁ bhante. Seyyathā pi lhante nikujjitatām vā ukkujjeyya, paticchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam acikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntīti, evam-evam Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhante Bhagavantaṁ saraṇam gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. Upāsakam-mam Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan-ti.

POTALIYASUTTANTAM CATUTTHAM.

55.

Evam-me sutāni. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Jīvakassa Komārabhaccassa ambavane. Atha kho Jīvako Komārabhacco yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Jīvako Komārabhacco Bhagavantam etad-avoca: Sutam-mētāni bhante: saraṇam Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti, tāni saraṇo Gotamo jānam uddissakaṭāni māṁsam paribhuñjati paṭiccakamman-ti. Ye te bhante evam-āhaṁsu: saraṇam Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti, tāni saraṇo Gotamo jānam uddissakaṭāni māṁsam paribhuñjati paṭiccakamman-ti, kacci te bhante Bhagavato vuttavādino, na ca Bhagavantaṁ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammam byākaronti. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgacchatiti. —

Ye te Jivaka evam-āhaṁsu: samaṇam Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti. tam samano Gotamo jānam uddissakaṭam maṁsam paribhūnjati paṭiccekamman-ti. na me te vuttavādino. abbhācikkhanti ca pana man-te asatā abhūtena. Tīhi kho aham Jivaka ṭhānehi maṁsam aparibhogan-ti vadāmi: diṭṭhaṁ sutam parisaṅkitam. Imehi kho aham Jivaka tīhi ṭhānehi maṁsam aparibhogan-ti vadāmi. Tīhi kho aham Jivaka ṭhānehi maṁsam paribhogan-ti vadāmi: adiṭṭham asutam parisaṅkitam. Imehi kho aham Jivaka tīhi ṭhānehi maṁsam paribhogan-ti vadāmi.

Idha Jivaka bhikkhu aññataram gāmaṇi vā nigamam vā upanissāya viharati. So mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham-adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena māhaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tam-enam gahapati vā gahapatiputto vā upasāṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamāno va Jivaka bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiya accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram-ādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam ten' upasāṅkamati. upasāṅkamitvā paññatte āsane nisidati. tam-enam so gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piṇḍapātena parivisati. Tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piṇḍapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatim-pi evarūpena paññitena piṇḍapātena pariviseyyāti. evam pi 'ssa na hoti. So tam piṇḍapātam agathito amucechito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhūnjati. Tam kim-maññasi Jivaka: api nu so bhikkhu tasmin samaye attabyābādhāya vā ceteti parabyābādhāya vā ceteti ubhayabyābādhāya vā cetetiti. — No h' etam bhante. — Nanu so Jivaka bhikkhu tasmin samaye anavajjam yeva āhāram āhāretiti. — Evam bhante. Sutam mētaṁ bhante: Brahmā mettāvihāri ti. Tam-me idam bhante Bhagavā sakkhi diṭṭho. Bhagavā hi bhante mettāvihāri ti. — Yena kho Jivaka rāgena yena

dōsena yena mohena byāpādavā assa so rāgo so dōso so moho Tathāgatassa pahino uechinnamūlo tālāvatthukato anabhbāvakato āyatim anuppādadhammo. Sace kho te Jīvaka idam sandhāya bhāsitam anujānāmi te etan - ti. — Etad - eva kho pana ne bhante sandhāya bhāsitam.

Idha Jīvaka bhikkhu aññataram gāmañ vā nigamañ vā upanissāya viharati. So karuṇāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — pe — upekhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthiñ. iti uddham - adho tiriyan sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tam - enam gahapati vā gahapatiputto vā upasaiñkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākañkhamāno va Jīvaka bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiya accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacivaram - ādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam ten upasaiñkamati. upasaiñkamitvā paññatte āsane nisidati, tam - enam so gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piñḍapātēna parivisati. Tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piñḍapātēna parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatim - pi evarūpena paññitena piñḍapātēna pariviseyyāti. evam pi 'ssa na hoti. So tam piñḍapātam agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tam kim - maññasi Jīvaka: api nu so bhikkhu tasmiñ samaye attabyābādhāya vā ceteti parabyābādhāya vā ceteti ubhayabyābādhāya vā cetetiti. — No h' etam bhante. — Nanu so Jīvaka bhikkhu tasmiñ samaye anavajjani yeva āhāram āhāretiti. — Evam bhante. Sutañ mētam bhante: Brahmā upekhāvihāri ti. Tam - me idam bhante Bhagavā sakhi diṭṭho. Bhagavā hi bhante upekhāvihāri ti. — Yena kho Jīvaka rāgena yena dōsena yena mohena vihesāvā assa arativā assa patīghavā assa so rāgo so dōso so moho Tathāgatassa pahino uechinnamūlo tālāvatthukato anabhbāvakato āyatim anuppādadhammo. Sace kho te Jīvaka idam sandhāya bhāsitam anujānāmi

te etan - ti. — Etad - eva kho pana me bhante sandhāya
bhāsitām.

Yo kho Jīvaka Tathāgatām vā Tathāgatasāvakām vā
uddissa pāṇam ārabhati so pañcahi ṭhānehi bahum apuññam
pasavati: Yam - pi so evam - āha: gacchatha amukām nāma
pāṇam ānethāti. iminā paṭhamena ṭhānena bahum apuññam
pasavati; yam - pi so pāṇo galappavedhakena ānīyamāno
dukkham domanassām paṭisamvēdēti. iminā dutiyena ṭhānena
bahum apuññam pasavati; yam - pi so evam - āha: gacchatha
imān pāṇam ārabhathāti. iminā tatiyena ṭhānena bahum
apuññam pasavati; yam - pi so pāṇo ārabhiyamāno dukkham
domanassām paṭisamvēdēti. iminā catutthena ṭhānena bahum
apuññam pasavati; yam - pi so Tathāgatām vā Tathāgata-
sāvakām vā akappiyena āsādeti, iminā pañcamena ṭhānena
bahum apuññam pasavati. Yo kho Jīvaka Tathāgatām vā
Tathāgatasāvakām vā uddissa pāṇam ārabhati so imēhi pañ-
cahi ṭhānehi bahum apuññam pasavatīti. Evam vutte Jīvako
Komārabhacco Bhagavantām etad - avoca: Acchariyam bhante,
abbhutām bhante. Kappiyam vata bhante bhikkhū āhāram
āhārenti. anavajjam vata bhante bhikkhū āhāram āhārenti.
Abhikkantām bhante. abhikkantām bhante — pe — upāsakām
mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāñupetañ sarañagatañ - ti.

JĪVAKASUTTANTAM PAÑCAMAM.

56.

Evam - me sutām. Ekām samayam Bhagavā Nālandāyam
viharati Pāvārikambavane. Tena kho pana samayena Ni-
ganṭho Nātaputto Nālandāyam patīvasati mahatiyā niganṭha-
parisāya saddhim. Atha kho Dīghatapassī niganṭho Nālandā-
yam piṇḍāya caritvā pacchābhettām piṇḍapātapaṭikkanto
yena Pāvārikambavanām yena Bhagavā ten' upasañkamī,

upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhīni sammodi. sammodanīyām kathaṁ sārāniyām vītisāretvā ekamantaṁ aṭṭhāsi. Ekamantaṁ ṛhitām kho Dīghatapassīm nigaṇṭham Bhagavā etad - avoca: Saṁvijjante kho Tapassi āsañāni, sace ākañkhasi nisidāti. Evam vutte Dīghatapassī nigaṇṭho aññataram nīcaṁ āsañām gahetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinnaṁ kho Dīghatapassīm nigaṇṭham Bhagavā etad - avoca:

Kati pana Tapassi Nigaṇṭho Nātaputto kammāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Na kho āvuso Gotama āciṇṇam Nigaṇṭhassa Nātaputtassa kammaṁ kammau - ti paññāpetuṁ, daṇḍām daṇḍanti kho āvuso Gotama āciṇṇam Nigaṇṭhassa Nātaputtassa paññāpetu - ti. — Kati pana Tapassi Nigaṇṭho Nātaputto daṇḍāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Tīṇi kho āvuso Gotama Nigaṇṭho Nātaputto daṇḍāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. seyyathidaṁ kāyadaṇḍām vacīdaṇḍām manodaṇḍan - ti. — Kim pana Tapassi aññad - eva kāyadaṇḍām aññam vacīdaṇḍām aññam manodaṇḍan - ti. — Aññad - eva āvuso Gotama kāyadaṇḍām aññam vacīdaṇḍām aññam manodaṇḍan - ti. — Imesaṁ pana Tapassi tīṇṇam daṇḍānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisiṭṭhānam katanām daṇḍām Nigaṇṭho Nātaputto mahāsāvajjatarām paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyadaṇḍām yadi vā vacīdaṇḍām yadi vā manodaṇḍan - ti. — Imesaṁ kho āvuso Gotama tīṇṇam daṇḍānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisiṭṭhānam kāyadaṇḍām Nigaṇṭho Nātaputto mahāsāvajjatarām paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍām no tathā manodaṇḍan - ti. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmi. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmi. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmiti. Itiha Bhagavā Dīghatapassīm nigaṇṭham imasmiṁ kathāvatthusmiṁ yāvatiyakām patiṭṭhāpesi.

Evam vutte Dīghatapassī nigantho Bhagavantam etad-
avoca: Tvaṁ pan' āvuso Gotama kati dañḍāni paññāpesi
pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti.
— Na kho Tapassi āciṇṇam Tathāgatassa dañḍam dañḍan -ti
paññāpetum, kammāni kamman -ti kho Tapassi āciṇṇam
Tathāgatassa paññāpetun -ti. — Tvaṁ pan' āvuso Gotama
kati kammāni paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa
kammassa pavattiyā ti. — Tīni kho ahaṁ Tapassi kammāni
paññāpemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa
pavattiyā, seyyathidaṁ kāyakammāni vacīkammāni mano-
kamman -ti. — Kīm pan' āvuso Gotama aññad -eva kāya-
kammāni aññāni vacīkammāni aññāni manokamman -ti. —
Aññad -eva Tapassi kāyakammāni aññāni vacīkammāni aññāni
manokamman -ti. — Imesam pan' āvuso Gotama tiṇṇam
kamūnānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisitthānam
katamāni kammaṇi mahāsāvajjatarāni paññāpesi pāpassa kam-
massa kiriyāya pāpassa kaminassa pavattiyā, yadi vā kāya-
kammāni yadi vā vacīkammāni yadi vā manokamman -ti. —
Imesam kho ahaṁ Tapassi tiṇṇam kammānāni evam paṭivi-
bhattānam evam paṭivisitthānam manokammāni mahāsāvajja-
tarāni paññāpemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kam-
massa pavattiyā, no tathā kāyakammāni no tathā vacī-
kamman -ti. — Manokamman -ti āvuso Gotama vadesi. —
Manokamman -ti Tapassi vadāmi — pe —. Manokamman -ti
āvuso Gotama vadesi. — Manokamman -ti Tapassi vadāmīti.
Itiha Dīghatapassī nigantho Bhagavantam imasmīm kathā-
vatthusmīm yāvatatiyakam patiṭṭhāpetvā utthāy' āsanā yena
Nigantho Nātaputto ten' upasaṅkami.

Tena kho pana samayena Nigan̄tho Nātaputto mahatiyā mahatiyā gihiparisāya saddhiṁ nisimo hoti bālakiniyā Upāli-pamukhāya. Addasā kho Nigan̄tho Nātaputto Dīghatapassim nigan̄thaiṁ dūrato va āgacchantam. disvāna Dīghatapassim nigan̄thaiṁ etad-avoca: Handa kuto nu tvam Tapassi āgacchasi divā divassāti. — Ito hi kho abhī bhante āgacchāmi samanassa Gotamassa santikā ti. — Ahu pana te Tapassi samanena Gotamena saddhiṁ kocid-eva kathāsallāpo

ti. — Ahu kho me bhante samañena Gotamena saddhim kocid - eva kathāsallāpo ti. — Yathākathāni pana te Tapassi ahu samañena Gotamena saddhim kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Dīghatapassī nigañtho yāvatako ahosi Bhagavatā saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Niganthassa Nātāputtassa ārocesi. Evam vutte Nigañtho Nātaputto Dīghatapassiñ nigañtham etad - avoca: Sādhu sādhu Tapassi. yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanaṁ ājānantena evam - evam Dīghatapassinā nigañthena samañassa Gotamassa byākataṁ; kiṁ hi sobhati chavo manodāndo imassa evam olārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodāndo ti.

Evam vutte Upāli gahapati Nigañtham Nātaputtam etad - avoca: Sādhu sādhu bhante Tapassī. yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanaṁ ājānantena evam - evam bhadantena Tapassinā samañassa Gotamassa byākataṁ; kiṁ hi sobhati chavo manodāndo imassa evam olārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya, atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodāndo. Handa cāham bhante gacchāni samañassa Gotamassa imasmiṁ kathāvaththusmiṁ vādāni āropessāmi. Sace me samañō Gotamo tathā patiṭṭhissati yathā bhadantena Tapassinā patiṭṭhāpitanī. seyyathā pi nāma balavā puriso dighalomikam elakam lomesu gahetvā ākaḍḍhelyya parikaḍḍhelyya sampari-kaḍḍhelyya evam - evāham samañam Gotamam vādena vādāni ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāni; seyyathā pi nāma balavā sonḍikākammakaro mahantam sonḍikākilañjanī gambhīre udakarahade pakkhipitvā kaṇṇe gahetvā ākaḍḍhelyya parikaḍḍhelyya samparikaḍḍhelyya evam - evāham samañam Gotamam vādena vādāni ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāni; seyyathā pi nāma balavā sonḍikādhutto vālāni kaṇṇe gahetvā odhuneyya niddhuneyya nicchādeyya evam - evāham samañam Gotamam vādena vādāni odhu-

nissāmi niddhunissāmi nicchādēssāmi; seyyathā pi nāma kuñjaro saṭṭhīhāyano gamblīrām pokkharaṇīm ogāhitvā sāna-dhovikām nāma kīlitajātām kīlati evam - evāham sāmaṇām Gotamām sāṇadhovikām maññe kīlitajātām kīlissāmi. Handa cāham bhante gacchāmi sāmaṇāsā Gotamāsā imasmiñ kathāvatthusmīm vādañ āropessāmīti. — Gaccha tvañ gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā imasmiñ kathāvatthusmīm vādañ āropēhi; aham vā hi gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā vādañ āropeyyām Dīghatapassī vā nigaṇṭho tvañ vā ti.

Evañ vutte Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭhami Nātā-puttam etad - avoca: Na kho mētam bhante ruccati yañ Upāli gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā vādañ āropeyya; sāmaṇo hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭṭāniñ māyāniñ jānāti yāya aññatitthiyānām sāvake āvaṭṭetīti. — Atṭhāñam kho etam Tapassi anavakāso yañ Upāli gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā sāvakattām upagaccheyya, ṭhānañ - ca kho etam vijjati yañ sāmaṇo Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattām upagaccheyya. Gaccha tvañ gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā imasmiñ kathāvatthusmīm vādañ āropēhi; aham vā hi gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā vādañ āropeyyām Dīghatapassī vā nigaṇṭho tvañ vā ti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭhami Nātāputtam etad - avoca: Na kho mētam bhante ruccati yañ Upāli gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā vādañ āropeyya. sāmaṇo hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭṭāniñ māyāniñ jānāti yāya aññatitthiyānām sāvake āvaṭṭetīti. — Atṭhāñam kho etam Tapassi anavakāso yañ Upāli gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā sāvakattām upagaccheyya, ṭhānañ - ca kho etam vijjati yañ sāmaṇo Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattām upagaccheyya. Gaccha tvañ gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā imasmiñ kathāvatthusmīm vādañ āropēhi; aham vā hi gahapati sāmaṇāsā Gotamāsā vādañ āropeyyām Dīghatapassī vā nigaṇṭho tvañ vā ti.

Evañ bhante ti kho Upāli gahapati Nigaṇṭhassa Nātā-puttassa paṭissutvā utṭhāy' āsanā Nigaṇṭhami Nātāputtam abhivādetvā padakkhiṇām kātvā yena Pāvārikambavanām

yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantām abhivādetvā ekamantām nisīdi. Ekamantām nisinno kho Upāli gahapati Bhagavantām etad - avoca: Āgamā nu khv - idha bhante Dīghatapassī nigaṇṭho ti. — Āgamā khv - idha gahapati Dīghatapassī nigaṇṭho ti. — Ahu pana te bhante Dīghatapassī nigaṇṭhena saddhiṁ kocid - eva kathāsallāpo ti. — Ahu kho me gahapati Dīghatapassī nigaṇṭhena saddhiṁ kocid - eva kathāsallāpo ti. — Yathākathām pana te bhante ahu Dīghatapassī nigaṇṭhena saddhiṁ kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Bhagavā yāvatako ahosi Dīghatapassī nigaṇṭhena saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Upālissa gahapatissā ūrocesi. Evam vutte Upāli gahapati Bhagavantām etad - avoca: Sādhu sādhu bhante Tapassī. yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanām ājānantena evam - evam Dīghatapassī nigaṇṭhena Bhagavato byākatai. kiñ hi sobhati chavo manodaṇḍo imassa evam olārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya, atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo ti. — Sace kho tvam gahapati sacce patiṭṭhāya manteyyāsi siyā no ettha kathāsallāpo ti. — Sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti.

Tam kim - maññasi gahapati: idh' assa nigaṇṭho ābādhiko dukkhito bālhagilāno sītodakapaṭikkhitto un̄hodakapaṭisevi, so sītodakai alabhamāno kālam kareyya. Imassa pana gahapati Nigaṇṭho Nātaputto katthūpapattim paññāpetiti. — Atthi bhante Manosattā nāma devā, tattha so upapajjati. tam kissa hetu: asu hi, bhante manopaṭibaddho kālam karotti. — Gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhīyati purimena vā pacchimai purimai. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam - āha, atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo ti. — Tam kim - maññasi

gahapati: idh' assa nigaṇṭho cātuyāmasamavarasamivuto sabbavārivārito sabbavāriyuto sabbavāridhuto sabbavāriphuṭo. so abhikkamanto paṭikkamanto bahū khuddake pāne saṅghātañāpādeti. Imassa pana gahapati Nigaṇṭho Nāṭaputto kamvipākam paññāpetīti. — Asaṅcetanikam bhante Nigaṇṭho Nāṭaputto no mahāsāvajjam paññāpetīti. — Sace pana gahapati cetetīti. — Mahāsāvajjam bhante hotīti. — Cetanam pana gahapati Nigaṇṭho Nāṭaputto kismim paññāpetīti. — Manodanḍasmin bhante ti. — Gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimani. Bhāsītā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi, hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam-āha. atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kaumassa kiriyāya pāpassa kaumassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo ti.

Tam kim-maññasi gahapati: ayam Nāṭalandā iddhā c' eva phitā ca, bahujanā ākiṇṇamanussā ti. — Evam bhante. ayam Nāṭalandā iddhā c' eva phitā ca. bahujanā ākiṇṇamanussā ti. — Tain kim-maññasi gahapati: idha puriso āgaccheyya ukkhittāsiko, so evam vadeyya: Aham yāvatikā imissā Nāṭalandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamānisakhalanī ekamānisapuñjam karissāmīti. Tam kim-maññasi gahapati: pahoti nu kho so puriso yāvatikā imissā Nāṭalandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamānisakhalanī ekamānisapuñjam kātun- ti. — Dasa pi bhante purisā vīsatim- pi purisā tīnisam- pi purisā cattārisam- pi purisā paññāsam- pi purisā na- ppahonti yāvatikā imissā Nāṭalandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamānisakhalanī ekamānisapuñjam kātum. kiñ hi sobhati eko chavo puriso ti. — Tam kim-maññasi gahapati: idh' āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto, so evam vadeyya: Aham imam Nāṭalandam ekena manopadosena bhasmam karissāmīti. Tain kim-maññasi gahapati: pahoti nu kho so samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā ceto- vasippatto imam Nāṭalandam ekena manopadosena bhasmam

kātun - ti. — Dasa pi bhante Nālandā vīsatim - pi Nālandā tiṁsam - pi Nālandā cattārisam - pi Nālandā paññāsam - pi Nālandā pahoti so samāno vā brāhmaṇo vā iddhimā ceto-vasippatto ekena manopadosena bhasmaṇi kātunī, kiṁ hi so-bhati ekā chavā Nālandā ti. — Gahapati gahapati, manasi-karitvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhiyati puri-mena vā pacchimāṁ pacchimena vā purimāṁ. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce ahaṁ bhante patiṭṭhāya mantessāmi, hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam - āha, atha kho kāyadaṇḍo va mahā-sāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pa-vattiyā, no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo ti. — Tamī kiṁ - maññasi gahapati: sutan - te: Daṇḍakāraññām Kāliṅgā-raññām Mejjhāraññām Mātaṅgāraññām araññām araññābhūtan - ti. — Evamī bhante, sutamī me: Daṇḍakāraññām Kāliṅgāraññām Mejjhāraññām Mātaṅgāraññām araññām araññābhūtan - ti. — Tamī kiṁ - maññasi gahapati: kinti te sutamī: kena tamī Daṇḍakāraññām Kāliṅgāraññām Mejjhāraññām Mātaṅgāraññām araññām araññābhūtan - ti. — Sutamī mētaṁ bhante: isināni manopadosena tamī Daṇḍakāraññām Kāliṅgāraññām Mejjhāraññām Mātaṅgāraññām araññām araññābhūtan - ti. — Gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimāṁ pacchimena vā purimāṁ. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce ahaṁ bhante patiṭṭhāya mantessāmi, hotu no ettha kathāsallāpo ti.

Purimen' evāhaṁ bhante opammaṇa Bhagavato atta-mano abhiraddho, api cāhaṁ ināni Bhagavato vicitrāni paññhaṭibhānāni sotukāmo evāhaṁ Bhagavantam paccañ-kātabbaṁ amaññissam. Abhikkantaṁ bhante, abhikkantaṁ bhante. Seyyathā pi bhante nikujjitaṁ vā ukkujjeyya, paṭic-channam vā vivareyya, mūlhassa vā maggamā ācikkheyya. Ndhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam - evamī Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṁ bhante Bhagavantam saraṇaiṁ gacchāmī

dhammañ̄ - ca bhikkhusaṅghañ̄ - ca. upāsakam̄ mām̄ Bhagavā dhāretu ajjatagge pāñupetam̄ saraṇagatan̄ - ti.

Anuviccakāram̄ kho gahapati karohi. anuviccakāro tumhā-disānam̄ nātamanussānam̄ sādhu hotiti. — Iminā p' aham̄ bhante Bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho yañ̄ mām̄ Bhagavā evam - āha: Anuviccakāram̄ kho gahapati karohi. anuviccakāro tumhā-disānam̄ nātamanussānam̄ sādhu hotiti. Mām̄ hi bhante aññatitthiyā sāvakam̄ labhitvā kevalakappam̄ Nālandām̄ paṭākam̄ parihareyyum̄: Upāl̄ am-hākām̄ gahapati sāvakattāpagato ti. Atha ca pana mām̄ Bhagavā evam - āha: Anuviccakāram̄ kho gahapati karohi. anuviccakāro tumhā-disānam̄ nātamanussānam̄ sādhu hotiti. Esāham̄ bhante dutiyam - pi Bhagavantam̄ saraṇam̄ gacchāmi dhammañ̄ - ca bhikkhusaṅghañ̄ - ca. upāsakam̄ mām̄ Bhagavā dhāretu ajjatagge pāñupetam̄ saraṇagatan̄ - ti.

Dīgharattam̄ kho te gahapati nigaṇṭhānam̄ opānabhūtam̄ kulam̄. yena nesam̄ upagatānam̄ piñḍakam̄ dātabbam̄ maññeyyāsiti. — Iminā p' aham̄ bhante Bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho yañ̄ mām̄ Bhagavā evam - āha: Dīgharattam̄ kho te gahapati nigaṇṭhānam̄ opānabhūtam̄ kulam̄. yena nesam̄ upagatānam̄ piñḍakam̄ dātabbam̄ maññeyyāsiti. Sutam̄ mētam̄ bhante: Samaṇo Gotamo evam - āha: mayham - eva dānam̄ dātabbam̄ na aññesam̄ dānam̄ dātabbam̄. mayham - eva sāvakānam̄ dānam̄ dātabbam̄ na aññesam̄ sāvakānam̄ dānam̄ dātabbam̄. mayham - eva dinnam̄ mahapphalam̄ na aññesam̄ dinnam̄ mahapphalam̄. mayham - eva sāvakānam̄ dinnam̄ mahapphalam̄ na aññesam̄ sāvakānam̄ dinnam̄ mahapphalam̄ - ti. Atha ca pana mām̄ Bhagavā nigaṇṭhesu pi dāne samādapeti. Api ca bhante mayam - ettha kālam̄ jā-nissāma. Esāham̄ bhante tatiyam - pi Bhagavantam̄ saraṇam̄ gacchāmi dhammañ̄ - ca bhikkhusaṅghañ̄ - ca. upāsakam̄ mām̄ Bhagavā dhāretu ajjatagge pāñupetam̄ saraṇagatan̄ - ti.

Atha kho Bhagavā Upālissa gahapatissa ānupubbikatham̄ kathesi. seyyathidam̄ dānakatham̄ sīlakatham̄ saggakatham̄. kāmānam̄ ādīnavam̄ okāram̄ saṅkilesam̄. nekkhamme āni-saṁsaṁ pakāsesi. Yadā Bhagavā aññāsi Upālim̄ gahapatim̄

kallacittām muducittām vinīvaraṇacittām udaggacittām pasanuacittām atha yā buddhānam sāmukkaiśikā dhammadesanā tain pākāsesi: dukkhām samudayām nirodham maggaṁ. Seyyathā pi nāma suddhami vatthām apagatakālakāni samma - d - eva rajanām patiganheyya, evam - evam Upālissa gahapatissa tasmim yeva āsane virajām vītamalam dhammacakkhum udapādi: yam kiñci samudayadhammām sabban - tam nirodhadhamman - ti. Atha kho Upāli gahapati ditthadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogālhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathām - katho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane Bhagavantām etad - avoca: Handa ca dāni mayām bhante gacchāma, bahukicceā mayām bahukaraṇiyā ti. — Yassa dāni tvām gahapati kālām maññasīti.

Atha kho Upāli gahapati Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāy' āsanā Bhagavantām abhivādetvā padakkhiṇām katvā yena sakām nivesanām ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā dovārikām āmantesi: Ajjatagge samma dovārika āvarām dvāraṁ ni ṣaṭhānam nigaṇṭhīnām. anāvaṭām dvāraṁ Bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānām upāsikānām; sace koci nigaṇṭho āgacchati tam - enām tvām evam vadeyyāsi: tiṭṭha bhante, mā pāvisi. ajjatagge Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattām upagato, āvaṭām dvāraṁ nigaṇṭhānam nigaṇṭhīnām, anāvaṭām dvāraṁ Bhagavato bhikkhūnam bliikkhunīnam upāsakānām upāsikānām; sace te bhante piṇḍakena attho etth' eva tiṭṭha, etth' eva te āharissantīti. Evām bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paccassosi.

Assosi kho Dīghatapassī nigaṇṭho: Upāli kira gahapati samanassa Gotamassa sāvakattām upagato ti. Atha kho Dīghatapassī nigaṇṭho yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Nigaṇṭhām Nātaputtām etad - avoca: Sutām mētarām bhante: Upāli kira gahapati samanassa Gotamassa sāvakattām upagato ti. — Aṭṭhānam kho etam Tapassi auavakāso yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattām upagaccheyya. ṭhānāñ - ca kho etam vijjati yam samāno Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattām upagacchey-

yāti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Sutānū mētañm bhante: Upāli kira gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagato ti. — Atṭhānām kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya, ṭhānañ - ca kho etam vijjati yam samano Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. — Handāhanū bhante gacchāmi yāva jānāmi yadi vā Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti. — Gaccha tvam Tapassi jānāhi yadi vā Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti.

Atha kho Dīghatapassī nigaṇṭho yena Upālissa gahapatissa nivesanam ten' upasaiñkamī. Addasā kho dovāriko Dīghatapassim nigaṇṭham dūrato va āgacchantam disvāna Dīghatapaññim nigaṇṭham etad - avoca: Tiṭṭha bhante, mā pāvisi, ajjatagge Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagato. āvaṭam dvāram nigaṇṭham nigaṇṭhīnam. anāvaṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam; sace te bhante piñdakena attho etth' eva tiṭṭha. etth' eva te āharissantī. Na ne āvuso piñdakena attho ti vatvā tato paṭinivattitvā yena Nigaṇṭho Nātapputto ten' upasaiñkamī. upasaiñkamī Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Saccamī yeva kho bhante yam Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagato. Etam kho te aham bhante nālattham: na klio mētam bhante ruccati yam Upāli gahapati samanñassa Gotamassa vādām āropeyya. samano hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭanam māyam jānāti yāya aññatitthiyānam sāvake āvaṭtetiti. Āvaṭto kho te bhante Upāli gahapati samanñena Gotamena āvaṭtaniyā māyāyāti. — Atṭhānām kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānañ - ca kho etam vijjati yam samano Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Saccamī yeva kho bhante yam Upāli gahapati samanñassa Gotamassa sāvakattam

upagato. Etam kho te aham bhante nālattham: na kho mētam bhante ruccati yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa vādām āropeyya, samāno hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭṭānim māyām jānāti yāya aññatitthiyānām sāvake āvaṭṭetiti. Āvaṭṭo kho te bhante Upāli gahapati samanena Gotamena āvaṭṭaniyā māyāyāti. — Aṭṭhānam kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañ ca kho etam vijjati yam samāno Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. Handa cāham Tapassi gacchāmi yāva sāmāni yeva jānāmi yadi vā Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti.

Atha kho Nigaṇṭho Nātaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṁ yena Upālissa gahapatissa nivesanām ten' upasaṅkami. Addasā kho dovāriko Nigaṇṭham Nātaputtam dūrato va āgacchantaṁ. disvāna Nigaṇṭham Nātaputtam etad-avoca: Tiṭṭha bhante. mā pāvise. ajjatagge Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato. āvaṭṭam dvāram nigaṇṭhānam nigaṇṭhīnam. anāvaṭṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam; sace te bhante piṇḍakena attho eth' eva tiṭṭha. eth' eva te āharissantī. — Tena hi samma dovārika yena Upāli gahapati ten' upasaṅkama, upasaṅkamitvā Upālim gahapatim evam vadehi: Nigaṇṭho bhante Nātaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṁ bahidvārakoṭṭhake ṭhito, so te dassanakāmo ti Evaṁ bhante ti kho dovāriko Nigaṇṭhassa Nātaputtassa paṭissutvā yena Upāli gahapati ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Upālim gahapatim etad-avoca: Nigaṇṭho bhante Nātaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṁ bahidvārakoṭṭhake ṭhito, so te dassanakāmo ti. — Tena hi samma dovārika majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññāpehīti. Evaṁ bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paṭissutvā majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññāpetvā yena Upāli gahapati ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Upālim gahapatim etad-avoca: Paññattāni kho te bhante majjhimāya dvārasālāya āsanāni. yassa dāni kālam maññasiti. Atha kho Upāli gahapati yena

majjhimā dvārasālā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā yām tattha āsanām aggañ - ca setṭhañ - ca uttamañ - ca pañitañ - ca tattha nisiditvā dovārikaṁ āmantesi: Tena hi samma dovārika yena Nigaṇṭho Nātapputto ten' upasaṅkama. upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātapputtam evam vadehi: Upāli bhante gahapati evam - āha: Pavisa kira bhante sace ākaiñkhasiti. Evaṁ bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paṭissutvā yena Nigaṇṭho Nātapputto ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Upāli bhante gahapati evam - āha: Pavisa kira bhante sace ākaiñkhasiti. Atha kho Nigaṇṭho Nātapputto mahatiyā nigaṇṭhapañcāya saddhiṁ yena majjhimā dvārasālā ten' upasaṅkami.

Atha kho Upāli gahapati yām sudaṁ pubbe va yato pasati Nigaṇṭham Nātapputtam dūrato va āgacchantaṁ disvāna tato pacceggantvā yām tattha āsanām aggañ - ca setṭhañ - ca uttamañ - ca pañitañ - ca tam uttarāsaṅgena pamajjitvā pariggahetvā nisidāpeti, so dāni yām tattha āsanām aggañ - ca setṭhañ - ca uttamañ - ca pañitañ - ca tattha sāmaṁ nisiditvā Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Saṁvijjante kho bhante āsanāni. sace ākaiñkhasi nisidāti. Evaṁ vutte Nigaṇṭho Nātapputto Upālim gahapatim etad - avoca: Ummatto si tvām gahapati. datto si tvām gahapati: gacchām' ahaṁ bhante samanassa Gotamassa vādām āropessāmīti gantvā mahatā si vādasāṅghātēna paṭimukko āgato. Seyyathā pi gahapati puriso aṇḍahārako gantvā ubbhatehi aṇḍehi āgaccheyya. seyyathā vā pana gahapati puriso akkhikahārako gantvā ubbhatehi akkhihi āgaccheyya. evam - eva kho tvām gahapati: gacchām' ahaṁ bhante samanassa Gotamassa vādām āropessāmīti gantvā mahatā si vādasāṅghātēna patimukko āgato. Āvaṭṭo si kho tvām gahapati samanena Gotamena āvaṭṭaniyā māyāyāti.

Bhaddikā bhante āvaṭṭanī māyā. kalyāṇī bhante āvaṭṭanī māyā. Piyā me bhante nātisālohitā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyūm piyānam - pi me assa nātisālohitānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi bhante khattiyā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyūm sabbesānam p' assa khattiyānam dīgharattam

hitāya sukhāya. Sabbe ce pi bhante brāhmaṇā — pe — vessā — pe — suddā imāya āvatṭaniyā āvatṭeyuṁ sabbesānam p' assa suddānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sadevako ce pi bhante loko samārako sabrahmako sassamaṇabrahmaṇī pajā sadevamanussā imāya āvatṭaniyā āvatṭeyya sadevakassa p' assa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattam hitāya sukhāya. Tena hi bhante upaman - te karissāmi, upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti.

Bhūtapubbaṁ bhante aññatarassa brāhmaṇassa jīṇīassa vuddhassa mahallakassa dāharā māṇavikā pajāpatī ahosi gab-bhinī upavijaññā. Atha kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇāni etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpaṇā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Evam vutte bhante so brāhmaṇo tam māṇavikāni etad - avoca: Āgamehi tāva bhoti yāva vijāyasi; sace tvam bhoti kumārakam vijāyissasi tassā te aham āpaṇā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānissāmi yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati; sace pana tvam bhoti kumārikāni vijāyissasi tassā te aham āpaṇā makkaṭacchāpikāni kiñitvā ānissāmi yā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatī. Dutiyam - pi kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇāni etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpaṇā makkatacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Dutiyam - pi kho bhante so brāhmaṇo tam māṇavikāni etad - avoca: Āgamehi tāva bhoti yāva vijāyasi; sace tvam bhoti kumārakam vijāyissasi tassā te aham āpaṇā makkaṭacchāpikāni kiñitvā ānissāmi yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati; sace pana tvam bhoti kumārikāni vijāyissasi tassā te aham āpaṇā makkaṭacchāpikam kiñitvā ānissāmi yā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatī. Tatiyam - pi kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇāni etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpaṇā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Atha kho bhante so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto paṭibaddhacitto āpaṇā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānetvā tam māṇavikāni etad - avoca: Ayan - te bhoti āpaṇā makkaṭac-

chāpako kiñtvā ānito yo te kumārakassa kīlāpanako bha-vissatiti. Evam vutte bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇam etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa imam makkatācchā-pakam ādāya yena Rattapāni rajakaputto ten' upasaṅkama, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakaputtam evam vadehi: Ichām' aham samma Rattapāni imam makkatācchā-pakam pītāvaledanam nāma raṅgajatam rañjitatam ākoṭitapaccākoṭitam ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Atha kho bhante so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto pāṭibaddhacitto tam makkatācchā-pakam ādāya yena Rattapāni rajakaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakaputtam etad - avoca: Ichām' aham samma Rattapāni imam makkatācchā-pakam pītāvaledanam nāma raṅgajatam rañjitatam ākoṭitapaccākoṭitam ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Evam vutte bhante Rattapāni rajakaputto tam brāhmaṇam etad - avoca: Ayam kho te bhante makkatācchā-pakko raṅgakkhamo hi kho. no ākoṭanakkhamo no vimajjanakkhamo ti. Evam - eva kho bhante bālānam nigaṇṭhānam vādo raṅgakkhamo hi kho bālānam no paṇḍitānam. no anuyogakkhamo no vimajjanakkhamo. Atha kho bhante so brāhmaṇo aparena samayena navam dussayugam ādāya yena Rattapāni rajakaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakaputtam etad - avoca: Ichām' aham samma Rattapāni imam navam dussayugam pītāvaledanam nāma raṅgajatam rañjitatam ākoṭitapaccākoṭitam ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Evam vutte bhante Rattapāni rajakaputto tam brāhmaṇam etad - avoca: Idam kho te bhante navam dussayugam raṅgakkhamāñ - c' eva ākoṭanakkhamāñ ca vimajjanakkhamāñ - cāti. Evam - eva kho bhante tassa Bhagavato vādo arahato sammāsambuddhassa raṅgakkhamo c' eva paṇḍitānam no bālānam anuyogakkhamo ca vimajjanakkhamo cāti.

Sarājikā kho tam gahapati parisā evam jānāti: Upāli gahapati Nigaṇṭhassa Nātaputtassa sāvako ti; kassa tam gahapati sāvakaṁ dhāremāti. Evam vutte Upāli gahapati utṭhāy' āsanā ekāṁsam uttarāsangam karitvā yena Bhagavā

ten' añjalim-pañāmetvā Niganṭham Nātaputtam etad-avoca:
Tena hi bhante suñohi yassāham sāvako:

Dhīrassa vigatamohassa pabbhinnakhilassa vijitavijayassa
anighassa susamacittassa vuddhasilassa sādhupaññassa
vessantarassa vimalassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Akathāñkathissa tusitassa vantalokāmisassa muditassa
katasamapassa manujassa antimasārīrassa narassa
anopamassa virajassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Asaṁsayassa kusalassa venayikassa sārathivarassa
anuttarassa ruciradhammassa nikkanikhassa pabbhāsakarassa
mānacchidassa vīrassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Nisabhassa appameyyassa gambhīrassa monapattassa
khemāñkarassa vedassa dhammaṭhassa saṁvutattassa
saṅgātigassa muttassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Nāgassa pantasenassa khīṇasāmyojanassa muttassa
paṭimantakassa dhonassa pannadhajassa vītarāgassa
dantassa nippapañcassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Isisattamassa akuhassa tevijjassa brahmapattassa
nahātakassa padakassa passaddhassa vīditavedassa
purindadassa sakkassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Ariyassa bhāvitattassa pattipattassa veyyākaraṇassa
saṭimato vipassissa anabhinatassa no apanatassa
anejassa vasippattassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Sammaggatassa jhāyissa ananugatantarassa suddhassa
asitassa appahīnassa pavivittassa aggapattassa
tiṇṇassa tārayantassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Santassa bhūripaññassa mahāpaññassa vītalobhassa
tathāgatassa sugatassa appaṭipuggalassa asamassa
visāradassa nīpuṇassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Taṇhacchidassa buddhassa vītadhūmassa anupalittassa
āhuneyyassa yakkhassa uttamapuggalassa atulassa
mahato yasaggapattassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Kadā saññūlhā pana te gahapati ime samanassa Gotamassa
vaṇṇā ti. — Seyyathā pī bhante nānāpupphānām mahā

puppharāsi, tam-enām dakkho mālākāro vā mālākārantevāsi vā vicitrani mālāni gantheyya. evam-eva kho bhante so Bhagavā anekavaṇṇo anekasatavaṇṇo. Ko hi bhante vaṇṇā-rahassa vaṇṇām na karissatī.

Atba kho Nigaṇṭhassa Nāṭaputtassa Bhagavato saṅkāram asahamānassa tatthi' eva uṇhāni lohitāni mukhato uggañchiti.

UPĀLISUTTANTAM CHATTHAM.

57.

Evam-me sutāni. Ekam samayaṁ Bhagavā Koṇīyesu viharati; Halidavasanaṁ nāma Koṇīyānām nigamo. Atha kho Puṇṇo ca Koṇīyaputto govatiko acelo ca Seniyo kukkanavatiko yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamītvā Puṇṇo Koṇīyaputto govatiko Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. acelo pana Seniyo kukkanavatiko Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam katham sārāṇīyam vīti-sāretvā kukkuro va palikujjītvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho Puṇṇo Koṇīyaputto govatiko Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante acelo Seniyo kukkanavatiko dukkarakārako, chamānikkhittam bhuñjati. tassa tam kukkanavatam dīgharattam samattam samādinūnam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Alām Puṇṇa, tiṭṭhat' etam, mā mani etam pucchiti. — Dutiyam-pi kho — pe — tatiyam-pi kho Puṇṇo Koṇīyaputto govatiko Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante acelo Seniyo kukkanavatiko dukkarakārako, chamānikkhittam bhuñjati, tassa tam kukkanavatam dīgharattam samattam samādinūnam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Addhā kho te aham Puṇṇa na labhāmi: alām Puṇṇa, tiṭṭhat' etam, mā mani etam pucchiti, api ca te aham byākarissāmi. Idha Puṇṇa ekacco kukkanavatam bhāveti paripuṇṇām abbokīṇam, kukkanasilaṁ bhāvet paripuṇṇām abbokīṇam, kukkanacittam bhāveti paripuṇṇām

abbokiṇṇam, kukkurākappam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. So kukkuravataṁ bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkurasilam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. kukkura-cittam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. kukkurākappam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kāyassa bhedā paramarāṇa kukkurānām sahabyataṁ upapajjati. Sace kho panassa evam diṭṭhi hoti: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho aham Punṇa dvinnam gatīnām aññataram gatīm vadāmi: nirayam vā tiracchānayonim vā. / Iti kho Punṇa sampajjamānam kukkuravataṁ kukkurānām sahabyataṁ upaneti. vipajjamānam nirayan - ti.

Evam vutte acelo Seniyo kukkuravatiko parodi assūni pavattesi. Atha kho Bhagavā Punṇam Koṇiyaputtam govatikam etad-avoca: Etam kho te aham Punṇa nālattham: alam Punṇa. tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti. — Nāhaṁ bhante etam rodāmi yam mām Bhagavā evam - āha. Api ca me idam bhante kukkuravataṁ dīgharattam samattam samādiṇṇam. Ayam bhante Punṇo Koṇiyaputto govatikō, tassa tam govataṁ dīgharattam samattam samādiṇṇam. tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Alām Seniya. tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho acelo Seniyo kukkuravatiko Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante Punṇo Koṇiyaputto govatikō, tassa tam govataṁ dīgharattam samattam samādiṇṇam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Addhā kho te aham Seniya na labhāmi: alam Seniya, tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti, api ca te aham byākarissāmi. Idha Seniya ekacco govataṁ bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gosilam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gocittam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gavākappam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. So govataṁ bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, gosilam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. gavākappam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. kāyassa bhedā paramarāṇa gunnam sahabyataṁ upapajjati. Sace

kho pan' assa evam̄ diṭṭhi hoti: iminā 'haṁ sileṇa vā vatena vā tapena vā brahmačariyena vā devo vā bhavissāmi de-vaññataro vā ti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho aham̄ Seniya dvinnam̄ gatīnaṁ aññataram̄ gatī vadāmi: nirayam̄ vā tirachānayonim̄ vā. Iti kho Seniya sampajja-mānam̄ govataṁ gunnaṁ sahabyatam̄ upaneti. vipajjamānam̄ nirayan̄ - ti.

Evam̄ yutte Puṇṇo Koṇiyaputto govatiko parodi assūni pavattesi. Atha kho Bhagavā acelam̄ Seniyam̄ kukkura-vatikam̄ etad-avoca: Etam̄ kho te aham̄ Seniya nālattham̄: alam̄ Seniya. tiṭṭhat' etam̄. mā mani etam̄ pucchiti. — Nāham̄ bhante etam̄ rodāmi yāni mām̄ Bhagavā evam̄-āha. Api ca me idam̄ bhante govataṁ digharattam̄ samattam̄ samādiṇṇam̄. Evam̄ pasanno aham̄ bhante Bhagavati: pahoti Bhagavā tathā dhammam̄ desetum̄ yathā ahañ - c' ev' imam̄ govataṁ pajaheyvaṁ ayañ - ca acelo Seniyo kukkura-vatiko tam̄ kukkura-vataṁ pajaheyyāti. — Tena hi Puṇṇa sūṇāhi sādhukam̄ manasikarohi. bhāsissāmīti. Evam̄ - bhante ti kho Puṇṇo Koṇiyaputto govatiko Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Cattār' imāni Puṇṇa kammāni mayā sayam̄ abhiññā sacchikatvā paveditāni. katamāni cattāri: Atthi Puṇṇa kammaṁ kaṇḍham̄ kaṇḍhavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ sukkam̄ sukkavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ kaṇḍhasukkam̄ kaṇḍha-sukkavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ akāṇḍham̄ asukkam̄ akāṇḍhāsukkavipākam̄ kammaṁ kammarakkhayāya saṁvattati. Katamañ - ca Puṇṇa kammaṁ kaṇḍham̄ kaṇḍhavipākam̄: Idha Puṇṇa ekacco sabyābajjhām̄ kāyasaṅkhāram̄ abhisāṅkharoti sabyābajjhām̄ vacīsaṅkhāram̄ abhisāṅkharoti sabyābajjhām̄ manosaṅkhāram̄ abhisāṅkharoti. So sabyābajjhām̄ kāya-saṅkhāram̄ abhisāṅkharitvā sabyābajjhām̄ vacīsaṅkhāram̄ abhisāṅkharitvā sabyābajjhām̄ manosaṅkhāram̄ abhisāṅkharitvā sabyābajjhām̄ lokam̄ upapajjati. Tam̄ - enam̄ sabyābajjhām̄ lokam̄ upapannam̄ samānam̄ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhēhi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhām̄ vedanam̄ vedeti ekantadukkham̄ seyyathā pi sattā

nerayikā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yam karoti tena upapajjati, upapannam - enam phassā phusanti. Evaṁ p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ kañhaṁ kañhavipākaṁ. Katamañca Puṇṇa kammaṁ sukkam sukkavipākaṁ: Idha Puṇṇa ekacco abyābajjhām kāyasaṅkhāraṁ abhisāṅkhārati abyābajjhām vacīsaṅkhāraṁ abhisāṅkhārati abyābajjhām mano-saṅkhāraṁ abhisāṅkhārati. So abyābajjhām kāyasaṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā abyābajjhām vacīsaṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā abyābajjhām mano-saṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā abyābajjhām lokam upapajjati. Tam - enam abyābajjhām lokam upapannam samānam abyābajjhā phassā phusanti. So abyābajjhēhi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhām vedanam vedeti ekantasukham seyyathā pi devā Subhakiṇṇā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yam karoti tena upapajjati, upapannam - enam phassā phusanti. Evaṁ p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ sukkam sukkavipākaṁ. Katamañca Puṇṇa kammaṁ kañhasukkam kañhasukkavipākaṁ: Idha Puṇṇa ekacco sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi kāyasaṅkliāraṁ abhisāṅkhārati sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vacīsaṅkhāraṁ abhisāṅkhārati sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi mano-saṅkhāraṁ abhisāṅkhārati. So sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi kāyasaṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vacīsaṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi mano-saṅkhāraṁ abhisāṅkhārityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi lokam upapajjati. Tam - enam sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi lokam upapannam samānam sabyābajjhā pi abyābajjhām pi phassā phusanti. So sabyābajjhēhi pi abyābajjhēhi pi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vedanam vedeti vokiṇṇam sukhadukkham seyyathā pi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yam karoti tena upapajjati, upapannam - enam phassā phusanti. Evaṁ p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ kañhasukkam kañhasukkavipākaṁ. Kata-

mañ-ca Puñña kammañ akañhami asukkam iakañhāsukka-vipākam i kammañ kammakkhayāya sañivattati: Tatra Puñña yam-idam i kammañ kañhami kañhavipākam tassa pahānāya yā cetanā, yam-p' idam i kammañ sukkam i sukkavipākam tassa pahānāya yā cetanā, yam-p' idam i kammañ kañha-sukkam i kañhasukkavipākam tassa pahānāya yā cetanā. idam vuccati Puñña kammañ akañhami asukkam i akañhāsukka-vipākam i kammañ kammakkhayāya sañivattati. Imāni kho Puñña cattāri kammāni mayā sayam abhiññā sacchikatvā paveditāniti.

Evanū vutte Puñño Koñiyaputto govatiko Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante — pe — upāsakam i mañ Bhagavā dhā-retu ajjatagge pāñupetañ sarañagatan-ti. Acelo pana Seniyo kukkuravatiko Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante nikujjitañ vā ukkujeyya, pañcchannam i vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam i dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam- evanū Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhami bhante Bhagavantam sarañanī gacchāmi dhammañ-ca blikkhusaṅghañ-ca. Labheyyāhami bhante Bhagavato santike pabbajjam i labheyyam i upasampadan-ti. — Yo kho Seniya aññatitthiyapubbo imasmin dhammavinaye ākañkhati pabbajjaii ākañkhati upasampadaii so cattāro māse parivasati, catunnām māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya; api ca m' ettha puggalavemattatā vīditā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubba imasmin dhammavinaye ākañkhantā pabbajjam ākañkhantā upasampadaii cattāro māse parivasanti, catunnām māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnām mañ vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādantu bhikkhubhāvāyāti. Alattha kho acelo Seniyo kukkuravatiko Bhagavato santike pabbajjam alattha upasampadaii. Acirū-pasampanno kho pan' āyasmā Seniyo eko vūpakañtho appa-

matto ātāpī pahitatto viharanto nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaraṁ brahmacariyapariyosānam ditthe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīñā jāti, vusitam brahmacariyam, katham karanīyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Seniyo arahatām ahositi.

KUKKURAVATIKASUTTANTĀM SATTAMAM.

58.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Rājagahe viharati Veļuvane Kalandakanivāpe. Atha kho Abhayo rājakumāro yena Niganṭho Nātaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Niganṭham Nātaputtam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Abhayaṁ rājakumāram Niganṭho Nātaputto etad - avoca: Ehi tvam rājakumāra samanassa Gotamassa vādām āropehi, evam te kalyāno kittisaddo abbhuggañchiti: Abhayena rājakumārena samanassa Gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādo āropito ti. — Yathākatham panāham bhante samanassa Gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādām āropessāmiti. — Ehi tvam rājakumāra yena samāṇo Gotamo ten' upasaṅkama, upasaṅkamitvā samanam Gotamam evam vadehi: Bhāseyya nu kho bhante Tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace te samāṇo Gotamo evam puṭho evam byākaroti: Bhāseyya rājakumara Tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti, tam enam tvam evam vadeyyāsi: Atha kiñ - carahi te bhante puthujjanena nānākaraṇam, puthujjano pi hi tam vācam bhāseyya yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace pana te samāṇo Gotamo evam puṭho evam byākaroti: Na rājakumāra Tathāgato tam vācam bhāseyya yā sā vācā

paresam̄ appiyā amanāpā ti. tam-enam̄ tvam̄ evam̄ vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te bhante Devadatto byākato: āpāyiko Devadatto, nerayiko Devadatto, kappattho Devadatto, atekiccho Devadatto ti. tāya ca pana te vācāya Devadatto kūpito ahosi anattamano ti. Imāni kho te rājakumāra samaṇo Gotamo ubhatokoṭikam̄ pañham̄ puṭṭho samāno n' eva sakkhīti uggilitum̄ n' eva sakkhīti ogilitum̄. Seyyathā pi nāma purissassa ayosīnghātakam̄ kaṇṭhe vilaggam̄, so n' eva sakkuṇeyya uggilitum̄ n' eva sakkuṇeyya ogilitum̄, evam̄-eva kho te rājakumāra samaṇo Gotamo imāni ubhatokoṭikam̄ pañham̄ puṭṭho samāno n' eva sakkhīti uggilitum̄ n' eva sakkhīti ogilitum̄ - ti.

Evam̄-bhante ti kho Abhayo rājakumāro Niganṭhassa Nātapputtassa paṭissutvā uṭṭhāy' āsanā Niganṭham̄ Nātapputtam̄ abhivādetvā padakkhiṇam̄ katvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamī. upasaṅkamitvā Bhagavantam̄ abhivādetvā ekamantam̄ nisīdi. Ekamantam̄ nisinnassa kho Abhayassa rājakumārassa suriyam̄ oloketvā etad-ahosi: Akālo kho aija Bhagavato vādām̄ āropetum̄, sve dānāhaṁ sake nivesane Bhagavato vādām̄ āropessānīti Bhagavantam̄ etad-avoca: Adhvāsetu me bhante Bhagavā svātanāya attacatuttho bhattan- ti. Adhvāsesi Bhagavā tuṇḍibhāvena. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavato adhvāsanam̄ vīditvā uṭṭhāy' āsanā Bhagavantam̄ abhivādetvā padakkhiṇam̄ katvā pakkāmi. Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya yena Abhayassa rājakumārassa nivesanam̄ ten' upasaṅkamī, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ paññitena khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ bhuttāvīm̄ onītapattapāṇīm̄ aññataram̄ nīcaṁ āsanam̄ gahetvā ekamantam̄ nisīdi.

Ekamantam̄ nisino kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ etad-avoca: Bhāseyya nu kho bhante Tathāgato tam̄ vācam̄ yā sā vācā paresam̄ appiyā amanāpā ti. — Na kho 'ttha rājakumāra ekamīsenāti. — Ettha bhante anassum̄ niganṭhā ti. — Kiñ pana tvam̄ rājakumāra evam̄ vadesi:

ettha bhante anassumi nigaṇṭhā ti. — Idhāham bhante yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkamim. upasaṅkamitvā Ni-
gaṇṭbam Nātaputtam abhivādetvā ekamantam nisidim. Ekam-
antam nisinnam kho maiṁ bhante Nigaṇṭho Nātaputto etad-avoca: Ehi tvam rājakumāra samanassa Gotamassa
vādām āropehi. evam te kalyāṇo kittisaddo abbhuggañchiti:
Abhayena rājakumārena samanassa Gotamassa evam mahiddhi-
kassa evam mahānubhāvassa vādo āropito ti. Evam utte
aham bhante Nigaṇṭham Nātaputtam etad-avocam: Yathā-
kathām panāham bhante samanassa Gotamassa evam ma-
hiddhikassa evam mahānubhāvassa vādām āropessāmiti. Ehi
tvam rājakumāra yena samāṇo Gotamo ten' upasaṅkama.
upasaṅkamitvā samanam evam vadehi: Bhāseyya
nu kho bhante Tathāgato tam vācām yā sā vācā paresam
appiyā amanāpā ti. Sace te samāṇo Gotamo evam puṭṭho
evam byākaroti: Bhāseyya rājakumāra Tathāgato tam vācām
yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. tam-enam tvam
evam vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te bhante puthujjanena
nānākaraṇam. puthujjano pi hi tam vācām bhāseyya yā sā
vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace pana te samāṇo
Gotamo evam puṭṭho evam byākaroti: Na rājakumāra Tathā-
gato tam vācām bhāseyya yā sā vācā paresam appiyā amanā-
pā ti. tam-enam tvam evam vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te
bhante Devadatto byākato: āpāyiko Devadatto, nerayiko
Devadatto. kappaṭṭho Devadatto. atekiccho Devadatto ti,
tāya ca pana te vācāya Devadatto kupito ahosi anattamano
ti. Imam kho te rājakumāra samāṇo Gotamo ubhatokoṭi-
kam pañham puṭṭho samāno n' eva sakkhīti uggilitum n' eva
sakkhīti ogilitum. Seyyathā pi nāma purisassa ayosīṅghāṭa-
kam kanṭhe vilaggam. so n' eva sakkuneyya uggilitum n'
eva sakkuneyya ogilitum. evam-eva kho te rājakumāra
samāṇo Gotamo imam ubhatokoṭikam pañham puṭṭho samāno
n' eva sakkhīti uggilitum n' eva sakkhīti ogilitum - ti.

Tena kho pana samayena daharo kūnāro mando uttāna-
seyyako Abhayassa rājakumārassa aṅke nisinno hoti. Atha
kho Bhagavā Abhayam rājakumāram etad-avoca: Taṁ kim-

maññasi rājakumāra: sacāyāni kumāro tuyham vā pamādam-
anvāya dhātiyā vā paññādam - anvāya katthañi vā kañhalanī
vā mukhe āhareyya. kinti nañi kareyyāsiti. — Āhareyy' assā-
hañi bhante. Sace ahañi bhante na sakkuneyyāni ādiken'
eva āhuttam. vāmena hatthena sīsañi pariggahetvā dakkhiñena
hatthena vañkaigulīñi karityā salohitam - pi āhareyyāni. tañ
kissa hetu: atthi me bhante kumāre anukampā ti. — Evam-
eva kho rājakumāra yañi Tathāgato vācañi jānāti abhūtañ
atacchāni anatthasāñhitāni. sā ca paresāni appiyā amanāpā.
na tañi Tathāgato vācañi bhāsati: yam - pi Tathāgato vācañi
jānāti bhūtañ tacchāni anatthasāñhitāni. sā ca paresāni
appiyā amanāpā. tam - pi Tathāgato vācañi na bhāsati; yañ-
ca kho Tathāgato vācañi jānāti bhūtañ tacchāni atthasāñ-
hitāni. sā ca paresāni appiyā amanāpā. tatra kālaññū Tathā-
gato hoti tassā vācāya veyyākaraññāva. Yañi Tathāgato
vācañi jānāti abhūtañ atacchāni anatthasāñhitāni. sā ca pare-
sāni piyā manāpā. na tañi Tathāgato vācañi bhāsati: yam-
pi Tathāgato vācañi jānāti bhūtañ tacchāni anatthasāñhitāni.
sā ca paresāni piyā manāpā. tam - pi Tathāgato vācañi na
bhāsati; yañ- ca kho Tathāgato vācañi jānāti bhūtañ tacchāni
atthasāñhitāni. sā ca paresāni piyā manāpā. tatra kālaññū
Tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraññāya. tañi kissa hetu:
Atthi rājakumāra Tathāgatassa sattesu anukampā ti.

Ye 'me bhante khattiyanpaññitā pi brāhmaṇapaññitā pi
gahapatipaññitā pi samañnapaññitā pi paññhañ abhisankharityā
Tathāgatāni upasañkamitvā puechanti. pubbe va nu kho
etañi bhante Bhagavato cetaso parivitakkitañ hoti: ye maiñ
upasañkamitvā evañ pucchissanti tesāhani evañ puññho evañ
byākarissāññi. udāhu thānaso v' etaiñi Tathāgatañi pañ-
bhātīti. — Tena hi rājakumāra tañ - ñev' ettha pañipuechis-
sāññi, yathā te khameyya tathā nañi byākareyyāsi. Tañ
kim - maññasi rājakumāra: kusalo tvañi rathassa aṅgapaccai-
gānan - ti. — Evam bhante, kusalo ahañi rathassa aṅga-
paccaiññan - ti. — Tam kim - maññasi rājakumāra: ye tañi
upasañkamitvā evañ puccheyyuñ: kin - nāñ' idam rathassa
aṅgapaccaiññan - ti, pubbe va nu kho te etaiñ cetaso pari-

vitakkitam assa: ye mām upasaṅkamitvā evam pucchissanti tesāham evam hyākarissāmiti. udāhu ṭhānaso v' etam taṁ paṭibhāseyyāti. — Aham hi bhante rathiko saññāto kusalo rathassa aṅgapaccāṅgānam. sabbāni me rathassa aṅgapaccāṅgāni suviditāni. ṭhānaso v' etam mām paṭibhāseyyāti. — Evam - eva kho rājakumāra ye te khattiyapanḍitā pi brāhmaṇapanḍitā pi gahapatipanḍitā pi samaṇapanḍitā pi pañham abhisaṅkhariyā Tathāgatam upasaṅkamitvā puechanti. ṭhānaso v' etam Tathāgatam paṭibhāti. taṁ kissa hetu: Sā hi rājakumāra Tathāgatassa dhammadhātu suppaṭividdhā yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhātā ṭhānaso v' etam Tathāgatam paṭibhātī.

Evam vutte Abhayo rājakumāro Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyathā pi bhante nikujjitatā vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: caikkhumanto rūpāni dakkhīnti, evam - evam Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhami bhante Bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅgha - ca. Upāsakam mām Bhagavā dharetu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

ABHAYARĀJAKUMĀRASUTTANTAM ATTĀHAMAM.

59.

Evam - me sutam. Ekamī samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Pañcakaṅgo thapati yen' āyasmā Udāyi ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantam Udāyim abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad-avoca: Kati nu kho bhante Udāyi vedanā vuttā Bhagavatā ti. — Tisso kho gahapati vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā.

Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. — Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmiṁ esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. Dutiyam-pi kho āyasmā Udāyi Pañca-kaṅgam thapaṁ etad-avoca: Na kho gahapati dve vedanā vuttā Bhagavatā, tisso vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. Dutiyam-pi kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad-avoca: Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmiṁ esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. Tatiyam-pi kho āyasmā Udāyi Pañca-kaṅgam thapatim etad-avoca: Na kho gahapati dve vedanā vuttā Bhagavatā, tisso vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. Tatiyam-pi kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad-avoca: Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmiṁ esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. N' eva kho asakkhi āyasmā Udāyi Pañcakaṅgam thapatim saññāpetum na panāsakkhi Pañca-kaṅgo thapati āyasmantam Udāyim saññāpetum.

Assosi kho āyasmā Ānando āyasmato Udāyissa Pañca-kaṅgena thapatinā saddhīni imāni kathāsallāpāni. Atha kho āyasmā Anando yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Ānando yāvatako ahosi āyasmato Udāyissa Pañcakaṅgena thapatinā saddhīni kathāsallāpōtāni sabbam Bhagavato ārocesi. Evam vutte Bhagavā āyamantam Ānandaṁ etad - avoca: Santam yeva kho Ānanda pariyāyam Pañcakaṅgo thapati Udāyissa nābbhanumodi, santam yeva ca pana pariyāyam Udāyi Pañcakaṅgassa thapatiissa nābbhanumodi. Dve p' Ananda vedanā vuttā mayā

pariyāyena. tisso pi vedanā vuttā mayā pariyāyena. pañca pi vedanā vuttā mayā pariyāyena, cha pi vedanā vuttā mayā pariyāyena, chattiṁsāpi vedanā vuttā mayā pariyāyena. aṭṭhasataṁ vedanāsatam-pi vuttam mayā pariyāyena. Evaṁ pariyāyadesito kho Ānanda mayā dhammo. Evaṁ pariyāyadesite kho Ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitam sulapitam na samanujānissanti na samanumaññissanti na samanumodissanti tesam - etam pāṭīkañkham: bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharissanti. Evaṁ pariyāyadesito kho Ānanda mayā dhammo. Evaṁ pariyāyadesite kho Ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitam sulapitam samanujānissanti samanumaññissanti samanumodissanti tesam - etam pāṭīkañkham: samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharissanti.

Pañca kho ime Ānanda kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuvīññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasāmhitā rajañiyā, sotaviññeyyā saddā — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā photṭhabbā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasāmhitā rajañiyā. Ime kho Ānanda pañca kāmaguṇā. Yam kho Ānanda ime pañca kāmaguṇe paṭieca uppajjati sukham somanassam idam vucati kāmasukham.

Yo kho Ānanda evam vadeyya: Etaparamam sattā sukhāni somanassam paṭisamvēdentiti. idam - assa nānujānāmi, taṁ kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññām sukhām abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca. Katamañ - c' Ānanda etamhā sukhā aññāni sukhāni abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu vivicca eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-sukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññām sukhām abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda evam vadeyya: Etaparamam sattā sukhāni somanassam paṭisamvēdentiti, idam - assa nānujānāmi,

tañ kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca. Katamañ - c' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno. sukhañ - ca kāyena pañisanivedeti yan - tam ariyā ācik-khanti: upekhako satimā sukhavihārī ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhami asukham upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso rūpasāññānam samatikkamā pañighasāññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā: ananto ākāso ti ākāsāññāñcāyatanañ upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo . ho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso ākāsāññāñcāyatanañ samatikkamma: anantam viññāpan - ti viññāññāñcāyatanañ upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso viññāññāñcāyatanañ samatikkamma: na - tthi kiñcīti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañītatarāñ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma neva-saññānāsaññāyatanaṁ upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca.

Yo kho Ānanda evam vadeyya: Etaparamam sattā sukhām somanassam pañīsañvedentīti, idam - assa nānujānāmi. tam kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca. Katamañ - c' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṁ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca.

Thānam kho pan' etam Ānanda vijjati yam aññatitthiyā paribbājakā evam vadeyyum: Saññāvedayitanirodham samano Gotamo āha tañ - ca sukhasmim paññāpeti, ta - y - idam kiñ su, ta - y - idam katham sūti. Evamvādino Ananda aññatitthiyā paribbājakā evam - assu vacaniyā: Na kho āvuso Bhagavā sukhām yeva vedanam sandhāya sukhasmim paññāpeti, api c' āvuso yattha yattha sukhām upalabbhati yahim yahim tantam Tathāgato sukhasmim paññāpetīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

BAHUVEDANIYASUTTANTAM NAVAMAM.

60.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kosalesu cārikām caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim yena Sālā nāma Kosalānam brāhmaṇagāmo tad - avasari. Assosum kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: Samāṇo khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Kosalesu cārikām caramāno

mahatā bhikkhusaṅghena saddhim Sālam anuppatto. Tam kho pana bhavantam Gotamam evam kalyāno kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā arahaṁ sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadamma-sārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakam samārakanī sabrahmakam sassamaṇa-brāhmaṇīm pajaṇī sadevamanussāmī sayamī abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammamī deseti ādikalyāṇam majjhē-kalyāṇīm pariyosānakalyāṇīm sātthanī sabyañjanam, kevala-paripuṇṇam parisuddhami brahmacariyam pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānam arahataṁ dassanam hotiti. Atha kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīm, upasaṅkamītā app-ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim, app-ekacce Bhagavatā saddhim sammodim, sammodanīyam kathaṇī sārāṇīyam vīti-sāretvā ekamantam nisidim, app-ekacce yena Bhagavā ten' añjalin-paññāmetvā ekamantam nisidim, app-ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidim, app-ekacce tunhībhūtā ekamantam nisidim. Ekamantam nisinne kho Sāleyyake brāhmaṇagahapatike Bhagavā etadavoca: Atthi pana vo gahapatayo koci manāpo satthā yasmin vo ākāravatī saddhā paṭiladdhā ti. — Na-tthi kho no bhante koci manāpo satthā yasmin no ākāravatī saddhā paṭiladdhā ti. — Manāpam vo gahapatayo satthāram alabhantehi ayam apanñako dhammo samādāya vattitabbo. Apanñako hi gahapatayo dhammo samatto samādiṇno so vo bhavissati digharattam hitāya sukhāya. Katamo ca gahapatayo apanñako dhammo:

Santi gahapatayo eke samanabrāhmaṇā evamvādino evaniditthino: Na-tthi dinnam na-tthi yittham na-tthi hutam, na-tthi sukaṭadukkataṇam kammānam phalam vīpāko, na-tthi ayam loko na-tthi paro loko, na-tthi mātā na-tthi pitā, na-tthi sattā opapātikā, na-tthi loke samanabrāhmaṇā samimaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokam parañ-ca lokam sayamī abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Tesam yeva kho gahapatayo samanabrāhmaṇānam eke

samaṇabrahmaṇā ujuvipaccanīkavādā, te evam-āhāniṣu: Atthi dinnām atthi yitṭham atthi hutām, atthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalām vipāko. atthi ayaṁ loko atthi paro loko, atthi mātā atthi pitā. atthi sattā opapātikā. atthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā sammāpātiṇḍannā ye imañ-ca lokāni parañ-ca lokāni sayam abhiññā sacchikatvā pavedentīti. Tam kim-maññatha gahapatayo: nanu 'me samaṇabrahmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā ti. — Evaṁ bhante.

Tatra gahapatayo ye te samaṇabrahmaṇā evanivādino evanidiṭṭhino: Na-tthi dinnām na-tthi yitṭham na-tthi hutām, na-tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalām vipāko. na-tthi ayaṁ loko na-tthi paro loko, na-tthi mātā na-tthi pitā, na-tthi sattā opapātikā. na-tthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā sammāpātiṇḍannā ye imañ-ca lokāni parañ-ca lokāni sayam abhiññā sacchikatvā pavedentīti, tesam-etaṁ pāṭikāñkham: yam-idam kāyasucaritam vacīsucaritam manosucaritam ime tayo kusale dhamme abhini-vajjetvā yam-idam kāyaduccaritam vacīduccaritam mano-duccaritam ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. taṁ kissa hetu: Na hi te bhonto samaṇabrahmaṇā passanti akusalānam dhammānam ādīnavām okāram saṅkilesam. kusalānam dhammānam nekkhanime ānisamśam vodānapakkham. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti 'ssa diṭṭhi hoti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti saṅkappeti. svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti vācaṁ bhāsatī. sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti āha. ye te arahanto paralokaviduno tesam-ayaṁ paccanīkai karoti. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti param saññapeti. sā 'ssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhammasaññatti�ā attān' ukkamīseti param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susīlyam pahinām hoti, dussīlyam paccupatthitam; ayañ-ca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānam paccanīkata asaddhammasaññatti attukkamīsanā paravambhanā evam-s' ime aneke pāpakā akusalā dhammā saubhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti pañisañcikkhati: Sace kho na-thi paro loko evam-ayam bhavañ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthim-attānañ karissati. sace kho atthi paro loko evam-ayam bhavañ purisapuggalo kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatiñ vinipātam nirayañ upapajjissati. Kāmañ kho pana mā 'hu paro loko. hotu nesañ bhavatañ samañabrahmañānañ saccāni vacanāni. atha ca pauyāni bhavañ purisapuggalo diñthe va dhamme viññūnañ gārayho: dussilo purisapuggalo micchāditthi natthikavādo ti. Sace kho atth' eva paro loko evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho: yañ-ca diñthe va dhamme viññūnañ gārayho, yañ-ca kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatiñ vinipātam nirayañ upapajjissati. (Evam-assayam apaññako dhammo dussamatto samādiñño ekamśam pharitvā titthati, riñcati kusalāni thānañ.

Tatra gahapatayo ye te samañabrahmañā evamvādino evamdiñthino: Atthi dinnam atthi yitthāni atthi hutam. atthi sukañadukkatañnam kammānam phalam vipāko. atthi ayam loko atthi paro loko. atthi mātā atthi pitā. atthi sattā opapātikā. atthi loke samañabrahmañā sammaggatā sammāpañipannā ye imāñ-ca lokam parañ-ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentīti. tesam-etañ pātikāñkham: yam-idam kāyaduccaritam vaciduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yam-idam kāyasucaritam vacisucaritam manusucaritam ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. tani kissa hetu: Passanti hi te bhonto samañabrahmañā akusalānañ dhammānam ādinavam okāram sañkilesam, kusalānañ dhammānañ nekkhamme ānisamśam vodānapakkham. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti 'ssa diñthi hoti. sā 'ssa hoti sammāditthi. Santam yeva kho pana parañ lokam: atthi paro loko ti sañkappeti. svāssa hoti sammāsaikappo. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti vācam bhāsatī. sā 'ssa hoti sammāvācā. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti āha, ye te arahanto paralokaviduno tesam-ayam na paccanikam karoti. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti

param saññapeti. sā 'ssa hoti saddhamimasaññatti. tāya ca pana saddhamimasaññattiya n' ev' attān' ukkaṁseti na param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussīlyam pahinam hoti, susīlyam pacceputṭhitam; ayañ ca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānam apaccanikatā saddhammasaññatti anattukkaṁsanā aparavambhanā evam s' ime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho atthi paro loko evam ayaṁ bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā param maraṇā sugatim saggam lokaṁ upapajjissati. Kāmam kho pana mā 'hu paro loko, hotu nesam bhavatam samaṇabrahmamānam saccam vacanam. atha ca panāyam bhavam purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnaṁ pāsaṁso: sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi atthikavādo ti. Sace kho atthi eva paro loko evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho: yañ ca diṭṭhe va dhamme viññūnaṁ pāsaṁso, yañ ca kāyassa bhedā param maraṇā sugatim saggam lokaṁ upapajjissati. Evam assayaṁ apaññako dhammo susamatto samādiṇṇo ubhayam sām pharitvā tiṭṭhati. riñceati akusalam thānam.

Santi gahapatayo eke samaṇabrahmamā evamvādino evamidiṭṭhino: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāṇam- atimāpayato adinnam ādiyato sandhim chindato nilopam harato ekāgārikam karoto paripantbe tiṭṭhato paradāram gacchato musā bhaṇato, karato na kariyati pāpam; khura- pariyantena ce pi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāne eka- mānsakhalam ekamainapuṇjam kareyya. na-tthi tatonidānam pāpam, na-tthi pāpassa āgamo; dakkhiṇaṁ ce pi Gaṅgāya tiram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedāpentō pa- canto pācento. na-tthi tatonidānam pāpam. na-tthi pāpassa āgamo; uttarañ ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya dadantoi dāpentō yajanto yājento. na-tthi tatonidāna m puññam, na-tthi puññassa āgamo; dānena damena saṁyamena sacevajjena na-tthi puññam. na-tthi puññassa āgamo ti. Tesam yeva kho gahapatayo samaṇabrahmamānam eke samaṇabrahmamā

ujuvipaccanīkavādā. te evam - āhānsu: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāñam - atināpayato adinnām āliyato sandhiṁ chindato nillopaṁ harato ekāgārikam karoto pari-panthe titthato paradāram gacchato musā bhañato, karoto kariyati pāpaṁ; khurapariyantena ce pi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāñe ekamānisakhalam ekamānisapuñjam kareyya, atthi tatonidānam pāpaṁ. atthi pāpassa āgamo; dakkhiṇāñce pi Gaigāya tīram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedāpento pacanto pācento. atthi tatonidānam pāpaṁ, atthi pāpassa āgamo; uttarañ - ce pi Gaigāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento, atthi tatonidānam puññam, atthi puññassa āgamo; dānena damena sañiyamena saccavajjena atthi puññam, atthi puññassa āgamo ti. Tam kīmaññatha gahapatayo: nanu 'me samāṇabrahmañā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā ti. — Evam bhante.

Tatra gahapatayo ye te samāṇabrahmañā evamvādino evamiditthino: Karato kārayato — pe — na - tthi puññassa āgamo ti. tesam - etañ pāṭīkañkham: yam - idam kāya-sucaritam vacīsucaritam manosucaritam īmetayo kusale dhamme abhinvajjetvā yam - idam kāyaduccaritam vacīduccaritam mano-duccaritam īmetayo akusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Na hi te bhonto samāṇabrahmañā passanti akusalānam dhammānam ādīnavām okārañ sañkilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamisam vodānapakkham. Santam yeva kho pana kiriyan: na - tthi kiriyā ti 'ssa diṭṭhi hoti, sā 'ssa hoti micchādītthi. Santam yeva kho pana kiriyan: na - tthi kiriyā ti sañkappeti, svāssa hoti micchā-saṅkappo. Santam yeva kho pana kiriyan: na - tthi kiriyā ti vācañ bhāsatī. sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana kiriyan: na - tthi kiriyā ti āha, ye te arahanto kiriya-vādā tesam - ayam paccanikam karoti. Santam yeva kho pana kiriyan: na - tthi kiriyā ti param saññapeti, sā 'ssa hoti asaddhammasaññattī, tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attān' ukkamiseti param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susilyam pahīnai hoti, dussilyam paccupatthitam; ayañ-

ca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānam paccanī-
katā asaddhammasaññatti attukkaṁsanā paravambhanā evam-
s' ime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchā-
diṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace
kho na - tthi kiriyā evam - ayan bhavaṁ purisapuggalo kā-
yassa bhedā sotthim - attānām karissati. sace kho atthi kiriyā
evam - ayan bhavaṁ purisapuggalo kāyassa bhedā param-
maraṇā apāyām duggatim vinipātaṁ nirayam upapajjissati.
Kāmām kho pana mā 'nu kiriyā hotu nesam bhavataṁ
samañabrāhmaṇām saṅcāmī vacanām. atha ca panāyam
bhavaṁ purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho:
dussilo purisapuggalo micchādiṭṭhi akiriyavādo ti. Sace kho
atthi eva kiriyā evam imassa bhotu purisapuggalassa ubha-
yattha kaliggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnam
gārayho. yañ - ca kāyassa bhedā param - maraṇā apāyām
duggatim vinipātaṁ nirayam upapajjissati. Evam - assāyam
apāṇyako dhammo dussamatto samādiṇo ekāṁsanī pharitvā
tiṭṭhati. riñcāti kusalām thānām.

Tatra gahapatayo ye te samañabrāhmaṇā evamvādino
evamdiṭṭhino: Karato kāraṭato — pe — atthi puññassa āgamoti,
tesam - etamī pāṭīkaṅkham: yam - idam kāyaduccaritam
vacīduccaritam manoduccaritam īme tayo akusale dhamme
abhimivajjettā yam - idam kāyasucaritam vacīsucaritam mano-
sucaritam īme tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. tam
kissa hetu: Passanti hi te bhonto samañabrāhmaṇā akusaiā-
nam dhammānam ādīnavam okāram saṅkilesam. kusalānam
dhammānam nekkhamme ānisaiṁsañ vodānapakkham. Santam
yeva kho pana kiriyaṁ: atthi kiriyā ti 'ssa diṭṭhi hoti.
sā 'ssa hoti sammādiṭṭhi. Santam yeva kho pana kiriyaṁ:
atthi kiriyā ti saṅkappeti. svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santam
yeva kho pana kiriyaṁ: atthi kiriyā ti vācam bhāsatī.
sā 'ssa hoti sammāvācā. Santam yeva kho pana kiriyaṁ:
atthi kiriyā ti āha. ye te arahanto kiriyavādā tesam - ayan
na paccanikam karoti. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: atthi
kiriyā ti param saññapeti. sā 'ssa hoti saddhammasaññatti.

ṭāya ca pana saddhammasaññattiyā n' ev' attān' ukkañseti na parami vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussilyam pahinam hoti, susilyam paccupatthitam; ayañ - ca sammāditthi sammāsankappo sammāvācā ariyānam apacecanikatā saddhammasaññatti anattukkamisanā aparavambhanā evam - s'ime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammāditthipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paññāñcikkhati: Sace kho atthi kiriyañ evam - ayañ bhavañ purisapuggalo kāyassa bhedā param - marañ sugatiñ saggam lokam upapajjissati. Kāmañ kho pana mā 'hu kiriyañ, hotu nesañ bhavatam samanabrahmañanam saceam vacanam, atha ca panayam bhavañ purisapuggalo ditthe va dhamme viññūnam pāsamso: sīlavā purisapuggalo sammāditthi kiriyañvādo ti. Sace kho atth' eva kiriyañ evam - imassa bhoto purisapuggalassa ubhayañtha kañaggaho: yañ - ca ditthe va dhamme viññūnam pāsamso. yañ - ca kāyassa bhedā param - marañ sugatiñ saggam lokam upapajjissati. Evam - assayañ apanñako dhammo susamatto samādiñpo ubhayañsañ pharitvā tiñhati, riñcati akusalainiñ thānam.

Santi gahapatayo eke samanabrahmañā evamvādino evamditthino: Na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam sañkilesāya, ahetu appacayā sattā sañkilissanti; na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam visuddhiyā, ahetu appacayā sattā visujjhanti; na - tthi balam na - tthi viriyam na - tthi purisatthāmo na - tthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pāñā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatisaṅgati - bhāvapariñatā chass - evābhijātisu sukhadukkham paññamvedentiti. Tesam yeva kho gahapatayo samanabrahmañanam eke sananabrahmañā ujuvipacecanikavādā, te evam - āhañsu: Atthi hetu atthi paccayo sattānam sañkilesāya, sahetu appacayā sattā sañkilissanti; atthi hetu atthi paccayo sattānam visuddhiyā, sahetu sappaccayā sattā visujjhanti; atthi balam atthi viriyam atthi purisatthāmo atthi purisaparakkamo, na sabbe sattā sabbe pāñā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatisaṅgati - bhāvapariñatā chass - evābhijātisu sukhadukkham paññamvedentiti. Tam kīm - maññatha gahapatayo:

nanu 'me samañabrahmañā aññamaññassa ujuvipaceanikavādāti. — Evam bhante.

Tatra gahapatayo ye te samañabrahmañā evamvādino evamditthino: Na - tthi hetu na - tthi paccayo — pe — sukha-dukkham patisanivedentīti, tesam - etam pātikaikhāni: yam-idam kāyasucaritam vacisucaritam manusucaritam ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yam - idam kāyaduccaritam vacīduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti, taññi kissa hetu: Na hi te bhonto samañabrahmañā passanti akusalānam dhammānam ādīnavanī okāram sañkilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisāmsam vodānapakkham. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetu ti 'ssa ditthi hoti, sā 'ssa hoti micchāditthi. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetutī sañkappeti, svāssa hoti micchāsañkappo. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetutī vācam bhāsatī, sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetutī āha. ye te arahanto hetuvādā tesam - ayan paccanikam karoti. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetutī param saññapeti. sā 'ssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attān' ukkamiseti param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susīlyam pahinam hoti. dussīlyam paccupatthitam: ayan - ca micchāditthi micchāsañkappo micchāvācā ariyānam paccanikatā asaddhammasaññatti attukkamisanā paravambhanā evam - s' ime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchāditthipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti patisañcikkhati: Sace kho na - tthi hetu evam - ayan bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā sotthim - attānam karissati, sace kho atthi hetu evam - ayan bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā parammarañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjissati. Kāman kho pana mā 'hu hetu, hotu nesam bhavataññ samañabrahmañānam saccaññi vacanām, atha ca panāyam bhavam purisapuggalo ditthe va dhamme viññūnam gārayho: dussilo purisapuggalo micchāditthi ahetuvādo ti. Sace kho atth' eva hetu evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha

kaliggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho, yañ - ca kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātaim nirayaṁ upapajjissati. Evam - assāyam apanṇako dhammo dussamatto samādiṇo ekamisam pharitvā titthati, riñcati kusalaiñ thānam.

Tatra gahapatayo ye te samaṇabrahmaṇā evamivādino evamdiṭṭhino: Atthi hetu atthi pacayo — pe — sukhadukkhami paṭisainvedentiti, tesam - etam pāṭikaikham: yam - idam kāya-duccaritam vacīduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yam - idam kāyasucaritam vacīsucaritam manusucaritam ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Passanti hi te bhonto samāṇabrahmaṇā akusalānaiñ dhammānaiñ ādīnavam okārañ saṅkilesam, kusalānaiñ dhammānaiñ nekkhamme ānisamīsam vodānapakkhami. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetu ti 'ssa diṭṭhi hoti. sā 'ssa hoti sammādiṭṭhi. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti saṅkappeti, svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti vācam bhāsatī, sā 'ssa hoti sammāvācā. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti āha. ye te arahanto hetuvādā tesam - ayam na paccanikam karoti. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti param saññapeti. sā 'ssa hoti saddhammasaññatti, tāya ca pana saddhammasaññattiyā n' ev' attān' ukkamiseti na param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussilyam pahīnaiñ hoti. sūsilyam paccupatthitam; avāñ - ca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānam apaccanikatā saddhammasaññatti anattukkamīsanā aparavambhanā evam - s' imie aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho atthi hetu evam - ayam bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā param - maranā sugatim saggamī lokam upapajjissati. Kāmam kho pana mā 'hu hetu. hotu nesam bhavatam samāṇabrahmaṇānam saccamī vacanam, atha ca panayam bhavam purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam pāsamso: sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi hetuvādo ti. Sace kho atth' eva

hetu evamī imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha katag-gaho: yañ-ca diṭṭhe ṛa dhamine viññūnām pāsāmso. yañ-ca kāyassa bhedā param-maraṇā sugatim saggam lokam upapajjissati. Evam-assāyamī apaṇṇako dhammo susamatto samādinu ubhayaṁsamī pharitvā titthati. riñcati akusalamī ṭhānamī.

Santi gahapatayo eke samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: Na-tthi sabbaso āruppā ti. Tesamī yeva kho gahapatayo samanabrahmaṇānām eke samanabrahmaṇā uju-vipaccanikavādā. te evam-āhaṁsu: Atthi sabbaso āruppā ti. Tamī kim-maññatha gahapatayo: nanu 'me samanabrahmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanikavādā ti. — Evamī bhante. — Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ye kho te bhonto samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: na-tthi sabbaso āruppā ti. idam-me adittham; ye pi te bhonto samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: atthi sabbaso āruppā ti. idam-me aviditam. Ahañ-c' eva kho pana ajānanto apassanto ekaṁsenā ādāya vohareyyam: idam-eva saccamī mogham-aññan-ti. na me tamī assa patirūpam. Ye kho te bhonto samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: na-tthi sabbaso āruppā ti. sace tesamī bhavatamī samanabrahmaṇānām saccamī vacanamī ṭhānam-etaṁ vijjati ye te devā rūpino manomayā apaṇṇakam-me tatrū-papatti bhavissati; ye pana te bhonto samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: atthi sabbaso āruppā ti. sace tesamī bhavatamī samanabrahmaṇānām saccamī vacanamī ṭhānam-etaṁ vijjati ye te devā arūpino saññāmayā apaṇṇakam-me tatrū-papatti bhavissati. Dissante kho pana rūpādhikaraṇam dāñḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvamītuva-pesuñña-musāvādā, na-tthi kho pan' etamī sabbaso arūpe ti. So iti paṭisañkhāya rūpānamī yeva nibbidāya virāgāya nirodhāya patipanno hoti.

Santi gahapatayo eke samanabrahmaṇā evamivādino evamiditthino: Na-tthi sabbaso bhavanirodho ti. Tesamī yeva kho gahapatayo samanabrahmaṇānām eke samanabrahmaṇā ujuvipaccanikavādā. te evam-āhaṁsu: Atthi

sabbaso bhavanirodho ti. Tañi kim - maññatha gahapatayo: nanu 'me samañabrahmañā aññamaññassa ujuriपaccanikavādāti. — Evañi bhanite. — Tatra gahapatayo viññū puriso iti pañisañcikkhati: Ye kho te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: na - tthi sabbaso bhavanirodho ti. idam - me aditthai: ye pi te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. idam - me aviditam. Ahañ - c' eva kho pana ajāmanto apassanto ekamisena ādāya vohareyyam: idam - eva saccam. mogham - aññan - ti. na me tañi assa patirūpam. Ye kho te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: na - tthi sabbaso bhavanirodho ti, sace tesam bhavatam samañabrahmañānam saccam vacanam thānam - etam vijjati ye te devā arūpino saññāmayā apaññakam - me tatrūpapatti bhavissati; ye pana te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. sace tesam bhavatam samañabrahmañānam saccam vacanam thānam - etam vijjati yañi ditthi va dhamme parinibbāyissām. Ye kho te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: na - tthi sabbaso bhavanirodho ti. tesam - ayam ditthi sārāgāya santike saniyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike: ye pana te bhonto samañabrahmañā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. tesam - ayam ditthi asārāgāya santike asaniyogāya santike anabhinandanāya santike anajjhosānāya santike anupādānāya santike ti. So iti pañisañkhāya bhavānam yeva nibbidāya virāgāya nirodhāya patipanno hoti.

Cattāro 'me gabapatayo puggalā santo samvijjamānā lokasmīm, katame cattāro: Idha gabapatayo ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogam anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogam anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogam anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo n' ev' attantapo hoti nāttaparitāpanānuyogam anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam anuyutto, so

anattantapo aparantapo diṭṭhe ve dhamme nicchāto nibbuto
 sītibhūto sukhapaṭisaṁvedī brahmabhlūtena attanā viharati.
 Katamo ca gahapatayo puggalo attantapo attaparitāpanānu-
 yogam anuyutto: Idha gahapatayo ekacco puggalo acelako
 hoti muttācāro hatthāpalekhano — yathā Kandarakasuttantam
 tathā vitthāro — iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpana-
 paritāpanānuyogam anuyutto viharati. Ayaṁ vuccati gaha-
 patayo puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam anuyutto.
 Katamo ca gahapatayo puggalo parantapo paraparitāpanānu-
 yogam anuyutto: Idha gahapatayo ekacco puggalo orabbhiko
 hoti sūkariko — pe — ye vā pau' aññe pi keci kurūra-
 kammantā. Ayaṁ vuccati gahapatayo puggalo parantapo
 paraparitāpanānuyogam anuyutto. Katamo ca gahapatayo
 puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam anuyutto parantapo
 ca paraparitāpanānuyogam anuyutto: Idha gahapatayo
 ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto — pe —
 te pi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā pari-
 kammāni karonti. Avām vuccati gahapatayo puggalo attan-
 tapo ca attaparitāpanānuyogam anuyutto parantapo ca para-
 paritāpanānuyogam anuyutto. Katamo ca gahapatayo pug-
 galo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam anuyutto na
 parantapo na paraparitāpanānuyogam anuyutto, so anattan-
 tapo aparantapo diṭṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sīti-
 bhūto sukhapaṭisaṁvedī brahmabhlūtena attanā viharati:
 Idha gahapatayo Tathāgato loke uppajjati araham sammā-
 sambuddho — pe —. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso
 upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicca' eva kāmehi vivicca
 akusalehi dhammehi savitakkamī savicārami vivekajamī pīti-
 sukhamī paṭhamamī jhānamī — dutiyamī jhānamī — tatiyamī
 jhānamī — catutthamī jhānamī upasampajja viharati. So
 evamī samāhite citte parisuddhe pariyođate anaṅgane vigatū-
 pakkilese mudubhūte kammanīye ṭhite ānejjappatte pubbe-
 nivāsānussatiñāṇāya cittamī abhiñinnāmeti. So anekavihitam
 pubbenivāsamī anussarati, seyyathidam: ekam - pi jātiṁ dve
 pi jātiyo — pe — iti sākaram sauddesam anekavihitam
 pubbenivāsamī anussarati. So evamī samāhite citte pari-

suddhe pariyođāte anāṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ḥhite ānejjappatte sattānam ēutūpapātañāñāya cittam abhiniunāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne pañṭe suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. So evam samāhite citte pari-suddhe pariyođāte anāṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ḥhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtañā pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtañā pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati; vimuttasmiñ vimuttan - iti nāñānam hoti; khīñā jāti, usitam brahmacariyam, katañā karañiyam nāparamā itthattāyāti pajānāti. Ayam vuccati gahapatayo pug-galo n' ev' attantapo nāttaparitāpanāñnyogam anuyutto na parantapo na paraparitāpanāñuyogam anuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭhe va dhamme niechāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamīvedī brahmabhlūtena attanā viharatiti.

Evam vutte Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocūni: Abhikkantam bho Gotama. abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatā vā ukkujjeyya. paṭiechannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayam bhavantam Gotamam sarañam gacchāma dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsake no bhavam Gotamo dhāretu ajjatagge pāñupete sarañagate ti.

APĀṄṄAKASUTTANTAM DASAMAM.

GAHAPATIVAGGO PATHAMO.

61.

Evam-me sutaiñ. Ekañ samayañ Bhagavā Rājagabe viharati Veluvane Kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā Rāhulo Ambalaṭṭhikāyām viharati. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayañ paṭisallāñā vuṭṭhito yen' Ambalaṭṭhikā yen' āyasmā Rāhulo ten' upasainkami. Addasā kho āyasmā Rāhulo Bhagavantaiñ dūrato va āgacechantam. disvāna āsanam paññāpesi udakañ - ca pādānañ. Nisidi Bhagavā paññatte āsane. nisajja pāde pakkhālesi. Āyasmā pi kho Rāhulo Bhagavantaiñ abhivādetvā ekamantañ nisidi.

Atha kho Bhagavā parittaiñ udakāvasesam udakādhāne ṭhapetvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvañ Rāhula imaiñ parittaiñ udakāvasesam udakādhāne ṭhaptanti. — Evam-bhante. — Evam parittaiñ kho Rāhula tesam sāmaññaiñ yesaiñ na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam parittaiñ udakāvasesam chaḍḍetvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvañ Rāhula tam parittaiñ udakāvasesam chaḍḍitanti. — Evam-bhante. — Evaiñ chaḍḍitaiñ kho Rāhula tesam sāmaññaiñ yesaiñ na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam udakādhānam nikujjītvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvañ Rāhula imaiñ udakādhānam nikujjitananti. — Evam-bhante. — Evaiñ nikujjitam kho Rāhula tesam sāmaññaiñ yesaiñ na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam udakādhānam ukkujjītvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvañ Rāhula imaiñ udakādhānam rittaiñ tucchananti. — Evam-bhante. — Evaiñ rit-tam tucchanam kho Rāhula tesam sāmaññaiñ yesaiñ na-tthi sampajānamusāvāde lajjā.

Seyyathā pi Rāhula rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro. so saṅgāmagato purimehi pi pādehi kammañ karoti pacchimehi pi pādehi kammañ karoti, purimena pi kāyena kammañ karoti pacchimena pi kāyena kammañ karoti. sīsena pi kammañ karoti, kaṇṭhehi pi kammañ karoti. dantehi pi kammañ karoti. nainguṭhena pi

kammām karoti, rakkhat' eva soṇḍam; tattha hatthārohassa evam hoti: Ayam kho rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehi pi pādehi kammām karoti pacchimehi pi pādehi kammām karoti, purimena pi kāyena kammām karoti pacchimena pi kāyena kammām karoti, sīsena pi kammām karoti, kaṇṇehi pi kammām karoti, dantehi pi kammām karoti, naṅgutṭhena pi kammām karoti, rakkhat' eva soṇḍam: aparicattām kho rañño nāgassa jīvitān - ti. Yato kho Rāhula rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato — pe — naṅgutṭhena pi kammām karoti, soṇḍāya pi kammām karoti; tattha hatthārohassa evam hoti: Ayam kho rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato — pe — naṅgutṭhena pi kammām karoti, soṇḍāya pi kammām karoti; paricattām kho rañño nāgassa jīvitām, na - tthi dāni kiñci rañño nāgassa akaraṇīyan - ti. Evam - eva kho Rāhula yassa kassaci sampa-jānamusāvāde na - tthi lajā nāhan - tassa kiñci pāpām akaraṇīyan - ti vadāmi. Tasmātiha te Rāhula: hassā pi na musā bhaṇissāmīti evam hi te Rāhula sikkhitabbam.

Tamī kim - maññasi Rāhula: kimathhiyo ādāso ti. — Paccavekkhanattho bhante ti. — Evam - eva kho Rāhula paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyena kammām kattabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vācāya kammām kattabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manasā kammām kattabbam.

Yad - eva tvām Rāhula kāyena kammām kattukāmo hosi tad - eva te kāyakammām paccavekkhitabbam: Yamī nu kho aham idam kāyena kammām kattukāmo idam - me kāyakammām attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya, akusalām idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yamī kho aham idam kāyena kammām kattukāmo idam - me kāyakammām attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya, akusalām idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, eva-rūpan - te Rāhula kāyena kammām sasakkam na karaṇīyām.

Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammañi kattukāmo idam-me kāyakammām n' ev' attabyābādhāya sañvattayya na para-byābādhāya sañvattayya na ubhayabyābādhāya sañvattayya, kusalam idam kāyakammām sukhudrayam sukhavipākan - ti, evarūpan-te Rāhula kāyena kammañi karañiyam. Karontena pi te Rāhula kāyena kammañi tad - eva te kāyakammām paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam kāyena kammañi karomi idam-me kāyakammām attabyābādhāya pi sañvattati parabyābādhāya pi sañvattati ubhayabyābādhāya pi sañvattati. akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammañi kāyakammām karomi idam-me kāyakammām attabyābādhāya pi sañvattati parabyābādhāya pi sañvattati ubhayabyābādhāya pi sañvattati. akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, pañsamihareyyāsi tvam Rāhula evarūpam kāyakammām. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammañi karomi idam-me kāyakammām n' ev' attabyābādhāya sañvattati na parabyābādhāya sañvattati na ubhayabyābādhāya sañvattati, kusalam idam kāyakammām sukhudrayam sukhavipākan - ti, anupadajjeyyāsi tvam Rāhula evarūpam kāyakammām. Katvā pi te Rāhula kāyena kammañi tad - eva te kāyakammām paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam kāyena kammañi kāyakammām akāsim idam-me kāyakammām attabyābādhāya pi sañvatti parabyābādhāya pi sañvatti ubhayabyābādhāya pi sañvatti, akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammañi akāsim idam-me kāyakammām attabyābādhāya pi sañvatti parabyābādhāya pi sañvatti ubhayabyābādhāya pi sañvatti, akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, evarūpan-te Rāhula kāyakammām satthari vā viññūsu vā sabrahmacārisu desetabbam vivaritabbam uttānikātabbam, desetvā vivaritvā uttānikatvā āyatim sañ-

varaṁ āpajjitabbam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammaṁ akāsiṁ idam - me kāyakammaṁ n' ev' attabyābādhāya saṁvatti na parabyābādhāya saṁvatti na ubhayabyābādhāya saṁvatti. kusalam idam kāyakammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti. ten' eva tvam Rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Yad - eva tvam Rāhula vācāya kammaṁ kattukāmo hosi tad - eva te vacikammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kammaṁ kattukāmo idam - me vacikammaṁ attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammaṁ kattukāmo idam - me vacikammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. evarūpan - te Rāhula vācāya kammaṁ sasakkam na karanīyam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammaṁ kattukāmo idam - me vacikammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatteyya, kusalam idam vacikammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula vācāya kammaṁ karanīyam. Karontena pi te Rāhula vācāya kammaṁ tad - eva te vacikammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kammai karomi idam - me vacikammaṁ attabyābādhāya pi saṁvattati parabyābādhāya pi saṁvattati ubhayabyābādhāya pi saṁvattati. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammai karomi idam - me vacikammai — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. paṭisanbhareyyāsi tvam Rāhula evarūpan vacikammai. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammai karomi idam - me vacikammai n' ev' attabyābādhāya — pe —

na ubhayabyābādhāya saṁvattati. kusalām idam vacīkammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti. anupadajjeyyāsi tvam Rāhula evarūpaṁ vacīkammaṁ. Katvā pi te Rāhula vācāya kam-mām tad - eva te vacīkammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kam-mām akāsim idam - me vacīkammaṁ attabyābādhāya pi saṁvatti parabyābādhāya pi saṁvatti ubhayabyābādhāya pi saṁvatti. akusalām idam vacīkammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kam-mām akāsim idam - me vacīkammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatti. akusalām idam vacīkammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. evarūpan - te Rāhula vacīkammaṁ satthari vā viññūsu vā sabrahmacārisu desetabbam vivaritabbam uttānikātabbam, desetvā vivaritvā uttānikatvā āyatim saṁvaraṁ āpajjitatbbam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kam-mām akāsim idam - me vacīkammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatti. kusalām idam vacīkammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti, ten' eva tvam Rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Yad - eva tvam Rāhula manasā kammaṇi kattukāmo hosi tad - eva te manokamīmaṇi paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam manasā kammaṇi kattukāmo idam - me manokamīmaṇi attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalām idam manokamīmaṇi dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammaṇi kattukāmo idam - me manokamīmaṇi — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalām idam manokamīmaṇi dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula manasā kammaṇi sasakkamī na karaṇīyam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammaṇi kattukāmo idam - me vacīkammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatteyya. kusalām idam manokamīmaṇi suku-

drayam sukhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula manasā kam-
mām karaṇiyam. Karontena pi te Rāhula manasā kammaṁ
tad - eva te manokammaṁ paccavekkhitabbam: Yani nu kho
aham idam manasā kammaṁ karomi idam - me manokammaṁ
attabyābādhāya pi saṁvattati parabyābādhāya pi saṁvattati
ubhayabyābādhāya pi saṁvattati. akusalam idam mano-
kammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvaṁ Rā-
hula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam
manasā kammaṁ karomi idam - me manokammaṁ — pe —
ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, akusalam idam mano-
kammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. paṭisanihareyyāsi
tvaṁ Rāhula evarūpam manokammaṁ. Sace pana tvaṁ
Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham
idam manasā kammaṁ karomi idam - me manokammaṁ n' ev'
attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvattati.
kusalam idam manokammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti.
anupadajeyyāsi tvaṁ Rāhula evarūpam manokammaṁ.
Katvā pi te Rāhula manasā kammaṁ tad - eva te mano-
kammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam manasā
kammaṁ akāsim idam - me manokammaṁ attabyābādhāya
pi saṁvatti parabyābādhāya pi saṁvatti ubhayabyābādhāya
pi saṁvatti. akusalam idam manokammaṁ dukkhudrayam
dukkhavipākan - ti. Sace tvaṁ Rāhula paccavekkhamāno
evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammaṁ
akāsim idam - me manokammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi
saṁvatti. akusalam idam manokammaṁ dukkhudrayam
dukkhavipākan - ti, evarūpe te Rāhula manokamme aṭṭiyi-
tabbam harāyitabbam jīguechitabbam. aṭṭiyitvā harāyitvā
jīguechitvā āyatam saṁvaraṁ āpajjitatbam. Sace pana tvaṁ
Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham
idam manasā kammaṁ akāsim idam - me manokammaṁ n'
ev' attabyābādhāya saṁvatti na parabyābādhāya saṁvatti na
ubhayabyābādhāya saṁvatti. kusalam idam manokammaṁ
sukhudrayam sukhavipākan - ti, ten' eva tvaṁ Rāhula pīti-
pāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Ye hi keci Rāhula atitam - addhānam samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammaṁ parisodhesuṁ vacikammaṁ pari-
sodhesuṁ manokammaṁ parisodhesuṁ, sabbe te evam - evam
paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṁ parisodhesuṁ,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammaṁ parisodhesuṁ,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṁ parisodhesuṁ.
Ye hi pi keci Rāhula anāgatam - addhānam samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammaṁ parisodhessanti vacikammaṁ pariso-
dhesanti manokammaṁ parisodhessanti, sabbe te evam - evam
paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṁ parisodhessanti,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammaṁ parisodhessanti,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṁ parisodhessanti.
Ye hi pi keci Rāhula etarahi samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammaṁ parisodhenti vacikammaṁ parisodhenti manokammaṁ parisodhenti,
parisodhenti, sabbe te evam - evam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṁ parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā
vacikammaṁ parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṁ parisodhenti. Tasmātiha Rāhula:
paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṁ parisodhessāma,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammaṁ parisodhessāma,
paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṁ parisodhessāmāti
evam hi vo Rāhula sikkhitabban - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Rāhulo Bhagavato bhāsitām abhinanditi.

AMBALATTHIKĀ-RĀHULOVĀDĀSUTTANTAM PATHAMAM.

62.

Evam - me sutām. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthi-
yanī viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho
Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya
Sāvatthiṁ piṇḍāya pāvisi. Āyasmā pi kho Rāhulo pubbanha-

samayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya Bhagavantam piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho Bhagavā apaloketvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Yam kiñci Rāhula rūpaṁ atitānāgatapacceuppannam. ajjhattam vā bahiddhā vā. oḷārikam vā sukhumam vā. hīnam vā pañitam vā. yam dūre santike vā. sabbam rūpam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabban- ti. — Rūpam - eva nu kho Bhagavā. rūpam - eva nu kho Sugatāti. — Rūpam - pi Rāhula. vedanā pi Rāhula. saññā pi Rāhula. saṅkharā pi Rāhula. viññāṇam - pi Rāhulāti.

Atha kho āyasmā Rāhulo: ko n' ajja Bhagavatā sam- mukhā ovādena ovadito gāmaṁ piṇḍāya pavissatīti tato paṭinivattitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle nisidi pallaṅkam ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upaṭṭha- petvā. Addasā kho āyasmā Sāriputto āyasmantam Rāhulam aññatarasmiṁ rukkhamūle nisinnaṁ pallaṅkam ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā. disvāna āyasmantam Rāhulam āmantesi: Ānāpānasatim Rāhula bhāvanam bhāvehi. ānāpānasati Rāhula bhāvitā bahulikatā mahapphalā hoti mahānisanisā ti. Atha kho āyasmā Rāhulo sāyanhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito yena Bhagavā ten' upasaṅkamī. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Rāhulo Bhagavantam etad - avoca: Katham bhāvitā nu kho bhante ānāpānasati katham bahulikatā mahapphalā hoti mahānisanisā ti.

Yam kiñci Rāhula ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigataṁ upādiṇṇam. seyyathidam kesā lomā nakhā dantā taco maṁsaṁ nahāru atṭhī atṭhimiñjā vakkam hadayam yakanam kilomakam pihakam papphāsam antam antaguṇam udariyam karīsam. yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigataṁ upādiṇṇam. ayaṁ vuccati Rāhula ajjhattikā paṭhavīdhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā paṭhavīdhātu yā ca bāhirā pathavīdhātu paṭhavīdhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbanī.

Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati. paṭhavīdhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula āpodhātu: āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā āpodhātu: yam ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ pittam semhaṁ pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo singhānikā lasikā mūttam, yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā āpodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhātūr - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati. āpodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula tejodhātu: tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā tejodhātu: yam ajjhattam paccattam tejo tejogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ yena ca santappati yena ca jiriyati yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitam sammā pariṇāmam gacchati, yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā tejodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhātūr - ev' esā. Tam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula vāyodhātu: vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā vāyodhātu: yam ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭha-sayā vātā, angamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti, yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā vāyodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhātūr - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam

sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula ākāsadhātu: ākāsadhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā ākāsadhātu: yam ajjhattam pacattam ākāsam ākāsagatam upādiṇṇam. seyyathidam kanṇacchiddam nāsacchiddam mukhadvāram. yena ca asitapitakhāyitasāyitam ajjhoharati, yattha ca asitapitakhāyitasāyitam santiṭhati. yena ca asitapitaklhāyitasāyitam adhobhāgā nikhamati. yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam pacattam ākāsam ākāsagatam upādiṇṇam. ayam vuccati Rāhula ajjhattikā ākāsadhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā ākāsadhātu yā ca bāhirā ākāsadhātu ākāsadhātum - ev' esā. Taṁ: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā ākāsadhātuyā nibbindati. ākāsadhātuyā cittam virājeti.

Paṭhavīsamam Rāhula bhāvanam bhāvehi. paṭhavīsamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula paṭhavīyā sucim - pi nikhipanti asucim - pi nikhipanti gūthagatam - pi nikhipanti muttagatam - pi nikhipanti kheṭagatam - pi nikhipanti pubbagatam - pi nikhipanti lohitagatam - pi nikhipanti. na ca tena paṭhavī aṭṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva kho tvam Rāhula paṭhavīsamam bhāvanam bhāvehi. pathavīsamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti.

Āposamam Rāhula bhāvanam bhāvehi. āposamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula āpasamam sucim - pi dhowanti asucim - pi dhowanti gūthagatam - pi dhowanti muttagatam - pi dhowanti kheṭagatam - pi dhowanti pubbagatam - pi dhowanti lohitagatam - pi dhowanti. na ca tena āpo aṭṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva

kho tvām Rāhula āposamām bhāvanām bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Tejosamām Rāhula bhāvanām bhāvehi. tejosamām hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittām na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula tejo sucim - pi ḍahati asucim - pi ḍahati gūthagatam - pi ḍahati muttagatam - pi ḍahati kheṭagatam - pi ḍahati pubbagatam - pi ḍahati lohitagatam - pi ḍahati. na ca tena tejo atṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva kho tvām Rāhula tejosamām bhāvanām bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Vāyosamām Rāhula bhāvanām bhāvehi. vāyosamām hi te Rāhula cittām bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittām na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula vāyo sucim - pi upavāyati asucim - pi upavāyati gūthagatam - pi upavāyati muttagatam - pi upavāyati kheṭagatam - pi upavāyati pubbagatam - pi upavāyati lohitagatam - pi upavāyati. na ca tena vāyo atṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva kho tvām Rāhula vāyosamām bhāvanām bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Ākāsasamām Rāhula bhāvanām bhāvehi. ākāsasamām hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittām na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula ākāso na katthaci patiṭṭhito. evam - eva kho tvām Rāhula ākāsasamām bhāvanām bhāvehi. ākāsasamām hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittām na pariyādāya ṭhassanti.

Mettam Rāhula bhāvanām bhāvehi, mettam hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato yo byāpādo so pahiyissati. Karuṇām Rāhula bhāvanām bhāvehi, karuṇām hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato yā vihesā sā pahiyissati. Muditām Rāhula bhāvanām bhāvehi, muditām hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato yā arati sā pahiyissati. Upekkham Rāhula bhāvanām bhāvehi, upēkkham hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato yo paṭi-gho so pahiyissati. Asubham Rāhula bhāvanām bhāvehi, asubham hi te Rāhula bhāvanām bhāvayato yo rāgo so pahiyissati. Aniccasāññām Rāhula bhāvanām bhāvehi,

aniccasauñam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato yo asmi-māno so pahiyissati.

Ānāpānasatim Rāhula bhāvanam bhāvehi, ānāpānasati Rāhula bhāvitā bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa. Katham bhāvitā ca Rāhula ānāpānasati katham bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa: Idha Rāhula bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisidati pallañkam ābhujitvā ujuni kāyam pañidhāya parimukham satim upat̄hāpetvā. So sato va assasati, sato passasati. Dīgham vā assasanto: dīgham assasāmīti pajānāti. dīgham vā passasanto: dīgham passasāmīti pajānāti; rassam vā assasanto: rassam assasāmīti pajānāti. rassam vā passasanto: rassam passasāmīti pajānāti. Sabbakāyapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam kāyasañkhāram assasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Piti-paṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. pīti-paṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Sukhapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. sukhapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Cittasañkhārapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. cittasañkhārapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam cittasañkhārau assasissāmīti sikkhati, passambhayam cittasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Cittapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. cittapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Abhippamodayam cittam assasissāmīti sikkhati. abhippamodayam cittam passasissāmīti sikkhati. Samādaham cittam assasissāmīti sikkhati. samādaham cittam passasissāmīti sikkhati. Vimocayam cittam assasissāmīti sikkhati. vimocayam cittam passasissāmīti sikkhati. Aniccañupassī assasissāmīti sikkhati. aniccañupassī passasissāmīti sikkhati. Virāgāñupassī assasissāmīti sikkhati, virāgāñupassī passasissāmīti sikkhati. Nirodhāñupassī assasissāmīti sikkhati. nirodhāñupassī passasissāmīti sikkhati. Paṭinissaggāñupassī assasissāmīti sikkhati. paṭinissaggāñupassī passasissāmīti sikkhati. Evam bhāvitā kho Rāhula ānāpānasati evam bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa. Evam bhāvitāya kho Rāhula ānāpānasatiyā

evaṁ bahulikatāya ye pi te carimakā assāsapassāsā te pi
viditā va nirujjhanti no aviditā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Rāhulo Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

MAHĀ-RĀHULOVĀDASUTTANTĀM DUTIYĀM.

63.

Evam - me sutain. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvaththiyāṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato Māluñkyāputtassa rahogatassa paṭisallinassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi: Yān' imāni dīṭṭhigatāni Bhagavatā abyākatāni ṭhapitāni paṭikkhittāni: Sassato loko iti pi, asassato loko iti pi, antavā loko iti pi, anantavā loko iti pi, tam jīvāni tam sarīraṁ iti pi, aññām jīvāni aññām sarīraṁ iti pi, hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, hoti ca na ca' hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, tāni me Bhagavā na byākaroti; yāni me Bhagavā na byākaroti tam - me na ruccati, tam - me na khamati, so 'ham Bhagavantain upasaṅkamitvā etam - attham puechissāmi. Sace me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā, antavā loko ti vā, anantavā loko ti vā, tam jīvāni tain sarīrañ - ti vā, aññām jīvāni aññām sarīrañ - ti vā, hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, evāhami Bhagavati brahmacariyām carissāmi. No ce me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, evāhami sikkham paccakkhāya hināy' āvattissāmīti.

Atha kho āyasmā Māluṅkyāputto sāyanhasamayaṁ paṭi-sallāṇā vuṭṭhito yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Ekamantaṁ nisino kho āyasmā Māluṅkyāputto Bhagavantaii etad-avoca: Idha mayham bhante rahogatassa paṭisallinassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi: Yān' imāni diṭṭhigatāni Bhagavatā abyākatāni ṭhāpitāni paṭikkhittāni: Sassato loko iti pi. asassato loko iti pi — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi, tāni me Bhagavā na byākaroti; yāni me Bhagavā na byākaroti tam - me na ruccati. tam - me na khamati, so 'haṁ Bhagavantaṁ upasaṅkamitvā etam - atthaṁ pucchissāmi; sace me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, evāhaṁ Bhagavati brahmacariyam carissāmi; no ce me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā. asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, evāhaṁ sikkhaṁ paccakkhāya hīnāy' āvattissāmiti. Sace Bhagavā jānāti: sassato loko ti. sassato loko ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: asassato loko ti. asassato loko ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: sassato loko ti vā asassato loko ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukām hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: antavā loko ti. antavā loko ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: anantavā loko ti. anantavā loko ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: antavā loko ti vā anantavā loko ti vā. ajānato kho pana apassato etad - eva ujukām hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: tam jīvām tam sarīran - ti, tam jīvām tam sarīran - ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: aññām jīvām aññām sarīran - ti, aññām jīvām aññām sarīran - ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: tain jīvām tam sarīran - ti vā aññām jīvām aññām sarīran - ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukām hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: hoti tathāgato param - maraṇā ti, hoti tathāgato param - maraṇā ti me

Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: na hoti tathāgato param - maraṇā ti. na hoti tathāgato param - maraṇā ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: hoti tathāgato param - maraṇā ti vā na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā. ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidam: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā ti. hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti. n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā ti vā n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidam: na jānāmi na passāmīti.

Kin - nu tāham Mālūnkyāputta evam̄ avacām̄: ehi tvam̄ Mālūnkyāputta mayi brahmacariyam̄ cara, aham̄ te byākarissāmī: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti. — No h' etam̄ bhante. — Tvañi vā pana mām̄ evam̄ avaca: aham̄ bhante Bhagavati brahmacariyam̄ carissāmī. Bhagavā me byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti. — No h' etam̄ bhante. — Iti kira Mālūnkyāputta n' evāhantañ vadāmī: ehi tvam̄ Mālūnkyāputta mayi brahmacariyam̄ cara, aham̄ te byākarissāmī: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti; na pi kira mām̄ tvam̄ vadesi: aham̄ bhante Bhagavati brahmacariyam̄ carissāmī, Bhagavā me byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti. Evam̄ sante moghapurisa ko santo kam̄ paccācikkhasi.

Yo kho Mālūnkyāputta evam̄ vadeyya: Na tāvāham̄ Bhagavati brahmacariyam̄ carissāmī yāva me Bhagavā na byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti;

abyākatam-eva tam Māluñkyāputta Tathāgatena assa atha so puggalo kālam kareyya. Seyyathā pi Māluñkyāputta puriso sallena viddho assa savisena gālhapalepanena, tassa mittāmacca nātisālohitā bhisakkam sallakattam upaṭhāpeyyum. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāvi yen' amhi middho: khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: evamnāmo evamigotto iti vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: dīgho vā rasso vā majjhimo vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: kālo vā sāmo vā maṅguracchavi vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: asukasmim gāme vā nigame vā nagare vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam dhanum jānāmi yen' amhi viddho yadi vā cāpo yadi vā kodanḍo ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam jiyam jānāmi yāy' amhi viddho yadi vā akkassa yadi vā sañṭhassa yadi vā nahārussa yadi vā maruvāya yadi vā khīrapaṇṇino ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yadi vā kaecham yadi vā ropimanti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yassa pattehi vājītam, yadi vā gijjhassa yadi vā kañkassa yādi vā kula-lassa yadi vā morassa yadi vā sithilahanuno ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yassa nahārunā parikkhitam, yadi vā gavassa yadi vā mahisassa yadi vā roruvassa yadi vā semhārassāti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam ābarissāmi yāva na tam sallam jānāmi yen' amhi viddho yadi vā sallam yadi vā khurappam yadi vā vekanḍam yadi vā nārācam yadi vā vacchadantam yadi vā karavīra-

pattan - ti. Aññātam - eva tam Māluñkyāputta tena purisena assa atha so puriso kālani kareyya. Evam - eva kho Māluñkyāputta yo evam vadeyya: Na tāvāhami Bhagavati brahma-cariyāni carissāmi yāva me Bhagavā na byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā ti, abyākatam - eva tam Māluñkyāputta Tathāgatena assa atha so puggalo kālani kareyya.

Sassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam no. Asassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam - pi no. Sassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati asassato loko ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atti jarā atti maraṇāni santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāhami diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Antavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam no. Anantavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam - pi no. Antavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati anantavā loko ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atti jarā atti maraṇāni santi sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā yesāhami diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Tam jīvam tam sarīran - ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam no. Aññāni jīvam aññāni sarīran - ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati aññāni jīvam aññāni sarīran - ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atti jarā atti maraṇāni santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāhami diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Hoti tathāgato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam no. Na hoti tathāgato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam - pi no. Hoti tathāgato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atti jarā atti maraṇāni

santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāhami diṭṭhe
va dhamme nighātam paññapemi. Hoti ca na ca hoti tathā-
gato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-
cariyavāso abhavissāti evam no. N' eva hoti na na hoti
tathāgato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati
brahma-cariyavāso abhavissāti evam - pi no. Hoti ca na ca
hoti tathāgato param - maraṇā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā
sati n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti vā
diṭṭhiyā sati atth' eva jāti atthi jarā atthi maraṇam santi
sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāhami diṭṭhe va
dhamme nighātam paññapemi.

Tasmātiha Māluñkyāputta abyākatañ - ca me abyākata to
dhāretha, byākatañ - ca me byākata to dhāretha. Kiñ - ca
Māluñkyāputta mayā abyākatañ: Sassato loko ti Māluñkyā-
putta mayā abyākatañ, asassato loko ti mayā abyā-
katañ, antavā loko ti mayā abyākatañ, anantavā loko ti
mayā abyākatañ, tañ jīvam tañ sarīran - ti mayā abyā-
katañ, aññam jīvam aññam sarīran - ti mayā abyākatañ,
hoti tathāgato param - maraṇā ti mayā abyākatañ, na hoti
tathāgato param - maraṇā ti mayā abyākatañ, hoti ca na
ca hoti tathāgato param - maraṇā ti mayā abyākatañ, n'
eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti mayā abyā-
katañ. Kasmā c' etam Māluñkyāputta mayā abyākatañ:
Na h' etam Māluñkyāputta atthasamhitam n' ādibrahma-
cariyikam, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upa-
samāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya sam-
vattati, tasmā tañ mayā abyākatañ. Kiñ - ca Māluñkyāputta
mayā byākatañ: Idam dukkhan - ti Māluñkyāputta mayā
byākatañ, ayam dukkhasamudayo ti mayā byākatañ, ayam
dukkhanirodho ti mayā byākatañ, ayam dukkhanirodhā-
gāminī paṭipadā ti mayā byākatañ. Kasmā c' etam Māluñkyā-
putta mayā byākatañ: Etam hi Māluñkyāputta atthasam-
hitam, etam ādibrahmacariyikam, etam nibbidāya virāgāya
nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya sam-
vattati, tasmā tañ mayā byākatañ. Tasmātiha Māluñkyā-

putta abyākatañ - ca me abyākatato dhāretha, byākatañ - ca me byākatato dhārethāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Māluñkyā-putto Bhagavato bhāsitam abhinandīti.

CŪLA-MĀLUÑKYASUTTANTAM TATIYAM.

64.

Evam - me sutaiñ. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmautesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuñ. Bhagavā etad - avoca: Dhāretha no tumhe bhikkhave mayā desitāni pañc' orambhāgiyāni saṁyojanānīti. Evam vutte āyasmā Māluñkyā-putto Bhagavantam etad - avoca: Aham kho bhante dhāremi Bhagavatā desitāni pañc' orambhāgiyāni saṁyojanānīti. — Yathākatham pana tvam Māluñkyāputta dhāresi mayā desitāni pañc' orambhāgiyāni saṁyojanānīti. — Sakkāyaditthim kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni saṁyojanām desitam dhāremi. Viekiecham kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni saṁyojanām desitam dhāremi. Silabbata-parāmāsam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni saṁyojanām desitam dhāremi. Kāmacchandam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni saṁyojanām desitam dhāremi. Byāpādam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni saṁyojanām desitam dhāremi. Evam kho aham bhante dhāremi Bhagavatā desitāni pañc' orambhāgiyāni saṁyojanānīti.

Kassa kho nāma tvam Māluñkyāputta mayā evam pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni desitāni dhāresi. Nanu Māluñkyāputta aññatitthiyā paribbājakā iminā taruṇūpamena upārambhena upārambhissati: Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sakkayo ti pi na hoti,

kuto pan' assa uppajjissati sakkāyadiṭṭhi; anuseti tv - ev' assa sakkāyadiṭṭhānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa dhammā ti pi na hoti, kuto pan' assa uppajjissati dhammesu vicikicchā; anuseti tv - ev' assa vicikicchānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sīlā ti pi na hoti, kuto pan' assa uppajjissati sīlesu sīlabbataparāmāso; anuseti tv - ev' assa sīlabbataparāmāsānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāmā ti pi na hoti, kuto pan' assa uppajjissati kāmesu kāmacchando; anuseti tv - ev' assa kāmarāgānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sattā ti pi na hoti, kuto pan' assa uppajjissati sattesu byāpādo; anuseti tv - ev' assa byāpādānusayo. Nanu Māluñkyāputta aññatitthiyā paribbājakā iminā taruṇūpamena upārambhena upārambhissantiti. Evam vutte āyasmā Ānando Bhagavantai etad - avoca: Etassa Bhagavā kālo. etassa Sugata kālo. yam Bhagavā pañc' orambhāgīyāni saṁyojanāni deseyya. Bhagavat sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena h' Ānanda sunohi sādhukām manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Idh' Ānanda assutavā puthujjano ariyāñām adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto. sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, sakkāyadiṭṭhipariyūṭhitena cetasā viharati sakkāyadiṭṭhiparetena. uppānāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaraṇai yathābhūtam na - ppajānāti; tassa sā sakkāyadiṭṭhi thāmagatā appatīvinītā orambhāgīyāni saṁyojanām. Vicikicchāpariyūṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppānāya ca vicikicchāya nissaraṇām yathābhūtam na - ppajānāti; tassa sā vicikicchā thāmagatā appatīvinītā orambhāgīyāni saṁyojanām. Sīlabbataparānāśapariyūṭhitena cetasā viharati sīlabbataparāmāsāparetena, uppānassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇai yathābhūtam na - ppajānāti; tassa so sīlabbataparāmāso thāmagato appatīvinīto orambhāgīyāni saṁyojanām. Kāmarāgapariyūṭhitena cetasā viharati kāma-

rāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇam yathābhūtaṁ na ppajānāti; tassa so kāmarāgo thāmagato appati-vinīto orambhāgiyām saṁyojanām. Byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena. uppannassa ca byāpādassa nissaraṇam yathābhūtaṁ na ppajānāti; tassa so byāpādo thāmagato appati-vinīto orambhāgiyām saṁyojanām. Sutavā ca kho Ānanda ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappuiṣadhamme suvinīto. na sakkāyaditṭhiparetena, uppannāya ca sakkāyaditṭhiyā nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa sā sakkāyaditṭhi sānusayā pahīyati. Na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa sā vicikicchā sānusayā pahīyati. Na sīlabbataparāmāsaretena, uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so sīlabbataparāmāsā sānusayo pahīyati. Na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so kāmarāgo sānusayo pahīyati. Na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so byāpādo sānusayo pahīyati.

Yo Ananda maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya tam maggam tān paṭipadām anāgamnia pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni nāssati vā dakkhīti va pajahissati vā ti n' etam ṭhānam vijjati. Seyathā pi Ānanda mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacām acchetvā pheggum acchetvā sāracchedo bhavissatiti n' etam ṭhānam vijjati. evam - eva kho Ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcanuam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya tam maggam tān paṭipadām anāgamma pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni nāssati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti n' etam ṭhānam vijjati. Yo ca kho Ānanda maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya

taṁ maggām taṁ paṭipadām āgamma pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni ḡassati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti thānam- etām vijjati. Seyyathā pi Ānanda mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacām chetvā pheggūm chetvā sāracchedo bhavissati thānam- etām vijjati. evam-eva kho Ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya taṁ maggām taṁ paṭipadām āgamma pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni ḡassati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti thānam- etām vijjati. Seyyathā pi Ānanda Gaṅgā nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. atha dubbalako puriso āgaccheyya: ahaṁ imissā Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotām chetvā sotthīnā pārāni gacchāmīti. so na sakkuṇeyya Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotām chetvā sotthīnā pāram gantū. evam-eva kho Ānanda yassa kassaci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittām na pakkhādati na-ppasidati na santiṭṭhati na vimuccati seyyathā pi so dubbalako puriso evam-ete daṭṭhabbā. Seyyathā pi Ānanda Gaṅgā nadī pūrā udakassa. samatittikā kākapeyyā. atha balavā puriso āgaccheyya: ahaṁ imissā Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotām chetvā sotthīnā pāram gacchāmīti. so sakkuṇeyya Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotām chetvā sotthīnā pāram gantū. evam-eva kho Ānanda yassa kassaci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittām pakkhādati pasidati santiṭṭhati vimuccati seyyathā pi so balavā puriso evam-ete daṭṭhabbā.

Katānī c' Ānanda maggo katamā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya: Idh' Ānanda bhikkhu upadhibivekā akusalānam dhammānam pahānā sabbaso kāyaduṭṭhullānam paṭippassaddhiyā vivicc' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammeli savitakkam savicāraṇi vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. So yad-eva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññāgatam saṅkhāragatam viññāṇagatam te dhamme aniceato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittām paṭivāpeti. so tehi dhammehi cittām paṭivāpetvā amatāya

dhātuyā cittaṁ upasāṁharati: etam santam etam pañitam yadidam sabbasañkhārasamatho sabbūpadhipatiñissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan - ti. So tattha - tṭhito āsavānam khayam pāpuṇāti; no ce āsavānam khayam pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya.

Puna ca param Ānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti rūpagataṁ vedanāgataṁ saññāgataṁ sañkhāragataṁ viññāṇagataṁ — pe — anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya.

Puna ca param Ānanda bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭīghasāññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti vedanāgataṁ saññāgataṁ sañkhāragataṁ viññāṇagataṁ — pe — anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya.

Puna ca param Ānanda bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanam upasampajja viharati — pe — sabbaso viññāṇañcāyatanam samatikkamma na - tthi kiñcīti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti vedanāgataṁ saññāgataṁ sañkhāragataṁ viññāṇagataṁ te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittam paṭivāpeti, so tehi dhammehi cittam paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittam upasāṁharati: etam santam etam pañitam yadidam sabbasañkhārasamatho sabbūpadhipatiñissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan - ti. So tattha - tṭhito

āsavānam khayam pāpuṇāti; no ce āsavānam khayam pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayan kho Ānanda maggo ayan patipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāyāti.

Esō ce bhante maggo esā patipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya, atha kiñ - carahi idhi ekacce bhikkhū cetovimuttino ekacce paññāvimuttino ti. — Ettha kho tesāham Ānanda indriyavemattatañ vadāmīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāsitañ abhinanditi.

MAHĀ-MĀLUṄKYASUTTANTAM CATUTTHAM.

65.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Aham kho bhikkhave ekāsanabhojanai bhūñjāmi; ekāsanabhojanam kho aham bhikkhave bhūñjamāno appābādhatañ - ca sañjānāmi appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca. Etha tumhe pi bhikkhave ekāsanabhojanam bhūñjatha; ekāsanabhojanai kho bhikkhave tumhe pi bhūñjamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte āyasmā Bhaddāli Bhagavantañ etad - avoca: Aham kho bhante na ussahāmi ekāsanabhojanam bhūñjitum; ekāsanabhojanam hi me bhante bhūñjato siyā kukkuccam siyā vippaṭisāro ti. — Tena hi tvam Bhaddāli yattha nimantito assasi tattha ekañdesam bhūñjtvā ekadesam nīharitvā pi bhūñjeyyāsi; evam - pi

kho tvām Bhaddāli bhuñjamāno yāpessasiti. — Evam-pi kho aham bhante na ussabāmī bhuñjitum; evam-pi hi me bhante bhuñjato siyā kukkuccamī siyā vippatisāro ti. Atha kho āyasmā Bhaddāli Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhamī samādiyamāne anussāhamī pavedesi. Atha kho āyasmā Bhaddāli sabban-tamī temāsam na Bhagavato sammukhībhāvam adāsi yathā tamī satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū Bhagavato cīvarakammam karonti: niṭhitacīvaro Bhagavā temāsaccayena cārikam pakkamissatiti. Atha kho āyasmā Bhaddāli yena te bhikkhū ten' upasaṅkamī, upasaṅkamitvā tehi bhikkhūhi saddhimī sammodi. sammiodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho āyasmantamī Bhaddālini te bhikkhū etad-avocūm: Idam kho āvuso Bhaddāli Bhagavato cīvarakammam kariyati: niṭhitacīvaro Bhagavā temāsaccayena cārikam pakkamissatiti. Ing' āvuso Bhaddāli etam desakaṁ sādhukamī manasikarohi, mā te pacchā dukkarataram ahositi. Evam-āvuso ti kho āyasmā Bhaddāli tesam bhikkhūnai paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaiikamī. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Bhaddāli Bhagavantam etad-avoca: Accayo manī bhante accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yo 'ham Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhamī samādiyamāne anussāhamī pavedesiṁ. Tassa me bhante Bhagavā accayam accayato patigāhātu āyatim samavarāyāti. — Taggha tvām Bhaddāli accayo accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yan tvām mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhamī samādiyamāne anussāhamī pavedesi.

Samayo pi kho te Bhaddāli appatīviddho ahosi: Bhagavā kho Sāvatthiyam viharati. Bhagavā pi manī jānissati: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ti. Ayam-pi kho te Bhaddāli samayo appatīviddho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appatīviddho ahosi: sambahulā

kho bhikkhū Sāvatthiyām vassām upagatā, te pi maññ jānissanti: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appaṭividdho ahosi: sambahulā kho bhikkhuniyo Sāvatthiyām vassām upagatā, tā pi maññ jānissanti — pe — sambahulā kho upāsakā Sāvatthiyām paṭivasanti, te pi maññ jānissanti — sambahulā kho upāsikā Sāvatthiyām paṭivasanti. tā pi maññ jānissanti: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appaṭividdho ahosi: sambahulā kho nānātitthiyā samaṇabrahmaṇā Sāvatthiyām vassām upagatā, te pi maññ jānissanti: Bhaddāli nāma bhikkhu samaṇassa Gotamaśā sāvako therāññataro satthu sāsane sikkhāya aparipūrakārī ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appaṭividdho ahositi. — Aceayo maññ bhante accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yo 'ham Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi. Tassa me bhante Bhagavā accayām accayato patigāhātu āyatim samavarāyāti. — Taggha tvam Bhaddāli aceayo accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi.

Tam kim - maññasi Bhaddāli: idh' assa bhikkhu ubhatobhāgavimutto, tam - aham evam vadeyyam: Ehi me tvam bhikkhu pañke saṅkamo hohiti. Api nu so saṅkameyya vā, aññena vā kāyam sannāmeyya, no ti vā vadeyyāti. — No h' etam bhante. — Tam kim - maññasi Bhaddāli: idh' assa bhikkhu paññāvimutto — kāyasakkhi — diṭṭhipatto — saddhāvimutto — dhammānusārī — saddhānusārī, tam - aham evam vadeyyam: Ehi me tvam bhikkhu pañke saṅkamo hohiti. Api nu so saṅkameyya vā, aññena vā kāyam sannāmeyya, no ti vā vadeyyāti. — No h' etam bhante. — Tam kim - maññasi Bhaddāli: api nu tvam Bhaddāli tasmin samaye ubhatobhāgavimutto vā hosi paññā-

vimutto vā kāyasakkhī vā diṭṭhippatto vā saddhāvimutto vā dhammānusārī vā saddhānusārī vā ti. — No h' etam bhante. — Nanu tvam Bhaddāli tasmim samaye ritto tuccho apāraddho ti. — Evam bhante. Accayo mani bhante accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam. yo 'ham Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkhamā samādiyamāne anussāham pavedesi. Tassa me bhante Bhagavā accayam accayato patigāñhātu āyatim sainvarāyāti. — Taggha tvam Bhaddāli accayo accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkhamā samādiyamāne anussāham pavedesi. Yato ca kho tvam Bhaddāli accayam accayato disvā yathādhammam paṭikarosi. tam te mayam patigāñhāma. Vuddhi h' esā Bhaddāli ariyassa vinaye yo accayam accayato disvā yathādhammam paṭikaroti āyatim samūramā āpajjati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane aparipūrakārī hoti; tassa evam hoti: yan-nūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. app-eva nāmāham uttarim manussadhammā alamariyāñānadassanavisesam sacchikareyyan - ti. So vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. Tassa tathā vūpakaṭhassa viharato satthā pi upavadati, anuvicca viññū sabrahmacārī upavadanti. devatā pi upavadanti. attā pi attānam upavadati. So satthārā pi upavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi upavadito devatāhi pi upavadito attanā pi attānam upavadito na uttarim manussadhammā alamariyāñānadassanavisesam sacchikaroti; tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya aparipūrakārissa.

Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya paripūrakārī hoti; tassa evam hoti: yan-nūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbh-

kāsam palālapuñjam. app eva nāmāhaṁ uttarim manussa-dhammā alamariyaññadassanavisesam sacchikareyyan - ti. So vivittam senāsanam bhajati, araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. Tassa tathā vūpakaṭṭhassa viharato satthā pi na upavadati. anuvicca viññū sabrahmacārī na upavadanti. devatā pi na upavadanti. attā pi attānam na upavadati. So satthārā pi anupavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi anupavadito devatāhi pi anupavadito attānam pi attānam anupavadito uttarim manussadhammā alamariyaññadassanavisesam sacchikaroti. So vivic eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṁ savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati; tam kissa hetu: Evaṁ h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paraṁ Bhaddāli bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkaṁ avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jbhānam upasampajja viharati; tam kissa hetu: Evaṁ h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paraṁ Bhaddāli bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañ - ca kāyena paṭisanivedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-vihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati; tam kissa hetu: Evaṁ h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paraṁ Bhaddāli bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati: tam kissa hetu: Evaṁ h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaingane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiññāya cittam abhininnāmeti. So anekavibitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam ekam - pi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavibitam pubbenivāsam anussarati; tam kissa hetu: Evaṁ h'

etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya pari-pūrakārissa. So evam samāhite citte parisuddhe pariyo dāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānam cutūpapātañāñāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanṇe dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti; tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya pari-pūrakārissa. So evam samāhite citte parisuddhe pariyo dāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmin viniuttam - iti aññam hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katham karanīyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya pari-pūrakārissati.

Evam vutte āyasmā Bhaddāli Bhagavantam etad - avoca: Ko nu kho bhante hetu ko paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karonti; ko pana bhante hetu kō paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhum no tathā pavayha pavayha kāraṇam karontiti. — Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu abhiññāpattiko hoti āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam patīcarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti, na sammā vattati, na lomam pāteti, na nitthāram vattati, yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayan kho āvuso bhikkhu abhiññāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam patīcarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti, na sammā vattati, na lomam pāteti, na nitthāram vattati, yena saṅgho attamano

hoti tam karomiti n' āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam-eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam-eva vūpasammati. Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu abhiññāpattiko hoti āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathaṁ apanāmeti. na kopañ-ca dosañ-ca appaccayañ-ca pātukaroti. sammā vattati. lomam pāteti. nitthāram vattati, yena saṅgho attamano hoti tam karomiti āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu abhiññāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathaṁ apanāmeti. na kopañ-ca dosañ-ca appaccayañ-ca pātukaroti, sammā vattati, lomam pāteti. nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam-eva vūpasammati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu adhiccāpattiko hoti anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paṭicarati. bahiddhā kathaṁ apanāmeti. kopañ-ca dosañ-ca appaccayañ-ca pātukaroti. na sammā vattati, na lomam pāteti, na nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu adhiccāpattiko anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paṭicarati. bahiddhā kathaṁ apanāmeti. kopañ-ca dosañ-ca appaccayañ-ca pātukaroti, na sammā vattati. na lomam pāteti. na nitthāram vattati, yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam-eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhi-

karaṇam na khippam - eva vūpasammati. Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu adhiccaṭapattiko hoti anāpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno nāññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā katham apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati. lomañ pāteti. nitthārañ vattati, yena saṅgo attamano hoti tam karomīti āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnañ evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu adhiccaṭapattiko anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno nāññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā katham apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati. lomañ pāteti, nitthārañ vattati. yena saṅgo attamano hoti tam karomīti āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Tatra Bhaddāli bhikkhūnañ evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; sace mayam imam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karissāma. mā yam pi 'ssa tam saddhāmattakam pemamattakam tamlā pi parihāyiti. Seyyathā pi Bhaddāli purisassa ekam cakkhumi. tassa mittāmacca nātisālohitā tam ekam cakkhumi rakkheyyum: mā yam pi 'ssa tam ekam cakkhumi tamhā pi parihāyiti; evam - eva kho Bhaddāli idh' ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; tatra Bhaddāli bhikkhūnañ evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; sace mayam imam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karissāma, mā yam pi 'ssa tam saddhāmattakam pemamattakam tamhā pi parihāyiti.

Ayam kho Bhaddāli hetu ayanī paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karonti; ayanī pana Bhaddāli hetu ayanī paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhumi no tathā pavayha pavayha kāraṇam karontīti.

Ko nu kho bhante hetu ko paccayo yena pubbe appa-

tarāni c' eva sikkhāpadāni ahesum bahutarā ca bhikkhū aññāya sañthahimūsu; ko pana bhante hetu ko paccayo yen' etarahi bahutarāni c' eva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya sañthahantiti. — Evam h' etam Bhaddāli hoti: sattesu hāyamānesu saddhamme antaradhāyamāne bahutarāni c' eva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya sañthahanti. Na tāva Bhaddāli satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti yāva na idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. Yato ca kho Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānam dhammānam patīghātāya. Na tāva Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgho mahattam patto hoti. Yato ca kho Bhaddāli saṅgho mahattam patto hoti atha idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānam dhammānam paṭīghātāya. Na tāva Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgho lābhaggam patto hoti — pe — yasaggam patto hoti — bāhusaccam patto hoti — rattaññūtam patto hoti. Yato ca kho Bhaddāli saṅgho rattaññūtam patto hoti atha idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānam dhammānam paṭīghātāya.

Appakā kho tumhe Bhaddāli tena samayena ahuvattha yadā vo ahām ājānīyasusūpamam dhammapariyāyam desesim; sarasi tvam Bhaddāliti. — No h' etam bhante. — Tatra Bhaddāli kam hetum paccesiti. — So hi nūnāham bh nte dīgharattam satthusāsane sikkhāya aparipūrakāri ahosin - ti. — Na kho Bhaddāli es' eva hetu esa paccayo; api ca me tvam Bhaddāli dīgharattam cetasā ceto paricca vidito: na vāyam moghapuriso mayā dhamme desiyamāne atthikatvā manasikatvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammam sunātiti. Api ca te ahām Bhaddāli ājānīyasusūpamam dhammapariyāyam desissāmi, tam sunāhi sādhukam manasi-

karohi, bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho āyasmā Bhaddāli Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Seyyathā pi Bhaddāli dakkho assadamako bhadram assājānīyam labhitvā paṭhamen' eva mukhādhāne kāraṇam kāreti. tassa mukhādhāne kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānici kānici yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato kho Bhaddāli bhadro assājānīyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enam assadamako uttarim kāraṇam kāreti yugādhāne. tassa yugādhāne kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānici kānici yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato kho Bhaddāli bhadro assājānīyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enam assadamako uttarim kāraṇam kāreti anukkame maṇḍale khurakāye dhāve ravatthe rājagune rājavamise uttame jave uttame haye uttame sākhalye. tassa uttame jave uttame haye uttame sākhalye kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānici kānici yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato ca kho Bhaddāli bhadro assājānīyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enam assadamako uttarim vaṇṇiyañ - ca valiyañ - ca anuppavecchati. Imehi kho Bhaddāli dasah' angehi samannāgato bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño aṅgan-t' eva sañkhām gacchati. Evam - eva kho Bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaram puññakkhettañ lokassa; katamehi dasahi: Idha Bhaddāli bhikkhu asekhaṇa sammāditthiyā samannāgato hoti. asekhenā sammāsañkappena samannāgato hoti. asekhaṇa sammāvācāya samannāgato hoti. asekhenā sammājīvena samannāgato hoti. asekhenā sammāvāyāmena samannāgato hoti. asekhaṇa

sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhenā sammāsamādhinā samannāgato hoti. asekhenā sammāññena samannāgato hoti, asekhaÿa sammāvimuttiyā samannāgato hoti. Imehi kho Bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiñeyyo añjalikaranīyo anuttaram puññakkhettam lokassāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Bhaddāli Bhagavato bhāsitañ abhinanditi.

BHADDĀLISUTTANTAM PAÑCAMAM.

66.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Añguttarā-pesu viharati; Āpañam nāma Añguttarāpānam nigamo. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvarañ ādāya Āpanam piñdāya pāvisi. Āpañe piñdāya caritvā pacchā-bhattam piñdapātapañikkanto yen' aññataro vanasandō ten' upasāñkami divāvihārāva, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmin rukkhamūle divāvihārāni nisidi. Āyasmā pi kho Udāyi pubbanhasamayam nivās-tvā pattacīvarañ ādāya Āpañam piñdāya pāvisi. Āpañe piñdāya caritvā pacchā-bhattam piñdapātapañikkanto yena so vanasandō ten' upasāñkami divāvihārāya. tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmin rukkhamūle divāvihārāni nisidi. Atha kho āyasmato Udāyissa rahogatassa patisallīnassa evam cetaso parivitakko udapādi: Bahunnam vata no Bhagavā dukkhadhammānam apahattā. bahunnam vata no Bhagavā sukhadhammānam upahattā; bahunnam vata no Bhagavā akusalānam dhammānam apahattā. bahunnam vata no Bhagavā kusalānam dhammānam npahattā ti. Atha kho āyasmā Udāyi sāyanha-samayam patisallāñ vuṭṭhito yena Bhagavā ten' upasāñkami, upasāñkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantañ

nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Udāyi Bhagavantam etad - avoca:

Idha mayham bhante rahogatassa patisallinassa evam cetaso parivitakko udapādi: bahunnam vata no Bhagavā ... kusalānam dhammānam upahattā ti. Mayam hi bhante pubbe sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Ahu kho so bhante samayo yam Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ingha tumhe bhikkhave etam divā vikālabhojanam pajahathāti. Tassa mayham bhante ahud - eva aññathattam ahu domanassam: yam - pi no saddhā gahapatikā divā vikāle panītam khādaniyam bhojaniyam denti, tassa pi no Bhagavā pahānam - āha, tassa pi no Sugato pañinissaggam - āhāti. Te mayam bhante Bhagavati pemañ - ca gāravañ - ca hiriñ - ca ottappañ - ca sampassamānā evan - tam divā vikālabhojanam pajahimhā. Te mayam bhante sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca. Ahu kho so bhante samayo yam Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ingha tumhe bhikkhave etam rattim vikālabhojanam pajahathāti. Tassa mayham bhante ahud - eva aññathattam ahu domanassam: yam - pi no imesam dvinnam bhattānam panītasāñkhātatarām, tassa pi no Bhagavā pahānam - āha, tassa pi no Sugato pañinissaggam - āhāti. Bhūtapubbam bhante aññataro puriso divā sūpeyyam labhitvā evam - āha: Handa ca imam nikhipatha, sāyam sabbe va samaggā bhuñjissāmāti. Yā kāci bhante sañkhatiyo sabbā tā rattim, appā divā. Te mayam bhante Bhagavati pemañ - ca gāravañ - ca hiriñ - ca ottappañ - ca sampassamānā evan - tam rattim vikālabhojanam pajahimhā. Bhūtapubbam bhante bhikkhū rattandhakāratimisāyam piñḍāya carantā candanikam - pi pavansi, oligalle pi papantanti, kanṭakavatṭam - pi ārohanti, suttam - pi gāvīm ārohanti, mānavehi pi samāgacchanti kata-kammehi pi akatakammehi pi, mātugāmo pi te asaddhammena nimanteti. Bhūtapubbām bhante rattandhakāratimisāyam piñḍāya carāmi. Addasā kho mām bhante aññatarā itthī vijjantarikāya bhājauam dhowanti. disvā mām bhītā vissaram - akāsi: Abbhūm me, pisāco vata man - ti. Evam vutte aham bhante tam itthim etad - avocam: Na bhagini pisāco, bhikkhu

piṇḍāya ṭhito ti. Bhikkhussa ātu māri. bhikkhussa mātu māri, varan - te bhikkhu tīphena govikkattanena kucchi pari- katto na tv - eva yā rattandhakāratimisāyām kucchihetu piṇḍāya carasā ti. Tassa mayham bhante tad - anussarato evam hoti: Bahunnam vata no Bhagavā dukkhadhammānam apahattā, bahunnam vata no Bhagavā sukhadhammānam upahattā; bahunnam vata no Bhagavā akusalānam dhammānam apa- hattā, bahunnam vata no Bhagavā kusalānam dhammānam upahattā ti.

Evam - eva pan' Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhaṁsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa, adhisallikhat' evāyam samāṇo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appacca- yam upatṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavaṁ bandhanam dālham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kalīngaro. Seyyathā pi Udāyi laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadham vā bandham vā maranam vā āgameti; yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yena sā laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadham vā bandham vā maranam vā āgameti. tam hi tassā abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanan - ti. samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yena sā bhante laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadham vā bandham vā maranam vā āgameti. tam hi tassā balavaṁ bandhanam dālham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kalīngaro ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhanisu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa, adhisallikhat' evāyam samāṇo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appaccayam upatṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavaṁ bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kalīngaro.

Idha pan' Udāyi ekacce kulaputtā: idam pajahathāti

mayā vuccamānā te evam - āhaṁsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no Bhagavā pahānam - āha, yassa no Sugato paṭinissaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayam upaṭṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesantam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam. Seyyathā pi Udāyi rañño nāgo isādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro daļhehi vārattehi bandhanehi baddho isakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati; yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so rañño nāgo isādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro daļhehi vārattehi bandhanehi baddho isakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati, tam hi tassa balavam bandhanam daļham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kalīngaro ti, samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yehi so bhante rañño nāgo isādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro daļhehi vārattehi bandhanehi baddho isakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati, tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhananti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce kulaputtā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhaṁsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no Bhagavā pahānam - āha. yassa no Sugato paṭinassaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayam upaṭṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesan - tam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam.

Seyyathā pi Udāyi puriso daļiddo assako anālhiyo, tass' assa ekaṁ agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpam, ekā khaṭopikā oluggaviluggā na paramarūpā, ekissā

kumbhiyā dhaññasamavāpakaṁ na paramarūpaṁ, ekā jāyikā na paramarūpā; so ārāmagataṁ bhikkhuṁ passeyya sudhota-hatthapādaṁ manuññam bhojanam bhuttāviṁ sītāya chāyāya nisinnam adhicitte yuttam. Tassa evam - assa: Sukhami vata bho sāmaññam. ārūgyam vata bho sāmaññam; so vat' assam yo 'ham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyan - ti. So na sakkuneyya ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyiṁ na paramarūpam pahāya ekam khaṭopikam oluggaviluggam na paramarūpam pahāya ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṁ na paramarūpaṁ pahāya ekam jāyikam na paramarūpaṁ pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. Yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekam agārakam oluggaviluggam . . . ekam jāyikam na paramarūpam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanan - ti, samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yehi so bhante puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyiṁ na paramarūpam pahāya ekam khaṭopikam oluggaviluggam na paramarūpam pahāya ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṁ na paramarūpam pahāya ekam jāyikam na paramarūpam pahāya ekam paliyā kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum, tam hi tassa balavam bandhanam daļham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kaļingaro ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhamsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa, adhisallikhat' evāyam samapo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appaccayam upatthāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavam bandhanam daļham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kaļingaro.

Seyyathā pi Udāyi gahapati vā gahapatiputto vā addho

mahaddhano mahābhogo, nekānam nikkhaganānam cayo nekānam dhaññagaṇānam cayo nekānam khettagaṇānam cayo nekānam vatthugaṇānam cayo nekānam bhariyāgaṇānam cayo nekānam dāsagaṇānam cayo nekānam dāsigaṇānam cayo; so ārāmagatam bhikkhum passeyya sudhotahatthapādām manuññam bhojanam bhuttāvīm sītāya chāyāya nisinnam adhicitte yuttaṁ. Tassa evam - assa: Sukhañi vata bho sāmaññam, ārūgyam vata bho sāmaññam; so vat' assam yo 'ham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyan - ti. So sakkuṇeyya nekāni nikkhaganāni pahāya nekāni dhaññagaṇāni pahāya nekāni khettagaṇāni pahāya nekāni vatthugaṇāni pahāya nekāni bhariyāgaṇāni pahāya nekāni dāsagaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. Yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so gahapati vā gahapati-putto vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhaganāni pahāya ... nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum, tam hi tassa balavam bandhanam dañham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kaṇingaro ti, samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yehi so bhante gahapati vā gahapatiputto vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhaganāni pahāya nekāni dhaññagaṇāni pahāya nekāni khettagaṇāni pahāya nekāni vatthugaṇāni pahāya nekāni bhariyāgaṇāni pahāya nekāni dāsagaṇāni pahāya nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanan - ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce kulaputtā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhamśu: Kini pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no Bhagavā pahānam - āha, yassa no Sugato patinissaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayaṁ upaṭṭhāpentī ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam

pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesan-tam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakanī bandhanam.

Cattāro 'me Udāyi puggalā santo samvijjamānā lokasmim, katame cattāro: Idh' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam-enam upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisamiyuttā sarasañkappā samudācaranti. so te adhivāseti, na-ppajahati na vinodeti na byantikaroti nānabhāvam gameti. Imam kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto, tam kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale veditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam-enam upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisamiyuttā sarasañkappā samudācaranti. so te nādlivāseti, pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Imam-pi kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto, tam kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale veditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam-enam upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisamiyuttā sarasañkappā samudācaranti. Dandho Udāyi satuppādo, atha kho nam khippam-eva pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Seyyathā pi Udāyi puriso divasasantatte ayokatāhe dve vā tīni vā udakaphusitāni nipāteyya; dandho Udāyi udakaphusitānam nipāto, atha kho nam khippam-eva parikkhayam pariyādānam gaccheyya. Evam-eva kho Udāyi idh' ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam-enam upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisamiyuttā sarasañkappā samudācaranti. Dandho Udāyi satuppādo, atha kho nam khippam-eva pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Imam-pi kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto,

taṁ kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmīm puggale viditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo: upadhi dukkhassa mūlan-ti iti viditvā nirupadhi hoti upadhisankhaye vimutto. Imām kho aham Udāyi puggalam visamyutto ti vadāmi no saamyutto, taṁ kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmīm puggale viditā.

Pañca kho ime Udāyi kāmaguṇā, katame pañca: eakkhu-viññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rājanīyā, sotaviññeyyā saddā — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rājanīyā. Ime kho Udāyi pañca kāmaguṇā. Yam kho Udāyi ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukham somanassam idam vuccati kāma-sukham mīlhasukham puthujjanasukham anariyasukham; na āsevitabbam na bhāvetabbam na bahulikātabbam, bhāyitabbam etassa sukhassāti vadāmi. Idh' Udāyi bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sam-pasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samā-dhijam pītisukham dutiyam jhānam — pe — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam vuccati nekkhammasukham pavivekasukham upasamasukham sambodhasukham; āsevitabbam bhāvetabbam bahulikātabbam, na bhāyitabbam etassa sukhassāti vadāmi.

Idh' Udāyi bhikkhu vivic' eva kāmehi — pe — paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ - ca tattha iñjitasmiṁ: yad - eva tattha vitakkavicārā aniruddhā honti idam tattha iñjitasmiṁ. Idh' Udāyi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ - ca tattha iñjitasmiṁ: yad - eva tattha pītisukham aniruddham hoti idam tattha iñjitasmiṁ. Idh' Udāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā — pe — tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ - ca tattha iñjitasmiṁ: yad - eva tattha upekhā-

sukhañ aniruddhañ hoti idam tattha iñjitasmiñ. Idh' Udāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā — pe — catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi aniñjitasmiñ vadāmi.

Idh' Udāyi bhikkhu vivice' eva kāmehi — pe — pathamāni jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā — pe — tatiyam jhānam upasampajja viharati. ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā — pe — catuttham jhānam upasampajja viharati. ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso rūpasāññānam samatikkamā pañighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati, ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantam viññāñan - ti viññāñañcāyatanañ upasampajja viharati. ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñcīti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati, ayañ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanañ samatikkamma nevasaññānaññāyatanañ upa-

sampajja viharati, ayam tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanām samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati, ayam tassa samatikkamo. Iti kho aham Udāyi nevasaññānāsaññāyatanāssa pi pahānam vadāmi. Passasi no tvam Udāyi taṁ samyojanām anum vā thūlam vā yassāham no pahānam vadāmiti. — No h' etam bhante ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Udāyī Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

LAṄKIKOPAMASUTTANTAM CHATTHAM.

67.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Cātumāyam viharati āmalakivane. Tena kho pana samayena Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumām anuppattāni honti Bhagavantam dassanāya. te ca āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṁ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ahesuṁ. Atha kho Bhagavā āyasmantam Ānandam āmantesi: Ke pan' ete Ānanda uccāsaddā mahāsaddā kevatṭā maññe macchavilope ti. — Etāni bhante Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumām anuppattāni Bhagavantam dassanāya, te āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṁ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ti. — Tena h' Ānanda mama vacanena te bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetiti. Evam- bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā te bhikkhū etad- avoca: Satthāyasmante āmantetiti. Evam - āvuso ti kho te

bhikkhū āyasmato Ānandassa paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimīsu. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Kin - nn tumhe bhikkhave uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope ti. — Imāni bhante Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumāni anuppattāni Bhagavantam dassanāya. te 'me āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṁ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ti. — Gacchatha bhikkhave pañāmemi vo, na vo mama santike vatthabban - ti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paṭissutvā uṭṭhāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā senāsanāni sāmāmetvā pattacīvaraṇādāya pakkamiṁsu.

Tena kho pana samayena Cātumeyyakā Sakyā santhāgāre sannipatitā honti kenacid - eva karaṇiyena. Addasāsumi kho Cātumeyyakā Sakyā te bhikkhū dūrato va gacchante. disvāna yena te bhikkhū ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avocūm: Handa kahāni pana tumhe āyasmanto gacchathāti. — Bhagavatā kho āvuso bhikkhusaṅgho pañāmito ti. — Tena h' āyasmanto muhuttamā nisidatha. app - eva nāma mayāni sakkuṇeyyāma Bhagavantam pasādetun - ti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū Cātumeyyakāni Sakyāni paccassosum. Atha kho Cātumeyyakā Sakyā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimīsu. Ekamantam nisinnā kho Cātumeyyakā Sakyā Bhagavantam etad - avocūm: Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅghāni, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅghāni. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahīto evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅghāni. Sant' ettha bhante bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imāni dhammavinayāni, tesāni Bhagavantam dassanāya alabhan-tāni siyā aññathattam siya vipariṇāmo. Seyyathā pi bhante bijānāni taruṇānāni udakāni alabhan-tāni siyā aññathattam siyā vipariṇāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha

bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante vacchassa taruñassa mātaram apassantassa siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam apassantānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅghan - ti.

Atha kho Brahmā Sahampati Bhagavato cetasā ceto-parivitakkam - aññāya seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitañ vā bāham pasāreyya pasāritam vā bāham samiñjeyya evam - evam Brahma-loke antarahito Bhagavato purato pātura-hosi. Atha kho Brahmā Sahampati ekaṁsamī uttarā-saṅgam karitvā yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā Bhagavantam etad - avoca: Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅgham. Sant' ettha bhante bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante bījānam taruñānam udakañ alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante vacchassa taruñassa mātaram apassantassa siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam apassantānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhu-

saṅgho anuggahīto evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅghan - ti.

Asakkhiṁsu kho Cātumeyyakā ca Sakyā Brahmā ca Sahampati Bhagavantām pasādetum bijūpamena ca taruṇūpamena ca. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: Uṭṭhahath' āvuso, gañhātha pattacīvaram. pasādito Bhagavā Cātumeyyakehi ca Sakkehi Brahmunā ca Sahampatinā bijūpamena ca taruṇūpamena cāti. Evam-āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa paṭis-sutvā utṭhāy' āsanā pattacīvaram - ādāya yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkanītvā Bhagavantām abhivādetvā ekamantām nisīdiṁsu. Ekamantām nisinnaiṁ kho āyasmantām Sāriputtām Bhagavā etad - avoca: Kinti te Sāriputta ahosi mayā bhikkhusaṅghe pañāmite ti. — Evam kho me bhante ahosi Bhagavatā bhikkhusaṅghe pañāmite: Apposukko dāni Bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharissati, mayam - pi dāni apposukkā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyuttā viharissāmāti. — Āgamehi tvaṁ Sāriputta, āgamehi tvaṁ Sāriputta. na kho te Sāriputta puna pi evarūpāni cittāni uppādetabban - ti. Atha kho Bhagavā āyasmantām Mahāmoggallānām āmantesi: Kinti te Moggallāna ahosi mayā bhikkhusaṅghe pañāmite ti. — Evam kho me bhante ahosi Bhagavatā bhikkhusaṅghe pañāmite: Apposukko dāni Bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharissati, ahañ - ca dāni āyasmā ca Sāriputto bhikkhusaṅgham pari-harissāmāti. — Sādhu sādhu Moggallāna. aham vā hi Moggallāna bhikkhusaṅgham parihareyyam Sāriputta-Moggallānā vā ti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Cattār' imāni bhikkhave bhayāni udak' orohante pāṭikaṅkhitabbāni. kata-māni cattāri: ūmibhayam kumbhīlabhayam āvaṭṭabhayam susukābhayaṁ. Imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni udak' orohante pāṭikaṅkhitabbāni. Evam - eva kho bhikkhave cattār' imāni bhayāni idh' ekacce puggale imasmīm dhammavinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pāṭikaṅkhitabbāni, kata-

māni cattāri: ūmibhayam kumbhīlabhayam āvatṭabhayam susukābhayaṁ.

Katamañ-ca bhikkhave ūmibhayam: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinno 'mhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotinno dukkha pareto. app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Tam-enam tathā pabbajitam samānam sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: Evan-te abhikkamitabbam evan-te paṭikkamitabbam, evan-te āloketabbam evan-te viloketabbam, evan-te samiñjitatabbam evan-te pasāretabbam. evan-te saṅghātipattacīvaraṇi dhāretabban-ti. Tassa evam hoti: Mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā aññe ovadāna pi anusāsāma pi, ime pan' ambākam puttamattā maññe nattamattā maññe amhe ovaditabbam anusāsitabbam maññantiti; so sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave ūmibhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hīnāy' āvatto. Ūmibhayan-ti kho bhikkhave kodhupāyāsass' etam adhivacanam.

Katamañ-ca bhikkhave kumbhīlabhayam: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinno 'mhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkha pareto, app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Tam-enam tathā pabbajitam samānam sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: Idan-te khāditabbam idan-te na khāditabbam, idan-te bhuñjitabbam idan-te na bhuñjitabbam, idan-te sāyitabbam idan-te na sāyitabbam, idan-te pātabbam idan-te na pātabbam; kappiyan-te khāditabbam akappiyan-te na khāditabbam, kappiyan-te bhuñjitabbam akappiyan-te na bhuñjitabbam, kappiyan-te sāyitabbam akappiyan-te na sāyitabbam, kappiyan-te pātabbam akappiyan-te na pātabbam; kāle te khāditabbam vikāle te na khāditabbam, kāle te bhuñjitabbam vikāle te na bhuñjitabbam, kāle te sāyitabbam vikāle te na sāyitabbam, kāle te pātabbam vikāle te na pātabbam-ti. Tassa

evaṁ hoti: Mayam̄ kho pubbe agāriyabhūtā samānā yaṁ icchāma tam̄ khādāma yaṁ na icchāma na tam̄ khādāma, yaṁ icchāma tam̄ bhuñjāma yaṁ na icchāma na tam̄ bhuñjāma, yaṁ icchāma tam̄ sāyāma yaṁ na icchāma na tam̄ sāyāma, yaṁ icchāma tam̄ pipāma yaṁ na icchāma na tam̄ pipāma; kappiyam̄ - pi khādāma akappiyam̄ - pi khādāma, kappiyam̄ - pi bhuñjāma akappiyam̄ - pi bhuñjāma. kappiyam̄ - pi sāyāma akappiyam̄ - yi sāyāma, kappiyam̄ - pi pipāma akappiyam̄ - pi pipāma; kāle pi khādāma vikāle pi khādāma, kāle pi bhuñjāma vikāle pi bhuñjāma, kāle pi sāyāma vikāle pi sāyāma, kāle pi pipāma vikāle pi pipāma. Yam̄ - pi no saddhā gahapatikā divā vikāle paññitam̄ khādaniyaiṁ bhojaniyam̄ denti, tattha p' ime mukhāvaraṇam̄ maññe karontīti. So sikkham̄ paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayaṁ vuccati bhikkhave kumbhilabhadayassa bhīto sikkham̄ paccakkhāya hīnāy' āvatto. Kumbhilabhadayan̄ - ti kho bhikkhave odari-kattass' etam̄ adhivacanam̄.

Katamañ - ca bhikkhave āvatṭabhadayam̄: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam̄ pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi parideveh dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotīṇo dukkhapareto, app̄ - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam̄ pabbajito samāno pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram̄ ādāya gāmaṁ vā nigamam̄ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteni eva kāyena arakkhitāya vācāya anupatthitāya satiyā asanivuteli indriyehi. So tattha passati gahapatim̄ vā gahapatiputtaṁ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitam̄ samaṅgibhūtām̄ paricārayamānam̄. Tassa evam̄ hoti: Mayam̄ kho pubbe agāriyabhūtā samānā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgibhūtā paricārimha; samavijjante kho kule bhogā, sakkā bhoge ca bhuñjītum̄ puññāni ca kātun̄ - ti. So sikkham̄ paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayaṁ vuccati bhikkhave āvatṭabhadayassa bhīto sikkham̄ paccakkhāya hīnāy' āvatto. Āvatṭabhadayan̄ - ti kho bhikkhave pañcann̄ etam̄ kāmaguṇānam̄ adhivacanam̄.

Katamañ - ca bhikkhave susukābhayaṁ: Idha bhikkhave

ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāya maranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya gāmam vā nigamam vā piṇḍāya pavisati arakkhitē' eva kāyena arakkhitāya vācāya anupatthitāya satiyā asaṁvutehi indriyehi. So tathā passati mātugāmam dunnivatham vā duppārutam vā. Tassa mātugāmam disvā dunnivatham vā duppārutam vā rāgo cittam anuddhamiseti, so rāgānuddhastena cittena sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave susukābhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hīnāy' āvatto. Susukābhayan - ti kho bhikkhave mātugāmass' etam adhivacanam.

Imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni idh' ekacce pug-gale imasmim dhammavinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pāṭikaṅkhitabbānīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

CĀTUMASUTTANTAM SATTAMAM.

68.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kosalesu viharati Nalakapāne palāsavane. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā kulaputtā Bhagavantam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā honti, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo āyasmā ca Bhagu āyasmā ca Kuṇḍadhbāno āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando, aññe ca abhiññātā abhiññātā kulaputtā. Tena kho pana samayena Bhagavā bhikkhu-

saṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho Bhagavā te kulaputte ārabba bhikkhū āmantesi: Ye te bhikkhave kulaputtā mamaṁ uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, kacci te bhikkhave bhikkhū abhiratā brahmacariye ti. Evam vutte te bhikkhū tuṇhi ahesum. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Bhagavā te kulaputte ārabba bhikkhū āmantesi: Ye te bhikkhave kulaputtā mamaṁ uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā kacci te bhikkhave bhikkhū abhiratā brahmacariye ti. Tatiyam - pi kho te bhikkhū tuṇhi ahesum.

Atha kho Bhagavato etad - ahosi: Yan - nūnāham te va kulaputte puccheyyan - ti. Atha kho Bhagavā āyasmantam Anuruddham āmantesi: Kacci tumhe Anuruddhā abhiratā brahmacariye ti. — Tagga mayam bhante abhiratā brahmacariye ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etam kho Anuruddhā tumhākam patirūpam kulaputtānam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitānam yām tumhe abhirameyyātha brahmacariye. Yena tumhe Anuruddhā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukālakesā kāme paribhuñjeyyātha, tena tumhe Anuruddhā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukālakesā agārasmā anagāriyam pabbajitā. Te kho pana tumhe Anuruddhā n' eva rājābhinitā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na corābhinitā agārasmā anagāriyam pabbajitā. na iṇaṭṭā .. na bhayaṭṭā .. na ājīvikāpakaṭā agārasmā anagāriyam pabbajitā; api ca kho 'mhi otīṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevelhi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti, nanu tumhe Anuruddhā evam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā ti. — Evam bhante. — Evam pabbajitena ca pana Anuruddhā kula-puttena kim - assa karaṇiyam: Vivekam Anuruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham nādhigacchati aññam vā tato santaram, tassa abhijjhā pi cittam pariyādāya tiṭṭhati, byāpādo pi cittam pariyādāya tiṭṭhati, thīnamiddham - pi .. uddhaccakukkuccam - pi .. vicikicchā pi ..

arati pi .. tandī pi cittam pariyādāya tiṭṭhati. Vivekam
 Anuruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham
 nādhigacchati aññam vā tato santataram. Vivekam Anu-
 ruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham
 adhigacchati aññañ - ca tato santataram, tassa abhijjhā pi
 cittam na pariyādāya tiṭṭhati, byāpādo pi cittam na pariyā-
 dāya tiṭṭhati. thīnamiddham - pi .. uddhaccakukkuccam - pi ..
vicikicchā ni arati ni tandī ni cittam na narivādāva

Bhagavāmūlakā no bhante dhammā Bhagavāmnettikā Bhagavāmpaṭisaraṇā. Sādhu vata bhante Bhagavantām yeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Na kho Anuruddhā Tathāgato janakuhanatthaī na janałapanatthām na lābhasakkārasilokānisāmsatthām. na: iti mām janō jānātūti sāvake abbhatite kālakate upapattisu byākaroti: asu amutra upapanno, asu amutra upapanno ti. Santi ca kho Anuruddhā kułaputtā saddhā ułāravedā ułārapāmujjā, te tām sutvā tathattāya cittām upasāmharanti. Tesan-tām Anuruddhā hoti digharattām bitāya sukhāya.

Idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: aññāya sañṭhahiti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo so āyasmā ahosi iti pi, evaṁdhammo so āyasmā ahosi iti pi, evaṁpañño so āyasmā ahosi iti pi, evaṁvihāri so āyasmā ahosi iti pi, evaṁ vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca sīlañ - ca sutañ - ca cāgañ - ca paññañ - ca anussaranto tathattāya cittām upasāmharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: pañcannām orambhāgīyānām saṁyojanānām parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo so āyasmā ahosi iti pi, evaṁdhammo — pe — evaṁpañño — evaṁvihāri — evaṁ vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittām upasāmharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇām saṁyojanānām parikkhayā rāgadosamohānām tanuttā sakadāgāmī, sakid - eva imām, lokām āgantvā dukkhass' antām karissatiti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo ... evaṁ vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya

cittam upasam̄harati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu sunāti: itthannāmo bhikkhu kālakato. so Bhagavatā byākato: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano ti. So kho pan' assa āyasmā sāmam̄ diṭṭhō vā hoti anussavasuto vā: evamīlā . . . evam̄ vimutto so āyasmā ahosi iti pīti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasam̄harati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. . .

Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: aññāya sañthahāti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamīlā sā bhaginī ahosi iti pi. evamīdhammā — pe — evamīpaññañ — evamīvihārinī — evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasam̄harati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhunīyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: pañcannam̄ orambhāgīyānam̄ samyojanānam̄ parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamīlā . . . evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasam̄harati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhunīyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam̄ samyojanānāu parikkhayā rāgadosamohānam̄ tanuttā sakadāgāminī. sakid - eva imam̄ lokam̄ āgantvā dukkhass' antam̄ karissatīti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamīlā . . . evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasam̄harati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhunīyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyāna

ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussava-sutā vā: evaṁsilā . . . evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato. so Bhagavatā byākato: pañcannām orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā ti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo so āyasmā ahosi iti pi, evaṁdhammo — pe — evaṁpaññō — evaṁvihāri — evam vimutto so āyasmā ahosi iti pīti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇṇām sāmām parikkhayā rāgadosaṁhānam tanuttā sakadāgāmī. sakid - eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissatīti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo . . . evam vimutto so āyasmā ahosi iti pīti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇṇām samyojanānam parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano ti. So kho pan' assa āyasmā sāmām diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evaṁsilo . . . evam vimutto so āyasmā ahosi iti pīti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā upāsikā suṇāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākata: pañcannām orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyini anāvattidhammā tasmā lokā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evaṁsilā sā bhaginī ahosi iti pi. evaṁdhammā — pe — evaṁpaññā — evaṁvihārinī

— evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti. Idhānuruddhā upāsikā sunāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāminī, sakideva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissatiti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamśilā ... evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti. Idhānuruddhā upāsikā sunāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sam-bodhiparāyanā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamśilā sā bhaginī ahosi iti pi, evamdharmā sā bhaginī ahosi iti pi, evampaññā sā bhaginī ahosi iti pi. evamvihārinī sā bhaginī ahosi iti pi. evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca sīlañ - ca sutañ - ca cāgañ - ca paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti.

Iti kho Anuruddhā Tathāgato na janakuhanattham na janalapanattham na lābhasakkārasilokānisāsattham, na: iti mām jano jānātūti sāvake abbhatite kālakate upapattisu byākaroti: asu amutra upapanno, asu amutra upapanno ti. Santi ca kho Anuruddhā kulaputtā saddhā ulāravedā ulārapāmujjā. te tam sutvā tathattāya cittam upasamīharanti. Tesan - tam Anuruddhā hoti dīgharattam hitāya sukhāyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Anuruddho Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

69.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Vēluvane Kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena Gulissāni nāma bhikkhu āraññako padarasamācāro saṅghamajhe osaṭo hoti kenacid - eva karaṇiyena. Tatra kho āyasmā Sāriputto Gulissāniṁ bhikkhumi ārabbha bhikkhū āmantesi:

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārisu sagāravena bhavitabbam sappatissenā. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto sabrahmacārisu agāravo hoti appatisso tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā sabrahmacārisu agāravo appatisso ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārisu sagāravena bhavitabbam sappatissenā.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbam: iti there ca bhikkhū nānupakhajjā nisidissāmi nave ca bhikkhū na āsanena paṭibāhissāmīti. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto na āsanakusalo hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā abhisamācārikam - pi dhammamā na jānāti ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo na divā paṭikkamitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto atikālena gāmam pavisati divā paṭikkamati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā atikālena gāmam pavisati divā paṭikkamati ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo na divā paṭikkamitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena na pure-

bhāttam pacchābhāttam kulesu cārittam āpajjitatbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto purebhāttam pacchābhāttam kulesu cārittam āpajjati tassa bhavanti vattāro: ayam nūn' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe seri-vihārena viharato vikālacariyā bahulikatā, tam-enam saṅghagatam - pi samudācarati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena na purebhāttam pacchābhāttam kulesu cārittam āpajjitatbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto uddhato hoti capalo tassa bhavanti vattāro: idam nūn' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe seri-vihārena viharato uddhaccam cāpalyam bahulikatam, tam-enam saṅghagatam - pi samudācarati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bbikkhunā s. s. viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena amukharena bhavitabbam avikinñavācena. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto mukharo hoti vikinñavāco tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā mukharo vikinñavāco ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena amukharena bhavitabbam avikinñavācena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena suvacena bhavitabbam kalyāñamittena. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto dubbaco hoti pāpamitto tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā dubbaco pāpamitto ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena suvacena bhavitabbam kalyāñamittena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu indriyesu aguttadvāro hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam-

āyasmā indriyesu aguttadvāro ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu bhojane amattaññū hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā bhojane amattaññū ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā jāgariyām anuyuttena bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu jāgariyām apanuyutto hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā jāgariyām anuyutto ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā jāgariyām anuyuttena bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā āraddhaviriyena bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu kusīto hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā kusīto ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā āraddhaviriyena bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā upaṭṭhitasatinā bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu muṭṭhassati hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā muṭṭhassati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā upaṭṭhitasatinā bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā samāhitena bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu asamāhito hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā asamāhito ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā samāhitena bhavitaññabam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā paññāvatā bhavitaññabam. Sace āvuso āraññako bhikkhu duppañño hoti tassa bhavanti

vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā dappañño ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā paññāvata bhavitabbām.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karañyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum abhidhamme abhivinaye pañham puechitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu abhidhamme abhivinaye pañham puṭho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā abhidhamme abhivinaye pañham puṭho na sampāyati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karañyo.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karañyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham puechitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham puṭho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham puṭho na sampāyati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karañyo.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karañyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum uttarimanussadhamme pañham puechitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu uttarimanussadhamme pañham puṭho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā yassa p' atthāya pabbajito tam p' attham na jānāti ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karañyo ti.

Evam vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantaṁ Sāriputtam etad - avoca: Āraññaken' eva nu kho āvuso Sāriputta bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā udāhu

gāmantavihārinā pīti. — Āraññakenāpi kho āvuso Moggal-lāna bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā, pag-eva gāmantavihārinā ti.

GULISSĀNISUTTANTAM NAVAMAM.

70.

Evam-me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kāsīsu cārikam carati mahatā bhikkhusaṅghena saddhim. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Aham kho bhikkhave aññatr' eva rattibhojanā bhuñjāmi, aññatra kho panāhāni bhikkhave rattibhojanā bhuñjamāno appābādhatañ-ca sañ-jānāmi appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsu-vihārañ-ca. Etha tumhe pi bhikkhave aññatr' eva rattibhojanā bhuñjathā, aññatra kho pana bhikkhave tumhe pi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānissatha appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsu-vihārañ-cāti. Evam-bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Atha kho Bhagavā Kāsīsu anupubbena cārikam caramāno yena Kītāgiri nāma Kāśinam nigamo tad-avasari. Tatra sudam Bhagavā Kītāgirismiñ viharati Kāśinam nigame. Tena kho pana samayena Assaji-Punabbasukā nāma bhikkhū Kītāgirismiñ āvāsikā honti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasāñkamim̄su. upasāñkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad-avocum: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati bhikkhu-saṅgho ca, aññatra kho pan' āvuso rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānanti appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsu-vihārañ-ca; etha tumhe pi āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjatha, aññatra kho pan' āvuso tumhe pi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānissatha appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsu-vihārañ-

cāti. Evam vutte Assaji-Punabbasukā bhikkhū te bhikkhū etad-avocum: Mayam kho āvuso sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle, te mayam sāyañ - c' eva bhuñjamānā pāto ca divā ca vikāle appābādhatañ - ca sañjānāma appātānkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca, te mayam kiñi sandiṭṭhikam hitvā kālikam anudhāvissāma. sāyañ - c' eva mayam bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Assaji-Punabbasuke bhikkhū saññāpetum atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad-avocum: Idha mayam bhante yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasaṅkamimha, upasaṅkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad avocumha: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati — pe — phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte bhante Assaji-Punabbasukā bhikkhū amhe etad-avocum: Mayam kho āvuso — pe — divā ca vikāle ti. Yato kho mayam bhante nāsakkhimha Assaji-Punabbasuke bhikkhū saññāpetum atha mayam etam-atham Bhagavato ārocemāti. Atha kho Bhagavā aññataram bhikkhum āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena Assaji-Punabbasuke bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetiti. Evam-bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad-avoca: Satthāyasmante āmantetiti. Evam-āvuso ti kho Assaji-Punabbasukā bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu. Ekamantam nisinne kho Assaji-Punabbasuke bhikkhū Bhagavā etad-avoca: Saccām kira bhikkhave sambahulā bhikkhū tumhe upasaṅkamitvā etad-avocum: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati bhikkhusaṅgho ca, aññatra kho pan' āvuso rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ - ca sañjānanti appātānkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca; etha tumhe pi āvuso aññatra rattibhojanā bhuñjatha, aññatra kho pan' āvuso tumhe pi rattibhojanā bhuñ-

jamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātañkatañ - ca lahuñthānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte kira bhikkhave tumhe te bhikkhū evam avacuttha: Mayam kho āvuso sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle, te mayam sāyañ - c' eva bhuñjamāna pāto ca divā ca vikāle appābādhatañ - ca sañjānāma appātañkatañ - ca lahuñthānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca, te mayam kiñ sanditthikam hitvā kālikam anudhāvissāma. sāyañ - c' eva mayam bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle ti. — Evam - bhante.

Kin - nu me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha: Yam kiñcayañ purisapuggalo patisainivedeti sukhami vā dukkhami vā adukkhamasukhami vā. tassa akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti. — No h' etam bhante. — Nanu me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha: Idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha pan' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhanti; idh' ekaccassa evarūpam dukkhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha pan' ekaccassa evarūpam dukkhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhanti; idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti. idha pan' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhantiti. — Evam - bhante.

Sādhu bhikkhave. Mayā e' etam bhikkhave aññatam abhavissa adittham aviditam asacchikatam aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantiti, evam- aham ajānanto: evarūpam sukhami vedanam pajahathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā ñātam dittham veditam sacchikatam phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā

dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantī, tasmā 'ham: evarūpam sukhami vedanam pajahathāti vadāmi. Mayā c' etam bhikkhave aññātam abhavissa adiṭṭham aviditam asacchikatam aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantī, evam - aham ajānanto: evarūpam sukhami vedanam upasampajja viharathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātām diṭṭham viditam sacchikatam phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantī, tasmā 'ham: evarūpam sukhami vedanam upasampajja viharathāti vadāmi.

Mayā c' etam bhikkhave aññātam abhavissa adiṭṭham aviditam asacchikatam aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam dukkhaiu vedanam — pe — evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantī, evam - aham ajānanto: evarūpam adukkhamasukhami vedanam pajahathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātām diṭṭham viditam sacchikatam phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhantī kusalā dhammā parihāyantī, tasmā 'ham: evarūpam adukkhamasukhami vedanam pajahathāti vadāmi. Mayā c' etam bhikkhave aññātam abhavissa adiṭṭham aviditam asacchikatam aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantī, evam - aham ajānanto: evarūpam adukkhamasukhami vedanam upasampajja viharathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātām diṭṭham viditam sacchikatam phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantī, tasmā 'ham: eva-

rūpam adukkhamasukham vedanam upasampajja viharathāti vadāmi.

Nāham bhikkhave sabbesam yeva bhikkhūnam appamādena karaṇīyan -ti vadāmi; na panāham bhikkhave sabbesam yeva bhikkhūnam na appamādena karaṇīyan -ti vadāmi. Ye te bhikkhave bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhava-sainyojanā samma -d -aññā vimuttā, tathārūpānāham bhikkhave bhikkhūnam na appamādena karaṇīyan -ti vadāmi; tañ kissa hetu: katan -tesam appamādena abhabbā te pamajjituṁ. Ye ca kho te bhikkhave bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaranī yogakkhemam patthayamānā viharanti, tathārūpānāham bhikkhave bhikkhūnam appamādena karaṇīyan -ti vadāmi, tañ kissa hetu: app -eva nām' ime āyasmanto anulomikāni senāsanāni paṭisevamānā kalyāṇamitte bhajamānā indriyāni samannānayamānā yass' atthāya kula-puttā samma -d -eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad-anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyun -ti, imam kho aham bhikkhave imesam bhikkhūnam appamāda-phalam sampassamāno appamādena karaṇīyan -ti vadāmi.

Satt' ime bhikkhave puggalā santo sanivijjamānā lokasmīm, katame satta: ubhatobhāgavimutto paññāvimutto kāya-sakkhī diṭṭhippatto saddhāvimutto dhammānusārī saddhānusārī.

Katamo ca bhikkhave puggalo ubhatobhāgavimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo ubhatobhāgavimutto. Imassa kho aham bhikkhave bhikkhuno na appamādena karaṇīyan -ti vadāmi, tañ kissa hetu: katan -tassa appamādena, abhabbo sopamajjituṁ.

Katamo ca bhikkhave puggalo paññāvimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayam vuccati bhikkhave

puggalo paññāvimutto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno na appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: katan - tassa appamādena, abhabbo so pamajjituṁ.

Katamo ca bhikkhave puggalo kāyasakkhī: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīnā honti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo kāyasakkhī. Imassa kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi. tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti, imam kho aham bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalaṁ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo diṭṭhippatto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīnā honti, Tathāgatappaveditā c' assa dhammā paññāya voditthā honti vocaritā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo diṭṭhippatto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti, imam kho aham bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalaṁ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo saddhāvimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīnā honti, Tathāgate c' assa saddhā nivitthā hoti mūlajātā patitthitā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo saddhāvimutto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni

senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti. imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo dhammānusārī: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā āsavā aparikkhiṇā honti, Tathāgatappaveditā c' assa dhammā paññāya mattaso nijjhānāni khamanti, api c' assa ime dhammā honti seyyathidam̄ saddhindriyam̄ viriyindriyam̄ satindriyam̄ samādhindriyam̄ paññindriyani. Ayam vuccati bhikkhave puggalo dhammānusārī. Imassa pi kho aham̄ bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam̄ kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti, imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo saddhānusārī: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati. paññāya c' assa disvā āsavā aparikkhiṇā honti, Tathāgate c' assa saddhāmattam̄ hoti pemamattam̄, api c' assa ime dhammā honti seyyathidam̄ saddhindriyani viriyindriyam̄ satindriyam̄ samādhindriyam̄ paññindriyam̄. Ayam vuccati bhikkhave puggalo saddhānusārī. Imassa pi kho aham̄ bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam̄ kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram̄ brahmačariyapariyosānaṁ ditthe va dhamme sayam̄ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti, imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

— Nāham̄ bhikkhave ādiken' eva aññārādhanam̄ vadāmi, api ca bhikkhave anupubbāsikkhā anupubbakiriyā anupubbā-

paṭipadā aññārādhanā hoti. Kathañ - ca bhikkhave anupubbabasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā aññārādhanā hoti: Idha bhikkhave saddhājāto upasañkamati. upasañkamanto payirupāsati. payirupāsanto sotām odahati. ohitasoto dhammām suñāti. sutvā dhammām dhāreti. dhatānam dhammānam atthām upaparikkhati. atthām upaparikkhato dhammā nijjhānam khamanti. dhammanijjhānakhantiyā sati chando jāyati. chandajāto ussabhati. ussahitvā tuleti. tulayitvā padahati. pahitatto samāno kāyena c' eva paramām saccam sacchikaroti paññāya ca nañā ativijjha passati. Sā pi nāma bhikkhave saddhā nāhosī. tam - pi nāma bhikkhave upasañkamanām nāhosī. sā pi nāma bhikkhave payirupāsanā nāhosī. tam - pi nāma bhikkhave sotāvadhānam nāhosī. tam - pi nāma bhikkhave dhammasavanam nāhosī. sā pi nāma bhikkhave dhamma-dhāraṇā nāhosī. sā pi nāma bhikkhave atthūpaparikkhā nāhosī. sā pi nāma bhikkhave dhammanijjhānakhanti nāhosī. so pi nāma bhikkhave chando nāhosī. so pi nāma bhikkhave ussāho nāhosī. sā pi nāma bhikkhave tulanā nāhosī. tam - pi nāma bhikkhave padhānam nāhosī. Vippatipannā 'ttha bhikkhave. micchāpaṭipannā 'ttha bhikkhave. Kiva dūre v'ime bhikkhave moghapurisā apakkantā imasmā dhamma-vinayā.

Atthi bhikkhave catuppadañc veyyākaraṇam yass' uddit-
thassa viññū puriso nacirass' eva paññāy' atthām ājāneyya. Uddisissāmi vo bhikkhave. ājānissatha mētan - ti. — Ke ca mayām bhante ke ca dhammassa aññātāro ti. — Yo pi so bhikkhave satthā āmisagaru āmisadāyādo āmisehi saṁsaṭṭho viharati. tassa p' ayam evarūpi pañopapañavidhā na upeti: evañ - ca no assa atha nañā kareyyāma, na ca no ev' assa na nañā kareyyāmāti; kim - pana bhikkhave yañ Tathāgato sabbaso āmisehi visamisaṭṭho viharati. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyoḡāya vattato ayam - anudhammo hoti: satthā Bhagavā, sāvakō 'ham - asmi; jānāti Bhagavā, nāham jānāmīti. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyoḡāya vattato rumhaniyam satthu sāsanām hoti ojavantam. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane

pariyogāya vattato ayam - anudhammo hoti: kāmamī taco ca nahāru ca aṭṭhī ca avassisatu, sarīre upasussatu maṁsa-lohitam, yan - tam purisatthāmena purisaviriyena purisaparakkamena patabbāni na tam apāpuṇītvā viriyassa santhānam bhavissatiti. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyogāya vattato dvinnam phalānam aññataram phalam pāṭikankham: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādise anāgāmitā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

KŪTĀGIRISUTTANTAM DASAMAM.

BHIKKUVAGGO DUTIYO.

71.

Evam - me sutam. Ekan samayam Bhagavā Vesāliyam viharati Mahāvane Kūṭagārasālāyam. Tena kho pana samayena Vacchagotto paribbājako Ekapuṇḍarīke paribbājakārāme paṭivasati. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā patta-civaram ādāya Vesālim piṇḍāya pāvisi. Atha kho Bhagavato etadahosi: Atippago kho tāva Vesāliyam piṇḍāya caritum, yan-nūnāham yena Ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena Vacchagotto paribbājako ten' upasankameyyan - ti. Atha kho Bhagavā yena Ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena Vacchagotto paribbājako ten' upasankami. Addasā kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam dūrato va āgacchantam, disvāna Bhagavantam etad - avoca: Etu kho bhante Bhagavā, sāgataṁ bhante Bhagavato, cirassam kho bhante Bhagavā imam pariyāyam - akāsi yadidam idh' āgamanāya, nisidatu bhante Bhagavā, idam - āsanam paññattan - ti. Nisidi Bhagavā paññatte āsane, Vacchagotto pi kho paribbājako aññā-

taraṁ nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etad-avoca:

Sutam mētaṁ bhante: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam īñānadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam īñānadassanam paccupaṭṭhitanti. Ye te bhante evam-āhaṁsu: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam īñānadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam īñānadassanam paccupaṭṭhitanti. kacci te bhante Bhagavato vuttavādino na ca Bhagavantam abhūtena abbhācikkhanti dhammassa cānudhammam byākaronti. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgacchatiti. — Ye te Vaccha evam-āhaṁsu: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam īñānadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam īñānadassanam paccupaṭṭhitanti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana man-te asatā abhūtenāti.

Katham byākaramānā pana mayam bhante vuttavādino c' eva Bhagavato assāma na ca Bhagavantam abhūtena abbhācikkheyāma dhammassa cānudhammam byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgaccheyyāti. — Tevijo samaṇo Gotamo ti kho Vaccha byākaramāno vuttavādī c' eva me assa na ca maiṁ abhūtena abbhācikkheyā dhammassa cānudhammam byākareyyā, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgaccheyyā. Aham hi Vaccha yāvad-e ākañkhāmi anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi, seyyathidam ekam-pi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāraṁ sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. Aham hi Vaccha yāvad-e ākañkhāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate — pe — yathākammūpāge satte pajānāmi. Aham hi Vaccha āsavānam khayā anāsavam ceto-vimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. Tevijo samaṇo Gotamo

ti kho Vaccha byākaramāno vuttavādī c' eva me assa na ca mām abhūtena abbhācikkheyya dhammassa cānudhammam byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṁ ṭhānam āgaccheyyāti.

Evam vutte Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etad-avoca: Atthi nu kho bho Gotama koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Na - tthi kho Vaccha koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Atthi pana bho Gotama koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā saggūpago ti. — Na kho Vaccha ekani yeva sataṁ na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā saggūpaga ti. — Atthi nu kho bho Gotama koci ājivako kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Na - tthi kho Vaccha koci ājivako kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Atthi pana bho Gotama koci ājivako kāyassa bhedā saggūpago ti. — Ito kho so Vaccha ekanavuto kappo yamahām anussarāmi, nābhijānāmi kañci ājivakam saggūpagam aññatra ekena, so p' āsi kammasvādī kiriya vādī ti. — Evam sante bho Gotama suññam adun-tithāyatanaṁ antamaso saggūpagena pīti. — Evam sante Vaccha suññam adun-tithāyatanaṁ antamaso saggūpagena pīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Vacchagotto paribbājako Bhagavato bhāsitam abinanditi.

TEVIJJA-VACCHAGOTTASUTTANTAM PATHAMAM.

72.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Vacchagotto paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami,

upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantaṁ nisīdi. Ekamantaṁ nisinno kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantaṁ etad - avoca:

Kin - nu kho bho Gotama: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavani Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: antavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: antavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: anantavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: anantavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: tam jīvam tam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: tam jīvam tam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: aññam jīvam aññam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: aññam jīvam aññam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamādiṭṭhi: na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamādiṭṭhi bhavam Gotamo

ti. — Na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamdiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti.

Kin - nu kho bho Gotama: sassato loko. idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamdiṭṭhi samaṇo Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bho Gotama: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamdiṭṭhi samaṇo Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi — pe —. Kin - nu kho bho Gotama: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamdiṭṭhi samaṇo Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bho Gotama: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamdiṭṭhi samaṇo Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamdiṭṭhi: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bhavam Gotamo ādīnavam sampassamāno evam imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato ti.

Sassato loko ti kho Vaccha diṭṭhigatam - etam diṭṭhi - gahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisamyojanam, sadukkham savighātai saupāyāsam sapariṭṭham, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. Asassato loko ti kho Vaccha — pe — antarā loko ti kho Vaccha — anantarā loko ti kho Vaccha — tam jivam tam sarirān - ti kho Vaccha — aññam jivam aññam sarirān - ti kho Vaccha — hoti tathāgato param - maraṇā ti kho

Vaccha — na hoti tathāgato param - maraṇā ti kho Vaccha — hoti ca na ca hoti tathāgato param - maraṇā ti kho Vaccha — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā ti kho Vaccha diṭṭhigatam - etaṁ diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisamyojanam, sadukkhaṁ savighātam saupāyāsām sapariṭṭāham, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. Imāni kho aham Vaccha ādīnavām sampassamāno evam imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato ti. — Atthi pana bhoto Gotamassa kiñci diṭṭhigatan - ti. — Diṭṭhigatan - ti kho Vaccha apanitam - etaṁ Tathāgatassu. Diṭṭham h' etam Vaccha Tathāgatena: iti rūpam. iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthagamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthagamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthagamo; iti sañkhārā, iti sañkhārānam samudayo, iti sañkhārānam atthagamo; iti viññānam, iti viññānassa samudayo, iti viññānassa atthagamo ti. Tasma Tathāgato sabbamaññitānam sabbamathitānam sabba-ahimikāra-mamimikāra-mānānusayānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anupādā vimutto ti vadāmīti.

Evam vimuttacitto pana bho Gotama bhikkhu kubhī upapajjatīti. — Upapajjatīti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama na upapajjatīti. — Na upapajjatīti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama upapajjati ca na ca upapajjatīti. — Upapajjati ca na ca upapajjatīti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama n' eva upapajjati na na upapajjatīti. — N' eva upapajjati na na upapajjatīti kho Vaccha na upeti.

Evam vimuttacitto pana bho Gotama bhikkhu kubhī upapajjatīti iti puṭṭho samāno: upapajjatīti kho Vaccha na upeti vadesi. Tena hi bho Gotama na upapajjatīti iti puṭṭho samāno: na upapajjatīti kho Vaccha na upeti vadesi. Tena hi bho Gotama upapajjati ca na ca upapajjatīti iti puṭṭho samāno: upapajjati ca na ca upapajjatīti kho Vaccha na upeti vadesi. Tena hi bho Gotama n' eva upapajjati na na upapajjatīti iti puṭṭho samāno: n' eva upapajjati na

na upapajjatiti kho Vaccha na upetiti vadesi. Etthāham bho Gotama aññānam - āpādim, etha sammolam - āpādim, yā pi me esā bhoto Gotamassa purimena kathāsallāpēna ahu pasādamattā sā pi me etarali antarahitā ti.

Alam hi te Vaccha aññāya alam sammohāya. Gambhīro h' ayam Vaccha dhammo duddaso duranubodho santo pañito atakkāvacaro nipoṇo pañditavedaniyo, so tayā dujjāno aññadīṭhikena aññākhantikena aññārucikena aññātrayogena aññāthācariyakena. Tena hi Vaccha tam yev' etha paṭi-pucchissāmi, yathā te khameyya tathā nañ byākareyyāsi. Tam kim - maññasi Vaccha: sace te purato aggi jaleyya jāneyyāsi tvam: ayam me purato aggi jalatiti. — Sace me bho Gotama purato aggi jaleyya jāneyyāham: ayam me purato aggi jalatiti. — Sace pana tam Vaccha evam puccheyya: yo te ayam purato aggi jalati ayam aggi kim paṭicca jalatiti, evam puttho tvam Vaccha kinti byākareyyāsiti. — Sace mam bho Gotama evam puccheyya: yo te ayam purato aggi jalati ayam aggi kim paṭicca jalatiti, evam puttho aham bho Gotama evam byākareyyam: yo me ayam purato aggi jalati ayam aggi tiñakatthupādānam paṭicca jalatiti. — Sace te Vaccha purato so aggi nibbāyeyya jāneyyāsi tvam: ayam me purato aggi nibbuto ti. — Sace me bho Gotama purato so aggi nibbāyeyya jāneyyāham: ayam me purato aggi nibbuto ti. — Sace pana tam Vaccha evam puccheyya: yo te ayam purato aggi nibbuto so aggi ito katamam disam gato, purathimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhiṇam vā ti. evam puttho tvam Vaccha kinti byākareyyāsiti. — Na upeti bho Gotama. Yam hi so bho Gotama aggi tiñakatthupādānam paṭicca ajali, tassa ca pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhārā nibbuto t' eva sañkham gacchatiti.

Evam - eva kho Vaccha yena rūpena tathāgatam paññā-payamāno paññāpeyya tam rūpam tathāgatassa pahinam uccinnamūlam tālāvatthukataam anabhāvakataam āyatim anuppādadhammam; rūpasañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatiti na upeti, na upapajjatiti na upeti,

upapajjati ca na ca upapajjatiti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatiti na upeti. Yāya vedanāya tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya sā vedanā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; vedanāsañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatiti na upeti, na upapajjatiti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatiti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatiti na upeti. Yāya saññāya tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya sā saññā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; saññāsañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo... n' eva upapajjati na na upapajjatiti na upeti. Yehi sañkhārehi tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya te sañkhārā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; sañkhārasañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo... n' eva upapajjati na na upapajjatiti na upeti. Yena viññāṇena tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya tam viññāṇam tathāgatassa pahīnam ucchinnamūlam tālāvatthukatam anabhāvakatam āyatim anuppādadharmam; viññāṇasañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato. gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatiti na upeti, na upapajjatiti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatiti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatiti na upetiti.

Evaṁ vutte Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etadavoca: Seyyathā pi bho Gotama gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahā sālarakkho, tassa aniccatā sākhāpalāsam palujjeyya, tacapapaṭikā palujjeyyam, pheggū palujjeyya, so aparena samayena apagatasākhāpalāso apagatatacapapaṭiko apagataphegguko suddho assa sāre patiṭṭhito, evam-ev' idam bhoto Gotamassa pāvacanam apagatasākhāpalāsam apagatacapapaṭikam apagatapheggukam suddham sāre patiṭṭhitam. Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre

vā telapajjotam̄ dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham̄ bhavantam̄ Gotamañ sarañam̄ gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam̄ - mām̄ bhavam̄ Gotamo dhāretu ajjatagge pāñupetam̄ sarañagatan - ti.

AGGI-VACCHAGOTTASUTTANTAM̄ DUTIYAM̄.

73.

Evam - me sutam̄. Ekañ samayam̄ Bhagavā Rājagahe viharati Veļuvane Kalandakanivāpe. Atha kho Vacchagotto paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiñ sammodi, sammodanīyam̄ katham̄ sārāñiyam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisīdi. Ekamantam̄ nisinno kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam̄ etad - avoca: Dīgha-rattāham̄ bhotā Gotamena sahakathi. Sādhu me bhavam̄ Gotamo saṅkhittena kusalākusalam̄ desetūti. — Saṅkhittena pi kho te aham̄ Vaccha kusalākusalam̄ deseyyam̄, vitthārena pi kho te aham̄ Vaccha kusalākusalam̄ deseyyam̄, api ca te aham̄ Vaccha saṅkhittena kusalākusalam̄ desessāmi, tam̄ suñāhi sādhukam̄ manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam̄ bho ti kho Vacchagotto paribbājako Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Lobho kho Vaccha akusalam̄, alobho kusalam̄. Doso kho Vaccha akusalam̄, adoso kusalam̄. Moho kho Vaccha akusalam̄, amoho kusalam̄. Iti kho Vaccha ime tayo dhammā akusalā, tayo dhammā kusalā. Pāñātipāto kho Vaccha akusalam̄, pāñātipātā veramañī kusalam̄. Adinnā-dānam̄ kho Vaccha akusalam̄, adinnādānā veramañī kusalam̄. Kāmesu micchācāro kho Vaccha akusalam̄, kāmesu micchācārā veramañī kusalam̄. Musāvādo kho Vaccha akusalam̄, musāvādā veramañī kusalam̄. Pisūñā vācā kho Vaccha

akusalam, pisuṇāya vācāya veramaṇi kusalam. Pharusā vācā kho Vaccha akusalam, pharusāya vācāya veramaṇi kusalam. Samphappalāpo kho Vaccha akusalam, samphappalāpā veramaṇi kusalam. Abhijjhā klio Vaccha akusalam. anabhijjhā kusalam. Byāpādo kho Vaccha akusalam. abyāpādo kusalam. Micchādiṭṭhi kho Vaccha akusalam. sammādiṭṭhi kusalam. Iti kho Vaccha imē dasa dhammā akusalā. dasa dhammā kusalā. Yato kho Vaccha bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppāda-dhammā, so hoti bhikkhu arahaṇi khīṇāsavo vusitavā kata-karaṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīpabhava-samyojano samma - d - aññā vimutto ti.

Tiṭṭhatu bhavaṇi Gotamo. attbi pana bphoto Gotamassa ekabhikkhu pi sāvako āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatiti. — Na kho Vaccha ekam yeva satam na dve satāni na tīni satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho bhiyyo va ye bhikkhū mama sāvakā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā viharantiti. — Tiṭṭhatu bhavaṇi Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, atthi pana bphoto Gotamassa ekabhikkhuni pi sāvikā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatiti. — Na kho Vaccha ekam yeva satam na dve satāni na tīni satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho bhiyyo va yā bhikkhuniyo mama sāvikā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantiti. — Tiṭṭhatu bhavaṇi Gotamo. tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, atthi pana bphoto Gotamassa ekupāsako pi sāvako gihī odātavasano brahmacārī pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā ti. — Na kho Vaccha ekam yeva satam... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasāna brahmacārino pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam

parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Tiṭṭhatu bhavam Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, atthi pana bhoto Gotamassa ekupāsako pi sāvako gihī odātavasano kāmabhogī sāsanakaro ovādapatikaro tiṇṇaviciκiccho vigatakathāmīkatho vesārajjappatto aparap-paccayo satthusāsane viharatīti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satāṁ... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā kāmabhogino sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇaviciκicchā vigatakathāmīkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharantīti. — Tiṭṭhatu bhavam Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, atthi pana bhoto Gotamassa ekupāsikā pi sāvikā gihī odātavasanā brahmacārīni pañcannamī orambhāgīyānamī samyojanānamī parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyini anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satāṁ... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va yā upāsikā mama sāvikā gihī odātavasanā brahmacārīniyo pañcannamī orambhāgīyānamī samyojanānamī parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyiniyo anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Tiṭṭhatu bhavam Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, tiṭṭhantu upāsikā gihī odātavasanā brahmacārīniyo, atthi pana bhoto Gotamassa ekupāsikā pi sāvikā gihī odātavasanā kāmabhoginī sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇaviciκicchā vigatakathāmīkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharatīti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satāṁ na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va yā upāsikā mama sāvikā gihī odātavasanā kāmabhoginīyo sāsanakarā ovāda-

tiṇṇaviciκicchā vigatakathāmīkathā vesārajjappattā

abhvim̄su, evam- idam brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhvissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā, evam- idam brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhvissa bhikkhū ca ārādhakā abhvim̄su, no ca kho bhikkhuniyo ārādhikā abhvim̄su, evam- idam brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhvissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā, evam- idam brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhvissa bhikkhū ca ārādhakā abhvim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhvim̄su, no ca kbo upāsakā gihī odātavasānā brahmācārino ārādhakā abhvim̄su, evam- idam brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhvissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasānā brahmācārino ārādhakā, evam- idam brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhvissa bhikkhū ca ārādhakā abhvim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhvim̄su upāsakā ca gihī odātavasānā brahmācārino ārādhakā abhvim̄su, no ca kho upāsakā gihī odātavasānā kāmabhogino ārādhakā abhvim̄su, evam- idam brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhvissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasānā brahmācārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasānā kāmabhogino ārādhakā, evam- idam brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhvissa bhikkhū ca ārādhakā abhvim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhvim̄su upāsakā ca gihī odātavasānā brahmācārino ārādhakā abhvim̄su upasakā ca gihī odātavasānā kāmabhogino ārādhakā abhvim̄su, no ca kho upāsikā gihī odātavasānā

brahmacāriniyo ārādhikā abhavim̄su. evam - idam brahmacariyām apariपūram abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam dhammam bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihī odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā, evam - idam brahmacariyām paripūram ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam dhammam bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhikkhū ca ārādhakā abhavim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavim̄su upāsikā ca gihī odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā abhavim̄su, no ca kho upāsikā gihī odātavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā abhavim̄su, evam - idam brahmacariyām apariपūram abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam dhammam bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihī odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā upāsikā ca gihī odātavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā, evam - idam brahmacariyām paripūram ten' aṅgena.

Seyyathā pi bho Gotama Gaṅgā nadī samuddaninnā samuddaponā samuddapabbhārā samuddam āhacca titthati. evam - evāyam bphoto Gotamassa parisā sagahaṭṭhapabbajitā nibbānaninnā nibbānaponā nibbānapabbhārā nibbānam āhacca titthati. Abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitaṁ vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntī, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam sarapam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Labheyyāham bphoto Gotamassa santike pabbajjaṁ, labheyyam upasampadan-

ti. — Yo kho Vaccha aññatitthiyapubbo imasmim dhamma-vinaye ākañkhati pabbajjām ākañkhati upasampadām, so cattāro māse parivasati, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhu-bhāvāya; api ca m' ettha puggalavemattatā viditā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhamma-vinaye ākañkhantā pabbajjām ākañkhantā upasampadām cattāro māse parivasanti, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi, catunnam mām vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādantu bhikkhu-bhāvāyāti. Alattha kho Vacchagotto paribbājako Bhagavato santike pabbajjām alattha upasampadām.

Acirūpasampanno kho pan' āyasmā Vacchagotto addhamā-sūpasampanno yena Bhagavā ten' upasañkami, upasañkamitvā Bhagavantaṁ abhivādetvā ekamantam niśidi. Ekamantam niśiuno kho āyasmā Vacchagotto Bhagavantaṁ etad - avoca: Yāvatakan bhante sekhena nāpena sekhāya vijjāya patabbam anuppattam tam mayā, uttarim me Bhagavā dhammam desetūti. — Tena hi tvam Vaccha dve dhamme uttarim bhāvehi, samathañ - ca vipassanañ - ca. Ime kho te Vaccha dve dhammā uttarim bhāvitā, samatho ca vipassanā ca, anekadhātupāṭīvedhāya sanivattissanti.

So tvam Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: anekavihitam iddhibidham paccanubhavyayam, eko pi hutvā bahudhā assam, bahudhā pi hutvā eko assam. āvibhāvām tirobhāvām tirokuddam tiropākāram tiropabbataṁ asajjamāno gaccheyyam seyyathā pi ākāse, paṭhaviyā pi unmujjanimujjam kareyyam seyyathā pi udake, udake pi abhijjamāne gaccheyyam seyyathā pi paṭhaviyam, ākāse pi pallankena kameyyam seyyathā pi pakkhī sakuṇo, ime pi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāñinā parimaseyyam parimajjeyyam, yāva Brahmalokā pi kāyena vasam vatteyyan - ti, tatra tatr' eva sakkhibabbataṁ pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvam Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: dibbāya sota-

dhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suneyyam, dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike cāti, tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad-e ākañkhissasi: parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajāneyyam, sarāgam vā cittam sarāgam cittam-ti pajāneyyam, vitarāgam vā cittam vitarāgam cittam-ti pajāneyyam, sadosam vā cittam sadosam cittam-ti pajāneyyam, vītadosam vā cittam vītadosam cittam-ti pajāneyyam, samoham vā cittam samoham cittam-ti pajāneyyam, vītamoham vā cittam vītamoham cittam-ti pajāneyyam, sañkhittam vā cittam sañkhittam cittam-ti pajāneyyam, vikkhittam vā cittam vikkhittam cittam-ti pajāneyyam, mahaggatam vā cittam mahaggatam cittam-ti pajāneyyam, añahaggatam vā cittam amahaggatam cittam-ti pajāneyyam, sauttaram vā cittam sauttaram cittam-ti pajāneyyam, anuttaram vā cittam anuttaram cittam-ti pajāneyyam, samāhitam vā cittam samāhitam cittam-ti pajāneyyam, asamāhitam vā cittam asamāhitam cittam-ti pajāneyyam, vimuttam vā cittam vimuttam cittam-ti pajāneyyam, avimuttam vā cittam avimuttam cittam-ti pajāneyyan-ti. tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad-e ākañkhissasi: anekavihitam pubbenivāsam anussareyyam, seyyathidaṁ ekam-pi jātiṁ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatini-pi jātiyo tiṁsam-pi jātiyo cattāri-sam-pi jātiyo paññāsam-pi jātiyo jātisatam-pi jātisahassam-pi jātisatasahassam-pi aneke pi sañvāṭṭakappe aneke pi vīvaṭṭakappe aneke pi sañvāṭṭavīvaṭṭakappe: amutr' āśin evaīnnāmo evaīngotto evaīnvaṇṇo evamāhāro evam sukha-dukkhapaṭisamvēdi evamāyupariyanto; so tato cuto amutra uppādim, tatra p' āśin evaīnnāmo evaīngotto evaīnvaṇṇo evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvēdi evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno ti, iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyyan-ti. tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad - e ākaṅkhissasi: dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṁ cavaniāne upapajjamāne, hīne paṇīte suvaṇṇe duhbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṁ: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vacīduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānaṁ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa hhedā param - maraṇā apāyaṁ duggatiṁ vinipātām nirayaṁ upapannā, ime vā pana hhonto sattā kāyasucaritenā samannāgatā vacīsucaritenā samannāgatā manusucaritenā samannāgatā ariyānaṁ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatiṁ saggam lokam upapannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṁ cavamāne upapajjamāne, hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan - ti, tatra tatr' eva sakkhibhabbataṁ pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad - e ākaṅkhissasi: āsavānām khayā anāsavaṁ cetovimuttiṁ paññāvimuttiṁ diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyanti, tatra tatr' eva sakkhibhabbataṁ pāpuṇissasi sati sati āyatane ti.

Atha kho āyasmā Vacchagotto Bhagavato bhāsitām abhinanditvā anumoditvā utṭhāyā āsanā Bhagavantam ahīvādetvā padakkhiṇam kātā pakkāmi. Atha kho āyasmā Vacchagotto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirass' eva yass' attāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmācariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīnā jāti, vusitam hrahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparaṁ itthattāyāti ahbhāññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Vacchagotto arahataṁ ahosi.

Tena kho pana samayena samhāhulā bhikkhū Bhagavantam dassanāya gacchanti. Addasā kho āyasmā Vacchagotto te bhikkhū dūrato va gacchante, disvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad-

avoca: Handa kahāni pana tumhe āyasmanto gacchathāti. — Bhagavantam kho mayam āvuso dassanāya gacchāmāti. — Tena h' āyasinanto mama vacanena Bhagavato pāde sirasā vandatha: Vacchagotto bhante bhikkhu Bhagavato pāde sirasā vandati evañ - ca vadeti: paricīṇo me Bhagavā, paricīṇo me Sugato ti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Vacchagottassa paccassosum. Atha kho te bhikkhū yena Bhagavā ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Āyasmā bhante Vacchagotto Bhagavato pāde sirasā vandati evañ - ca vadeti: paricīṇo me Bhagavā, paricīṇo me Sugato ti. — Pubbe va me bhikkhave Vacchagotto bhikkhu cetasā ceto paricca vidito: tevijjo Vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo ti. Devatā pi me etam - attham ārocesum: tevijjo bhante Vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

MAHĀ-VACCHAGOTTASUTTANTAM TATIYAM.

74.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūṭe Sūkarakhataśyām. Atha kho Dīghanakho paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyaṁ kathaṁ sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. Ekamantam ṭhito kho Dīghanakho paribbājako Bhagavantam etad - avoca:; Aham hū bho Gotama evamvādī evamdiṭṭhi: sabbam me na khamatiti. — Yā pi kho te esā Aggivessana diṭṭhi: sabbam me na khamatiti, esā pi te diṭṭhi na khamatiti. — Esā ce me bho Gotama diṭṭhi khameyya tam p' assa tādisam - eva, tam p'

assa tādisam - evāti. — Ato kho te Aggivessana bahūhi bahutarā lokasmim ye evam - āhamsu: tam p' assa tādisam - eva, tam p' assa tādisam - evāti, te tañ - c' eva diṭṭhim na ppajahanti aññañ - ca diṭṭhim upādiyanti. Ato kho te Aggivessana tanūhi tanutarā lokasmim ye evam - āhamsu: tam p' assa tādisam - eva, tam p' assa tādisam - evāti, te tañ - c' eva diṭṭhim pajahanti aññañ - ca diṭṭhim na upādiyanti.

Sant' Aggivessana eke samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti. Sant' Aggivessana eke samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me na khamatiti. Sant' Aggivessana eke samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. Tatr' Aggivessana ye te samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti, tesam - ayam diṭṭhi sārāgāya santike samyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike. Tatr' Aggivessana ye te samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me na khamatiti, tesam - ayam diṭṭhi asārāgāya santike asaniyogāya santike anabhinandanāya santike anajhosānāya santike anupādānāya santike ti. Evam vutte Dīghanakho paribbājako Bhagavantam etad - avoca: Ukkamisati me bhavam Gotamo diṭṭhigataam. samukkamisati me bhavam Gotamuo diṭṭhigatan - ti. — Tatr' Aggivessana ye te samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. yā hi kho nesam khamati sā 'yam diṭṭhi sārāgāya santike samyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike, yā hi kho nesam na khamati sā 'yam diṭṭhi asārāgāya santike asam - yogāya santike anabhinandanāya santike anajhosānāya santike anupādānāya santike.

Tatr' Aggivessana ye te samanabrāhmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti, tattha viññū puriso iti paṭisancikkhati: Yā kho me ayam diṭṭhi: sabbam me khamatiti, imāñ - ce ahāñ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam. mogham - aññan - ti, dvīhi me assa viggaho. yo cāyam samāṇo vā brāhmaṇo vā evam -

vādī evaniditthi: sabbam me na khamatiti, yo cāyam samāno vā brāhmaṇo vā evamvādī evamditthi: ekaccam me khamati. ekaccam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhim pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti. evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti. Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamditthino: sabbam me na khamatiti, tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Yā kho me ayañ diṭṭhi: sabbam me na khamatiti, imañ - ce ahañ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. dvīhi me assa viggaho, yo cāyam samāno vā brāhmaṇo vā evamvādī evamditthi: sabbam me khamatiti, yo cāyam samāno vā brāhmaṇo vā evamvādī evamditthi: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo. vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhinām pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti. evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti. Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamditthino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Yā kho me ayañ diṭṭhi: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti, imañ - ce ahañ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. dvīhi me assa viggaho, yo cāyam samāno vā brāhmaṇo vā evamvādī evamditthi: sabbam me khamatiti, yo cāyam samāno vā brāhmaṇo vā evamvādī evamditthi: sabbam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhim pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti, evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti.

Ayām kho pan' Aggivessana kāyo rūpī cātummahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpaeayo anieccucchādana-parimaddana-bhedana-viddhāmsanadhammo anieccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassitabbo. Tass' imām kāyām anieccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassato yo kāyas-mim kāyachando kāyasneho kāyanvayatā sā pabiyati.

Tisso kho imā Aggivessana vedanā: sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā. Yasmim Aggivessana samaye sukhami vedanānī vedeti n' eva tasmim samaye dukkhami vedanām vedeti na adukkhamasukhami vedanānī vedeti, sukhami yeva tasmim samaye vedanām vedeti. Yasmim Aggivessana samaye dukkhami vedanām vedeti, n' eva tasmim samaye sukhami vedanām vedeti na adukkhamasukhami vedanām vedeti, dukkhami yeva tasmim samaye vedanām vedeti. Yasmim Aggivessana samaye adukkhamasukhami vedanām vedeti, n' eva tasmim samaye sukhami vedanām vedeti na dukkhami vedanām vedeti, adukkhamasukhami yeva tasmim samaye vedanām vedeti. Sukhā pi kho Aggivessana vedanā aniccā sañkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Dukkhā pi kho Aggivessana vedanā aniccā sañkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Adukkhamasukhā pi kho Aggivessana vedanā aniccā sañkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Evam passam Aggivessana sutavā ariyasāvako sukhāya pi vedanāya nibbindati, dukkhāya pi vedanāya nibbindati, adukkhamasukhāya pi vedanāya nibbindati, nibbindamī virajjati, virāgā vimuceati, vimuttasmiṁ vimuttam-iti nāñam hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katanī karaṇiyam nāparami itthattāyāti pajānāti. Evam vimuttacitto kho Aggivessana bhikkhu na kenaci samvadati na kenaci vivadati, yañ-ca loke vuttam tena voharati aparāmasan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Sāriputto Bhagavato

pitthito thito hoti Bhagavantam vijamāno. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etad-ahosi: Tesam tesam kira no Bhagavā dhammānam abhiññā pahānam-āha, tesam tesam kira no Sugato dhammānam abhiññā paṭinissaggam-āhāti. Itih' idam āyasmato Sāriputtassa paṭisañcikkhato anupādāya āsavehi cittam vimucci. Dīghanakkassa pana paribbājakassa virajam vītamalam dhammacakkhum udapādi: yam kiñci samudayadhamman sabban-tam nirodhadhamman-ti. Atha kho Dīghanakho paribbājako ditthadhammo pattadhammo vidi-dhammo pariyogālhadhammo tiṇṇaviciκiccho vigatakathām-kaṭho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatam vā ukkujjeyya, paṭicchannai vā vivareyya, mūlhassa vā maggāmācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntī, evam-evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamani saraṇam gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. Upāsakam-mam bhavam Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan-ti.

DĪGHANAKHASUTTANTAM CATUTTHAM.

75.

Evam-me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kurusu viharati—Kammāssadhamman-nāma Kurūnam nigamo—Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasantharake. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram ādāya Kammāssadhammam pindāya pāvisi, Kammāssadhamme pindāya caritvā pacchābhettam piṇḍapātapaṭikkanto yen' aññataro vanasando ten' upasaṅkami divāvihārāya, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisidi.

Atha kho Māgandiyo paribbājako jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram ten' upasaṅkami. Addasā kho Māgandiyo paribbājako Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasantharakam paññattam, disvāna Bhāradvājagottam brāhmaṇam etad - avoca: Kassa nv - ayaṁ bhotō Bhāradvājassa agyāgāre tiṇasantharako paññatto, samaṇaseyyārūpaṁ maññe ti. — Atthi bho Māgandiya samaṇo Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito, tam kho pana bhavantam Gotamam evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā ti. Tass' esā bhotō Gotamassa seyyā paññattā ti. — Duddittham vata bho Bhāradvāja addasāma ye mayam tassa bhotō Gotamassa bhūnahuno seyyam addasāmāti. — Rakkhass' etam Māgandiya vācam, rakkhass' etam Māgandiya vācam, bahū hi tassa bhotō Gotamassa khattiya-paṇḍitā pi brāhmaṇapaṇḍitā pi gahapatipaṇḍitā pi samaṇapaṇḍitā pi abhippasannā vinītā ariye nāye dhamme kusale ti. — Sammukhā ce pi mayam bho Bhāradvāja tam bhavantam Gotamam passeyyāma sammukhā pi nam vadeyyāma: bhūnahu samaṇo Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Sace tam bhotō Māgandiyassa agaru āroceyyam - etam samaṇassa Gotamassāti. — Apposukko bham vā Bhāradvājo vutto va nam vadeyyāti.

Assosi kho Bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa Māgandiyena paribbājakena saddhiṁ imam kathāsallāpam. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayam paṭisallāṇā vuṭṭhito yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā nisidi paññatte va tiṇasantharake. Atha kho Bhāradvājagotto brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodaniyam kathaṁ sārāṇīyai vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Bhāradvājagottam brāhmaṇam Bhagavā etad - avoca: Ahu pana te Bhāradvāja Māgandiyena paribbājakena

saddhim imam yeva tinasantharakam ārabba kocid - eva kathāsallāpo ti. Evam vutte Bhāradvājo brāhmaṇo sam-viggo lomahatṭhajāto Bhagavantam etad - avoca: Etad - eva kho pana mayam bhoto Gotamassa ārocetukāmā, atha ca pana bhavaṁ Gotamo anakkhānam yeva akāsiti. Ayañ - ca h̄ idam Bhagavato Bhāradvājagottena brāhmaṇena saddhim antarākathā vippakatā hoti atha Māgandiyo paribbājako jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam kathaṁ sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinnam kho Māgandiyam paribbājakam Bhagavā etad - avoca:

Cakkhum kho Māgandiya rūpārāmam rūparataṁ rūpasammuditam, tam Tathāgatassa dantam guttam rakkhitam samvutam, tassa ca samvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Sotam kho Māgandiya saddārāmam — pe — ghānam kho Māgandiya gandhārāmam — jivhā kho Māgandiya rasārāmā rasaratā rasasammuditā, sā Tathāgatassa dantā guttā rakkhitā samvutā, tassā ca samvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Kāyo kho Māgandiya phoṭṭhabbārāmo — pe — mano kho Māgandiya dhammārāmo dhammarato dhammasamuditō, so Tathāgatassa danto gutto rakkhito samvuto, tassa ca samvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitaṁ: bhūnahu samāno Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti.

Tam kim - maññasi Māgandiya: idh' ekacco cakkhu-

viññeyyehi rūpehi paricāritapubbo assa itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi, so aparena samayena rūpānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissarañañ - ca yathābhūtam vīditvā rūpatāñham pahāya rūpapariññāham pañvinodetvā vigatapipāso aijhattam vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te Māgandiya kim - assa vacanīyan - ti. — Na kiñci bho Gotama. — Tam kim - maññasi Māgandiya: idh' ekacco sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoñthabbehi paricāritapubbo assa itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi, so aparena samayena phoñthabbānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissarañañ - ca yathābhūtam vīditvā phoñthabbatañham pahāya phoñthabbapariññāham pañvinodetvā vigatapipāso aijhattam vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te Māgandiya kim - assa vacanīyan - ti. — Na kiñci bho Gotama.

Aham kho pana Māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguñehi samappito samañgibhūto paricāresim. cakkhuvīññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoñthabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi. Tassa mayhami Māgandiya tayo pāsādā ahesum, eko vassiko eko hemantiko eko gimhiko. So kho aham Māgandiya vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi turiyehi paricāriyamāno na hetñhāpāsādam orohāmi. So aparena samayena kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissarañañ - ca yathābhūtam vīditvā kāmatāñham pahāya kāmapariññāham pañvinodetvā vigatapipāso aijhattam vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avitārāge kāmatāñhāhi khajjamāne kāmapariññāhena pariñayhamāne kāme pañisevante; so tesam na pihemi, na tattha abhirāmāmi, tam kissa hetu: Yā h' ayañ Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam

sukhami samadhhiggāyha tiṭṭhati tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya gahapati vā gahapatiputto vā addho mahaddhano mahābhogo pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreyya, cakkhuiññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi. So kāyena sucaritaṁ caritvā vācāya sucaritaṁ caritvā manasā sucaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paramarāñ sugatim saggam lokam upapajjeyya devānam Tāvatiṁsānam sahabyataṁ. So tattha Nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreyya. So passeyya gahapatim vā gahapatiputtam vā pañcahi kāmaguṇehi samappitam samaṅgibhūtam paricārayamānam. Tam kim - maññasi Māgandiya api nu so devaputto Nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno amussa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā piheyya mānusakānam vā pañcannam kāmaguṇānam, mānusakehi vā kāmehi āvatteyyāti. — No h' idam bho Gotama, tam kissa hetu: Mānusakehi bho Gotama kāmehi dibbā kāmā abhikkantatarā ca panitatarā cāti. — Evam-eva kho aham Māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāresini, cakkhuiññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi. So aparena samayena kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādinavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam viditvā kāmatan̄ham pahāya kāmapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avitarāge kāmatan̄hāhi khajjamāne kāmapariļāhena

pariḍayhamāne kāme paṭisevante; so tesam na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam kissa hetu: Yā h' ayam Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam sukhām samadhiggayha tiṭṭhati tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṁ paritāpeyya, tassa mittāmacceñātisālohitā bhisakkam sallakattam upatṭhapeyyūm, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam kareyya, so tam bhesajjam āganma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī seri sayamīvāsi yenakāmaṅgamo. So aññam kuṭṭhīm purisam passeyya arugattam pakkagattam kimīhi khajjamānam na khehi vaṇamukhāni vippatacchamānam aṅgārakāsuyā kāyam paritāpentaṁ. Tam kim maññasi Māgandiya: api nu so puriso amussa kuṭṭhissa purisassa piheyya aṅgārakāsuyā vā bhesajjapaṭisevanāya vā ti. — No h' idam bho Gotama, tañ kissa hetu: Roge hi bho Gotama sati bhesajjena karaṇiyāni hoti, roge asati bhesajjena karaṇiyam na hotiti. — Evameva kho aham Māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāresim. cakkhuiññeyyehi rūpehi itṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi itṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajañiyehi. So aparena samayena kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādinavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam vīditvā kāmatāñham pahāya kāmapariññāham paṭivinodetvā vigatapipāso aijhattam vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte pasāmi kāmesu avītarāge kāmatāñhāhi khajjamāne kāmapariññāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante; so tesam na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam kissa hetu: Yā h' ayam Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam sukhām samadhiggayha tiṭṭhati tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeyya, tassa mittāmaccā nātisālohitā bhisakkam sallakattam upaṭṭhapeyyum, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam kareyya, so tam bhesajjam āgamma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī seri sayanīvasī yenakāmaṅgamo; tam - enāni dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuṁ upakaḍḍhelyum. Tam kim-maññasi Māgandiya: api nu so puriso iti c' iti c' eva kāyam sannāmeyyāti. — Evam bho Gotama, tam kissa hetu: Asu hi bho Gotama aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho cāti. — Tam kim - maññasi Māgandiya: idān' eva nu kho so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca, udāhu pubbe pi so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho cāti. — Idāni c' eva bho Gotama so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca, pubbe pi so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca. Asu hi ca bho Gotama kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno upahatindriyo dukkhasamphasse yeva aggismiṁ sukhā - iti vīparitasaññām paccalaththāti. — Evam - eva kho Māgandiya atītam- pi addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca, anāgatam - pi addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca. etarabi pi paccuppannam addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca. Ime ca Māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariḷāhena pariḍayhamānā upahatindriyā dukkhasamphasses' eva kāmesu sukhā - iti vīparitasaññām paccalaththuiṁ.

Seyyathā pi Māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeti, yathā yathā kho Māgandiya asu kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeti tathā tathā 'ssa tāni vaṇamukhāni

asucitarāni c' eva honti duggandhatarāni ca pūtikatarāni ca, hoti c' eva kāci sātamattā assādamattā yadidaṁ vaṇa-mukhānam kāṇḍūvanahetu; evam - eva kho Māgandiya sattā kāmesu avitarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariṇāhena pariṇayhamānā kāme paṭisevanti, yathā yathā kho Māgandiya sattā kāmesu avitarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariṇāhena pariṇayhamānā kāme paṭisevanti tathā tathā tesam sattānam kāmataṇhā c' eva pavaḍḍhati kāmapariṇāhena ca pariṇayhanti. hoti c' eva kāci sātamattā assādamattā yadidaṁ pañca kāmaguṇe paṭicca.

Tam kim - maññasi Māgandiya: api nu te diṭṭho vā sutō vā rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno kāmataṇham appahāya kāmapariṇāham appatīvinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā ti. — No h' idam bho Gotama. — Sādhu Māgandiya; mayā pi kho etam Māgandiya n' eva diṭṭham na sutam: rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno kāmataṇham appahāya kāmapariṇāham appatīvinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā. Atha kho Māgandiya ye hi keci samañā vā brāhmaṇā vā vigatapipāsa ajjhattam vūpasantacittā vihāisu vā viharanti vā viharissanti vā sabbe te kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavāñ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam vīditvā kāmataṇham pahāya kāmapariṇāham paṭīvinodetvā vigatapipāsa ajjhattam vūpasantacittā vihāisu vā viharanti vā viharissanti vā ti.

Atha kho Bhagavā tāyam velāyam imam udānam udānesi:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramam sukham, aṭṭhaṅgiko ca maggānam khemam amatagāminan - ti.

Evam vutte Māgandiyo paribbājako Bhagavantaṁ etad-avoca: Acchariyam bho Gotama, abbhutaṁ bho Gotama, yāva subhāsitañ - c' idam bhotā Gotamena:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti.

Mayā pi kho etam bho Gotama sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam bhāsamānānam :

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti, ta - y - idam bho Gotama sametiti. — Yañ pana te etam Māgandiya sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam bhāsamānānam :

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti, kataman - tam ārogyām, kataman - tam nibbānan - ti. Evaṁ vutte Māgandiyo paribbājako sakān' eva sudam gattāni pāṇīnā anomajjati: Idan - tam bho Gotama ārogyām, idan - tam nibbānam. Aham hi bho Gotama etarahi arogo suklii, na mām kiñci ābādhatiti.

Seyyathā pi Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kañhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjeṭṭhikāni rūpāni, na passeyya samavisamaṁ, na passeyya tārakārūpāni, na passeyya candimasuriye. So suneyya cakkhumato bhāsamānassa: chekaṁ vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti, so odātapiyesanām careyya. Tam - en' aññataro puriso telamasikatena sāhūlacīvarena vañceyya: idan - te ambho purisa odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti. So tam patigan̄heyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya: chekaṁ vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti. Tam kimmaññasi Māgandiya: api nu so jaccandho puriso jānanto passanto amūm telamasikatam sāhūlacīvaraṁ patigan̄heyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya: chekaṁ vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti. udāhu cakkhumato saddhāyāti. — Ajānanto hi bho Gotama apassanto asu jaccandho puriso amūm telamasikatam sāhūlacīvaraṁ patigan̄heyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya:

chekam vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam suein - ti. cakkhumato saddhāyāti. — Evam - eva kho Māgandiya aññatithiyā paribbājakā andhā acakkukā, ajānantā ārogyam apassantā nibbānam atha ca pan' imam gātham bhāsanti:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramam sukham - ti.
Pubbakeh' esā Māgandiya arahantehi sammāsambuddhehi gāthā bhāsītā:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramam sukham,
atthaṅgiko ca maggānam khemam amatagāminan - ti.

Sā etarahi anupubbena puthujanagatā. Ayam kho pana Māgandiya kāyo rogabhūto gaṇḍabhūto sallabhūto aghabhūto ābādhabhūto, so tvam imam kāyam rogabhūtam gaṇḍabhūtam sallabhūtam aghabhūtam ābādhabhūtam: Idan - tam bho Gotama ārogyam, idan - tam nibbānan - ti vadesi. Tam hi te Māgandiya ariyam cakkhum na - tthi yena tvam ariyena cakkhunā ārogyam jāneyyāsi nibbānam passeyyāsīti. ✓

Evaṁ pasanno aham bhoto Gotamassa: pahoti me bhavam Gotamo tathā dhammaṁ desetum yathā 'ham ārogyam jāneyyam nibbānam passeyyan - ti. — Seyyathā pi Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kañhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjetṭhikāni rūpāni, na passeyya samavisamam, na passeyya tārakārūpāni, na passeyya candimasuriye. Tassa mittāmaccaññātisālohitā bhisakkam sallakattam upaṭṭhapeyyum, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam kareyya, so tam bhesajjam āgamma na cakkhūni uppādeyya cakkhūni visodheyya. Tam kim - maññasi Māgandiya: nanu so vejjo yāvad - eva kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evaṁ bho Gotama. — Evaṁ - eva kho Māgandiya ahañ 'c' eva te dhammaṁ deseyyam: idan - tam ārogyam, idan - tam nibbānan - ti, so tvam ārogyam na jāneyyāsi nibbānam na passeyyāsi, so mam' assa kilamatho. sā mam' assa vihesā ti.

Evam̄ pasanno aham̄ bhoti Gotamassa: pahoti me
 bhavam̄ Gotamo tathā dhamman̄ desetum̄ yathā 'ham̄
 ārogyam̄ jāneyyam̄ nibbānam̄ passeyyan̄-ti. — Seyyathā pi
 Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kañhasukkāni
 rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni
 rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañ-
 jetthikāni rūpāni, na passeyya samavisamañ, na passeyya
 tārakārūpāni, na passeyya candimāsuriye. So suñeyya
 cakkhunato bhāsāmānassa: chekam̄ vata bho odātam̄ vattham̄
 abhirūpam̄ nimmalañ sucin̄-ti, so odātāparyesanañ careyya.
 Tam̄-en' aññataro puriso telamasikatena sāhūlacīvarena
 vañceyya: idan̄-te ambho purisa odātam̄ vattham̄ abhirūpam̄
 nimmalañ sucin̄-ti. So tam̄ patigāñheyya, pañggalhetvā
 pārupeyya. Tassa mittāmaccā nātisālohitā blisakkaiñ salla-
 kattam̄ upañthapeyyuñ, tassa so blisakko sallakatto bhe-
 sajjam̄ kareyya, uddhavirecanam̄ adhovirecanam̄ añjanam̄
 paccañjanam̄ natthukammam̄; so tam̄ bhesajjam̄ āgamma
 cakkhūni uppādeyya cakkhūni visodheyya. tassa saha cakkhup-
 pādā yo amusmīñ telamasikate sāhūlacīvare chandarāgo
 so pahiyetha, tañ- ca nam̄ purisam̄ amittato pi daheyya
 paccatthikato pi daheyya, api ca jīvitā voropetabbāni mañ-
 ñeyya: dīgharattam̄ vata bho aham̄ iminā purisena telamasi-
 katena sāhūlacīvarena nikato vañcito paladdho: idan̄-te
 ambho purisa odātam̄ vattham̄ abhirūpam̄ uiminalaiñ sucin̄-ti.
 Evam̄-eva kho Māgandiya ahañ- c' eva te dhamman̄ de-
 seyyam̄: idan̄-tam̄ ārogyam̄, idan̄-tam̄ nibbānan̄-ti, so tvam̄
 ārogyam̄ jāneyyāsi nibbānam̄ passeyyāsi, tassa te saha
 cakkhuppādā yo pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgo so
 pahiyetha; api ca te evam̄-assa: dīgharattam̄ vata bho
 aham̄ iminā cittena nikato vañcito paladdho, aham̄ hi rūpam̄
 yeva upādiyamāno upādiyim̄, vedanam̄ yeva upādiyamāno
 upādiyim̄, saññam̄ yeva upādiyamāno upādiyim̄, sañkhāre
 yeva upādiyamāno upādiyim̄, viññānam̄ yeva upādiyamāno
 upādiyim̄; tassa me upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā
 jāti, jātipaccayā jarāmarañam̄ sokaparidevadukkhadomanas-

supāyāsā sambhavanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhan-dhassa samudayo hotīti.

Evam pasanno aham bphoto Gotamassa: pahoti me bhami Gotamo tathā dhammam desetum yathā ham imamhā āsanā anandho vuṭṭhaheyyan - ti. — Tena hi tvam Māgandiya sappurise bhajeyyāsi; yato kho tvam Māgandiya sappurise bhajissasi, tato tvam Māgandiya saddhammam sossasi; yato kho tvam Māgandiya saddhammam sossasi, tato tvam Māgandiya dhammānudhammam paṭipajjissasi; yato kho tvam Māgandiya dhammānudhammam paṭipajjissasi, tato tvam Māgandiya sāmān yeva nassasi sāmān dakkhi: ime rogā gaṇḍā sallā. idha rogā gaṇḍā sallā aparisesā nirujjhanti; tassa me upādānanirodhā bhavanirodhō, bhavanirodhā jātinirodhō, jātinirodhā jarāmarañam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā nirujjhanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodhō hotīti.

Evam vutte Māgandiyo paribbājako Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatmā vā ukkujjeyya, paṭie-channam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhaīnmo pakāsito. Esāhami bhavantam Gotamam sarañam gacchāmi dhammān - ca bhikkhusaṅghān - ca. Labheyyāham bphoto Gotamassa santike pabbajjam labheyyam upasampadan - ti. — Yo kho Māgandiya aññatitthiyapubbo imasmim dhammavinaye ākaikhāti pabbajjam ākañkhāti upasampadām, so cattāro māsē parivasati. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajenti upasampādenti bhikkhu-bhāvāya; api ea mī ettha puggalavemattatā viditā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubba imasmim dhammavinaye ākañkhātā pabbajjañ ākañkhātā upasampadām cattāro māsē parivasanti. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnam mām vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajentu upasampādantu bhikkhu-

bhāvāyāti. Alattha kho Māgandiyo paribbājako Bhagavato santike pabbajjam alattha upasampadaṁ. Acirūpasampanno kho pan' āyasmā Māgandiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpi pahitatto viharanto na cirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam ditṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīñā jāti, vusitam brahmacariyam, katain kāraṇiyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Māgandiyo arahatam ahosīti.

MĀGANDIYASUTTANTAM PAÑCAMAM.

76.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kosambiyam viharati Ghositārāme. Tena kho pana samayena Sandako paribbājako Pilakkhaguhāyam paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim pañcamattehi paribbājakasatehi. Atha kho āyasmā Ānando sāyanhasamayam paṭisallāñā vutṭhito bhikkhū āmantesi: Āyām' āvuso yena Devakaṭasobbho ten' upasankamissāma guhādassanāyāti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Ānandassa paccassosun. Atha kho āyasmā Ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhim yena Devakaṭasobbho ten' upasankami. Tena kho pana samayena Sandako paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddāya mahāsaddāya anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā. seyyathidam rājakatham corakatham mahāmattakatham senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham sayana-katham mālākatham gandhakatham īātikatham yānakatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthikatham sūrakatham visikhākatham kumbhatthānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddak-

khāyikam itibhavābhavakatham iti vā. Addasā kho Sandako paribbājako āyasmantam Ānandam dūrato va āgacchantaṁ, disvāna sakam parisam sañthapesi: Appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddam - akattha, ayaṁ samanassa Gotamassa sāvako āgacchati samaṇo Ānando. Yāvataṁ kho pana samanassa Gotamassa sāvakā Kosambiyam paṭivasanti ayam tesam aññataro samaṇo Ānando. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinitā appasaddassa vanṇavādino, app-eva nāma appasaddam parisam viditvā upasaṅkamitabbam maññeyyāti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesuṁ. Atha kho āyasmā Ānando yena Sandako paribbājako ten' upasaṅkami. Atha kho Sandako paribbājako āyasmantam Ānandam etad-avoca: Etu kho bhavam Ānando. sāgatam bhoto Ānandassa, cirassam kho bhavam Ānando imam pariyāyam - akāsi yadidam idh āgamanāya; nisidatu bhavam Ānando, idam - āsanam paññattan - ti. Nisidi kho āyasmā Ānando paññatte āsane. Sandako pi kho paribbājako aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisidi.

Ekamantam nisinnam kho Sandakam paribbājakam āyasmā Ānando etad-avoca: Kāya nu 'ttha Sandaka etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā ti. — Tiṭṭhat' esā bho Ānanda kathā yāya mayam etarahi kathāya sannisinnā, n' esā bhoto Ānandassa kathā dullabhā bhavissati pacchā pi savanāya. Sādhu vata bhavantam yeva Ānandam paṭibhātu sake ācariyake dhammī kathā ti. — Tena hi Sandaka sunāhi sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. Evarī bho ti kho Sandako paribbājako āyasmato Ānandassa paccassosi. Āyasmā Ānando etad-avoca: Cattāro 'me Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena abrahmacariyavāsā akkhātā. cattāri ca anassā-sikāni brahmacariyāni akkhātāni, yattha viññū puriso sassakam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti. — Katame pana te bho Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā yattha

viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti.

Idha Sandaka ekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhi: Na - tthi dinnam na - tthi yittham na - tthi hutam, na - tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalam vipāko, na - tthi ayam loko na - tthi paro loko, na - tthi mātā na - tthi pitā, na - tthi sattā opapātikā, na - tthi loke samanabrahmaṇā sammaggata sammāpatipannā ye imañ - ca lokam parañ - ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātummahābhūtiko ayam puriso, yadā kālam karoti paṭhavī paṭhavikāyam anupeti anupagacchati, āpo āpokāyam anupeti anupagacchati, tejo tejokāyam anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyam anupeti anupagacchati, ākāsam indriyāni sañkamanti. āsandipañcamā purisā matañ ādāya gacchanti. yā' alāhanā padāni paññāyanti. kāpotakāni atṭhīni bhavanti. Bhassantāhutiyo, dattupaññattam yad - idam dānam. Tesam tuccham musā vilāpo ye keci atthikavādām vadanti. Bāle ca pañḍite ca kāyassa bhedā uchchijjanti vinassanti na honti param - maraṇā ti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayam kho bhavam satthā evamvādī evamdiṭṭhi: Na - tthi dinnam na - tthi yittham — pe — na honti param - maraṇā ti. Sace imassa bhotu satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katañ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññapattā, yo cāham na vadāmi: ubho kāyassa bhedā uchchijjissāma vinassissāma na bhavissāma param - maraṇā ti. Atirekam kho pan' imassa bhotu satthuno naggiyam munḍiyam ukkuṭikappadhānam kesamassulocanam, yo 'ham puttasantādhasayanañ ajjhāvasanto Kāsikacandanam pāccanubhonto mālāgandhavilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhota satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam. So 'ham kim jānanto kim passanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi. So: abrahmacariyavāso ayan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamatī. Ayam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahma-

cariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhi: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāṇam - atimāpayato adinnam ādiyato sandhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto paripanthe tiṭṭhato parādāram gacchato musā bhanato, karato na kariyati pāpam; khurapariyantena ce pi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekamamsakhalam ekamamsapuñjam kareyya na - tthi tatonidānam pāpam, na - tthi pāpassa āgamo; dakkhiṇa - ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedāpento pacanto pācento na - tthi tatonidānam pāpam, na - tthi pāpassa āgamo; uttara - ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento na - tthi tatonidānam puññam, na - tthi puññassa āgamo; dānena damena samyamena saccavajjena na - tthi puññam, na - tthi puññassa āgamo ti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayam kho bhavañ satthā evamvādī evamdiṭṭhi: Karato kārayato - pe - na - tthi puññassa āgamo ti. Sace imassa bhoto satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katañ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññapattā, yo cāham na vadāmi: ubhinnam kurutam na kariyati pāpan - ti. Atirekam kho pan' imassa bhoto satthuno - pe - brahmaçariyam carissāmi. So: abrahma-cariyavāso ayan - ti iti viditvā tasmā brahmaçariyā nibbijja pakkamati. Ayam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo abrahma-cariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahma-cariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhi: Na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam sañkilesāya, ahetu appaccayā sattā sañkilissanti; na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam visuddhiyā, ahetu appaccayā sattā visujjhanti; na - tthi balam na - tthi viriyam na - tthi purisat-

thāmo na-tthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatisaṅgatibhāva-pariṇatā chass-evābhijātisu sukhadukkham paṭisañvēdentīti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: Ayam kho bhavaṁ satthā evamvādī evamdiṭṭhi: Na-tthi hetu na-tthi paccayo — pe — sukhadukkham paṭisañvēdentīti. Sace imassa bhoto satthuno saccamī vacanam, akatena me ettha kataṁ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññapattā. yo cāham na vadāmi: ubho ahetu appaccayā visujjhissāmāti. Atirekam kho pan' imassa bhoto satthuno — pe — brahmacariyam cārissāmi. So: abrahmacariyavāso ayan-ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Ayam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhi: Satt' ime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyi-tṭhitā, te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññam byābādhenti. nālam aññam-aññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta: paṭhavikāyo āpokāyo tejokāyo vāyokāyo sukhe dukkhe jīve, satt' ime. Ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyi-tṭhitā, te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññam byābādhenti, nālam aññam-aññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Tattha na-tthi hantā vā ghāteta vā sotā vā sāvetā vā viññatā vā viññāpetā vā. Ye pi tinhena satthena sīsam chindati, na koci kañci jīvitā voropeti, sattannam tv-eva kāyānam-antarena sattham vivaram-anupatati. Cuddasa kho pan' imāni yonipamukhasatasahassāni satṭhi ca satāni cha ca satāni, pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīni ca kammāni kamme ca addhakamme ca, dvaṭṭhi paṭipadā, dvaṭṭh' antarakappā, chal-ābhijātiyo, atṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ajivasate, ekūnapaññāsa paribbājasate, ekūna-

paññāsa nāgāvāsasate, vīse indriyasate, timse nirayasate, chattiṁsa rajodhātuyo, satta saññigabbhā, satta asaññi-gabbhā, satta nigañthigabbhā. satta devā satta mānusā satta pesācā satta sarā satta pavutā satta papātā satta papātā-satāni satta supinā satta supinasatāni, cullāsīti mahākappuno satasahassāni yāni bāle ca pāṇdite ca sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karissanti. Tattha na-tthi: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā apari-pakkam vā kammaṁ paripācessāmi paripakkam vā kammaṁ phussa phussa byantikarissāmīti, hevam na-tthi. Doṇamite sukhadukkhe, pariyantakaṭe samsāre na-tthi hāyanavaddhane na-tthi ukkaṁsāvakaṁse. Seyyathā pi nāma suttaguṇe khitte nibbethiyamānam eva paleti, evam evam bāle ca pāṇdite ca sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karis-santīti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavaṁ satthā evamvādī evamditthi: Satt' ime kāyā — pe — dukkhass' antam karissantīti. Sace imassa bhotō satthuno saccam vacanam, akatena me ettha kataṁ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññā-pattā, yo cāham na vadāmi: ubho sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karissāmāti. Atirekam kho pan' imassa bhotō satthuno naggiyam munḍiyam ukkuṭikappa-dhānam kesamassulocanam, yo 'ham puttasambādhasayanam ajjhāvasanto Kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandha-vilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam. So 'ham kiṁ jānanto kiṁ passanto imasmiṁ satthari brahmacariyam carissāmi. So: abrahmacariyavāso ayan-ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṁ kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttho abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Ime kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā

yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti. — Acchariyam bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, yāvañ - c' idam tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā va samānā abrahmacariyavāsā ti akkhātā yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam. Katañāni pana tāni bho Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti.

Idha Sandaka ekacco satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesañā nāñadassanām patijānāti: carato ca me tiññato ca suttassa ca jāgarassa ca satatām samitām nāñadassanām paccupatññitan - ti. So suññam - pi agāram pavisati, piññam - pi na labhati, kukkuro pi ñasati, caññena pi hatthinā samāgacchatī, caññena pi assena samāgacchatī, caññena pi gonena samāgacchatī, itthiyā pi purisassa pi nāmam - pi gottam - pi pucchatī, gāmassa pi nigamassa pi nāmam - pi maggam - pi pucchatī. So: kim - idān - ti puññho samāno: suññām me agāram pavisitabbam ahosi, tena pāvisim; piññam - me aladdhabbam ahosi, tena nālaththāni; kukkurena ñasitabbam ahosi, ten' amhi dattho; caññena hatthinā samāgantabbam ahosi, tena samāgamām; caññena assena samāgantabbam ahosi, tena samāgamām; caññena gonena samāgantabbam ahosi, tena samāgamām; itthiyā pi purisassa pi nāmam - pi gottam - pi pucchitabbam ahosi, tenāpuechinī; gāmassa pi nigamassa pi nāmam - pi maggam - pi pucchitabbam ahosi, tenāpuechinī. Tatra Sandaka viññū puriso iti paññāñcikkhatī: Ayañ kho bhavām satthā sabbaññū sabbadassāvī — pe — tenāpuechin - ti. So: anassāsikām idam brahmacariyan - ti iti vidiitvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paññamām anassāsikām brahmacariyam akkhā-

tām yattha viññū puriso sasakkām brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyām dhammām kusalām.

Puna ca paramā Sandaka idh' ekacco satthā anussaviko hoti anussavasacco, so anussavena itihītihaparamparāya piṭakasampadāya dhammām deseti. Anussavikassa kho pana Sandaka satthuno anussavasaccassa sussatam - pi hoti dussatam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavām satthā anussaviko anussavasacco, so anussavena itihītihaparamparāya piṭakasampadāya dhammām deseti; anussavikassa kho pana satthuno anussavasaccassa sussatam - pi hoti dussatam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. So: anassāsikām idam brahmacariyan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyām anassāsikām brahmacariyām akkhātam yattha viññū puriso sasakkām brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyām dhammām kusalām.

Puna ca paramā Sandaka idh' ekacco satthā takkī hoti vimāṁsi, so takkapariyāhataṁ vimāṁsānucaritām sayampati-bhānam dhammām deseti. Takkissa kho pana Sandaka satthuno vimāṁsissa sutakkitam - pi hoti duttakkitam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavām satthā takkī vimāṁsi, so takkapariyāhataṁ vimāṁsānucaritām sayampati-bhānam dhammām deseti; takkissa kho pana satthuno vimāṁsissa sutakkitam - pi hoti duttakkitam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. So: anassāsikām idam brahmacariyan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyām anassāsikām brahmacariyām akkhātam yattha viññū puriso sasakkām brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyām dhammām kusalām.

Puna ca paramā Sandaka idh' ekacco satthā mando hoti momuho, so mandattā momuhattā tathā tathā pañham

puṭṭho samāno vācāvikkhepam āpajjati amarāvikkhepam: evam — pi me no, tathā pi me no, aññathā pi me no, no ti pi me no, no no ti pi me no ti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayam kho bhavam satthā mando momuho — pe — no no ti pi me no ti. So: anassāsikam idam brahma-cariyan - ti iti vidiṭvā tasmā brahma-cariyā nibbijja pakkamati. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catutthani anassāsikam brahma-cariyam akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahma-cariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Imāni kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahma-cariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahma-cariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalān - ti. — Acchariyam bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, yāvañ - e' idam tena: Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikān' eva brahma-cariyāni anassāsikāni brahma-cariyāniti akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahma-cariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam. So pana bho Ānanda satthā kiṁvādī kiniakkhāyī yattha viññū puriso sasakkam brahma-cariyam vaseyya vasanto ca ārādheyya nāyam dhammam kusalān - ti.

Idha Sandaka Tathāgato loke uppajjati araham saminā-sambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakam — pe — sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti — pe — brahma-cariyam pakāseti. Tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājato — yathā Kandarakasuttañ evam viṭṭhāretabhañ —. So ime pañca nivaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicca vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivēkajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako eva rūpam ulāram visesam adhigacchati,

tattha viññū puriso sasakkaṁ brahmacariyam vaseyya vaso nta ca ārādheyya nāyam dhammam kusalam. Puna ca param Sandaka bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam ekampi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam. So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte sattānam cūtūpāpātañānāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cak-khunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cava-māne upapajjamāne hīne pañite suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam. So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte āsavānam khayañānāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati; vimuttasmiṁ vimuttam - iti nānam hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako evarūpam ulāram visesam adhigacchati, tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya vaso nta ca ārādheyya nāyam dhammam kusalam - ti.

Yo pana so bho Ānanda bhikkhu arahañ khīnāsavo vusitavā katakaraṇiyō ohitabhārō anuppattasadattho parikhīnabhavasamyojano samma - d - aññā vimutto, paribhuñ-

jeyya so kāme ti. — Yo so Sandaka bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasamyojano samma-d-aññā vimutto, abhabbo so pañca thānāni ajjhācaritum: abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇam jīvitā voropetum, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnam theyyasaṅkhātam ādātum, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunam dhammaṁ patisevitum, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsitum, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakam kāme paribhuñ-jitum seyyathā pi pubbe agāriyabhūto. Yo so Sandaka bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasamyojano samma-d-aññā vimutto, abhabbo so imāni pañca thānāni ajjhācaritum - ti.

Yo pana so bho Ānanda bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasamyojano samma-d-aññā vimutto, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam nāṇadassanam paccupaṭṭhitam: khīṇā me āsavā ti. — Tena hi Sandaka upaman-te karissāmi, upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi Sandaka purisassa hatthapādā chinnā, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam chinnā va hatthapādā, api ca kho naṁ paccavekkhamāno jānāti: chinnā me hatthapādā ti, evam - eva kho Sandaka yo so bhikkhu arahaṁ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasamyojano samma-d-aññā vimutto, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam khīṇā va āsavā, api ca kho naṁ paccavekkhamāno jānāti: khīṇā me āsavā ti.

Kīva bahukā pana bho Ānanda imasmīm dhamma-vinaye niyyātāro ti. — Na kho Sandaka ekaṁ yeva satam na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye imasmīm dhamma-vinaye niyyātāro ti. — Acchariyam bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, na ca nāma sadhammokkāṁsanā bhavissati na paradhammavambhāna, āyatane ca dhammadesanā tāva

bahukā ca niyyātāro paññāyissanti, ime pan' ājivikā putta-matāya puttā, attānañ-c' eva ukkam-senti pare ca vambhenti. tayo c' eva niyyātāro paññāpenti, seyyathidam Nandam Vaccham, Kisam Sañkiccam, Makkhalim Gosālan - ti.

Atha kho Sandako paribbājako sakam parisam āman-tesi: Carantu bhonto, samane Gotame brahmacariyavāso, na dāni sukaram amhehi lābhasaki rasiloke pariccajitu - ti. Itih' idam Sandako paribbājako sakam parisam uyyojesi Bhagavati brahmacariye ti.

SANDAKASUTTANTAM CHATTHAM.

VARIOUS READINGS.

A denotes the Copenhagen MS.; M, the Phayre MS. of India Office; C, the commentary of Buddhaghosa (Bu.); ZZ, parallel passages from the other Nikāya MSS. in the Copenhagen collection; by DN., MN., SN., AN., the four Nikāyas are meant. A first and second — occasionally a third — reading is marked a, h, c. Conjectures are indicated by an asterisk. If a reading occurs more than once in the same sutta, it is only mentioned at the first place. "Throughout" refers to the sutta, "always", or "constantly", and the like, to the whole Nikāya.

1.

P. 1¹ evam me M always.—⁴ paccassosum - bhagavā AZZ.—⁵ desissāmi M here and mostly elsewhere (-essāmi and -issāmi A with about equal frequency. also DN., AN.; -iss- SN. exclusively; both forms are acknowledged by native grammarians).—¹² pathavīto M partly.—¹⁴ pathavī me M, afterwards āpām me, tejām me, etc. P. 2¹² brahmasmīm for -mani M.—¹⁹ -bhakinñām for -kinñhe A at the first place, otherwise -kinñ- (in Singh. MSS. -kinñ- is more frequent than -kinñ-, the Burmese, as far as I know, always write -kinñ-; Bu., though he mentions no difference of reading, explains both forms: subhena okinā vikinnā, subhena sarīrappabhāvanñena ekaghanā.. ti Subhakinñā).—²⁷ Abhibhuto A at the first place. P. 4⁶ Subscription: Puthujjanavasena pathamānayabhummiparicchedo M, Assutavantaputhujjanābhavaseti (sic) pathamakabhūmiparicchedo A.—¹⁰ mā maññati A throughout except at l. 20 at the last two places, where it reads vā maññī (mā maññī M, mā maññī once; mā maññī ti, maññatiti maññī va, [na] maññī va na vattabbo C).—^{11.21} (*mā abhinandi) mā 'bhinandati M, vā abhinandati A (C is silent).—^{12.21} aparīñneyyam A (C = M).—²² Subscription: Sekhavasena dutiyanayabhummiparicchedo

M, Sekhāhhavivaddhavaseti (sic) dutiyakahhūmiparicchedo A.—
³⁴ Subscription: Khīnāsavavasena tatiyanayahummiparicchedo M, Khīnāsavāhapatthamakanaye tatiyakahhūmiparicchedi (sic) A. P. 5⁹
 Subscription: Khīnāsavavasena catutthanayabhummiparicchedo M, Khīnāsavāhutiyakanaye cattārivānakabhūmiparicchedi (sic) A.—
²¹ Subscription: Khīnāsavavasena pañcamanayabhummiparicchedo M, Khīnāsavāhatiyakanaye pañcavānakabhūmiparicchedi (sic) A.—
³³ Subscription: Khīnāsavavasena chaṭṭhanayabhummiparicchedo M, Khīnāsavāhacatutthakanaye cha-apānakabhūmiparicchedi (sic) A. P. 6¹⁻⁶ pariññātantañ M.—⁶ Subscription: Satthuvasena sattamanaya- M, Satthārahapatthamakanaye satta-apānakahhūmiparicchedi (sic) A.—²³ Subscription: Satthuvasena atthamanaya- M, Satthārahutiyakanaye atthavānakabhūmiparicchedo (sic) A.

2.

P. 7⁶ khayañ vadāmi for khayo hoti M.—⁶⁻⁷ manasikāro A (-rañ MC).—²⁶ yassāti ye assa C. P. 8¹⁷ vā assa M.—¹⁹ attanā vā me att. sañjānāmīti assa M, and similarly in the following clauses.—²³ vādo M (vadatīti vado, vacikammassa kārako ti vuttañ hoti C; cf. p. 258).—²⁴ kammānañ om. C, cf. l. c.—²⁸ -kantāro C.—³⁰ jarāya mar- M almost always, also Vin. i, p. 34 (jarāmaranena AZZ mostly, jarāmarañehi occasionally, rarely jarāya maranena, which may nevertheless be preferable in this phrase). P. 9¹⁷ c' eva for ca A.—²⁵ -sāmvarañ A here.—²⁶ yām hi 'ssāti-ādimhi yām cakkhundriyasāmvarañ assa bhikkhuno asamvutassa athaketvā apidahitvā viharantassāti evam-atho veditabbo; atha vā yekārassa yan-ti ādeso, hikāro ca padapūrano, ye assāti attho C.—²⁷ -sāmvara-(a)samvutassa A throughout except here, M once (-sāmvara- or -sāmvarā AN. VI. vi. 4; the readings of Bu, I think, were those of the text).—²⁸ evāñ-sa te ti evam assa te C, cf. Bālāvatāro p. 7. P. 10¹ sāmvara- AM, also AN. l. c.—⁷ -sarisappa- M here, elsewhere sarisapa.—¹⁷ (patisallāñ- A mostly, also DN, -llāñ- corr. to -llāñ- M almost constantly, patisallāñ- SN. throughout, AN. mostly, A not unfrequently, -llāñ- AZZ rarely).—²⁰ -hyāpajjh- AZZ always, M often, but mostly corrected to -hajjh.—²⁹ (tipp- AM, AZZ invariably in this phrase; bahalatthena tihbā C, hnt in the AN. commentary Bu. says, Tippānan-ti bahalānam, tāpanavasena vā tippānañ; cf. Mil. p. 148, l. 16).—³⁰ adhivāsika- A (-vāsaka-MCZZ). P. 11¹ -kadhnānam or -kādhānam ZZ (AMC agree).—¹⁶ uppanna-upp- M.—²⁴ -parināmañ A (-mīñ MC, AZZ almost always).—³³ yato ca kho A (C=M). P. 12⁵ vivattayi AM (vāv- C, ZZ almost invariably).

3.

P. 12¹⁶ me is wanting here in MC, and in A there is a slip extending from athī me tumhesu l. 15 to -dāyādā l. 20; at l. 21 it is likewise wanting in A, but MC agree in adding it.—¹⁸ ādiyā, -o M.—²⁵ me (MC) om. A, at p. 13³¹ it is wanting in AC.—³¹ chāttaniya- M, and chātt- constantly for cbadd- (C=A). P. 13¹-pattā A (-paretā MC).—⁷ me for kho M.—¹⁴ aparihhūñ-jitvā and paribhūñjitvā M except at l. 24; — iminā va M; — balyena C.—²³ pativinodetvā M.—²⁸ Cf. Mil. p. 242.—³⁰ sallekhatāya A (C=M).—³⁴ vatvā ca M (C=A).—³⁷ bhikkhave MC. P. 14⁵ āgacchāma M.—¹³ Before idh' āvuso M adds, from ll. 2-3, Kittāvatā . . nānusikkhanti; cf. AN. X. vi. 6.—¹⁷ thān- M.—²⁴ therā āvuso M, therāvuso A at p. 15¹².—³⁷ ca om. M. P. 15⁴ honti om. A.—³⁵ palāso M almost always, paṭāso A with a single exception, ZZ vary (the word is wanting, I believe, in SN.).

4.

P. 16¹⁶ Jānuṣsoṇī M (-ṇussoṇī AC, ZZ mostly, M partly).—¹⁸ sāraṇiyām M always, occasionally corrected to -iy- (sāraṇiy- AZZ with scarcely an exception).—²⁰ bhagavantām Gotamām A here and elsewhere frequently, partly also ZZ, M at a few places; the other cases are not confounded: bhavaṁ Gotamo, bhoto Gotamassa, etc.—²¹ anāgāriyām M here and often elsewhere, but more frequently like A.—²⁸ mama ca M.—²⁹ hi kho hho M; — arāññavanapaththāni M, arāññe-vānapaththāni arāññāni ca vanapattbāni ca C, arāññe- also at sutta 150, and AN. X. x. 9 in text and com., cf. arāññevanām DN. 3; still M may perhaps be right. P. 17² hi om. M.—¹⁴ -mantā sandosa- A (C=M).—¹⁹ aññataro M.—²⁰ -kammataṁ M.—²¹ palloman- ti pannalomām, sotthibhāyan- ti attbo C.—²⁵ -jivā sand- A.—³⁰ -jivitām A.—³⁴ -rāgā sand- A Ma. P. 18⁶ -kappā sand- A.—¹¹ mettacittataṁ M.—²⁴ uddhata-avup- M; — -cittā sand- A.—²⁹ -cittataṁ M.—³² vicikicchi MCa; — kākñhā-vicikicchā- M.—³⁴ vici- M. P. 19³ -kkamsanak- M; — -vamb- AbC, A or Ab mostly, also ZZ.—¹⁰ -kam- sanataṁ M.—²³ -nikāmayamānā sand- A. P. 20¹⁹ elamug- M, elamug- A, ZZ mostly; elamugā ti elamukhā, khakārassa gakārō kato, lālāmukbā ti vuttam hoti, . . elamugā ti pi pāṭbo, elamukā ti pi keci pathanti, apare elamukhā ti pi, sabbattha elamukhā ti attbo C.—²⁶ AM add the subscription Solasapariyāyām; Solasatthānārammanapariggaho C.—⁹ rattīsu M, A once.—³¹⁻² nāmābām bhay- M (C=A).—³⁷ tatra me A, tattha ca me MC; — migo A Ma (mago MhC). P. 21¹ pannasaddam (meaning -sadaṁ?) C (=pannakacavaram), pannakasaputām M; — pāteti A (ereti MC).—² etad- abosi for evam hoti M; — tam om. M.—⁶ to tathā-

bhūto A.—²¹ rattin-ti M.—²⁷ lokānukampakāya AC, AZZ always, except DN.—³⁶ paṭhamajjhānaṁ, etc. AC, AZZ always, except SN. P. 22³ sato sampajāno AMZZ occasionally.—⁷ adukkhamasukham M constantly (adnkkham as- AZZ in this phrase).—¹⁰ ānenja- or ānañja- M always, cf. Vin. iii, p. 4 (ZZ=A).—¹⁴ vīsam pi M constantly; — tiṁsatim -pi A often (tiṁsam -pi MZZ); — cattālis- M, AZZ occasionally.—¹⁵ sataṁ pi jātiyo sahassām pi j. sata-sahassām pi j. M at two places.—¹⁹ uppādīm C, AZZ almost always (udapādīm M always; upapādīm or rather upāpādīm might be expected, but it occurs nowhere).—²⁰ tatrāp' āśī M mostly, AZZ have both readings.—²⁴⁻⁵ vigatā and vigato AZZ frequently, but vih- is the reading of Bu.—³¹ uppajj- AZZ with scarcely an exception, as well as other Singh. MSS.; likewise uppanna for upapanna, except in idhūpapanna and similar cases. P. 23²³ vimuttasmin vimutt' amhiti M invariahly.—³⁷ -rūpā vatāyam M. P. 24³ nikujj- AZZ and the Singh. generally in this phrase, with very few exceptions, as Suttanip. p. 55 in the Copenhagen MS. (nikujj- M always).—⁵ dakkhantīti M constantly.—⁹ aijatagge ti aijatām ādīm katvā ti evam-etha attho veditabbo, aijatan-ti aijabhāvam; aijadagge ti vā pātho, dakāro padasandhikaro, aija aggām katvā ti attho C.

5.

P. 24¹⁷ saṅgano M (C=A).—²⁵ yāyan-ti pi pātho C.—²⁸ ti akkhāyati M at the first four places.—³¹ -puriso yeva akkh. A here. P. 25⁸ -moggalān- M always.—²² rajāpathe ti rajapathe, ayam-eva vā patho C (M or Ma have partly so).—²³ nām and sā wanting in M.—²⁹ so sadoso so A here.—³⁶ apariyonaddhā Mb. P. 26¹ sā om. M.—¹⁻² parisuddhā assa Ma here.—¹⁶ saṅkiliṭṭhā assa malaggāhitā M (parisuddhā and sankiliṭṭhā are perhaps right in these two cases).—²⁶ na anu- A here. P. 27³ ayam kho āvuso M.—⁸ kho om. M.—¹⁰ aṅganan-ti M.—¹² vatāhām āp- M; — na c' eva mām A (C=M). P. 28⁶ purakkhitvā M (C=A).—⁷ no aññām A here.—¹⁸ nāññā A here. P. 29¹⁶ garum kar- M.—¹⁷ añaññām A here.—²⁷ upāsikāyo M, Ab here. P. 30¹⁹ suyyanti MC; — arāññako M (C=A).—²⁰ -cāriko A here.—²¹ n' eva sakkaronti A here, na c' eva sakk. na ca M here, cf. I. 37.—²² hi 'ssa M (C=A).—²⁷ rajayitvā A (rac-MC).—²⁹ jaññām jaññām AMa; jaññājaññām viyāti mokkhāmokkham viya manāpamanāpam viya, api ca vatṭamkāpanñākāraṁ (sic) viyāti pi vuttām hoti, vatṭukā (sic, vadhuṅka?) hi janī ti vuccati, tassā niyamāpanñākāraṁ jaññām.,, jaññājaññām vyā pīti vā pātho C.—³⁰ avāpurityā AC.—³¹ patikulatā and appaṭikulatā M.—³⁷ na c' eva sakk. na g. M. P. 31⁶ nimantaniko M.—¹¹ vicinītakālakaṁ M (C=A).—²⁹ pubbanha- AM

here and mostly, cf. my Pali Misc. p. 80; — pattacivaram-ādāya M almost constantly, A rarely, ZZ not very often. —³⁰⁻¹ Sāmiti A, Samiti M (Samīti C). —³¹ taccheti M here. —³² ājīvak- M (C=A). —³⁷ suddhā sāre Ma, suddhāya sāre Mb; cf. p. 488. P. 32² parivitakko hoti M. —⁵ maññe maññāya M (C=A). —⁷ asaddhā M. —⁸ sathā Ma always. —⁹ -tabhino MC. —²³ paññavanto M. —²⁴ pivanti MC. —²⁵ c' eva, ca om. M; — sabrahmacārīm Mb; sabrahmacārīti rassam-pi vattati dīgham-pi, russe sati Sāriputtassa upari hoti, dighe sati sabrahmacārīnām C. —²⁶ vutthap-, patiṭṭhap- M. —²⁷ daharo vā AM (without vā AZZ mostly); — yuvā vā Mb; — mañdanajātiko M partly, also DN.; — sīsanhāto M. —²⁸ pāvaddhikamālām A, vassikimālām AN. VIII. vi. 1; — tiamuttaka- A, adhimuttaka- M (atim- AN. 1. c.).

6.

The beginning of this sutta is identical with AN. X. viii. 1 (marked B). P. 33⁷ anumatt- MC (aṇu- A constantly, also SN.); — dassāvino B. —⁹ manāpo ca M; — garu ca B (elsewhere AN. has, piyo ca hoti m. ca g. ca bh. ca, constantly and very often); — bhāvaniyo M (-yo ABC). —²⁰ ye mām M (ye me AB). —^{25,28} abhibhuyya not repeated in AMa (B=Mb). —³¹ abhicet- AM always, ZZ mostly (ābhi- Ba, C mostly, ZZ partly). —³⁴ passitvā A (elsewhere ph-, cf. p. 477 et seq.), phussitvā M, rarely phusitvā; kāyena phussitvā ti nāmakāyena phusitvā, pāpūnitvā adhigantvā ti vuttam hoti C (phassitvā ZZ mostly, phusitvā partly, passitvā very rarely). P. 34^{15,16} (paṭhaviyā and next paṭhaviyām AMZZ almost invariably). —¹⁶ abhijjāmāno AMb (-o or -e ZZ). —¹⁷ caṇikameyyam Mb (ZZ=AMa). —¹⁹ parāmaseyyam M constantly (parimas- A always in this phrase, also ZZ with very few exceptions; the reading is rather uncertain, and M may perhaps be right). —²³ santike vā ti AZZ occasionally; in a different phrase without ti the right reading is santike vā, cf. p. 139. 1. 2, etc. P. 35³⁷ abhiññā M (-āya AC, at p. 40. 1. 5 AMC, abhiññā AMZZ commonly).

7.

P. 36¹⁸ (*dūratta-) duratta- AMC. —²⁴ mañjetthikāya A here. —³⁰ māyā c. upakleso A. P. 37⁹ yato ca kho A (C=M). —²⁸ yatodhi kho M, yatocadhiko A (yathodhi kho C, explained by sakasakaodhivasena, and with the remark added, yatodhi kho ti pi pātho; cf. Suttanip. 3 v. 26. Jāt. 408 v. 6, 509 v. 23, 535 v. 21). —³⁰ 'smīti A here. —³¹ pāmojjām M, A once. —³² pamoditassa M here. P. 38¹⁴ acchudakām M (C=A). —²¹ catutthām M almost always (-im AZZ). —²² (read sabbattatā...; sabbattha- M

constantly, AZZ rarely, C refers to Visuddhimaggo; cf. Childers).—³¹ atth' idam A, C has both readings, AN. III. vii. 6 agrees with M. P. 39⁶ Bahu- M throughout, A partly (Bāhu- C).—⁸ (*mokkhasammata) lokasammata A, lokasammata va Ma, lokkhasammata va Mb; lokasammata (sic) ti lūkhabhāvasammata (sic, mukha-?), cokkhabhāvam (sic, mokkha-?) visuddhabhāvam defiti evam sammata ti vuttam hoti; lokasammata (or lokā-, lokam-, lokya-, the letter is illegible) ti pi pātho, tass' attho: settham lokangamāyāti (sic, lokam gamayatiti?) evam sammata ti C. The first reading of Bu. is certainly not lokasammata, but the text is so corrupt at this place, that it is difficult to say what he wrote.—⁹ puññasammata.. bahujanassa wanting in A (C=M).—¹⁰⁻¹¹ pāpakkammāti katam pav- M.—¹³ avikakk- corrected to adhikakk- M, āvi- and avi- C, acittakañ- ca A (nahānasambhāravasena laddhavohāram ekam tittham C);— Sundarikāmahi M.—¹⁴ Sarasvatī M (C=A).—¹⁵ (*pakkhanno) pakkhanto A, pakkhando M, pakkhanto ti avisanto (paviso?) C (these are common errors for pakkhanno).—¹⁸⁻²⁵ The division of these lines into stanzas is that of A; M makes the third verse end with uposatho sadā, the fourth with khematañ, and couples the last three lines to one verse. It escaped my attention that the fourth line is vaitāliya. We had better, perhaps, distribute the whole into four stanzas, the first and the last being of three hemistichs each. The eighth hemistich is in my opinion scarcely of equal age with the rest.—³¹ evam- eva M.—³³ labheyyāmham A. P. 40⁷ abhiññāsi M (abbha- AZZ. also M mostly);— kho āyasmā M here (aññataro kho pana is the reading of DN. and MN.; SN., AN., Vin. have a. ca pana; a. ca kho pana is of rare occurrence, cf. Suttanip. p. 15).—⁹ Vatthasuttam C (commonly quoted by this name).

8.

P. 40¹² (sāyanha- A not unfrequently, SN. always, M rarely).—²² yattha c' etā A throughout. P. 42³ vo om. A (C=M).—⁸ -cārino M.—⁹ -vādino M.—¹¹⁻¹² It is somewhat uncertain, whether pisunā vācā and pharusā vācā are or are not compounds. A has -āvācām, -āvācāya, -āvāco in 35 cases out of 69, ZZ vary as much; M always, with a single exception, writes -āvāc-, which the corrector occasionally changes to -āvāc-, in the acc. partly to -ām vācām. I incline to the opinion that the correct form is -āvāc-. The same uncertainty prevails in the case of -gāminī patipadā (cf. p. 47).—¹⁴ -lāpino M.—¹⁸ -ditthikā M at both places. —^{27.8} -samādhino M.—³² athinamiddhaphariyūtthitā for vigatathinamiddhā M here.—³⁴ vicikicchā M throughout, A twice.—³⁶ akodhanā M. P. 43⁴ anussukī A occasionally (aniss- ZZ mostly, M constantly).—¹¹ subbac- A almost always, MZZ mostly.—

^{16.17} anuttāpī A here, anottappī or anuttappī and ottappī M, partly corrected to -tappī, -tappī A at sutta 110 (-tappī CZZ).—²⁴ asandītthī aparāmāsī A here and at l. 33.—²⁷⁻⁸ anuviddhī-
yamānāsu A, anuvidhiyanā M.—^{35 37} assa tassa for tassāssa M.
—³⁶ vā for pi M. P. 44⁴⁻⁵ abrahmacariyā veramanī for brahma-
cariyām M, also at p. 45, l. 14.—¹⁵ -ñānassa, -vimuttassa A here.
—¹⁹ anupanāhitā M at both places.—²⁰ Instead of anissā M has
anissuko, anissutākī (meaning anissukitā).—²¹ macchariyassa AM,
here corrected in M.—²² amāyāvitā M at both places.—²⁶ otap-
pām M, A here.—²⁸ upaṭṭhitasati for -satitā A at both places.
P. 45³ palippalipanno A, palipāpali- C partly (explained by
gambhīrakaddame nimuggo, . . . palipan-ti pañca kāmaguṇa, . . .
pañcakāmaguṇapalipe palipanno). P. 46⁶ vo for kho M (kho
A constantly in this phrase except at p. 118, it is wanting in
ZZ).—¹³ AM add an index stanza: Catuttārīsa (catucattālīsa M)
padā vuttā sandhiyo (? -iyā A, saddhiṁ changed to saddhiyā
M) pañca desitā (pañcahi desito M), Sallekho nāma suttanto
(suttanto Sall, nāma A) gambbīro sāgarūpamo.

9.

P. 46²¹ ujju- A throughout, AZZ also in other compounds
mostly, a reminiscence probably from verse (uju- MC); -gat'
assa M throughout, A at the first three places (-gatā 'ssa C).—
²⁷ hi āvuso M. P. 47^{3.5} saddhamman-ti and -mūlan-ti AM
here and afterwards often; according to the scholiast all these
are kathetukamyatāpucchā, asked by the speaker himself.—
²⁵ antākaro A throughout the sutta, and elsewhere mostly (an-
takaro C, M always except at p. 483, l. 7).—²⁸ sādhu āvuso A
here (C=M).—³⁰ āpucch- Ma, A mostly; -cchimṣu A except at
the first three places.—³³ siyāvuso A mostly, siyā pan' āvuso
partly (siyā āvuso AMC here, M throughout)—³⁵ (-gāminī-pati-
padañ-ca AM throughout; in other phrases -gāminīm patipadām,
-gāminyā patipadāyā are as frequent; cf. p. 73). P. 48³ -pati-
padā ti M throughout, A mostly.—⁶ (tatiyo AM, ZZ almost
always, -iyā once or twice); — catutthām MZZ always (cf. p. 261,
l. 8; the readings of A at this place, tatiyo and catuttho, are
no doubt those of Bu., but they are scarcely ever met with
elsewhere).—³² byādhi pi dukkhā wanting in M, at p. 185, l. 4
in AM, at sutta 141 in A at least, likewise at DN. 22 accord-
ing to Burmese authority; it is added at SN. LV. 11, Vin.
i, p. 10; in all the other passages referring to jāti, jarā, maranām,
the MSS. are generally consistent in either adding or omitting
byādhi.—³²⁻³ appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo
dukkho is substituted for sokaparideva- -pāyāsā at SN. l. c.,
DN. 22 (Burm. MSS.), Vin. i, p. 10 (AM agree here).—³⁴

-kkhāndhā pi M and all the Burmese authorities known to me, also Vin. l. c.—³⁶ ponobbhav- M constantly, also Vin. l. c. (ponobhav- AZZ; ponahhav- is quoted in the AN. commentary, but it is not found in the Copenhagen MS. of the text). P. 49⁷ ayam vuccat' āvuso dnkkhanirodhagāminī-patipadā is added after -samādhi in Mac, wanting in AMb.—²³ katamañ- c' āvuso maraṇām AM, also SN. XII. 2, but wanting at SN. XII. 27, 28; the phrase was wrongly inserted, I think, from a similar but not identical passage at sutta 141 and elsewhere.—²⁵ (maccu- maraṇān- ti maccusañkhātām maraṇām, tena samucchedamaranādīni nisedheti; Kālo ti Antako, tassa kiriyā ti kālakiriyā C).—²⁶ -varassa M (ZZ=AC); — after nikkhēpo M adds jīvitindriyassa upacchedo (wanting in ACZZ). P. 50⁹ A before ayam-eva inserts katamā jāti- -nīpatipadā, but only here.—³⁷ cattār' imāni M. P. 51¹ upādānāni M.—¹⁷ pottabhb- A almost always. P. 53¹² vuccati āvuso M here; — cattāri mahābh- C. P. 54⁷ katamo pan' āvuso sañkhāro Ma (cf. p. 55, l. 8).

10.

For this sutta I have had at my command, besides AMC, first the Copenhagen MS. no. XI (marked B), and next the Mahāsatipatṭhānasutta of DN. (D, = B), which but for an addition towards the end agrees verbatim with our text, and which I have been able to collate with two printed editions, Colombo 1872 and Rangoon 1233 (E, O). To several passages there are parallels at suttas 13 (F), 119 (G), and AN.VI.iii.9 (H). P. 55²⁷ Kurusu MO.—²⁸ Kammāsa- EMO; -dammām AEM, -damām O (Kammāssadh- ZZ mostly. Kammass- occasionally; Kammāssa- and Kammāsa-, -dh- and -d- C, Bu. seems to have read Kammāsa-dhammām). Cf. p. 501. P. 56¹ sokaparidevānam O, M constantly (-pariddavānam BE, AZZ always in this phrase; sokapariddavānan- ti (sic) sokassa ca paridevassa ca C. I now think that Bu. read -paridev-, and that the Singh. reading is a reminiscence from verse, where that substitute is frequently used for metrical reasons, cf. ujjugatā, n. on p. 46, l. 21).—¹⁰ Suhscriptions to the paragraphs are given in BCEMO; here: Uddesavārakathā CO, Uddesavāram BE; M has no suhscription here.—¹¹ kathañ- ca pana O throughout. M once.—¹³ āhūnājītvā Ma, -ñcītvā O (-ujītvā Mh constantly, AZZ mostly, cf. Lal. Vist. p. 325).—¹⁵ sato va pass- O. M always, cf. Vin. iii, p. 70 (without va AZZ always).—²³⁻⁴ añj- ABD. acch- Ma (añch- EMbO, cf. añch' āyāme Dhātumāñj. v. 12, Sanskrit añch-, āchi āyāme Westergaard's Rad. p. 347).—³³ pañsatī- MO.—³⁴ pi om. M here, evam- pi kho O, A at the first three places, M occasionally (evam- pi Bu.).—³⁵ Suhscription: Ānāpānapahbām CO, Ānāpānasatikāndām BE (also afterwards

-kandam for -pabbam), Assāsapabbam M.—³⁶⁻⁷ gacchanto 'mhīti O. P. 57⁴ Subscription: Iriyāpathapabbam BCEMO.—⁷ samiñj- AZZ always with a single exception, also Lal. Vist. p. 297 (samiñj- O, M constantly, as well as other Burmese MSS, with rare exceptions, as Jāt. ii, p. 380; the form is corrupted from samāñc-, cf. Oldenberg, Kuhn's Zeitschr. XXV, p. 324).—¹² Subscription: Catusampajāññapabbam BCE, Sampajāññapabbam MO.—¹⁴ padatalā A; — pūram BEMO.—¹⁶ nhāru O, M always; — atthi DEMO (-i AZZ almost always).—¹⁸ O adds matthalungam after karīsam.—¹⁹ khelo ABEHM (-lo AZZ mostly, cf. kheta-simhānikā-Mahāvastu p. 28).—²⁰ -ghānikā B, M mostly; — matthalungam is added after muttam at Khuddakapāṭha p. 3, cf. Mil. pp. 26, 28, and the addition is necessary to make up what is called in later writings the dvattimāsakāra, but it is wanting in the Nikāyas, also in the text of Buddhaghosa, who in the com. on sutta 28 remarks, matthalungam pana na idha pālīm ārūlham.—²¹ mūtolī AG, putoli M, toli O, mutoli AE, mūtolī B (mutolī C).—³⁴ Subscription: Patikkulamanasikārapabbam BCEO, Patikulapabbam M.—³⁷ vāyodhātu without ti A, G here. P. 58² catumahā- O. M always; — patibhaj- B, vibhaj- MO.—¹¹ -jātakām DH, -jātitām A (-jātām BEFGMO).—¹³ evām anatīto M, ADO once (etām an- BEH, ZZ mostly).—¹⁵ BE, which have no abridgements, add subscriptions to the subdivisions of this paragraph: Pāṭhamasīvathikām, etc.—¹⁸ (The readings of M at pp. 88-9 are marked N); for supānehi vā kh. MNO substitute, kañkehi vā kh. sunakhehi vā kh. 'byag- ghehi vā kh. dīpihi vā kh. (A constantly as in the text).—¹⁹ pānakehi kh. D.—²⁴ atthisankh- BCE (atthika- AGMO, DH once).—²⁶ nimāmsa- MNO; -makkhittām ABDEFH (-itām CGMO; read nimmañsam loh-? cf. p. 364, l. 17, where MC read so; the error would naturally arise from -māmsaloh- at the foregoing and following lines).—²⁸ -samābandhanāni ACa.—²⁹ After pā- dattikhikām M adds a. goppatthikām, NO a. goppakatthikām.—³⁰ urutthikām a. katitthikām MNO; — for aññena pitthikantakām M substitutes, a. phāsukatthikām a. pitthiñthikām a. khandha- tthikām a. bāhutthikām a. amsatthikām a. givatthikām a. hanutthikām a. kannatthikām a. dantatthikām; NO have the same reading with omission of a. bāhutthikām a. amsatthikām and a. kannatthikām, and with hanukatthikām for hanutthikām.—³⁶ sañkhavannapatiñhāgāni MNO.—³⁷ puñjakatāni BD, puñjānikāni EG; — FN add atthikāni before terov-, ANa omit it at the second place. GH transpose terov- and atthikāni (BDEMO as in the text, also Bu.); — pūtikāni BH. P. 59⁹ evām pi kho M almost throughout.—¹⁰ Subscription: Sīvathikāpabbam C, Navamām Sīvathikām — Kāyānupassanāsatipāṭhānā BE, Navasīvathikā- pabbam — Kāyānupassanāsatipāṭhānām M, likewise O with Cuddasakāyānupassanā instead of kāy.—¹² vā vedanām vediya- māno O throughout.—²⁸ Subscription: Vedanānupassanā CO. MB

add -satipatthānam, -nā. Navavedanānupassanā E. P. 60⁶ Subscription: Cittānupassanā CO, -nāsatipatthānam MB, Evaṁ sojasa-vidhena Cittānupassanā vuttā E.—¹² -machand- M constantly.—³⁶ Subscription: Nivaraṇapabbām CMO, -niddesam for -pabbām BE. P. 61¹ pañcasu upād- MO.—¹⁰ Subscription: Khandhapabbām CMO, -niddesam BE.—¹⁷ saññoj-BDEM.—³¹ Subscription: Āyatana-pabbām CMO, -niddesam BE.—³³ satta bojjh- D, O once. P. 62³ bhāvanāya pāri- BEO. ZZ occasionally.—¹⁷ Subscription: Bojjhaṅgapabbām CMO, -niddesam BE.—²⁴ After pajānāti M interpolates a passage of some length, borrowed from the Mahā-satipatthānasutta of DN.—³³ Subscription: Catusaccapabbām C, Saccapabbām O, Dhammānupassanāsatipatthānam BE; M has none.—³⁴ bhikkhave bhikkhu A at the first three places. P. 63² chab-bassāni A (cha v- BDEMO).—⁹⁻¹⁰ ekaṁ māsaṁ M, B once, ekamāsaṁ O.—¹⁰ addha- DM, ajha- O; —māsaṁ yo O.—²³ Here and at the end of every following vagga except the last two, an uddānam in verse is added, generally corrupt in both MSS. and with great discrepancies.

11.

P. 64¹ samanebhi M except once; — aññehīti Ma at the first two places, C has aññe hi, aññehīti, aññe ti, Bu. is silent; cf. DN. 16 ed. Child. p. 59, AN. IV. xxiv. 9. This passage is often quoted, generally with the reading aññe.—¹³ (*pana no) panā M, paneso A.—²⁰⁻²¹ so (AMC) should perhaps be yo, cf. yāni at l. 22.—²⁴ adhippāyoso M, adhippāyogo C (adhippāyo A always, -ppāyāso or -ppāyoso SN. and AN. mostly, cf. p. 84).—²⁷ puthu M, A once.—²⁸ ekāvuso M.—³⁴ sā niññā after na is wanting in M here and at two places farther down. P. 65¹⁸ -diññhi M.—²⁶ savupādānā A.—²⁵ jarā M, cf. n. on p. 8, l. 30. P. 66⁵ paññap- M or Mb. P. 67¹² svākhyāt- M mostly.—¹⁵ ime kho bh. M (C=A).—²³ -am- idām for -añ- c' idām A throughout.—³¹ yato kho A (C=M, but A may be right). P. 68³ Culla- C almost always.

12.

P. 68⁵ aparapure M, amarapure A (avarapure ti purassa aware, pacchimadisāyan-ti attho C).—⁷ parisati M (parisatin-ti parisamajjhe C, -satim AZZ almost always).—⁷⁻¹⁵ evam A (in spite of esā vācā at l. 30, A is probably right, cf. p. 227 and a few other parallels).—⁸ uttari man- AZZ almost constantly, M or Ma always, but comp. uttariñ-ca or uttarim vā man- SN.. AN.; manussadhammo nāma dasa kusalakammapathā..tato uttarim, or manussadhammato upari C (-dhammā AZZ invariably,

also M or Mb, *uttari manushyadharma* Lal. Vist. pp. 309, 310; cf. *Vin. i*, p. 9, *Jāt. i*, p. 389, etc. The scribes confounded this phrase with the compound *uttarimanussadhammo* p. 472, *Vin. i*, p. 97, etc.).—¹¹ *khvassa* M.—¹² *na niyyāti* A throughout, cf. *Jāt. i*, p. 389 (Bu. confirms the reading of M, comp. also l. 31 et seq. and p. 72, l. 9).—¹⁴ *Vesāliyā* AM.—²⁹ *kodhano h' eso* Sār. M, cf. *Jāt. i. c.*—³⁰ *kho* for so Mb (a conjecture, it seems, and perhaps a good one). P. 69¹⁴ -*yam-pi* A only here, cf. n. on p. 34, l. 15.—¹⁶ *cankamati* Mb (*kamati* AMac).—¹⁷ *pānīnā* *parāmās-* M, see n. on p. 34, l. 19.—³⁴ *thān-* and *athān-* M except at p. 70, l. 2. P. 70⁷ -*gāminī* A (-*gāminin-ti* C).—⁹⁻¹⁰ Bu. seems to read -*dhātum* -*dhātum* *lokam*. P. 71¹¹ *abhiññāya* A, M once. P. 72¹ *paṭivediss-*, -*vodiss-*, -*vādēss-* A (-codess-MC, also AN. IV. i. 8).—² *etam-ahaīm* M throughout.—⁶ *pan'ete* M (AN. l. c. == A).—⁹ (**so na niyyāti*) *so niyyāti* AM, cf. p. 68, l. 12.—¹⁹⁻²⁰ *catumahā-* Ma.—²⁴⁻³³ -*kamitvā* A, also DN. 16 ed. Child. p. 28, AN. VIII. vii. 6.—²⁶ *samāpaṇṇapubbā* AN. l. c. (*samāpajjita-* AMC, also at *sutta* 127 and DN. l. e.; it is, however, an unlikely form in Nikāya style). P. 73⁶ *abhinibbija* *abhinibbija* M (C == A, cf. p. 104).—¹⁹ *pettivis-* A partly (pitti- M, ZZ mostly, other MSS. rarely, C has both readings).—²⁰ -*gāminīn-ca* *maggam* A mostly, Mb throughout. P. 74⁶ *iriyatti* A partly.—¹¹ *ekanta-* *dukkha* *tibba* *kaṭuka* *vedanām* M, and so throughout -*am* *vedanām* (C == A, *tippā* *ti bahalā*, cf. p. 10, l. 29) —¹² *pūr' aṅgā* *ānām* om. M (C == A, cf. *pūrā* aṅg- p. 365; SN. has *pūṇā* for *pūrā*).—¹⁹ *papatitām* M, Mb at p. 75, l. 6 (C == A, cf. however p. 365, l. 23).—³² -*yoniyā* A at the first two places. P. 75²⁰ *chāyāyā* A here.—³³ *imam-eva* M here. P. 76⁶ *suphassita* A, *phussita*- M (Ma perhaps phass-; phass- C, phuss- and phass- AZZ).—²⁷⁻⁸ *acchidikā* *sātodi*kā AZZ always (cf. DN. 16 ed. Child. p. 43), *setodakā* for *sitodakā* *setakā* M constantly; cf. *acchodakām* Lal. Vist. p. 311.—²⁸ *supatitthā* M (*sūpa-* and *supa-* AZZ, cf. S. *sūpatīrtha*).—²⁹ *dibbo* Ma, *tiro* A, cf. p. 366.—³¹ *tam-ena* A here and often elsewhere (*tam-ena* and *tam-ena* ZZ).—³⁵⁻⁶ *ogāhītīvā* *ca* *nhāyītīvā* M.—³⁶ *ca* at the first place is wanting in A. P. 77²⁴ (**caritā*) *caritvā* AM.—²⁵⁻²⁶ -*o* *sudām* MC, also *Jāt. i*, p. 390.—²⁸ *tatra* *sudām* *mē* A (C == M). To the following text or parts of it there are many parallels, comp. pp. 156, 238, 307, 342, also *sutta* 94, and it recurs more than once in DN. and AN.—²⁹ *hatthāval-* A here and mostly elsewhere (*hatthāp-* M constantly, ZZ with few exceptions, also C, and Bu. seems to have read so; Lal. Vist. has *hastapralēhaka* p. 312, *hastāvalehaka* p. 323); — *-bhaddantiko* M always.—³⁰ *uddissakatām* M constantly; — *nimantana* M, ZZ partly.—³¹ *kumbhi-* M, ZZ partly; — *khalopi-* A here (cf. Mil. p. 107). *kalopi* M always, ZZ partly, *kal-*, *kal-*, *khal-* C (=ukkhali pacchi vā).—³⁴ *pāyantiyā* M here.—³⁷ -*lopiko* vā AZZ partly, also at the next line.

P. 78⁷ daddala-, daddalla-, gaddula- A partly; daddālan-ti (sic) cammakārehi cammām likhitvā chaḍḍitakasatām C; cf. gardula-Lal. Vist. pp. 259, 323.—¹⁰-āhāro vā A here and at p. 308, l. 5 (vā is wanting at all the other places).—¹²(ajinam-pi AM, ajinan-ti C; probably the right reading, though all the other authorities have ajināni pi); — (ajinakkhipan-ti tad-eva (ajinam) majhe phālitām, sakhran-ti pi vadanti C).—¹⁵-pakkhakan-ti C, -pakkhikam-pi ZZ once or twice.—¹⁹-rohanā- M, ZZ partly.—²⁹ pamajj- M.—³² jegucchiyasmīm C—³⁴ udakabind- AM (udabi-C four times).—³⁵ āpādesin-ti M, āpādesum and āpāden-ti (sic) C. P. 79¹ ajjhogahetvā A constantly, also ZZ with scarcely an exception. -gāhetvā M mostly (-gāhitvā M occasionally, cf. Mil. p. 87).—⁵ saṁpatāmi M (C=A).—¹⁵ -gopālā A; — catukundīgo A. -gundīko C, -kkundīko M, also AN. V. vi. 2 (-kundīko DN.24); — tāni wanting in M here.—¹⁸-dinnām M.—¹⁹-vikata- Ma, -vikaṭi- Mb (C=A).—²² bhimsanakasmīm A (cf. Vin. iii, p. 8: bhimsanakatasmin-ti bhimsanakabhāve ti attho, ekassa takārassa lopo datṭhabbo, bhimsanakattasmīm yeva vā pāṭho, bhimsanakatāya iti vā vattabbe liṅgavipallāso kato ti C).—²⁵-ratṭhakā MC (not Bu., who explains it as a substantive; cf. Mil. p. 396, Jāt. i, p. 390, AN. III. iv. 5. Rattisu -ṭṭhakāsu Vin. iii, pp. 31, 288 is scarcely correct, Udāna 9 has -ṭṭhake in the same phrase); — rattim om. M.—²⁹ sotatto=sutatto C; — so sino c' eva M, so sīto A, sosino=sutinto C (cf. Jāt. i, p. 390; the metre requires amendment, possibly sa u tatto sa u sino).—³² upanidhāya AM (upadhāya C, cf. Cariyāp. v. 357 (iii. 14 v. 1) = Jāt. i, p. 47); — gomandalā ti gopāladārakā C, gāmaṇḍalā Cariyāp. l. c., cf. at sutta 93 gāmaṇḍalarūpo = gāmadārakarūpo.—³⁵ uppādethā AC. P. 80¹ Cf. Lal. Vist. p. 319 et seq.—⁴-pi panti A, also at p. 81, l. 1, meaning perhaps pi pipanti.—⁶ ahari A here, ahāritā M here, cf. p. 81, l. 3.—¹⁰-kasimā- A constantly. The following passage, ll. 10-33, recurs at suttas 36 (p. 245), 85, 100 (marked H, I, J).—¹¹ asitikā- A, M always, asitikā- HJ. asitikā- I (āsitikā- C, cf. āsitikā- Lal. Vist. pp. 319, 321); — vā om. HJ.—¹² kāla- HIJ (kālā- AMC).—¹³ appahār- AHIJ, M occasionally.—¹⁵ vattthanā- I, vaddhanā- J, ovaddhanā- H; -āvalī C.—¹⁸ pāsul- IJ.—²⁰ akkhikūtesu IJ.—²² tittaka- HIJ; -lāpu AH.—²⁵⁻²⁶ parāmas- H, M here.—²⁷ tāva-ssu J, evām su A here (yāva-ssu is confirmed by C).—²⁹ apakujjo J, upakujjo I, avakujjo va and avakujjām C; — patāmi H (papat- AMCIJ)—³⁰ imam-eva HIJ (probably an error occasioned by other passages, cf. pp. 57, 276, etc.; Bu. notices this variety of reading, at least as regards sutta 36).—³¹⁻³² anumajj- H. P. 81⁹ evāssu Mb here and afterwards.—³¹ na aj- A, n' aj- Ma.—³⁷ pan' eso A throughout. P. 82¹ asamvasitapu- A.—³ puna āg- M.—¹² upapajjeyam M (vaseyyam A, āvas- would seem preferable).—¹⁶ va for vā AMb, at l. 20 AM, cf. p. 343, l. 29.—¹⁸ aggipāri- M

(C=A).—²⁴ kālak- M (kāl- also C, but from a slip in the MS. the explanation is wanting, cf. n. on p. 163, l. 28).—²¹ āsītiko M here, AZZ rarely.—²³ gatiyā ca satiyā ca ṭhitiyā ca A (C=M).—²⁵ (dalhadhammo=dalhadhanum gahetvā ṭhito C, cf. Pali Misc. p. 60); — katup- MC.—²⁷ A after -gatimanto adds, evam adhīmattamatimanto. P. 83⁵ patipucch- M.—⁷ -dinn- M at the first two places (-nn- AZZ almost always); — yevāssa Mb.—¹² harissatha M.—¹⁴ kho pan' etam A, cf. p. 21, l. 25, etc.—¹⁵ satthā Ma.—²⁰ bijayamāno M. vijamāno C. cf. p. 501, l. 1 (the phrase pitthito ṭhito hoti is occasionally corrupted to pitthito pitthito hoti, cf. DN. 16 ed. Child, p. 2, l. 8).—²² api hi me M.—²⁵ tve A, tveva MC (t' eva is by far the best authenticated form in A and AN., it is exclusively used in SN.; in DN. I have noticed eight cases against six; cf. n. on Mil. p. 114, l. 11).

13.

P. 84³ yena aāñ- M.—¹⁰ paññap Mb here, in the sequel M.—¹⁵ adhippāyoso corrected to -ppa- M, cf. n. on p. 64, l. 24.—²¹ abhijāniss- AM here, cf. p. 85, l. 10 (ājān- ZZ always in this phrase, also A elsewhere).—²⁸ -imhā Ma throughout.—³³ tehi wanting in A.—³⁵ M substitutes amhe for kho, and omits it at the next line. P. 85¹⁵ evam hi pu- M.—³⁰ The following passage as far as p. 88, l. 28 is repeated at p. 92, and the readings of AM respectively are almost always the same at both places.—³¹ jīvitām M.—³² sankhāya .. vāñijāya M (C=A).—³⁵ -phassena M here; — for rissamāno (AC) M has dissamāno (corr. to īriyamāno and īsamāno) miliyamāno (corr. to miyamāno).—³⁶ -pāsāya dayhamāno A at the second place: — ayam bhikkhave M here, also C, in AZZ pi is in such cases far more frequently added than omitted at the first place, cf. p. 56, l. 34. P. 86³ urattālām Ma.—¹⁰ daheyya na udakam vāheyya M.—¹³ appiā dāyādā vā AM here, without vā M at the second place.—¹⁵ me for no A, C reads and explains yam- pi me.. tam- pi no (=amhākam).—¹⁹ gahapatayo Mb.—²³ vivādāpannā M.—²⁹ ubhatobyūlham M, -vūlham C. P. 87¹ khippamānesu A, M here.—² sattihī A here; — pakkaṭiyā (sic) ti kaṭitagonayena (read kaṭhita-) C, M at both places substitutes chakānakāya; — ahi- vag- and abhimag- A, abhi- and ahi- C.—⁹ kammakāraṇā Ma here, ZZ occasionally. To the following passage there are several parallels in MN. and AN.. comp. also Mil. pp. 197, 290, 358.—¹³ hilanga- A here (bil- AZZ almost always).—¹⁶ kahāpanikam M; — kharāpāticcha- M.—¹⁷ palikha- A here (paligha- ZZ, very rarely pari- or -vattakam); — -piṭham- pi ZZ partly.—²⁶ ayam pi M.—²⁹ kho om. M. P. 88⁹ -kālikā n' acc- M.—¹⁵ āsītikam Mb.—⁸ -dantam -kesam MC.—¹⁹ -litasiro C. -litāmsiro

A; — -gattām M, tilakābataṁ C.—²¹ pi wanting in M here.—²⁴ sayamānam Ma, seyyamānam Mb.—³⁶ supānehi A; the various readings to this passage were given in the notes on p. 58. P. 89³⁷ pi ceteti M throughout. P. 90¹ (abyābajjb- M, cf. n. on p. 10, l. 20; this context proves it to derive from byābādha).—²⁴ vedanām M or Mb, A at the first and the last place.

14.

P. 91⁸ evam pāham M.—²⁷ na hoti M (C=A).—³⁰ -vatti Ma, -vatthi A here, in the sequel anāva kāmesu (-vatthi MhC).—³⁴ añnam vā M throughout. P. 92⁴ hosi C, na hoti M.—⁵ -gāmīm A here.—²³ ayaṁ pi Mb.—²⁸ niganth- Mb.—²⁹ tibbā Mb.—³⁰ khvāham M.—³¹ -passe Mb, cf. SN. IV. 23 (ed. Feer p. 121), XXI. 87.—³⁶ Nāta- M always, except Nāta- here (Nātha- and Nāta- AZZ).—³⁷ The following passage recurs several times at sutta 101 (B). P. 93² atthi vo A, hho for vo M; — pāpakam- M.—⁴ For pan' ettba read pan' attha?—⁶ -bhāvo, -bhāve B, pāta- byantikatam in the place of tapasā by. nayānam M.—⁷ akarānam A, B partly, -ne once.—⁹ -nakkhay- M.—¹¹ amha Mh.—^{13.15} ahuvamb' eva, akaram' eva M.—¹⁴ va for na M, nā nāhuv- B.—¹⁶ na om. M, A here, na kar- and nā nākar- B.—²⁵ kim-pana for iti kira A. P. 94¹ h' āvuso M throughout.—¹⁰ vā wanting in M, at l. 35 in A, at l. 19 in AM with vā added in A after Bimbisāro.—²⁴ -sukham pati- M.

15.

P. 95⁷ Susum- M.—¹⁹ vasagato A at the first two places.—²⁸ -sāmantā or -sāmantā- A throughout, -sāmantā M at the first two places.—³⁰ codito M here. P. 96¹ codakam paccā- A once.—⁶ sampādayati A at the first two places (C=M).—¹⁴ -ggāhī Mb at first.—³⁵ na-ppati- M partly. P. 97^{6.7} The first na is wanting in A here, both in M, also in the repetition; at p. 98, l. 12 AM are correct, at p. 99, l. 26 both omit the first na and M doubles the second.—¹⁹ -mānitabbām M, -sāsitabbām A, (-minitabbām C).—^{21.2} panāssām, pāssām Mb.—³⁶ niccbāretā ti M. P. 98¹² sampādeyyam A (-yeyyam also at SN. XXXIV. 23).—³³ -mujjena and -mojjena AM. P. 99¹⁰ A here adds na after kodhano. P. 100¹⁵ udakapatte M (C=A).

16.

The beginning of this sutta has a parallel at AN. X. ii. 4 (B).— P. 106⁶ vinibaddh- AZZ always (C=M).—^{6.7} so cati imasmin A,

so cahi imasmim M (so vat' imasmim B).—⁸ thānam M.—²⁸ kāmesu B (kāme AMC). P. 102⁴ phassa- ABC (passa- M, Bu.).—²¹ samucchinnā ABM here, cf. p. 103.—³⁵ na anattamano M:—na āhata- B.—³⁶ na khilaj- M. P. 104¹ abhinibhidāya M. A here (-bhhid- C, AZZ almost always, Bu. read so, cf. Vin. iii, p. 4).—⁸ -hbijj- M, cf. p. 73, l. 6 (-hbhijj- A mostly, ZZ always).—⁹ -tūñdena A here.

17.

P. 105⁶ ye ca kho ime M throughout.—¹³ ca for c' eva A here and afterwards mostly. P. 106³⁴ pakkamitahbām M, at p. 107, l. 13 Mb, what Bu. read is uncertain, -tabbo is probably correct, cf. p. 401, l. 25, Khuddakap. p. 14, l. 2, Vin. i, p. 103, l. 31, etc. P. 107²⁸ pakkamitabho M, at p. 108, l. 8 Ma.

18.

P. 108²⁰ jañgha- M always (-ghā- ACZZ).—²⁴ (oluhbha AM, ZZ always, but at this place Bu. had a different reading, perhaps olamba. C makes him say, dāñdam- olambho (sic) ti dāñdam olambitvā, gopālādārako viya dāñdam purato ṭhāpetvā dāñdamattbake batthe patiññāpetvā piññāpāñum hanukena uppiletvā ekamantam atññāsi).—³¹ -sentī A, at p. 109, l. 23 AM. P. 109¹ nilloletvā AC, nillāretvā M here; — nalātēna nalātikām SN. IV. 21 (ed, Feer p. 118).—² dāñdam- olubbhāti dāñdam uppiletvā, dāñdam- olubbhāti (sic, -la-?) pi vā pātho, gahetvā pakkāmīti attho C.—¹⁴ mayā for mama M.—²⁵ okappetvā M here.—³² -gavantām should probably be -gavā.—³⁶ ajjhosetabham AC. P. 110⁴ tuvāñtuvāñ AM, tvām tvañ- ti evām pavattām tuvāñtuvāñ C, cf. Pali Misc. p. 64.—⁶ vatvā ca M.—¹² bhagavato M, A once or twice.—¹⁶ -kaccāyan- M (C=A). P. 111¹¹ maññā corr. to maññātha M (maññētha A, ZZ at a few places, also maññātha, maññāthā, maññeyyātha; I should prefer maññatām).—¹² h' wanting in M here.—¹⁴ dhammasāmi M.—¹⁵ (ahosi AM and several parallels, hoti A at sutta 133); — AN. reads, yām tumhe Bh. yeva upasaññākamitvā.—¹⁶ -puccheyyāma M; — SN. reads, yathā vo, except once; cf. l. 31 where Bu., who is silent here, certainly read no. —¹⁷ -eyyāmāti Ma.—²¹ AN. reads, yām mayām Bh. yeva upasaññākamitvā.—²⁶ agarūm M.—²⁷ katvā AM (agarukaritvā CZZ).—³⁶ c' uppajjati A, cf. Mil. p. 51, l. 14. P. 112¹⁵ paññāp- M partly; — thāñ- M. P. 113¹² yām instead of idām AM here.—³⁷ -imhā Ma. P. 114⁷ evām-eva ca nañ M.—^{10.14} labheth' eva M (sāyetha labhat' eva sādurasām AN.V.xx.4).—¹⁶ tveva A. tve changed to tveva C.

19.

P. 114²⁵ dvedhā MaC.—²⁸ ekām bh- C; — ca for cāyām A here.—²⁸⁻⁹ nekkhama- or nikkhama- M often. P. 115¹² pajāham-eva corr. to pajāham-eva (sic) A here, pajaham-eva M, pajahām-eva corr. to pajahām-eva C (=pajahim-eva); — vino-dam-eva M (C=A). explained by nīharim-eva).—¹³ byantam-eva ca nām M (C=A).—²²-carati A, also -careyyam. and -carayato once; — nahi for nati M, byanti and namati A, nati changed to na C. P. 116¹³ kilamante for kilante Mh, A once.—¹⁶(*ūhanīti) ūhatīti A, ugghātīti M, udaghanīti C; the reading is uncertain. P. 117²⁶ yvāyām for yvāssa Mh; — sotthiko C.—²⁶⁻⁷ Bu. gives a various reading to pītigamanīyo, but C only repeats the word; pītingam- A at the last two places.—²⁷ kumaggām M.—²⁸ okān-caram A here, afterwards -cār-, okka- M (okacaram Ma here, C throughout); — okkacārik- M, okacarikam and -cariyā A partly (okacārik- C throughout). P. 118²⁰ (yām bh. AM, cf. p. 46).

20.

P. 119¹³⁻⁴ ekodibhāvām M, partly corr. so -dibhoti.—¹⁴ (*palag-) phalag- AMC.—¹⁶ abhīnhaneyya om. M (C=A); — nivāreyya A (C=M); — nivatteyya M (C=A). P. 120¹⁸ -sañthānam M (C=A).—²⁴ sanikām M, AC partly; altogether there is equal authority for san- and sañ.—²⁷ thito M.—³⁰ olārikām and sukhumām are not repeated in A.—³⁶ dantebhi M always (-ehi AC always, but M is right, I ought to have written, as Bu. reads, dante 'bhidantam-ādhāya). P. 121⁶ gale vā for the first gahetvā M (elsewhere M agrees with A, cf. p. 242, l. 32 and sutta 85). P. 122² yām sa vit- A.—³ vitakkissati M.—⁴ vivattayi M, cf. p. 12. —⁸ -sañthāna- AMC, cf. p. 120, l. 18.

21.

P. 122¹² -phaggūn- MC, Aa mostly.—¹⁶ tena M. P. 123²⁻⁶ -tesīti Mb and M (C=A).—¹⁹⁻²¹ bhante ti M.—²⁵ tatra pi M, Aa mostly. P. 124¹⁸⁻²⁵ me om. M.—¹⁹ catumahā- MC; — ratho sudanto assa thito M.—²² -khinahatthena M.—²³ pi wanting in M at both places.—²⁶⁻³⁶ tumhe hi M. once corr. to t. pi.—³¹ manusso for puriso M.—³² ojaharāniyo tā chetvā ba- M. P. 125⁵ I should here prefer abbhuggato hoti.—¹⁴ mayham- ev' M.—¹⁸ bho for he AC; — Kālīti.. ayye ti M.—¹⁹ no for na A here; — khv-ayye kīcīti M.—²⁰ pāpadāsi MC; — bhakutīm C, bhāk- M.—²⁶ divātaram yeva M (C=A), cf. l. 36. P. 126⁴ sīsām dvedhā bhindi Ma, sīsām te bhindissāmiti Mb.—⁵ Payoga-

siddhi quotes, either from memory or from some unknown text, bhinnena sīsena paggharantena lohitena paṭivissake ujjhāpesi; C confirms the reading of AM as regards the last two words.—⁸ nāma om. A.—⁹ -manā mām M.—⁹⁻¹⁰ sīsam dvidhā bhinditām ti Ma, Mb as above.—¹¹ -gacchi M.—¹² M before anivātā adds, asoratā V. g. (borrowed, perhaps, from the com., where candī is explained by asoratā).—¹⁵ nām for na A (nām manāpā would seem preferable).—¹⁷ kho om. M.—²⁴ yeva garūm M.—²⁵⁻²⁸ dh. yeva apac. mānento pūjento M (borrowing, it seems, from DN. 26, C=A).—²⁶ M after bhikkhave adds, evam sikkhi-tahām. P. 127² tatra pi vo bh. M.—¹² vikhaṇeyya M.—¹⁸ apathavim A.—³¹ mañjetṭhīm M.—³² rūpām pātu- M, A once.—³⁴ rūpāni M here (we should, perhaps, read so throughout). P. 128¹⁰ nu kho so M here.—¹⁸ Gaṅgānadisamena Mb.—²² chinnapassarā corr. to -sassarā A here. afterwards chinnassar- (C=M); — -bhabbhar-. Mh, -sambhar- Ma (C=A).—²⁶ sassaram Ma.—²⁷ bhabbharam Ma.—³² amūm for asu M. P. 129¹⁶ okkant- M (oka- AC), cf. p. 186, l. 13, p. 189, l. 26; — padus- AM, pados- C, cf. ll. cc.—¹⁷ -karo ti AM.

22.

Comp. p. 256, SN. XXI. 85, Vin. ii, pp. 25-6 and iv, pp. 133-5. P. 130³ gaudha- M.—⁹ uppānam hoti A here. —¹⁶ evam kho and evañ-ca kho for evam byā kho SN. l. c.; evam vyā kho ti evam viya kho C.—¹⁷ atha (wanting in Ma) te pi kho for atha kho te M.—²⁰ mā hevām M once, māvuso .. evam avaca SN.—²² -yen' and -yena āvuso M.—²⁵ Cf. pp. 364-7, where the last three similes are wanting: — -kankhal- AN. V. viii. 6 in text and com.—³² tathēva tam SN.—³³ parāmāsā M (-massa A always, M partly, also SN. l. c.; parāmāsā ti dīṭhiparāmāsena C here, at sutta 136 parāmassāti with the same explanation; parāmāsā is not unlikely to be the reading of Bu., and we ought perhaps to read so).—³⁴ tathā 'han-tam instead of evam .. āvuso SN. l. c. P. 131¹ atha kho te bhikkhū M.—⁷ -mhā Ma.—²⁰ A here repeats mā .. avaca.—³⁷ āmantesitī M. P. 132¹² (kassa kho AMc, cfr. p. 258, l. 18).—¹⁴ A repeats antarāyikā before vuttā here and afterwards.—²³ (khan- AM throughout).—²⁶ us-mimkato AM (-i- C, cf. p. 258, l. 27). P. 133¹⁰ sādhu sādhu bh. sādhu M.—¹² kho for vo M.—¹⁹ tañ-ca hi A.—³⁶ paṭinivattitvā M. P. 134²⁷ jāneyy- A.—²⁸ (*vo) vā M, ce A.—²⁹ panāssu Mb; — vyattā C.—³⁶ na-tthi c' assa M, cf. p. 135, l. 3. —³⁷ santāriñ A, ZZ mostly; — apārā param AMa, ZZ mostly, cf. DN. 16 ed. Child. p. 14; orā pāram Vin. i, p. 230. P. 135¹ ca om. M.—⁹ tassa om. Ma, tassa purisassa Mb.—¹⁰ bahupakāro M (hahuk- A⁷⁷ always).—¹³ uccāpetvā M.—²¹ ussāretvā M; —

(*uplāpetvā) upalāp. A, opilāp. M.—²⁵ A after bhikkhave adds dhammām, M desitām (read dhammām desitām?).—³⁴ yām pi tam M. P. 136¹ thass- M.—³-tavā kho A.—²⁰ ahu MC. P. 137¹ nāma-ssu, na-ssu M; the com. on Suttanip. 20 v. 4 from a similar text quotes, na hhavissāmi nāma so, vinassissāmi nāma so.—¹⁷ tam ca M.—²⁵ y' assa M, yāmsām, yasa, yām A partly. P. 138⁶ -lahhhiyamāno A, also SN., AN.—⁹ na ca kho for nanāyam M.—¹⁰ kevalo hi hhante parip- M. P. 139¹² pi nihhindati M.—²¹ -bhāvāmkat- M almost constantly, -bhāvāmgat- rarely and mostly corrected to -kat-. P. 140⁵ (ettha satto ti pi tathāgato ti adhippeto uttamatpaggalo khīnāsavo ti pi C; it here rather retains the original sense of 'such a one', cf. Suttanip. 30 vv. 13-24, and the other significations of tathāgata may have proceeded from texts like these).—⁶-vijjo M, -vajjo A (-vejjo C repeatedly).—¹⁰ cāham AaM (yathā vāham hh. na iti yen' ev' ākārena aham na sattavināsako C).—¹¹ (cāham AM; yathā vāham na vadāmīti yena vākārena (sic, yena c' ākārena or yen' ev' ākārena?) aham sattavināsām na paññāpemi, idam vuttam hoti: yathā vāham na sattavināsako yathā ca na sattavināsām paññāpemi, etc. C).—¹⁶ M after rosenti adds vihesenti, likewise at l. 25 viheseyyūm (C=A).—²³ tatra A here, cf. l. 32.—²⁴ sakkārā M.—³¹ (*tumhākām) tumhehi M, tumhe pi A.—³² (*no) me AM, cf. p. 273, l. 27. P. 141⁸⁻⁹ dah- M.—¹¹ evam bh- AC (not Bu.).

23.

P. 142²⁰ dhūpāy- AZZ always, but Bu. explains it from dhūma.—³⁰ cañka- M.—³¹ -vāro bh. M here. P. 143¹⁴ yathā ca te M.—³⁵ kā abhikkhanā M. P. 144¹ imassa catumahā- M (catumahāhh- or cā- M always).—² kāyass' etam M (C=A).—⁵ -vicāreti M (which I ought to have adopted).—¹² -khañā ti M.

24.

P. 145¹⁴ -hhūmik- M, A except here, -hhūvakā C (-bhūmak- AN.VI.v.12). P. 146² -tāñi- A a few times at first, -tāni- corr. to -tāñi- M.—¹⁰ anumassa anumassa M (C=A).—¹¹ eva nāma M.—¹² mayam pi M.—¹³ samāgamañā gaccheyyāma M.—³⁷ ahosi M (C=A). P. 147⁹ (-vihāram AMZZ; -vihāre DN. 16, p. 44 is prohahly an error).—¹⁹ idam āvuso ti M.—³⁷ Part of the following text is quoted by Oldenberg, Buddha p. 436. P. 148²⁶ paññāp- M.—²⁷ paññapeyya at the second place M throughout.—³³ ce M.—³⁵ ten' āvuso A.—³⁶ pi idh' M, ZZ occasionally. P. 149³ -peyya Mb, also -pesi at l. 23.—⁶ nissajjeyya M here, afterwards nisajjeyya (read nissajjeyya? cf. l. 26).—¹⁴ -dvārañ

gatām A.—²³ kho 'ham M.—²⁶ nissajjim M.—³⁶ -tthām A at the first three places (-ā ti nissakkavacanam- etām C). P. 150¹⁷ celandākena Mb (C=AMa).—²⁷ vo for bho M.—³⁰ -bhāyeyya Mh (-seyya AMaCZZ). P. 151⁴ ubho pi M.

25.

P. 151²² -isūm M mostly; — tatra M occasionally.—²⁴ amukas- M, at p. 156, l. 4 and afterwards it agrees with A. P. 152¹¹ -gamiṁsu and -gamaiṁsu AM. P. 153² mucchitā A throughout.—¹⁵ sathā su Ma, sathā-ssu Mb.—¹⁶ -manto su and -mantā su Ma, -mantāssu Mb, -mantā su A except here, -mantā ti -mantā viya C; — parajānā M, here corrected, parijanā A once, parajānā ti yakkhā ime na migajatā ti C.—¹⁹ -vākurāhi Ma (-ka- AMhC); — sampadesām A (C=M).—²³ addasāmīsu M. P. 155³⁰ c' ettha A.—³⁴ -ñānam- etām M.—³⁶ tattha M here and afterwards. P. 156⁷ tathūpamām C repeatedly.—²² Cf. p. 78.

26.

P. 160^{21.23} āvuso om. A.—²³ dhammi(m) M, AZZ mostly, but dhammikām kathām is not unfrequent, though the other cases are always contracted.—²⁴ Dhamma- corr. to Damma- M (C=A). P. 161¹⁰ sukkhāpayamāno Ma (pubbāp- AMbC, ZZ always except at SN. I. 20, ed. Feer pp. 8, 10; pubbāp- is the reading of Bu.: pubbāpayamāno ti pubbabhāvām gamayamāno, nirūdakāni kurumāno sukkhāpayamāno ti attho).—²⁵ Bu. mentions two other readings, kāya nv- ettha and kāya no 'ttha, the latter of which, like kāya nu 'ttha, he explains to mean, katamāya nu kathāya sannisinnā khavatha.—²⁸ atha kho AM (without kho CZZ, also A elsewhere).—³² dhammiyā kathā vā corr. to dhammi-kathā vā M (C=A).—³⁴⁻⁵ anariyā ca p. ariyā ca p. A, but the reading of M is that of Bu. (uddesānukkamām bhinditvā). P. 162⁵ dāsi- Mb.—⁶ -gavassa- M always.—⁸ gadhit- M always; cf. Mil. p. 401.—⁹ aijhāp- M partly, DN. and SN. always, I believe, cf. Mil. l. c. (aijhāp- MN. and AN. almost constantly, and this is the reading of Bu., who explains it by adhi-opanna; aijhāp- has a different sense and requires an accusative).—²⁷ A here has a gap extending from h' ete to jānam passam p. 164, l. 10; Turnour's MS., from which Oldenberg, Buddha pp. 427-9, quotes a fragment of this sutta, has no doubt the same defect. P. 163²⁷ The following passage as far as p. 167, l. 8 is repeated at suttas 36, 85, 100 (A* M* mark the readings of AM at the four places); cf. Lal. Vist. p. 306 et seq.—²⁸ (susukālakeso ti sutthu kālakeso C; Kacc. ed. Senart p. 328 explains it otherwise

and is confirmed by Lal. Vist. p. 258: *ciçu: krshnakeçā;* but on account of the plural at p. 463 I ought to have written, with Bu., *susukālakeso*).—²⁹ -pitūnam M always.—³⁰ -kusalam g- M*, A once. P. 164⁴ ottappa- A partly.—⁵ lapitālap- A partly (-talāp- M*C).—¹⁴ -sampajja viharāmīti paved- M* or Mb*, also at p. 165, l. 34, A only here.—³⁰ aham wanting in AM here.—³² -sīti A, -dhīti M, cf. p. 166, l. 14 (aham.. pavedmīti AM at the other three places). P. 165⁵ tvām at both places A partly; also at p. 166, l. 25.—⁸ samāno attano antev- M* or Mb*; — mām wanting in A at two places; — attānā M* or Mb*, cf. Mil. p. 235.—¹⁴ nibbija M*, A partly; pakkāmīn Ma*, A partly, apakkamīn Mb*. cf. pp. 247, 515-21; Bu. seems to read nibbija pakk-, and the reading of the text is perhaps a reminiscence from nibbjāpema Suttanip. 28 v. 24.—¹⁸ āvuso Rāma M*.—³³ Rāma M*.—^{36, 37} atthi for abosi M (not M*). P. 166¹¹ Rāma M*.—¹⁹⁻⁴ āvuso imām, or aham āvuso imām.. pavedsīti, or aham āvuso Rāmo imām.. -demīti A (once as in the text), āvuso aham (or aham āvuso, each reading twice) imām.. -demīti M*.—²³⁻²⁴ abhiññāsi M*.—³⁷ acelā, āvelā for Uruvelā A at two places; — senānigamo ti senāya nigamo..., Senānigāmo ti pi pātho, Senāni nāma Sujātāya pitā, tassa gāmo ti attho C (the reading Senānigamo, Jāt. i, p. 68, is unknown to Bu.); cf. Lal. Vist. p. 311. P. 167² sandantām corr. to sandatīm M*, sandati A partly (from l. 5); — setudak- or setavāluk- for setak- M partly.—²⁸ (vimutti AMC, AZZ almost constantly in this phrase; Oldenberg l. c. quotes cetovimutti, cf. Vin. i, p. 11).—³⁰ To the following text there are several parallels extending as far as p. 173: sutta 85 (marked B), Vin. i, pp. 4-10 (N); or stopping at p. 169: DN. 14 (D, somewhat differently arranged), SN. VI. 1 (E). M* means the readings of M at both places, M² at the second.—³¹ myāyām EN, M here (me ayām ABD).—³³ -samud- ADE, AZZM often (-sammud- Bu).—³⁵ idappaccayatā paticcasamuppādo form a dvandva compound according to Bu.—³⁶ sududdasām N here. P. 168³ gāthāyo ENM or Mb; — patihānsu AZZ almost always.—⁵ Bu. seems to read pakāsītam.—⁶ -buddho ABMā*.—⁷ -gāmi NM* (once corrected; -gāmin- ti C).—⁸ dakkhanti NM*; — tamokh- NM² (-kkh- also C); — āvutā N, āvutā and āvutā M.—¹⁹ DEN, M here, after karitvā add, dakkhinam (-na M) jānumāndalam (jānu-DN) pathaviyam (path- M, puthu- D) nihantvā; the phrase is wanting in ABM², and the omission may be peculiar to this Nikāya.—²² assavantā ABCDE (a very common error, cf. Pali Misc. p. 70, where Dh. p. 387 is meant).—²⁵ Comp. Lal. Vist. p. 517; D omits the first stanza, and like N makes Brahma repeat his demand a second and third time.—²⁷ avāpur' AE (apāp- also C).—²⁹ selo ABCDE. P. 169¹ E omits this verse, but it is found at SN. XI. 17, with the reading utthāhi, and so has C.—³ desetu NM*.—⁹ mutin- AE; — dvākāre and duviññāpaye wanting in AB

at both places, also in E according to Burm. authority, Ma omits the former here, both at ll. 20-1 (not M²).—¹⁰ -dassāvino NM* (not E in the Copenhagen MS.).—¹³ -vaddhāni NM (not M²); — anuggatāni C.—¹⁷ udakām accugg- CE, M here; — thitāni N, thit- and thitāni M, t̄thanti Ba, thanti D (tit̄thanti A BbCE; read t̄thanti ?).—²² disvāna for atha kho EN.—²³ ajjhabh- N.—²⁴ apārūtāse tesām B; — Brahme om. NM* (rightly, bnt cf. Lal. Vist. pp. 520-1).—³⁴ byatto NC, AM once. P. 170³⁻¹⁵ avoca M, also N has a sing. (-cum AB, cf. p. 210. l. 10, p. 497, l. 15, etc.).—²³ bahūpakārā NM² (C=ABMZZ): — kho ime M here.—³² pakkamī A.—³³ ājivak- A twice, also M², partly corrected. P. 171³ Cf. Dh. v. 353.—⁷ Cf. Lal. Vist. pp. 526-7; Mil. p. 235.—¹² andhibh- M*; — (*āhañchañ) āgacchañ C, āhaccañ A, agajūñ B, āhañcūñ Alwis, Buddh. Nirw. p. 133, āhañhi N, āhañña and ahañci M; cfr. Pali Misc. p. 74; — -dudrabh- NM*.—¹³ arahāsi B, arahasi anantajino ti anantajino ti (read si) bhavitūm yutto C.—¹⁶ hu-peyya pā āvuso and hupeyyā pāvuso M, hupeyya āvuso N. bha-veyya (sic) p' āvuso ti āvuso evam- pi nāma bhaveyya C (hu-veyya p' āvuso also quoted in the com. on Suttanip. 12 v. 5 and Alwis, Introd. p. 48).—¹⁷ okappetvā A; M² adds, jivham nillāletvā, cf. p. 109.—²² ayañ kho āv- M*—²⁴ -t̄thātabbāñ B.—²⁶ bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū NM².—³⁰ pañnap- M*; — upaṭṭhap- M².—³¹ āvusavādena AC.—³⁴ -caratha N, M here; — aham for arahañ Ma here, cf. Jāt. i. p. 82. P. 172⁸ cariyāya N (iriy- ABCM*).—¹⁴⁻⁵ n' āvatto B partly, also M².—²⁹ B (not M²) before evam adds, Tatiyam- pi kho aham... viharissathāti. —³¹ vabbhāvitacimetanti corr. to vambhāvitametanti B, pabhāvitametanti M. bhāsitametanti corr. to pabhāvitametanti M², bhāsitam- (MSS. also abbhāsit-, abbhāvit-) N, evarūpāñ pabbhācitam- etan- ti etañ evarūpāñ vākyabhedan- ti attho C. I preferred the reading of A under an impression that vi-abhi-ā- CI might possibly mean 'to disburden one's mind, to pronounce one's self', but with no great confidence in either the reading or my understanding of it. P. 173⁴ chabbaggā A, -ggīyā M (here with eva added). -ggā corr. to -ggīyā M² (-ggo B).—¹² -gamiñsu C.—¹⁹ (*no) me A, nesāñ M.—³¹ migo Ma, A here (mago Mbc); — bandho M.—³³ ca pana ludde yenak, na M.—³⁵⁻⁶ ye hi keci M. P. 174⁷ ye keci M. P. 175¹² Pāsarasi- suttāñ chātthāñ, Ariyapariyesanā ti pi etass' eva nāmāñ C.

27.

P. 175¹⁵ vañabhi- C. vañavābhi- M always.—¹⁷ (Pilotikā ti evam ithiliñgavohāravasena laddhanāmāñ paribbājakāñ C).—¹⁹⁻²⁰ ito 'ham- bho AN. V. xx. 4.—²² maññe ti Ma, AN. l. c.—

23.27 ko ca wanting in M (AC=AN).—³⁰ abhippasanno hotīti ko cāham bho samāne G. evām abhippasanno ti M. P. 176⁷ A similar passage occurs at sutta 89 (B, M²).—⁸ -rūpe te bhindantā MM².—²¹ kuto tassa M here, kuto vādām BM². P. 177¹³ -am yeva M, without yeva BM².—¹⁴ pabbājeti upasampādeti A; —tattha for tatbā AM.—¹⁵ pabbajitā AMM²; — (*eke) eko A, wanting in MBM² (elsewhere in the sing. always eko vūpakaṭho).—²⁰ anassāma for panass- B, byapanass- MM².—²¹⁻² samāna 'mhāti.. brāhmaṇa 'mhāti Mb²; — -imhā, 'mhā M², B partly, AMa once.—³⁷ eva ca nāma Aa, cf. p. 146, l. 11, p. 228, l. 17. P. 178⁶ Pilotika A.—¹⁹ -pādā M.—²² (nisev- AMC, read nives-?).—²⁴ -kaṭārikā M (C=A).—³⁰ -kānerukā M (C=A).—³⁶ titthantām M.—³⁷ ayañ- ca so A, ayam- eva so M (ayam va so explained by ayam- eva so C). P. 179⁷⁻⁸ According to Bu. the comma should be put, not before kevala-, but after parisuddham; comp. however l. 14 and especially p. 213, l. 3.—²⁸ anācārī M always (ārā- ACZZ, Bu.).—³⁴ samaggarāmo ti pi pāli C. P. 180¹¹ -kumārikā- M or Mb, -kumāri- M or Ma partly (C=A).—¹² dāsi- Mb always.—¹⁴ -gavassa- M always.—¹⁶ -pabina- M always, partly corrected.—¹⁸ -sāviyogā M always.—¹⁹ Bu. no doubt read -bandha-: Bandho ti rajjubandbanādībi bandbanām, and cf. pp. 115, 449, but AMZZ always have -bandbana- in this compound; — -mosā and -māsā A partly.—²⁰ -hāriyena A occasionally.—^{21.25} so yena Mb always, also DN., -A scarcely ever; — yena ca for yen' eva M mostly, also at l. 22. P. 181³⁰ -gatarañj- AC, but explained by ārañj-.

28.

P. 184²⁶ jaṅgalānam M, pajaṅgalānam A (-gam- C, ZZ mostly; cf. Jāt. 451 v. 3).—²⁸ mahattena Ma (C=AMb). P. 185⁴ Cf. notes on p. 48.—³⁴ kby- assa M. P. 186⁴ vimuccati for adhim- AZZ almost always (C=M).—¹¹ -pame ovāde M; cf. p. 129, l. 15.—¹³ okkant- M here, A at p. 189.—¹⁴ sāsanām- karo M. P. 187¹⁷ Cf. AN.VII. vii. 2.—¹⁸ oggacch- M (C=A).—³³ addha- M.—³⁴ jāṇukam- M.—³⁶ -pabbām A. P. 188⁷ -tapati A, also at sutta 140; cf. p. 422, l. 18; — jirayati A, jirayati M, janīyati A at s. 140, cf. p. 422 (jirayati C).—⁸ asitām pītām, etc. M (C=A).—¹⁷ dahati M.—¹⁸ janapadapadesam- pi d. wanting in A.—¹⁹ pathantām M (C=A).—²² -dadallena A, -ulenā M (-ulena C, cf. AN.VII. v. 6).—³⁰ iti yām M, s. 140, ti yām A. iti cā yām A at p. 422 l. 31, yām without iti M at that place (I now consider iti yām the right reading). P. 189⁵ ossāvane A, osavane M (ossavane C twice). P. 190¹⁶ mattikāñ- ca p. tīṇāñ- ca p. M, and thus quoted in the com. on Suttanip. 2 v. 2

(C=A).—¹⁷ tveva MC.—²¹ āpatham A twice. āpātam A twice, M once; — gacch- AM once or twice (āgacch- ZZ and other MSS. almost always).—³⁵ evam hi kira imesam M. P. 191³⁷ -hatthi-padasuttam A, C once.

29.

P. 192¹² asmi lābhasakkārasilokavā M, also at p. 200, l. 11. —²² tathā pāyam M, also at the following sutta (cf. upāta for ūhata Therag. ed. Oldenberg v. 675), tathā bhayaṁ, tathā ayam, tathā vāyaṁ, tathāyām A, cf. p. 198, l. 27, where A has the right reading. P. 194³² pakkamanto M here and afterwards, A once.—³⁶ A has a gap from na majjati (cf. l. 16) to -silokena at p. 196, l. 14. P. 196^{29.30} asamaya- M. P. 197³³ Bu. seems to read, etam sāraṁ etam pariyosānam.

30.

P. 198³ Pingalikoccho A (-la- MC, A once).—¹⁰ -kambalo M and the Burmese generally, A here, cf. p. 250 and sutta 77 (-li C, and the Singhalese mostly);— Belaṭṭhi- AZZ always (Belaṭṭha- M always, also C, explained by -ṭṭhassa).—¹¹⁻² abhiññāmsu .. na abhiññāmsu M.—²⁷ tathā pāyam M, cf. p. 192, l. 22.—³¹ pakkamanto M throughout, A at the first four places.—³³ seyyathā vā Ma. P. 200³ kulaputto for puggalo M here.—¹¹ Cf. p. 192, l. 12.—¹⁹ (pakkamanto AM here and afterwards, except A at p. 201, l. 33, and it may be right in these cases). P. 205⁸ kho wanting in nearly all the parallels; M abridges.—¹⁴ Opama-dhammavaggo tatiyo M.

31.

P. 205¹⁵ Nātike Ma, Nātike Mb (Nādi- AC. DN.. AN., Nāti- SN. once, otherwise Nāti-. and so has Vin.).—¹⁷ Kimil- M. —²¹ mā mahāsamaṇa M (C=A).—²⁵⁻⁶ āvuso .. mā vāresi M. P. 206³ pañña- M.—⁴ -ṭṭhap- M.—⁵ kho bhagavā om. M, also A except here; perhaps wrongly inserted from the different phrase at p. 109, l. 5, etc.—²⁹ kāyo C, and Bu. seems to have read so. P. 207²¹ sac assa M.—²² (hatthavikārenāti hatthasaññāya, te kira .. aññām bhikkhum hatthavikārena āmantenti ());— -vilanghakena A always. C here, Vin. i, p. 157. etc. (-langakena M, C at sutta 125; from vilagna, I suppose).—²²⁻³ upaṭṭhapema A at sutta 128. upaṭṭhapema C, upaṭṭhāpeti (cf. l. 21) A Ma (upaṭṭhāpema Mb. Vin. i,

p. 352).—²⁴ -rattikām AM, cf. s. 128 and Vin. I. c.—²⁹ Bu. read alamariyaviseso (=ariyabhāvakarānasamattho viseso) except at p. 209, l. 19; AM add nāñadassana throughout, except A at p. 209, l. 16.—³¹ yāvad-eva M, AZZ always (yāvad-e ti yāvad-eva C, cf. pp. 482, 494). P. 209²⁴ honti wanting in AM; cf. p. 160, l. 10, p. 175, l. 4, etc.—²⁶ imamhā M.—³⁰ M repeats phāsuvi-hārō before na.—³⁶ (*anusaṁyāyitvā) anusaṁsāvetvā AbMb, -saṁsācetvā Aa, -saṁsāmetvā C (=anugantvā), anuyāsi Ma; the reading is uncertain. P. 210³ -imhā M.—⁵ pakāsetiti M.—¹³ Parajāno ti tass' eva yakkhassa nāmām C, cf. p. 153, l. 16.—¹⁶ suladdhā A mostly.—²⁵ cātumahār- M always.—²⁷ -vattidevā M (-vattī d. ZZ oftener than -vattino d.).—³² M after khaṇena adds, tena layena, cf. Vin. I, p. 12; — saṁviditā M.—³³ evam - etām D. not repeated in A. P. 211¹⁶⁻⁷ sabbe pi ce M except once.—³⁰ yāva ete M.

32.

P. 212²⁰ āyasmanto for amū M.—²¹ ten' upasāṅkamanti dh-Mb.—³⁰ do svāgatām M, cf. pp. 216, 514 (svāgatām M always). P. 213³ (sātthā sabyañjanā M always, also A except once or twice, -ā -ā or -ām -ām ZZ, also Vin., see ii, p. 363).—⁴ -rūp' assa Ma.—⁷ appabandhehi C, anuppabandh- M. P. 214²⁶ dhammiyā Ma.—²⁷ pavattini M (C=A). P. 215³ -tikasam- M.—⁸ -nām karandako A (ZZ=M). P. 216⁵ sampavāyanti A here.—¹⁸ bahussuto hoti AMb (from l. 8), cf. l. 35 and the following parallels. P. 219³² me anu- M.—³⁴ bhikkhū for āyasmanto M.

33.

P. 220³ -te ti kho te A.—⁵ The following passage recurs at AN. XI. ii. 7; iii. 1 (B).—⁶ -kātum MC.—⁸ asādikām M, asāt- C; — sādetā M or Mb, sāto Ma partly, sāto or sāvetā A (sātētā BC, cf. Pali Misc. p. 64).—¹¹ -nāyikā A partly. P. 221²⁴ kv- attho B here.—³¹ pāmojjām M here. P. 222³ abhihaṭām and -haṭām M.—⁴ -kkhārena B.—¹¹ -tīthap- M partly.

34.

P. 225² Ukkā- and Ukka- C, Ukkāvalāyām A (-cel- Bu).—⁶ -pekkhitvā C, A partly.—¹⁰ āmāndalim katvā C.—¹⁸⁻²⁰ na tesām ye... -rattām hitāya sukhāya A.—²⁷ -gāvo Ma, -gāvo and -gāvē C (read -gave? cf. p. 226, l. 16).—³¹ kisābalake M (C=A, but Bu. rather seems to read kisā-). P. 226¹¹⁻¹⁶ te om. AMa.—

¹⁵ gamissati for gatā A (C=M).—¹⁶ -gāvo Ma. P. 227⁶ vatvā ca M.—⁸ paramloko A.—¹³ bhotha A; — pattetha M, patthethāti .. patt' attāti pi pātho C.

35.

P. 227¹⁷ Niganthiputto C throughout, also A from p. 229, l. 18, at first corrected to -tha-; cf. p. 237.—²¹ api ca M.—²⁴ thunām pāham M, also at p. 233.—²⁵ so pi .. -raddho M at both places. P. 228⁷ -bhāgi M mostly, here corrected to -gā.—⁸ (-vessana AMZZ and other MSS.; cf. Kacc. ed. Senart p. 154, where Mason reads -ana).—¹³ viññānam anattām AM here, A also at p. 230.—¹⁹ samāgamām gacch- M.—²⁵ ahikk. bh. L. not repeated in A.—²⁶ For the following passage cf. p. 374.—²⁷ 'ssa me om. M.—³³ -kāro M almost always. P. 229¹ thālam M (vālam AC, —surāparissāvanathavikām); — nicchaveyya and nicchāvessāmi A (meaning -cchāt-), niccoṭeyya and niccoṭissāmi M (nicchād- C); in a similar context SN. XXI. 102 and AN. VI. v. 11 have nicchedeti and nippoṭetī.—⁴ ogāhetvā M, ogahetvā A almost always (ogāhitvā AM at p. 76, l. 35); — sāna- M, -dhopikām A (sanadhovikām C).—⁶ kilassāmi M (meaning kiless-?).—⁸ tath' M.—¹³ so or yo is added in AM after -putto (C as in the text, and Bu. no douht read so).—²⁰ so om. M.—²¹ esa A (C=M).—²⁶ kiñcid- AMC (kañcid-eva desām ZZ mostly, A at sutta 144; cf. p. 251, l. 25). P. 230¹ (yadākañkhasi=—yadi āk. or yām āk. C)—¹⁶ pi wanting in Mb, vā in Ma.—²⁹ hi kho bho M (C=A). P. 231¹⁻² mud- dhābhīsittassa M.—⁵ Vedebhī- Mb.—¹⁶⁻⁷ vattitum -arahatīti M.—²⁷ kho for koci M.—²⁹ niuddham phāl- A.—³⁰ (ayasām AM, DN.; elsewhere āyas-).—³⁵ phāliss- M.—³⁶ S. -putto ca M. P. 232¹ -nagavesī C throughout.—⁷ manasikarohi wanting in A throughout; at ll. 25, 30 Aggivessana is repeated, and this is perhaps correct, cf. pp. 376-7.—¹¹⁻¹⁷ tassām (once changed to tissām) -āyām M. P. 233¹⁴ M adds, Tam kim- maññasi A.: Nanu tvām evām sante dukkham allīno .. attā ti samanupassasitī. Kim hi uo siyā bho G., evam- etam bho Gotamāti.—¹⁸ ujnavām A, also AN. IV. xx. 6, ujukām navām SN. XXI. 95, XXXIV. 232; — akakkukaj- A, akukkaj- C, SN. once, akukujjakaj- M, akukuccakaj- AN. l. c. (in text and com., and at that place Bu. read so, but not here): — mūlam AM here (mūle ZZ almost always).—¹⁹ chinditvā A (chetvā MZZ).—²⁶ api ca Mb, cf. p. 227.—³² pana Aggi- M.—³³ nalāta- mukkhāni M (-mukkāui?).—³⁴ -saṅgā nibhinditvā M.—³⁵ sedā C, cf. l. 29; — iti so M. P. 234³ Dumukh- M (C=A).—¹⁸ pubhe va A, cf. SN. IV. 24.—²⁰ kānicī not repeated in M and cancelled by the corrector; — sabbāui tāni M (I ought to have written so; it is the reading of the Copenhagen MS. at SN. l. c., Feer p. 123 omits tāni).—³⁰ ca om. A.—³⁶ n' eso me attā M partly. P.

235¹² idha M.—²⁷ tīhi 'nuttar- A. P. 236³ hatthim pahhinnam MC.—⁵ The second clause, Siyā hi bho G. jalantam ., is the third in A (C=M).—¹⁸ yena wanting in A.—³⁰ -tappetvā sampavāretvā MaC.—³¹ onittapattapāñin-ti pi pātho C.—³⁴ puññāñ-ca om. A (C=M); — puññamhī A, -amhi C (explained by vipākakkhan-dhānam parivāro) -maha ca Ma, -mahiñ-ca Mh.

36.

P. 237⁷ nivāsetvā for sunivattho hoti A.—⁹ Niganthi- A.—²⁶⁻⁷ urukkhamhho Mh, uruthambho Ma, urakkh- A here (ūrukhh- C).—²⁷ (*phal-) phāl- AM.—²⁹⁻³⁰ kāyavasam A, khayamvayam C. P. 238⁸ cittavaso kāyo A; — cittavasena A.—¹³ Paccho Kiccho A; Sañkiccho AM (Vaccho Kiso MC; -kicco C; cf. p. 524).—¹⁴ Ct. p. 77.—³³ imām for imehi A; — balām wanting in AC. P. 239² -yāti M (C=A).—²⁹ na for no M; — ca āpajjati M. P. 240⁶ ca hoti hh. M.—¹² na hi M.—²⁹ For the following passage as far as p. 247, l. 16, comp. suttas 85 and 100 (BD, NO); cf. Lal. Vist. pp. 309-311; — upamāyo Oa, cf. Kacc. ed. Senart p. 154. —³¹ allakatthām Oh; — sassineham B.—³³ dhātum for pātu MNO. —³⁵ -manthanto B, -matthanto MNO.—³⁶ h' etam DNa. P. 241⁸ kāyena c' eva cittena ca MNO, partly by second hand.—⁵ -sineho A here.—⁷ tippā (changed to tihā) kharā MNO.—⁸ te ñāñadass-ABD partly.—²⁶ kāyena hi kho kā- D, kāyehi na kho A, kāyena — pe — kā- B, MNO as at l. 3.—²⁷ vūpakaṭṭhā ABDMaN (I ought no doubt here to have written, kāyena hi kho kāmehi vūpakaṭṭhā). P. 242²⁴ Cf. note on p. 120, l. 36.—²⁵ -niganh-BDM partly; — -nipī- B.—³³ kho for kho me all the MISS. occasionally. P. 243¹ dukkhapa- B.—⁵ appāna- Mh; -kam yeva jh. MO; cf. Lal. Vist. p. 314 et seq.—⁶ -ruddhim AMONA. —⁸ -rundhesu D, also B except here; — nikkhantānam B.—²³ ūhanti A, gahananti and vāhananti B,ohananti Oa, uhananti MhOb. duhananti Na, upahananti Ma (also SN. XXXIV. 86), dupahananti Nh (ūhananti D, also A elsewhere). P. 244¹ sīsavedham changed to -vetām N, -vedām Ob, sīsathām Ma, -vethānā C. -vekham D, sīsācekam B (-vethām AMhOa).—¹⁵ -vikattanena B, ZZ mostly.—²⁸ dāho D.—²⁹ -bāhusu D. P. 245⁵ tv- ev' eso C; cf. Jāt. i, p. 67.—¹³ ajjukam B, apidukkham D, ajajjitam Ma, ajajjaddhakam Mh, ajajjitam Mc (Mb adds āhārupacchedāya), ajjadatām Na, ajajjitam āhārupacchedāya Nh, āhārupacchedāya Oa, ajajji Ob (ajaddhukam A, ajaddhukan -ti ahhojanam C; the Burmese readings may represent *ajaddhikam, cf. S. jagdhi. hut ajaddhu is used elsewhere).—¹⁵ mam' assa MNO.—¹⁸ thokathokam B.—¹⁹ kālayūsam for kalāy- BD.—²⁶ For this passage cf. notes on p. 80. P. 246¹⁷ maggura- AB, A also atutta 80 (cf. Abhidh.), otherwise I have only met with

maṅg-; maṅguracchavīti maṅguramacchachavi C.—²² vediy- D; — etaparamamā MaNaOa.—²²⁻³ na ito B.—²⁵ vediy- BNO, vediyanti D.—³⁵ -hāritā M, -haratā D, -harati B, -harattā A, -harithā C (-haritā NO).—³⁶ -sāri DNO, -sārim C, -sirim B (-sāri AM); — es' eva MO, eveva B, eso maggo N (eso va AD). P. 247⁷ -mānapatta- MN.—¹⁰ me for mām BMOB (mām ADNOa).—¹¹ pañcavaggyā bh. NOB, M once.—¹² kho for the first no Nb; — tam kho no Ob.—¹⁴ kho for me A; — nibbijja ACMNO (nibbijā BD, cf. p. 165, l. 14).—¹⁷ āharitvā DMNO, āhārito A (āhāretvā B).—³⁶ Cf. pp. 22-3. P. 249²⁴ desitā A.—²⁵ ekam-eva ārabbhā A.—³⁰ sannisāremi M, sannisidāpemi A (sannisād- C).—³¹ nicca-kappām not repeated in AM (C as in the text).—³² tathāgatassa for yathā tam A here.—³³ -ti kho pana M; — bhavām bho Gotamo A; — supittā C, suvittā A.—³³⁻⁴ abhijānāmi 'ham A (C=M; this passage is quoted at several places, partly with the reading jānāmi kho panāham).—³⁶ okkamittā A; — evām A, evām tam Mb.—³⁷ kho om. A. P. 250² yathā ca sammūlho A. yathā tam s. ca M.—⁴ bho Gotamāti A.—⁶ A before yassa inserts, Kathañ- ca A. sammūlho hoti.—⁷ te ought perhaps to be added before or after appahinā and pahinā; cf. pp. 331, 464.—¹³ ye om. M here.—¹⁶ -kacchino M constantly (-kācch- A always).—²⁷ -bhittā A here.—²⁸ aññena A.—³⁰ patvā- AMac here, M at p. 251 (pā-ZZMb, A mostly).—³⁴ Makkhali AM; — Ajita A.—³⁵ (-kambalam AM. cf. p. 198, l. 10).

37.

P. 251²⁵ (*kañci) kiñci MC, kicce A; a very frequent error, cf. p. 229, l. 36, p. 266, l. 28, etc.—³⁰ na ca kiñci C, also A except here. P. 252⁷ eva A.—¹⁹ parivāreti AC.—²² patipā- MC.—³² vo for te Mb. P. 253⁴ devā vijinimsu A.—⁵ devāsura for tam M.—⁷ pana om. M.—⁷⁻⁸ ekasataniyyuhām atthi M, ekāsanām niyyusatam A (read ekasatam niyyūhasatam? Cf. p. 398. l. 5, SN. IV. 25).—¹⁰ kho for no M.—¹⁵ purekkhitvā M.—¹⁸ ottappa- mānā AM.—¹⁹ sakasakām A.—²⁰ ottappati M (-tapa- AZZ. the Singh. mostly).—²⁸ sobhati M.—³⁰ (ditthā AM. cf. datthā AN. IV. iii. 4) —³¹ M after bho inserts yathāvata: something seems to be wanting, but this supplement is scarcely correct.—³⁴ Sakko for yakkho AC.—³⁶ abhisāñkhāresi M (C=A). P. 254² -cittā ahesum A (C=M).—⁹ vo for te M. P. 255⁸ so Bh. satthā om. A; — mēso C.—⁹ lābhā vata mārisa suladdham Mārisa M.—¹⁰ ahū A (C=M); — so om. C.—¹⁶ āhu naññeva A, abureññatarassa Ma, abureññatarasaññatarassa Mb; a quotation in the com. on sutta 23 has, ahu tam yeva.. abhāsiththāti. The phrase ahu tam yeva may possibly mean 'some time ago': there is no

parallel, and C is silent.—¹⁷ abhāsitā Ma, -sittā Mb (abhāsitthāti A and the quotation mentioned just now; read bhāsitā?). P. 256⁶ abhāsitthā A, -sittā Mb (bhāsitā Ma).

38.

P. 256³¹ -yena āvuso M. P. 257⁵ -masā M, cf. p. 130, l. 33. —⁸ atha kho te hhikkhū yena M. P. 258¹⁶ Cf. p. 8, l. 24; the omission of attā is confirmed by C, and Bu. seems to read as in the text; — vade A; — vadeyyo AC.—¹⁷ kammānam wanting in A (C=M).—¹⁸ kassa kho Mac (C=AMb, cf. p. 132, l. 12).—²⁶ n' ayām A.—²⁷ usmīmkato M.—³⁴ kho wanting in A. P. 259⁵ sādhu sādhu bh. sādhu M.—¹³ yām yad- AMh partly.—¹⁴ viññānam viññānam tveva sañkhyam M, also at l. 33, and so throughout -am tveva sañkhyam.—²⁵ jalati aggi tveva sañkhyam M. P. 260⁷ Cf. Jāt. iv, p. 267, l. 1.—¹¹ no sūti MbC, A here; — kañkhato M.—¹⁷⁻²² Tadāhār.. evam- bhante om. A.—²³ nibbicik- M.—³⁴ (dhanāy- AM, Ma at the second place seems to have vanāy-; vanāyethāti dhanām viya icchantā gedham āpajjey- yātha C; vanāy- is quoted in the com. on snnta 22 and also occurs at SN. XXII, 2); — api nu me tumhe M. P. 261⁸ tatiyo A, cf. p. 48, l. 6. P. 262³⁷ iti om. M. P. 265¹ -mhā M or Ma.—⁷ pañidhāv- M.—²¹ no om. M.—²⁸ vadeyyāthāti Mb. —³⁵ Cf. Mil. p. 123; gabbhavokk- A here, gabbhassa okkanti and avakkanti C.—³⁶ A quotation in the AN. com. inserts kātamesam tīṇam before idha, and has gabbhassa avakkanti. P. 266³ yato kho M.—⁸ garubhāram M, Aa here.—¹⁴ vañkam AC (kilāpanakāni bhavanti seyyathidam .. dhanukam tehi kīlati AN. X. x. 9).—¹⁵ ciñgū- A.—²³⁻²⁴ rūpe om. AMa, also at p. 270.—²⁷ -virodhasamā- Ma, A once, cf. p. 270, l. 13 (-virodhan- ti C).—²⁸ (*kañci) kiñci AM throughout, cf. p. 251, l. 25. P. 267¹³ Cf. p. 179 et seq. P. 270¹⁴ vediyati A here.—³⁷ pana om. A. P. 271¹ -pativi- A, -vi- and -pati- C.—² -muttan- ti Ma.

39.

P. 271¹¹ putthā samanā 'mhā samanā 'mhā ti M.—¹⁵ sandhā for saccā A, avañjhā M, cf. p. 281.—¹⁷ -parikkhāre A, cf. l. c. and p. 33.—¹⁹ sa-udayā A (-drayā MC; I ought to have followed A, though it is rarely written so; the error arose from dukkhu- draya, etc).—²⁹ (*sati) ssati AM throughout. P. 272¹ na- cchiddavā A throughout. P. 273¹⁹ 'mhā Mb, A partly, samā Ma, A omits it at the first two places.—²³ -taññū C, A here;—āhariss- A.—²⁷ na- v- uppād- A (na upp- MZZ, A partly);—yatrā M.—³⁷ -dhiss- A. P. 275⁸ There are parallels to these

similes at suttas 2, 10, 13 of DN. (marked BDE. cf. Grimblot pp. 137-52).—^{9,13} sampajjeyum, -jjimśu M.—¹¹ dārabh- M; — kho om. M.—¹³ so 'ham BDE, so kho aham M.—¹⁶ -gaccheyya AM (-gacche BDE, C twice).—¹⁷ na chā- M.—²⁶ bandho M.—²⁷ abbhayena M (meaning abbayena); — koci A here (kiñci MCBDE, perhaps also Bu.; if so, this confusion of vyaya and vayas is old).—²⁹ tamhā bandhā M here.—³⁰ na c' atthi kiñci E.—³⁵ bhuñj- A(B)E (bhuj- MC).—³⁷ vimutto M. P. 276⁴⁻⁸ BDE differ from our text.—¹⁵ evam- eva kho bh. BDEa.—²⁰ There are many parallels to the following text, especially in DN.—²¹ -sanneti, -sanneyya M or Mb.—²³ apphuṭam M (-tam AZZ).—²⁶ -deyya A, -teyya or -deyya ZZ partly; — sahassa changed to sahāssa A, sā h' assa ZZ once, sā 'yam nhān- M; — sineh- ZZ once or twice.—²⁷ puṭṭbā AC. ZZ with few exceptions (phuṭā M, puṭā or phuṭā ZZ partly; phuṭṭha or puṭṭha for phuṭa is a very frequent error in Singb. MSS., cf. Dh. v. 218, Suttanip. p. 122, etc.): — paggharipī M. P. 277¹ -todako Ca, ZZ partly: — udakassa M, ZZ partly.—⁴ na om. M. ZZ mostly, devo na ca A, na kālena or na sammā ZZ partly.—⁵ anuppajjeyya A (-veccheyya ZZ), nānuppavaccheyya MCb (read, devo ca k. k. s. dh. nānuppaveccheyya?).—²⁰ Cf. p. 169.—²³ ca aggā M, ZZ once.—^{23,24} -santāni A, ZZ mostly, -sandāni Ma (-sann- Mb, ZZ twice).—²⁴ ayañm for nāssa A, nāyañm ZZ once (read nāssam?).—³⁷ assa om. M, also at the next line. P. 278²⁰ The following similes recur at sutta 77 (B) and DN. 2, 10 (DE).—¹² so puriso M.—²⁴ āgacchim ADE once, agacch- and āgacch- M (-ācb- B twice, ADE once). P. 279¹² pī for p' assu M, also at s. 77; DE bere differ.—³⁴ sippika- M.—³⁵ sakkara- A. P. 280² A after bhikkhu adds, āsavānam kh. cittam abhininnāmeti so.—⁹ ti for iti M (C=A).—¹⁰ sotthi- A Ma.

40.

P. 281⁶ puṭṭhā samanā samanā 'mhā ti M, cf. p. 271.—¹⁰ avañjhā for saccā M, cf. l. c.—¹⁴ -udrāyā M, -udayā A, cf. l. c.—¹⁹ palā- M.—²¹ macchariyassa macch- AMb.—²³ (-dīṭṭhissa AM here, afterwards -ikassa: ZZ have both forms).—²⁸ mataraj- A, mataj- M, (matāj- C); — ubhodbāram M.—³⁴ -rohanassa M (C=A).—³⁵ -rohanamatt- M. P. 282⁵ -jjhāyik- M partly.—⁶ jatilassa Mb bere, A once.—¹⁵ -kattam c' eva M, also at l. 35. -kamattem- eva A bere.—²⁸ -rohanassa Mb.—³⁵ jatilamatt- A. P. 283⁵ -dīṭṭhikam M here.—¹⁷ āpāyikatāthān- A here.—¹⁹ -eh' imehi M.—²⁰ vimuttam- att. samanup. wanting in M, also the corresponding phrase at l. 22.—³⁷ -dikā A, at the first place also Ma; — setodakā for setakā M, cf. p. 76, l. 28. P. 284¹³⁻¹⁸ tam- abam for ajjb. vūp. M.

41.

P. 285³ mahā for Kosalānam A, cf. p. 400.—⁴ The following text is nearly identical with the next sutta, the readings of which are marked B and O.—⁵ Sākya- Mb constantly. P. 286¹⁰ There are in MN. and AN. several parallels to what follows as far as p. 288, l. 34; — tividhā ZZ partly (-ām ABMO).—¹⁵ luddo dāruno loh- MO.—¹⁶ sabbapāñabh- MO, ZZ partly.—¹⁸ tam om. ABZZ, cf. p. 287, l. 31.—¹⁹⁻²⁰ mātāpiturakkh- wanting in AB, in Ma once, in ZZ almost always, likewise at p. 287.—²¹ mālagula- and mālāgula- M (O abridges; -guna- ABCZZ).—²⁵ sabhaggato MO.—²⁶ parisaggato M, A once.—²⁷ etām bho corr. to ehi bho M, hambho and ehimbho ZZ once or twice, cf. p. 288, l. 5 (evām bho ABCZZ, read eh' ambho?).—²⁸ so āha ajānam vā ahamā jān- M, with ahamā for āha in the sequel, likewise at p. 288.—³¹ kiñcakkh- Mb, ZZ rarely.—³⁴ bhedakā M (meaning -o?).—³⁵ -karanī- AB, ZZ partly.—³⁶ kandakā changed to gand- for and- MO (C==ABZZ). P. 287³ -vatīvāc- ZZ partly; — bhāsitā hoti Mb, also at p. 288, and so the AN. parallels.—⁷ iti for idha B.—⁸ abhijjhitā AB (-ātā MC, ZZ with a single exception).—⁹ vatā all the MSS., except A at both places and B once; — mam' MO.—¹² -ditthiko kho M here, AN. at both places.—¹⁴ sukatadukkat- M.—¹⁵ paraloko BM, ZZ occasionally.—³¹ tam wanting in B, in ZZ partly.—³² Several MSS. have adinnām for nādinnām, and they do not all add na before ādātā.—³⁶ -su cār. anāpanno M, -su cār. anāpajitā (corr. to n' āpajitā) O, -su cār. na āpajitā ZZ once. P. 288⁵ ehi bho M, ZZ once corr. from evam- bho. P. 289² -sālānam vā AO throughout, B mostly.—¹⁹ Subhānam devānam om. ABO (C=M).—²¹ -kiñnakānam A, cf. p. 2, l. 19.—²³ -nitthakānam A. P. 290¹⁰ -petām BaMO, ZZ occasionally.

42.

For the readings see the notes on sutta 41.

43.

P. 292³ -kotthiko M. A once (-kotthito ZZ, rarely -koddhito, -kottito).—⁸ dappañño not repeated in Ma, and so in the sequel the repetitions are mostly omitted in M or Ma, occasionally in A or Aa.—¹⁰ kiñ- ca na M.—¹⁵ sādhu āv- A.—¹⁸ āvuso Sāriputta p. A here.—³⁰ labhetha M partly.—³⁴ yā A, also at p. 293, l. 25. —³⁵ c' āvuso AM at both places (h' āvuso C). P. 293¹⁶ nīlam- pi C.—¹⁷ lohitam- pi A.—³⁰ nissattatthena āvuso A here.—³⁷ abhinātthā parinātthā M (C=A). P. 294¹² pañcah' M.—²⁷

vuccati M.—²⁸ katiaṅgak- M.—³⁰⁻¹ vitakkā ca vattanti vicārā ca A (C=M). P. 295¹¹ -bhontī AM, at l. 17 AMa.—²³⁻⁴ āyūm pan' M. āyūm -pan' A.—²⁷ āyūm AM here.—²⁸ pana for kho M (a few parallels have ca pana).—³¹ tena āvuso .. karissāma A; — pimidh' A, midh' M, cf. p. 148.—³⁵ āyūm Ma, -ū C; — ca om. M.—³⁶ te ca A (cf. p. 299, l. 32), kate (ye te Mb?) ca no āvuso M; — te ca ved- A. P. 296¹ te ca āy- A, ye te āy- M; — te ca ved- A.—² bhavissanti M (abhavimsu also at p. 492 and SN. XXI. 59, 60).—¹¹ There is a parallel at SN. XL. 6 (B).—¹⁴ -saṅkhāro niruddho, etc. B.—¹⁷ avippabbhin- Ma, paribh- Mb, pana bhinnāni B, bhinnāni A (viparibh- C); — yo ca khvāyām B.—²⁰ na parikkh- M.—²³ nesām M (tesām AB). P. 297² pubbe va AC; — -khārā M (C=A).—⁹ Comp. SN. XL. 7 (B).—¹¹ -tthā M throughout, nānātthā C, A once.—¹²⁻¹⁴ yā cāyām .. anim. cetov. om. B.—¹⁴ kho om. B.—¹⁶ atthi pana āvuso B. P. 298¹² akuppā va M.—¹⁴ kiñcanām B (-no AMC) —²⁸ avoca M.

44.

P. 299⁷ To parts of this text there are parallels at sutta 109 (B), SN. XXI. 82 (D), XL. 3 (E), AN. IV. xx. 10 (F).—¹³ sādhu A.—³³ te ca A; — atth' aññā- D here. P. 300¹ nāpi MC, namidaññā- A.—⁴ panāyye Mb.—²² vā attānam .. vā rūpām etc. ABM mostly (vā om. CDEF). P. 301⁴ tīhi kho A (C=M).—⁷ -kkhandhena M or Ma (-e Bu).—^{11,12} katame dhammā M.—¹⁶ ettha M.—²⁸ ime for cetasikā ete A, cf. SN. XL. 6. P. 302²⁸ imāvuso M.—³⁴ asātām om. A. P. 303² vedanā kiñsukhā kiñdukkhā M, ved. kiñsukhā kiñdukkhā kiñsukhā A.—³⁴ kudā su M; — nāma 'ham A. P. 304¹ pihapaccayā M, pihapp- C.—²⁰ accarāvuso A. accayāsi āv. M (accasarā ti C, cf. SN. XI. 24).—²² The parallels have nearly all -cariyām vussati.—²³ ca om. A. ca pana ZZ, cf. p. 113.—^{24,36} paṭipucch- ZZ.—³⁵ mām ce pi MZZ. also A except here.—³⁶ evām aham pi evām- etām by- M (C=A). P. 305² eva tassa M; — evām- etām dh- A.

45.

P. 305²¹ kho om. M.—²⁵ paññap- M.—²⁹ tippā (tibbā Mb) kharā kaṭ- M; cf. p. 241, l. 7.—³² kāmehi for ime hi A, also at p. 307, l. 17. P. 306⁵ devatā byādhītā ubbiggā sant- M.—⁶ kho tam M.—⁸ -vanappatisu M.—¹⁰ gileyya godhā vā khādeyya M.—¹¹ vanadāho vā dah- M.—¹² -cikāyo M; — udrah- A (udāh- here), udah-, uṭṭhah-, uddhah- M, udraheyyun- ti khādeyyum C (udra- bhāsane, Dhātum).—¹³ gileyya na godhā khādeyya M.—¹⁴ mago vā AM: — -kammikā vā M.—¹⁵ bijām va Ab; — pana tassa for

pan' assa A.—¹⁶ vaddham A, abhivuttham corr. to abhipavuttham M; — sammā- M.—¹⁷ sā 'yam māl- Mh.—¹⁸ -nisedheyya A.—²³ -seyyūm M, at l. 36 AM.—²⁴⁻³⁷ nāma tam A Ma.—²⁹ vitapīm C, -pām M.—³⁰ oghām A (C=M). P. 307³ yāvāham changed to yām vā 'ham M (perhaps we should read, ayām h' ahām, cf. p. 305, l. 32).—⁴ sant' eke M.—⁷ kim nām' ete A here.—²³ Cf. pp. 77, 238; puggalo is added after ekacco in most parallels, as pp. 342, 412, etc., but it is rightly omitted here, cf. p. 308, ll. 21, 34.—³⁶ addha- M. P. 308¹³ After kappeti the DN. parallels add, phalakaseyyam- pi kappeti, etc.; M interpolates this passage, but it stands in the middle of the word kāntakāpāsā...yiko.—²³ -khadoman- AMC (cf. the next sutta; dukkham dom- also ZZ).

46.

P. 309²⁵ yebhūyena or -ūyena M always.—³¹ maññe- for pacce- M. P. 310²⁴⁻⁸ jānāti, jānanto M here, not at p. 311. P. 311⁶ yad-idam A almost throughout, M twice.—⁸ kho bhik- khave A here.—²³ A omits Tatra . . . -suno (p. 312, l. 21). P. 312^{26,35} na pariv- A. P. 313⁴ dukkha- Ma at first a few times. P. 315³⁴ -kalābu A here, M at l. 37, -kālāpu changed to -kalāpu C.—³⁶ -paṭikulo M.—³⁷ piv- M. P. 316² pivitvā M; — (nigacch- AMCZZ invariably; read nigañch-?).—⁴ paṭi- A partly.—¹⁶ pi for hi M throughout.—²⁵ pañdukaro- M.—²⁷ c' eva for hi kho A here. P. 317¹¹ abbhūsukk- AZZ mostly.—¹² ahhihaccāti abhibhantvā C (abhibhiv- AMZZ); — bhāsatē ca tapate ca C, M at l. 15. ZZ mostly, bhāsat' eva tapat' eva occasionally.—¹⁴ aññe va A.—¹⁵ maññā corr. to -mañō A, -mañō corr. to -mañē M, (puthu)samañābrāhmañā (sic) parappavāde ti puñhūnam samañābrāhmañasañkhātānam paresām vāde C (such a compound as -mañaparapp- is in my opinion not quite in keeping with the Nikāya idiom, and it was unknown to the two correctors. AN. V. xx. 4 has, aññesām puthusamañābrāhmañappavādānam).

47.

P. 317²⁵ ajāu- A, M once; — nante kāyassa T. samantesānā samma- A.—²⁶ -nāyamti A, -nāyataṁ M. P. 318²⁹ ñattijjh- A once, ñāta- corr. to ñātta- M, ñattajjhāpanno . . . ti . . . ñattam (S. *jñātyām) paññātabhāvām pākātabhāvām ajjhāpanno nu kho . . . C (Dh. v. 72 is probably alluded to); — nām ñatt- A, -esati dīgharattam ajjhāpanno ayam-āyasmā ñatt- M.—³⁰ -jjanti n' assa M.—³² yasappatto Mb here and afterwards, except at l. 36 (we ought perhaps to read, ñatt' ajjhāpanno . . . yasam- patto, and, ñattajjhā-

panno hoti yasappatto). P. 319³ na for nāyam-āyasmā M here. —¹¹ pi for hi M.—¹⁴ ye idb'M at both places.—¹⁵ bhantena for tam tena A (tam is confirmed by the com., but it may be an old error for te);— tenāvaj- M.—¹⁶ kho om. M.—³¹ etampatho, etamgocaro Mb (C=A Ma).—³² evam mādisam kho M.—³⁴ pañitam panitam M (C=A).—³⁵ kho om. A.—³⁷ abhiññā AC here. P. 320¹³ niññam gamam A.—¹⁸ patiññā AM (-tññitā ZZ) —²² (dhammatā —-tāya C).—²⁵ Vīmamsasuttam A.

48.

P. 321³ kho wanting in M, so in A.—⁹ satthā vo āyas- M. —¹² satthā āyas- M.—²⁸ bhikkhave om. A. P. 322⁵ cha ime A (C=M).—²¹ bhuñj- AC.—³³ -ghātaniyam C. -ghātaniyam M. P. 323⁸ pajāneyyam M, A once.—¹⁹ M before mukh- adds aññamaññam. P. 324³⁰ (*-bañ- ca) -bhañ- ca MC, -hi ca A; — apavñātī A, vacchakañ apacinati M. apaloketi C. P. 325⁶ atthikatvā corr. to atthimk- M.—⁷ sabbam cetasā M. cf. Vin. i, p. 103, sabbamcetaso—sabbacittena C (sabbacetaso AZZ constantly; in the AN. com. this phrase is quoted to prove cetaso—cetasā). —⁸⁰ Kosambakasuttam C.

49.

Comp. SN. VI. 4 (B), also Jāt. 405. P. 326⁵ -tññaya AM here.—²⁹ ca wanting in M at these five places.—³⁰ ca for tathā M, vata B.—³⁴ anvāvasitvā AM, aijhāvasitvā C (-visitvā Mb once, cfr. pp. 334-6).—³⁵ Bakabrahmā for brahmā M. P. 327² sajītā A, sajītā M, sachitā and sañchitā C (sañj- ZZ mostly, -itā occasionally; cf. Grimblot p. 24).—³ kho ye bh. M.—⁴ āpogar- C (the other words are not mentioned).—⁹ ahesum ye pana M.—¹⁰ -ppasamsakā A partly.—¹⁶ na tyāham for tan-tāham A here.—¹⁸ upātivattito ti pi pātho C.—²⁰ patipa- MC.—²¹ pi om. A; — kapapātē MC, -kappapātam A.—²⁵ -vattito M here.—²⁶ brahma-parisam M, C has both readings;— sannipatitan- ti M.—²⁹ tyāham A.—³² vasamg- M.—³⁷ pi for hi M. P. 328^{2.3} kevalim, -lin- ti A here.—¹⁰ āyum Ma, āyun- ti C.—¹¹ ca pan' aññam for vā aññam M.—¹² vā pan' aññam M.—²⁰ evam M.—²⁵ cutiñ- ca AM (jutiñ- cāti ānubhāvñ- ca C).—³¹ vicaranti for pariharanti C; — disā bhanti is the reading of Bu., disābhanti seems preferable. The metre requires either pariharanti or disābhanti to be struck out. Cf. Jāt. i. p. 132, ii, p. 313, AN. III. viii. 10, X. iii. 9.—³² loke Ab, also AN. ll. cc.—³³ parovar- C.—³⁵ agatiñ- ca paj. gatiñ- ca A here. P. 329² añño kāyo tam tvam.. tam-ahañ M (for tattha read te?).—³ -ssaro M.—⁴ ito for yato M.—⁵ pamuññbā M.

—⁹ -pphalo M.—¹³ paṭhavittena A here, pathavijjhena corr. to -vatthena M (-vattena C; -attam for -ttam also in isattam, pakkhattam, itthattam, DN., AN., cf. Grimblot p. 247).—¹⁴ nā-hosim A, nāp' ahosi Mb.—¹⁵ paṭhavim-me ti A.—¹⁸ tejo A.—²⁴ -ajjhena corr. to -atthena M.—³⁰ ahositi M at the second place.—³⁵ -tithena M. P. 330¹ abhibhūtthena M.—² carahi for ca hi M throughout.—⁴ pi sahasi A, visayhasi C.—⁹ kho aham M.—¹⁰ -khārāmi for -khāsim M.—¹¹ sussanti M.—¹³ cāham A (C=M).—¹⁴ (*kañci) kiñci AMC;— -diyan-ti A (C=M).—¹⁸ na ca vata M.—²⁰ Sakkap- A.—²² -samudit- AM.—²⁷ gedham- Ma, rodham- Mb (gedhi A constantly, gedha ZZ);— agamāsi, agamāsū for akāsi, akāsū M.—³³ gedhitacittā Ma, rodhitacittā Mb.—³⁴ ye pana M. P. 331⁹ mārisāti A, omitting mā param ovadāhīti.—¹⁴ desessati M.—¹⁶ samānabrāhmaṇā wanting in A, in M placed after samānā.—¹⁸ -buddho ti M.—²⁶ pi hi M.—³¹ anolapanatāyāti anullapanatāyā C.—³⁴ -nika- and -nika- C, -niya- M, -niuttam A.

50.

P. 332⁷ garubhāro viya M (C=A).—⁹ vihāram pavisitvā wanting in A (C=M);— paññattasane M.—¹⁰ manasākāsi M (C=A).—²⁰ pana ayan M or Ma.—²² etasmim kho tyāham for evam-pi .. pāpima A.—²⁴ tassa for tuyham hi pāpima A.—³⁰ ayam main M. P. 333⁵ ethāpi M.—⁹ ahosi M (C=A);— samayena pāpima A.—¹² Vidhūra- M almost throughout, A has both readings.—¹⁴ tesu na ca for nāssu 'dha M.—¹⁷ Vidhūro, Sañjivo not repeated in M (C=A);— tveva A.—²⁰ -pubbam pi M.—²¹ addasāmsu M.—²³ arāññasmim M here.—²⁴ tesam M here. —²⁶ -ko kāl- M.—³¹ tāni cīvarāni A (C=M).—³⁶ pati- M. P. 334¹ hoti for ti Mb;— eva for etam A.—³ Dus- or Duss- M.—⁵ agatim A.—⁶ anvāvas- Mb.—¹⁰ yathā nesam A here, further on yathā tam, and so has M partly, yathā nam D. m. ti yathā etesam.. C;— okār- A.—¹⁴ anvāyithā A.—¹⁶ kañhā M (kiñhā AZZ).—¹⁷ samā A, also M except at l. 22.—¹⁸ avajjh- M.—¹⁹ -sākhāya A;— maggaya- M (C=A).—²⁰⁻¹ evam c' ime M.—²² pajjhāyino A here at the second place. P. 335³⁴ agatim A or Aa, Cb. P. 336⁴ te wanting in AM here, cf. l. 9.—²² asubhānupassino Mb (C=A).—²³ paṭikula- M;— -rati- M, A once (-rata- C).—³⁵ bhindi Ma, te bhindissāmi Mb, vobhikkhu A (vobhindi C, cf. p. 126). P. 337³ cāyam AMbC.—⁴ -lokanā C.—¹⁰ hadayantam corr. to -yante M;— atha kho twām jān- M.—¹¹ vassasatasahassam tamhi nir- M.—¹³ apacim A.—¹⁸ The verses recur at Therag. v. 1187 et seq.—¹ iti so nirayo Ma.—²⁴ kañham A except twice, Ma at the first two places.—²⁵ -tthāyino A.—³⁰ yo va Ma, yo ca Mb.—³⁵ -balena pakkhandho M (meaning pakkhanno?) P. 338³ Vejayanta- M.—⁴ Vāsava for āvuso M here.—⁵ vyākāsi A.

—⁸ -dhammāya A (C=M).—¹⁰ The following lines recur at SN. VI. 5; -so sā diṭṭhi SN., Therag.; — ahu M.—¹³ yā 'yam me M. —¹⁸ Mahāmeruselakutām M; — apassasi AC (explained by phusi), apassayi (or aphassayi?) M.—²² ca for ve M; — bāla AM (-am Therag.); — dah- M.—²³ va for ca A; — āsajjanām AMb throughout (-jjana Ma); — u for sa M.—²⁴ tvaṁ AM.—²⁶ Māra M; — (-jjana is confirmed by the Singh. MSS. at SN. IV. 18, v. 1).—²⁷ kinti mañ- M.—²⁸ karoto te nijiyati M, karoto casati A; — vi- rattāya A, visattāya M (cf. Therag.).—³⁰ (*aghattesi) asaddhesi A, asajjesi M, atajjesi Therag.

51.

P. 339³ Peso Ma, Poyo Mb.—³¹ hi for pana M.—³² santa- for santata- Ma (C=AMb).—³⁴ paṭṭhita- A, supatīṭhita- M (supatīṭhita- C, sūpa- and supa- ZZ). P. 340¹¹ -paridevānaṁ M, cf. p. 56.—¹² nāyassādhig M.—¹⁵ -passino M throughout.—²⁴ gahan- AM; — -añ- h' M mostly.—³¹ -thā ca vāc- Mb (C=AMa). P. 341² Parallels extending to p. 349, 1. 3 are found at sutta 94 (B), AN. IV. xx, 8(E); an abridgement occurs at pp. 411-2.—⁵⁻⁸ pana is wanting at p. 411, also at DN. 33.—⁶ idha pana ME here.—⁸ -rantapo ca hoti E.—⁹ na attap- AM once or twice.—¹⁵ yo 'yam A.—³⁶ -kāmarā -kkulā M. P. 342¹⁴ yāvāss- Mb.—¹⁵ vibhajissāmi M.—¹⁶ āgamissa M; — the passage ettāvatā .. tena hi bhikkhave (l. 20) is wanting in A. C agrees with M.—¹⁸ Instead of yam, M, here the only authority, seems to have yamhi, but the word is next to illegible.—²³ kathañ - ca bh. E throughout.—²⁴ Comp. p. 77, etc.—³³ pivati M. P. 343²³ sākuṇiko M.—²⁴ coraghātako goghātako bandh- M.—³⁰ -ābhisisitto C.—³¹ na- garam E.—³³ miga- A.—³⁵ haritupalittāya M. P. 344² mahesi ABMb (-i MaE).—⁴ juhanti AE. juhati M (jū-B); — avasesen' eva A.—⁸ M after yañnatthāya adds. ettakā assā h. y.—⁹ dabbā ME (dabbhā AB).—¹¹ rodamānā M.—¹⁷ yo AE here. P. 345⁴ Cf. p. 179 et seq.—¹⁰ paṭivirato M.—¹³ nāmutra A.—²³ bhāsītā hoti A. P. 346¹¹⁻² yatodhik- A here. P. 349⁶ -suttām M mostly, C always, A rarely in this paññāsa.

52.

This sutta is identical with AN. XI. ii. 6 (B). P. 349⁸ Belu- C, Velu- M, Velu- A once.—¹⁶ mayam āyasm- MB.—¹⁹ -ko yena M.—²⁵ eko dhammo B mostly; — samma-d-akkhātā B.—²⁶ yathā A at the first three places, B twice.—²⁷⁻⁸ ca for vā M here. P. 350² vā for c' eva and ca B throughout.—¹⁴ -cetasi- kām AB partly. P. 352²⁷ ayam pi kho M (C=AB).—³⁶ ekam

vā M. P. 353³ bhāvanāya Mb.—⁹ kimaṅga (pa)nāham M (C=AB).—¹⁴ -mantañ- ca Ān. MB; — acchādesi wanting in B at the second place.—¹⁶ -nāgarikasutt- A.

53.

The beginning, as far as p. 354, l. 23, recurs at SN. XXXIV. 241 (B). P. 353¹⁸ Kappila-, Kappila- Ma.—¹⁹ Kapil- A at first several times, Kappilavathuvāśinām changed to Kāpi- M.—²⁴ Kappilavathuvā, -ve changed to Kāpi- M.—²⁶ -kāritām hoti M. P. 354³⁻¹³ yena navam B.—⁵⁻¹⁰ -santharisanthatām M, cf. Vin. i, p. 227, -santharim wanting in B at the second place.—⁶ -maṇīm DN. 16. ed. Child, p. 11, DN. 32 agrees with the rest;— upatthāp- M, also at l. 11.—¹⁸ -kkhitvā M.—²² Sakye MB.—²⁵ patipado M, A once, pā- and pa- C;— pitthīm C, pitthī M (-im- me AB, cf. Pali Misc. p. 55);— āgilā- MB. also Vin. ii, pp. 200-1. Jāt. i, p. 491 (ag- A, C four times, AN. constantly at three places).—³¹ Sakkaī MC. P. 355⁸ yatodhi- A here.—²⁵ yatrā M.—²⁹ -ñiyehi Mb. P. 356⁶ hiriyati C, hiriy- M.—⁸ ottappī, ottappati M, cf. pp. 43, 253.—¹¹⁻² sātthām sabyañjanām A, cf. p. 213.—²⁰ -gato hoti Mb.—²³ ābhic- C, ZZ partly. P. 357⁴-nibbid- A, cf. p. 104.—¹⁰ -tundena A.—²⁷ abhin- C, also AN. VIII. ii. l. P. 358³ pi kho Mb here.—¹¹ pi kho M here and further on.—²⁷ kho pan' esā M.—²⁸ This stanza is also found in the other three Nikāyas.—³¹ no for the second na M; in DN. the same remark is twice subjoined to the verse. once with na at the three places. P. 359⁴ Sekhapañipadāsuttām M.

54.

P. 359¹⁰ -gahetvā A, cf. p. 79.—¹² -nivāsana- M; -pāpurano A; -upāhano M (C agrees with A in these three cases).—¹⁸ -janti M. P. 360¹⁷ sunohi M.—²⁵ -ndādosām M throughout (C=A). P. 361⁷ anuvicca pi A here, -viccāpi M, mām is partly added by M or Mb, -vijja Aa once (cf. n. on p. 379, l. 3), -vijjāpi Ma once, C quotes -vicca viññū three times (pi being supplied in the comment), -vicca pi ca viññū once; cf. pp. 440-1. AN. has -vicca viññū constantly.—¹⁰ ye va for ye ca A. P. 362²⁹ giddhilobhā paṭiviratassa for agiddh- M. P. 363³⁴ -mānassa A. P. 364² avibhattā M.—¹² -dubbalā- M.—¹³ -ghātasūnām M.—¹⁴ sunikk- M; -kanta C, A here.—¹⁵ nimmañsa A (-sañ MC, no doubt the reading of Bu. here, cf. p. 58);— -ccubh- Ma, -ccumbh- Mb, ucchumbh- C.—¹⁷ palehanto M.—²⁰ eva pana M.—²⁸ kāko and kākā Ab, kākñh- Ma.—²⁹ (*uddayeyya) ubbādaheyya A, uyya (sic) C, dayeyya M.—³⁰ visajeyyūm M (C=A). P. 365²

-nibbajetvā A here and at p. 367.—⁷ khippam-eva na M.—⁸ bāhum M.—⁹ Mb here repeats aññataram vā; — daheyya A here. —¹⁷ aṅgārakānam A; — vigatadhū- M —²⁴ nigacchissāmi M.—³¹ paṭipasseyya M.—³⁶ yācitvā ca M. P. 366¹ yānam vā voropeyya A, y. oropeyya M (y. poroseyyan- ti purisānucchavikām yānam C).—² -kkhito M.—⁵ eva sāni passeyyūm A. omitting tattha . . . hareyyūm.—¹⁴ tatrāssa Mb.—¹⁵ na vāssa A; — kāni A. except at l. 29.—³² mūlato va Mb.—³³ amuko for asu M. P. 367²⁶ ko aham M.—²⁸ aham MC —³¹ -imhā Ma.—³³ vas- for thap- M throughout. P. 368⁶ -pess- A here; — ājānesi AMb.—¹² evam-eva kho bhante Bh. M —¹⁶ Potalisu- A, -liya- and -lika- C.

55.

P. 368¹⁸ -bhaṇḍ- for -bhacc- A, here -ṇḍakassa.—²⁴ -kataṁ M, -taṁ and -ṭaṁ C.—²⁵ Bhagavantām for bhante M.—²⁷ bhante om, M —³⁰ vādānupāto AZZ mostly (Bu. reads -vādo in this Nikāya, -pāto in AN.). P. 369⁴ -vādmo asatā abhūtena abbhā- cikkhanti tihi M, cf. p. 482.—²⁴ mayam A, also AN. III. xii. 1, mayham Ma.—²⁸ agadh- M, Aa once: anajjhāp- M, A once. cf. p. 162. P. 370¹⁴ ca A here.—²⁶ nu kho so M here.—³³ vihe- savā A. P. 371⁵ so gahapati ev- M here.

56.

P. 372⁴ -jjanti M.—⁸ paññap- M or Mb mostly. A partly.—¹¹ kammakamm-, daṇḍaṇḍ- M.—²² -setthānam A.—³⁴ iti for itiha A here, M at both places. P. 373³⁰ mahatiyā om M; — bala- kiriyyāya M, Mb adds parisāya (C=A).—³⁴ divasassāti Mb.—³⁵ ahū A partly. P. 374²⁵ patiṭṭhahissati M; cf. p. 228.—²⁶ -lomakām A.—³⁰ -kāro M.—³¹ kapp- gahetvā wanting in A here. —³⁵ phālām A, thālām M, cf. p. 229; — nicchod- A, niceot- Ma, niceot- Mb, cf. ib. P. 375² -sāna- M.—³ -dhopikam A: — kila- jātām M.—⁴ maññā A, -dhovikamaññe Ma, -kaññeva Mb.—⁶ -pissā- AM here.—¹¹ me bhante A, also M except once or twice (mētām C); — ruccati A here, in the sequel rucca, except ruccām once, rucci M throughout; na kho mētām bhante ruccati (ruccati? ruccatī?) bhante etām mayham na ruccati C —¹³ āvaṭṭanīmāyām MC. A here, cf. p. 383 —¹⁶ kho pan- etām A here. P. 376³ nu-^v-idha AC (but explained by nu kho idha) —⁴ kho idha A, kho gaha- Ma.—⁵ kno pana M, cf. p. 373, l. 35.—²² -teyyāmi M or Ma. A once.—²³ idhāssa Mb.—²⁸ amu Mb.—²⁹ manasikarohi for the second gahapati M, cf. p. 232. — kho tvām M at two places. P. 377¹ cātuyama- A (in Jaina Māgadhī cāujjāma); cf. DN. 2, Grimblot p. 126.—¹⁻² sabbavārito M —²-yutto for -yuto

M (C=A); — ³·vuto for -dhuto A (C=M); -puttho A (C=M).
³·kkanto M.—⁴(*kām) kiṁ AM.—²³ekām M.—²⁷tiṁsatim pi A.
—^{27.28}pi bhante M. P. 378¹³ Cf. Mil. p. 130.—¹⁵M places
me before bhante.—²⁰me bhante M bere. further on sutam-
etam bh. (C=A).—²⁹pañhā- Mb; — evamāhaṁ M; — paccani-
kām M (C=A. also DN. 23).—³⁰imaññissam A, avamaññ- M
(amaññissam C. also DN. 23). P. 379³ Cf. Vin. i, p. 236; AN.
VIII. ii. 2 (B); — (-vicca- AMc, explained by anuviditvā; -vijja-
Vin., which may perhaps be the correct form. though scarcely
ever met with in MSS., cf. p. 361).—⁴pāhaṁ M.—⁸mayhaṁ bh.
A, tamahaṁ bh. Ma, mamaṁ hi Vin. (mām hi MbB).—⁹Upāli
M.—¹⁰-kattām upagato MB, Vin.—¹⁷piñdapātam M, Vin.—²³
nāññesam M mostly.—³³anup- AM (ā- C. ā- and a- ZZ); -pub-
biṁ A. P. 380¹⁸-vataadvār- AM, except Mb here and A once
(anāvatañ-ti C).—²⁴vo for te M throughout.—²⁵piñdapātena M
here. P. 381⁷handa cāhaṁ A.—²¹pativatt- A.—²⁵me bhante
AM here. P. 382²⁶pañisunītvā M.—³¹-sālāyan- ti C.—³⁵te
om. M. P. 383¹majjhima- AMa.—³tattha sāmām nis- M, cf.
l. 18.—¹⁹va om. M.—¹⁹-vijjanti M.—²⁹pi for si M.—²⁴-mutto
Ma (C=AMb) —²⁵anḍakābhār- A (C=M).—²⁶akkhikāh- A.—²⁷
uddhatehi M; — akkbehi M.—³⁰kho si A —^{32.3}kalyāñ- . māyā
om. M.—³³sabbe ce pi instead of piyā Ma.—³⁶pi 'ssa M, sabbe-
sam p' assa AN. IV. xx. 3. P. 384⁵-eyyum M.—¹¹vuḍḍhassa
M; — dahari M.—²⁰makkañśāvikaṁ M.—³⁰āness- A here.—
³⁵-bandha- M. P. 385⁷rañgajāta- A (-jātam MC); — rajitām
M.—⁸-maññām C. ZZ partly.—³²sarajakā A, parājikā Mb.—³³
tassa AM (kassa C, Bu.). P. 386¹tenāñj- Mb.—²sunāhi AaC.
—⁴anigh- C; — buddh- A, suddh- Ma (C=MB).—⁵vesant- Ma,
vesamant- Mb (C=A).—⁷(*-sārīrassa) -sarīr- M. antamasar- A.
—⁹kalassa for kusalassa A —¹⁰pabbhāsakassa changed to -sayassa
M, -bhassarassa C. —¹¹-cchindassa M.—¹²nisāngassa Ma; — -ppat-
tassa A (C=M).—¹³khemakar- M; — devassa AM (vedassa C, Bu.).
—^{14.15}muttassa at both places is certainly an error, but AM
agree and C is silent.—¹⁶-mantassa M; — gonassa A (C=M); —
manuddhajassa A.—¹⁸-puttassa A (-pattassa MC).—²⁴ samugg-
M.—²⁵(*pavivittassa) pavitt- A. avivatt- M.—²⁸āsaṁyamassa M.
—³³(*saññūlhā) saññūlā M. saññūgā A, sālhā or samīlhā changed
to samrūlhā C. The passage is repeatedly quoted with the
readings samrūlhā, sabbūlhā. DN. 21 in a phrase nearly identical
has samyūlhā. P. 387²vicittām M (C=A).—⁶uggacch- AM
(-ñcb- ('ZZ)).—⁷Upālivādasutt. chaṭṭhamām A.

taṁ bhojanam bhuñj- Mb, -nikkinnam Ma, at the latter place with bhakkhasam added, cf. nikinnam bhakkhasam (-ayam, -asam) DN. 24 (C=A).—¹⁹ -dinnam A mostly (C=M).—²⁷ pucchati Ma here, further on M; — ca kho te A here. 388¹ -rakappam A. Ma here (-rak- C).—²⁰ A for ayam substitutes, evam pasanno 'ham-bhante Bhagavati pahoti Bhagavā tathā dhammam desetum yathā ahañ-c' ev' imaṁ kukkuravataṁ pajaheyyam ahañ-ca (cf. p. 389, ll. 14-16)—³¹⁻² gokappam Ma, gvākappam and gvappam Mb. gokappan-ti gavākappam (sic) C. P. 389¹⁷ sunohi M.—²⁸ akaphaasukk- M, A here; — kammaṁ om. M (a parallel text quoted in Atthasalini seems to confirm the reading of A). P. 390² etam M partly.—³ pāham M. P. 391⁴ yam-idam M.—¹⁴ pana om. A.—^{26,33} At SN. XII. 7 parivutthapariivāsam is added before araddhacittā.—³² maṁ wanting in MZZ. in A partly, cf. pp. 494. 512; the omission was occasioned by ll. 25. 30.

58.

P. 392¹⁶ -ggacchati M, also SN. XLI. 9 (meaning -ñchatī?). -cchissati AN. VII. vi. 4.—¹⁸ katham SN. I. c. —²¹ sace pana te AM here, cf. p. 394, l. 15.—²⁷ -kāraṇam AaMa here. P. 393⁶ sakkhati M.—⁷ oggil- for ogil- M (u' eva sakkhati ogilitum n' eva s. uggitum SN. I. c., cf. Mil. p. 5).—⁸ ayas- M.—¹⁸ parisam ulloketvā M.—³⁵ khv-etha M, kh' etta C.—³⁶ tam for evam M. P. 394¹⁵ puttho samāno A here. P. 395¹ ayam for sacāyam Ma; — daharo for kumāro M.—² dhāt-... anvāya om. M.—³ āhār- A Ma partly.—⁴ aham om. M.—⁶ -guli A (-lii also AN. V. i. 7 in a similar passage).—¹⁰ na T. tam A.—¹¹ atthas- A here; — sace for sā ca A here.—¹⁷ T. tam vācaṁ na bb. A.—¹⁹ yā ca A here.—²⁰ kho om. M.—²⁵ abhis- is repeated in A here.—²⁹ evam for v' etam A, further on c' etam A Ma. P. 396³ saññato A, paññato M (saññato C).—¹⁰ -viditā for -vidhā M here (C=A).

59.

Identical with SN. XXXV. 17 (B). P. 396²⁵ Pañcaang- A except here, once Pañcakam (BC=M); — dhapati M.—²⁹ thapati for gahapati A, also at sutta 78 (at sutta 127 A agrees with MB). P. 397²⁴ nāsakkhi for na pañās- M, na pana as- B.—³⁰ B places ahosi after saddhim at l. 31. —³²⁻³ evam.. avoca om. B.—³⁴ Ud. bhikkhuno B.—³⁵ -tañ-ca pau' Ānanda p. U. bhikkhu B.—³⁶ -tino B: — dve v' imānanda A (C=M); dve pi mayānanda v. v. B. and so further on. P. 398¹ M before pañca inserts, cata-so pi v. v. m. p. (C=AB).—³ atthārasa MC. -rasāpi B (dasa MN DN. always, and only there).—⁴⁻⁵ -satam pi ve- M. -satam pi

mayā ve- B.—⁵ -danā vuttā M; — evam hi M here; — pariyā-
yena des- M here. B once.—⁸ -maññiss- in B precedes -jāniss.—
—¹⁶ passantā M.—¹⁷ panc' ime B (C=A M).—²⁵ ye .. vadeyyum B.
—²⁶ idam nesāham nā- B.—²⁸ c' eva pan- Ma. B here. P. 400¹⁷
paññap- M.—²⁰⁻¹ yathā yathā' āvuso for api c' āv. y. y. B.—²¹
yahi yahi Ma. yamhi yamhi AB.

60.

P. 400²⁷ Sālam M. P. 401²¹ pana om. A (C=M)—²⁴ kho
for vo A.—²⁶ -dinnu AM partly.—³² paralok- AM partly. P.
402¹⁸ -bbijjivā M.—³¹ saññāp- M; — -paññatti M (C=A).—³²
tāya pana M partly.—³² panāssa Mb.—³⁶ parañ and aparam vam-
AMa mostly; — evam -ass' ime MC. A once. ev' ass' ime A
here. P. 403⁶ tesam A here.—⁷ saccā- A mostly.—¹⁵ -laññā-
nam AM partly. P. 404¹¹ At p. 403, l. 6 the phrase 'hotu
nesam..' is correct, but here we should expect something like 'hotu
itaresam (tesam?)' or 'mā hotu'.—²² The following text recurs at
several places. cf. p. 516 and Grimbolt p. 119: — karoto for karato
ZZ occasionally here, not at l. 26; — chindāpayato M here, A
at p. 405, l. 2.—²³ pacāpayato M here; — socayato wanting in A
partly. socayato socāpayato M; — kilamato kilamāpayato M.—²⁷
puthaviyā SN.; — ekam M at both places.—³³ yajāpento M, yājā-
pento A once.—³⁴ saccavādena M here, afterwards -vācena.
P. 407²⁴ DN. 2 after visujjhanti adds, na-tthi attakāre na-tthi
parakāre na-tthi purisakāre.—²⁵ -sathāmo MZZ (-satth- C, A
constantly).—²⁷ chasv- evā- M, ZZ almost always (C=A).—³⁰⁻¹
sahetupaccayā A (SN. XXI. 60 agrees with M).—³³ na om. M.
—³⁴⁻⁵ savasā sabalā saviriyā M. P. 408¹³ hetūti M. P.
410⁸ arūpā M (C=A).—²³ arūpino Ma; — apañnakadhamme tatrū-
M.—²⁷ saññamayā A (C=M).—²⁸ dissanti M.—²⁹ (Cf. p. 110)
danḍādānam A; satthādānam AM; vivādām A, -dā M; tuvām-
tuvām M, tvāmtvām A.—³⁰ pesuññām musāvādām A. P. 411²⁰
sarāg- and asarāg- Mb (C=A M).—²⁸ Cf. p. 341. —³⁵ na attap-
M. P. 412⁵ -suttante M, cf. p. 521. P. 413²⁵ evam- eva kho
M.—²⁸ petām AM. cf. p. 290.—²⁹ Sāleyyasuttam M.

61.

P. 414⁴ yena M.—¹⁰ udakādān- Ma, Aa partly. also C with
the remark, udakā(dhā)ne ti pi pāñho.—¹³ parittakām AM here
—²⁹ urulhavā M (borrowed from Jāt. 547, it seems). ubbūlhavā
ti abhivaddhito ārohasampanno C.—³⁰ so wanting in M, in AM
at p. 450 (the omission seems due to p. 415, l. 3, etc.). P.
415⁹ yathā A.—¹⁵ kañci A (C=M).—¹⁷ pāpām kammām A (C=M).

—¹⁸ te om. A (C=M); — ssāmi (sic) for hassā pi A, hasāya pi davakamyatāya pi Ma, the whole of which is cancelled by the corrector; C paraphrases, tasmā tayā hassā pi davakamyatāya pi musā na bhanitabbām.—²² kātabbām A here.—²⁵ ahosi M, once corrected.—³⁵ -undrayām Mb, M bere, cf. p. 271.—³⁶ samsakkām M or Mb. P. 416¹⁴⁻¹⁶ samvatti A.—²⁰⁻¹ pi samvattati M.—²⁹ -pavacchayyāsi and other corrupt readings M, no doubt meaning -paveccheyyāsi (C=A). P. 417⁴⁻⁵ samvattati A, pi samvattati M. P. 418¹⁴ -kattabbām M here.—¹⁸ -dhāya pi M.—³⁵ -dbāya pi AM. also at p. 419. P. 419²¹ samvattati AM.—²⁷ evarūpām pana te R. -kammām M. P. 420³ -eva M once. Ma once.—⁸ -dhiss- A almost throughout.—¹⁸ -tiha te M (C=A).—¹⁹ -ssāmi M.—²¹ -ssāmīti AM.—²² te for vo M (C=A: cf. p. 415, l. 18).

62.

P. 421³ Rāhula wanting in A here.—¹⁸ paṭivattitvā A (C=M).—¹⁷ -tthapentām M.—¹⁸ -pānasati A. likewise at p. 425, also M or Ma (-satin-ti C).—¹⁹ bhāvanā bhāvitā M here.—²⁷ (kiñci AMC, cf. p. 185, l. 16). P. 422¹⁸ yena parichiyati A. yena ca jirati M. cf. p. 188, l. 7; — yena cuparidahati M.—¹⁹ -khāyitām A, asitām pitām khāyitām Mb, cf. l. c. and p. 423, l. 8.—³⁰ kotthā. M.—³¹ iti om. M, iti cā yām A, cf. p. 188, l. 30. P. 423⁷ -achiddām Mb, -achindām Ma.—⁸ asitām etc. AM at the first place. Mb at the next two.—⁹ -sāyitakhāyitām AM here.—¹⁰ -bhāgām M, -bhāge A (-bhāgā C, also A at sutta 140).—¹¹ M after -gataī add. aghām aghagataī vivaro vivaragataī asamphuṭham māmsalohitehi (wanting in A also at sutta 140).—¹⁶ cittām nibbin- M here.—³² dhopanti A, Ab at the first place. P. 424³ Cf. Mil. p. 385, l. 1, where this passage seems to be quoted inaccurately from memory.—⁶ dahati M.—²¹ uppānuppannā Mil. p. 388, l. 17.—²⁸ byābādho Mb. P. 425³ M repeats ānāp... bhāvehi, cf. p. 421.—⁹ sato va pass- M, cf. p. 56. P. 426¹ assāsā te M.—⁵ -Rāhulasuttām M.

63.

P. 426⁸ Mālukya- M always; -lumka- A mostly (in the next sutta throughout), otherwise -lukya- often, -lukkha-, -lukka-, -lukkā- partly, many of the latter cases being changed to -lukyā- (so has AN. IV. xxvi. 4 throughout, at the first place corr. to -lumkyā-); -lumkyā- C mostly, -lumka- partly (Mālunkyā- SN. XXXIV. 94 throughout; cf. Mil. p. 144, where only M reads -lukyā-).—¹⁰ ti for iti M.—¹⁸ -kkhamati M. P. 428²⁸⁻³¹ ti vā without ti A, at l. 36 and p. 430, l. 6 AM. P. 429¹ etām for

eva tam M.—³ (gālhāp- AMC, gālhūp- A at sutta 105).—¹⁷ amukasmiñ M.—²² sañhassa M (sañthassāti venuvilivassa C).—²³ maruvā AM (-vāya C; cf. Jāt. ii, p. 115).—²⁵ kaccām C, kundām changed to kandām A.—²⁸ (*vājitañ) vācitañ A, vākhittām M.—³² gavāssa A, migassa M;— bheravassa for roru- M (C=A).—³³ simhādassāti M (C=A. explained by makkañtassa).—³⁵ velakanñpām M.—³⁶ nārāci M, nārājjam A;— kanamcira- changed to kanavīra- M. P. 430¹ etām for eva tam M here, at 1. 6 ev' etām.—¹⁰ abhavissa evam M.—¹² ti vā M here and at the parallel places. except 1. 26.—^{27.35} vā om. A. P. 431²⁴ n' etām ādi- M.—²⁵ cariyakām MC (-yikām AZZ almost always).—³³ etām at the second place wanting in M.—³⁵ tiha tvām Mā- M. P. 432¹ dhārehi Ma.—² me om. A;— katañ without dhār- Ma.—⁵ Mālūmka-ovādasuttantām A, Mālukyovādasuttām M. Mālūmkyasuttām without cūla C (-ovāda- was in AM wrongly repeated from the names of the preceding suttas; cf. the title of sutta 64).

64.

P. 432²⁶ nu kho C;— tvām om. A. P. 433¹ panāssa, evāssa Mb.—⁶ sīlan- ti A.—¹⁹ supāhi M. P. 434¹² pahiyissati A (C=M).—²⁸ dākhiti and dakkhiti A, dakkhati M. P. 435 12.20 gacchissāmīti M and Mb.—^{16.24} nādhimuccati and adhim- M (which I ought to have adopted, cf. p. 186).—²⁸ -pahānāya AM (-nā C).—³⁶ patīthāp- and -thāp- M (C=A. also AN. IX. iv. 5). P. 436³ thito C, A once, also AN. I. c.—³⁰ (viññānagatañ AM, wanting here in AN. I. c., perhaps rightly). P. 437⁴ ayam pi M.—⁹ ekacce bhikkhū M at both places.—¹⁰ kho panesāhām M, also AN. V. iv. 1.—¹⁹ -lukyaputtasuttām M.

65.

P. 437¹⁸ ekāsanām bh- AMa partly (-sana- C).—²⁹ evam- pi ca A here. P. 438¹ tvām om. M;— māno ekāsano yāp- M. —¹⁶ karāpiyām for karāyati M.—¹⁸ dosakām M (C=A, explained by etām okāsām etām aparādhām).—²⁶ pavedemi for -desim M or Mb.—³⁴ -pūri- Mb or M. P. 439¹⁴ bhikkhu for satthu M here. —²⁵ idhāssa Mb.—²⁶ A after -mutto adds, dhammānusāri saddhānusāri.—^{27.31} nu kho so M.—³⁰⁻⁵ idh' assa .. Bhaddāli om. A. P. 440²¹ nāma 'ham M.—²⁵ -viccāpi, -vicca pi M, cf. p. 361.—²⁶ attānā M (C=A).—²⁹ attā pi attānām upavadito ti attānā pi attānām upavadito, ayam-eva vā pātho C.—³¹ evāñ- 'h' idām M. P. 442²⁴ pasayha pasayha M (C=A).—²⁸ aññenāññām Mb.—³⁰ netthāram M mostly, A once (nitth- C, cf. Vin. i. p. 49, etc.). P. 443² yatha- y- idām M.—³ (*vūpasamm-) vūpasameyyāti AM;—

kho evam M.—⁵ vūpasamati M (C=A).—⁸⁻¹³ M places na after kathām.—²² abhiñhā- for adhicā- A (C=M). P. 445² yena M.—³ honti wanting in A, also SN. XV. 13.—⁹ yadā for yato ca kho A here (C=M, also Vin. iii, p. 9).—¹⁵ atha kho M here.—²¹ -ñūtam C, ZZ mostly.—²⁶ appakañ M.—²⁷ desemi Mb (-sesim A Mac).—²⁸ tam sarasi Bh. M; — bhante ti A.—³¹ es' eva pacc-Mb.—³⁴ sabbam cetaso M, cf. p. 325.—³⁵ te pana aham A. P. 446⁵ deva for yeva A.—¹⁸ khurakāse M, mukkāso A (khurakāye C); — davatte for ravatthe M (C=A).—¹⁹ sākhalle C.—²³ vato kho M.—²⁵ pana for tam- enam A here.—²⁶ pāniyañ- ca for valiy- M (C is silent).—²⁸ rājābhogo Mb (C=AMa).

66.

P. 447¹⁴ yenāññ- Mb.—²⁰ etam M.—²³ bahūnam M always. P. 448⁹ ahud- eva M at both places.—¹⁵ imha A here.—²⁰ sañ- khātam tassa M.—²⁸ -timisāyāti C.—²⁹ kantakāvātam changed to -vātam M.—³⁴ dhopetantanti A (meaning penti?).—³⁵ abbhū M (cf. Vin. ii, p. 115). P. 449¹ māri bhikkhussa om. Mac (added and again cancelled in Mb). ātu māri mātu mārīti eththa ātūti pitā. (add mātūti) mātā; idam vuttam hoti: yassa pitā vā mātā vā atthi . . so evam rattim pindāya na carati. tuyham pana mātāpitaro mātā maññe, tena evam carasīti. The text no doubt purports to make the woman speak a sort of patois, of which the last word carasā may be another remnant.—² -kantanena M, cf. p. 244; — kucchim AMb.—³ -kanto M; — dvedhā for tv- eva yā Ab, tv- eva varam yam M.—⁴ carasīti M.—¹² adhisallekh- M, avisallīkh- A (adhisallikh- C, also AN. III. ix, 11).—¹⁴ -tthap- C, AM partly.—¹⁶ thullo A (C=M); — kalīngaro C, kalīngaro M.—¹⁷ bandhā M.—¹⁸ bandhanam A.—²¹ abalavam Mb here.—²³ samimā nu M. A here. P. 450⁶ paradāvuttā, paradayuttā A partly, paradattavuttā M, parannavuttā C.—⁹ uūlhavā M, cf. p. 414. —¹⁰ varattehi M, also SN. XXI. 78.—³⁴ daliddo M.—⁴⁶ kālopik- Mb, khañtep- Ma here, khañjop-, khajjop-, vajep-, mañjep- A, katop-, catop- Ca (khañop- Ma at three places. Cb twice, also Payogasiddhi: adhisayito kh-ām bhavam. adhisayitā kh-ā bhotā). P. 451¹ -samadāpanam, -samādāpanam, -samadāpakam, -samādāpakam A, -samavāpakkam, -samāpakam, -samavāpakkam C (-samavāpakkam M).—⁵ ārogyam, ar- M: — assa MC. A here, at p 452 M. P. 452¹ anek- M at the first two places; — vayo A (C=M).—³ bhariya- M. A partly. P. 453²⁰ idh' Udāyi A here.—²⁶ divasant- A, divasam sant- M.—²⁷ pāteyya A. P. 454¹⁶ idha A here.—²⁴ -bodhisukham Ma (C=AMb).—²⁷ imam for the acc, idam A.—²⁸ (ya - d - eva according to Bu.). P. 455⁴ na iñj- A, anejasmim C. P. 456¹² Lañukothāmasutt chatthamam A.

67.

P. 456¹⁴ āmalaka- Mb.—²⁰ pana te A.—²¹ macchā-, macche- AN., macchāñ vilopenti M (C=A).—²³ te te A.—²⁷ satthā āy- M. P. 457¹⁶ addasāñsu M.—¹⁷ v' āgacchante M.—³⁰ evam-eva kho M here.—³³ tesam tam Bh. Mb. P. 458¹⁰ evam-eva M here.—³³ dassanāya alabhanṭānam for apassantānam Ma here. P. 459⁶ upaṭṭhahatha A, utṭheth' M.—⁷ Sakyehi Ma, Sākyehi Mb. —¹⁴ saṅgho -mito M.—¹⁹⁻²⁰ dīṭṭhadhammasukhavihāraṇ-ti for na kho te .. uppādetabban-ti M.—²⁶ cāpi for vā hi M.—²⁸ cāti AM.—³⁰ The parallel text AN. IV. xiii. 2 has orohantassa (C=AM) and other variations.—³¹ ummi- M.—³² susukārabhayañ Mb. P. 460⁵ jarāmaranehi A, cf. p. 8, l. 30.—^{10.11} -lokitabbam M.—¹¹ pasāritabbam AM (-re- AN. l. c.).—¹⁴ pi wanting in M at both places (AN.=A).—¹⁵ evam for amhe M. wanting in AN.—²⁷ khāyit- AM partly.—³⁰ te before na wanting in A partly, in AN. throughout except after vikāle. P. 461²⁻⁵ na icchāma na tam .. yam icchāma tam M (AN.=A).—⁵ pivāma M, AN.—¹³ tatra 'me mukhā- AN. (me cannot stand here, cf. no at l. 11; 'me was used in the same sense at p. 460, l. 14);—kārentīti M (AN.=A).—³¹ kho pana me kule AN.—³² AN. after kātun- ti inserts an additional passage.—³⁵ pañcannam kāmaguṇānam - etam M (CZZ=A). P. 462⁸ vācāya arakkhitena cittena anup- AN., also SN. XIX. 10.—¹¹ -ddhamṣena AM, also SN. l. c. (-stena C, AN.).—²¹ Catubhayasu- Ma.

68.

P. 462²⁶⁻⁷ Kimilo M.—²⁷ Bhaggu A;—Konḍāñño M. P. 463³⁻⁷ bhikkhū kulaputtā A—¹¹ ca for va A, wanting in M.—¹³ Anuruddha M at the first three places.—²⁵ n' āj- M.—²⁶ jarāmar- A.—³² kiṁ maññasi karañyan- ti M.—³⁴ ca for vā M, also at p. 464, l. 3 (C=A);—tassābh- M. P. 464¹ aratī A;—nandī A, nandi Ma (C=Mb).—⁵ aññām vā A here.—¹¹ te for vo M.—¹² saddarā Mb.—²⁰ kho om. M.—²⁷ pahinā te Mb. P. 465¹ -mūlikā M.—⁴ dhāriss- M.—⁹ tadatthāya M—¹⁴ panāssa Mb—¹⁵ ti for iti Ma.—¹⁸ A in one case adds bhāvañ- ca after cāgañ- ca, in another substitutes it for the latter. P. 468³² Naṭakāp- A, Naṭap- M, Naṭakap- and Naṭap- C (called Naṭap- in the com. on sutta 38).

69.

P. 469³ Goliyāñ- M;—araññ- Ma, A or Aa partly;—paraddhasam Ma. padasam- Mb (C=A).—⁷ -kena h' āvuso A here.—¹¹ imassa A at the first three places.—¹² agāravo hoti M.—¹³ ti

tassa M.—¹⁶ -kena A here.—²⁰ M places na before hoti. —²²⁻³ āsanakusalo na hoti for abhisam-.. jānāti M.—²⁵ M adds. Āraññaken' āvuso bh. s. s. vih. abhisamācāriko pi dhammo jānitabbo. Sace āv. ār. bh. s. s. viharanto abhisamācārikam pi dhammām na jānāti tassa bh. v.: kim-pan' imass'.. yo ayam-āyasmā abhisamācārikam- pi (dhammām) na jānātīti tassa bh. v., tasmā ār. bh. s. s. vih. abhisamācāro (sic) pi dhammo jānitabbo. P. 470⁵ vikāle car- M.—⁶ -ca- atīti 'ssa A here.—²⁵ subbac. AM. cf. p. 43. P. 472⁷ sampāyāti A partly.—¹³ aruppā M.—²⁸ (*p' atthāya) matthāya or vatthāya Aa, c' atthāya Ab. yass' atthāya M.—²⁹ tam- atthām M. P. 473⁴ Gulessāni- and Golissāni- C. Goñisāni- M.

70.

P. 473⁸ -bhojanām M; — aññatr' eva kho M.—¹⁸ -girunhi M. P. 474²² satthā āy- M. P. 475¹⁶ vedayato Mb.—³¹⁻² evāham M.—³⁵ phasitām Ma. P. 477⁴⁻⁵ na panāham.. vadāmī om. M.—⁵ nāpp- A here.—²⁷ phussitvā, plusitvā M.—³⁰ na om. AM.—³⁵ na om. M. P. 478¹ nāham Mb.—² na om. M.—⁶ te na kā- A. —²² vovaritā A, ocar- C.—³¹ na om. M. P. 479⁶⁻²⁰ na om M.—⁷⁻²¹ ekacce āsavā Mb: — parikkhīñā M.—⁹ seyyathīlam is wanting in a similar context at SN. LIV. 24.—³⁶ anupubbasakiññā ti karañatthe paccattavacanām, parato padadvaye pi es' eva nayo C. P. 480⁸ tūlayitvā AC.—⁹ parama- AC.—¹⁰ -vijjhā A. also SN. XLVII. 53 (-vijjhā ZZ mostly).—¹⁹ -pam' attha Ma.—²⁰ c' A. —²⁵ (*uddisissāmī) udditthīssāmī A, udditthassāpi without vo M; — me nan- ti A; — keci M.—²⁶ kassaci for ke ca M.—²⁸ pāyām M; — -vidham A, -viyām Ma, -viyā MbC.—³² pariyogāya =-gāñhitvā C; — vattayato Ma —³⁵ khuñhaniyām changed to ruñh- M (C = A). P. 481² atthī M, ZZ once or twice; — (avasissatu AMZZ, only AN. has -sussatu occasionally. In several later texts, as Jāt. 1, pp. 71, 110, this phrase is quoted, invariably with the reading upasussatu sarīre, and generally with avasussatu for -sissatu, cf. Bālāv. p. 5. (Comp. Lal. Vist. p. 326: Sañcushka (for -am) māmsa-rudhira(m) carmasnāyvasthikāc ca avaçishtā:).

71.

P. 481²⁴ etha for etu A. P. 482¹³ -nupāto A, cf. p. 368. —¹⁸ mām asatā M.—¹⁹ -vādī A.—²⁴ mamañm A here.—²⁷ yāvad-eva A, cf. p. 207.—³⁴ The omission of yāvad-e āk- at this place is noticed by Bu., it is also wanting at SN. XV. 9. comp. however p. 496, l. 18. P. 483⁷ antakaro Cb. cf. p. 47. —¹⁷ -viko AMb here.—¹⁸ ito kho V. ekanavute kappe M

(borrowed from DN. 14, cf. Pali Misc. p. 79).—¹¹ abhijānāmīna kiñci ājivikām M.—²² sante wanting in AM here.—²⁶ -vacchāsuttam C.

72.

P. 484⁸ kiñ nu kho for kiñ pana M or Mb. P. 485²⁹ -gahanām AM; — -kantāro Mb. P. 486¹² etam kho M.—¹⁸ -mathitānam Mb (-math- AC) —¹⁹ amkāra- M (C=A, also ZZ with only one exception).—²² uppajj- A Ma (upapajj- Mb, but not throughout, Ab once). P. 487⁶ -bhīro cāyām M.—⁸ aññatratayogena A, -āyogena Ma. aññatratayog- M at sutta 80, aññatratapāyog- DN. 9 twice. aññatthayogena = aññatthapayogena C (aññatrayogena Mb. AZZ in three cases).—⁹ aññattha-ācar- AC, aññatrat-ācar- M. aññattacar-. aññatrācar- Ma and Mb at sutta 80. aññatthācar-. aññatracar- ZZ partly (aññathācar- AZZ in three cases).—¹⁵ -cheyyu, -cheyyām A partly —²² nibbutto A here, nibbāto M here.—²⁴ pana om. M.—²⁶ M places dakkhinām vā before pacchimām.—²⁸ so om. M.—²⁹ añjali A. jalati M.—³³ -bhāvāngatām M, cf. p. 1 9.—³⁴ -sañkhāya vim- and -sañkhayavim- M.—³⁵ -gālho, -gālho M (C=A). P. 488²⁸ sālavantarukkho M; — aniccatāya Mb (aniccatā ti aniccatāya C).—^{31.33} suddhe sāre M, cf. p. 31, l. 37, Vin. iii, p. 10.—³¹ evam evam without idam M. P. 489² evam-eva M.—⁷ -vacchāsuttam C.

73.

P. 489¹⁷ desiss- M. P. 490⁹ -bhāvāngatā Mb, -mgaṭā Ma.—¹⁴ sāvako yo M.—²² sāvikā yā M.—³¹ -cārī yo M. P. 491⁶ yo tiññ- M.—¹⁶ yā pañc- M here.—¹⁹ gihinī A here (gihī is confirmed by DN. 29. AN. VI. ii. 6, Vin. ii, p. 266).—²⁷ -kārī M here. —²⁸ yā tiññ- M. P. 492¹ abhavissamsu M, cf. p. 296. P. 493²⁶ gahaṭṭha- A. P. 494¹⁰ parivasāmī M; — mām om. AM, cf. p. 391, l. 32.—¹⁹ ca me M.—²⁰ tuvām A.—²⁴ yāvad- eva A, cf. p. 207, l. 31.—³² parāmas- M, cf. p. 34, l. 19. P. 495² vāti for cāti A, cf. p. 34, l. 23. P. 496³⁵ āgacch- M. P. 497¹ gacchitthāti M.—^{4.5} vandatha evañ- ca vadetha paricinno M.—¹³ va bhikkhave mayā -gottassa bhikkhuno M.

74.

P. 497²⁶ na-kkh- M at the first two places, C has both readings. P. 498¹⁻² bahū hi bahutarā ti ettha hikāro nipātāmattañi, bahū bahutarā ti attho C.—⁵ bahubi bahutarā for tanūhi

tan- M.—²² sampahāmsati M.—²⁵ hi tesām M at both places.—³⁴ imāñ- cāham M. P. 499³ imehi assa M throughout, A here.—¹⁰⁻²⁵ yā ca Mb or M.—²⁴ tatra M here. P. 500¹ pana AC;—cātuma- M.—²⁸ virāgudh- A. also SN. XXI. 21. P. 501¹ bīja- māno M, cf. p. 83.—⁶ pana om. A.—¹⁶ evam- eva kho M.—²¹ Often called Vēdanāpariggahasuttam, as Dh. p. 125.

75.

P. 501²² -ūsu M. cf. p. 55.—²³ -mmāsad- changed to -mmā- sadh- M, cf. l. c.—²⁴ .thārak- M (-thar- AZZ). P. 502¹ -iko A here, Māgand- M.—⁵ disvā M.—⁶ (*kassa nv-ayām) kassa vayām A. kissa tvām samma M.—⁷ seyyānurūpām M (C=A).—¹³ tassa sā A.—¹⁴ M repeats dudditthām .. adīlasāma.—¹⁵ bhūna- and bhūta- A, cf. Mil. p. 314.—¹⁶ tam for rakkhass' etām at the first place A, cf. Vin. ii, p. 186.—¹⁷ tass' eva M.—²³ aguru Ma. —²⁴ -ceyyāmī tam M.—²⁵ va om. AMa (C=Mb); — vadeyyāsi M. -yyāsīti A (-eyya C).—³¹ niśidi Bhagavā paññatte tip- M. P. 503⁵ anakkhātam yeva akkhāsīti M.—⁶ (*b' idām) hi tam A, hi M.—⁷ atha kho M (C=A). P. 504¹ parivār- A partly.—²⁸ hetṭhā pāsādā A. Vin. i, p. 15, ii, p. 180 (-sādām MZZ).—³⁴ na-ppih- A partly.—³⁵ yā pāyām M.—³⁶ api dibbam sukham sam. tiṭṭhati wanting in AM at this place, cf. p. 506. P. 505⁵ paricar- M here.—¹⁷ -cāriya- M, also at p. 508. P. 506⁴ samadīgīyāha AM (-gg- C, ZZ have both readings).—¹¹ ārogo A.—¹⁹ -yām hoti asati na bh. k. hoti M. P. 507¹⁹ hi om. M. —²¹ (*-phasse yeva) -phasse ceva M. -phassasevaca or -phassasevaca A, -phassasmīm yeva C.—²² paccāl- AMaC; -littha A.—²³ kāmo -sso etc. M throughout. A has -tāpo at ll. 25, 27, -lāho at l. 25.—²⁹ -phasse va A. -phassesu ceva M. -phasses' eva ca C.—³⁰ paccāl- Cb.—³³ hi for kho M here.—³⁶ tass' eva for 'ssa M. P. 508⁸ pivāḍḍhanti Ma, parivāḍḍhanti Mb.—¹¹⁻² ditthe vā sute vā A (read -ām for -e? cf. l. 17).—²³ vibāśum M.—³¹ According to Bu., who possibly read khema, either khemām is a sandhi form for khemo, or khemām-amata is a compound. P. 509² mayā p' etām M.—⁵ te tam Mb. te Ma.—¹⁰ eva-ssu gatt- M.—¹¹ anāmajjati A. anumajjati Ma (ano- MbC).—¹⁷ -ṭṭhakāni M.—¹⁸ tāraka- M, A once.—²¹ enām M.—²² telamalik- M; — sāhula- C, sāhulicīr- M; — gaṇheyya for vañc- M.—³² so for asu M. P. 510¹¹ puthujjanagāthā M (C=A).—²⁸ Mb cancels na, it should rather be added after uppādeyya P. 511¹⁶ uddham- M.—²³ paluddho M.—²⁵ ce for c' eva Mb here. P. 512¹¹ nāssasi sāmām yeva rakkhissasi (sic) M.—¹² idha .. sallā om. M.—³⁵ mām om. M, cf. p. 391, l. 32.

76.

P. 513¹² Ghosikār- A here and at sutta 85.—¹³ Milakkhuguh- M (C=A).—¹⁶ -kata- M, -kappa- A here; -sombho M (C=A).—²² uccāsaddā C, A always, uccāsadda- M always (-saddāya DN.).—²⁸ M adds purisakathām after itthik-; — sūrā- M always, wanting in A here. sūrā- AZZ occasionally (sūra- C, Bu). P. 514³¹⁻² saṁsakkām M.—³² vasanto ca M; — n' ārādheyya AM at the first two places, A further on occasionally. P. 515⁴ Cf. pp. 287, 401-7. also DN. 2 (D. G means Grimblot's edition p. 119 et seq.), SN. XXIII. 5-8 (B).—⁹ cātuma- M.—¹¹ anupigacch- ABD (-pag- MCG. also Jāt. 528. where this passage is quoted, and where anupagacch- occurs in the text at v. 25).—¹⁴ yāva MDG (yāv' AB); — ālāhanā M.—¹⁵ bhasm- B, bhass- = bhasm-, ayam-eva vā pāli C; — āhūtiyo C—¹⁶ -ñāttag- idām dānam nāma B.—¹⁷ bāle ca pādite cāti bālā ca pādītā ca C, cf. p. 518.—²³ abbusitena A (C=M)—²⁴ sāmāññappattā A once, -ñām pattā C, M twice; — yo 'ham na Ma once.—²⁵ uchchissāma A.—²⁸ yo cāham putt- M once; — -vasanām for -sayanām A except here. —³⁰ -gatiko and -gatiyo A.—³³ nibbijjā A. cf. p. 165 l. 14. P. 516⁵ socato socayato kilamato kilamayato Ma, socayato socāpayato kilamato kilamāpayato Mb.—¹⁰ ekaṁ M.—¹³ pacāpento M once.—¹⁵ yajāpento M.—¹⁷ saccavācena M.—²³ kātam for kurutām M. P. 517³ parinate, -nato A—²⁰ animmātā vā A twice, BD once, -inmāpitā G; — isika- and isika- B, isika- G (Bu. mentions isika- and esika-); -tthāyi thitā D (also elsewhere -tthāyī thito); — na 'njanti AD once.—²¹ -nāmanti BD partly. -nāmanti C. -nāmenti AMG (-nāmanti BD once); — nāññ- A, M partly (na aññ- BCD).—²³⁻⁴ sukhe dukkhe jīve for -am -o. are mentioned by grammarians.—²⁴ satta 'me G. M or Mb (not at l. 19); — ime (om. DG) sattā A once.—²⁹ yo G, AB once (ye D, AB once; it is evident that the dialect of these heretical or non-Buddhistic programs has but partially been preserved intact).—³⁰ kāci for kañci Gb, kiñci AMGa, B once. keci D (kañci B once); — yeva for tv-eva CD.—³¹ sattha D, AM once; — -patanti DG; — DG place the following passage, as far as p. 518. l. 15, after paṭsām- vedenti at l. 3; — cuddasā G, AM once.—³² satthīñ- ca AD.—³²⁻³ cha satāni M, A once.—³³ pañca kam- B.—³⁴ kamme .. kam- mām C; — vaṭṭhi D. AAA once, dvīṭṭhi Ga, MaAb once, dīṭṭhi =dvāsaṭṭhi C (dva- BGb, MMb once).—³⁵ vaṭṭh' or vaddh' CD, AAA once; — abhij- A once.—³⁶ ājīvakasate M, once corr. (ājīvasate ti ājīva(ka)vattasatāni C) — paribbājaka- MCD. B once, wanting in G (-jasate A, B once; paribbājakasate ti paribbājakapabbajavattasatāni C). P. 518¹ vīse, tīmse = vīsaṁ. tīmsa C.—² chattiṁsā G. B once, -su, -sām A.—³ nigañṭhī- AC (nigañṭhi- gabbhā ti nigañṭhimabhijātagabbhā (sic), ucchuveļuñālādayo sandhāya vadati C):— dibbā MB (devā ACDG) —⁴ pesāvā DGb,

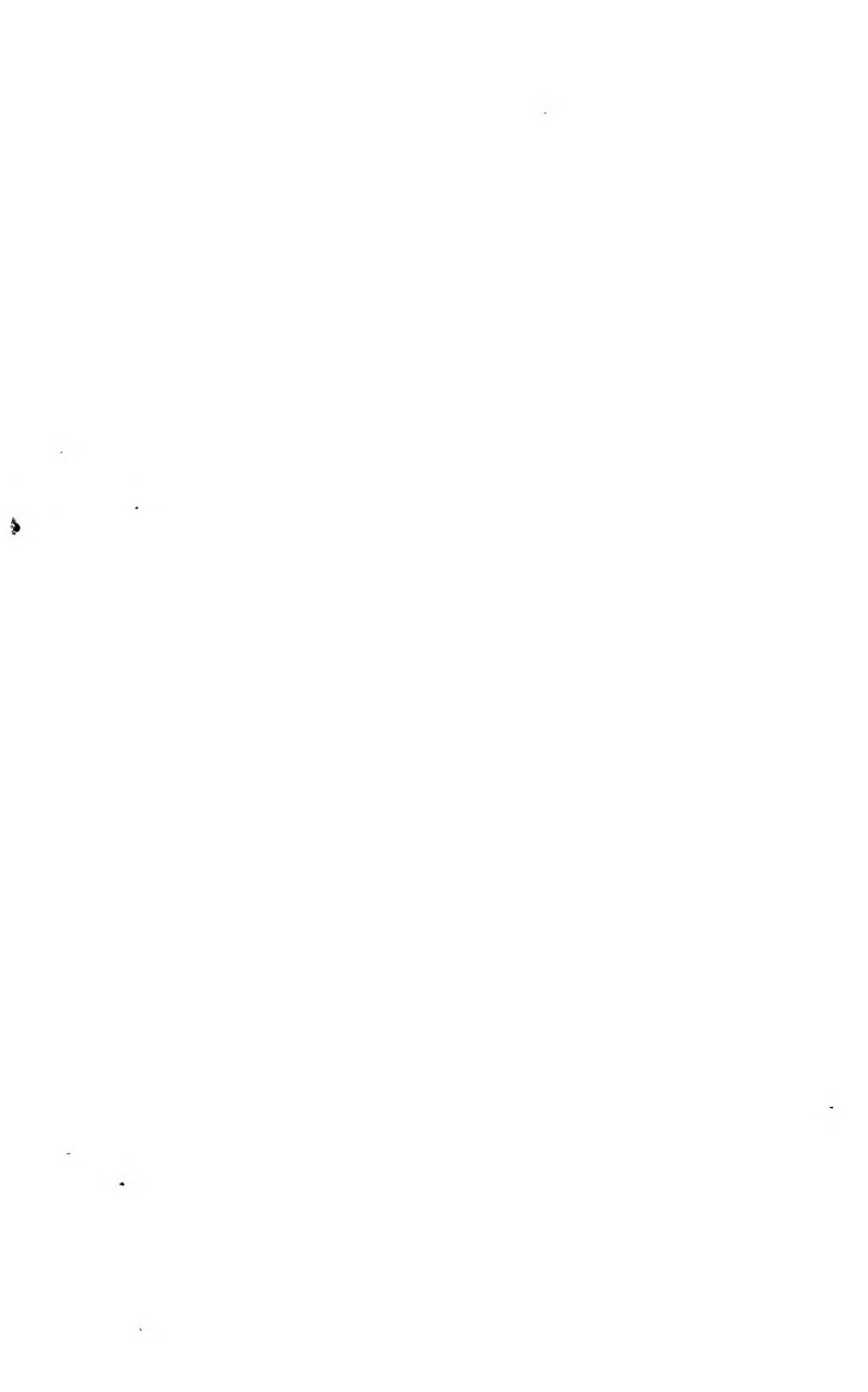
pesāvā and posāvā B, pesā (sic) and pisācā A, pisācā M, pisātha Ga (pesācā C): — pavudhā B once, pavutthitā and pavuja A, paṭuvāsatāni D, saphuṭā satta saphuṭasatāni Ma, also G with sab- for saph-. pāsāṇā satta pāsāṇasatāni Mb (pavuṭā ti ganthikā C); — satta ca papāta- B. —⁵ satta ca at the second place B; — supināsat- AM here: — āsītīm B: — -kappino MGa. —⁶ yāni om. B: cf. p 515, l. 17 —⁹ -pāciss- Ga, -pacayiss- A once —¹⁰ phussa phussā A once, phussām phussām Gb. puissa phussa D. passa thassa and phussa phassa B (phussa phussa MCGa, A once) —¹⁰⁻¹¹ -mite -kkhe = -ām -ām C. —¹¹ pariyantakave BD, -kare A once. -kate M (-kate CG. A once: = katapariyanto (sic) C) —¹¹⁻² -e. -e = āni. -ā C —¹² okkāmās- C —¹³ phaleti CBGa, A once, phaleti D (paleti MGB, A once); — evam-eva MDG (-ām AB). —¹⁴ pāñdite ca nibbetehiyamānā sukhadukkham phalentīti B. P. 519⁵⁻⁶ va samānā abrahmacariyavāsā om. M, cf. p 521, l. 18 —⁸ pana om. M. —¹⁷ dāmās M. das. A here. —²² pīḍamā pi alad. M. —²⁴ tena hi A here. tena M: — dattho A here. —²⁵ -gāmīm MMb once —²⁷ purisassāpi A. —²⁸ tena puech- M. A once. P. 520⁴ Cf. Pali Misc. p. 68. —⁶ sussut-, dussut-. M —²⁰ vim- M. —³⁶ -mū- AM mostly; — tattha tattha M. DN. P. 521² ti pi me M (C=A; cf. Grimblot pp. 33, 127). —¹⁸ -sikāmīnava (sic) A: the following two words, br- anass-, are wanting in M —²¹ (so pana bho) yo pana bho M, yo pana yo bho A. —²³ vā ārādh- A here and further on. —²⁸⁻³¹ so imām .. vitthāretabbām om. M. —³⁵ kho pana M or Mb —³⁶ -lāra- M. P. 522¹ yattha M. P. 523¹ -jeyya kāme M —⁷ -sevetūm A, patisevetūm M. —¹⁰ -rika- Ma. —²⁰ jānanti M. —²²⁻³ samitām jānāti: chīnā me hatthapādā ti. udālu paccavekkhamāu jānāti: ch. me h. ti Na kho bho Ānanda so puriso satataṁ samitām jānāti: ch. me h. ti. api ca kho pana paccav- M. —²⁸ samitām nāpādassanām na paccupatthitām: khīnā me āsavā ti, api ca kho pana paccav- M. —³⁰ kacci for kīva M. —³³ yeva for va ye M. —³⁵ sadhamnokkāmāsandaka A. saddhammo khūmānā M. —³⁶ param AM: — vambhanā (without dhamma) M, dhammapasādānā A: — āyaten' eva for āyatane ca M; — -desānam M. P. 524¹ ca om. M. —² ca om. M. —⁶ caratu A. —⁹ -carāyātī M (meaning -cariyāyātī?). —¹⁰ chatthamām A.

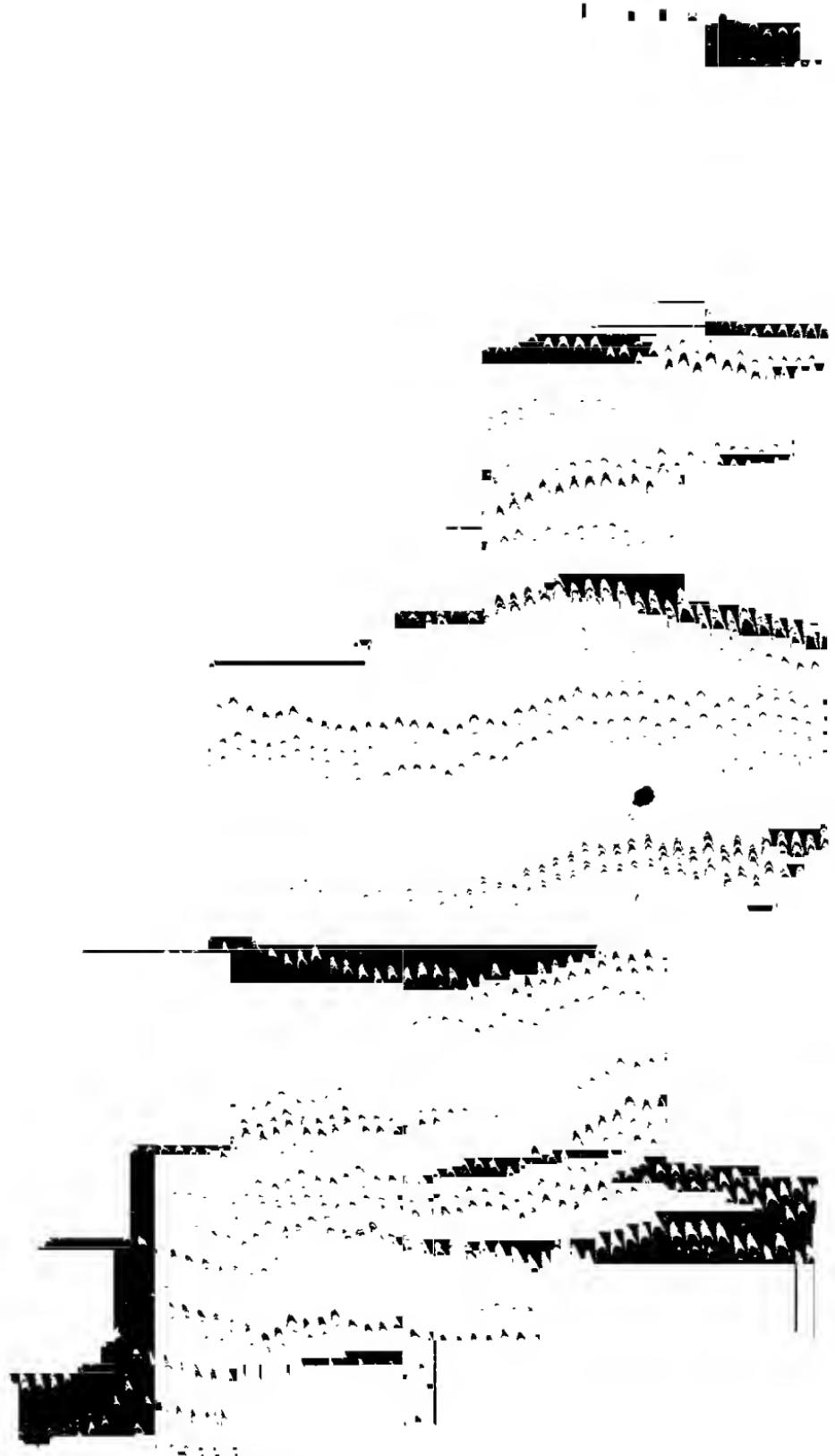
CORRECTIONS AND ADDITIONS.

P. 4¹⁰⁻²¹ read maññī and abhinandī throughout.—19²² nikā-
mayamānā.—147³² -attham.—225³¹ chetvā.—234¹³ yañ-ñad-eva.—
—247¹⁴ -kummāsām—258¹ tvañ.—259²⁴ yañ-ñad-eva.—282¹⁴
kareyyum.—307² udrabbheyuum.—344⁴ jūhanti.—387²⁹ bhāveti.
—404³² dadanto; ³³ na-tthi.—429⁶ jānāmi yen' amhi viddho.—
432²⁹ upārambhissanti.—434¹⁸ sānusayo.—480³⁴ nāham.—528²
Add, Cf. Lal. Vist. pp. 439-41. ²¹ Add, P. 24⁹ (saranag- AM
here, AZZ far more frequently than saranamg-, the almost
constant reading of M. Bu. probably read -nag-; saranam gato is
the perfect of saranam gacchati).—535¹⁷ AN. VIII. vii. 7.—536¹⁴
AN. V. xvii. 2; ²¹ Vin. i, pp. 31.—537¹¹ Child. p. 2, 1.8—538⁸
Add, P. 91²⁷ suddiṭṭham A here (a frequent error in Singh.
MSS., cf. Suttanip. p. 143; it was confounded with suddiṭṭham
—su-udd-, or else influenced by duddiṭṭham, cf. subbaca for
suvaca).—539¹² l. 28.—541⁴¹ Child. p. 14.—551⁸ Add, P. 247
¹²⁻³ ācarissāmāti for ārocess- A.—553⁶ Add, Cf. vyaya for vayas
at Jāt. iii, p. 95. ³⁵(P. 281²⁸) Add, The weapon Mataja was, ac-
cording to Bu., manufactured much in the same manner with
Mimungr, see Saga Thidriks Konungs, ed. Unger, p. 79. The
legend is also alluded to in the com. on Jāt. 546, v. 512, but
I have not found it told anywhere.—558³⁷ (P. 337) Add, ⁹ yato
te mār- M.—561⁴ (P. 365³⁶) Add, (for yācitvā read yāceyya?
-itvā may be the consequence of the corruption of the following
poroseyyam) —572⁷ (P. 515⁴⁻¹⁶) Add, Comp. Jāt. 491, v. 7.

C. 21. 1. 15. 1. 15. 1. 15.

Central Archaeological Library,
NEW DELHI.

Call No. 5793

Author— 9179 M.T

Title— Pali text 80c.
Maghava. Nakay-

Borrower No.

Date of Issue

Date of Return